

KOMITEANMIETINTÖ 2004:2

*Vesilakitoimikunnan
mietintö*

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ

Julkaisun päivämäärä 16.6.2004

Tekijät (toimielimestä: toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Vesilakitöimikunta Puheenjohtaja: ylijohtaja, osastopäällikkö Timo Kotkasaari Varapuheenjohtaja: hallitusneuvos Simo Mäkinen Sihteerit: vanhempi hallitussihteeri Jukka Pekka Tolvanen, ylitarkastaja Tuire Taina, hallintosihteeri Petri Leinonen ja oikeussihteeri Jari Salila		Julkaisun laji Komiteanmietintö	
		Toimeksiantaja Oikeusministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä 22.3.2000	
Julkaisun nimi Vesilakitöimikunnan mietintö			
Julkaisun osat Luovutuskirje ja toimikunnan mietintö, johon kuuluvat muistio sekä luonnos hallituksen esitykseksi vesilainsäädännön uudistamiseksi. Hallituksen esitysluonnoksen liitteenä ovat pykäläehdotukset suomeksi ja ruotsiksi.			
Tiivistelmä Vesilaki (264/1961) tuli voimaan 1.4.1962. Vesilaissa säädetään vesialueiden ja vesivarojen käytöstä ja hoidosta. Lukuisat lainsäädäntömuutokset, kansainvälisen vesioikeuden kehitys samoin kuin yhteiskunnassa ja vesivarojen käytössä lain säätämisen jälkeen tapahtuneet muutokset ovat aiheuttaneet tarpeen laaja-alaiseen vesilain tarkistamiseen ja ajanmukaistamiseen. Vesilain uudistamista valmistellut vesilakitöimikunta on toimeksiantonsa mukaan laatinut ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Vesilakitöimikunta päätyi jo työnsä alkuvaiheessa siihen, että vesilainsäädännön uudistaminen edellyttää vesilain kirjoittamista kokonaan uudestaan. Vaikka lain keskeisiä soveltamisperiaatteita tai soveltamisalaa ei ole tarpeen olennaisesti muuttaa, lain ajantasaistamiseksi tarpeelliset uudistukset ovat niin merkittäviä, ettei niiden toteuttaminen osauudistuksella ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Toimikunta ehdottaakin kokonaan uuden vesilain säätämistä korvaamaan nykyinen laki. Vesilakitöimikunnan käsityksen mukaan uuden ajanmukaistetun vesilain peruseriaatteena tulee olla lain soveltamisalaa kuuluvien vesitaloushankkeiden ja niiden toteuttamisen sääntelyn yhdenmukaistaminen mahdollisimman pitkälle. Tämän mukaisesti lakiluonnoksessa on koottu kaikille vesitaloushankkeille yhteinen sääntely lain alkuun yleisiksi säännöksiksi. Uuden lain 1 ja 2 lukujen säännökset lain soveltamisalasta, määrittämisestä, viranomaisista sekä vesiin ja vesienkäyttöön liittyvistä velvollisuuksista, oikeuksista ja rajoituksista koskisivat sekä luvanvaraisia hankkeita että luvantarvekynnyksen alle jäävää toimintaa. Lain 3 luvussa olisivat yleiset säännökset luvanvaraisista vesitaloushankkeista. Yleisiä kaikkia vesitaloushankkeita koskevia säännöksiä täydennettäisiin eri hanketyyppejä koskevin erityissäännöksin, jotka sisältyisivät lain 4 - 10 lukuihin. Oma lukunsa olisi siten vedenotosta, ojituksesta, keskivedenkorkeuden pysyvistä muuttamisesta, vesistön säännöstelystä, vesivoiman hyväksikäytöstä, puutavaran uitosta sekä kulkuväylistä ja muista vesiliikennealustoista. Uuden lain 11 - 19 luvut sisältäisivät muun muassa päätöksentekoon liittyvät menettelysäännökset sekä korvaussäännökset. Uuteen lakiin ei otettaisi säännöksiä katselmustoimituksesta ja lopputarkastuksesta. Säännökset mahdollistaisivat kuitenkin riittävän joustavuuden menettelyn sopeuttamiseksi käsiteltävänä olevan asian luonteen mukaan.			
Avainsanat: (asiasanat) vesilaki, vesistöt, vesihuolto, vesistön säännöstely, vesivoima, vesiväylät, ojitus, uitto			
Muut tiedot			
Sarjan nimi ja numero Komiteanmietintö 2004:2		ISSN 0356-9470	ISBN 952-466-135-7
Kokonaissivumäärä 318	Kieli suomi	Hinta	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Edita Publishing Oy		Kustantaja Oikeusministeriö	

PRESENTATIONSBLAD

JUSTITIEMINISTERIET

Utgivningsdatum 16.6.2004

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Vattenlagskommissionen Ordförande: överdirektör, avdelningschef Timo Kotkas aari Vice ordförande: regeringsrådet Simo Mäkinen Sekreterare: äldre regeringssekreterare Jukka Pekka Tolvanen, överinspektör Tuire Taina, regeringssekreterare Petri Leinonen och justitiesekreterare Jari Salila		Typ av publikation Kommittébetänkande	
		Uppdragsgivare Justitieministeriet	
		Datum då organet tillsattes 22.3.2000	
Publikation (även den finska titeln) Vattenlagskommissionens betänkande Vesilakitoimikunnan mietintö			
Publikationens delar Följebrev och kommissionens betänkande, vilket omfattar en promemoria samt ett utkast till regeringens proposition med förslag till revidering av vattenlagstiftningen. Förslag till paragrafer på finska och svenska bifogas utkastet till regeringsproposition.			
Referat Vattenlagen (264/1961) trädde i kraft 1.4.1962. I vattenlagen föreskrivs om användning och vård av vattenområden och vattentillgångar. Ett otal lagändringar, den internationella vattenrättens utveckling liksom de förändringar som inträffat i samhället och i fråga om användningen av vattentillgångar har medfört behov av en omfattande översyn och modernisering av vattenlagen. Vattenlagskommissionen, som berett reformen av vattenlagen, har i enlighet med sitt uppdrag utarbetat sitt förslag i form av en regeringsproposition. Redan när vattenlagskommissionen inledde sitt arbete kom man fram till att en revidering av vattenlagstiftningen kräver en total omskrivning av vattenlagen. Även om lagens centrala tillämpningsprinciper och tillämpningsområde inte behöver ändras på några väsentliga punkter, är de ändringar som krävs för att modernisera lagen så betydande att det inte är möjligt eller ändamålsenligt att genomföra dem genom delreformer. Kommissionen föreslår att det stiftas en helt ny vattenlag som ersätter den nuvarande lagen. Enligt vattenlagskommissionens uppfattning bör den grundläggande principen för den nya moderniserade vattenlagen vara att de vattenhushållningsprojekt som hör till lagens tillämpningsområde och genomförandet av dem skall regleras på ett så enhetligt sätt som möjligt. Därför har man i lagutkastet samlat den reglering som är gemensam för alla vattenhushållningsprojekt i de allmänna bestämmelserna i början av lagen. Bestämmelserna i 1 och 2 kap. om lagens tillämpningsområde, definitioner, myndigheter samt skyldigheter, rättigheter och begränsningar i anslutning till vatten och användning av vatten skall gälla både tillståndspliktiga projekt och verksamhet som inte kräver tillstånd. I 3 kap. föreslås allmänna bestämmelser om tillståndspliktiga vattenhushållningsprojekt. De allmänna bestämmelserna som gäller alla vattenhushållningsprojekt kompletteras av specialbestämmelser om olika typer av projekt i 4 – 10 kap. Det finns alltså särskilda kapitel om tagning av vatten, dikning, bestående ändring av medelvattenstånd, vattenreglering, utnyttjande av vattenkraft, virkesflottning samt farleder och andra områden för samfärdsel i vatten. 11 – 19 kap. innehåller bl.a. procedurbestämmelser gällande beslutsfattandet samt bestämmelser om ersättningar. Inga bestämmelser om synförrättning eller slutsyn föreslås ingå i den nya lagen. Bestämmelserna tillåter ändå tillräckligt stor flexibilitet så att förfarandet kan anpassas enligt det ärende som behandlas.			
Nyckelord vattenlag, vattendrag, vattentjänster, vattenreglering, vattenkraft, farleder, dikning, flottning			
Övriga uppgifter			
Seriens namn och nummer Kommittébetänkande 2004:2		ISSN 0356-9470	ISBN 952-466-135-7
Sidoantal 318	Språk finska	Pris	Sekreteressgrad offentlig
Distribution Edita publishing Ab		Förlag Justitieministeriet	

JULKAISUN OSAT

SAATE

VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN - Vesilakitoimikunnan muistio 16.6.2004

VESILAKITOIMIKUNNAN EHDOTUS UUDEKSI VESILAIKSI

YLEISPERUSTELUT

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

VESILAKI

VATTENLAG

ERIÄVÄT MIELIPITEET, 2 KPL

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti maa- ja metsätalousministeriötä ja ympäristöministeriötä kuul-
tuaan 22.3.2000 toimikunnan selvittämään vesilakiin (264/1961) liittyviä uudistustar-
peita ja tekemään tarpeelliseksi katsomansa ehdotukset lain uudistamiseksi
(OM:0191:00/06/06/2000).

Toimikunnan puheenjohtajaksi kutsuttiin ylijohtaja, osastopäällikkö Timo Kotkasaari
maa- ja metsätalousministeriöstä ja varapuheenjohtajaksi lainsäädäntöjohtaja, halli-
tusneuvos Simo Mäkinen ympäristöministeriöstä. Toimikunnan jäseniksi kutsuttiin
lainsäädäntöneuvos Marja Ekroos oikeusministeriöstä, vesihallintojohtaja Kai Kaatra
maa- ja metsätalousministeriöstä, hallitusneuvos Ulla Kaarikivi-Laine ympäristöminis-
teriöstä, johtaja Seppo Räisänen Itä-Suomen ympäristölupavirastosta, johtaja Markku
Tornberg Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, ympäristönsuojeluasiamies
Meeri Palosaari Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitosta, ympäristölakimies Lee-
na Eränkö-Pohjanraito Suomen Kuntaliitosta ja luonnonsuojelupäällikkö Ilpo Kuronen
Suomen Luonnonsuojeluliitosta. Ilpo Kurosen oltua estyneenä hänen sijaisenaan
toimi maa- ja metsätaloustieteiden kandidaatti Harri Dahlström.

Pysyviksi asiantuntijoiksi toimikuntaan nimitettiin hallintoneuvos Pekka Vihervuori kor-
keimmasta hallinto-oikeudesta, ylituomari Pekka Kainlauri Vaasan hallinto-
oikeudesta, professori Erkki Hollo Helsingin yliopistosta, johtaja Heikki Teräsvirta Ete-
lä-Savon ympäristökeskuksesta ja lakiasiainpäällikkö Kaj Hellsten Energia-alan Kes-
kusliitto ry FINERGYstä.

Toimikunta otti nimekseen vesilakitoimikunta.

Sihteereikseen toimikunta kutsui vanhempi hallitussihteeri Jukka Pekka Tolvasen ja
ylitarkastaja Tuire Tainan maa- ja metsätalousministeriöstä ja hallitossihteeri Petri
Leinosen korkeimmasta hallinto-oikeudesta sekä 15.8.2003 alkaen ma. oikeussihteeri
Jari Salilan korkeimmasta oikeudesta. Lainsäädäntöneuvos Marja Ekroosin siirryttyä

uusiin tehtäviin ja pyydettyä eroa toimikunnasta, hänen tilalleen toimikunnan jäseneksi nimitettiin lainsäädäntöneuvos Mika Seppälä oikeusministeriöstä. Ympäristölakimies Leena Eränkö-Pohjanraidon siirryttyä uusiin tehtäviin ja pyydettyä eroa toimikunnasta, hänen tilalleen toimikunnan jäseneksi nimitettiin ympäristöasiantuntija Vesa Valpasvuo Suomen Kuntaliitosta.

Toimikunnan alkuperäinen määräaika päättyi 1.6.2002. Työn laajuuden vuoksi oikeusministeriö kuitenkin päätöksellään 27.5.2002 jatkoi määräaikaa toimikunnan esityksen mukaisesta. Jatkettu määräaika päättyi 31.5.2004.

Toimikunta on kokoontunut yhteensä 136 kertaa. Toimikunnassa ovat olleet kuultavina katselmusinsinööri Frej Achren Lounais-Suomen ympäristökeskuksesta, hallitusneuvos Auvo Haapanala ympäristöministeriön alueidenkäytön osastolta, limnologi Pertti Heinonen Suomen ympäristökeskuksesta, ylitarkastaja Heli Herkamaa Uudenmaan ympäristökeskuksesta, ylitarkastaja Seppo Kaasinen tiehallinnosta, käyttöpäällikkö Kari Lamminmäki Kemijoki Oy:stä, yli-insinööri Risto Lång Merenkulkulaitoksesta, neuvotteleva virkamies Seppo Oikarinen kauppa- ja teollisuusministeriöstä, tutkimusinsinööri Mika Marttunen Suomen ympäristökeskuksesta, erikoistutkija Ansa Pilke Suomen ympäristökeskuksesta, hallitusneuvos Aila Salminen liikenne- ja viestintäministeriöstä, ympäristönsuojelupäällikkö Aarne Wahlgren Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksesta, professori Veli-Pekka Viljanen Turun yliopistosta ja toimialajohtaja Hannu Wirola Pirkanmaan ympäristökeskuksesta.

Toimikunta on pitänyt yhteiskokouksia ja ollut muutenkin yhteistyössä ympäristöministeriön asettaman vesipolitiikan puitteista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2000/60/EY) toimeenpanemiseksi tarpeellisia muutoksista ympäristönsuojelulainsäädäntöön valmistelleen Vepo-toimikunnan sekä direktiivin toimeenpanoa valmistelleen ympäristöministeriön asettaman ohjausryhmän kanssa. Toimikunta myös järjesti 22.4.2004 asiantuntijapalaverin, jossa käsiteltiin vesilain ja metsälain (1093/1996) välistä suhdetta.

Lisäksi toimikunta on perustanut kolme alajaostoa. Kokouksessa 16.5.2000 asetettiin uittojaosto, jonka puheenjohtajaksi nimitettiin Seppo Räisänen, varapuheenjohtajaksi Marja Ekroos ja sihteeriksi Tuire Taina sekä jäseniksi metsänhoitaja Esko Korsulainen metsähallituksesta, uittopäällikkö Harri Lallukka Järvi-Suomen Uittoyhdistyksestä, yli-insinööri Esko Vähäsöyrinki maa- ja metsätalousministeriöstä, asianajaja Mattias Wallgren asianajotoimisto Juridia Oy:stä ja tutkija Pasi Kallio Suomen luonnonsuojeluliitosta. Jaoston tehtävänä oli käydä lävitse puutavaran uittoa koskeva vesilain 5 luku. Jaoston työskentely päättyi vuoden 2001 lopussa. Jaosto esitteli luonnoksen uudeksi uittoa koskevaksi luvuksi toimikunnan kokouksessa 17.12.2001.

Kokouksessaan 1.9.2000 toimikunta päätti perustaa jaoston selvittämään veden ja jäteveden johtamista sekä pohjaveden ottamista koskeviin vesilain 9 ja 10 lukuihin kohdistuvia muutostarpeita ensisijaisesti kansallisesta näkökulmasta mutta myös vesipolitiikan puitteiden direktiivi huomioon ottaen. Vedenhankintajaoston puheenjohtajaksi nimettiin professori Erkki Hollo ja sihteeriksi Jukka Pekka Tolvanen sekä jäseniksi Marja Ekroos, Leena Eränkö-Pohjanraito, ympäristölakimies Kurt Hemnell Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitosta, Ulla Kaarikivi-Laine, Pasi Kallio, ympäristöneuvos Jukka Leinonen Länsi-Suomen ympäristölupavirastosta, vesiylitarkastaja Markku Maunula maa- ja metsätalousministeriöstä, Meeri Palosaari, yli-insinööri Erkki Santala Suomen ympäristökeskuksesta ja lakimies Anneli Tiainen Vesi- ja viemärilaitosyhdistys ry:stä. Jaoston työhön osallistuivat myös yli-insinööri Tapani Suomela ympäristöministeriöstä ja ympäristöjohtaja Birger Ylisaukko-oja Pohjolan Voima Oy:stä. Jaoston työskentely päättyi vuoden 2001 lopussa. Jaosto esitteli luonnoksen uudeksi vedenhankintaa koskevaksi luvuksi toimikunnan kokouksessa 17.12.2001.

Kokouksessaan 25.2.2002 toimikunta päätti perustaa jaoston selvittämään vaihtoehtoja vesilain menettelysäännösten nykyaikaistamiseen. Menettelyjaoston puheenjohtajaksi nimettiin Timo Kotkasaari ja sihteeriksi Petri Leinonen sekä jäseniksi Simo Mäkinen, Marja Ekroos, Kaj Hellsten, Erkki Hollo, Pekka Kainlauri, Seppo Räisänen, Heikki Teräsvirta, Markku Tornberg, ympäristöneuvos Juha Helin Länsi-Suomen ympäristölupavirastosta, ma. oikeussihteeriksi Elina Lampi-Fagerholm korkeimmasta oikeudesta ja ympäristöneuvos Simo Perkkiö Pohjois-Suomen ympäristölupavirastosta. Jaosto esitteli työnsä tuloksia toimikunnan kokouksessa 8.1.2003.

Toimikunta on työnsä aikana käynyt tutustumassa Kelukosken vesivoimalaitoksen rakentamiseen Sodankylässä, Myllypuron ennallistamiseen Espoon Nuuksiossa sekä Kallaveden-Unnukan säännöstelyn muuttamishankkeeseen Kuopiossa ja Leppävirran Konnuskoskella. Toimikunta kävi lisäksi yhdessä vedenhankintajaoston kanssa tutustumassa Päijänne -tunneliin sekä uuttojaoston kanssa uittoon Lieksassa Märajälähdessä, Nurmeksessa Kannaslahden, Nilsiässä ja Siilinjärvellä Pajulahden sekä Maaningalla Ahkionlahden toimintapaikoilla, Haukivedellä hinaajalla ja Lappeenrannassa UPM-Kymmenen Kaukaan tehtaiden vesivarastoilla ja tehdasalueella.

Toimikunnan työn tavoitteena on toimeksiannon mukaan ollut vesilain tarkistaminen ja ajanmukaistaminen. Toimikunta päätyi jo työnsä alkuvaiheessa siihen, että tämä edellyttää lain kirjoittamista kokonaan uudestaan. Vaikka lain keskeisiä soveltamisperiaatteita eikä soveltamisalaa ole tarpeen olennaisesti muuttaa, lain ajantasaistamiseksi tarpeelliset uudistukset ovat niin merkittäviä, ettei niiden toteuttaminen osuudistuksella ole mahdollista tai ainakaan tarkoituksenmukaista. Toimikunta ehdottaakin kokonaan uuden vesilain säätämistä. Uusi laki rakentuisi voimassa olevan vesilain peruseriaatteille. Lain soveltamisalaa eikä keskeisiä soveltamisperiaatteita ole tarkoitus muuttaa laajemmin kuin on tarpeen uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Uusi laki sisältäisikin keskeiset vesilain mukaiset vesioikeudelliset periaatteet.

Toimikunnan mietintö on toimeksiannon mukaisesti laadittu hallituksen esityksen muotoon. Mietintöä ei kuitenkaan ole kaikilta osin viimeistelty hallituksen esitykseltä edellytettävällä tavalla. Esitysluonnoksesta muun muassa puuttuvat liitännäislakien muutosehdotukset, luonnokset uuden lain nojalla annettaviksi asetuksiksi ja esityksen vaikutusten arvioinnit. Toimikunnan laatima hallituksen esitysluonnos tarjoaa kuitenkin mahdollisuuden jatkovalmisteluun, jonka ensi vaiheena tulisi olla laaja lausuntokierros. Lausuntokierros tulisi toimikunnan mielestä järjestää mahdollisimman pian, jo ennen asetuseräluonnosten valmistelua. Lausuntokierroksen jälkeisen jatkovalmistelun tulisi olla riittävän laajapohjaista.

Toimikunnan mietintöön sisältyy myös muistio, jossa on ehdotusta laajemmin esitelty lakiehdotuksen taustalla olevia näkemyksiä ja toimikunnassa käytyjä keskusteluja. Muistio sisältää myös toimikunnan periaatteellisia kannanottoja vesilainsäädännön uudistamiseen liittyvistä selvittämistä vaativista asioista, joita toimikunnassa ei sen määräajan puitteissa ollut mahdollista käsitellä.

Saatuaan työnsä päätökseen, toimikunta jättää mietintönsä kunnioittavasti oikeusministeriölle. Mietintöön sisältyy kaksi eriävää mielipidettä.

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 2004

Timo Kotkasaari

Simo Mäkinen

Ulla Kaarikivi-Laine

Kai Kaatra

Ilpo Kuronen

Meeri Palosaari

Seppo Räisänen

Mika Seppälä

Markku Tornberg

Vesa Valpasvuo

Kaj Hellsten

Erkki Hollo

Pekka Kainlauri

Heikki Teräsvirta

Pekka Vihervuori

Petri Leinonen

Jari Salila

Tuire Taina

Jukka Pekka Tolvanen

VESILAKITOIMIKUNTA

Muistio 16.6.2004

VESILAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Vesilainsäädännön uudistuksen taustaa

Vesilaki (264/1961) tuli voimaan 1.4.1962. Vesilaissa säädetään vesialueiden ja vesivarojen käytöstä, kuten vesistöön rakentamisesta, säännöstelystä ja vedenotosta. Laissa säädetään myös vesialueiden yleiskäyttöoikeuksista ja ojituksesta. Vesilaissa on lisäksi päätöksentekoon liittyvät menettelysäännökset sekä vesien käyttöä koskevat korvaussäännökset. Ympäristönsuojelulain (86/2000) säätämisen yhteydessä vesien pilaantumisen ehkäisy siirrettiin vesilaista ympäristönsuojelulakiin. Muutos korosti vesilain luonnetta vesivaroja ja vesiympäristön käyttöä koskevana ja eri intressejä yhteensovittavana yleisenä vesitalouslakina.

Lakia on muutettu useaan otteeseen osittaistarkistuksin. Viimeisin merkittävä muutos tehtiin ympäristönsuojelulain säätämisen yhteydessä. Osa laista on kuitenkin edelleen alkuperäisessä muodossaan ja myös lain rakenne on säilynyt ennallaan. Lainsäädäntömuutokset, kansainvälisen vesioikeuden kehitys samoin kuin yhteiskunnassa ja vesivarojen käytössä lain säätämisen jälkeen tapahtuneet muutokset ovat aiheuttaneet tarpeen laaja-alaiseen vesilain tarkistamiseen ja ajanmukaistamiseen. Esimerkiksi uiton ja maataloudellisen kuivatuksen merkitys on vähentynyt tuntuvasti. Tarpeellisena on pidetty myös muun muassa pinta- ja pohjaveden siirtoa, vesistöjen kunnostusta sekä vesioikeudellisia yhteisöjä koskevien säännösten tarkistamista.

Vesilain uudistamista valmistellut vesilakitoimikunta on toimeksiantonsa mukaan laatinut ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Tässä muistiossa esitetään lakiehdotuksen taustalla olevia näkemyksiä ja toimikunnassa käytyjä keskusteluja varsinaista ehdotusta laajemmin.

Muistio sisältää myös toimikunnan periaatteellisia kannanottoja lakiehdotuksen jatkovalmistelusta ja vesilainsäädännön uudistamiseen liittyvistä selvittämistä vaativista asioista, joita toimikunnassa ei sen määrääjän puitteissa ollut mahdollista käsitellä.

2. Keskeisiä toimikunnan käsittelemiä asioita

2.1 Yleiskäyttöoikeudet

Toimikunnan käsityksen mukaan perinteisiä kaikille kuuluvia yleisiä vesienkäyttöoikeuksia ei ole tarpeen muuttaa ja esimerkiksi laaja oikeus vesistöissä kulkemiseen tulee taata jatkossakin. Yleiskäyttöoikeuksien väärinkäytökset ja niiden ylitykset tulee kuitenkin voida estää. Tässä suhteessa ongelmallisena on pidetty sitä, että yleiskäyttöoikeuksien rajojen täsmällinen määrittely laissa on vaikeaa. Myös käytännössä yleiskäyttöoikeuksien rajoja koetellaan jatkuvasti, sillä kansalaisten tietämys oikeuksien laajuudesta on usein huono. Eräänä ongelmana on koettu veneilystä yhä useammin aiheutuva häiriö muille vesillä liikkujille ja rantakiinteistöjen käytölle.

Yleiskäyttöoikeuksien rikkomiseen liittyvä vesilain 13 luvun 5 §:n rangaistussäännös on osoittautunut riittämättömäksi ehkäisemään yleiskäyttöoikeuksien ylityksistä aiheutuvaa häiriötä. Käytännössä säännöstä ei ole juuri sovellettu, vaan yleiskäyttöoikeuden rajojen ulottuvuuden määrittelyyn on jouduttu käyttämään hallintopakomenettelyä. Tämä ei kuitenkaan ole menettelyllisesti ongelmatonta. Myöskään vesiliikennelain (463/1996) säännökset vesillä liikkujan ylei-

sistä velvollisuuksista eivät ole osoittautuneet riittäviksi häiriön estämisessä. Toimikunnan mielestä yleiskäyttöoikeuksiin kuuluvan häiriöttömyysvaatimuksen korostamiseksi ja selkeiden väärinkäytösten estämiseksi rikoslain kotirauhaa koskevia säännöksiä tulisi täsmentää. Toimikunta ehdottaa rikoslain 25 luvun 11 §:ään sisältyvän kotirauhan ulottamista pihaan välittömästi liittyville vesialueille. Rikoslain kotirauhaa koskevien säännösten uudistamisen (531/2000) jälkeen säännösten mukainen kotirauha ei nimittäin välttämättä nykyisellään kata kiinteistön edustan välittömässä läheisyydessä olevaa vesialuetta. Rangaistavaa tulisi muutetun rikoslain säännöksen nojalla olla esimerkiksi häiritsevä edestakainen ajo vesiskootterilla tai muulla vesikulkuneuvolla rannan läheisyydessä. Toisaalta kotirauhan piirin ulottaminen vesialueille ei saisi estää tavanomaista kulkemista kapeassakaan joessa tai salmessa tai muiden vesilain mukaisten yleiskäyttöoikeuksien asianmukaista käyttämistä.

2.2 Vesitaloushankkeiden luvanvaraisuus ja lupaharkinta

Vesitaloushankkeiden luvanvaraisuuden osoittavaa sääntelyä ei toimikunnan mielestä ole tarpeen muuttaa. Luvanvaraisuuden ala on tarkoituksenmukainen ja riittävä, jotta vesilain säätämisen jälkeen tapahtuneet yhteiskunnalliset muutokset ja myös vesilainsäädännön uudistamisen tavoitteet voidaan ottaa huomioon. Sääntelyä tulisi kuitenkin toimikunnan käsityksen mukaan selkeyttää. Tämä tehtäisiin niin, että vesilain kieltokeskeinen rakenne purettaisiin muotoilemalla vesilain nykyiset yleiskiellot selvemmin lupakynnykseksi. Luvanvaraisuuskynnys kuitenkin säilyisi nykyisellään. Luvanvaraisuuden arviointi perustuisi edelleen ensisijaisesti tapauskohtaiseen harkintaan, eikä lakiin otettaisi tyhjentävää luetteloa luvanvaraisista hankkeista. Pohjaveden ja muiden vesien pilaamista koskevaa sääntelyä ei ehdoteta muutettavaksi.

Lupaharkintaa koskeva sääntely on toimikunnan mielestä pääpiirteiltään edelleen ajanmukainen. Harkinta perustuu hyötyjen ja haittojen vertailuun, jota täydentävät muun muassa säännökset eräiden vesiluontotyyppien suojelusta ja ehdottomista luvanmyöntämisesteistä. Hyötyjen ja haittojen arvioinnin perusteita ei toimikunta ehdota muutettavaksi, eikä esimerkiksi hankkeen toteuttamiskustannuksia jatkossakaan otettaisi vertailussa huomioon. Suomen Luonnonsuojeluliiton edustaja on tästä kannasta poiketen katsonut, että myös hakijalle aiheutuvat kustannukset tulisi nettohyötyperiaatteen mukaisesti ottaa intressivertailussa huomioon. Lupamääräyksiä koskevia säännöksiä tulisi toimikunnan käsityksen mukaan kuitenkin täsmentää muun muassa vesipolitiikan puitedirektiivin (2000/60/EY) täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla. Vesilakiin tulisi muun muassa lisätä säännökset tarkkailusuunnitelmista.

2.3 Vesilain ehdoton luvanmyöntämiseste

Vesilain nykyisessä 2 luvun 5 §:ssä olevasta ehdottomasta luvanmyöntämisesteestä toimikunnassa on esitetty erilaisia näkemyksiä. Säännöksen tarkoituksena on asettaa yläraja vesitaloushankkeen hyväksyttävälle seurauksille kieltämällä luvan myöntäminen hankkeelle, joka aiheuttaisi pitkälle meneviä yleisvahingollisia seurauksia. Jos haitan suuruuteen perustuvan luvanmyöntämisesteen havaitaan lupaharkinnassa olevan olemassa, lupahakemuksen osalta ei suoriteta mitään muuta harkintaa eikä siten vesilain normaalia etuvertailuakaan hankkeen tai toimenpiteen hyödyistä ja haitoista. Lupa evätään suoraan sanotun pykälän nojalla ilman poikkeamismahdollisuutta. Vesilain 2 luvun 5 § on kirjoitettu vesilakiin poikkeussäännökseksi ja sen soveltamiskynnyksen on katsottava olevan korkea. Pykälän tarkoittama luvanmyöntämiseste on tullut harvoin sovellettavaksi.

Toimikunnassa on keskusteltu siitä, onko ehdottoman luvanmyöntämisesteen sisältävä erityissäännös ylipäättänsä tarpeen lupaharkintaan jo sisältyvien etuvertailuvertailusäännösten lisäksi. Hankkeen hyötyjen ja vahinkojen etuvertailu suoritetaan voimassa olevan vesilain tavoin ehdotetun 3 luvun 4 §:n nojalla. Hanke ei saisi sanottavasti loukata yleistä tai yksityistä etua tai hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatavan hyödyn olisi oltava huomattava verrattuna

siitä yleisille tai yksityisille eduille koituihin menetyksiin. Näin ollen hankkeen merkittävätkään hyödyt tuskin koskaan voisivat käytännön etuvertailutilanteessa ylittää hankkeen laajoja yleisvahingollisia yleisen edun loukkauksia. Tämän näkemyksen mukaan vesilain 2 luvun 5 §:n kaltaisen pykälän ottaminen uuteen vesilakiin ei olisi tarpeellista. Toimikunta kuitenkin päätyi siihen, että säännös on jatkossakin tarpeen pitkälle menevien yleisvahingollisten seurausten estämiseksi. Vaikka säännöstä on käytännössä sovellettu harvoin, se on vaikuttanut hakemusten suunnitteluun ennalta siten, että lupaviranomaisille on vältetty jättämästä sellaisia hakemuksia, joiden toteuttamisesta olisi saattanut johtua lainkohdan soveltaminen.

Näkemyksiä on esitetty kuitenkin siitä, onko säännös nyky muodossaan liian joustamaton. Ympäristöministeriön ja Suomen luonnonsuojeluliiton edustajat katsoivat, ettei muutostarvetta nykyiseen ole, vaan pykälän sisältö olisi syytä säilyttää ennallaan. Toimikunnan varsinaisten jäsenten enemmistö kuitenkin katsoi, että pelkästään haitan suuruuteen perustuva arviointi on liian ehdoton ja säännöstä tulisi näin ollen täydentää poikkeamismahdollisuudella.

Enemmistön näkemys perustuu siihen, että ei ole aina selvää, milloin hankkeen haittoja on pidettävä niin laajoina ja yleisvahingollisina, että ehdoton luvanmyöntämisestä tulee sovellettavaksi. Tämä harkinta sisältää joustavia ja arvostuksenvaraisia elementtejä, jotka eivät kaikilta osin sovi vesilain oikeusharkintaiseen päätöksentekoon. Tältä osin päätöksenteon tulisi kuulua valtioneuvostolle. Vesilaki ei kuitenkaan mahdollista asian siirtoa valtioneuvostolle. Toimikunnan enemmistö on myös katsonut, että ehdoton luvanmyöntämisestä saattaa muodostaa esteen sellaisille yhteiskunnallisesti merkittävillä hankkeilla, joita vesilain 2 luvun 5 § ei alun perin ole tarkoittanut. Esimerkiksi laajat, alueellisesti tärkeät vesihuoltohankkeet voivat olla tällaisia. Muutamia tällaisia suurhankkeita on valmisteilla.

Enemmistö on lähtenyt siitä, että hankkeen vaikutuksista riippumatta on turvattava valtakunnallinen tarkastelu. Yhtenä vaihtoehtona tämän toteuttamiselle on esitetty Ruotsissa käytössä oleva malli. Ruotsin vesi- ja ympäristölainsäädännön mukaan maan hallitus ratkaisee esikysymyksenä luvan myöntämisen sallittavuuden laissa nimenomaisesti mainittujen hankkeiden laadun ja laajuuden sekä vesistön mukaan. Näitä tapauksia on suhteellisen paljon. Hallituksen ratkaistavia asioita ovat esimerkiksi yli 10 MW:n vesivoimalaitoksen rakentaminen samoin kuin vesistön säännöstely ja vedensiirtohankkeet Ruotsin monissa suurissa järvissä. Malli on siinä mielessä selkeä, että poliittinen päätöksentekijä ratkaisee hankkeen sallittavuuden etukäteen. Muilta osin lupaviranomaisina toimivat ympäristöoikeudet käsittelevät asian. Suomen vesilainsäädännön näkökulmasta järjestely kuitenkin merkitsisi suurta periaatteellista muutosta lupajärjestelmään ja se olisi sellaisenaan siihen vaikeasti sovitettavissa.

Toimikunnan enemmistö päätyikin siihen, että uuteen vesilakiin otettaisiin säännös, jonka mukaan valtioneuvosto voisi myöntää poikkeuksen ehdottomasta luvanmyöntämisestä yleisen edun kannalta tärkeälle hankkeelle. Ehdotuksen mukaan hankkeen sallittavuus ratkaistaisiin muiden edellytysten täytyessä valtioneuvostossa. Ruotsin mallista ehdotus poikkeaisi siten, että asia tulisi valtioneuvoston käsiteltäväksi vasta sen jälkeen, kun lupaviranomainen on ensin oman harkintansa tuloksena katsonut luvanmyöntämisesteen ja hankkeen muiden toteuttamisedellytysten olevan olemassa. Menettely vastaisi soveltuvin osin myös Natura 2000 -alueisiin liittyvää menettelyä, jossa hankkeen sallittavuus voidaan saattaa viime kädessä valtioneuvoston ratkaistavaksi silloin, kun hanke heikentäisi alueen luontoarvoja luonnonsuojelulain kieltämällä tavalla.

Toimikunnassa on käsitelty enemmistön kannattamaa mallia lähinnä periaatteellisella tasolla, eikä sen vaikutuksia päätösharkintaan ole eritelty yksityiskohtaisesti. Periaatteellisella tasolla ongelmana voidaan pitää sitä, että luvan myöntämisedellytyksiä ja luvan myöntämisestä ei välttämättä aina ole helppo pitää erillään. Lähtökohtana on ollut kuitenkin pyrkiä sellaiseen järjestelyyn, jossa lupaviranomaisen päätösharkintaa ei ohjaisi ennakolta hyväksytty poliittinen tarkoituksenmukaisuus.

Toimikunnan ehdotukseen sisältyvät säännösmuotoilut ovat osin lainsäädäntöteknisesti viimeistelemättömiä. Esimerkiksi seuraavia seikkoja tulee käsitellä jatkotyössä. Ehdotetun 3 luvun 5 §:n 1 momentin suhde muuhun lupaharkintaan ei ole selkeä säännöksen sanamuodon mukaan. Päätösrakennetta koskevassa säännöksessä tulee mahdollisesti tarkentaa sitä, että päätöksessä on oltava aina eritelty ratkaisu siitä sovelletaanko ehdotonta luvan myöntämisestä, koska muutoksenhaussa tulee olla mahdollista arvioida ratkaisun oikeellisuus myös tältä osin. Ehdotettuun 11 luvun 20 §:ään on koottu säännöksiä, joiden sijaintia omana pykälänä tai muiden pykäläiden osana tulee vielä harkita. Poikkeusluvan suhde lunastuspäätökseen sekä ehdotetun 13 luvun 19 §:ssä olevaan kaksivaiheiseen päätöksentekoon edellyttää säännösten tarkentamista. Menettelyllisesti ongelmallinen on myös ehdotetun mallin suhde luonnonsuojelulain (1096/1996) 66 §:ssä tarkoitettuun poikkeuslupaun. Ehdotuksen nykyinen muotoilu merkitsisi, että valtioneuvosto myöntäisi erikseen luonnonsuojelulain ja vesilain mukaisen poikkeusluvan. Jatkotyössä on tarpeen selvittää mahdollisuuksia yhdistää tarvittaessa luonnonsuojelulain mukainen poikkeuslupa vesilain mukaiseen poikkeuslupaun. Muutenkin luonnonsuojelulain mukaisen poikkeusluvan käsittelymenettelyä vesilain mukaisessa päätöksenteossa on syytä täsmentää.

On lisäksi huomattava, että ehdotettu malli ei koskisi poikkeamista vedenottoon liittyvissä hankkeissa pohjaveden laadun heikentämiskiellosta. Erityisongelmana voidaan pitää myös ympäristönsuojelulain ja vesilain niin sanottujen sekahankkeiden, käytännössä lähinnä vedenalaisten kaivoshankkeiden, yhteiskäsittelyä.

Nykyisen järjestelmän kannattajien mielestä vesilain 2 luvun 5 §:n tulkinnassa ja soveltamisessa ei ole osoitettu olevan sellaisia puutteita tai ongelmia, jotka muodostaisivat perusteen toimikunnan enemmistön ehdottamalle muutokselle. Näkemystä on perusteltu sillä, että korkein hallinto-oikeus on soveltanut pykälää vain kerran luvan myöntämisen esteenä, eikä tämä korkeimman hallinto-oikeuden tekemä päätös tue nykyisen säännöksen periaatteen muuttamista. Vesilain nykyisen lupa- ja muutoksenhakujärjestelmän on katsottu olevan toimiva, ja viranomaisilla olevan riittävä asiantuntemus päättää myös yhteiskunnallisesti merkittävien hankkeiden luvista.

Nykyisen järjestelmän kannattajat ovat myös pitäneet toimikunnan enemmistön ehdottamaa muutosta huonona, koska se loisi tilanteen, jossa lainvoimainen lupa olisikin ehdollinen, ja josta voitaisiin tarkoituksenmukaisuusharkinnalla poiketa. On katsottu olevan erittäin tärkeää, että vesilaissa olisi edelleen sellainen ehdoton luvanmyöntämisen estettä koskeva säännös, johon ei voi saada poikkeusta. On myös esitetty, että aiotun hankkeen tarkoituksen ja tarpeen yhteiskunnallista merkitystä ei tulisi liittää vesilain mukaiseen luvanmyöntämisesteseen, joka on oikeusharkintaa. Lisäksi on katsottu, että toimikunnan enemmistön ehdotukset merkitsevät niin suurta periaatteellista nykyisen järjestelmän muutosta, että niiden vaikutukset olisi tullut voida perusteellisesti selvittää toimikunnassa.

Toimikunnan pysyvät asiantuntijat ovat esittäneet erilaisia näkemyksiä nykyisen sääntelyn muutostarpeesta ja toimikunnan enemmistön ehdottaman muutoksen toteuttamistavasta säännösluonnokset mukaan lukien.

2.4 Kalatalousvelvoitteet ja kalatalousmaksu

Toimikunta ehdottaa kalatalousvelvoitteita ja kalatalousmääräyksiä koskevien säännösten täsmentämistä käytännössä esiintyneiden epäselvyyksien korjaamiseksi. Kalatalousvelvoitteiden ja maksujen uudistamistarpeita selvittäneen työryhmän (MMM, työryhmämuistio 2003:12) mukaan kalatalousvelvoitteiden ja kalatalousmaksujen toimeenpanoa koskevien menettelyjen sääntelemättömyys on aiheuttanut epäselvyyttä muun muassa muutoksenhausta sekä velvoitteiden ja maksujen toteuttamista koskevien suunnitelmien oikeudellisesta asemasta. Näiden epäselvyyksien poistamiseksi toimikuntaa ehdottaa, että uuteen vesilakiin otettaisiin säännökset kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelmasta ja kalatalousmaksun käyttösuunnitelmasta.

Ehdotuksen mukaan kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelma olisi yksityiskohtainen suunnitelma kalatalousvelvoitteen mukaisten toimenpiteiden toteuttamisesta. Suunnitelman laatisi hankkeesta vastaava ja sen hyväksyisi työvoima- ja elinkeinokeskus. Kalatalousmaksun käyttösuunnitelma taas olisi työvoima- ja elinkeinokeskuksen laatima suunnitelma, jossa yksilöitäisiin ne toimenpiteet, joihin kalatalousmaksu käytettäisiin. Molempien suunnitelmien hyväksymisessä noudatettaisiin hallintolakia (343/2003) ja niihin haettaisiin muutosta tekemällä oikaisuvaatimus ympäristölupavirastolle. Kalaveden omistajalla olisi mahdollisuus osallistua menettelyyn hallintolain mukaisen kuulemisen sekä muutoksenhaun kautta.

Muilta osin kalatalousvelvoitteen ja kalatalousmääräyksen antamista koskeva sääntely säilyisi uudessa laissa pääperiaatteiltaan nykyisellään. Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto teki toimikunnalle aivan työn loppuvaiheessa aloitteen, jonka mukaan säännöksiä tulisi täsmentää niin, että kalatalousvelvoitteen ja kalatalousmaksun tulisi olla nykyistä tasa-arvoisempia vaihtoehtoja. Aloitteessa esitetään myös mahdollisuutta ohjata kalatalousmaksu kalalastusoikeuden haltijan käytettäväksi viranomaisen valvonnassa. Toimikunta keskusteli aloitteesta ja piti sitä perusteltuna, mutta katsoi sen edellyttävän tarkempaa selvitystä nykyisen kalatalousvelvoitteita ja kalatalousmaksuja koskevan käytännön toimivuudesta ja uudistamistarpeista samoin kuin aloitteen toteuttamismahdollisuuksista. Tässä tulee ottaa huomioon myös edellä kuvatut toimikunnan ehdottamat muutokset, jotka osaltaan muun muassa parantavat kalastusoikeuden haltijan asemaa. Huomioon on myös otettava se, että ehdotetut uudet säännökset mahdollistavat epätarkoituksenmukaisiksi osoittautuneiden suunnitelmien muuttamisen nykyistä joustavammin.

2.5 Vedenotto ja vesikauppa

Julkisuudessa on viime aikoina käyty vilkastakin keskustelua veden ottamisesta kaupallisiin tarkoituksiin. Pääasiallisesti muuta kuin yhdyskunnan vesihuoltoa palvelevaa vedenottoa koskenut keskustelu on kohdentunut muutamiin yksittäisiin hankkeisiin, jotka on koettu epäoikeudenmukaisiksi erityisesti sen vuoksi, että ottaminen ei edellytä minkäänlaista kytkentää vesialueen omistukseen tai hallintaan. Yleisesti ottaen mittavat vesikauppaan liittyvät vedensiirrot tuskin kuitenkaan muodostuvat Suomessa suureksi ongelmaksi. Pintaveden ottamishankkeet kaupalliseen tarkoitukseen ovat satunnaisia. Pohjaveden ottamisessa kaupalliseen tarkoitukseen taas kyse on lähinnä veden pullotuksesta, mikä ei luonteeltaan poikkea esimerkiksi virvoitusjuomien valmistuksesta. Tässä mielessä vesikauppa rinnastuu muuhun elinkeinotoimintaan. Vesilain tärkeänä tehtävänä on kuitenkin varmistaa, että muut vedenkäyttötarpeet turvataan kaupallisen käyttötarkoituksen estämättä. Vesilaissa tämä jää nykyisin käytännössä intressiveritailusäännösten varaan, sillä veden ottamisen etusijajärjestystä koskevat säännökset tulevat sovellettaviksi vain niissä harvinaisissa tapauksissa, joissa samanaikaisesti on vireillä eri lupahakemuksia.

Toimikunta pohti eri vaihtoehtoja, joilla voitaisiin varmistaa, etteivät kaupallisessa tarkoituksessa tapahtuva vedenotto tai muut vedensiirtohankkeet vaaranna veden perinteistä lähikäyttöä, muita paikallisia vedenottotarpeita tai yhdyskunnan vesihuoltoa palvelevaa vedenottoa. Toimikunta päätyi ratkaisuun, jonka mukaan lakiin otetaan yleinen säännös eri vedenottotarpeiden etusijajärjestyksestä. Nykyisestä sääntelystä poiketen säännös koskisi myös tulevia vedenottotarpeita. Etusijajärjestyksessä viimeisellä sijalla olisi veden siirto paikkakunnan ulkopuolelle muuta tarkoitusta kuin yhdyskunnan vesihuoltoa varten. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että vedensiirtohankkeelle voitaisiin myöntää lupa vain, jos samalla varmistetaan, että vettä riittää muihin käyttötarpeisiin oton kohteena olevalla paikkakunnalla. Tämän varmistamiseksi laissa säädettäisiin myös, että vedenottolupa voitaisiin tarvittaessa myöntää määräaikaisena. Näin veden riittävyys muihin tarpeisiin voitaisiin arvioida uudelleen luvan tarkistamisen yhteydessä.

Toimikunta on katsonut, että alueen omistajan suostumusta ei ole mahdollista asettaa edellytykseksi kaupallista tarkoitusta varten tapahtuvalle vedenotolle. Tämä olisi vastoin vesilainsäädännön peruseriaatetta, jonka mukaan pinta- tai pohjavesi ei sellaisenaan voi olla omistusoi-

keuden kohteena, ellei kysymys ole lähteessä, kaivossa tai vesisäiliössä olevasta vedestä. Muilta osin maa- ja vesialueen omistajalla on veteen ainoastaan vallinnaksi kutsuttu hallintaoikeus. Vallinta tarkoittaa käytännössä ensisijaista käyttöoikeutta, johon liittyy myös rajoitettu määräysvalta. Vallinnan sisältö määräytyy tilannekohtaisesti ottaen huomioon erilaiset veden käyttötarpeet ja alueen muut käyttötarpeet. Vallinta ei kuitenkaan merkitse, että vesi voisi olla esimerkiksi erikseen kiinteistön ainesosana kiinnityksen tai siirron kohteena. Tämän mukaisesti maa-alueen omistajalla ei esimerkiksi ole oikeutta saada korvausta hänen alueeltaan otettavasta pohjavedestä. Ottamisesta aiheutuva haitta sen sijaan tulee aina korvattavaksi.

Toinen vedenottoon liittyvä keskustelua herättänyt kysymys on vedenottamon suoja-alueen perustaminen. Ongelmana on ollut suoja-alueääräysten vähäinen käyttö siitä huolimatta, että vesilaissa on vanhastaan niistä säädetty. Syynä tähän on pidetty ennen kaikkea sitä, että suoja-alue voidaan perustaa vain luvanhakijan hakemuksesta. Myös muiden säännösten ja niiden soveltamiskäytännön kehitys on osaltaan vähentänyt tarvetta suoja-alueen perustamiselle. Maanomistajien kannalta ongelmallisena on pidetty lisäksi epävirallisia pohjavesien suojelemissuunnitelmia. Tällaiset suunnitelmat ovat saattaneet syrjäyttää suoja-alueääräykset, joiden yhteydessä alueen käytön rajoitukset ja korvausasiat vesilain mukaan tulisi ratkaista. Vaikka suunnitelmien pohjana on käytetty pohjaveden pilaamiskieltoa, suunnitelmia ei kuitenkaan tunneta lainsäädännössä välineenä, jolla pohjaveden pilaamiskieltoa voitaisiin tulkitä. Suunnitelmiin ei myöskään liity korvausjärjestelmää.

Edellä mainituista syistä toimikunta on pitänyt välttämättömänä suoja-aluesääntelyn selkeyttämisestä niin, että suoja-alue olisi tietyin edellytyksin voitava perustaa luvanhakijan aloitteesta riippumatta. Yleisen edun kannalta tarpeelliset suoja-alueääräykset olisi voitava asettaa myös vastoin luvanhakijan kantaa. Tämä koskee esimerkiksi yhdyskunnan vedenhankinnan turvaamiseksi tarpeellisia rajoituksia. Toimikunnan jäsenten keskuudessa oli erilaisia näkemyksiä siitä, pitäisikö aloiteoikeus myös muunlaisista suoja-alueääräyksistä antaa muille kuin luvanhaltijalle. Järjestelmän selkeys samoin kuin oikeusturvanäkökohdat puoltavat aloiteoikeuden ulottamista myös muihin kuin yleisen edun edellyttämiin määräyksiin. Toiminnanharjoittajan näkökulmasta tämä voidaan kuitenkin kyseenalaistaa paitsi edellä esitetyin perustein myös siksi, että suoja-ottamoluvalle taas ei tulisi antaa enempää kuin on välttämättä tarpeen. Keskustelun ja eri näkökohtien punninnan perusteella toimikunta kuitenkin päätyi ehdottamaan aloitteenteko-oikeuden laajentamista niin, että luvanhakijan lisäksi aloitteen suoja-alueen perustamisesta voisi tehdä valvontaviranomainen ja asianosainen, eli lähinnä maanomistaja.

2.6 Ojitus

Ojituslukua käsitellessään toimikunta havaitsi erityisenä ongelmana ennen kaikkea metsälain (1093/1996) ja vesilain välisen suhteen, jota ei kaikilta osin voida pitää toimivana. Kysymys ei ole niinkään ollut säännösten riittämättömyydestä vaan lakien välisen suhteen paikoittaisesta epäselvyydestä, joka on heijastunut soveltamiskäytäntöön. Metsäojituksessa on saatettu tukeutua ainoastaan metsälakiin eikä vesilakia aina ole otettu huomioon. Huolenaiheena on mainittu metsäojitusten ennakkovalvonnan puutteellisuus niin vesilain kuin ympäristönsuojelulain kannalta. Tästä on seurannut muun muassa ojitus Hankkeiden pilaamis- ja muiden vaikutusten kokonaisarvioinnin puutteellisuus. Käytännössä metsäkeskusten ja alueellisten ympäristökeskusten välillä on kuitenkin kehitetty vapaaehtoisia järjestelyjä, joissa metsien kunnostusojituksista ennakolta ilmoitetaan asianomaiselle alueelliselle ympäristökeskukselle. Menettely on vaihdellut eri puolilla maata, mikä on ollut jossain määrin ongelmallista, vaikka käytäntöä on muun muassa metsäkeskus Tapion ohjeistuksella pyritty yhtenäistämään.

Toimikunnan mielestä on välttämätöntä varmistaa riittävä tiedonkulku ojittajan ja vesilain valvontaviranomaisen välillä. Tätä ei kuitenkaan voida jättää pelkästään sopimuksen varaan. Toimikunta ehdottaakin, että vesilakiin kirjattaisiin velvollisuus ennakkoon antaa alueelliselle ympäristökeskukselle tieto muista kuin vähäisistä ojitus Hankkeista. Samalla tulee varmistaa alueellisten

ympäristökeskusten resurssien riittävyys. Ehdotuksessa olisi kysymys ennakkohyväksymismenettelystä. Tarkoituksena on ainoastaan varmistaa tiedonkulku valvontaviranomaiselle, jonka tulee lausunnossaan pidättyä ohjaamaan ilmoituksen tekijä tarvittaessa hakemaan ojitustoimistusta tai ympäristölupaviraston lupaa. Ehtojen asettaminen toiminnalle lausunnossa ei ole mahdollista. Järjestelmän toimivuuden kannalta olennaista on, että valvontaviranomaiselle annetaan riittävä tieto sen arvioimiseksi, edellyttääkö toimenpide vesilain mukaan lupaa uoman muuttamisen tai pilaantumisen vuoksi taikka asian käsittelyä ojitustoimituksessa. Toimikunnan käsityksen mukaan nykyinen valvontaviranomaiselle tehtävä ilmoitus ei kaikilta osin ole tässä mielessä riittävä.

Ilmoittamisvelvollisuus parantaisi myös mahdollisuutta arvioida eri ojitushankkeiden yhteisvaikutuksia. Yksittäistä hanketta laajempi valuma-aluekohtainen tarkastelu on välttämätön ojituksen kokonaisvaikutusten arvioimiseksi. Nykyisen vesilain tavoin toimikunnan ehdottama uusi laki ja muun muassa luvanvaraisuutta koskevat säännökset kuitenkin perustuvat lähtökohtaisesti yksittäisen hankkeen vaikutuksiin. Sääntelyn kannalta katveeseen jäivät tällöin luvantarvekynnyksen ylittävät vaikutukset, jotka aiheutuvat useammista samanaikaisista hankkeista. Toimikunnan käsityksen mukaan mahdollisuuksia parantaa tällaisten vaikutusten huomioon ottamista tulisi vielä selvittää. Tämä olisi tarpeen myös vaikutusten tarkkailun näkökulmasta.

Toimikunnassa on myös Suomen Luonnonsuojeluliiton tekemän aloitteen pohjalta pohdittu sitä, pitäisikö vesiluontotyyppien suojelusäännöksiin lisätä norojen lisäksi luonnontilaiset purot. Tätä on perusteltu yhtäältä luonnontilaisten purojen merkityksellä luonnon monimuotoisuuden kannalta ja toisaalta sillä, että luonnontilaisia puroja varsinkin Etelä-Suomessa on erittäin vähän. Käytännössä metsälaila ja sen nojalla annetuilla säännöksillä on jo nyt pitkälti suojeltu lain soveltamisalaan kuuluvat luonnontilaiset purot, joten muutoksella ei välttämättä olisi kovin suurta käytännön merkitystä. Vesilainkaan mukainen suojelu ei olisi toisaalta ehdotonta, vaan siitä olisi mahdollista saada poikkeus. Toimikunta piti Suomen Luonnonsuojeluliiton aloitetta sinänsä perusteltuna. Toimikunnan muut jäsenet kuitenkin katsoivat, että asia liittyy laajempaan kysymykseen vesilain ja metsälain välisestä suhteesta ja sitä tulisi tämän vuoksi vielä selvittää erikseen, eikä toimikunnan esitykseen sisälly ehdotusta nykyisen lain muuttamiseksi tältä osin. Lisäselvitystarve aiheutuu myös siitä, että vaikka esitys liittyy keskeisesti ojituksen sääntelyyn, sillä olisi vaikutuksia myös muihin hankkeisiin, joiden kannalta muutoksen vaikutuksia ei ole loppuun asti arvioitu. Toimikunta ehdottaa kuitenkin asiakokonaisuuden selvittämistä ja ratkaisuehdotuksen tekemistä ennen vesilainsäädännön uudistamista koskevan hallituksen esityksen antamista.

2.7 Vedenkorkeuden pysyvä muuttaminen ja kunnostushankkeet

Suhtautuminen maankuivatusta varten tehtävään järvien laskuun on olennaisesti muuttunut vesilain säätämisen jälkeen. Lähtökohtaisesti pysyvä laskeminen voi nykyään, ottaen huomioon tällaisen hankkeen yhteydessä silmällä pidettävät eri intressit, tulla kysymykseen vain hyvin poikkeuksellisesti. Toimikunnan ehdotus perustuu ajatukseen, että vaikka perinteiseen maatalouden intressissä tapahtuvaan järven tai lammen laskuun (kuivattamiseen) ei juuri olisi jatkossa tarvetta, mahdollisuus vedenkorkeuden pysyvään alentamiseen tulee kuitenkin vesilaissa säilyttää. Tarve laskuhankkeisiin voi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi tulvantorjunnan yhteydessä ja ympäristölle aiheutuvien haittojen torjumiseksi. Myös muille pienille laskuhankkeille saattaa edelleen olla tarvetta.

Sen sijaan vedenkorkeuden nostaminen vesistön kunnostustarkoituksessa on herättänyt julkisuudessa paljon keskustelua. Arviolta kaksi kolmannesta vedenkorkeuden nostoista on viime vuosina tehty vesistön tilan ja kalaston elinolojen parantamiseksi. Juuri kunnostustarkoitusta varten tehtävissä nostohankkeissa vesilain säännöksiä on pidetty liian tiukkoina. Tämä on seurausta pitkälti siitä, että toisin kuin järven laskemista, vesilaki ei aseta nostoja erityisasemaan, vaan nostoja koskevat pelkästään yleissäännökset vesirakentamista. Erityissäännösten puute ja nostoja koskeva oikeuskäytäntö ovat vaikeuttaneet nostohankkeiden toteuttamista. Käytännös-

sä tämä on tarkoittanut sitä, että hankkeen toteuttajalta yleensä edellytetään vesilain 2 luvun 7 §:n 1 momentin mukaista pysyvää käyttöoikeutta vähintään puoleen veden alle jäävästä alueesta. Pelkkää kirjallista suostumusta veden alle jäävän maan runsaan puolikkaan omistajilta ei siis ole pidetty riittävänä käyttöoikeuden myöntämiseksi. Tämän on katsottu käytännössä estävän sellaiset nostohankkeet, joita ei voida pitää yleisen tarpeen vaatimana vesilain tarkoittamassa mielessä. Nykyisten säännösten mukaan itse asiassa järven laskuhankkeiden toteuttaminen näyttäisikin olevan nostoja helpompaa, vaikka yleinen käsitys hankkeiden hyväksyttävyydestä on päinvastainen. Joidenkin kunnostushankkeiden yhteydessä on ongelmallisena lisäksi pidetty sitä, että hankkeesta hyötyä saavia ei ole mahdollista velvoittaa osallistumaan hankkeen kustannuksiin.

Toimikunta on katsonut, että järven laskua ja sen nostoa koskevan sääntelyn epäsuhtaisuus hankkeiden yleiseen hyväksyttävyyteen verrattuna on korjattava. Toimikunnan ehdotuksen mukaan tämä tehtäisiin niin, että uuteen lakiin otettaisiin erityissäännökset myös nostohankkeista. Säännösten mukaan myös muut kuin yleiseltä kannalta tärkeää tarkoitusta varten tarpeelliset kunnostus- ja muut vedennostohankkeet voitaisiin toteuttaa enemmistön suostumuksella ilman pysyvää käyttöoikeutta. Säännösten mukaan kirjallinen suostumus vaadittaisiin vähintään kolmea neljänneistä veden alle jäävän maa-alueen pinta-alasta edustavien kiinteistöjen omistajilta. Yleiseltä kannalta tarpeelliset lasku- ja nostohankkeet voitaisiin jatkossakin toteuttaa kannatuksesta riippumatta. Luvussa olisi myös nimenomainen säännös, jonka mukaan nostohankkeesta hyötyä saavat voitaisiin velvoittaa osallistumaan hankkeen kustannuksiin. Nykyisessä laissa vastaavaa säännöstä ei nostohankkeiden osalta ole.

Lasku- ja nostohankkeiden toteuttamista koskeva sääntely yhdenmukaistettaisiin niin, että jatkossa myös nostohankkeiden toteuttamista varten tulisi perustaa vesioikeudellinen yhteisö aina, kun hakijoita on enemmän kuin yksi. Nostoyhteisön perustamisella pyritään varmistamaan se, että aina löytyisi taho, joka vastaa lupaan liittyvistä pitkäaikaisista velvoitteista. Uuteen lakiin otettaisiin myös yleinen säännös, jonka mukaan laajamuotoisia kunnostushankkeita varten voidaan perustaa vesilain mukainen yhteisö.

2.8 Vesivoiman hyväksikäyttö

Toimikunta on todennut, että vesivoiman rakentaminen halutaan tulevaisuudessakin pitää mahdollisena. Vanhojen voimalaitoskoneistojen uusimisen yhteydessä on voitu nostaa voimalaitosten virtaamia ja parantaa turbiinien hyötysuhteita. Myös perkaushankkeilla on voitu parantaa tehon ja energiatuotannon lisäämistä olemassa olevilla voimalaitoksilla ilman uuden vesivoiman käyttöönottoa. Patoihin ja voimalaitosrakenteisiin on asennettavissa voimalaitoskoneistoja, jotka eivät aiheuta haitallisia vaikutuksia ympäristölle. Pienehköille voimalaitoksille on jatkossakin mahdollisuuksia, erityisesti yhdistettynä tuulivoimahankkeisiin. Vesivoima on uusiutuvana energialähteenä mainittu sähköntuotannon edistämisestä uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön sisämarkkinoilla annetussa direktiivissä 2001/77/EY. Direktiivi sisältää maakohtaiset suositukset uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön osuudesta, mutta yksittäisiä energialähteitä ei ole Suomessa tarkoitus direktiivin perusteella erityisesti nostaa esille.

2.9 Katselmustoimitus ja lopputarkastus

Vesiasioiden käsittelyä lähinnä lajoissa vesiasioissa on pidetty hitaana. Vesilain alkuperäisen muutoksenhakujärjestelmän uudistaminen, selvitysmenettelyn omaksuminen, korvausmenettelyn tehostaminen vanhojen vahinkojen osalta, esittelymenettely ensiasteen lupaviranomaisissa ja eräät muut toimenpiteet eivät ole kaikilta osin poistaneet erityisesti ensiasteena toimivien lupavirastojen pitkiä käsittelyaikoja. Keskeisiä syitä ensiasteen lupakäsittelyn hitauteen ovat olleet hakemusasiakirjojen puutteellisuudet, aikaa vievät katselmustoimitukset sekä voimavarojen

niukkuus. Hakemuksen sisällöstä vesiasioissa – toisin kuin monissa muissa hallintoasioissa – on yksityiskohtaiset säännökset vesilaissa ja -asetuksessa.

Toimikunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että ympäristölupavirastolla tulisi olla nykyistä vahvempi prosessuaalinen ote hakemuksen käsittelyssä sen vireille tulosta lähtien. Menettelyn tulisi olla keskitettyä. Hakijan tulisi vastata asianmukaisten hakemusasiakirjojen laadinnasta ja siitä, mitä hän hakemuksellaan tavoittelee. Menettelyä voidaan nopeuttaa sillä, että ympäristölupaviraston roolin tulisi olla hakemuksen käsittelyssä ensisijaisesti tarkastajan rooli. Hakemuksen esitarkastus on erittäin tärkeä vaihe hakemusasian myöhemmän käsittelyn joutuisuuden kannalta. Lähtökohtaisesti tämä merkitsee sitä, että vasta esitarkastuksen ja mahdollisten hakemuksen täydentämisen jälkeen ympäristölupavirasto pyytäisi lausunnot hakemuksesta.

Voimassa olevan vesilain mukaan hakemus voidaan määrätä eräissä tapauksissa käsiteltäväksi katselmustoimituksessa ennen kuin ympäristölupavirasto varsinaisesti käsittelee ja ratkaisee asian. Toimikunnan saaman informaation mukaan katselmustoimitukseen määrättyjä asioita on viime aikoina ollut koko maassa vuosittain enää vajaasta kymmenestä runsaaseen kahteenkymmeneen. Tämä määrä on vain murto-osa siitä määrästä, mitä katselmustoimituksia oli vireillä 1970- ja 1980- luvuilla. Nykyisin vireillä olevat katselmustoimitukset koskevat lähes poikkeuksetta korvauksia. Katselmustoimitusten määrä on olennaisesti vähentynyt. Katselmustoimituksilla ei ole enää samanlaista merkitystä kuin aiempina vuosikymmeninä etenkin kun laajat vesistöaluehankkeetkin ovat merkittävästi vähentyneet.

Katselmustoimitusten kestoajat ovat olleet pitkiä. Katselmustoimitus on erillinen toimitusmenettely ilman lupaviraston tosiasiallista mahdollisuutta puuttua toimituksen kulkuun. Hakemusten täydentämisen takeena toimitusmiehillä ei ole lupaviraston kaltaisia sanktiokeinoja. Tästä erillisyydestä ja siitä, että lupavirasto itse asiassa käsittelee katselmustoimituksessa käsitellyn asian uudelleen, johtuu asian ratkaisemisen viivästyminen. Asian ratkaisijasta riippumattomasti hakemusasian erillistä valmistelua on pidettävä tarpeettomana eikä sitä voida perustella oikeusturvaväilylläkään. Päinvastoin lupamenettelyssä on syytä korostaa käsittelyn välittömyyttä eli sitä, että asian ratkaisemiseen vaikuttavan aineiston tulee olla suoraan ratkaisun tekevän lupaviranomaisen kokoonpanon saatavilla. Käytännön ongelmana on ollut myös se, että toimitushenkilöstöä ei ole enää vaikeuksitta saatavissa katselmustoimituksiin ikääntymisen ja esteellisyysseikkojen vuoksi.

Kun lisäksi otetaan huomioon lupaviraston toimituksen jälkeen asian käsittelyyn käyttämä aika, kokonaiskäsittelyajat ensiasteen lupamenettelyssä ovat muodostuneet kestävämmän pitkiä. Katselmustoimitus on itsenäinen eri menettelyvaiheita sisältävä menettely, jota on sinänsä vaikea lainsäädäntöteitse lyhentää. Toimikunta onkin päätenyt siihen, että vesilain tarkoittamasta katselmustoimituksesta on syytä luopua. Sen sijaan toimikunta on katsonut, että nykyisen selvitysmenettelyn kaltainen menettely on tarkoituksenmukaista pysyttää vesilaissa, jolloin selvitystä johonkin osakysymykseen olisi joustavasti saatavissa. Toimikunta korostaa sitä, että kysymyksessä olisi erityisen selvityksen hankkiminen ja lain termistä selvitysmenettely on ehdotettu luovuttavaksi. Ympäristölupaviraston prosessuaalista roolia korostettaisiin tässäkin yhteydessä sillä, että selvityksen tekijä määrättäisiin sivutoimisen esittelijän asemaan ympäristölupaviraston ohjauksessa.

Katselmustoimituksen tavoin myös lopputarkastus on vesilain soveltamiskäytännössä loitontunut alkuperäisestä tarkoituksestaan ja laajentunut varsin raskaaksi menettelyksi. Ongelmana on ollut muun muassa se, että valmistusilmoitusten ja niitä seuraavien lopputarkastusten viivästyessä paineet ennakoimattomien vahinkojen ja olosuhteiden muutoksista johtuvien muiden epäkohtien käsittelylle ovat kasvaneet. Tällä hetkellä on toimikunnan saaman tiedon mukaan vireillä vain kolme lopputarkastusasiaa, joista kaksi vanhinta asiaa on ollut vireillä jo pitkään. Lopputarkastusta on käytetty vain poikkeuksellisen suurten hankkeiden yhteydessä, joissa tavomaaisten jälkivalvontakeinojen ei ole katsottu riittävän.

Vesilakitoimikunta katsoo, että uuden vesilain nojalla lupamääräyksiin ja valvonnan keinoin tulee voida varmistaa hankkeen toteutuksen riittävä valvonta ja vaikutusten tarkkailu. Näin lopputarkastuksen kaltaiselle lupamenettelylle ja jälkivalvonnan välimaastoon sijoittuvalle instituutiolle ei olisi enää tarvetta. Myös käytännössä hankkeita valvotaan tarkasti jatkuvasti jo työn aikana. Lopputarkastuksen avulla on toisaalta jossain määrin voitu puuttua epävarmalta pohjalta annettuihin ja käytännössä toimimattomiksi havaittuihin lupamääräyksiin. Tällainen puuttuminen voidaan uuden lain järjestelmässä mahdollistaa kuitenkin myös määräaikaisten lupamääräysten avulla. Lainvoimaiseen lupaan puuttuminen on myös tietyin edellytyksin mahdollista.

Toimikunta on päätenyt siihen, että uudessa laissa luovuttaisiin lopputarkastuksesta. Lopputarkastukseen liittynyt muiden asianosaisten kuuleminen jäisi tällöin pois. Asianosaisten tulisi tarvittaessa itse huolehtia mahdollisista jälkivaatimuksista käyttäen hyväksi vesilain tarjoamia keinoja esimerkiksi ennakoimattomien korvausten hakemiseksi. Tämä edellyttää, että valmistusilmoituksesta on tiedotettava riittävän laajasti. Tämän vuoksi lakiin otettaisiin säännös siitä, että alueellisen ympäristökeskuksen tulee tiedottaa valmistusilmoituksesta riittävän laajasti. Alueellisella ympäristökeskuksella olisi ilmoituksen perusteella mahdollisuus tarkastuksen tekemiseen, jos se katsottaisiin tarpeelliseksi.

2.10 Voimassa olevien lupien tarkistaminen

Toimikunnan ehdottamat uuden vesilain siirtymäsäännökset perustuisivat nykyisessä vesilaisakin omaksuttuun lähtökohtaan, jonka mukaan vanhoihin hankkeisiin ja lupiin sovellettaisiin pääsääntöisesti aiempaa lainsäädäntöä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ennen uuden lain voimaantuloa käynnistetyissä hankkeissa sovellettavaksi saattaa tulla eri aikoina voimassa olleita sittemmin kumottuja säädöksiä. Joiltain osin kuitenkin myös uuden lain säännöksiä sovellettaisiin vanhoihin hankkeisiin. Tämä koskisi muun muassa tarkkailuvelvoitteiden asettamista sekä vedenkorkeuteen ja -juoksuun vaikuttavien lupamääräysten tarkistamista. Myös vanhat joskus epäselvät luvat voitaisiin ehdotuksen mukaan korvata uuden lain mukaisella luvalla. Samassa yhteydessä voitaisiin antaa yleisen tai yksityisen edun turvaamiseksi tarpeellisia uusia lupamääräyksiä hankkeesta aiheutuvien haittojen välttämiseksi. Uutena säännöksenä lakiin otettaisiin myös niin sanottuja isännättömiä hankkeita koskeva mahdollisuus lakkauttaa aikaisemmin annettu lupa tai oikeus, jos luvan tai oikeuden haltijaa ei enää ole.

Toimikunnassa on keskusteltu myös siitä, pitäisikö vanhojen lupien ajantasaistamisessa mennä vielä pidemmälle niin, että vanhat luvat yleisesti muutettaisiin uuden lain mukaisiksi luviksi. Tällainen järjestely tarpeellisine siirtymäaikoineen tehtiin ympäristönsuojelulain voimaantulon yhteydessä. Järjestely mahdollistaisi luopumisen moniportaisesta siirtymäsääntelystä ja useiden päällekkäisten, toisistaan eroavien sääntelykerrostumien soveltamisesta. Kaikkien vanhojen jopa tuhansien lupien avaamista ei toimikunnassa pidetty tarkoituksenmukaisena, mutta toimikunnan käsityksen mukaan olisi perusteltua, että tarvittaessa voimassaoleviin lupiin voitaisiin puuttua ehdotusta laajemminkin. Erityisesti tällainen tarve on vanhoissa kuivatus- ja järjestelyhankkeissa, jotka ovat jo menettäneet merkityksensä, mutta vaikuttavat taustalla muun muassa uusia hankkeita suunniteltaessa. Yleisen vanhoja lupia koskevan tarkistamismahdollisuuden ottaminen lakiin merkitsisi kuitenkin niin suurta periaatteellista muutosta vallitsevaan oikeustilaan, että sen toteuttamismahdollisuudet ja vaikutukset on selvitettävä perusteellisesti. Tarve tähän seuraa jo siitä, että järjestely saattaisi merkitä puuttumista olemassa oleviin oikeuksiin ja etuihin. Tarpeellista selvitystä ei ollut mahdollista tehdä toimikunnan määräajan puitteissa, joten toimikunta esittääkin sen tekemistä esityksen jatkovalmistelun yhteydessä.

2.11 Vesipolitiikan puitedirektiivi

Vesipolitiikan puitteista annetun direktiivin (2000/60/EY) tarkoituksena on yhteisön pinta- ja pohjavesien suojeleminen, tulvien ja kuivuuden vaikutusten lieventäminen sekä hyvänlaatuisen pin-

ta- ja pohjaveden saannin turvaaminen. Direktiivi sisältää yhtäältä vesien tilaan kohdistuvat vaatimukset ja toisaalta menettelysäännökset, joilla pyritään varmistamaan tilatavoitteiden saavuttaminen. Direktiivin menettelysäännökset toteutetaan vesienhoidon järjestämisestä annettavalla lailla, joka on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä (HE 120/2004). Vesilakiin otettaisiin tarpeelliset säännökset lain mukaisten hoitosuunnitelmien huomioon ottamisessa lupaharkinnassa. Nämä muutokset tehtäisiin aikataulusyistä vesienhoidon järjestämisestä annettavan lain yhteydessä jo nykyiseen vesilakiin. Samalla tarkennettaisiin nykyisen lain tarkkailuvelvoitetta koskevaa säännöstä.

Muilta osin direktiivin edellyttämä vesilain soveltamisalaan kuuluva sääntely tulee toimikunnan käsityksen mukaan mahdollisimman pitkälle yhdenmukaistaa muun sääntelyn kanssa. Direktiiviä koskeva erityissääntely vesilaissa johtaisi tarpeettomaan päällekkäiseen sääntelyyn, sillä direktiivin vaatimukset toteutuvat pitkälti jo nykyisen vesilain mukaan. Tämän vuoksi toimikunnan luonnoksessa vaatimukset on sisällytetty ehdotetun uuden vesilain yleisiin säännöksiin. Direktiivin kannalta merkittäviä olisivat uuden lain säännökset vesien ja vesivarojen käytössä noudatettavista periaatteista, vesitaloushankkeen luvanvaraisuudesta, lupaharkinnasta sekä haittojen välttämiseksi annettavista lupamääräyksistä ja niiden tarkistamisesta.

Lisäksi direktiivin seurantavelvoitteet edellyttävät joitakin tarkistuksia myös vesilain säännöksiin. Esimerkiksi tietyn määrän ylittävälle vedenotolle asetettaisiin uudessa laissa ilmoittamisvelvollisuus direktiivin ennakoivalvonta- ja seurantavelvoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi vesilain mukaisiin lupiin liittyvistä tarkkailuvelvoitteista ja tarkkailusuunnitelmista säädettäisiin yhdenmukaisesti ympäristönsuojelulain kanssa. Toimikunnan käsityksen mukaan direktiivi edellyttää myös mahdollisuutta ajantasaistaa vanhojen lupien tarkkailuvelvoitteita, minkä vuoksi tarkkailuvelvoitteita ja tarkkailusuunnitelmia koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös aiemmin annettuihin lupiin. Järven nostohankkeiden edellytyksiä koskevat ehdotukset ja mahdollisuus perustaa nostoa varten vesioikeudellinen yhteisö puolestaan helpottaisivat direktiivin tavoitteiden saavuttamista edistävien ennallistamis- ja kunnostamishankkeiden toteuttamista. Veden hinnoittelua koskevat direktiivin vaatimukset toteutuvat pääosin muun lainsäädännön, kuten vesihuoltolain (119/2001) kautta. Veden käytöstä aiheutuvat ympäristökustannukset tulevat kuitenkin vesilain lupajärjestelmässä asetettavien toimenpidevelvoitteiden muodossa hankkeesta vastaavan maksettaviksi aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Direktiivin mukaisten selvitysten toteuttamista laajemmin taas käsitellään vesienhoidon järjestämislain nojalla annettavien asetusten valmistelun yhteydessä

Suomen Luonnonsuojeluliiton edustaja on katsonut, että vesipolitiikan puitedirektiivin vesilakiin aiheuttamien muutostarpeiden tarkastelu on jäänyt toimikunnassa puutteelliseksi.

2.12 Vesilain säätämisyjärjestys

Vesilain yhteydessä säädettiin perustuslainsäätämisyjärjestyksessä erillinen laki (266/1961) eräistä vesien käyttämisestä varten myönnettävistä oikeuksista (jäljempänä valtuuslaki). Lain tarkoituksena oli antaa riittävät valtuudet vesilain säätämiseen tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Perustuslainsäätämisyjärjestystä pidettiin tarpeellisena, kun eräiden vesilain nojalla myönnettävien käyttö- ja lunastusoikeuksien katsottiin merkitsevän poikkeusta hallitusmuodon 6 §:n omaisuussuojasäännöksestä (HE 64/1959, s. 4). Vastaavanlaista menettelyä noudatettiin kalastuslain (286/1982) yhteydessä, jolloin perustuslainsäätämisyjärjestyksessä säädettiin laki (285/1982) yleisestä kalastusoikeudesta.

Pääosin vesilain mukaiset käyttö- ja lunastussäännökset täyttävät hallitusmuodon samoin kuin perustuslain (731/1999) vaatimukset. Poikkeuksen muodostavat lähinnä eräät yksityisille myönnettävät toisen omaisuuden kohdistuvat käyttöoikeudet, joiden on katsottu rinnastuvan lunastukseen. Kun lunastukselle hallitusmuodossa ja sittemmin perustuslaissa asetettu yleisen tar-

peen vaatimus ei näissä aina täyty, vesilain katsottiin näiltä osin edellyttävän perustuslain sääntämisenjärjestystä.

Vesitaloushankkeiden toteuttaminen edellyttää jatkossakin käyttöoikeuksien myöntämistä yksityiselle. Toimikunnan ehdottamassa uudessa laissa vesilain käyttöoikeus- ja lunastussäännösten pääperiaatteet säilyisivät pääpiirteittäin nykyisenkaltaisina, joten ne eivät kaikilta osin täytä perustuslain omaisuudensuojan vaatimuksia. Oikeusministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön toimikuntaa varten tilaaman valtiosääntöoikeuden asiantuntijan lausunnon mukaan nämä säännökset voidaan kuitenkin säätää nykyisen valtuuslain perusteella. Maankäyttö- ja rakennuslain säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunta katsoi, että vanhaa valtuuslakia voitiin käyttää perusteena uuden lain säätämiseksi. Perustuslain voimaantulon ei katsottu muuttaneen nimenomaan omaisuudensuojaa koskevan valtuuslain asemaa sen vuoksi, että uudistuksessa ei ollut tarkoitus muuttaa omaisuudensuojasäännösten sisältöä.

Selvitykseen perustuen toimikunta on katsonut, että uusi vesilaki voitaisiin säätää tavallisessa lainsäätämisenjärjestyksessä jo olemassa olevan valtuuslain nojalla. Valtuuslaki koskisi kuitenkin vain rajallista joukkoa vesilain käyttö- ja lunastussäännöksistä, sillä tavallisimpia käyttöoikeustilanteita koskevat säännökset on kirjoitettu niin, että ne eivät ole ristiriidassa perustuslain kanssa.

2.13 Tilusjärjestelyt vedennostohankkeissa

Vesilakitoimikunta on hahmotellut vedennostohankkeita varten mallin, jossa muuta kuin yleistä tarvetta palveleva hanke voitaisiin toteuttaa, jos kolme neljäsosaa osaa veden alle jäävien alueiden omistajista hankkeeseen suostuu. Pelkkä suostumus olisi riittävä, eikä käyttöoikeuksia alueisiin etukäteen tarvitsisi hankkia. Pysyvä käyttöoikeus kaikkiin veden alle jääviin alueisiin annettaisiin hankkeen toteuttajalle luvan yhteydessä. Käyttöoikeus kattaisi vain oikeuden nostaa vettä maa-alueille. Omistusoikeus samoin kuin esimerkiksi kalastusoikeus jäisi alueen entiselle omistajalle. Hankkeen toteuttaja maksaisi puolitoistakertaisen korvauksen käyttöoikeudesta samoin kuin täyden korvauksen nostosta aiheutuvasta haitasta alueen omistajalle. Korvauksesta vähennettäisiin kuitenkin hankkeesta rannanomistajalle mahdollisesti aiheutuva hyöty. Jos hyöty katsottaisiin suuremmaksi kuin käyttöoikeuden arvo ja hankkeesta aiheutuva haitta, rannanomistaja voitaisiin velvoittaa suorittamaan maksu hankkeen toteuttajalle. Maksu voitaisiin määrätä myös niille veden alle jäävien alueen omistajille, jotka eivät ole antaneet suostumustaan hankkeeseen ja se olisi kertaluonteinen. Rannanomistajilla ei olisi velvollisuutta muilla tavoilla osallistua hankkeeseen.

Hankkeen toteuttajana voisi olla julkisyhteisön lisäksi vesialueen omistava osakaskunta, yksityinen rannanomistaja ja vesioikeudellinen yhteisö. Vesioikeudellinen yhteisö olisi perustettava aina, kun toteuttajia olisi enemmän kuin yksi eikä hanketta toteutettaisi osakaskunnan kautta.

Lähtökohtaisesti nosto ei siis vaikuta kiinteistön omistukseen, eikä kiinteistörajoihin. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että vesialueen omistus eriytyisi kaikissa niissä tapauksissa, joissa vesialueen omistava osakaskunta ei omistanut kaikkia veden alle jääneitä maa-alueita. Käytännössä useimmiten osakaskunnan vesialueen ja uuden rantaviivan väliin jäisi kaistale yksityistä vesialuetta. Tämä tilanne ei ole hyväksyttävä kalastusoikeuksien, vesialueen käytön ja hoidon, eikä kiinteistöjärjestelmän näkökulmasta. Onkin lähdettävä siitä, että tällainen alue yhdistetään osakaskunnan vesialueeseen.

Alueen yhdistämisessä on kyse rannanomistajan ja osakaskunnan välisestä suhteesta. Hankkeesta aiheutuvien kustannusten korvaamisessa taas on kyse rannanomistajan ja hankkeen toteuttajan välisestä suhteesta. Yhdistämisen tullessa ajankohtaiseksi rannanomistaja on siis lähtökohtaisesti saanut korvauksen toteuttajalta, eikä korvausta tarvitse ottaa huomioon yhdistämisvaiheessa. Näin alueen yhdistämisessä voidaan lähtökohtaisesti noudattaa yleisiä periaat-

teita yksityisen alueen liittämistä yhteiseen alueeseen. Jos luovuttaja saisi vastikkeena luovutettavaa aluetta vastaavan osuuden osakaskunnan kaikkiin alueisiin, kysymys ei olisi lunastuksesta vaan tilusvaihdosta. Vastaavanlaista toimitusta edustavat alueen liittäminen yhteismetsään (kiinteistönmuodostamislain 99 §) ja alueen liittäminen yhteiseen alueeseen (kiinteistönmuodostamislain 133.2 §). Molemmissa mainituissa on kuitenkin kyse vapaaehtoisesta toimenpiteestä, kun nyt tarkastellussa tilanteessa toimenpide tulisi esitetyistä syistä olla pakollinen.

Vaikka kyse olisi pakkotoimisesta liittamisestä, toimenpiteestä ei aiheutuisi taloudellisia menetyksiä luovuttavan kiinteistön omistajalle eikä osakaskunnalle. Pakkotoimisuus tulisi ottaa huomioon myös toimituskustannuksissa. Jos toimitus on nostohankkeen välitön seuraus, siitä aiheutuvat kustannukset tulisi ottaa huomioon hankkeen kustannuksina. Näin kustannukset jäisivät nostohankkeen toteuttajan maksettaviksi osana hankkeen välittömiä kustannuksia.

Lainsäädännöllisesti kuvatunkaltainen toimitus voitaisiin toteuttaa vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) nojalla. Lakiin tulisi kuitenkin lisätä asiaa koskeva säännös, sillä nykymuodossaan lakia ei sovelleta vesialueiden yhdistämiseen. Toimituksen pakollisuutta koskeva säännös tulisi lisätä vesilakiin.

Harkittaessa vesistöhankeiden tilusjärjestelylain muutostarpeita yleisemmin on pohdittava, pitäisikö lakiin lisätä tilusvaihdon lisäksi yksityistielain 38 a §:n 2 momentin kaltainen lunastusmahdollisuus. Tätä mahdollisuutta voitaisiin soveltaa esimerkiksi silloin, jos nostohankkeen vuoksi kiinteistön pinta-ala pienenisi niin, että se ei enää täytä rakennuspaikan vähimmäiskoolle asetettuja vaatimuksia. Tällaisessa tilanteessa kiinteistön omistajalla olisi halutessaan oikeus lunastaa takana sijaitsevasta kiinteistöstä täyttä korvausta vastaan aluetta liitettäväksi alkupeiräisestä jäljelle jääneeseen kiinteistön osaan niin, että rakennuspaikan vähimmäiskoolle asetetut vaatimukset täytyisivät. Lunastuksen edellytyksenä olisi yksityistielain tavoin, ettei tästä aiheutuisi lunastuksen kohteelle tai muulle taholle sanottavaa haittaa.

3. Toimikunnan ehdotukset

3.1 Vesilaki

Vesilakitoimikunta päätyi jo työnsä alkuvaiheessa siihen, että vesilainsäädännön uudistaminen edellyttää vesilain kirjoittamista kokonaan uudestaan. Vaikka lain keskeisiä soveltamisperiaatteita tai soveltamisalaa ei ole tarpeen olennaisesti muuttaa, lain ajantasaistamiseksi tarpeelliset uudistukset ovat niin merkittäviä, ettei niiden toteuttaminen osauudistuksella ole mahdollista tai ainakaan tarkoituksenmukaista. Toimikunta ehdottaakin kokonaan uuden vesilain säätämistä korvaamaan nykyinen laki. Uusi laki rakentuisi voimassa olevan vesilain perusperiaatteille. Lain soveltamisalaa eikä keskeisiä soveltamisperiaatteita ole tarkoitus muuttaa laajemmin kuin on tarpeen uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Uusi laki sisältäisikin keskeiset vesilain mukaiset vesioikeudelliset periaatteet.

Tarve kokonaisuudistukseen ei aiheudu pelkästään sääntelyn aineellisesta tarkistamistarpeista vaan myös sääntelyn selkeyttämisestä ja lain luettavuuden parantamisesta. Toimikunnan mielestä viimeksi mainitun kannalta olennaista on vesilain kasuistisuuden vähentäminen sekä rasakan sisäisen viittaustekniikan yksinkertaistaminen. Lain soveltamista vaikeuttavat myös lukuisat osittaisuudistukset, jotka ovat rikkoneet lain alkuperäistä kokonaisuutta ja joiden jäljiltä laki on hajanainen. Osittaisuudistusten jälkeen lain rakennetta ei ole uudistettu, eikä lain järjestelmää ole missään vaiheessa tarkasteltu systemaattisesti kokonaisuutena. Toimikunnan näemyksen mukaan lain ajanmukaistaminen ei ole mahdollista ilman tällaista kokonaisvaltaista tarkastelua ja lähestymistapaa.

Vesilakitoimikunnan käsityksen mukaan uuden ajanmukaistetun vesilain perusperiaatteena tulee olla lain soveltamisalaan kuuluvien vesitaloushankkeiden ja niiden toteuttamisen sääntelyn

yhdenmukaistaminen mahdollisimman pitkälle. Tämän mukaisesti toimikunnassa valmistellussa lakiluonnoksessa on koottu kaikille vesitaloushankkeille yhteinen sääntely lain alkuun yleisiksi säännöksiksi. Yleiset säännökset on laadittu yksilöimällä nykyisen vesilain rakentamista koskevista säännöksistä ja hankeluvuista yleiset kaikkia vesitaloushankkeita koskevat periaatteet ja ajanmukaistamalla nämä vastaamaan lain säätämisen jälkeen muuttuneita yhteiskunnallisia näkemyksiä sekä kansainvälisiä vesioikeudellisia periaatteita ja Euroopan yhteisön lainsäädäntöä. Uuden lain yleisiä säännöksiä sovellettaisiin lähtökohtaisesti kaikkiin lain mukaisiin hankkeisiin suoraan lain nojalla, jolloin erillisiä viittaussäännöksiä ei hankekohtaisen sääntelyn yhteydessä enää tarvittaisi. Tämä vähentäisi merkittävästi vesilain nykyistä raskasta ja vaikeasti avautuvaa viittaustekniikkaa. Samalla vesilaki pykälämääräisesti lyhenisi merkittävästi. Kun nykyisessä vesilaissa on 485 pykälää, uudessa laissa niitä olisi vain 274.

3.2 Uudistuksen jatkovalmistelu

3.2.1 Lakiluonnos ja asetukset

Toimikunnan mietintö on toimeksiannon mukaisesti laadittu hallituksen esityksen muotoon. Mietintöä ei kuitenkaan ole kaikilta osin viimeistely hallituksen esitykseltä edellytettävällä tavalla. Esitysluonnoksesta muun muassa puuttuvat liitännäislakien ja uuden lain nojalla annettavien asetusten muutosehdotukset samoin kuin esityksen vaikutusten arvioinnit. Toimikunnan laatima hallituksen esitysluonnos tarjoaa kuitenkin mahdollisuuden jatkovalmisteluun, jonka ensi vaiheena tulisi olla laaja lausuntokierros. Lausuntokierros tulisi toimikunnan mielestä järjestää mahdollisimman pian, jo ennen asetustalonnosten valmistelua. Lausuntokierroksen jälkeisen jatkovalmistelun tulisi olla riittävän laajapohjaista.

Jatkovalmistelussa on selvitettävä uuden lain aiheuttamat muutostarpeet vesilain nojalla annettuihin asetuksiin. Samalla tulisi selvittää tarpeet myös muilta osin ajan tasaistaa asetuksia. Vesilain ja sen edeltäjien nojalla annettuja asetuksia ja päätöksiä ovat vesiasetus (282/1962), asetus (846/1979) vesikulkuväylien merkitsemisestä, asetus (512/1991) kanavien ja avattavien siltojen liikennesäännöstä, valtioneuvoston päätös (128/39) erinäisistä määräyksistä puutavaran kuljetuksesta sulkukanavien kautta, valtioneuvoston päätös (1172/1999) suojelun ja parantamista edellyttävien sisävesien laadusta kalojen elinolojen turvaamiseksi ja ympäristöministeriön päätös (117/2000) sisävesien kalavesiksi nimeämisestä ja näiden vesien tutkimisesta.

3.2.2 Muiden lakien muutokset

Toimikunta ei ole ajanpuutteen vuoksi valmistellut uuden lain edellyttämiä muutoksia muuhun lainsäädäntöön. Uusi laki vaikuttaa ainakin seuraaviin lainkohtiin: ympäristönsuojelulain useat pykälät, maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 161 §, kalastuslaki (555/1981) 5, 24, 25, 26, 27 ja 123 §, kiinteistönmuodostamislaki (554/1995) 7, 73, 75, 157, 158 ja 282 §, maa-ainelaki (555/1981) 2 ja 3 §, laki (947/1997) peruskuivatustoiminnan tukemisesta 1, 3, 5 ja 12 §, laki (87/2000) ympäristölupavirastoista 1 ja 2 §, vesihuoltolaki (119/2001) 17 §, merensuojelulaki (1415/1994) 2, 9, 10 ja 11 §, koskiensuojelulaki (1531/1997) 1 §, patoturvallisuuslaki (413/1984) 11 §, Neuvostoliiton kanssa Saimaan ja Vuoksen juoksuusäännöstä tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä sekä sopimuksen soveltamisesta annettu laki (1331/1991) 2 ja 4 a §, terveydensuojelulaki (763/1994) 3 §, luonnonsuojelulaki (1096/1996) 53 §, luotsauslaki (940/2003) 5 §, hallinto-oikeuslaki (430/1999) 5 ja 12 §, laki (74b/1918) korkeimmasta hallinto-oikeudesta 2 a §, vesiliikennelaki (463/1996) 4 ja 19 §, maastoliikennelaki (1710/1995) 4 §, laki (451/1988) vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä 1 ja 4 §, laki (284/1983) poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta 1 §, laki (358/1962) yksityisistä teistä 5 §, laki (358/1962) yleisistä teistä 76 §, laki (737/1994) ympäristövahinkojen korvaamisesta 2 §, laki (1169/1993) Metsähallituksesta 2 §, laki (701/1993) tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista 7 §, löytötavaralaki (778/1988) 2 §, rikoslaki (39/188) 48:1 ja varallisuusverolaki (1537/1992) 10 §.

3.3. Toimikunnan muut ehdotukset

Luonnontilaisten purojen suojelu

Toimikunta katsoo, että mahdollisuus sisällyttää luonnontilaiset purot vesilain nojalla suojeltuihin luontotyypeihin ja tällaisen lisäyksen vaikutukset tulee selvittää ennen vesilain uudistamista koskevan hallituksen esityksen antamista. Selvityksessä tulee ottaa huomioon myös metsälainsäädännön ja vesilain muodostama kokonaisuus.

Voimassaolevien lupien ajantasaistaminen

Toimikunta katsoo, että mahdollisuudet ajantasaistaa lainsäädännön nojalla annettuja lupia nykyistä laajemmin tulee selvittää. Toimikunnan näkemyksen mukaan laissa tulisi olla mahdollisuus tarkistaa sellaisia vanhoja hankkeita koskevia lupia, jotka ovat menettäneet merkityksensä. Selvitystä ei ollut mahdollista tehdä toimikunnan määräajan puitteissa, koska järjestely merkitsi suurta periaatteellista muutosta vallitsevaan oikeustilaan ja saattaisi myös merkitä puuttumista olemassa oleviin oikeuksiin ja etuihin.

Kalatalousvelvoitteet ja kalatalousmaksut

Toimikunta katsoo, että kalatalousvelvoitteita ja kalatalousmaksuja koskevan käytännön toimivuus ja uudistamistarpeet tulee selvittää sekä tältä pohjalta arvioida tarvetta ja mahdollisuutta yhtäältä täsmentää säännöksiä niin, että kalatalousvelvoite ja kalatalousmaksu olisivat nykyistä tasa-arvoisempia vaihtoehtoja ja toisaalta ohjata kalatalousmaksuja kalalastusoikeuden haltijan käytettäväksi. Selvityksessä ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon toimikunnan tekemä kalatalousvelvoitteita ja kalatalousmaksuja koskevien säännösten muutosehdotukset, jotka osaltaan muun muassa parantavat kalastusoikeuden haltijan asemaa.

Viranomaisten tehtävät

Toimikunnassa on keskusteltu alueellisen ympäristökeskuksen sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksen moninaisista rooleista vesilain mukaisissa asioissa. Alueellinen ympäristökeskus saattaa toimia sekä luvan suunnittelijana ja luvanhaltijana että vesilain mukaisena valvontaviranomaisena. Vaikka alueellinen ympäristökeskus ei ole vesilain mukainen lupaviranomainen, laillisuusvalvonta ja yleisen edun valvonta ovat jossain määrin ristiriidassa luvanhaltijana toimimisen kanssa. Työvoima- ja elinkeinokeskus puolestaan esittää lupa-asiaa käsiteltäessä yleisen kalatalousedun valvojana näkemyksensä kalatalousvelvoitteista ja kalatalousmaksusta, joiden toteuttamiseen se itse osallistuu vahvistamalla kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelman, laatimalla ja hyväksymällä kalatalousmaksun käyttösuunnitelman sekä toteuttamalla kalatalousmaksun käyttösuunnitelman mukaiset toimenpiteet.

Kuvatunkaltainen esiintyminen samassa asiassa eri tehtävissä saattaa vähentää viranomais-toiminnan uskottavuutta. Toimikunta pitää tätä ongelmallisena ja katsoo, että mahdollisuuksia alueellisen ympäristökeskuksen sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksen tehtävien selkeyttämiseksi tulisi selvittää. Alueellisen ympäristökeskuksen tehtäviä myös vesilain näkökulmasta tulisi tarkastella ympäristönsuojelulain toimeenpanoon liittyvässä selvityksessä valtion lupaviranomaisten tehtävistä. Toimikunta kiinnittää huomiota myös siihen, että ympäristöhallinnosta annetun lain (55/1995) nojalla voidaan jo nykyisinkin jossain määrin järjestellä tehtäviä alueellisten ympäristökeskusten kesken. Myös tämä mahdollistaisi luvanhaltija- ja valvontatehtävien eriyttämisen eri alueellisille ympäristökeskuksille. Tämäkin vaihtoehto vaatisi kuitenkin vielä lisäselvityksiä.

VESILAKITOIMIKUNNAN EHDOTUS UUDEKSI VESILAIKSI

Hallituksen esityksen muotoon laadittuun ehdotukseen ei sisälly liitännäislakien muutoksia tai uusia asetuksia

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	4
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
2.1.1. Yleistä	4
2.1.2. Vesilaki	4
2.1.2.1 Taustaa	4
2.1.2.2 Vesilain muutokset	5
2.1.2.3 Vesilain keskeinen sisältö.....	7
2.1.3 Ympäristönsuojelulaki	10
2.1.4 Laki vesienhoidon järjestämisestä	11
2.1.5 Vesihuoltolaki	11
2.1.6 Terveydensuojelulaki	12
2.1.7 Luonnonsuojelulaki.....	12
2.1.8 Maankäyttö- ja rakennuslaki	13
2.2. Euroopan yhteisön lainsäädäntö	14
2.2.1 EU:n vesidirektiivit.....	14
2.2.2 Vesipolitiikan puitedirektiivi	14
2.3. Vesilainsäädäntö eri maissa	15
2.3.1 Ruotsi	15
2.3.2 Saksa.....	16
2.3.3 Ranska	17
2.4. Kansainväliset sopimukset.....	18
2.4.1 Itämeren suojelusopimus	18
2.4.2 ECE:n rajavesistösojimus	18
2.4.3 Kahdenväliset rajavesistösojimus	19
2.5. Nykytilan arviointia.....	20
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	22
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	22
3.2. Uuden vesilain keskeinen sisältö.....	23
4. Asian valmistelu	27
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	28
1. Lakiehdotuksen perustelut	28
1 luku. Yleiset säännökset.....	28
2 luku. Yleiset velvollisuudet, oikeudet ja rajoitukset.....	33
3 luku. Luvanvaraiset vesitaloushankkeet.....	41
4 luku. Vedenotto	56
5 luku. Ojitus.....	65
6 luku. Keskivedenkorkeuden pysyvä alentaminen ja nostaminen	81
7 luku. Vesistön säännöstely	88
8 luku. Vesivoiman hyväksikäyttö	93
9 luku. Puutavaran uitto	97
10 luku. Kulkuväylät ja muut vesiliikennealueet	104
11 luku. Hakemusmenettely.....	108
12 luku. Vesioikeudellinen yhteisö.....	118
13 luku. Korvaukset.....	123

14 luku.	Valvonta ja hallintopakko	131
15 luku.	Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano	134
16 luku.	Rangaistussäännökset	136
17 luku.	Kiinteistöoikeudellisia säännöksiä.....	137
18 luku.	Erinäisiä säännöksiä	140
19 luku.	Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.....	143
VESILAKI.....		148
VATTENLAG		212

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Vesilaki (264/1961) tuli voimaan 1.4.1962. Lakia on muutettu useaan otteeseen osittaistarkistuksin. Osa laista on kuitenkin edelleen alkuperäisessä muodossaan. Viimeisin suuri muutos vesilakiin tehtiin ympäristönsuojelulain (86/2000) säätämisen yhteydessä, kun vesien pilaantumisen ehkäisy siirrettiin vesilain ympäristönsuojelulakiin. Muutos korosti vesilain luonnetta vesivaroja ja vesiympäristön käyttöä koskevana ja eri intressejä yhteensovittavana yleisenä vesitalouslakina.

Lainsäädäntömuutokset sekä yhteiskunnassa ja taloudessa tapahtuneet muutokset ovat aiheuttaneet tarpeen vesilain tarkistamiseen ja ajanmukaistamiseen.

Vaikka lain keskeisiä soveltamisperiaatteita eikä soveltamisalaa ole tarpeen olennaisesti muuttaa, lain ajantasaistamiseksi tarpeelliset uudistukset ovat niin merkittäviä, ettei niiden toteuttaminen osauudistuksella ole mahdollista tai ainakaan tarkoituksenmukaista. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kokonaan uusi laki, joka korvaisi nykyisen vesilain. Tarve kokonaisuudistukseen ei aiheudu pelkästään sääntelyn aineellisesta tarkistamistarpeista vaan myös sääntelyn selkeyttämisestä ja lain paremmin ymmärrettäväksi tekemisestä.

Säädettäväksi ehdotettava uusi laki rakentuisi voimassa olevan vesilain perusperiaatteille. Uusi laki sisältäisikin keskeiset vesilain mukaiset vesioikeudelliset periaatteet.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

2.1.1. Yleistä

Vesivarojen ja vesialueiden käytöstä ja hoidosta säädetään vesilaissa (264/1961). Vesilain lisäksi keskeinen vesiasioita sääntelevä laki on ympäristönsuojelulaki (86/2000), jossa säädetään pinta- ja pohjavesien suojelemisesta pilaantumista

aiheuttavalta toiminnalta. Vesienhoidon järjestämisestä annettavaksi ehdotetussa laissa (HE 120/2004) säädettäisiin vesipolitiikan puitedirektiivin (2000/60/EY) mukaisesta vesienhoidon suunnittelujärjestelmästä. Muita vesiasioissa merkityksellisiä säädöksiä ovat vesihuoltolaki (119/2001), joka sääntelee vesihuoltoa ja vesihuoltolaitostoimintaa, terveydensuojelulaki (763/1994), jossa säädetään talousveden ja uimaveden laadusta, luonnonsuojelulaki (1096/1996), jossa on säännökset vesiluonto-tyyppien ja vedessä elävien lajien suojelusta, sekä patoturvallisuuslaki (413/1984). Hankkeisiin, joista saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, sovelletaan lisäksi lakia ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994).

2.1.2. Vesilaki

2.1.2.1 Taustaa

Suomen nykyisen vesioikeudellisen järjestelmän juuret ulottuvat Ruotsin keskiaikaiseen lainsäädäntöön. Varhaiselle sääntelylle oli tunnusomaista oikeudenalan jakautuminen kahtaalle. Hyötyisään vesioikeuteen lukeutuivat kaikki vesiluonnonvaran hyödyntämistavat, kun taas suojaavan vesioikeuden piiriin kuuluivat haitallisen veden poistamiseen tähtäävät hankkeet. Vuoden 1734 laki sisälsi runsaasti vesien käyttöä koskevia säännöksiä, joita kehitettiin edelleen vuoden 1868 asetuksessa. Vuoden 1902 vesioikeuslaki sisälsi jo selkeän yleiskieltoihin perustuvan lupajärjestelmän.

Vesioikeuslain uudistamista alettiin valmistella jo 1910-luvulla. Vuonna 1919 asetetussa komiteassa, eri virastoissa ja lainvalmistelukunnassa suoritettujen esivalmistelujen jälkeen asetettiin vuonna 1928 vesioikeuslakikomitea. Tämä niin sanottu Hällforsin komitea julkaisi vuonna 1939 ehdotuksen uudeksi vesioikeuslaiksi laajoine perusteluineen (KM 1939:3). Vuonna 1951 asetettiin uusi komitea, joka sai tehtäväkseen tämän ehdotuksen tarkastamisen. Puheenjohtajansa mukaan

Piipposen vesilakikomiteaksi kutsuttu komitea julkaisi oman ehdotuksensa uudeksi vesilaiksi vuonna 1958 (KM 1958:97). Ehdotus poikkesi useissa kohdin oleellisesti Hällforsin komitean ehdotuksesta. Pääasiallisesti Piipposen vesilakikomitean ehdotuksen mukainen lakiesitys annettiin eduskunnalle 1959 (HE 64/1959). Nykyinen vesilaki tuli voimaan 1 päivänä huhtikuuta 1962. Samanaikaisesti tuli voimaan lakia täydentävä vesiasetus (282/1962).

Vesilain kanssa samaan aikaan annettiin laki eräistä vesien käyttämistä varten myönnettävistä oikeuksista (266/1961). Laki säädettiin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla. Sen tarkoituksena oli muun muassa valtuuden antaminen vesilain säätämiseen sellaisten vesilain nojalla vesien käyttöä varten myönnettävien, toisen omaisuuteen kohdistuvien lunastus- ja käyttöoikeuksien osalta, joiden antaminen merkitsee perustuslain säätämisyjärjestystä vaativaa poikkeamista hallitusmuodon 6 §:n säännöksestä.

2.1.2.2 Vesilain muutokset

Vesilakia on muutettu useaan otteeseen, ensimmäisen kerran lailla 453/1963, jolla lakiin lisättiin niin sanotut katastrofisäännökset. Osa muutoksista on ollut luonteeltaan teknisiä, muusta lainsäädännöstä johtuvia terminologisia tarkistuksia.

Lailla 605/1982 pyrittiin lisäämään yhteiskunnan mahdollisuuksia estää ja vähentää poikkeuksellisista tulvista maataloudelle ja vesistöjen rannoilla asuville aiheutuvia vahinkoja. Samalla rajoitettiin valtion korvausvastuuta vaarantorjuntatoimista.

Lailla 606/1982 muutettiin vesilain 2 luvun 26 §:n niin sanottua työlupaa koskevia säännöksiä. Muutoksen jälkeen töidenaloittamisluvasta voi saada aikaisintaan silloin, kun vesioikeus on antanut varsinaisessa lupa-asiansa päätöksen. Lisäksi säännöksiä töidenaloittamisluvasta myöntämisedellytyksistä ja sen kohteena olevista töistä ja toimenpiteistä selvennettiin ja täsmennettiin. Hankkeen vaikutusalueella asuvien oikeusturvan parantamiseksi

säädettiin mahdollisuus muutoksenhakuun töidenaloittamisluvasta koskevaan päätökseen. Muutoksenhakumahdollisuus ei kuitenkaan koske korvauksia. Muutoksenhakuviranomainen voi määrätä töiden jatkamisen keskeytettäväksi tai rajoitettavaksi. Vahingonkärsijöiden asemaa parannettiin myös mahdollistamalla ennakkokorvausten suorittaminen jo töidenaloittamisluvapäätöksen yhteydessä.

Lailla 467/1987 vesilakiin tehtiin lukuisia muun muassa vesiensuojelua, korvauksia ja velvoitteita, vesistön virkistyskäyttöä, muutoksenhakujärjestelmää ja asiantuntemuksen lisäämistä koskevia muutoksia. Vesiensuojelun tehostamiseksi tarkistettiin vesistön muuttamis- ja pilaamiskieltoa sekä tiukennettiin lupien myöntämisedellytyksiä. Virkistyskäyttöä koskeva maininta lisättiin eräisiin keskeisiin vesilain säännöksiin. Lisäksi järvenlaskuhankkeita koskevien lupien myöntämisedellytyksiä tiukennettiin. Yleiskalastusoikeuden perusteella kalastavan ammattikalastajan korvausoikeudellista asemaa parannettiin. Kalanhoitovelvoitetta koskevia perussäännöksiä yhdenmukaistettiin. Vesiensuojelumaksuina kerättyjen varojen käyttö rajoitettiin vesiensuojeluun, erityisesti kunnostustyöstä johtuviin menoihin. Kalanhoitomaksua, vesiensuojelumaksua ja säännöstelymaksua koskevia säännöksiä muutettiin niin, että kustannustason nousu tulee otetuksi huomioon.

Lisäksi lailla 467/1987 muodostettiin vesiylioikeudesta itsenäinen ylioikeus kaikkia vesiasioita varten. Samalla purettiin vesilain kaksijakoinen muutoksenhakujärjestelmä. Vesiylioikeus oli yleensä viimeinen muutoksenhakuaste. Sen päätöksistä voitiin valittaa ainoastaan valituslupan perusteella joko korkeimpaan hallinto-oikeuteen tai korkeimpaan oikeuteen. Korkein hallinto-oikeus käsittelee hakemusasioissa tehdyt valitukset niihin liittyvine korvauskysymyksineen.

Samassa yhteydessä säädettiin lisäksi menettelyistä, jossa lupa koskevan hakemusasian käsittelyn yhteydessä voidaan esittää myös takautuvia vahinkoja koskeva vaatimus. Jos hakemusasia on ratkaistu luvan

osalta erikseen ja korvauskysymykset siirretty myöhemmin käsiteltäviksi, korvausvaatimus vanhoista vahingoista voidaan tehdä myös myöhemmässä käsittelyssä.

Lupamenettelyä koskevia säännöksiä muutettiin siten, että laajan vesihankkeen vaikutusalueen asukkaat saivat paremmat mahdollisuudet esittää mielipiteensä hankkeesta katselmustoimituksessa ja vesioikeudessa.

Lailla 468/1987 muutettiin vesilain 18 ja 21 luvun katselmuskustannuksia koskevia säännöksiä siten, että hakijan suoritettavaksi määrättävät kustannuserät rajattiin ja yksilöitiin aiempaa täsmällisemmin, menettelyä tarkistettiin ja oikeusturvaa parannettiin erityisesti edunmenetystä kärsineen hakijan osalta. Lisäksi lain lopputarkastusta koskevaa säännöstöä täydennettiin kustannusten suorittamisen osalta.

Lailla 453/1988 muutettiin vesilain 19 ja 21 lukua vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetussa laissa (451/1988) tarkoitetun tilusjärjestelyn ja ojituksen yhteensovittamiseksi.

Lailla 308/1990 muutettiin vesilain mukaista katselmustoimitusta koskevia säännöksiä siten, että vesioikeus voi määrätä katselmustoimituksen pidettäväksi ainoastaan laajoissa hakemusasioissa.

Katselmustoimitusmenettelyä yksinkertaistettiin siten, että siihen sisältyy aikaisempaa vähemmän menettelyvaiheita. Vesioikeuden ja katselmustoimituksen välistä yhteistyötä lisättiin. Lailla myös järjestettiin uusi menettely, jossa vesioikeus voi eräissä erityistilanteissa määrätä suoritettavaksi lisätutkimuksen jostakin hakemusasian ratkaisemiseen vaikuttavasta osakysymyksestä, joka on ilmennyt asia nosaisten kuulemisen jälkeen. Menettelyä kutsutaan selvitysmenettelyksi.

Lailla 629/1991 vesilakia muutettiin siten, että uusien vesistön säännöstelyyn annettavien lupien ehdot tulevat määrääjain tarkistettaviksi. Ojitushankkeissa tapahtuva purojen perkaaminen saatettiin muun vesirakentamisen tapaan luvanvaraiseksi. Luvanvaraisuus on tapauskohtaista ja perustuu hankkeen haitallisiin vaikutuksiin.

Merenkulun turvalaitteiden, kuten viittojen, merkkien ja loistojen sijoittamista toisen maalle koskevat säännökset uudistettiin siten, ettei alueen omistaja joudu erikseen hakemaan korvauksia. Sijoittaminen omistajan tietämättä ei enää ole mahdollista. Eräitä valtioneuvoston yleisistunnon tehtäviä siirrettiin asianomaisille ministeriöille. Kuntien ympäristönsuojelulautakunnille annettiin asianosaisen puhevalta hakemusasioissa. Lisäksi tehtiin eräitä vähäisempiä yksittäisten säännösten tarkistuksia.

Lailla 646/1992 vesilakia muutettiin siten, että julkisen kulkuväylän määräämisestä päättää merenkulkuhallituksen sijasta vesioikeus. Samalla selvennettiin mahdollisuuksia saada korvausta väylästä ja sen käyttämisestä johtuvista vahingoista. Kunnan ympäristönsuojelulautakunnan valtuuksia valvonta- ja pakkokeinot oasioissa lisättiin ja menettelyä eräissä lautakunnalle kuuluvissa asioissa tarkistettiin. Virka-apua koskeviin säännöksiin tehtiin eräitä uhkasakkolain voimaantulosta johtuvia muutoksia. Eräät sanonnaltaan epäselvät tai puutteelliset säännökset saatettiin vastaamaan vakiintunutta oikeuskäytäntöä. Toimivaltaa vesijohdon sijoittamista koskevissa asioissa tarkistettiin tapauksissa, joissa johto kulkee useiden kuntien alueella. Pohjaveden muuttamiskiellon ja vesistön muuttamiskiellon välistä suhdetta sekä pohjaveden muuttamiskiellosta poikkeamiseen annetun luvan oikeusvoimaa tarkistettiin. Vesikirjaa koskevat säännökset uudistettiin. Eräitä käytännössä kankeiksi osoittautuneita muutoksenhakusäännöksiä yksinkertaistettiin. Vesilain ja vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain välistä suhdetta ojitusasioissa selvennettiin. Lakiin lisättiin säännökset tiedottamisesta järjestäytymättömän yhteisalueen osakaskunnalle siltä osin kuin kysymys on ympäristönsuojelulautakunnassa käsiteltävistä asioista tai ojitustoimituksesta.

Lailla 87/1993 vesilakia muutettiin osana kansallisen lainsäädännön sopeuttamista Euroopan yhteisöjen oikeuteen Euroopan talusalueesta tehdyssä sopimuksessa edellytetyllä tavalla. Lailla panttiin täytäntöön

13 vesialan direktiiviä ja lisäksi neljä muuta ympäristödirektiiviä, jotka koskevat osittain vesiensuojelua. Muutoksen myötä tulivat vesilain tapauskohtaisen päätöksentekojärjestelmän lisäksi noudatettaviksi direktiiveissä säädetyt kiinteät rajoitukset ja muut määräykset.

Lailla 653/1993 vesilakiin tehdyistä muutoksista merkittävien koskee vesien suojelun ennakkotoimenpidejärjestelmän perustana olevaa valtuutussäännöstä. Muutoksella mahdollistettiin aikaisempaa paremmin ennakkotoimenpidejärjestelmän kehittäminen asetusteitse.

Lailla 1015/1993 muutettiin vesilain eräitä oikeudenkäyntimenettelyä koskevia säännöksiä. Muutos liittyi oikeudenkäymiskaaren oikeudenkäyntiä riita-asioissa yleisissä alioikeuksissa koskevien säännösten uudistamiseen.

Lailla 553/1994 vesilakiin tehtiin erinäisiä muutoksia, jotka koskivat muun muassa lupamenettelyn keventämistä, korvausten samanaikaisuuden lieventämistä, kalataloudellisia velvoitteita koskevia säännöksiä samoin kuin luvan edellytyksiä, määräaikoja ja ilmoitusvelvollisuutta. Lakiin lisättiin myös mahdollisuus tarkistaa epätarkoituksenmukaisiksi osoittautuneita säännöstelymääräyksiä myös ennen vuotta 1991 annettujen lupien osalta. Myös vesilain korkosäännökset uudistettiin samassa yhteydessä.

Lailla 471/1995 vesilakiin lisättiin valtuutussäännös, jolla Suomen lainsäädäntöön sisällytettiin Euroopan yhteisöjen neuvoston 12.12.1991 antama direktiivi vesien suojelusta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta.

Lailla 1347/1995 Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen kytkeytyviä valtuutussäännöksiä muutettiin siten, että ne vastaavat Euroopan unionin jäsenyyden vaatimuksia. Vesistöön uitosta jääneiden, haittaa aiheuttavien uppopuiden poistamista helpotettiin. Pohjavettä koskeviin säännöksiin tehtiin eräitä tarkistuksia. Lisäksi tehtiin eräitä lähinnä teknisiä tarkistuksia menettelyn yksinkertaistamiseksi tai vesilain muuttamiseksi vastaamaan muuttunutta muuta lainsäädäntöä.

Lailla 590/1996 järjestettiin lainkäyttömenettelyä hallintoasioissa koskevan hallintolainkäyttölain ja vesilain suhde.

Lailla 1105/1996 vesilakiin lisättiin muun muassa säännökset eräiden pienvesien turvaamiseksi vesistön muuttamiskiellon alaisilta toimenpiteiltä ja pienten purojen suojelun tehostamiseksi. Muutokset liittyivät luonnonsuojelulain kokonaisuudistukseen.

Lailla 1063/1999 vesilakiin liitettiin valtuutussäännös EY:n neuvoston niin sanotun kalavesidirektiivin täytäntöön panemiseksi.

Lukuisista muutoksista huolimatta vesilain perusrakenne säilyi kuitenkin jokseenkin ennallaan aina vuonna 2000 tapahtuneeseen vesi- ja ympäristönsuojelulainsäädännön kokonaisuudistukseen saakka. Vesi- ja ympäristönsuojelulainsäädännön kokonaisuudistuksen myötä vesien pilaantumisen torjuntaa koskeva sääntely siirrettiin lailla 88/2000 vesilaista uuteen ympäristönsuojelulakiin muiden ympäristön pilaantumisen torjuntaa koskevien säännösten kanssa. Jätevesien johtamista ja muuta pilaantumista koskeva sääntely sijoitettiin ympäristönsuojelulakiin, ja näitä koskevat säännökset vesilain 1 ja 10 luvuissa kumottiin. Vesilain kielto- ja lupajärjestelmää tarkistettiin. Vesilaki jäi vesitalousasioiden yleislaiksi, jolla kuitenkin on useita läheisiä yhteyksiä pilaantumisen sääntelyyn.

Vesilain päätöksentekojärjestelmää muutettiin niin, ettei vesitalousasioita koskeva päätöksenteko eriydy liikaa ympäristön pilaantumisasiosta. Päätöksenteko vesitalousasioissa siirrettiin lakkautetuilta vesioikeuksilta perustetuille ympäristölupavirastoille, jotka toisin kuin vesioikeudet ovat hallintoviranomaisia. Vesilain menettelysäännökset muutettiin hallinnolliselle viranomaiselle soveltuviksi ja niitä lähennettiin ympäristönsuojelulain vastaaviin säännöksiin. Rikosasiat ja kahdenväliset siviiliprosessuaaliset asiat siirrettiin käräjäoikeuden käsiteltäväksi. Muutoksenhakua koskevia vesilain säännöksiä lähennettiin vastaaviin ympäristönsuojelulain säännöksiin. Niin sanottu puhevaltaleikkuri poistettiin ja valituslupajärjestelmästä luovuttiin.

Valitusoikeutta laajennettiin siten, että ympäristölupaviraston antamaan päätökseen saavat hakea muutosta asiaansaisten ja viranomaisten lisäksi myös eräät yhteisöt.

2.1.2.3 Vesilain keskeinen sisältö

Vesilaki jakautuu 22 lukuun. Vesilain kunkin luvun pykälillä on omat juoksevat numeronsa, mitä jo lakia säädettäessä yleisesti noudatetusta poikkeavaa menettelyä pidettiin säädöksen laajuuden ja lain mahdollisten osittaisuudistusten vuoksi tarpeellisena. Lain 1 luvussa on yleisiä säännöksiä ja määritelmiä. Lisäksi luvussa on säännökset vesien käytön yleisistä rajoituksista sekä yleiskäytöstä ja muista toisen alueeseen kohdistuvista oikeuksista. Lain 2 – 10 luvut sisältävät eri hankkeita koskevia säännöksiä niin, että 2 luku sisältää yleiset säännökset rakentamisesta vesistöön; 3 luku säännökset vesivoiman hyväksikäytöstä; 4 luku kulkuväylistä ja muista vesiliikennealueista; 5 luku puutavaran uitosta; 6 luku ojituksesta; 7 luku vesistön järjestelystä; 8 luku vesistön säännöstelystä; 9 luku veden johtamisesta nesteenä käytettäväksi ja pohjaveden ottamisesta; ja 10 luku jäteveden johtamisesta.

Kun muita hankkeita koskevissa luvuissa on runsaasti viittauksia rakentamista koskevaan 2 lukuun, viimeksi mainittu luku muodostuu erääksi vesilain keskeisistä luvuista. Vesilain mukaisista hankkeista johtuvien vahinkojen korvaamista koskevat säännökset ovat 11 luvussa; 12 luvussa on erinäisiä säännöksiä; 13 luvussa rangaistussäännöksiä. Vesiasioita käsiteltäessä noudatettavaa menettelyä sekä vesistöjen valvontaa koskevat säännökset ovat 14 – 21 luvuissa; 14 luvussa viranomaisia koskevat yleiset säännökset; 16 luvussa säännökset hakemusasioiden käsittelystä ympäristölupavirastossa; 17 luvussa muutoksenhausta; 18 luvussa katselmustoimituksesta ja lopputarkastuksesta; ja 19 luvussa ojitustoimituksesta. Lain 20 luvussa ovat säännökset kunnan ympäristönsuojeluviranomaisesta ja 21 luvussa erityisiä määräyksiä, muun muassa

hallintopakon käytöstä. Lain 22 luvussa ovat siirtymä- ja voimaantulosäännökset.

Viranomaisjärjestelmä

Vesilain mukaisia vesitalousasioita käsittelevät ympäristölupavirastot, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja ojitustoimituksen toimitusmiehistö. Alueellisilla ympäristökeskuksilla ei ole itsenäistä toimivaltaa vesitabusoasioissa. Niillä on kuitenkin keskeinen asema vesitalousasioissa kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten ohella yleisen edun valvojina sekä vesiasioiden yleisinä valvontaviranomaisina. Vesiasioihin voidaan katsoa kuuluvan myös erinäiset riita- ja rikosasiat. Merkittävä osa vesioikeudellisista riita-asioista käsitellään niihin kytkeytyvien julkisoikeudellisten liityntöjen vuoksi vesilain mukaisissa lupaviranomaisissa hakemusasioina. Rikosasioiden osalta toimivalta kuuluu yleisille tuomioistuimille. Muutoksenhaku vesiasioissa annetuista lupaviranomaisten päätöksistä on keskitetty Vaasan hallinto-oikeuteen, jonka päätöksiin voidaan hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Yleiskielto- ja luvantarvejärjestelmä

Huomattava osa vesienkäytöstä, kuten vesistöissä liikkuminen, talousveden ammentaminen ja eräät vähäiset vesitaloushankkeet kuuluvat ns. yleiskäytön piiriin, joka ei edellytä viranomaislupaa. Näille käyttömuodoille on tunnusomaista niiden haitattomuus muille vesienkäyttäjille. Yleiskäytön rajoja määrittää osaltaan vesioikeudellisen sääntelyn perustan muodostava yleiskieltojärjestelmä. Yleiskieltojärjestelmän piiriin kuuluvat vesistön sulkeminen (1 luvun 12 - 13 §), vesistön muuttaminen (1 luvun 15 §), niin sanottu pienten vesien muuttaminen (1 luvun 17) § ja pohjavesiesiintymän muuttaminen (1 luvun 18 §). Vesistön ja pohjavesiesiintymän pilaantumisen torjunta kuuluvat ympäristönsuojelulain alaan. Mikäli hankkeesta aiheutuu yleiskieltojärjestelmän kieltämiä seurauksia, edellyttää hankkeen

toteuttaminen vesioikeudellista lupaa. Lisäksi eräät hanketyypit (vesivoimalaitos, erilaisten siltojen ja johtojen rakentaminen) ovat vesilain nojalla luvanvaraisia niiden seurauksista riippumatta.

Lupajärjestelmän perusteet

Vesilain systematiikka on rakentunut siten, että lain 1 luku sisältää yleiset säännökset ja 2 luku yleiset vesistöön rakentamista koskevat säännökset. Näiden lukujen säännökset koskevat kaikkia vesitaloushankkeita. Vesilain luvut 3-10 sisältävät hanketyypikohtaiset erityissäännökset. Tyypillisiä vesitaloushanketyyppejä ovat vesivoiman käyttäminen, uitto, ojitus, vesistön järjestely, vesistön säännöstely vedenhankinta, jäteveden johtaminen sekä väylien ja liikennehankkeiden rakentaminen. Vesitaloushankkeiden toteuttamisen johdosta suoritettavista korvauksista säädetään vesilain 11 luvussa, vesilain 12 - 21 lukujen sisältäessä pääosin menettelyllisiä säännöksiä.

Vesioikeudelliseen lupamenettelyyn sisältyy useita toisiinsa kytkeytyviä tehtäviä. Keskeisin vesioikeudelliseen lupamenettelyyn kytkeytyvä julkisoikeudellinen funktio on hankkeen toteuttamiselle llytysten ja -tavan ratkaiseminen, eli lupamenettelyssä huomioon otettavien julkis- ja yksityisoikeudellisten intressien yhteensovittaminen. Vesioikeudellisen hankkeen toteuttaminen ulottaa vaikutuksensa usein sijoituspaikkaansa huomattavasti laajemmalle alueelle ja samalla toisten oikeudenhaltijoiden etupiireihin. Lupamenettelyssä ovatkin lähes poikkeuksetta ratkaistavina myös hankkeen toteuttamisesta aiheutuvat, hankkeesta vastaavan ja yksittäisten oikeudenhaltijoiden väliset yksityisoikeuden alaan kuuluvat oikeussuhteet, joihin tyypillisesti liittyvät korvaukset hankkeen aiheuttamista edunmenetyksistä.

Lupaharkinta

Vesilain mukainen lupaharkinta on

oikeusharkintaa. Lupaharkinnan ytimen ja keskeisen lupaharkintakriteeristön muodostaa intressivertailusäännöstö (2 luvun 6 §:n 2 momentti), joskin vesilain mukainen vesitalouslupa voidaan myöntää myös hankkeen hyötyisyyden (2 luvun 6 §:n 1 momentti) tai haitattomuuden perusteella (2 luvun 6 §:n 3 momentti). Intressivertailusäännösten mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hankkeesta saatava hyöty on siitä johtuvaan vahinkoon, haittaan ja muuhun edunmenetykseen verrattuna huomattava. Lupaharkintaan sisältyy ns. ehdottoman luvan myöntämisesteen käsilläolon tutkinta (2 luvun 5 §). Säännöksen turvaamat oikeushyvät nauttivat kvalifioitua oikeussuojaa. Vaikka luvan myöntämisen edellytykset muutoin olisivat olemassa, estää näiden oikeuksien loukkaaminen luvan myöntämisen.

Intressivertailussa hankkeesta johtuvana hyötynä pidetään 2 luvun 11 §:n mukaan hankkeen tuottamien yleisten etujen lisäksi maa- tai vesialueen taikka muun omaisuuden tuottavuuden parantumisesta tai omaisuuden hyödyksikäyttöä vaikeuttavan esteen tai haitan poistamisesta aiheutuvaa omaisuuden käyttöarvon lisääntymistä ja muutakin yrityksen toteuttamisesta välittömästi saatavaa etua. Hankkeesta johtuvana vahinkona, haittana ja muuna edunmenetyksenä otetaan huomioon sekä yleistä etua koskevat että hankkeeseen osallistumattoman henkilön omaisuudelle aiheutettavat sanotunlaiset seuraukset. Intressivertailussa otetaan huomioon myös sellaiset vaikutukset, jotka ovat vaikeasti rahamääräisesti arvioitavissa. Intressivertailu on säilynyt erinäisistä tarkistuksista huolimatta keskeisiltä osiltaan ennallaan. Sen sijaan säännöksen soveltamiskäytäntö on vesilain alkuajoista muuttunut olennaisesti ympäristöarvoja ja ei-rahallisia arvoja painottavaan suuntaan.

Lupamääräykset

Hankkeen lupaharkintaan liittyy olennaisena osana lupamääräysten asettaminen. Vesitaloushankkeet on toteutettava siten, että ilman kustannusten

kohtuutonta lisääntymistä vältettävissä olevat haitat on minimoitava (2 luvun 3 §). Jos vesitaloushanke hakemuksen mukaisesti toteutettuna ei täytä mainittua vaatimusta, on lupaviranomaisen lupaan liitettävien määräyksin muodottava tarpeellisessa määrin hanketta.

Lupamääräysten käyttöalaa ei ole rajattu ainoastaan tietyyppisten vaikutusten ehkäisemiseksi, vaan niitä voidaan antaa kaikkien vesilain suojaamien oikeushyvien turvaamiseksi. Tyypillisesti lupamääräyksiä on annettu vedenkorkeudesta ja juoksumäärästä ja niiden tarkkailusta, vesiväylillä kulkemisen turvaamiseksi ja kalastukselle aiheutuvien haittojen kompensoimiseksi sekä aikaisemmin jätevesistä.

Pakkotoimien perustaminen

Vesitaloushankkeen toteuttaminen edellyttää useissa tapauksissa sellaisten alueiden käyttöä, joita hankkeen toteuttaja ei omista. Jos hakija ei vapaaehtoisin sopimuksin ole saanut tarpeellisia käyttöoikeuksia mainittuihin alueisiin, voi lupaviranomainen laissa säädettyjen edellytysten täytyessä perustaa hakijalle tarvittavat oikeudet. Pakkotoimioikeuden perustamisen edellytyksenä on vesioikeudellisen rakentamisluvan lisäksi, että tarvittava alue suurimmalta osaltaan kuuluu hakijalle joko omistusoikeuden tai pysyvän käyttöoikeuden perusteella (2 luvun 7 l§:n 1 momentti). Jos hanke on yleisen tarpeen edellyttämä, on pakkotoimioikeus 2 luvun 8 §:n nojalla perustettavissa siinäkin tapauksessa, että 2 luvun 7 §:n 1 momentissa säädetty edellytykset puuttuvat.

Korvausjärjestelmä

Vesitaloushankkeesta aiheutuva vahinko, haitta tai edunmenetykset on hankkeen toteuttajan korvattava. Vesilain korvausjärjestelmän piiriin kuuluvat lähes kaikki lainmukaisesta hankkeista aiheutuneet edunmenetykset. Tyypillisesti korvauksia on määrätty mm. lnastus- ja käyttöoikeuksien perustamisesta, kalatalousvahingoista, virkistyskäytön heikentymisestä aiheutuvasta

kiinteistön arvon alentumisesta tai vettymisvahingoista. Vesitalousasioissa noudetaan korvausten määräämisen osalta virallisperiaatetta. Lupaviranomaisen on myöntäessään vesitaloushankkeelle luvan samalla määrättävä, onko tiedossa olevasta eli ennakoitavasta vahingosta, haitasta ja muusta edunmenetyksestä suoritettava ja mihin määrään korvausta.

Menettely vesitalousasioissa

Menettely vesitalousasioissa on hallintomenettelyä. Asian vireillepano tapahtuu toimivaltaiselle viranomaiselle toimitettavalla hakemuksella, jonka tulee sisältää asian ratkaisemisen edellyttämä selvitys. Jos hakemus on puutteellinen, voi viranomainen tarvittaessa varata hakijalle mahdollisuus täydentää hakemustaan.

Asian käsittelyjärjestys määräytyy asian laajuuden perusteella. Pienimuotoiset hankkeet voidaan käsitellä yksivaiheisessa kuulutusmenettelyssä. Tällöin hakemus annetaan tiedoksi kuulutuksella, johon liitetään ilmoitus muistutusten ja vaatimusten tekemistä koskevasta menettelystä. Kuulutus saatetaan yleisesti nähtäväksi ympäristölupavirastossa ja vaikutusalueen kunnissa vähintään 30 päivän ajaksi. Hakemus liitteineen pidetään nähtävillä kuulutuksessa mainitussa paikassa. Kappale kuulutusta on toimitettava erikseen niille, joiden etuun tai oikeuteen hanke saattaa erityisesti vaikuttaa. Vesiasioissa asianosaispuhevaltaa käyttävät myös viranomaiset, joiden tehtävänä on valvoa yleistä etua. Lisäksi muillakin kuin asianosaisilla on mahdollisuus esittää mielipiteensä hankkeen johdosta lupaviranomaiselle. Lupaviraston on päätöksen antamisen yhteydessä ilmoitettava paitsi luparatkaisun sisältö, lausuttava asia ssa tehdyistä muistutuksista ja vaatimuksista.

Laajat hankkeet käsitellään yleensä kaksivaiheisessa menettelyssä. Jos hankkeen vaikutusten ja siitä aiheutuvien edunmenetysten yksityiskohtainen selvittäminen havaitaan välttämättömäksi eikä tarvittavaa selvitystä voida saada kuulutusmenettelyssä, määrätään asia katselmustoimituksessa tai asian laadun niin

mahdollistaessa, katselmustoimitusta yksinkertaisemmassa selvitysmenettelyssä käsiteltäväksi. Katselmustoimituksen tarkoituksena on asianosaisten kuulemisen ja suunnitelmien teknisen tarkastamisen pohjalta laatia ratkaisuehdotus ympäristölupavirastolle asian jatkokäsittelyä varten. Katselmustoimituksen tultua suoritetuksi, asian käsittely jatkuu ympäristölupavirastossa.

Valvonta ja hallintopakko

Alueelliset ympäristökeskukset ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset valvovat vesilain noudattamista. Valvontaviranomaiset voivat tarvittaessa tarkistaa laitteita ja rakennelmia sekä suorittaa tarpeellisia tutkimuksia. Valvontaviranomaiset voivat kehottaa velvoitteiden laiminlyöjää lopettamaan lainvastaisen menettelyn, panna vireille ympäristölupavirastossa hallintopakkomenettelyn tai tarvittaessa ilmoittaa asiasta poliisille esitutkimusmenettelyyn käynnistämiseksi.

Hallintopakkomenettely voidaan saattaa vireille paitsi valvontaviranomaisen, myös yksityisen haitankärsijän hakemuksella. Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta kieltää laiminlyöjää jatkamasta lainvastaista menettelyä tai muutoin määrätä oikaistavaksi sen, mitä oikeudettomasti on tehty tai laiminlyöty. Määräyksen noudattamisen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka, että tekemättä jätetty toimenpiteiden suoritetaan laiminlyöjän kustannuksella tai että toiminta keskeytetään.

2.1.3 Ympäristönsuojelulaki

Ympäristönsuojelulaki on ympäristön pilaantumisen torjumisen yleislaki ja se sisältää säännökset myös vesien suojelusta. Laissa on säännökset muun muassa ympäristönsuojelua koskevista yleisistä periaatteista, velvollisuuksista ja kielloista sekä ympäristöluvista ja pohjaveden puhdistamisesta. Vesilaista ympäristönsuojelulakiin siirrettiin vesiensuojelusäännökset vesilain 1 ja 10 luvuista. Merkittävimmit siirtyneet

säännökset olivat vesistön ja pohjaveden pilaamiskie llot.

Pohjaveden pilaamiskielto ympäristönsuojelulain 8 §:ssä vastaa pääosin aiempaa vesilain 1 luvun 22 §:ää. Säännöksen mukaan on kiellettyä panna tai johtaa ainetta tai energiaa sellaiseen paikkaan tai käsitellä niin, että tästä voi aiheutua pykälässä mainittuja seurauksia. Tällaisia seurauksia ovat pohjaveden käyminen terveydelle vaaralliseksi tai muu olennainen huonontuminen tärkeällä tai muulla vedenhankintakäyttöön soveltuvalla pohjavesialueella, toisen kiinteistöllä olevan pohjaveden käyminen terveydelle vaaralliseksi tai ke lpaamattomaksi tarkoitukseen, johon sitä voisi käyttää sekä muu yleistä tai yksityistä etua loukkaava pohjaveden laadun muutos. Kiellettyä pohjaveden pilaamista on myös eräiden asetuksessa säädettyjen yleisesti vaarallisten aineiden ja yhdisteiden päästäminen pohjaveteen samoin kuin menettely, joka voi johtaa tällaisten aineiden pääsyyn pohjaveteen. Tämä asetus voi koskea vain sellaisia toimenpiteitä, joita tarkoitetaan asianomaisessa EY-direktiivissä.

Vesistön ja pienvesien pilaamiskieltoa vastaavat säännökset ovat ympäristölupaa koskevassa ympäristönsuojelulain 28 §:ssä. Säännöksen 2 momentin mukaan vesistön pilaantumista aiheuttava toiminta samoin kuin sellainen jätevesien johtaminen, josta voi aiheutua vesilain 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettua uoman tai altaan pilaantumista, edellyttää ympäristölupaa. Lupaa tällaisille hankkeille ei voida myöntää muun muassa, jos toiminnasta aiheutuisi terveystahaitta, merkittävää muuta ympäristön pilaantumista, pohjaveden pilaantumista taikka erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella.

Ympäristönsuojelulain nojalla valtioneuvosto voi myös asetuksella säätää muun muassa päästöistä ympäristöön tai yleiseen viemäriin, päästöjen rajoittamisesta sekä päästörajojen valvonnasta sekä terveydelle tai ympäristölle vaarallisten aineiden ympäristöön tai yleiseen viemäriin päästämisen rajoittamisesta tai kieltämisestä.

Kunnanvaltuusto voi lisäksi antaa lain täytäntöön panemiseksi tarpeellisia paikallisista olosuhteista johtuvia ympäristönsuojelumääräyksiä. Määräykset voivat koskea muun muassa toimia, rajoituksia ja rakennelmia, joilla ehkäistään päästöjä tai niiden haitallisia vaikutuksia, toimintojen sijoittumisen ympäristönsuojelullisia edellytyksiä asemakaava-alueen ulkopuolella tai alueita, joilla ympäristön erityisen pilaantumisvaaran vuoksi on kielletty jäteveden johtaminen maahan, vesistöön tai vesilain 1 luvun 2 § mukaiseen uomaan.

2.1.4 Laki vesienhoidon järjestämisestä

Ehdotetulla lailla vesienhoidon järjestämisestä pantaisiin täytäntöön vesipolitiikan puitedirektiivin mukaiset menettelyt. Laki olisi puitelaki, jolla luotaisiin vesienhoidon suunnittelujärjestelmä ja viranomaisjärjestelyt suunnittelun toteuttamiseksi. Samalla pantaisiin täytäntöön ECE:n vesivaroja ja terveyttä koskevan Lontoossa vuonna 1999 tehdyn pöytäkirjan edellyttämät toimet.

Lain mukainen suunnittelu toteutettaisiin vesienhoitoalueilla, jotka muodostuisivat vesistöalueittain. Suunnittelusta vastaisivat alueelliset ympäristökeskukset. Vesienhoitoalueilla laadittaisiin vesienhoitosuunnitelmia ja niihin liittyviä toimenpideohjelmia, joilla pyritään ylläpitämään vesien tilaa ja parantamaan sitä. Lailla ei luotaisi suoraan yksityisiä koskevia velvoitteita. Suunnittelun tavoitteiden saavuttamiseksi toiminnan harjoittajia ja kansalaisia koskevat velvoitteet ratkaistaisiin muun lainsäädännön nojalla. Laissa olisi yleissäännös vesienhoitosuunnitelmien huomioon ottamisesta. Säännöksen mukaan valtion ja kuntien viranomaisten tulisi toimivaltansa puitteissa tarpeellisilta osin ottaa valtioneuvoston hyväksymät suunnitelmat huomioon päätöksenteossaan, suunnitelmissaan ja vesien tilaan liittyvissä toimissaan. Tarkemmin suunnitelmien huomioon ottamisesta vesilain mukaisessa päätöksenteossa säädettäisiin esityksen

mukaan vesilaissa.

2.1.5 Vesihuoltolaki

Vesihuoltolaissa säädellään vesihuollon järjestämistä ja vesihuoltolaitosten toimintaa. Lain soveltamisalaan kuuluvat kaikki yhdyskunnan vesihuollosta huolehtivat laitokset. Lain säännökset vesihuollon maksuista perustuvat kustannusten kattamisen periaatteeseen ja ovat näin vesipolitiikan puitedirektiivin mukaiset. Lain tarkoittamia kustannuksia olisivat myös mahdolliset ympäristön- ja terveydensuojelusta, luonnonvarojen käytöstä ja mahdollisista maankäytön rajoituksista aiheutuvat kustannukset, jotka tulisi siis ottaa maksuissa huomioon. Näin myös vedenotosta aiheutuvat kustannukset voidaan lain mukaan sisällyttää vesihuollosta perittäviin maksuihin. Muutoin varsinainen vedenhankinta ei kuulu vesihuoltolain vaan vesilain soveltamisalaan. Myös lain soveltamisalaan kuuluvat vesihuoltolaitokset tarvitsevat vedenotolle vesilain mukaisen luvan. Vesihuoltolaissa on kuitenkin asetettu vesihuoltolaitokselle ja sille vettä toimittavalle velvollisuus tarkkailla käyttämänsä raakaveden määrää ja laatua sekä veden hävikkiä laitoksen verkostossa. Tällä on pantu täytäntöön sekä raakavesidirektiivin (75/440/ETY) että vesipolitiikan puitedirektiivin mukaiset tarkkailuvelvoitteet. Raakaveden tarkkailuvelvoitteella pyritään osaltaan myös turvaamaan vedenhankinnan kannalta tärkeiden pinta- ja pohjavesien laadun pysyminen hyvänä.

2.1.6 Terveydensuojelulaki

Terveydensuojelulaki sisältää säännöksiä talousvettä toimittavista laitoksista sekä talousveden laadusta ja valvonnasta. Euroopan yhteisön juomavesidirektiivi (80/778/ETY) on pantu täytäntöön terveydensuojelulain nojalla annetulla sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä. Terveydensuojelulain mukaan talousvetenä käytettävän veden on oltava terveydelle haitatonta ja muutoinkin sanottuun tarkoitukseen soveltuvaa. Vedenotto ja

vesilaitos on suunniteltava, sijoitettava, rakennettava ja hoidettava siten, että talousvesi täyttää terveydelliset laatuvaatimukset. Läänihallitus voi hakemuksesta myöntää määräajaksi poikkeuksen laatuvaatimusten täyttämistä. Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo vesilaitoksen toimittaman veden laatua ja noudattaa valvonnassa sosiaali- ja terveysministeriön antamia määräyksiä. Vesilaitoksen on tehtävä ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ennen toiminnan aloittamista taikka veden laadun kannalta olennaisiin muutoksiin ryhtymistä. Kunnan terveydensuojeluviranomaisella on myös oikeus antaa talousveden käsittelystä ja käytöstä määräyksiä, jos nämä ovat tarpeen veden laadun kannalta taikka terveyshaittojen ehkäisemiseksi. Jäteveden johtaminen ja puhdistus sekä viemärin suunnittelu, sijoittaminen, rakentaminen ja kunnossapito on tehtävä siten, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa.

2.1.7 Luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulailla (1096/1996) ja sen mukaisella suojelulla pyritään muun muassa ylläpitämään luonnon monimuotoisuutta, vaalimaan luonnonkauneutta ja maisemiarvoja sekä tukemaan luonnonvarojen ja luontoympäristön kestäväää käyttöä. Lailla on pantu täytäntöön EY:n keskeiset luonnonsuojelusäännökset lintudirektiivi (79/409/ETY) ja luontodirektiivi (92/43/ETY). Laki koskee myös vesiluonnon monimuotoisuutta ja sen mukainen suojelu voi kohdistua vesialueille ja koskea vesilain soveltamisalaan kuulu via toimenpiteitä. Siltä osin, kun näin tapahtuu, on luonnonsuojelulakia ja siihen perustuvaa suojelua noudatettava vesilain mukaista lupasiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä. Tästä on nimenomainen viittaussäännös vesilain 1 luvun 23 c §:ssä. On toisaalta huomattava, että luonnonsuojelulaki ja sen mukainen suojelu koskee myös sella isia vesitaloushankkeita, jotka eivät ole luvanvaraisia vesilain nojalla.

Viittaussäännöksen kautta vesilain mukaisessa päätöksenteossa huomioon

otettavaksi saattavat tulla ensinnäkin luonnonsuojelulain nojalla perustetut luonnonsuojelualueet, eli luonnonpuistot, kansallispuistot ja muut luonnonsuojelualueet.

Jos luonnonsuojelualueeseen on sisällytetty vesialueita tai vesilain soveltamisalaan kuuluva toimenpide muulloin toteutetaan luonnonsuojelualueella, vesilain mukaista lupaa ei voida hankkeelle myöntää vastoin luonnonsuojelualueen rauhoitussäännöksiä tai -määräyksiä. Luonnonsuojelualueen ulkopuolisia toimenpiteitä tämä ei kuitenkaan koske, sillä rauhoitussäännökset eivät ulotu suojelualueen ulkopuolelle.

Luonnonsuojelualueiden lisäksi vesilain näkökulmasta merkityksellisiä suojelutoimenpiteitä ovat ennen kaikkea luontotyyppien ja lajien esiintymispaikkojen suojelusäännökset. Luontotyyppien osalta merkittävää on, että luonnonsuojelulaissa ei ole säännöksiä varsinaisista vesiluontotyyppien suojelusta, vaan luonnonsuojelulain säätämisen yhteydessä näitä koskevat säännökset sisällytettiin vesilain 1 luvun 15 a §:ään ja 17 a §:ään. Tästä huolimatta luonnonsuojelulainkin luontotyyppien suojelusäännökset, ennen kaikkea luonnontilaisten hiekkarantojen ja merenrantaniittyjen osalta, saattavat koskea vesilain soveltamisalaan kuuluvia toimenpiteitä. Luontotyyppien suojelun voimaantulo edellyttää alueellisen ympäristökeskuksen päätöstä. Sama koskee erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikkoja, kun taas luontodirektiivin liitteessä IV (a) lueteltujen lajien selvästi havaittavat lisääntymis- ja levähdyspaikat on suojeltu suoraan lain nojalla. Monet erityisesti suojeltavat lajit ja luontodirektiivin liitteessä IV (a) luetellut lajit elävät vesiluonnossa ja vesilain soveltamisalaan kuuluvat toimenpiteet saattavat vaikuttaa niiden esiintymispaikkoihin. Tällöin ne on myös otettava huomioon vesilain mukaisessa lupaharkinnassa.

Oman luonnonsuojelulakiin perustuvan erityiskysymyksensä vesilain mukaisessa päätöksentekojärjestelmässä muodostaa Natura 2000 -suojelualueverkosto, josta säädetään luonnonsuojelulain 10 luvussa.

Näitä säännöksiä sovelletaan itsenäisesti kaikkeen toimintaan, joka toteutetaan Natura 2000 -alueilla tai joiden vaikutukset voivat tällaiselle alueelle ulottua. Säännökset edellyttävät ensinnäkin, että kaikkien Natura 2000 -alueen luonnonarvoja todennäköisesti merkittävästi heikentävien hankkeiden ja suunnitelmien vaikutukset arvioidaan asianmukaisesti. Jos arviointi osoittaa, että hanke merkittävästi heikentää niitä luonnonarvoja, joita varten alue on Natura 2000 -verkostoon sisällytetty, viranomaisen ei saa myöntää hankkeelle lupaa. Tämä luonnonsuojelulain 66 §:n kielto koskee myös vesilain mukaista lupaharkintaa. Tämä tarkoittaa sitä, että vesilain mukaista lupaa ei tällaisia seurauksia aiheuttavalle hankkeelle voida myöntää, ellei valtioneuvosto ole sille myöntänyt poikkeuslupaa luonnonsuojelulain 68 §:n nojalla. Käytännössä hankkeen vaikutukset Natura 2000 -alueiden luonnonarvoihin tutkitaan ikään kuin esikysymyksenä luonnonsuojelulain nojalla ja, jos hankkeen havaitaan aiheuttavan lain 66 §:n 1 momentin tarkoittamia seurauksia, lupa tulee evätä kyseisen lainkohdan nojalla. Jos taas tällaisia seurauksia ei aiheudu, hankkeen toteuttamisedellytykset harkitaan normaalisti vesilain perusteella.

2.1.8 Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) säädetään alueiden suunnittelusta, rakentamisesta ja käytöstä. Lain soveltamisala ulottuu maa-alueiden lisäksi myös vesialueisiin. Lain mukaisessa alueidenkäytön suunnittelussa voidaan käsitellä vesialueita ainakin siinä laajuudessa kuin tämä on tarpeen lain tai alueidenkäytön suunnittelun tavoitteiden taikka kaavojen sisältövaatimusten kannalta. Vesialueilla on myös noudatettava lain rakentamista koskevia säännöksiä.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisilla kaavoilla ja vesilaila on eri merkitys sääntelyjärjestelmässä, eikä kumpikaan ole tarkoitettu toisiaan syrjäyttäväksi. Vaikka maankäyttö- ja rakennuslain 2 §:n 1 momentin mukaan laki kattaa myös vesialueita koskevan suunnittelun,

kaavoitukselliset vaikutukset vesialueisiin rajoittuvat pääsääntöisesti kuitenkin tilanteisiin, joissa vesialueella tehtävät toimet vaikuttavat maa-alueiden käyttöön, maisemaan tai luonnonarvoihin. Lisäksi uudenlaiset toiminnot, kuten tuulivoimalat, saattavat ulottaa kaavoituksen vaikutuksia laajemminkin vesialueille. Varsinaisesti kaavoitus ei luonteensa vuoksi kuitenkaan sovi laajemmin vesienkäytön suunnitteluvälineeksi. Kaavat sopivat kyllä eri toimintojen sijoituspaikan osoittavina myös vesioikeudellisen lupaharkinnan pohjaksi, mutta eri toimintojen vaikutuksia ei kaavoissa voida ennakoita.

Kaavoitus ja vesilain mukainen lupajärjestelmä ovatkin rinnakkaisia järjestelmiä, jotka eivät syrjäytä toisiaan. On selvää, ettei edes yksityiskohtaisessa asemakaavassa voida säännellä kaikkia asioita, joita vesilain lupajärjestelmässä on otettava huomioon.

Maankäyttö- ja rakennuslain säätämisen yhteydessä lain suhdetta vesilakiin ei tarkemmin selvitetty, vaan suhde pyrittiin järjestämään vallinneen käytännön mukaiseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset kaavat ja kaavamääräykset eivät suoranaisesti sido vesilain lupaharkintaa, kaavojen vaikutukset ulottuvat lupaharkintaan. Tästä säädetään vesilain 2 luvun 4 §:ssä, jonka mukaan lupaharkinnassa on otettava huomioon asemakaava sekä maakuntakaavan ja yleiskaavan oikeusvaikutukset.

Säännöksen on katsottu estävän esimerkiksi luvan myöntämisen asemakaavassa vesialueeksi osoitetun alueen kuivattamiseen tai täyttämiseen. Samoin on katsottu, ettei luvan myöntäminen saisi merkitä asemakaavassa loma-asutukseen osoitetun alueen muuttamista käyttökelvottomaksi esimerkiksi rantaviivan siirtymisen vuoksi. Huomioonottamisvelvollisuus ulottuu olemassa olevien kaavojen lisäksi valmisteilla oleviin kaavoihin. Luvan myöntäminen ei saisi merkittävästi vaikeuttaa laadittavana olevan tai sellaisen kaavan laatimista, jonka laatimisesta on tehty päätös.

2.2. Euroopan yhteisön lainsäädäntö

2.2.1 EU:n vesidirektiivit

Vedelle sen käyttötarkoituksen mukaan määrättyjä laatuvaatimuksia on asetettu direktiiveissä talousvetenä käytettävästä pintavedestä (ns. raakavesidirektiivi 75/440/ETY, jota täydentää 79/869/ETY) ja juomavedestä (80/778/ETY) sekä uimavesidirektiivissä (76/160/ETY) ja kala- ja simpukkavesidirektiiveissä (78/659/ETY ja 79/923/ETY). Direktiivejä sovelletaan vain siihen veteen, jota käytetään direktiivissä mainittuun tarkoitukseen. Alueiden määrittely tapahtuu direktiivien sisältämien kriteerien pohjalta. Direktiiveissä asetetaan veden laadulle sekä tiukemmat tavoitearvot että sitovat raja-arvot, joita jäsenvaltioiden on vähintään noudatettava. Vaaditun veden laadun saavuttamiseksi jäsenvaltioiden tulee laatia saneeraussuunnitelmia, joista tehdään komissiolle ilmoitus.

Päästöjen sääntelemiseksi EU:ssa säädettiin ensin eräänlaisena puitenormina direktiivi tiettyjen yhteisön vesiympäristöön päästettyjen vaarallisten aineiden aiheuttamasta pilaantumisesta 76/464/ETY, jonka liitteessä vesistöjen kannalta vaarallisimmat aineet listattiin ja jaettiin kahteen eri luokkaan. Luettelossa I ovat erityisen vaaralliset aineet ja luettelossa II vähemmän vaaralliset aineet. Tytärdirektiiveillä on erityisen vaarallisista aineista säädelty mm. elohopean (82/176/ETY ja 84/491/ETY), kadmiumin (83/513/ETY) ja heksakloorisykloheksaanin (84/491/ETY) raja-arvoista ja laatuavoitteista.

Yhdyskuntajätevesidirektiiviä 91/271/ETY sovelletaan sekä asumavesipäästöihin että useimpiin teollisuusjätevesipäästöihin. Jätevesien puhdistus tulee järjestää direktiivin vaatimukset täyttävällä tavalla yli 2000 hengen taajamissa tiettyihin määräaikoihin mennessä. Jäsenvaltioiden tulee määrittellä erityiset haavoittumiselle alttiit alueet, joilla jätevesien puhdistuksen on oltava vielä normaalia tehokkaampaa. Samoin jäsenvaltioiden tehtävänä on edistää teollisuusjätevesien puhdistusta asettamalla

jätevesien laadulle kullekin teollisuudenalalle soveltuvia vaatimuksia.

Maatalouden nitraattipäästöjä koskevan direktiivin 91/676/ETY mukaan kunkin jäsenvaltion on määriteltävä sellaiset pinta- ja pohjavedet, jotka ovat pilaantuneet tai ovat alttiita pilaantumiseen, jos direktiivissä esitettyjä toimia ei toteuteta. Lisäksi jäsenvaltioiden tulee määrittellä ne maatalueet, jotka aiheuttavat vesien pilaantumista tai ovat uhkana sellaiseen. Näille ns. pilaantumisaltille vyöhykkeille on laadittava toimintaohjelma, jossa on menettelytapoja maatalouden nitraattipäästöjen vähentämiseksi.

Pohjavesidirektiivissä 80/68/ETY on lueteltu ne erityisen vaaralliset aineet (liite I), joiden suora päästäminen pohjaveteen on kokonaan kielletty, ja toisaalta ne vaaralliset aineet (liite II), joiden suoran tai epäsuoran päästämisen tulee olla luvanvaraista. Myös erityisen vaarallisten aineiden epäsuora päästäminen vaatii ennakkoluvan. Lisäksi keinopohjaveden valmistamisen maakerrosten läpi suodattamalla tulee pohjavesidirektiivin mukaan olla luvanvaraista.

2.2.2 Vesipolitiikan puitedirektiivi

Euroopan neuvoston direktiivi 2000/60/EY vesipolitiikan puitteista julkaistiin EY:n virallisessa lehdessä 22.12.2000. Direktiivi tulee tiettyjen määräaikojen (7 ja 13 vuotta) jälkeen korvaamaan edellä mainituista EY:n vesidirektiiveistä raakavesidirektiivin, kala- ja simpukkavesidirektiivit, päästöjen puitedirektiivin sekä pohjavesidirektiivin. Direktiivi sisältää yhtäältä vesien tilaan kohdistuvat vaatimukset ja toisaalta menettelysäännökset, joilla pyritään varmistamaan tilatavoitteiden saavuttaminen

Vesipolitiikan puitedirektiivin tarkoituksena on yhteisön pinta- ja pohjavesien suojeleminen. Direktiivin ensisijaisina tavoitteina 1 artiklassa mainitaan vesiekosysteemien ja niistä riippuvaisten maakekosysteemien ja kosteikkojen huononemisen estäminen, suojeleminen ja parantaminen, kestävä vedenkäytön edistäminen sekä tulvien ja kuivien kausien vaikutusten lieventäminen.

Täyttämällä nämä ensisijaiset tavoitteet direktiivillä pyritään myös välillisesti vaikuttamaan vesivarojen laadullisesti ja määrällisesti riittävään saantiin, alue- ja merivesien suojeluun, asiaan liittyvien kansainvälisten sopimusten tavoitteiden saavuttamiseen sekä vaarallisten aineiden päästöjen asteittaiseen vähentämiseen.

Direktiivin 3 artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot määrittelemään alueellaan olevat vesistöalueet ja jakamaan ne vesipiireihin, tarvittaessa yhteistyössä toisen jäsenvaltion tai jopa yhteisön ulkopuolisen valtion kanssa. Suomessa vesipiirejä kutsutaan vesienhoitoalueiksi. Vesienhoitoaluejaon tulee perustua maantieteellisiin ja hydrologisiin seikkoihin, mutta hallinnollisesti järkevien yksiköiden muodostamiseksi voidaan pienet vesistöalueet tarvittaessa yhdistää suuriin vesistöalueisiin tai läheisiin pieniin vesistöalueisiin yhdeksi vesipiiriksi. Koska pohjavesiesiintymät eivät aina noudata tietyn vesistöalueen rajoja, tulee ne direktiivin mukaan liittää lähimpään tai soveltuvimpaan vesienhoitoalueeseen.

Vesienhoitoalueittain tulee selvittää vesistöalueen ominaispiirteet ja ihmisen toiminnan vaikutukset vesistöön ja tehdä alueen veden käytöstä taloudellinen erittely (5 art.) sekä laatia suojeltavista alueista rekisteri (6 art.). Lisäksi tulee määritellä juomavedenottoon tarkoitetut vedet (7 art.) ja laatia ohjeita pintaja pohjaveden laadun sekä suojeltavien alueiden seurantaan varten (8 art.). Näiden selvitysten pohjalta on jäsenvaltioiden laadittava jokaiselle vesipiirille toimenpideohjelma tai -ohjelmia (11 art.), jotka toteuttamalla 4 artiklassa annetut ympäristötavoitteet voidaan saavuttaa. Toimenpideohjelman lisäksi kullekin vesienhoitoalueelle laaditaan hoitosuunnitelma (13 art.), josta kaikki edellä mainitut tiedot käyvät ilmi tiivistetyssä muodossa. Niillä vesistöalueilla, jotka ulottuvat maasta toiseen, jäsenvaltioiden on yhteen sovitettava toimenpiteet erityisesti ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi koko vesienhoitoalueella, jollainen on muodostettava valtioiden välisistä rajoista riippumatta.

2.3. Vesilainsäädäntö eri maissa

2.3.1 Ruotsi

Ruotsissa vesienkäyttöä koskeva sääntely sisältyy ympäristökaareen (miljöbalk, 1998:811) ja sitä täydentävään vesitalouslakiin (lag om vattenverksamhet, 1998:812). Sääntelyn taustalla on ympäristökaaren säätämisen yhteydessä kumottu vuoden 1983 vesilaki (vattenlag, 1983:291), jonka keskeisiä säännöksiä ja periaatteita ei uudistuksen yhteydessä ollut tarkoitus muuttaa. Lähtökohtana on vesien yksityisomistus, oikeastaan yksityishallinta (rådighet).

Ympäristökaaren 11 luvussa säädetään muun muassa vesienkäytön yleisistä edellytyksistä, käsitteistä ja luvanvaraisuudesta. Luvun keskeiset säännökset ovat 6 – 8 §:ssä. Vesilain 2 luvun 6 §:n 2 momenttia vastaava intressivertailusäännös on ympäristökaaren 11 luvun 6 §:n 1 momentissa. Ympäristökaaren intressivertailusäännöstä sovelletaan laajaan asiaryhmään. Ympäristökaaren 11 luvun 7 §:ää, jonka mukaan hanke on toteutettava vaikeuttamatta tulevaisuudessa ehkä toteutettavaa toista yleisen tai yksityisen edun kannalta merkittävää hanketta, vastaavaa säännöstä ei vesilaissa ole. Ympäristökaaren 11 luvun 8 § koskee kalastuksen ja kalakannan huomioon ottamista vesitaloushankkeessa. Vesitaloushankkeiden luvanvaraisuus määräytyy ympäristökaaren 11 luvun 9 – 16 §:n mukaisesti. Säännökset ovat suhteellisen yksityiskohtaisia. Hankkeen luvanvaraisuus määräytyy ympäristökaaren mukaan tulkitsemalla sen joustavia säännöksiä. Keskeisimmät luvanhakuvollisuudesta vapautetut toiminnot on säännelty 11 luvun 11 ja 12 §:ssä. Ympäristökaaren 11 luvun 13 §:ssä ovat säännökset ojituksesta ja muusta maankuivatuksesta.

Ympäristökaaren viranomaisjärjestelmään kuuluu hallintoviranomaisten lisäksi tuomioistuimia. Lisäksi maan hallitus käsittelee eräitä suurehkoja ympäristölupa-asioita. Hallitus ei kuitenkaan anna lupapäätöstä, vaan suoritetuun hankkeen sallittavuutta koskevan harkinnan palauttaa

asian luvan ja lupamääräysten antamista varten asianomaiselle lupaviranomaiselle. Hallitus on toimivaltainen myös silloin, kun lupaviranomainen ympäristökaaren 2 luvun 9 ja 10 §:n perusteella poikkeuksellisesti sallii merkittäviä ja haitallisia seurauksia aiheuttavan toiminnan. Kuivatusasioissa lupaviranomaisena on myös lääninhallitus. Tuomioistuimina ympäristökaaren mukaisissa asioissa ovat kuuden käräjäoikeuden yhteydessä toimivat ympäristöoikeudet. Muutoksenhakuasteina toimivat Svean hovioikeuden yhteydessä oleva ympäristöylioikeus ja korkein oikeus. Niin ympäristöoikeuden kuin ympäristöylioikeudenkin päätöksestä valittaminen edellyttää valituslupaa.

Vesitalouslaissa säädetään vesien vallinnasta, yhteisöistä ja erinäisistä käyttömuodoista. Vesitalouslaki on suhteessa ympäristökaareen liitännäinen säädös, mistä johtuen ympäristökaaren säännökset ovat soveltuvain osin voimassa vesihankkeita toteutettaessa ja niistä päätettäessä.

Vesipolitiikan puitedirektiivin toteuttamiseksi Ruotsissa on annettu hallituksen esitys vesiympäristön laadun hallinnoimisesta (2003/04:2) sekä sitä täydentävä esitys vesipiireistä ja vesiympäristöhallinnosta (2003/04:57). Esitykset perustuvat ympäristökaarikomitean osamietintöön (SOU 2002:107) ja selvitysmiehen ehdotukseen vesihallinnon kehittämisestä (SOU 2002:105). Esitykset painottuvat ympäristönlaaturormeja koskevan sääntelyn tehostamiseen ja toimenpideohjelman merkityksen korostamiseen. Hallinnollisesti direktiivin toimeenpano ehdotetaan toteutettavaksi siten, että maa jaettaisiin viiteen vesipiiriin (vattendistrikt), joissa kussakin hallituksen nimeävä lääninhallitus valvoisi direktiivin ympäristötavoitteiden saavuttamista sekä vastaisi hoitosuunnitelmista ja toimenpideohjelmista samoin kuin muista direktiivissä edellytetyistä analyyseistä ja selvityksistä.

2.3.2 Saksa

Saksassa vesienkäytön sääntely jakautuu perustuslain nojalla liittovaltiotason (Bund)

ja osavaltiotason (Länder) sääntelyyn. Sisällöllisesti kummallakin tasolla on ollut voimassa kaikkea vesienkäyttöä sääntelevä vesilainsäädäntö, joka kattaa myös jätevesiä koskevan sääntelyn. Sääntelyn perusteet ja sisältö omaksuttiin pitkälti edeltävästä Saksan valtakunnan osavaltioiden, erityisesti Preussin vesilainsäädännöstä. Perustuslain säätämiseen liittyvistä syistä johtuen liittovaltion toimivalta säännellä vesienkäyttöä yksityiskohdiltaan on rajallinen. Tästä syystä keskeinen liittovaltion vesitalouslaki (Wasserhaushaltsgesetz, WHG, 1957) suhteellisesta laajuudestaan huolimatta on luonteeltaan osavaltioille suunnattu puitelaki, joka jättää osavaltioille varsin runsaasti itsenäistä säädösvaltaa. Kullakin osavaltioilla on oma vesilakinsa (Wassergesetz), jotka puitelaista johtuvilta osiltaan sisältävät samankaltaisia rakenteita, mutta jotka muutoin saattavat sisältää erilaisia vesienkäytön sääntelyä koskevia ratkaisuja.

Vesitalouslain soveltamisalaan kuuluvat virtaavan veden vesistöt, pohjavesi ja rannikkovedet. Pieniä vesiä ja lähteitä koskeva sääntely jää pilaamisen torjuntaa lukuun ottamatta osavaltioiden sääntelyn varaan. Tärkeitä vesiliikenneväyliä koskee liikennekäytön osalta liittotason erityissääntely (Bundeswasserstraßengesetz, 1990). Sääntely merkitsee rajoituksia kyseisten vesiväylien muuhun käyttöön, mutta ei poista vesitalouslain täydentävää, mukaan lukien puitedirektiivin vaikutuksesta johtuvaa soveltamista. Vesitalouslaissa ei säännellä vesiin kohdistuvan omistus- tai hallinto-oikeuden sisältöä, vaan tässä suhteessa osavaltioilla on oikeus ylläpitää toisistaan osin poikkeavia järjestelmiä. Vesitalouslaissa säädetään kuitenkin sanotuissa rajoissa omistajankäytön ja jokamiehenkäytön eli yleiskäytön sallittavuudesta. Omistajankäyttö on ilman lupaa sallittu tietyissä vaikutuksiltaan vähäisissä käyttötarkoituksissa (WHG 24 §). Myös rannanomistajalla voi olla vastaavanlaista käyttövaltaa.

Vesien omistussuhteet määräytyvät niiden merkityksen mukaan jakautuen osavaltioiden tasolla kahteen ryhmään. Esimerkiksi Nordrhein-Westfalenin vesilaissa (1979) on

lueteltu osavaltion omistukseen kuuluvat merkittävät vesistöt. Muut, toisen luokan vesistöt kuuluvat yksityisen omistusoikeuden piiriin. Omistusoikeuden sisältö on kaikissa tapauksissa luonteeltaan yksityisoikeudellinen. Toisen luokan mukaiset vedet kuuluvat keskiviivperiaatteen mukaan kiinteistöihin, joiden kohdalla ne ovat. Sama pätee omistusoikeuden sisällön kannalta pohjavesiin niin pitkälle kuin ne ovat omistajan tai haltijan käytettävissä. Omistajia ja haltijoita koskevat pää-sääntöisesti yleiset vesienkäytön sääntelystä johtuvat rajoitukset perustuslaista johtuvan omaisuuden sosiaalisen sidonnaisuuden periaatteen mukaisesti. Jokamiehenkäyttö (Gemeingebrauch, WHG 23 §) merkitsee jokaiselle kuuluvaa oikeutta osavaltiolain osoittamassa laajuudessa käyttää pintavesiä. Suomen lain tapaan yleiskäyttö merkitsee omistajan tai haltijan kieltovallan rajoittamista. Yleiskäytön muotoja ovat osavaltiolakien mukaan mm. uiminen, vedenotto, pienillä aluksilla liikkuminen ja vesi- tai jääurheilu. Järjestetty vesiliikenne ei kuulu yleiskäyttöön.

Liittovaltion vesitalouslaissa on kaikkea vesienkäyttöä koskevat yleiset perusteet koskien erityisesti vesienkäytön turvallisuutta ja toiminnanharjoittajien huolellisuusvelvoitteita (WHG 1a §). Säännöstä on edellä mainitulla lainmuutoksella muokattu vastaamaan vesipolitiikan puitedirektiivin tavoitevaatimuksia ja ekologisia kriteerejä. Vesiasioita käsitteleviä viranomaisia ja toimielimiä on liittovaltion, osavaltioiden ja kuntien tasolla. Liittovaltiotasolla vesienkäytön alasta vastaa ympäristöministeriö (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit), mutta muillakin ministeriöillä on sektorikohtaista toimivaltaa, etenkin vesiliikenne-väylistä vastaavalla liikenneministeriöllä. Osavaltiotaso on vesiasioista päätettäessä keskeisessä asemassa. Lainsäätäjien ja viran-omaisten toimintaa ohjaa puitelakina liittovaltion vesitalouslaki, mutta liittovaltion viranomaisilla ei pääsääntöisesti ole sisältöön yltävää päätösvaltaa osavaltioiden

vesiasioissa.

Ennakkovalvontakeinoiksi vesitalouslaissa säädetään lupa, jota on kaksi oikeudellisesti erilaista kategoriasta, Erlaubnis ja Bewilligung. Lisäksi vesitalouslaissa säädetään vesitaloudellisista suunnitelmista, joita on kahdenlaisia, puitesuunnitelmia (wasserwirtschaftlicher Rahmenplan) ja pääasiassa suojelutarkoituksia toteuttavia taloussuunnitelmia (Bewirtschaftungsplan). Edelleen käytössä on vesiensuojelualueita (Wasserschutzgebiet) koskeva sääntely. Niiden käyttöyhteys ja vyöhykejako muistuttaa suomalaista suoja-aluejärjestelmää, mutta ne perustetaan yleensä yleisen tarpeen vaatiessa säädösin, käytännössä asetuksella.

2.3.3 Ranska

Ranskan vesienkäytön sääntelyn juuret ovat Napoleonin ajan kodifikaatioissa (Code Civil ja Code Rural). Oikeuskehitykseen on vaikuttanut julkisen vallan etusijaan perustunut vesioikeudellinen järjestelmä. Kodifikaatioiden avulla säänneltiin vesienkäytön kannalta etenkin omistusoikeuden sisältöä, vesialueiden käyttösuhteita ja keskinäisten käyttöperusteiden paremmuutta ja suojaa. Merkittävää muutosta julkisoikeudellisen valvonnan suuntaan merkitsi vuonna 1964 säädetty laki julkisista vesistä ja vesien pilaantumisen ehkäisystä. Vesilaki säädettiin vuonna 1992 (loi sur l'eau, 3.1.1992).

Ranskan vesistöt jakautuvat ensin hallinnollisesti kahteen ryhmään, julkisiin (eaux domaniales) ja ei-julkisiin (eaux non domaniales). Julkiset vedet määriteltiin alunperin yleisen liikenne- tai uittotarpeen perusteella julkisen hallintovallan piiriin kuuluviksi, mutta vuoden 1964 lain myötä julkiseksi vedeksi voitiin määrätä muutakin tarvetta, esimerkiksi maataloutta tai virkistyskäyttöä palveleva vesistö. Julkisia vesiä voi olla valtion ja kunnan tasolla. Yksityisille voidaan perustaa oikeuksia myös julkisiin vesiin. Ei-julkiset vedet jakautuvat virtaavan ja ei-virtaavan veden vesiin. Jälkimmäiset (lammikot, lähteet ym.) kuuluvat pääsääntöisesti ainesosina siihen kiinteistöön, jonka alueella ne sijaitsevat

ollen siten yksityisomistuksen kohteena. Virtaavan veden uoma kuuluu rajoittuviin kiinteistöihin, mutta itse vesiaineeseen näillä on vain käyttöoikeus. Näiden vesien omistusoikeus ei siten kokonaisuutena tuota haltijalleen täyttä määräysvaltaa, eikä omistajan tai haltijan käyttö saa haitata muiden oikeutettujen vastaavaa käyttöä. Pohjavesivarat eivät sellaisinaan kuulu alueen omistajalle, vaan hänen tulee saada omalle käytölleen julkisoikeudellinen peruste, joka kylläkin saattaa olla suojattu muita tarvitsijoita vastaan. Ei-julkisten vesien käyttö muuhun kuin moottoriajoneuvoilla tapahtuvaan liikkumiseen on yleensä sallittu eräänlaisena yleiskäyttönä.

Vuoden 1992 laissa edellytetään vesipiirikohtaisten vesistösuunnitelmien laatimista. Niitä on kahdentasoisia, koko vesipiirin kattavia suunnitelmia (SDAGE, schéma directeur d'aménagement et de gestion des eaux) ja paikallisia suunnitelmia (SAGE, schéma d'aménagement et de gestion des eaux). Vahvistettavissa suunnitelmat ovat rinnastettavissa oikeusvaikutuksiltaan kaavoihin, ja ne on otettava mm. lupa-asioita käsiteltäessä huomioon. Toisaalta usein luvanvaraisten toimintojen ehdot johtuvat suunnitelmien mukaisesti annetusta alemmantasoisesta normistosta, joka koskee esimerkiksi päästöjä ja muita ympäristöllisiä tai vesitaloudellisia seikkoja. Kaavoitusta ja vesistösuunnitelmia koordinoidaan viranomaisten yhteistyöllä ja lausunnoilla. Toimintojen ohjauksessa keskeisessä asemassa on ympäristövaikutusten arviointi, josta on annettu kansalliset säännökset vuonna 1977. Yksilöllisesti valmisteltu kaavamääräys (plan d'occupation des sols) voi tehdä arvioinnin tarpeettomaksi. Vesilaissa säädetään toimintojen luvanvaraisuudesta ja ilmoituksenvaraisuudesta.

2.4. Kansainväliset sopimukset

2.4.1 Itämeren suojelusopimus

Helsingissä 9.4.1992 allekirjoitettu uudistettu Itämeren alueen merellisen

ympäristön suojelusopimus (SopS 2/2000) tuli voimaan 17.1.2000 ja korvasi siten sitä edeltäneen vuoden 1974 suojelusopimuksen. Uuden Itämeren ympäristönsuojelusopimuksen allekirjoittivat kaikki Itämeren yhdeksän rantavaltiota ja EY:n komissio.

Uuden sopimuksen tavoitteena on Itämeren suojelun tehostaminen. Sopimusaluetta laajennettiin siten, että se käsittää aluemerien lisäksi maiden sisäiset aluevedet rantaviivaan asti. Maalta peräisin olevan pilaantumisen ehkäisemisvelvoite koskee myös toimia koko Itämeren valuma-alueella.

Sopimuspuolet sitoutuvat ehkäisemään Itämeren alueen pilaantumista käyttämällä parasta käytettävissä olevaa tekniikkaa (BAT) pistekuormituslähteisiin ja ympäristön kannalta parasta käytäntöä (BEP) kaikkiin kuormituslähteisiin. BAT:a määriteltäessä tulee ottaa huomioon muun muassa muut vertailukelpoiset tekniikat, torjuttavien päästöjen laatu ja määrä sekä varovaisuusperiaate. Peruseriaatteena sopimuksessa on myös aiheuttamisperiaate. Sopimuksessa on myös ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (YVA) määräyksiä, joissa edellytetään sopimuspuolten keskinäistä ja komission kanssa tapahtuvaa yhteistyötä, milloin YVA ylikansallisen tai kansainvälisen oikeuden vaatimuksesta tulee suoritettavaksi.

Uutta vuoden 1992 sopimuksessa on lisäksi jätteiden merellä tapahtuvan polton ehdoton kieltö ja merenpohjan tutkimista ja hyväksikäyttöä koskevien määräysten täydentäminen öljynporaus- ym. avomeritoiminnan osalta. Pilaamistapahtuman ilmoittamista koskeva määräys laajenee kattamaan tapahtumat sekä maalla että merellä. Sopimuspuolet sitoutuvat lisäksi yhdessä ja erikseen edistämään luonnonsuojelua, luonnon, sen eliöstön ja elinympäristöjen monimuotoisuuden säilyttämistä sekä Itämeren luonnonvarojen kestävää käyttöä.

2.4.2 ECE:n rajavesistöopimus

YK:n alaisen Euroopan talouskomission (ECE) jäsenmaat laativat Helsingissä vuonna 1992 maasta toiseen ulottuvien vesistöjen ja

kansainvälisten järvien suojelua ja käyttöä koskevan yleissopimuksen (SopS 71/1996, ECE:n rajavesistösojimus). Sopimuksen ovat allekirjoittaneet 22 Euroopan maata ja EY. Sopimuksen tavoitteena on maasta toiseen ulottuvien ympäristövaikutusten ehkäiseminen, rajoittaminen ja vähentäminen ja rajavesistöjen tasapuolisen käytön varmistaminen.

Kaikkia sopimuspuolia sitovat muun muassa määräykset jätevesipäästöjen ennakkolupamenettelystä, parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) ja ympäristön kannalta parhaan käytännön (BEP) soveltamisesta ja ympäristövaikutusten arvioinnista. Sopimuksessa on myös määräyksiä seurannasta, yhteistyöstä tutkimus- ja kehityshankkeissa ja raportoinnista. Sopimuksen pohjalta on laadittu erillinen vesi- ja terveystyökirja sekä tulvantorjuntasuosituksen.

ECE:n rajavesistösojimuksen määräykset ovat suurelta osin samansisältöisiä kuin vuoden 1992 Itämeren suojelusopimuksen määräykset, eikä niillä siten Suomessa ole ollut juurikaan itsenäistä merkitystä. Lisäksi valtioiden kahdenväliset sopimukset tulevat aina ensisijaisesti sovellettaviksi, ja Suomi on tehnyt rajavesistöjä koskevat sopimukset kaikkien rajanaapuriensa kanssa. ECE:n rajavesistösojimuksen tavoitteena onkin, että rantavaltiot tekevät keskenään kahden- tai monenvälisiä sopimuksia määritelläkseen maasta toiseen ulottuvien vaikutusten ehkäisemiseen, rajoittamiseen ja vähentämiseen liittyvät keskinäiset suhteensa.

2.4.3 Kahdenväliset rajavesistösojimukset

Useissa kansainvälisissä sopimuksissa kirjattujen periaatteiden mukaisesti Suomi on pyrkinyt sopimaan rajanaapureittensa kanssa yhteisten rajavesistöjensä käytön periaatteista. Suomi on tehnyt rajavesistösojimuksen Neuvostoliiton kanssa vuonna 1965 (SopS 25/1965), Ruotsin kanssa vuonna 1971 (SopS 54/1971) ja viimeksi Norjan kanssa vuonna 1980 (SopS 32/1981).

Suomen ja Venäjän välisen

rajavesistösojimuksen nojalla on sopimuspuolen ilmoitettava ennakolta sellaisista toimenpiteistä rajavesistöissä, joilla on sopimuksen 2 artiklan muuttamiskiellon tai 4 artiklan pilaamiskiellon vastaisia seurauksia. Sopimuspuolet voivat päättää, että asia on saatettava rajavesistöjen käyttökomissiolle ratkaistavaksi tai lausunnon antamista varten. Käytännössä lausunnon antaminen kansallisille lupaviranomaisille on osa komission normaalia toimintaa, mutta ratkaistavaksi asioita ei ole komissioon saatettu. Muuttamis- tai pilaamiskiellosta poikkeamista koskevien asioiden lisäksi komissio tutkii ja käsittelee muitakin rajavesistöjen hyväksikäyttöä koskevia asioita joko sopimuspuolten antaman tehtävän perusteella tai useimmiten omasta aloitteestaan. Komissio on muun muassa vahvistanut rajavesistöjen veden laadun tarkkailua koskevat määräykset, tehnyt sopimuksen Vuoksen vesivoiman käytöstä (SopS 21/1973), antanut määräyksiä kalastuksen vuoksi tarpeellisesta Simpeleen säännöstelystä ja valmistellut Saimaan ja Vuoksen säännöstelyä koskevan sopimuksen (SopS 91/1991).

Suomen Ruotsin kanssa tekemää rajajokisopimusta sovelletaan rajajoissa tapahtuvaan rakentamiseen, säännöstelyyn ja jätevesipäästöön riippumatta siitä, ulottuvatko toimenpiteen vaikutukset toisen sopimuspuolen alueelle. Muihin toimenpiteisiin rajajoissa sopimusta sovelletaan vain, mikäli toimenpiteellä saattaa olla vaikutuksia toisessa valtiossa. Lisäksi sopimuksessa on yleisiä määräyksiä korvausten maksamisesta ja vahvistamisesta, lupamenettelystä sopimuksella perustetussa rajajokikomissiossa sekä sopimuksen valvonnasta ja rangaistuskeinoista. Korvauskysymyksissä sovelletaan sen valtion lakia, jossa menetykset, vahinko tai haitta syntyy. Muilta osin sopimuksen määräykset korvaavat Suomen ja Ruotsin ympäristö- ja vesilainsäädännön vastaavat määräykset sopimuksen soveltamisalueeseen kuuluvilla rajajoilla. Vesilakia sovelletaan siten rajajoilla vain rajajokisopimusta täydentävästi, ja lupaviranomaisena on vesitaloushankkeissa ympäristölupaviraston

sijasta suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio.

Suomen ja Norjan välisessä sopimuksessa suomalais-norjalaisesta rajavesistökomissiosta on määrätty, että komission tulee tehdä esityksiä ja aloitteita sekä antaa lausuntoja asioista, jotka koskevat Suomen ja Norjan välisten rajavesistöjen hoitoa, niiden tilan ja veden laadun seurantaa, kalastusoloja, veden pilaantumisen ehkäisemistä, rajavesistöön rakentamista ja vesistön säännöstelyä tai muita vastaavia asioita. Komissio voi myös tehdä aloitteita rajavesistökomissiota koskevan sopimuksen tai jonkin muun Suomen ja Norjan välisen sopimuksen muuttamiseksi. Suomalais-norjalaisella rajavesistökomissiolle ei ole päätösvaltaa yksittäistä vesistöhanketta koskevassa asiassa eikä määräysvaltaa muihin tahoihin nähden. Kansallisilla viranomaisilla on kuitenkin velvollisuus informoida komissiota vireillä olevista lupahakemuksista ja hankkeista.

2.5. Nykytilan arviointia

Vesilain voimaantulon jälkeen on sekä yhteiskunnassa että vesivarojen käytössä tapahtunut olennaisia muutoksia, joiden vuoksi vesilain säännöksiä ei voida pitää kaikilta osin ajanmukaisina. Esimerkiksi puutavaran uiton korostunut sääntelyllinen asema vesilaissa ei vastaa uiton vähentynyttä yhteiskunnallista merkitystä. Vesilain joustavat normit ovat tosin mahdollistaneet sen, että lain soveltamiskäytännössä on voitu ottaa huomioon yhteiskunnan muuttuneita näkemyksiä ja sellaisia arvoja, joiden merkitystä lain säätämisaikana ei välttämättä pidetty kovinkaan suurina. Ennen kaikkea ympäristöarvojen kasvanut merkitys on heijastunut myös vesilain mukaiseen lupakäytäntöön esimerkiksi yleisen edun käsitteistämisen tulkinnan kautta. Useat lakiin sittemmin kirjatut ympäristönäkökohtien huomioon ottamista merkitsevät muutokset olivat jo aiemmin vahvistuneet oikeuskäytännössä.

Vaikka joustavuus ja sen mahdollistamat tulkinta- ja soveltamiskäytännön kehittyminen ovat vähentäneet tarvetta lainmuutoksiin, tilannetta ei voida pitää

tydyttävänä. Lain soveltaminen edellyttää varsin perusteellista oikeuskäytännön ja sen kehityksen tuntemusta. Myös oikeusvarmuus ja luparatkaisujen ennakoitavuus edellyttävät voimassaolevan tulkinta- ja soveltamiskäytännön vahvistamista lakitekstissä.

Oikeuskäytäntö lukuisine eri oikeusasteiden ratkaisuineen on myös selkeyttänyt ja täsmentänyt vesilain sisältöä, mutta sekään ei ole pystynyt poistamaan lain vaikeaselkoisuutta. Vaikeaselkoisuus ei aiheudu pelkästään lain poikkeuksellisen laajasta soveltamisalasta, vaan myös kasuistisesta säätämistekniikasta lukuisine sisäisine viittauksineen samoin kuin vanhakantaisista sanamuodoista. Vesilain ymmärrettävyyttä ja luettavuutta ovat vaikeuttaneet myös monet osittaisuudistukset, jotka ovat rikkoneet lain alkuperäistä kokonaisuutta ja joiden jäljiltä laki on paikoin hajanainen. Merkittävistä näistä uudistuksista on ollut jätevesiasioiden ja vesien pilaantumista koskevien säännösten siirtäminen vesilain ympäristönsuojelulakiin, mikä jälkeen vesilaki on luonteeltaan aikaisempaa korostuneemmin vesitaloushankkeiden toteuttamista sääntelevä laki. Osittaisuudistusten jälkeen vesilain rakennetta ei ole uudistettu, eikä vesilain järjestelmää ole missään vaiheessa tarkasteltu systemaattisesti kokonaisuutena, mitä on pidettävä selvänä puutteena.

Myös lainsäädäntöympäristö on olennaisesti muuttunut vesilain säätämisen jälkeen. Käytännössä koko vesilain soveltamisalaa sivuva keskeinen lainsäädäntö on uudistettu lain voimaantulon jälkeen. Uusimpia lakeja ovat ennen kaikkea maa-aineslaki, luonnonsuojelulaki, ympäristönsuojelulaki, vesihuoltolaki sekä maankäyttö- ja rakennuslaki. Nämä samoin kuin monet muut lait on otettava huomioon myös vesilain mukaisissa hankkeissa, joten niiden säätäminen on välttämättä vaikuttanut myös vesilain soveltamiseen. Lakien väliset suhteet on muodollisesti järjestetty tarpeellisilla viittaussäännöksillä, mutta asialliselta kannalta vesilain ja muun lainsäädännön välistä suhdetta ei muuta lainsäädäntöä koskevien uudistusten

yhteydessä aina ole perusteellisesti pohdittu. Näin vesilain ja muiden lakien välinen suhde ei kaikilta osin ole riittävän selvä.

Myös Euroopan yhteisön vesilainsäädännön toimeenpanemiseksi tarpeelliset vesilain tarkistukset on tehty erillisinä eikä ohjausjärjestelmien keskinäistä yhteensopivuutta ole arvioitu. Euroopan yhteisön lainsäädännöstä merkittävimmän vesilain uudistamistarpeen aiheuttaa vesipolitiikan puitedirektiivi, joka edellyttää merkittäviä muutoksia vesienkäytön ja suojelun ohjausjärjestelmään. Direktiivi edellyttää, että vesilain tapauskohtaiseen lupaharkintaan perustuva päätöksentekojärjestelmä sovitetaan yhteen vesistöalueittaisen suunnittelujärjestelmän kanssa. Suomessa direktiivin menettelysäännökset on tarkoitus toteuttaa vesienhoidon järjestämislailla, eikä vesilain tapauskohtaiseen lupaharkintaan perustuvaa järjestelmää direktiivin täytäntöönpanon takia ole tarpeen muuttaa.

Vesilakiin on kuitenkin lisättävä säännökset siitä, millä tavoin uuden vesienhoidon järjestämislain mukaiset hoitosuunnitelmat ja toimenpideohjelmat otetaan huomioon lupaharkinnassa. Lisäksi on varmistuttava siitä, että lain aineelliset säännökset ovat riittäviä turvaamaan direktiivin tavoitteiden toteutuminen siltä osin kun kyse on lain soveltamisalaan kuuluvasta toiminnasta. Tältä osin jo nykyinen vesilaki pitkälti toteuttaa direktiivin tavoitteet, eikä direktiivi edellytä kovinkaan merkittäviä muutoksia vesilain lupakynnystä ja lupaharkintaa koskeviin säännöksiin. Säännöksiä on kuitenkin sanonnallisesti syytä täsmentää niin, että vastaavuus direktiivin tavoitteiden kanssa käy selvemmin ilmi. Vesipolitiikan puitedirektiivi edellyttää myös, että tarvittaessa voimassaoleviinkin lupiin voidaan lisätä tarkkailua koskevia velvoitteita.

Vedenharkintaan liittyen julkisuudessa on viime aikoina käyty vilkastakin keskustelua kaupallisesta veden ottamisesta. Keskustelu on kohdentunut muutamiin yksittäisiin hankkeisiin, jotka on koettu epäoikeudenmukaisiksi erityisesti sen vuoksi, että ottaminen ei edellytä minkäänlaista

kytkentää vesialueen omistukseen tai hallintaan. Yleisesti ottaen mittavat vesikauppaan liittyvät vedensiirrot tuskin kuitenkaan muodostuvat Suomessa suureksi ongelmaksi sääntelyn kannalta. Pintaveden ottamishankkeet ovat satunnaisia. Pohjaveden ottamisessa taas kyse on lähinnä veden pullostuksesta, mikä ei luonteeltaan poikkea esimerkiksi virvoitusjuomien valmistuksesta. Tässä mielessä vesikauppa rinnastuu muuhun elinkeinotoimintaan. Tärkeää kuitenkin on varmistaa sääntelyn riittävyys turvaamalla muut vedenkäyttötarpeet, joita kaupallinen ottaminen ei saa vaarantaa. Vesilaissa tämä jää käytännössä intressivertailusäännösten varaan, sillä veden ottamisen etusijajärjestystä koskevat säännökset tulevat sovellettaviksi vain niissä harvinaisissa tapauksissa, joissa samanaikaisesti on vireillä eri lupahakemuksia.

Ojitus. Suomen viljelyksessä oleva peltopinta-ala oli vuonna 2000 tehdyn maatalouslaskennan mukaan noin 2,2 miljoonaa hehtaaria. Tästä alasta oli salaajitettua 1,3 miljoonaa hehtaaria ja avo-ojissa runsaat 600 000 hehtaaria. Vaikka kuivatusta tarvitseva peltopinta-ala on ainakin kertaalleen perus-kuivatettu, riittää ojitustarvetta edelleen. Aidosti uusia ojitushankkeita ei enää juuri ole, vaan alueellisille ympäristökeskuksille tulevat ojitustoimitushakemukset koskevat jo yhteen tai useampaan kertaan kaivettujen ojien peruskorjaushankkeita. Näissä hankkeissa maanomistusolot ja maankäyttömuodot ovat kuitenkin muuttuneet niin paljon, että ne on useimmiten käsiteltävä ojitustoimituksissa samalla tavalla kuin uudisojituksetkin.

Muu maankuivatus. Suhtautuminen maankuivatusta varten tehtävään vedenkorkeuden pysyvään laskuun on olennaisesti muuttunut vesilain säätämisen jälkeen. Lähtökohtaisesti pysyvä laskeminen voi, ottaen huomioon tällaisen hankkeen yhteydessä silmällä pidettävät eri intressit, tulla nykyaikana kysymykseen vain hyvin poikkeuksellisesti. Osoituksena tiukentuneesta suhtautumisesta ovat myös vesilakiin tehdyt pysyvän laskemisen edellytyksiä koskevat tiukennukset, jotka jatkoivat jo vesioikeuslain viitoittamaa

kehityssuuntaa. Käytännössäkin lupaa vedenkorkeuden pysyväksi laskemiseksi ei liene enää edes haettu ainakaan 1980-luvun lopulla tai sen jälkeen muuten kuin tulvantorjuntaan liittyen. Myös monilla aiemmin toteutetuilla laskuhankkeilla tavoitellut hyödyt ovat useissa tapauksissa jääneet saavuttamatta.

Vedenkorkeuden nostaminen. Vedenkorkeuden nosto voi liittyä voimatalouteen, vedenhankintaan tai mihin tahansa hankkeeseen. Nykyisin kovin paine kohdistuu kuitenkin vesistöjen kunnostamiseen. Arviolta kaksi kolmannesta vedenkorkeuden nostoista on viime vuosina tehty vesistön tilan ja kalaston elinolojen parantamiseksi. Juuri kunnostustarkoitusta varten tehtävissä nostohankkeissa vesilain säännöksiä on pidetty liian tiukkoina. Tämä on seurausta pitkälti siitä, että toisin kuin laskemista, vesilaki ei aseta nostoja erityisasemaan. Näin nostoja koskevat pelkästään rakentamista koskevat yleissäännökset, vaikka nykykäsityksen mukaan nostohankkeet ovat laskemista hyväksyttävämpiä. Erityissäännösten puute ja nostoja koskeva oikeuskäytäntö ovat vaikeuttaneet nostohankkeiden toteuttamista. Käytännössä tämä on tarkoittanut sitä, että hankkeen toteuttajalta on katsottu vesilain 2 luvun 7 §:n 1 momentin nojalla edellytettävän pysyvää käyttöoikeutta vähintään puoleen veden alle jäävään alueeseen. Pelkkää maanomistajan kirjallista suostumusta ei siis ole pidetty riittävänä. Tämän on katsottu käytännössä estävän sellaiset nostohankkeet, joita ei voida pitää yleisen tarpeen vaatimana vesilain tarkoittamassa mielessä. Nykyisten säännösten valossa laskujen toteuttaminen näyttäisikin olevan nostoja helpompaa, vaikka yleinen käsitys hankkeiden hyväksyttävyydestä on päinvastainen. Joidenkin kunnostushankkeiden yhteydessä on ongelmallisena pidetty sitä, että hankkeesta hyötyä saavia ei ole mahdollista velvoittaa osallistumaan hankkeen kustannuksiin.

Vesivoiman hyväksikäyttö. Vesivoima on uusiutuva energialähde, jonka rakentamismahdollisuudet on syytä tulevaisuudessakin taata. Sähköntuotannon

edistämisestä uusiutuviista energialähteistä tuotetun sähkön sisämarkkinoilla annettu direktiivi 2001/77/EY sisältää maakohtaiset suositukset uusiutuville energialähteillä tuotetun sähkön osuudesta. Yksittäisiä energialähteitä ei kuitenkaan ole Suomessa tarkoitus direktiivin perusteella erityisesti nostaa esille. VTT:n arvio pienvesivoiman rakentamismahdollisuuksista Suomessa on 120 MW vuoteen 2010 mennessä. Vesivoimahankkeet ovat mahdollisia etenkin jo rakennetuissa vesistöissä, vanhojen laitosten uusimiseksi ja tehon lisäämiseksi.

Uitto. Uiton ja sitä koskevan sääntelyn tosiasiallinen merkitys muihin vesienkäyttömuotoihin verrattuna on vähentynyt. Uittoa koskevan sääntelyn varsin perusteellinen uudistaminen on siten tarpeen. Kaikki toimitettava uitto on 1990-luvun alusta lähtien ollut nippu-uittoa. Paljon työvoimaa vaatineesta irtouitosta luovuttiin maassamme kokonaan vuonna 1991, jolloin Kemijoella uitettiin viimeisen kerran. Nykyisin harjoitettava, pääosin yleisillä kulkuväylillä tapahtuva nippu-uitto poikkeaa vaikutuksiltaan täysin irtouitosta, jota varten jokivesistöjä on Suomessa perattu ja rakennettu mittavassa määrin. Nippu-uitto on verrattavissa pikemminkin muuhun vesiliikenteeseen, kuin aikaisempaan irtouittoon. Irtouiton lakattua tärkeimmät käynnissä olevaan uittoon liittyvät oikeudelliset kysymykset keskittyvät pudotuspaikkoihin, joita Vuoksen ja Kymijoen vesistöalueella on noin 70 - 80, minkä lisäksi alueella on vastaava määrä uiton tarvitsemia suojasatamia. Kaikkiaan vesilain 5 luvun nojalla säännellään tällä hetkellä noin 150 uiton toimintapaikkaa.

Kulkuväylät ja muut vesiliikennealueet. Kulkuväyliä ja vesiliikennealueita koskevaan vesilain mukaiseen sääntelyyn liittyen ei ole merkittäviä muutostarpeita. Yksityisten kulkuväylien merkitsemistä koskeva vesilain ja vesiliikennelain muutos on ollut liikenne- ja viestintäministeriössä jo pitkään vireillä. Lainmuutoksen tarkoituksena olisi säätää yksityisten kulkuväylien merkitsemisestä siten, ettei niitä voida sekoittaa julkisiin kulkuväyliin. Samalla yksityisen kulkuväylän pitäjälle annettaisiin oikeus sijoittaa väylämerkki toisen vesialueelle.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Uudistuksen yleisenä tavoitteena on ajanmukaistaa vesilainsäädäntö vastaamaan niitä muutoksia, joita vesilain säätämisen jälkeen on tapahtunut vesivarojen käytössä, kansallisessa ja yhteisöläinsäädännössä sekä yhteiskunnassa yleisesti.

Lain ajantasaistamiseksi tarpeelliset uudistukset ovat niin merkittäviä, ettei niiden toteuttaminen ole osauudistuksella mahdollista tai tarkoituksenmukaista. Säännösten aineellisten tarkistamisen lisäksi sääntelyä tulee selkeyttää ja sen ymmärrettävyyttä parantaa. Olennaista on vesilain kasuistisuuden vähentäminen sekä raskaan sisäisen viittaustekniikan yksinkertaistaminen. Myös lain systematiikkaa ja rakennetta on lukuisten osittaisuudistusten jälkeen uudistettava.

Esityksessä ehdotetaankin säädettäväksi kokonaan uusi laki, joka korvaisi osittain alkuperäisessä asussa olevan vuoden 1961 vesilain. Uusi laki rakentuisi voimassa olevan vesilain peruseriaatteille. Lain soveltamisalaa ja keskeisiä soveltamisperiaatteita ole tarkoitus muuttaa laajemmin kuin on tarpeen uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Uusi laki sisältäisikin keskeiset nykyisen vesilain mukaiset vesioikeudelliset periaatteet.

Merkittävin rakenteellinen muutos uudessa laissa olisi vesitaloushankkeita koskevan sääntelyn yhdenmukaistaminen, mikä tehtäisiin kokoamalla vesitaloushankkeita koskevat yhteiset säännökset entistä selvemmin yhteen. Yhteiset säännökset perustuisivat vesitaloushankkeita koskeville ajanmukaistetuille vesilain periaatteille, jotka nykyisin sisältyvät vesilain rakentamista koskeviin säännöksiin ja hankelukuihin.

Toinen merkittävä muutos olisi vesitaloushankkeen luvanvaraisuutta koskevan sääntelyn selkeyttäminen purkamalla vesilain kieltokeinen rakenne niin, että nykyiset yleiskiellot muotoiltaisii entistä selvemmin lupakynnykseksi.

Luvanvaraisuuskynnys kuitenkin säilyisi nykyisellään.

Uudessa laissa vesitaloushankkeet olisivat lähtökohtaisesti samassa asemassa. Hankkeen tarkoituksesta riippumatta toteuttamisedellytykset sekä luvanvaraisuus että luvan myöntämisedellytykset ratkaisivat viime kädessä hankkeen vaikutusten perusteella. Esimerkiksi hankkeen yleiseltä kannalta hyödyllisenä tai tarpeellisenä pidetty tarkoitus otettaisiin huomioon intressivertailussa hanketta puoltavana tekijänä. Mitä suurempana hankkeen hyötyjä pidetään, sitä painavampia syitä tarvittaisiin luvan epäämiseksi. Tästä lähtökohdasta poikkeaminen luopumalla kokonaisvaltaisesta arvioinnista ja harkinnasta joidenkin sinänsä hyödyllisenä pidettävien hankkeiden osalta olisi vesilain tavoitteiden vastaista ja saattaisi vaarantaa lain suojaamia intressejä. Vesivarojen ja vesiympäristön erilaisten käyttötapojen yhteensovittaminen ei ole mahdollista, jos toteuttamisedellytyksiä tarkastellaan kapeasti vain yhden käyttötavan tai hanketyypin näkökulmasta.

Vesipolitiikan puitedirektiivin implementointi on yksi keskeisiä uudessa laissa huomioon otettuja näkökohtia. Direktiivin kannalta vesilain ja ympäristönsuojelulain tapauskohtaiset lupamenettelyt ovat tosin vain yksi, joskin tärkeä toimenpidetyyppi, pyrittäessä 4 artiklan mukaisiin ympäristötavoitteisiin. Kuten jo aiemmin on esitetty, direktiivin mukaiset vesiensuojelun suunnittelumenettelyt on tarkoitus panna täytäntöön erillisellä lailla vesienhoidon järjestämisestä. Uuteen lakiin otettaisiin tarpeelliset viittaukset ehdotettuun lakiin ja sen mukaisiin hoitosuunnitelmiin. Muilta osin direktiivin tavoitteet ja velvoitteet, siltä osin kuin ne koskevat vesilain soveltamisalaa kuuluvaa toimintaa pääsääntöisesti sisällytettäisiin uuden lain yleisiin säännöksiin.

Lakiin ei siten otettaisi erillisiä säännöksiä direktiivin täytäntöönpanosta. Omaksuttu ratkaisu perustuu siihen, että direktiivin tavoitteet ja velvoitteet ovat pitkälti yhdenmukaisia kansallisten vesien käyttöä ja hoitoa koskevien tavoitteiden kanssa. Uuden

lain tavoitesäännös vastaisi direkttiivin tavoitteita. Lupakynnys olisi sellaisella tasolla, että direkttiivin tavoitteiden kannalta merkitykselliset hankkeet tulevat aina lupamenettelyn piiriin ja luvanmyöntämisedellytykset ovat riittäviä myös direkttiivin ympäristötavoitteiden toteutumiseksi.

Menettelyn yksinkertaistamiseksi on esitetty lupamenettelyn korvaamista vesilaisissa ilmoitusmenettelyllä. Käytännössä ilmoitusmenettelyn käyttöala vesitaloushankkeiden toteuttamisessa jäisi kuitenkin varsin suppeaksi muun muassa sen vuoksi, että vesitaloushankkeessa on tavallisesti useita intressitahoja eikä kyse ole vain toteuttajan ja valvontaviranomaisen välisestä suhteesta. Ilmoitusmenettely on myös toteuttajan oikeusturvan kannalta ongelmallinen sen vuoksi, että se ei tarjoa myönnetyn luvan kaltaista oikeutta hankkeen toteuttamiseen. Ennakoilmoitus rajattaisiinkin uudessa laissa ainoastaan tietojen rekisteröintiä palvelemaan tietojen toimittamiseen. Tämän mukainen ennakkotiedon antaminen koskisi uudessa laissa muuta kuin luvanvaraista ruoppausta, maa-ainesten ottamista vesistön pohjasta ja pohjavedenottoa sekä ojitusta. Menettelyn yksinkertaistamiseen pyrittäisiin ensisijaisesti sillä, että uudenkin lain menettelysäännökset mahdollistaisivat lupaprosessin sopeutumisen asian luonteen mukaan.

3.2 Uuden vesilain keskeinen sisältö

Myös ehdotettu uusi laki olisi nimeltään vesilaki. Vaihtoehtoisena nimenä laille sopisi myös vesitalouslaki, joka kuvaisi lain luonnetta vesitaloushankkeiden toteuttamista sääntelevänä lakina sen jälkeen kun vesiensuojeluasiat siirrettiin laista ympäristönsuojelulakiin. Nimi on kuitenkin vaikeaselkoinen ja osin harhaanjohtavana yhtäältä sen vuoksi, että vesitaloushankkeiden lisäksi lain soveltamisalaan kuuluu muikin vesienkäyttö ja toisaalta sen vuoksi, että vesitaloushankkeen toteuttamisessa on otettava huomioon muitakin kuin taloudellisia näkökohtia. Myös kolmantena

vaihtoehtona esiintynyt vesienkäyttölaki korostaa likaa käyttöä, joten uuden lain nimeksi ehdotetaan vesilakia. Nimenä vesilaki on yksinkertainen ja selkeä ja kattaa vesiluonnonvaran käyttöön ja suojeluun liittyvät eri näkökohdat.

Uusi laki siis rakentuisi voimassa olevan vesilain peruseriaatteille, eikä lain soveltamisalaa tai keskeisiä soveltamisperiaatteita muutettaisi olennaisesti. Myös määritelmien osalta uusi laki perustuu vesilain perinteisiin käsitteisiin, joita kuitenkin täsmennettäisiin tarpeellisilta osin. Käytetyt käsitteet poikkeavat jonkin verran vesipolitiikan puitedirektiivin käsitteistä, sillä direkttiivin käsitteillä ei voida korvata vesilain vanhoja käsitteitä. Molemmilla on omat käyttötarkoituksensa.

Uuden vesilain 1 - 2 luvut sisältäisivät kattavasti lain soveltamisalaan kuuluvaa toimintaa koskevat yleiset säännökset. Säännökset koskisivat sekä luvanvaraisia vesitaloushankkeita että luvanvaraisuuskynnyksen alle jäävää toimintaa.

Lain 1 luvussa olisivat tavanomaiset yleisluonteiset säännökset muun muassa lain tarkoituksesta, soveltamisalasta, määritelmistä ja viranomaisista.

Lain 2 luvussa puolestaan olisivat yleiset säännökset vesiin ja vesienkäyttöön liittyvistä velvollisuuksista, oikeuksista ja rajoituksista. Omistusta ja hallintaa sekä pakkotoimia koskevien säännösten lisäksi näihin kuuluisivat muun muassa yleiskäyttöoikeuksia koskevat säännökset, pienvesien suojelua koskevat säännökset samoin kuin yleissäännös siitä, mitä vesitaloushankkeen toteuttamisessa on otettava huomioon.

Lain 3 luvussa olisivat yleiset säännökset luvanvaraisista vesitaloushankkeista. Näitä säännöksiä sovellettaisiin lähtökohtaisesti kaikkiin lain mukaisiin vesitaloushankkeisiin, jolloin erillisiä viittaussäännöksiä ei hankkekohtaisen sääntelyn yhteydessä enää tarvittaisi. Luvussa säädettäisiin sekä vesitaloushankkeen luvanvaraisuudesta että lupaharkinnasta ja lupamääräyksistä. Luvanvaraisuutta koskeva sääntely perustuisi vesilain nykyisiin yleiskieltoihin. Luvussa

olisi säännös, jonka mukaan vesitaloushankkeella on oltava ympäristölupaviraston lupa silloin, kun siitä aiheutuu nykyisin sulkemis- ja muuttamiskielloissa yksilöityjä seurauksia. Tätä yleistä luvanvaraisuutta koskevaa säännöstä täydennettäisiin luettelolla hankkeista, jotka seurauksista riippumatta aina tarvitsevat ympäristölupaviraston luvan. Luettelo perustuisi nykyisiin vesilain eri luvuissa oleviin säännöksiin luvanvaraisista hankkeista täydennettynä erällä hankkeilla, joiden saattamista aina luvanvaraiseksi on pidetty tarpeellisenä. Pääsääntöisesti luvantarve kuitenkin edelleen kytkeytyisi hankkeen seurauksiin, eikä uuteen lakiin otettaisi ympäristönsuojelulain ja -asetuksenkaltaista yksityiskohtaista luetteloa luvanvaraisista hankkeista.

Yleisiä kaikkia vesitaloushanketta koskevia säännöksiä täydennettäisiin eri hanketyyppejä koskevin erityissäännöksin, jotka sisältyisivät lain 4 - 10 lukuihin. Näistä 4 luku koskisi vedenottoa, 5 luku ojitusta, 6 luku keskivedenkorkeuden pysyvää alentamista ja nostamista, 7 luku vesistön säännöstelyä, 8 luku vesivoiman hyväksikäyttöä, 9 luku puutavaran uittoa ja 10 luku kulkuväyliä ja muita vesiliikennealueita. Ehdotetuissa 4 - 10 luvuissa säädettäisiin kunkin hankkeen kannalta tarpeellisista täydennyksistä ja poikkeuksista yleisiin säännöksiin. Säännösten soveltamisala olisi kuitenkin suppea, ja pääsääntöisesti myös niiden kohteena olevien hankkeiden toteuttaminen perustuisi vesitaloushankkeen yleisiin säännöksiin.

Lain 4 luku sisältäisi lähinnä vedenhankintaa koskevan sääntelyn. Vedenhankinnalla tarkoitettaisiin sitä osaa veden ottamisesta, joka tapahtuu veden "nesteinä käyttämistä" varten. Veden ottaminen olisi yleiskäsite, joka pitäisi sisällään myös muuta tarkoitusta varten tapahtuvan veden johtamisen. Vesistönäkökuilmasta ei ole merkitystä sillä, mitä tarkoitusta varten vettä otetaan. Tästä syystä luvussa viitattaisiin vedenhankinnan sijasta paremmin toimintaa kuvaavaan veden ottamiseen, joka sopii myös yhteen vesipolitiikan puitedirektiivin terminologian kanssa. Luvun otsikkona käytettäisiin

lyhyempää muotoa vedenotto. Yleisterminä veden ottaminen kattaisi sekä pinta- että pohjaveden ottamisen.

Lain 4 luvussa on erityisesti otettu huomioon julkisuudessa käyty vesikauppaa koskeva keskustelu. Sääntelyllä pyritään varmistamaan se, että sen paremmin kaupallisessa tarkoituksessa tapahtuva vedenotto kuin muut vedensiirtohankkeet eivät voi vaarantaa paikallisia vedenottotarpeita eivätkä yhdyskunnan vesihuoltoa palvelevaa vedenottoa. Tämä perustuisi lakiin otettavaan yleiseen etusijajärjestykseen, joka nykyisestä sääntelystä poiketen koskisi myös tulevia vedenottotarpeita. Etusijajärjestyksessä viimeisellä sijalla olisi veden siirto paikkakunnan ulkopuolelle muuta tarkoitusta kuin yhdyskunnan vesihuoltoa varten. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että vedensiirtohankkeelle voitaisiin myöntää lupa vain, jos samalla varmistetaan, että vettä riittää muihin käyttötärpeisiin oton kohteena olevalla paikkakunnalla.

Lain 5 luvussa olevat ojitusta koskevat erityissäännökset ovat tarpeen muun muassa sen vuoksi, että ojitus on leimallisesti kiinteistöaloudellinen hanke, johon liittyy maanomistajien oikeussuhteiden selvittelyä. Uudet säännökset perustuisivat vesilain nykyiseen 6 lukuun, mutta säännöksiä täsmennettäisiin nykyisten säännösten soveltamisessa ilmenneiden tulkintaongelmien korjaamiseksi. Luvussa kiinnitettäisiin erityisesti huomiota vesilain ja maankäyttö- ja rakennuslain kiinteistöjen kuivatusta koskevien säännösten sekä ympäristönsuojelulain jätevesiä koskevan sääntelyn välisten suhteiden selkiyttämiseen. Osa vesilain nykyisistä 6 luvun pykälistä on uudistettu lailla (948/1996) peruskuivatustoiminnan tukemisesta annetun lain (947/1996) säätämisen yhteydessä. Näiltä osin pykälissä ei ole ilmennyt tarkistustarvetta. Luku sisältäisi myös vesilain 19 luvussa nykyisin olevan ojitustoimitusta koskevan sääntelyn. Säännösten mukaan toimitusten käyttöala supistuisi tietyiltä osin. Myös rajanvetoa toimituksen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ratkaistavien asioiden välillä selkeytettäisiin.

Lain 6 luku sisältäisi nykyisin vesilain 7 luvussa säänneltyä järjestelyä eli vedenkorkeuden pysyvää alentamista sekä lisäksi vedenkorkeuden pysyvää nostamista koskevat säännökset. Järjestelyn käsitteestä luovuttaisiin ja luvussa puhuttaisiin selvyuden vuoksi keskivedenkorkeuden pysyvää muuttamisesta, joka voi tapahtua vedenkorkeutta alentamalla tai nostamalla. Järjestelyn käsitteeseen sisältyneisiin rantojen pengerryksiin sovellettaisiin jatkossa pääosin lain yleisiä säännöksiä. Luku sisältäisi yhtäältä yleisiä korkeuden muuttamista koskevia säännöksiä ja toisaalta pelkästään alentamista eli laskua tai nostoa koskevia erityissäännökset. Erityissäännökset ovat välttämättömiä sen vuoksi, että lasku- ja nostohankkeiden toteuttamisedellytykset poikkeavat toisistaan. Hankkeissa on eroja lisäksi käyttö-oikeuksia, kustannusten jakoa ja yhteisöjä koskevassa sääntelyssä.

Laskuja koskeva sääntely perustuisi ajatukseen, että vaikka tarve perinteiseen maatalouden intressissä tapahtuvaan laskuun (kuivattamiseen) onkin vähentynyt, mahdollisuus vedenkorkeuden pysyvään alentamiseen tulee kuitenkin säilyttää. Tarve laskuhankkeisiin voi tulla ajankohtaiseksi esimerkiksi tulvantorjunnan yhteydessä ja mahdollisesti myös ympäristölle aiheutuvien haittojen torjumiseksi. Myös muille pienille laskuhankkeille saattaa edelleen olla tarvetta.

Laskua ja nostoa koskevan sääntelyn epäsuhtaisuuden korjaamiseksi lukuun otettaisiin erityissäännökset myös nostohankkeista, joiden merkitys on korostunut vesistöjen lisääntyneen virkistyskäytön ja sitä palvelevien kunnostusten myötä. Näiden mukaan myös muut kuin yleiseltä kannalta tärkeää tarkoitusta varten tarpeelliset hankkeet voitaisiin toteuttaa enemmistön suostumuksella ilman pysyvää käyttöoikeutta. Säännösten mukaan kirjallinen suostumus vaadittaisiin vähintään kolmea neljänneistä veden alle jäävän maa-alueen pinta-alasta edustavien kiinteistöjen omistajilta. Yleiseltä kannalta tarpeelliset lasku- ja nostohankkeet voitaisiin jatkossakin toteuttaa kannatuksesta riippumatta. Luvussa olisi myös nimenomainen säännös, jonka mukaan nostohankkeesta hyötyä saavat

voitaisiin velvoittaa osallistumaan hankkeen kustannuksiin. Nykyisessä laissa vastaavaa säännöstä ei nostohankkeiden osalta ole.

Lasku- ja nostohankkeiden toteuttamista koskevaa sääntelyä yhdenmukaistettaisiin niin, että jatkossa myös nostohankkeiden toteuttamista varten tulisi perustaa vesioikeudellinen yhteisö aina, kun hakijoita on enemmän kuin yksi. Tällä pyritään varmistamaan se, että aina löytyisi taho, joka vastaa lupaan liittyvistä pitkäaikaisista velvoitteista.

Lain 7 luku koskisi säännöstelyä. Vedenkorkeuden jatkuvaa muuntelua tarkoittava säännöstely poikkeaa niin paljon vedenkorkeuden pysyvää muuttamista tarkoittavista nostoista ja laskuista, että säännöstelyä koskevat säännökset on jatkossakin syytä pitää omana kokonaisuutenaan eikä niitä ole tarkoituksenmukaista yhdistää 6 luvun säännösten kanssa. Muun muassa käyttöoikeuskysymykset liittyvät vesilaissa voimakkaammin pysyvään muuttamiseen kuin säännöstelyyn.

Säännöstelyn käsite ja siten myös luvun soveltamisala säilyisi pääosin nykyisellään. Myös sääntelyn sisältö vastaisi asiasisällöltään pääosin nykyistä vesilain 8 lukua. Merkittävin yksittäinen muutos olisi säännöstelymaksusta luopuminen. Säännöstelymaksua koskevasta sääntelystä luovuttaisiin tarpeettomana.

Lain 8 luku sisältäisi säännökset vesivoiman hyväksikäytöstä. Luku vastaisi asiasisällöltään pitkälti vesilain nykyistä 3 lukua, sillä sääntelyä koskevia merkittäviä uudistustarpeita ei ole esiintynyt. Vesilain mukaista sääntelyä on pidetty riittävänä myös sähköntuotannon edistämisestä uusiutuvista energialähteistä tuotetun sähkön sisämarkkinoilla annetun direktiivin 2001/77/EY kannalta.

Lain 9 luvussa oleva uittoa koskeva sääntely uudistuisi merkittävästi nykyiseen vesilakiin verrattuna. Sääntelyä on ajanmukaistettu ja karsittu huomattavasti vastamaan uiton ja sitä koskevan sääntelyn tosiasiallista merkitystä. Yleisellä tasolla merkittävin muutos on luopuminen uittoisäännöistä. Vaikka uittoisäännöissä ei muodollisesti ole ollut kyse luvasta, koska

sillä pikemminkin rajoitetaan uittajan oikeuksia kuin luodaan uusia, ovat nykyiset uittosäännöt käytännössä kokoelma uiton toimintapaikkoihin liittyviä vesilain mukaisia rakentamislupia. Sääntelyn selkeyttämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi muiden käyttötarkoitusten sääntelyn kanssa, uittosääntö korvattaisiin uudessa laissa toimintapaikkakohtaisilla luvilla. Uusia säännöksiä sovellettaisiin uusiin hankkeisiin, mutta niillä ei puututtaisi voimassa oleviin uittosääntöihin. Vanhojen edelleen käytössä olevien uittosääntöjen voimaan jääminen varmistettaisiin siirtymäsäännöksillä. Myös uittajan oikeuksia ja uiton toteuttamista koskevia säännöksiä ajanmukaistettaisiin ja täsmennettäisiin.

Lain 10 luku koskisi kulkuväyliä ja muita vesiliikennealueita. Säännökset vastaisivat pitkälti vesilain nykyistä 4 luku. Merkittävin yksittäinen muutos olisi lukuun sisällytettävä yleinen säännös väylän normaalista käytöstä aiheutuvien vahinkojen korjaamisesta. Nykyisessä laissa vastaavaa säännöstä ei ole, mutta käytännössä merenkulkulaitos on nykyisinkin korjannut vapaaehtoisesti tällaisia vahinkoja, kuten rantojen sortumia.

Lain 11 luvussa olisivat menettelysäännökset. Koska hallintolain säännökset eivät kaikilta osin sovellu vesilain mukaiseen menettelyyn, menettelyä koskevat erityissäännökset ovat tarpeellisia uudessakin laissa. Nämä säännökset olisivat lain 11 luvussa, jonka otsikkona olisi hakemusmenettely. Lain 5 luvussa säädettäisiin ojitustoimituksesta, joka ei ole hakemusmenettelyä. Luku koskisi lupa-asioiden lisäksi kaikkia muita lain mukaisia hakemusmenettelyjä lukuun ottamatta hallintopakkoasioita, joista säädettäisiin keskitetysti 14 luvussa. Menettelyyn sovellettaisiin myös hallintolain säännöksiä siltä osin, kuin 11 luvun erityissäännöksissä ei niistä poiketa. Näin lukuun ei ole sisällytetty säännöksiä asioista, joista säädetään jo hallintolaissa. Luvussa säädettäisiin ainoastaan vesiasiassa tarpeellisista poikkeuksista ja täydennyksistä yleisiin hallintomenettelyä koskeviin säännöksiin. Menettelysäännösten peruslähtökohtana on, että prosessinjohto on kaikissa tilanteissa ympäristölupavirastolla.

Säännökset on kuitenkin kirjoitettu niin, että ne mahdollistavat riittävän joustavuuden menettelyn sopeuttamiseksi käsiteltävänä olevan asian luonteen mukaan.

Uuteen lakiin ei otettaisi vesilain 18 luvussa säädettyä katselmustoimitusta. Katselmustoimitukseen määrättyjä asioita on viime aikoina ollut koko maassa vuosittain vajaasta kymmenestä runsaaseen 20:een. Katselmustoimitukseen määrättyjen asioiden käsittelyä ovat viivästyttäneet henkilöstön puute ja esteellisyysongelmat alueellisissa ympäristökeskuksissa. Käsittelyaikojen pituus on oikeusturvan kannalta kestävä. Jotta käsittelyajat saataisiin lyhyemmiksi, lupa-asia tulisi voida käsitellä keskitetysti. Tämän vuoksi vastuun hakemusasian käsittelystä ja sen etenemisestä tulisi aina olla ympäristölupavirastolla. Erillinen katselmustoimitus on tähän nähden epätarkoituksenmukainen. Asian ratkaisu viivästyy perusteettomasti jo sen vuoksi, että katselmustoimitukseen määrättyä asiaa käsitellään jo lupamenettelyvaiheessa tosiasiaa kahteen kertaan.

Lain 12 luvussa olisivat yleiset säännökset vesioikeudellisista yhteisöistä. Säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin hankkeisiin, joissa hankkeen toteuttamista varten on perustettava yhteisö. Hankekohtaisissa erityisluvuissa yhteisöistä säädettäisiin vain siltä osin kuin yleisiä 12 luvun säännöksiä on tarpeen täydentää tai niistä poiketa.

Lain 13 luvussa olisivat vesilain 11 luvussa nykyisin olevat korvaussäännökset. Vesilain korvauserusteita ei uudistuksessa muutettaisi. Uuden lain säännökset vastaavat aineelliselta sisällöltään pitkälti nykyisiä säännöksiä.

Lain 14 lukuun koottaisiin laillisuusvalvontaa koskevat säännökset. Laillisuusvalvontasäännösten sijoittamisella omaan lukuun on haluttu korostaa sääntelyn erillisyyttä hankesääntelystä ja sitä koskevasta ohjauksesta. Vesilain 21 luvussa nykyisin olevat laillisuusvalvonta koskevat säännökset ovat suhteellisen uusia. Pykäliin ei näin ollen ole tarvetta tehdä suuria muutoksia, mutta niiden yhdenmukaisuus ympäristönsuojelulain vastaavien säännösten kanssa on pyritty varmistamaan. Yksittäisistä muutoksista merkittävin on kunnan

ympäristönsuojeluviranomaisen käytettävissä olevien pakkokeinojen laajentaminen muuhunkin kuin teettämishakaan. Lukuun on myös lisätty vireillepano-oikeutta koskeva säännös, joka vesilaista nykyisin puuttuu.

Lain 15 luvussa olisivat muutoksenhakua ja päätöksen täytäntöönpanoa koskevat säännökset. Luku sisältäisi oikaisumenettelyä koskevat uudet säännökset, joita sovellettaisiin haettaessa muutosta eräisiin alueellisen ympäristökeskuksen tai työvoima- ja elinkeinokeskuksen hyväksymiin lupavelvoitteen toimeenpanoa koskeviin suunnitelmiin.

Lain 16 luvussa olisivat rangaistussäännökset. Luku vastaisi pitkälti vesilain nykyistä 13 lukua, joka on tarkistettu vuoden 1995 rikoslain kokonaisuudistuksen jäljiltä. Säännöksiä kuitenkin yksinkertaistettaisiin ja niihin tehtäisiin sellaiset muutokset, jotka ovat tarpeen niiden yhteensovittamiseksi uuden lain systematiikkaan ja terminologiaan.

Lain 17 lukuun koottaisiin kiinteistöoikeudelliset säännökset, jotka nykyisin pääosin ovat 12 luvussa.

Lain 18 lukuun koottaisiin erinäisiä säännöksiä lähinnä nykyisistä vesilain 12 ja 21 luvuista. Luvussa olisivat myös valtuussäännökset.

Lain 19 luvussa olisivat siirtymäsäännökset. Siirtymäsäännökset perustuisivat nykyisessä vesilaissakin omaksuttuun lähtökohtaan, jonka mukaan vanhoihin hankkeisiin ja lupiin sovellettaisiin pääsääntöisesti aiempaa lainsäädäntöä. Joiltain osin kuitenkin uuden lain säännöksiä sovellettaisiin myös vanhoihin hankkeisiin.

4. Asian valmistelu

Esitysluonnos on valmisteltu oikeusministeriön 22.3.2000 asettamassa toimikunnassa. Toimikunnassa olivat edustettuina oikeusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö, ympäristölupavirastot, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto, Suomen Kuntaliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto ja Suomen luonnonsuojeluliitto. Toimikunnan pysyvät asiantuntijat olivat korkeimmasta hallinto-oikeudesta, Vaasan

hallinto-oikeudesta, alueellisesta ympäristökeskuksesta, Helsingin yliopistosta ja Energia-alan Keskusliitto FINERGY:stä.

Toimikunnan perustamassa kolmessa jaostossa olivat lisäksi edustettuina Metsähallitus, Suomen ympäristökeskus, korkein oikeus, Vesi- ja viemärilaitosyhdistys sekä Järvi-Suomen Uttoyhdistys.

Toimikunta kuuli työnsä aikana kauppa- ja teollisuusministeriötä, liikenne- ja viestintäministeriötä, merenkulkulaitosta, tiehallintoa ja ympäristöministeriön alueidenkäytön osastoa sekä asiantuntijoita Suomen ympäristökeskuksesta, alueellisista ympäristökeskuksista, Kemijoki Oy:stä ja Turun yliopistosta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain yleinen tavoite*. Pykälässä määriteltäisiin vesilain yleiset tavoitteet. Säännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi itsenäisesti, vaan se ilmentää niitä tavoitteita, joihin lain aineellisilla säännöksillä pyritään. Pykälän 1 kohta heijastaa vesilain luonnetta vesivaroja ja vesiympäristön käyttöä koskevana ja eri intressejä yhteensovittavana lakina. Vesiympäristöllä tarkoitettaisiin pykälässä samoin kuin laissa muutenkin nykyisen vesilain tapaan vesistön ja sen rantavyöhykkeen muodostamaa fysikaalista, kemiallista ja biologista kokonaisuutta, joka käsittää sekä vesiluonnon, maiseman että siinä olevat laitteet ja rakennelmat. Termi kuvaisi sitä, että lain soveltamisala ei rajoitu 1 luvun 5 §:ssä olevan määritelmän mukaiselle vesialueelle vaan myös esimerkiksi rantavyöhyke kuuluu sääntelyn piiriin.

Vesivarojen ja vesiympäristön käyttö olisi yleiskäsite ja kattaisi kaikki lain soveltamisalaan kuuluvat käyttömuodot, jotka näin kuuluvat 1 kohdan edistämistavoitteen piiriin, vaikka niitä ei pykälässä erikseen ole yksilöity. Edistäminen tarkoittaisi sitä, ettei laissa aseteta pykälän 2 kohta huomioon ottaen tarpeettomia rajoituksia tarkoituksenmukaiselle ja järkevälle kestävän käytön vaatimuksen mukaiselle käytölle, joka voidaan sovittaa yhteen muiden intressien kanssa ja joka tapahtuu kestäväällä tavalla.

Vesivarojen käyttöä voidaan pitää yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäväenä, kun niiden käyttö on mahdollista taloudellisesti kannattavalla tavalla ja hyödyntämisen tulos jakautuu tasapuolisesti, niiden käyttö on monipuolista ja laajalti hyväksyttyä, niitä käytetään uusiutumisen rajoissa ja huolella, niiden käytössä otetaan huomioon luonnon monimuotoisuus ja ympäristön laatu sekä tulevien sukupolvien tarpeet. Kestävä käyttö kattaa myös pohjavesien riittä-

vyyden, joten tavoitetta ei ole tarpeen erikseen mainita pykälässä.

Pykälän 2 kohta viittaisi yleisesti niin sanottuun defensiiviseen vesioikeuteen. Kohta ilmaisisi lain yleisen tavoitteen torjua vesiympäristön käytöstä aiheutuvia kaikenlaisia haitallisia vaikutuksia. Vesiympäristön käytön lisäksi myös itse vedestä aiheutuvien haittojen torjuminen mainittaisiin säännöksessä. Tällaista haittaa voi aiheutua esimerkiksi tulvista. Säännös kattaisi niin yleisille kuin yksityisille intresseille aiheutuvat haitat. Säännös ei myöskään rajoittuisi pelkästään vesiympäristöön, vaan kattaisi myös maa-alueelle kohdistuvat vaikutukset, jotka vesilaissa otetaan huomioon. Säännöksen tarkoittamia haittoja olisivat näin esimerkiksi vesiluonnolle ja maisemalle samoin kuin luonnolle ja sen monimuotoisuudelle yleisesti aiheutuvat haitalliset vaikutukset. Yksityisille intresseille aiheutuva haitta voi ilmetä esimerkiksi vesiympäristön tai rantakiinteistön käytön vaikeutumisena.

Perinteisen defensiivisen vesioikeuden lisäksi 3 kohdassa olisi nimenomainen maininta vesivarojen ja vesiympäristön tilan parantamisesta. Tällä viitataan lain nojalla toteutettaviin kunnostus- ja ennallistamishankkeisiin. Yleisemmin vesiympäristön tilan parantaminen ei sen sijaan kuuluisi vesilain tehtäviin haittojen ehkäisemistä laajemmin. Vesiympäristön käsitteeseen sisältyy edellä kuvatulla tavalla myös vesiluonnon monimuotoisuus.

2 §. *Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön*. Pykälän 1 momentti määrittää lain yleisen soveltamisalan, joka vastaisi vesilain nykyistä soveltamisalaa. Säännöksen mukaan lakia sovelletaan vesitalousasioihin, eli 3 §:n 1 kohdan määritelmän mukaan vesitaloushankkeisiin sekä vesivarojen ja vesiympäristön käyttöön ja hoitoon. Vesitaloushankkeella korvattaisiin nykyisessä vesilaissa käytetty yleiskieleen huonosti istuva yrityksen käsite. Uudessa laissa vesitaloushanke olisi yleistermi, jolla kuvataan toimenpiteitä, jotka toteutetaan vesialueella tai joi-

den vaikutukset ulottuvat vesialueelle tai pohjaveteen. Vesitaloushankkeen käsite määritellään 3 §:n 10 kohdassa ja hankkeen luvanvaraisuus 3 luvussa. Vesitaloushankkeen määritelmä ei kuitenkaan ratkaisisi lain soveltamisalaa, vaan lakia siis sovellettaisiin yleisesti muuhunkin vesivarojen ja vesialueiden käyttöön ja hoitoon. Tällä viitataan esimerkiksi vesien yleiskäyttöön ja muuhun toimintaan, jota ei pidetä hankkeena.

Pykälän 2 ja 3 momentissa täsmennettäisiin vesilain suhdetta eräisiin muihin vesitaloushankkeiden kannalta keskeisiin lakeihin. Tarkoituksena on osoittaa näiden lakien ja vesilain välinen läheinen yhteys ja se, että ne saattavat tulla sovellettaviksi rinnakkain vesilain kanssa. Tämä on tarpeen myös osoittamaan, että vesilainkin mukaan huomioon otettavien näkökohtien turvaamisesta säännellään omissa erityislaeissaan. Luetteloa ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi, vaan uudella vesilailla olisi aiemman lain tavoin yhteyksiä lukuisiin eri lakeihin. Pykälän 2 momentti sisältää yleisluontoiset viittaukset ympäristönsuojelulakiin (86/2000), vesihuoltolakiin (119/2001), patoturvallisuuslakiin (413/1984), terveydensuojelulakiin (763/1994) ja vesienhoidon järjestämisestä annettavaan lakiin.

Pykälän 3 momentissa määritettäisiin nykyisen vesilain tapaan yksityiskohtaisemmin vesilain suhde luonnonsuojelulakiin (1096/1996), muinaismuistolakiin (295/1963) sekä maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999). Pykälän tarkoituksena on osoittaa, että sanotut lait ja niiden nojalla annetut säännökset, määräykset ja päätökset tulevat osaksi vesilain mukaista lupaharkintaa ja muuta päätöksentekoa, minkä lisäksi ne on otettava huomioon kaikissa vesilain mukaisissa toimenpiteissä. Säännös estäisi vesioikeudellisen luvan myöntämisen esimerkiksi hankkeelle, joka loukkaisi luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännöksiä tai suojellun luontotyypin muuttamiskieltoa. Säännös ei sen sijaan toimi perusteena Natura 2000 -alueiden huomioon ottamiselle lupaharkinnassa, vaan tästä säädetään suoraan luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:ssä. Näiltä osin kyse ei ole vesilain vaan luonnonsuojelulain soveltamisesta. Säännös osoittaa myös sen, että vaikka jonkin toimenpide on vesilain mukaan

mahdollista toteuttaa ilman lupaa, tämä ei välttämättä tarkoita, ettei toimenpide edellytä maankäyttö- ja rakennuslain mukaista rakennus- tai toimenpidelupaa. Molempien lakien mukainen luvantarve ratkaistaan siten erikseen.

Pykälä ei ole siinä mielessä tyhjentävä, että vesilain muissa säännöksissä säädetään erikseen tarkemmin eri lakien välisistä suhteista. Esimerkiksi lupaharkintaa koskevien säännösten yhteydessä 3 luvussa säädetään vesienhoidon järjestämisestä annettavan lain mukaisten hoitosuunnitelmien huomioon ottamisesta.

Voimassa olevilla kaavoilla ei olisi uudenkaan lain mukaan sitovaa oikeusvaikutusta lupaharkinnassa. Tämä ei ole mahdollista muun muassa sen vuoksi, ettei kaavoja laadittaessa välttämättä ole kiinnitetty huomiota vesioikeudellisessa lupaharkinnassa relevantteihin sekkoihin ja vesienkäytön tarpeisiin. Asemakaavat otettaisiin huomioon vesilain mukaisessa päätöksenteossa 3 momentin erityissäännöksen kautta. Nykyisen vesilain 2 luvun 4 §:n kaltaista viittaussäännöstä maankäyttö- ja rakennuslakiin maakuntakaavan ja yleiskaavan huomioon ottamisen aste-eroista ei uuteen lakiin otettaisi. Säännöksellä tavoiteltu liikkumavara kaavan sisällön, oikeusvaikutuksen ja ajantasaisuuden huomioon ottamisessa saavutetaan jo 3 momentin yleisellä viittaussäännöksellä. Näin myöskään vanhentunut kaava ei sellaisenaan sido lupaharkintaa, eikä tällaisessa tilanteessa edellytetä kaavan muuttamista tai kaavasta poikkeamista ennen lupa-asian ratkaisemista. Pykälän 3 momentti ottaisi nykyiseen tapaan huomioon myös valmisteilla olevat kaavat. Nimenomaan sen säännöksen mukaan lupa-asiaa ratkaistessa on katsottava, ettei lupa merkittävästi vaikeuta vireillä olevan kaavan laatimista. Säännöksellä ei viitata yleisesti tulevaan kaavoitukseen, vaan sillä tarkoitetaan tilanteita, joissa kaava on laadittavana tai päätös kaavan laatimisesta on tehty (HE 101/1998, s. 134).

3 §. *Määritelmiä.* Uudessa laissa koottaisiin lain kannalta merkittävät määritelmät nykyistä vesilakia selkeämmin lain alkuun samaan pykälään. Ainoastaan merkitykseltään suppeammat tiettyä hanketta koskevat määritelmät jäisivät hankekohtaisen säänte-

lyn yhteyteen. Lukukohtaisia määritelmälueteloita sisältyisi 5 ja 9 luvun 2 §:ään. Tekniset ja merkitykseltään vähäisemmät määritelmät on jatkossakin syytä sijoittaa asetukseen

Määritelmillä on ratkaiseva merkitys sekä vesilain sisäisten viittausten että myös muihin lakeihin sisältyvien viittaussäännösten kannalta. Määritelmät vastaavat pääasiassa vesilain nykyisiä määritelmiä. Muutoksia tai täsmennyksiä on tehty ainoastaan niiltä osin kun nykyisten määritelmien soveltamisessa on havaittu ongelmia. Määritelmiä on myös selkiytetty varmistamalla samalla asiasisällön säilyminen muuttumattomana. Määritelmien muuttamisella saattaa olla laajakantoisia vaikutuksia, mistä esimerkkinä voidaan mainita vesialueen määritelmän vaikutus omistussuhteisiin. Asiasisällön täsmällisyyttä on pidettävä tärkeämpänä kuin määritelmän yleisjuisuutta.

Määritelmät on sovitettu myös vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisiin määritelmiin, mutta nykyisiä määritelmiä ei muun muassa edellä kuvatuista syistä korvattaisi direktiivin määritelmillä. Tämä on mahdollista, koska puitedirektiivi on minimidirektiivi. Kansallisella tasolla jää valittavaksi halutaanko esimerkiksi vesistö tai pohjavesi määritellä laajemmin kuin direktiivissä. Käsitteiden laajuus voi myös olla suppeampi tiettyjä direktiivien velvoitteita täytettäessä. Laissa ei esimerkiksi käytettäisi vesipolitiikan puitedirektiivin ja vesienhoidon järjestämisestä annettavan lain mukaisia vesimuodostuman käsitteitä. Nämä käsitteet olisivat osittain päällekkäisiä esimerkiksi vesistön ja vesialueen käsitteiden kanssa ja saattaisivat näin aiheuttaa sekaannusta. Vesistön ja vesialueen käsitteistä ei taas voida luopua muun muassa niiden kiinteistöoikeudellisen ulottuvuuden vuoksi. Vesimuodostuma ei myöskään ole vesilaissa sellaisenaan aineellisen sääntelyn kohde, vaan kyse on pelkästään vesienhoidon järjestämiselähdotuksen mukaisesta suunnitteluun liittyvästä käsitteestä.

Vesitalousasia olisi uusi käsite, jolla kuvattaisiin yleisellä tasolla vesilain soveltamisalaan kuuluvia asioita. Tällaisia ovat vesitaloushankkeiden lisäksi muut vesivarojen ja vesiympäristön käyttöön liittyvät toimenpiteet.

Vesialue on vesilain peruskäsite, jonka avulla monet muut vesilain määritelmät on rakennettu. Vesialueen määritelmän muuttaminen vaikuttaisi välittömästi ja välillisesti paitsi muihin määritelmiin myös lain aineellisten säännösten soveltamiseen. Tämän vuoksi määritelmä vastaisi vesilain nykyistä määritelmää. Vesialueen määritelmään kytettäisiin myös vesialueen rajaus, joka 5 §:n mukaan tapahtuisi edelleen keskivedenkorkeuden mukaisen rantaviivan avulla.

Vesistö määriteltäisiin luettelemalla arki-kielisiä vesistötyyppejä, mikä tekisi määritelmästä helposti ymmärrettävän ja havainnollisen. Vesistöiksi luettaisiin kuitenkin myös muut luonnolliset vesialueet lukuun ottamatta määritelmäkohdassa lueteltuja oja, noroa ja lähettä. Vesistön määritelmästä tulisi näin varsin kattava ja siihen sisältyisivät myös esimerkiksi vesistöön tai pohjaveteen hydrologisesti yhteydessä olevat, sorakuoppiin ja kaivosruoppeihin syntyneet lammikot.

Nykyisen lain tapaan vesistöä pienemmät vedet eli niin sanotut pienvedet rajattaisiin vesistön käsitteen ulkopuolelle. Käytännön merkitys erottelulla liittyy nykyisessä laissa muuttamiskieltoon, joka ei koske pievesiä. Uuden lain systematiikan mukaan ero liittyy vastaavasti 3 luvun 2 §:n luvantarvekyntseen. Vesipolitiikan puitedirektiivin ja vesienhoidon järjestämisestä annettavan lain mukainen pintavesimuodostuman käsite kattaisi käytännössä vesistön käsitteen, mutta ulottuisi kuitenkin tietyin edellytyksin myös pievesiin.

Vesistöjen ja pievesien välisen rajan määrittely on käytännössä ollut jossain määrin vaikeaa. Kysymystä on jouduttu pohtimaan myös useissa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuissa (esimerkiksi KHO 3.12.1999 t. 3989 ja 15.11.2000 t. 2930). Kanavan, tekoaltaan ja luonnonravintolammin asema suhteessa vesistöön ja pieniin vesiin on myös käytännössä ollut ongelmallinen. Rajanveto keinotekoisien ja luonnollisten vesialueen välillä ei vesilaissa sinänsä ole olennainen, vaan merkitystä on lähinnä sillä, että myös keinotekoiset vesialueet on perinteisesti tietyissä tilanteissa luettu vesistöiksi.

Virtaavia vesistöjä ovat joki ja puro. Joen ja puron sekä vesistön ja pievesien rajankäynti on nykyisessä laissa vaikea, erityisesti

laissa säädetyn soutamiskriteerin arvioinnin osalta. Uudessa laissa soutamiskriteeristä luovuttaisiin ja joki määriteltäisiin pelkästään valuma-alueen koon perusteella. Määritelmän mukaan joki olisi sellainen virtaavan veden vesistö, jonka valuma-alue on vähintään sata neliökilometriä. Valuma-alueeltaan pienempi virtaavan veden vesistö olisi puro. Käytännössä sadan neliökilometrin valuma-alue vastaa yleensä yhden kuutiometrin virtaamaa sekunnissa. Kun keskivirtaama kuitenkin jouduttaisiin laskemaan valuma-alueen koon perusteella, valuma-alueperusteinen määritelmä on selkeämpi. Uusi joen määritelmä kattaisi aiempaa pienempiä uomia ja laajentaisi siten vesitaloushankkeen luvanvaraisuuden soveltamisalaa. Tätä voidaan pitää perusteltuna erityisesti Suomen biologista monimuotoisuutta koskevassa kansallisessa toimintaohjelmassa 1997–2005 (YM 137/1997 s. 62) esitetyn pienvesien suojelun parantamista koskevan toimenpidesuosituksen täyttämiseksi.

Uutena määritelmänä otettaisiin käyttöön lisäksi noro, joka olisi vielä puroa vähäisempi uoma. Puron alaraja, joka myös olisi noron yläraja, määriteltäisiin puolestaan sekä valuma-alueen koon että uoman kalataloudellisen merkityksen perusteella. Kymmenen neliökilometrin valuma-alue merkitsee käytännössä hyvin vähäistä virtaamaa, johon nähden ei erityisiä käyttötarpeita yleensä ole, vaikka kalan kulkeminen saattaa olla mahdollista. Jos uomassa kulkisi merkittävässä määrin kalaa, se olisi määritelmän mukaan siis puro valuma-alueen koosta riippumatta. Tällaista rajausta voidaan niin ikään pitää Suomen biologista monimuotoisuutta koskevan kansallisen toimintaohjelman suositusten mukaisena.

Pohjaveden määritelmä olisi yhdenmukainen vesilain nykyisen määritelmän kanssa ja näin laajempi kuin vesipolitiikan puitedirektiivissä ja vesienhoidon järjestämisestä annettavassa laissa. Vesilakia vastaava määritelmä on käytössä myös ympäristönsuojelulaissa. Pohjaveden määritelmän rinnalla laissa käytettäisiin pohjavesiesiintymän käsitettä kuvaamaan lähinnä pohjaveden ottamisen kohteena olevaa tai siihen soveltuva yhtenäistä pohjavesimuodostumaa. Tämän mukaisesti esiintymä määriteltäisiin yhtenäisenä vesi-

massana kyllästyneeseen vyöhykkeeseen varastoituneeksi pohjavedeksi. Näin määriteltynä käsite on suppeampi kuin vesipolitiikan puitedirektiivissä ja vesienhoidon järjestämisestä annettavassa laissa käytetty pohjavesimuodostuman käsite. Sääntelyn kohde ja tarkoitus huomioon ottaen eri käsitteiden käyttö on myös tältä osin perusteltua.

Lain soveltamisalankin kannalta keskeisessä asemassa on vesitaloushankkeen käsite, jolla pääasiassa tarkoitetaan kaikkea lain soveltamisalaa kuuluvaa toimintaa lukuun ottamatta yleiskäyttöä. Vesitaloushankkeen määritelmän taustalla on vesilain muuttamiskielion sisältäneen 1 luvun 15 §:n johdantokappale.

Hankkeesta vastaava määrittää vesilain mukaisen toiminnanharjoittajan. Määritelmän taustalla on se, että hankkeesta vastaava taho olisi tunnettava, mutta sääntelyn oltava riittävän joustava, jotta sitä voidaan soveltaa erilaisiin tilanteisiin. Lähtökohtaisesti lain mukaiset velvoitteet ja vastuut kuuluvat luvanvalvottajalle, mutta hankkeesta vastaava voi kuitenkin olla myös muu taho. Esimerkkinä voidaan mainita metsäojitukset, joissa luvan haltijana on maanomistaja, mutta hankkeen tosiasiallisena toteuttajana metsäkeskus. Tällöin vastuu hankkeen vaikutuksista on yleensä asianmukaista asettaa maanomistajan sijasta metsäkeskukselle. Selvyyden vuoksi jo luvan hakijaa pidetään hankkeesta vastaavana, vaikka pelkkä määritelmäsäännös ei voikaan ratkaista vastuun kohdentumista. Määritelmä jättää avoimeksi sen, kuka viime kädessä on vastuussa hankkeesta ja tämä ratkaisu on päätettävä lupapäätöksen perusteella. Määritelmän mukainen vastuu saattaa myös siirtyä esimerkiksi kiinteistön luovutuksen yhteydessä.

Talousveden käsitettä on nykyisessä laissa käytetty epäjohtomukaisesti. Uudessa laissa käytäntö yhtenäistettäisiin ja talousvesi määriteltäisiin viittaamalla terveydensuojelulain määritelmään. Vesivoiman, vesivoimalaitoksen, yleisen kulkuväylän ja yksityisen kulkuväylän käsitteet olisivat yhdenmukaisia vastaavien vesilain käsitteiden kanssa. Vesilaista poiketen määritelmät kuitenkin sijoitettaisiin lain alkuun. Valtaväylän käsite määriteltäisiin kuitenkin valtaväylää koskevassa 6 §:ssä.

Myös erityiseen käyttöön otetut alueet vas-

taisivat vesilain nykyistä käsitettä, mutta vesilaista poiketen ne ehdotetaan määriteltäviksi jo lain alussa. Vesihuoltolaitoksen määriteltäisiin viittamaalla vesihuoltolakiin. Vesihuoltolain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vesihuoltolaitoksella tarkoitetaan laitosta, joka huolehtii yhdyskunnan vesihuollosta. Vesihuollolla puolestaan tarkoitetaan saman momentin 1 kohdan mukaan vedenhankintaa eli veden johtamista, käsittelyä ja toimittamista talousvetenä käytettäväksi sekä viemärintiä eli jäteveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtamista ja käsittelyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyisen vesilain 1 luvun 7 a §:n tavoin nahkiaisen ja ravun rinnastamisesta kalaan. Säännös vastaa pitkälti kalastuslain 4 §:ää, mutta on josain määrin sitä laajempi, sillä se ei koske vain kalastusoikeutta ja kalastusta. Nahkiaisen ja rapu rinnastuisivat momentin mukaisesti kalaan myös siltä osin, kun kyse on esimerkiksi edellä esitetyn noron ja puron välisen rajan määrittämisestä.

4 §. *Aluevesi ja talousvyöhyke*. Pykälässä säädettäisiin vesilain soveltamisesta merialueilla. Nykyisen lain tavoin vesistöistä säädetty koskisi myös Suomen aluevesiä, joiden rajat määräytyvät Suomen aluevesien rajoista annetun lain (463/1956) 3 §:n mukaan. Hallituksen esitys laiksi Suomen talousvyöhykkeestä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (53/2004) on annettu eduskunnalle 23.4.2004. Esityksen mukainen talousvyöhyke kattaisi Suomen aluevesiin välittömästi liittyvän merivyöhykkeen ja talousvyöhykkeellä sovellettaisiin vesilakia soveltuvin osin. Pykälä ulottaisi talousvyöhykettä koskevan esityksen mukaisesti lain soveltamisen myös talousvyöhykkeelle.

5 § *Vesialueen raja*. Vesialueen rajan määrittäminen on tarpeen muun muassa lain soveltamisalan kannalta. Määritelmä vastaisi nykyisen vesilain 1 luvun 6 §:ssä olevaa vesilain soveltamisalan rajausta. Keskiveden korkeuteen sidoksissa oleva määritelmä on aiheuttanut jonkin verran vaikeuksia käytännön soveltamisessa. Kysymys ei kuitenkaan ole ollut niinkään itse määritelmästä, vaan sen tulkinnasta tietyissä tilanteissa. Näitä ongelmia määritelmän muuttamisella tuskin voitaisiin poistaa. Uuden määritelmän omaksuminen nykyisen vakiintuneen ja täsmälli-

sen määritelmän tilalle saattaisi päinvastoin synnyttää uusia ongelmia. Muuttamisella saattaisi olla myös kiinteistöoikeudellisia vaikutuksia, minkä vuoksi tätä ei ehdoteta.

6 § *Valtaväylä*. Pykälä sisältäisi nykyisen vesilain 1 luvun 12 §:n 1, 2 ja 4 momentissa sekä 13 §:ssä olevat valtaväylää koskevat säännökset. Lain 12 §:n 3 momentissa oleva valtaväylän sulkemiskieltoa vastaava säännös sen sijaan sisältyisi 3 luvun 3 §:n luetteloon aina luvanvaraisista vesitaloushankkeista. Pykälän 1 momentin määritelmä vastaa vesilain nykyistä määritelmää. Momenttiin sisältyisi myös nykyisin vesilain 1 luvun 13 §:ssä oleva rinnastus sanonnallisesti hieman muokattuna. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valtaväylän leveyttä ja sijaintia koskevasta pääsäännöstä sekä mahdollisuudesta saattaa sijainti ja leveys hakemuksella ympäristölupaviraston vahvistettavaksi. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta pääsääntöön. Momentin mukaan ympäristölupavirasto voi tapauskohtaisesti hakemuksen perusteella määrätä poikettavaksi pääsäännöstä sekä sijainnen että leveyden osalta. Nykyisen lain mukaan tämä olisi mahdollista tärkeiden syiden niin vaatiessa.

7 §. *Viranomaiset*. Vesilain soveltamisalalla toimii useita toimivaltaisia viranomaisia. Lain luettavuuden parantamiseksi tärkeimmät vesitalousasioita käsittelevät viranomaiset yksilöitäisiin jo lain alussa ensimmäisessä luvussa. Kysymys olisi informatiivisesta säännöksestä. Tarkemmin viranomaistehtävien hoitamisesta säädettäisiin muualla laissa. Tämä koskisi myös viranomaisten puhevaltaa, josta säädettäisiin 11 luvun 8 §:ssä. Myös laillisuusvalvonnasta säädettäisiin erikseen 14 luvussa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriölle ja ympäristöministeriölle toimialallaan kuuluvasta vesitalousasioiden hoidon yleisestä seurannasta ja kehittämisestä. Vastaava säännös on nykyisin vesilain 16 luvun 28 a §:ssä. Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) mukaan maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluu muun muassa vesitalous, kun ympäristöministeriön toimialaan kuuluu muun muassa ympäristön- ja luonnonsuojelu.

Pykälän 2 ja 3 momentti sisältäisivät yleisen kuvauksen ympäristölupaviraston ja kun-

nan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä vesitalousasioissa. Pykälän 4 momentti sisältäisi viittauksen ojitustoimituksen toimitusmiehiin, jotka ratkaisevat ojitustoimitukseen säädetyt asiat.

Pykälän 5 momentti sisältäisi kuvauksen alueellisten ympäristökeskusten vesilain mukaisista tehtävistä. Tältä osin on otettava huomioon ympäristöhallintolaki, jossa määritellään alueellisten ympäristökeskusten tehtävät myös vesiasioissa. Vesilakiin otettaisiinkin van erityissäntelyä tarvitsevat asiat.

Pykälän 6 momentissa olisi nykyisen vesilain 14 luvun 1 §:n 2 momenttia vastaava säännös käräjäoikeuden toimivallasta riita- ja rikosasioissa.

Selvyyden vuoksi pykälän 7 momentti sisältäisi yleisen viittauksen muiden valtion viranomaisten toimivaltaa koskeviin säännöksiin vesilain mukaisissa asioissa. Säännöksen tarkoittamia muita viranomaisia olisivat esimerkiksi työvoima- ja elinkeinokeskus kalatalousviranomaisena, Metsähallitus, tielaitos ja merenkulkulaitos. Erikseen säädettyjen tehtävien lisäksi pykälän tarkoittamalla valtion viranomaisilla saattaa olla esimerkiksi puhevalta yleisen edun valvojana lain mukaisissa hakemusasioissa 12 luvun 8 §:n nojalla.

2 luku. Yleiset velvollisuudet, oikeudet ja rajoitukset

1 §. *Veden omistus ja vallinta.* Pykälässä säädettäisiin yleisellä tasolla vesiaineen omistamisen ja hallinnan ulottuvuudesta. Säännös vastaa asiasisällöltään vesilain nykyistä 1 luvun 8 §:ää. Pääsäännön mukaan omistusoikeus voi kohdistua ainoastaan sellainen vesiaineeseen, jota omistaja konkreettisesti hallitsee. Pykälän 1 momentin mukaan tämä koskisi kaivossa ja vedenottamossa samoin kuin lähteessä ja tekolammikossa olevaa vettä. Muu avopintainen vesi tai pohjavesi ei sen sijaan voisi olla omistusoikeuden kohteena. Vesi- tai maa-alueen omistajalla olisi tällaiseen alueeseen ainoastaan vallinnaksi kutsuttu hallintaoikeus. Tätä oikeutta rajoittaisivat lisäksi sekä vesilain mukaiset rajoitukset että muille kuuluvat oikeudet. Kyse on siitä, että vesi on luonnonvarana jatkuvasti kiertokulussa, jolloin kiinteistön omistajan omistusoikeus ei voi sisältää kiinteistön

muun ainesosan omistukseen verrattavaa oikeutta veteen.

Veden omistusta koskeva nykyisen vesilain säännös on ennen vesilain säätämistä omaksumisen periaatteen mukainen, vaikkei vanhemmassa lainsäädännössä ollut tästä nimenomaista mainintaa. Vallinta tarkoittaa käytännössä ensisijaista käyttöoikeutta, johon liittyy myös rajoitettu määräysvalta. Vallinnan sisältö määräytyy tilannekohtaisesti ottaen huomioon erilaiset veden käyttöintressit ja muut alueen käyttöintressit. Vallinta ei kuitenkaan merkitse, että vesi voisi olla esimerkiksi erikseen kiinteistöön ainesosana kiinnityksen tai siirron kohteena.

Vallinta on vesioikeudessa perinteisesti käytetty käsite, jota ei merkityssisältöä muuttamatta voida korvata paremmin yleiskieltä vastaavalla termillä. Vesilain soveltamiskäytännössä vallintatermi on myös vakiintunut, eikä se ole aiheuttanut tulkintavaikeuksia. Uuden termin omaksuminen sen sijaan todennäköisesti aiheuttaisi tulkintaongelmia.

Pykälän 2 momentti määrittäisi yhdenmukaisesti nykyisen vesilain kanssa käyttöoikeuden jakautumisen sellaisessa joessa tai purossa, jonka kiinteistöraja jakaa pitkittäin kahteen osaan. Tällaisessa tilanteessa kummankin puolen omistajalla on yhtä suuri oikeus uomassa virtaavaan veteen. Käytännössä säännöksellä on merkitystä lähinnä vesivoiman käytön kannalta.

2 §. *Eräät oikeudet ja velvollisuudet.* Pykälän 1 momentissa ilmaistaisiin nykyisin vesilain 1 luvun 9 §:n 1 momentissa oleva pääsääntö, jonka mukaan vesilain mukaiset oikeudet ja velvollisuudet kuuluvat alueen omistajalle. Säännöksen tarkoittamista oikeuksista ja velvollisuuksista säädetään muualla laissa. Säännöksen tarkoitus on osoittaa, kenelle nämä oikeudet ja velvollisuudet kuuluvat. Nykyisen vesilain 1 luvun 9 §:n 2 momentti rinnastaa maa- ja vesialueen pysyvän hallitsijan omistajaan. Tätä säännöstä ei kuitenkaan tarpeettomana otettaisi uuteen vesilakiin. Lakiin ei myöskään otettaisi saman pykälän 3 momentissa olevaa säännöstä, jonka tarkoituksena on suojata alueen omistajaa vuokra-aikana tehdyiltä merkittäviltä muutoksilta. Säännös olisi tarpeeton, sillä omistajan ja vuokralaisen suhteesta säädetään maanvuokralaissa, jossa säädetään rajoituksia

vuokralaisen käyttöoikeuteen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteisen alueen osakkaan oikeudesta käyttää hyväksi yhteistä aluetta. Säännös vastaisi vesilain nykyistä 1 luvun 10 §:n 1 momenttia sellaisena kuin se on muutoksen 689/2000 jälkeen. Muutoksella laissa aiemmin olleet säännökset vesialueen osakkaan käyttöoikeuksista korvattiin viittauksella yhteisaluekiin (758/1989). Erityissäännökset ovat tarpeettomia, sillä yhteisalueen lain 28 a §:ssä säädetään yleisesti yhteisen alueen osakkaan käyttöoikeuksista. Säännöksen mukaan osakkaalla on oikeus käyttää yhteistä aluetta sen käyttötarkoituksen huomioon ottaen hyväkseen sillä tavoin, ettei se estä muita osakkaita vastaavanlaisella tavalla käyttämästä aluetta hyväkseen. Osakaskunta voi kuitenkin päätöksellään tai säännöissään määrätä poikkeuksia tähän pääsääntöön.

Vesilain 1 luvun 10 §:n 2 momentissa nykyisin oleva säännös yhteisesti omistetun kiinteistön tai alueen omistajien oikeudesta pohjaveden käyttämiseen on siirretty 4 luvun 2 §:ään.

3 §. *Jokaisen oikeus liikkua vesistöissä.*

Nykyiseen tapaan vesioikeudellisen yleiskäytön muodot yksilöitäisiin laissa. Yleiskäyttöoikeuksia koskevat säännökset koottaisiin luvun 3 - 6 §:iin. Perinteisesti vesilain systematiikassa on käytetty jakoa suuriin ja pieniin yleiskäyttöoikeuksiin, mutta tämä jako ei enää vastaa eri yleiskäyttöoikeuksien nykyistä merkitystä eikä sitä muutoinakaan voida pitää havainnollisena. Uudessa laissa luovuttaisiin jaottelusta. Valvonnan näkökulmasta yleiskäyttöoikeuksien rajat ylittävään toimintaan voidaan puuttua hallintopäätöksen avulla, mutta ongelmana tällöin on se, että kohteena ovat vain yksilöidyt toimijat. Yleiskäyttöoikeuksien rikkominen säädettäisiin myös rangaistavaksi lain 16 luvun 5 §:ssä.

Pykälä koskisi käytännössä merkittävintä yleiskäyttömuotoa eli vesillä liikkumista. Pykälää sovellettaisiin liikkumiseen sekä vesistöissä että 3 momentin viittaussäännöksen kautta niin sanotuilla tulva-alueilla, eli 1 luvun 5 §:n mukaisen vesialueen rajan ulkopuolisilla alueilla silloin kun ne ovat veden peittämiä.

Nykyisessä laissa vesillä liikkumista laa-

jasti ymmärrettynä koskevat vesilain 1 luvun 6 ja 24 § sekä puutavaran uittamisen osalta 5 luku. Näiden säännösten mukainen perinteisesti laaja oikeus vesistöissä kulkemiseen säilytettäisiin pääpiirteittäin nykyisellään ehdotetussa pykälässä. Oikeuden sisältöä ja luonnetta on kuitenkin pyritty kuvaamaan nykyistä selvemmin. Lisäksi häiriöttömyysvaatimuksen asemaa korostettaisiin. Tämä tehtäisiin ottamalla pykälän 1 momenttiin viittaus kotirauhan rikkomiseen. Säännös liittyy esitykseen sisältyvään rikoslain muuttamista koskevaan ehdotukseen, jolla kotirauhan loukkauksen sanktiointi ulotettaisiin pihahan välittömästi liittyville vesialueille. Oikeuden luonnetta selkeytettäisiin myös johtolauseeseen otettavalla maininnalla siitä, että liikumista voidaan rajoittaa myös muualla lainsäädännössä. Tällä viitattaisiin sekä vesilain että muiden lakien, kuten luonnonsuojelulain ja vesiliikennelain, mukaisiin rajoituksiin.

Vesistöissä kulkemisesta säädettäisiin 1 momentin 1 kohdassa. Nykyisessä laissa oleva viittaus lailliseen oikeuteen perustuvasta vesistön sulkemisesta ei ole tarpeen, koska johtolauseeseen sisällytetty maininta laissa erikseen kieltämisestä vastaisi tätä. Vaikka kulkemisoikeus on lähtökohtaisesti laaja, kulkemisen käsite rajaa oikeuden sisältöä. Kulkemisella tarkoitettaisiin siirtymistä paikasta toiseen, eivätkä esimerkiksi vesihiihtäminen tai jäällä ympyrää ajaminen näin kuuluisi sen piiriin. Myös esimerkiksi laajamittaiset tapahtumat kuten jääharjoitteluradan tai pilkkikisan pitäminen edellyttävät vesiliikennelain 21 §:n mukaista lupaa ja jäävät siten yleiskäyttöoikeutena pidettävän vesillä kulkemisen ulkopuolelle.

Vesistöissä kulkevalla olisi 2 kohdan mukaan myös oikeus käyttää vesialuetta tilapäisenä ankkuroimispaikkana. Ankkurointia koskisivat siis sekä tilapäisyysvaatimus että johtolauseeseen mukainen häiriöttömyysvaatimus. Jälkimmäinen koskisi sekä vesialueen omistajalle että esimerkiksi rannanomistajalle aiheutuvaa häiriötä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan myös puutavaran uitto kuuluisi jatkossakin vesilain mukaisiin yleiskäyttöoikeuksiin.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa olisi nykyisin vesilain 1 luvun 27 §:ssä oleva oikeus uimiseen toisen vesialueella. Lain nykyinen

oikeuteen liittyvä kieltä kulkea oikeudetta toisen maalla ja aiheuttaa häiriötä eivät johtolause huomioon ottaen olisi tarpeellisia. Käytännössä kulkeminen toisen alueen kautta rantaan voi olla oikeudetonta lähinnä juuri kotirauhan piiriin kuuluvalla alueella.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa olisi vesilain nykyistä 1 luvun 24 §:n 3 momenttia vastaava säännös kulkemista tai uittoa haittaavien irtainten esineiden tilapäisestä siirtämisestä.

Pykälän 2 momentissa olisi viittaus eräisiin lakeihin, joiden säännökset täsmentävät ja osin rajoittavat 1 momentin mukaista yleiskäyttöoikeuteen perustuvaa kulkemista. Vesilain ja vesiliikennelain välisen tehtävänjaon mukaisesti vesilaissa säännellään liikkumisen osalta keskeisesti maanomistajan ja liikkujan välistä, yksityisoikeudellista suhdetta. Vesiliikennelaissa säännellään puolestaan liikkujan julkisoikeudellisia velvollisuuksia. Vesiliikennelain 15 § mahdollistaa myös alueellisten rajoitusten asettamisen tietyllä vesialueella, jos se harkitaan tarpeelliseksi liikenteen, ympäristön, kalastuksen tai muun elinkeinon suojaamiseksi taikka yleisen luonnonvirkistyskäytön tai muun yleisen edun vuoksi. Korkein hallinto-oikeus on tulkinnut myös esimerkiksi skootterilla edestakaisin ajamisen sellaiseksi vesillä liikkumiseksi, jota voidaan vesiliikennelain 15 §:n nojalla rajoittaa (KHO 26.1.2001 t. 132), mutta alueellisten rajoitusten asettaminen on käytännössä varsin raskas menettely yksittäistä häiriönaiheuttajaa vastaan.

Viittaus maastoliikennelakiin liittyy lähinnä sanotun lain 8 §:n mukaiseen alueellisen ympäristökeskuksen kieltopäätökseen, joka voi maa-alueen lisäksi koskea jään peittämää vesialuetta. Sen sijaan lain 4 §:ssä tarkoitettu omistajan suostumuksen edellyttäminen ei koske vesialueita.

4 §. *Jokaisen oikeus ottaa vettä*. Nykyisessä vesilaissa oikeutta veden ammentamiseen tai ottamiseen säännellään 1 luvun 27 §:ssä ja 9 luvussa. Pykälä perustuu 1 luvun 27 §:n mukaiseen ammentamisoikeuteen. Ammentamistermi ehdotetaan korvattavaksi ottamisella sen vuoksi, että ottaminen voi tapahtua esimerkiksi johdon avulla. Muuten yleiskäyttöoikeuden asiallista sisältöä ei ole tarkoitus muuttaa vaan ainoastaan täsmentää.

Yleiskäyttöoikeutta laajemmasta vedenotamisesta säädettäisiin vedenhankintaluvussa. Selvyyden vuoksi tästä on lisätty maininta 1 momentin loppuun. Säännöksellä olisi läheinen yhteys erityisesti 4 luvun 3 §:ään, joka koskisi myös vedenottajan ja vesialueen omistajan välistä suhdetta. Sanottu nykyisen vesilain 9 luvun 1 §:ssä olevasta vedenotto-oikeuteen perustuva lainkohta on sijoitettu vedenottolukuun, koska tätä ei voida kieliltä osin rinnastaa yleiskäyttöoikeuksiin. On huomattava, että 1 momentin säännös ei määrittäisi vedenoton luvantarvetta, vaan koskisi muiden yleiskäyttöoikeuksien tavoin käyttäjän ja omistajan välistä suhdetta. Vedenoton luvanvaraisuus perustuisi 3 luvun 2 ja 3 §:ään.

Pykälän 2 momentissa olisi ottamisoikeuteen liittyvä haitattomuusvaatimus. Säännös suojaisi paitsi vesialueen omistajaa, myös muita tahoja, joiden oikeuksiin 1 momentin mukainen ottaminen voi vaikuttaa.

5 §. *Oikeus rakennelman pitämiseen*. Pykälässä säädettäisiin nykyisen vesilain 1 luvun 28 §:ään perustuvasta rannanomistajalle kuuluvasta yleiskäyttöoikeudesta. Pykälän tarkoittama oikeus ei edellyttäisi vesialueen omistamista tai osakkuutta, vaikka nimenomaista mainintaa tästä ei uuteen pykälään otettaisi. Oikeuden perusteet säilyisivät nykyisellään. Kysymys olisi edelleen rannanomistajan tai haltijan mahdollisuudesta rajoitetusti käyttää rannan edustalla olevaa vesialuetta tiettyihin tarkoituksiin ilman, että kyse on muodollisesta oikeudesta. Nykyiseen tapaan oikeus kuuluisi ainoastaan rannanomistajalle ja -haltijalle suppeassa merkityksessä, eikä esimerkiksi rasitteenhaltijaa rinnastettaisi rannanomistajaan tai haltijaan. Tämä koskisi sekä rantaan ulottuvan tieoikeuden että venevalkamarasitteen haltijaa. Esimerkiksi venevalkamarasite voi jo itsessään palvella yli sataa kiinteistöä, eikä näiden kiinteistöjen tarpeita vastaava rakentaminen ole sellaista pienimuotoista rakentamista, jota pykälässä on tarkoitettu.

Pykälän tarkoittama oikeus käsittäisi nykyiseen tapaan veneen kiinnityspaalan ja -poijun asentamisen sekä laiturin, venevajan tai muun vastaavan rakennelman tekemisen. Oikeutta rajoittaisivat pykälässä mainitut edellytykset yksityisestä tarpeesta ja haitat-

tomuudesta. Oikeus ei myöskään olisi voimassa erityiseen käyttöön otetulla alueella kuten esimerkiksi uimarannalla tai satama-alueella. Oikeuskäytännössä on katsottu, ettei merkitykseltään vähäinen vesijättökaistale vaikuta oikeuteen, jos kaistale ei mahdollista itsenäistä maankäyttöä. Tätä käytäntöä ei ole tarkoitus uudella lailla muuttaa.

Muiden yleiskäyttöoikeuksien tavoin säännös koskisi ainoastaan vesialueen omistajan ja rannanomistajan välistä suhdetta, eikä sillä ole vaikutusta toimenpiteen luvanvaraisuuteen. Kuten säännöksessä nimenomaisesti mainitaan, sitä ei sovellettaisi lainkaan luvanvaraisiin toimenpiteisiin. Luvanvaraisten toimenpiteiden tarvitsemat käyttöoikeudet ratkaistaisiin aina luvan yhteydessä, eikä nyt käsillä oleva säännös tulisi lainkaan sovellettavaksi. Viittaus luvantarvesäännöksiin korvaisi nykyisen viittauksen yleiskieltoihin. On myös huomattava, että säännöksen tarkoittama toimenpide, joka ei vesilain mukaan ole luvanvarainen, saattaa edellyttää muun lain mukaista lupaa. Säännös ei esimerkiksi syrjäyttäisi maankäyttö- ja rakennuslain mukaista lupaa, vaan luvantarve tältä osin ratkaistaan itsenäisesti.

Pykälään ei sisältyisi erillistä korvaussäännöstä, vaan siihen liittyvästä korvausvelvollisuudesta säädettäisiin yleisissä korvaussäännöksissä 13 luvussa.

6 §. *Oikeus haitan poistamiseen.* Pykälän 1 momentti perustuu nykyiseen vesilain 1 luvun 30 §:ään, jossa säädetään vesistön käyttöä koskevan haitan poistamisesta. Säännöksen mukainen toimenpide voitaisiin tehdä toisenkin vesialueella. Toisaalta toimenpiteeseen liittyvä ilmoitusvelvollisuus alueelliselle ympäristökeskukselle koskisi myös omalla vesialueella toteutettuja toimenpiteitä. Kunnan ympäristönsuojelumääräykset saattavat koskea pykälässä tarkoitettuja toimenpiteitä, joten pykälässä säädetyn lisäksi myös ympäristönsuojelumääräykset on tarvittaessa otettava huomioon siinä tarkoitettuja toimenpiteitä toteutettaessa.

Oikeuden sisältöä ei uudessa laissa muutettaisi. Pykälää ehdotetaan kuitenkin rakenteellisesti muutettavaksi uuden lain systematiikan mukaisesti niin, että nykyinen viittaus yleiskieltoihin on korvattu suoralla viittauksella hankkeen vaikutusperusteiseen luvanva-

raisuuteen, josta säädetään 3 luvun 2 §:ssä. Säännöksessä ei myöskään olisi viittausta toimenpiteestä aiheutuvan haitan korvaamiseen, vaan tästä säädettäisiin 13 luvun 1 §:ssä.

Toimenpiteeseen liittyvää ilmoitusvelvollisuutta koskeva sääntely muuttuisi pykälässä. Nykyisen lain mukaan ilmoitusvelvollisuus koskisi muita kuin vähäisiä toimenpiteitä. Rajaus on kuitenkin aiheuttanut soveltamisongelmia, eikä yhtenäistä soveltamiskäytäntöä ole muodostunut. Myös ruoppauksen mittasuhteet ovat muuttuneet vesilain säätämisen jälkeen, mikä on osaltaan johtanut siihen, että entistä mittavampia toimenpiteitä on saatettu pitää vähäisenä. Ongelmana on myös ollut se, että erillisten vähäisten ruoppaus-hankkeiden yhteisvaikutus voi olla merkittävä. Näiden ongelmien korjaamiseksi ja sääntelyn selkeyttämiseksi ilmoitusvelvollisuus ulotettaisiin uudessa laissa kaikkiin 1 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Näin vähäisyyden arvioinnilla ei enää olisi merkittävää ilmoitusvelvollisuuden kannalta.

Ilmoitus olisi tehtävä sekä vesialueen omistajalle että viranomaisille. Nykyisen lain mukaan viranomaisille tehtävä ilmoitus annetaan joko kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai alueelliselle ympäristökeskukselle sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Vesiasetuksen 85 a §:n mukaan ilmoitus kuitenkin tehdään aina alueelliselle ympäristökeskukselle. Sääntelyn selkeyttämiseksi uudessa laissa säädettäisiin, että ilmoitus tehdäisiin aina alueelliselle ympäristökeskukselle. Ilmoitusvelvollisuudesta säädettäisiin luvun 14 §:ssä, johon 1 momentissa viitattaisiin.

Vesilain 1 luvun 30 §:n 2 momentissa viitataan nykyisin 4 luvun 6 §:ään, jossa säädetään ruoppausmassan sijoittamisesta. Uudessa laissa 4 luvun 6 §:ää vastaava sääntely sijoitettaisiin pykälän 2 ja 3 momenttiin niin, että 2 momentissa säädettäisiin sijoittamisesta vesialueelle ja 3 momentissa sijoittamisesta maa-alueelle. Sijoittamisen luvanvaraisuudesta säädettäisiin lain 3 luvussa muiden vesitaloushankkeiden tapaan. Sijoittaminen olisi luvanvaraista aina, jos siitä aiheutuisi 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja seurauksia. Lisäksi sijoittaminen Suomen aluevesille olisi luvanvaraista seurauksista riippumatta 3 luvun 3 §:n nojalla.

Pykälän 2 momentin säännös vastaisi vesilain nykyistä 4 luvun 6 §:n 2 momenttia. Säännös koskisi sellaista ruoppausmassan sijoittamista, josta ei aiheudu 3 luvun 2 §:n tarkoittamia seurauksia tai, jota ei mainita 3 luvun 3 §:ssä ja ei näin ollen ole luvanvaraista. Lupaa edellyttävässä sijoittamisessa oikeus sijoittamiseen toisen vesialueelle ratkaistaisiin luvan yhteydessä.

Pykälän 3 momentin säännös poikkeaisi nykyisestä laista siten, että ruoppausmassan toisen maalle sijoittamiseen tulisi aina olla maanomistajan suostumus tai ympäristölupaviraston myöntämä oikeus. Nykyisen lain mukaan vähäinen määrä voidaan ilman suostumusta tai ympäristölupaviraston lupaa sijoittaa muualle kuin viljelyskäytössä tai erityisessä käytössä olevalle alueelle. Pykälään lisättäisiin myös viittaus jätelakiin, joka saattaa tulla noudatettavaksi sijoitettaessa ruoppausmassaa maa-alueelle. Oikeuden myöntämisestä ruoppausmassan sijoittamiseen säädettäisiin 11 §:n 2 momentissa.

Nykyisen vesilain 1 luvun 19 §:n kaltaista säännöstä ympäristönsuojelulaissa tarkoitettua pilaamisvaikutuksen käsittelystä vesilain mukaisena lupa-asiana ei pykälään sisältyisi. Ruoppauksesta tai ruoppausmassa sijoittamisesta voi aiheutua ympäristönsuojelulain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua pilaantumista vesialueella, jolloin toimenpiteellä olisi ympäristönsuojelulain 28 §:n nojalla oltava ympäristölupa. Pykälässä tarkoitettu ruoppaus ja ruoppausmassan sijoittaminen ovat siten sellaisia toimenpiteitä, jotka tulisi ympäristönsuojelulain 28 ja 39 §:n muutosesityksissä ottaa huomioon.

7 §. *Yleiset velvoitteet vesivarojen ja vesialueiden käytössä.* Pykälä määrittäisi yleiset periaatteet, jotka on otettava huomioon sekä luvanvaraisten että muiden vesitaloushankkeiden toteuttamisessa, samoin kuin yleiskäyttöoikeuksiin perustuvassa ja muussa vesialueiden ja vesivarojen käytössä ja hoidossa. Säännös täydentäisi niitä rajoituksia, joita nykyisiin muuttamiskieltoihin perustuvat 3 luvun luvantarvesäännökset lain soveltamisalana kuuluvalla toiminnalla asettavat. Tämän korostamiseksi pykälässä viitattaisiin 3 luvun luvantarvesäännöksiin. Viittauksella pyritään myös osoittamaan, että muuttamiskieltojen muotoileminen selkeämmin luvan-

tarvesäännöksi ei muuta niiden käytännön merkitystä yleisinä kaikkea vesienkäyttöä rajoittavina periaatteina.

Säännös perustuisi vesilain nykyiseen 2 luvun 3 §:ään. Muodollisesti vain lupamääräyksiä koskeva pykälä ilmaisee yleisen vesitaloushankkeen toteuttamista koskevan haittojen minimoinnin periaatteen. Säännöksen tosiasiallisen merkityksen selkeyttämiseksi se sijoitettaisiin 2 lukuun ja muotoiltaisiin selvemmin yleissäännökseksi. Tämä ei kuitenkaan muuttaisi säännöksen vallitsevan tulokannan mukaista soveltamisalaa, vaan pykälä koskisi sekä luvanvaraisia vesitaloushankkeita että kaikkea muuta lain piiriin kuuluva toimintaa. Kuten nykyisinkin säännöstä voitaisiin käyttää myös lupamääräysten antamisen perusteena. Selvyyden vuoksi tästä otettaisiin nimenomainen maininta lupamääräysten antamista koskevaan 3 luvun 10 §:ään. Säännöstä sovellettaisiin myös muissa luvuissa säädettyjen hankkeiden toteuttamisessa, vaikka nimenomaista viittaussäännöstä näissä luvuissa ei olisikaan.

Sisällöllisesti pykälää on yksinkertaistettu verrattuna nykyiseen vesilain 2 luvun 3 §:ään. Siinä ei enää yksityiskohtaisesti luetteloida vältettäviä seurauksia, vaan viitattaisiin yleisesti yleisen ja yksityisen edun loukkauksen välttämiseen. Tällä ei ole tarkoitettu supistaa säännöksen soveltamisalaa, vaan säännös kattaa kaikki vesilain 2 luvun 3 §:ssä luetellut seuraukset samoin kuin niitä vastaavat muut yleisen tai yksityisen edun loukkaukset.

8 §. *Veden vapaan juoksun estäminen norossa ja ojassa.* Pykälässä olisi vesilain nykyistä 1 luvun 17 §:n 1 momenttia vastaava kielto muuttaa vähäisen uoman vedenjuoksua alapuolella asuvan vahingoksi. Säännös koskisi vesistöä pienempiä uomia, eli noroa ja ojaa. Saman pykälän 2 momentissa oleva kielto sisältyisi luvanvaraisia hankkeita koskevan 3 luvun 2 §:n 3 momenttiin, eikä säännöstä sen vuoksi ole sisällytetty pykälään. Muun kuin vähäisen uoman muuttamisen luvanvaraisuudesta puolestaan säädettäisiin 3 luvun 2 §:n 1 ja 2 momentissa.

Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään vesilain 1 luvun 17 §:n 1 momenttia. Uuden lain terminologian mukaisesti talousveden sijasta momentissa viitattaisiin kiinteistökohtaista taloutta varten tapahtuvaan vedenot-

toon.

Pykälällä suojattaisiin ensisijaisesti alapuolella asuvan oikeuksia, minkä vuoksi tämän suostumus poistaisi kiellon voimassaolon. Ilman suostumusta 1 momentissa tarkoitettu toimenpide voidaan tehdä vain, jos ympäristölupavirasto antaa siihen oikeuden. Selvyyden vuoksi pykälässä olisi nykyiseen tapaan viittaus ojitusta koskeviin säännöksiin. Viitauksella osoitettaisiin, ettei säännöksen nojalla voida syrjäyttää ojitusta koskevia säännöksiä. Säännös ei myöskään perustaisi oikeutta vedenottoon, vaan oikeus perustuisi lain muihin säännöksiin.

Pykälän vastainen toimenpide on ehdotettu rangaistavaksi 16 luvun 3 §:ssä.

9 §. *Eräiden vesiluontotyyppien suojelu.* Luonnonsuojelulain säätämisen yhteydessä vesilakiin lisättiin säännökset eräiden vesiluontotyyppien suojelusta. Luonnonsuojelulain sijasta säännökset otettiin vesilakiin sen vuoksi, että näiden luontotyyppien katsottiin kuuluvan vesilain soveltamisalaan. Kyseisten luontotyyppien säilymistä uhkaavat tavallisesti juuri vesilain mukaiset hankkeet. Suojelu toteutettiin niin, että vesilain muuttamiskielto ulotettiin niihin. Lisäksi lakiin otettiin erillinen säännös kiellosta poikkeamisesta. Vesiluontotyyppien suojelu perustui vesilakiin lisättyihin 1 luvun 15 a ja 17 a §:ään.

Myös uudessa laissa vesiluontotyyppien suojelua ja niistä poikkeamista koskevat säännökset pidettäisiin erillään yleisistä lupaharkintakriteereistä sen vuoksi, että nämä eivät koske koko lupaa. Säännökset on koottu ehdotettuun pykälään, mutta asiallisesti ne vastaisivat vesilain nykyisiä säännöksiä.

Luonnontilaisten purojen merkitys luonnon monimuotoisuuden kannalta on suuri, mikä puoltaisi niiden sisällyttämistä vesilain mukaan suojeltuihin luontotyyppihin. Tätä puoltaisivat myös Suomen biologista monimuotoisuutta koskevassa kansallisessa toimintaohjelmassa 1997–2005 esitetyt pienvesien suojelun parantamista koskevat toimenpidesuosituksen. Vesilain järjestelmässä purot kuuluvat kuitenkin vesistöön ja tätä kautta vesistöä koskevan sääntelyn piiriin. Vesilaissa pienvesillä taas tarkoitetaan selvästi puroa pienempiä vesimuodostumia. Niin sanottuja pienpuroja kutsutaan vesilain järjestelmässä noroiksi. Ehdotettu erityis-

sääntely on niiden osalta tarpeen sen vuoksi, että ne jäävät vesilain vesistöjä koskevan säännösten ulkopuolelle.

Pykälän 1 momentti sisältäisi sanonnallisesti muokattuna nykyisin vesilain 1 luvun 15 a §:n 1 momentissa ja 1 luvun 17 a §:n 1 momentissa olevat kiellot, joiden soveltamisala säilyisi ennallaan. Ainoan poikkeuksen muodostaisivat norot, joiden osalta säännöksen soveltamisala 1 luvun 3 §:n mukaisen uuden määritelmän vuoksi saattaa käytännössä jonkin verran muuttua. Suojelutavoitteita tämä ei kuitenkaan vaarantaisi, sillä kysymys on ainoastaan siitä, että jotkut aiemmin noroina pidetyt uomat saattavat täyttää puron tunnusmerkit, jolloin niitä koskevat lain vesistöä koskevat säännökset. Noron luonnontilan voitaisiin katsoa vaarantuvan esimerkiksi silloin, jos purotaimenkantojen nousu lisääntymisalueilleen estyisi norossa tehtävän toimenpiteen johdosta. Vastaavasta vaikutuksesta purossa voisi puolestaan seurata luvan tarvekynnyksen ylittyminen 3 luvun 2 §:n 1 momentin nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeamisesta 1 momentin kielloista yhdenmukaisesti vesilain 1 luvun 15 a §:n 2 momentin ja 1 luvun 17 a §:n 2 momentin kanssa. Poikkeamisen edellytyksenä olisi edelleen se, etteivät kysymyksessä olevan luontotyyppien suojelutavoitteet sen vuoksi vaarannu. Suojelutavoitteiden vaarantumista tulkittaisiin samalla tavoin kuin luonnonsuojelulain 31 §:ssä. Lupa-asian yhteydessä kysymys poikkeuksen myöntämisestä tutkittaisiin jatkosakin viran puolesta.

10 §. *Yleinen kunnossapitovelvollisuus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vesistöön tehdyn rakennelman omistajan velvollisuudesta pitää rakennelma kunnossa. Samansisältöinen säännös on nykyisin vesilain 2 luvun 31 §:n 1 momentissa. Velvollisuuden rikkominen on säädetty rangaistavaksi teoksi 16 luvun 2 ja 3 §:ssä.

Nykyiseen tapaan kunnossapitovelvollisuus olisi rakennelman omistajalla, joka tavallisesti on myös luvanhaltija. Säännöksen soveltamisala olisi laaja, sillä se koskisi kaikkia rakennelmia, joiden kunnossapidon laiminlyönti aiheuttaisi 1 momentin mukaisia seurauksia. Näin säännös koskisi yhtä hyvin pieniä rakennelmia kuin esimerkiksi voima-

laitospatoja. Jälkimmäisten osalta kunnossa-pidosta tosin säädetään myös patoturvallisuuslaissa. Kunnossapitovelvollisuutta täydentäisi lain 14 luvun 6 §:n 1 momentin säännös rakennelmista, joiden omistajaa ei hankaluudetta saada selville.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädettäisiin vesilain 2 luvun 31 §:n 2 ja 3 momentin tavoin vedenkorkeuteen ja vedenjuoksuun vaikuttavan rakennelman poistamisesta. Säännösten mukaan poistaminen edellyttää ympäristölupaviraston lupaa. Poistamislupaan on otettava tarpeelliset määräykset yksityisten ja yleisten etujen turvaamisesta. Poistamisesta aiheutuva edunmenetykset on myös korvattava.

Pykälä turvaa siis sekä yleisiä että yksityisiä etuja. Yleisen edun kautta säännöksellä on merkitystä myös vesiympäristön ja sen tilan kannalta esimerkiksi silloin, jos järven olemassaolo on riippuvainen padosta.

11 §. *Oikeuden antaminen toisen alueeseen.* Vesilain yleiset pakkotoimioikeuksia koskevat säännökset olisivat 11 ja 12 §:ssä. Näitä yleisiä säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin vesitaloushankkeisiin siltä osin kuin hankeluvuissa ei ole asiasta erityissäännöksiä. Tällainen erityissäännös olisi esimerkiksi vesivoimaa koskevan 8 luvun 4 §:ssä oleva säännös lunastusoikeudesta. Säännöksiin liittyvästä korvausvelvollisuudesta säädettäisiin 13 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa. Käyttöoikeuksia koskevia säännöksiä olisi myös kiinteistöoikeudellisia säännöksiä koskevassa 17 luvussa, erityisesti sen 6 - 8 §:ssä.

Vesilain pakkotoimisäännökset ovat toimineet käytännössä hyvin. Uudessa laissa niitä onkin tarpeen lähinnä selventää. Tämä on tärkeää myös valtiosääntöoikeudellisesta näkökulmasta, sillä vaikka nykyisen vesilain systematiikassa erotetaan yleisestä lunastuslainsäädännöstä poiketen toisistaan varsinaisen lunastaminen ja käyttöoikeuden myöntäminen toisen maa- tai vesialueeseen, valtiosääntöoikeudellisesti käyttöoikeuden myöntämisessäkin on kuitenkin kyse lunastamisesta.

Pykälässä säädettäisiin yleisesti siitä, mitä tarkoitusta varten oikeus voidaan myöntää. Säännös perustuisi vesilain nykyiseen 2 luvun 7 §:ään ja koskee vesitaloushankkeen toteuttamiseen liittyviä käyttöoikeuksia. Lähtökohtana on, että oikeus myönnetään vain

alueeseen, joka on välttämätön hankkeen toteuttamiselle. Pääsääntöisesti käyttöoikeudet perustettaisiin nykyisen tapaan lupa-asian yhteydessä, jolloin oikeuden antaminen ei edellytä erillistä hakemusta. Tietyissä tilanteissa perustaminen olisi kuitenkin mahdollista lupapäätöksen jälkeen, jolloin perustaminen tehdään erillisestä hakemuksesta. Erillinen käyttöoikeushakemus voi tulla kyseeseen esimerkiksi haettaessa jälkikäteen oikeutta, jota ei lupahakemuksen yhteydessä osattu ennakoita tarvittavan. Erillinen käyttöoikeushakemus olisi kuitenkin poikkeustapaus, sillä 3 luvun 4 §:n mukaan jo luvan yhteydessä olisi oltava kaikki luvan edellyttämät käyttöoikeudet.

Pykälän 1 momentin 4kohtainen luettelo yksilöisi tarkoitukset, joita varten käyttöoikeus voitaisiin myöntää. Luettelo vastaisi asiasisällöltään vesilain nykyisessä 2 luvun 7 §:n 1 momentissa lueteltuja käyttötarkoituksia. Luettelon 4 kohta poikkeaisi muista käyttötarkoituksista siinä mielessä, että kohdassa tarkoitettu suojaamistarkoitukseen liittyvä käyttöoikeus voitaisiin myöntää, vaikka hakija ei itse tätä hakisikaan.

Luvan pysyvyyden vuoksi pysyvyys olisi lähtökohtana käyttöoikeudenkin osalta. Pykälän 2 momentin mukaan käyttöoikeus voitaisiin kuitenkin erityisestä syystä myöntää myös määräaikaisena. Tällainen erityinen syy voisi olla lähinnä käyttöoikeuteen liittyvien lupamääräysten määräaikaisuus. Lain 17 luvun 7 §:n mukaan käyttöoikeudet pysyivät voimassa myös niiden kohteena olevan omaisuuden luovutuksen yhteydessä

Pykälän 3 momentissa olisi vesilain 12 luvun 4 §:ssä oleva säännös, jonka mukaan oikeuden käyttäminen voidaan lupa-asian yhteydessä rajoittaa määrättyyn tarkoitukseen.

12 §. *Oikeuden saamisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä, joilla oikeuksia voidaan myöntää 11 §:n tarkoituksiin. Pykälä perustuisi nykyisiin vesilain 2 luvun 7 ja 8 §:ään. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vesilain 2 luvun 7 §:n 1 momenttiin nykyisin sisältyvästä pääsäännöstä, jonka mukaan oikeuden saaminen edellyttää, että hakija hallitsee yli puolta tarkoitukseen tarvittavasta alueesta ja että edellytykset luvan myöntämiselle täyttyvät. Luvan myöntämisedellytysten osalla viitattaisiin suoraan

3 luvun 4 §:ään sen osoittamiseksi, että säännöstä ei ole tarkoitettu tulkittavan itsenäisesti. Hallintavaatimuksen osalta myös uudessa laissa edellytettäisiin pysyvää käyttöoikeutta. Lain soveltamiskäytännössä vaatimusta on varsinkin kunnostushankkeissa pidetty liian tiukkana ja sen jopa katsottu estävän tarpeellisenä pidettävien hankkeiden toteuttamista. Tämän vuoksi 6 luvun 4 ja 5 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi erikseen veden alle jäävän alueen omistajien suostumusten merkityksestä keskivedenkorkeuden nostohankkeissa. Pykälän mukaan vedennosto- ja laskuhankkeiden edellyttämät käyttöoikeudet voitaisiin myöntää kirjallisten suostumusten perusteella ilman pysyvää käyttöoikeutta. Kun lisäksi otetaan huomioon, että yleisen tarpeen vaatimat hankkeet voidaan toteuttaa ilman hallintavaatimusta, ei hallintavaatimuksesta ole katsottu voitavan luopua yleisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yleisestä poikkeuksesta 1 momentin mukaiseen hallintavaatimukseen. Säännöksen tarkoittamat oikeudet voitaisiin toisin sanoen myöntää, vaikka hakija ei ennestään hallitsisi osaakaan kohteena olevasta alueesta. Lain 3 luvun 4 §:n edellytysten tulisi kuitenkin myös tällöin täytyä. Säännös perustuisi vesilain nykyiseen 2 luvun 7 §:n 2 momenttiin. Säännöksen nojalla oikeus voitaisiin ensinnäkin myöntää vähäisen rakennelmaan tekemiseen vesistöön, jos tämä voi tapahtua vesistöä huomattavasti muuttamatta. Vähäisiä rakennelmia ei uudessa laissa yksilöitäisi, mutta tällä ei ole tarkoitus muuttaa säännöksen soveltamisalaa. Säännöstä voitaisiin jatkossakin soveltaa vähäiseksi katsottaviin patoihin, siltoihin, laituriin ja pumppulaitoksiin samoin kuin joihin ja kaapeleiden sijoittamiseen. Säännöksen nojalla oikeus voitaisiin lisäksi nykyiseen tapaan myöntää veden nostamiseen tilapäisesti toisen alueelle, perkaustyöhön, vähäiseen uoman oikaisuun tai leventämiseen sekä maan läjittämiseen muulle kuin erityiseen käyttöön olevalle alueelle. Rakennelman vähäisyyttä arvioidaan nimenomaan käyttöoikeuden kannalta, joten pinta-alaltaan vähäinen rakennelma kuten tuulivoimalaitoksen perustukset voisivat kuulua säännöksen piiriin, vaikka tuulivoimala ei kokonaisuutena arvioituna olisikaan vähäinen rakennelma.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yleisen

tarpeen vaatimista pakkotoimioikeuksista. Säännöksen mukaan tarvittavien käyttöoikeuksien myöntäminen yleisen tarpeen vaatimaa vesitaloushanketta varten ei edellytä sen paremmin hallintavaatimuksen kuin 3 luvun 4 §:n edellytystenkaan täyttymistä. Yleisen tarpeen vaatimaa hanketta varten on mahdollista myös lunastaa tarvittava alue valtiolle.

13 §. *Oikeus toiselle kuuluvan rakennelman poistamiseen, muuttamiseen ja käyttämiseen.* Nykyisen vesilain 2 luvun 9 - 10 ja 32 § sisältävät säännöksiä toiselle kuuluvan rakennelman poistamisesta, muuttamisesta ja käyttämisestä. Käytännössä näiden säännösten soveltaminen ei ole yleistä, mutta niiden poistamista ei myöskään voida pitää perusteltuna. Säännökset onkin sellaisenaan sisällytetty nyt käsillä olevaan pykälään.

14 §. *Ilmoittamisvelvollisuus.* Uuteen hiin otettaisiin oma pykälä lain mukaista toimintaa koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Velvollisuuden käyttöala olisi kuitenkin suppea rajoittuen ainoastaan varmistamaan sen, että valvontaviranomaisilla on lain valvonnan kannalta riittävät tiedot. Laajempaa käyttöä varsinaiselle ilmoitusmenettelylle ei vesitalousasioissa voida antaa muun muassa sen vuoksi, että kyse ei ole vain toteuttajan ja valvontaviranomaisen välisestä suhteesta, vaan asioissa on tavallisesti useita intressitahoja. Ilmoitusmenettely olisi myös hankkeen toteuttajan oikeusturvan kannalta ongelmallinen sen vuoksi, että se ei tarjoa myönnetyn luvan kaltaista oikeutta hankkeen toteuttamiseen. Näiden syiden vuoksi menettelyä ei voida käyttää esimerkiksi korvaamaan lupamenettelyä yksinkertaisimmassakaan asiassa. Menettelyn yksinkertaistamiseen pyritäisiin ensisijaisesti sillä, että uudenkin lain menettelysäännökset mahdollistaisivat lupaprosessin sopeutumisen asian luonteen mukaan.

Pykälän mukainen ilmoitusvelvollisuus olisi edellä kuvatun mukaisesti tarkoitettu ainoastaan tiedon välittämistä palvelevaksi menettelyksi. Pykälän mukainen ilmoitus alueelliselle ympäristökeskukselle voitaisiin tehdä vapaamuotoisesti, eikä ilmoitus tavallisesti edellyttäisi toimenpiteitä ympäristökeskukselta. Ilmoitus antaisi kuitenkin ympäristökeskukselle mahdollisuuden ryhtyä toimenpiteisiin, jos se katsoo hankkeen edellyt-

tävän lain mukaista lupaa tai olevan muulla tavoin lain vastainen. Ilmoituksen tekeminen ei luonnollisestikaan poistaisi velvollisuutta noudattaa lain säännöksiä. Lain vastaiseksi osoittautuvan toimenpiteen toteuttaja ei esimerkiksi voi säännökseen nojautuen vedota siihen, että ympäristökeskus ei ole reagoinut tehtyyn ilmoitukseen.

Pykälän mukaan ilmoitusvelvollisuus koski ensinnäkin 6 §:n 1 momentin mukaista haitan poistamista. Tätä 1 kohdan mukaista velvollisuutta tarkasteltiin edellä 6 §:n yhteydessä. Pykälän 2 kohdan mukaan ilmoitusvelvollisuus koski myös kaikkea maa-ainesten ottamista vesistön pohjasta, joka ei edellytä ympäristölupaviraston lupaa. Lain 3 luvun 3 §:n 8 kohdan mukaan maa-ainesten ottaminen vesialueen pohjasta olisi aina luvanvaraista, jos kyse olisi muusta kuin tavanomaiseen kotitarvekäyttöön tapahtuvasta ottamisesta. Toisaalta myös kotitarvekäyttöön tapahtuva ottaminen olisi luvanvaraista 3 luvun 2 §:n nojalla, jos siitä aiheutuu pykälässä tarkoitettuja seurauksia. Nykyisessä laissa maa-ainesten ottamista koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta säädetään 12 luvun 16 §:ssä ja vesiasetuksen 85 §:ssä.

Pykälän 3 kohdassa olisi uusi säännös vedenottoa koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta. Säännös liittyy vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisiin ennakkovalvonta- ja seurantavelvoitteisiin. Direktiivi muun muassa edellyttää sellaisten vesimuodostumien yksilöintiä, joista otetaan vettä ihmisten käyttöön enemmän kuin keskimäärin 10 m³ päivässä tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin sekä sellaisten vesimuodostumien seurantaa, joista otetaan vettä keskimäärin yli 100 m³ päivässä. Lupamenettely olisi turhan raskas menettely pelkästään näiden velvoitteiden toteuttamiseksi. Näin vedenoton luvanvaraisuus määritettäisiin uudessakin vesilaissa lainomien tavoitteiden näkökulmasta. Tämä kuitenkin edellyttää, että direktiivin velvoitteiden toteutuminen muun kuin luvanvaraisen ottamisen osalta varmistetaan erikseen. Viranomaiset saisivat ilmoitusmenettelyn kautta tarvittavat tiedot direktiivin seuranta-, raportointi- ja inventointivelvoitteiden täyttämiseksi.

Vedenottoa koskevasta ilmoitusvelvollisuuden kannalta on merkittävä terveydensuo-

jelulain nojalla annettu sosiaali- ja terveysministeriön päätös 461/2000 talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista. Päätöksen mukaiset valvonta- ja muut velvoitteet koskevat vettä, jota toimitetaan talousvetenä käytettäväksi vähintään 10 m³ päivässä taikka vähintään 50 henkilön tarpeisiin. Tältä osin päällekkäistä menettelyä ei ole tarpeen luoda vesilaissa, vaan tarkoituksena on että terveysviranomaiset toimittavat ottamista koskevat tiedot alueellisille ympäristökeskuksille vesipolitiikan puitedirektiivin mukaista raportointia varten

Päätös ja vedenoton luvanvaraisuutta koskeva uuden lain 3 luvun 3 §:n 2 kohta eivät kuitenkaan sellaisenaan riitä varmistamaan direktiivin mukaisen seurantavelvoitteen toteutumista. Tämän vuoksi sääntelyä täydennettäisiin pykälän 3 kohdan säännöksellä, jolla saatettaisiin ilmoitusvelvollisuuden piiriin pinta- ja pohjaveden ottaminen yli 100 m³/vrk, jos tämä ei edellytä ympäristölupaviraston lupaa. Luvanvaraista ottaminen olisi aina kun se tapahtuisi vesihuoltolaitoksen tarpeita varten tai otettavan pohjaveden määrä ylittäisi 250m³/vrk. Myös vähäisempi ottaminen voi olla luvanvaraista 3 luvun 2 §:n nojalla vaikutusten vuoksi.

3 luku. **Luvanvaraiset vesitaloushankkeet**

1 §. *Soveltamisala.* Lain 3 luvussa säädetäisiin vesitaloushankkeen luvanvaraisuudesta, luvan myöntämisen edellytyksistä, lupamääräyksistä ja luvan tarkistamisesta. Soveltamisalaa koskeva säännös määrittää luvun suhteen hankekohtaisiin erityissäännöksiin. Säännöksen mukaan luvun soveltamisala olisi yleinen ja sitä sovellettaisiin kaikkiin lain mukaisiin vesitaloushankkeisiin, eikä hankekohtaisiin 4 - 10 lukuihin näin enää tarvittaisi nykyisen lain kaltaisia viittaussäännöksiä. Hankekohtaisissa erityisluvuissa säädettäisiin ainoastaan tarvittavista täydennyksistä ja poikkeuksista, mutta kaikkien hankkeiden luvanvaraisuus ja lupaharkinta määräytyisi tämän luvun mukaan. Myös säännöksiä lupamääräyksistä ja niiden tarkistamisesta sovellettaisiin kaikkiin luvanvaraisiin hankkei-

siin, ellei hankekohtaisissa erityisluvuissa säädetä toisin.

2 §. *Vesitaloushankkeen yleinen luvanvaraisuus*. Vesitaloushankkeen luvanvaraisuutta koskevat yleiset säännökset olisivat luvun 2 ja 3 §:ssä. Luvanvaraisuutta koskevan sääntelyn selventämiseksi vesilain nykyiset yleiskiellot on muotoiltu selvemmin lupakynnyksiksi. Tämä tapahtuisi niin, että luvun 2 §:ään otettaisiin säännös, jonka mukaan vesitaloushankkeella on oltavat ympäristölupaviraston lupa silloin, kun siitä aiheutuu nykyisin vesistön ja pohjaveden muuttamiskielloissa yksilöityjä seurauksia. Lisäksi 2 §:n 3 momentissa säädettäisiin vesistöä pienempien uomien muuttamiskiellosta. Näitä yleistä luvanvaraisuutta koskevia säännöksiä täydennettäisiin 3 §:n luettelolla hankkeista, jotka seurauksista riippumatta aina tarvitsevat ympäristölupaviraston luvan. Aina luvanvaraisten hankkeiden luetteloon sisällytettäisiin myös valtavyöhyksen sulkemiseen johtavat, nykyisin sulkemiskiellon kattamat hankkeet. Pääsääntönä olisi kuitenkin edelleen, että luvantarve kytkeytyisi hankkeen seurauksiin. Uuteen lakiin ei otettaisi ympäristönsuojelulain ja -asetuksen kaltaista yksityiskohtaista luetteloa luvanvaraisista hankkeista. Uusilla säännöksillä ei ole tarkoitus laajentaa tai supistaa nykyisin luvanvaraisten hankkeiden piiriä, vaan selventää sääntelyä ja tehdä siitä helpommin ymmärrettävää.

Luvun 2 pykälä sisältäisi vesitaloushankkeiden yleisen luvantarvekynnyksen, joka perustuu hankkeen vaikutuksiin. Pykälään on sisällytetty vesilain nykyiset yleiskiellot, eikä tarkoituksena ole ollut merkittävästi muuttaa luvantarpeen ulottuvuutta. Pykälän 1 momenttiin on koottu luvantarpeen synnyttävät yleiselle edulle aiheutuvat vahingot. Säännös olisi nykyiseen tapaan kaksiportainen, eli luvantarve syntyy vain, jos johtolauseessa mainittu muutos aiheuttaa lueteltuja seurauksia. Johtolauseessa mainittu vesiympäristö käsittää aiemmin kuvatulla tavalla rantavyöhykkeen. Vesitaloushankkeen määritelmän kautta myös maa-alueella toteutettavat hankkeet voisivat kuulua säännöksen soveltamisalaan. Näin olisi esimerkiksi silloin, kun tarkoituksena on muuttaa vesistön asemaa tekemällä oikaisu-uoma tai kun hanke muuten vaikuttaa vesialueeseen tai pohjavesiesiintymään pykä-

län tarkoittamalla tavalla.

Pykälän 1 momentin 1 kohta sisältäisi nykyisen vesilain 1 luvun 15 §:n 1 momentin 2 kohdassa olevan tulvan vaaraa ja yleistä vedenvähyyttä koskevan säännöksen. Loppuosa lainkohdasta on siirretty momentin 2 kohtaan, johon koottaisiin luvanvaraisuuden synnyttävät luonnolle aiheutuvat vahingot. Toisin kuin nykyisessä säännöksessä luvanvaraisuus koskisi vesiluonnon sijasta yleisesti luonnolle ja sen toiminnalle aiheutuvia vahinkoja. Nykyistä säännöstä täydennettäisiin myös uudella säännöksellä vesistön ja pohjavesiesiintymän tilan huonontumisesta. Lisäyksellä täsmennettäisiin luvantarvekriteereitä erityisesti vesipolitiikan puitedirektiivi huomioon ottaen. Tältä osin säännöstä täydentää vesiluontotyyppien suojelusäätely, jonka kautta sen soveltamisalaan kuuluvat vesistöä pienemmät vedet ovat suojeltuja. Kyse olisi tällöin direktiivin vähimmäisvaatimusta pidemmälle menevästä kansallisesta sääntelystä, sillä jo yleinen luvantarvesäätely yhdessä luvanmyöntämiskriteereitä koskevan säännöksen kautta täyttää direktiivin vaatimukset.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin maisemaan, viihtyisyyteen, kulttuuriarvoihin ja virkistyskäyttöön liittyvien etujen suojaamisesta. Säännös vastaisi vesilain 1 luvun 15 §:n 1 momentin 3 kohtaa, josta kuitenkin vedenotolle aiheutuvat vaikutukset on siirretty 5 kohtaan. Terveyshaitasta säädettäisiin 4 kohdassa yhdenmukaisesti vesilain 1 luvun 15 §:n 1 momentin 5 kohdan kanssa.

Momentin 5 kohtaan koottaisiin vedenotolle aiheutuvat vaikutukset. Säännös sisältäisi vesilain 1 luvun 18 §:ssä nykyisin olevan pohjaveden muuttamiskiellon täydennettynä vesilain 1 luvun 15 §:n 1 momentin 3 kohdassa olevalla vedenhankintaa koskevalla säännöksellä. Kuten koko 1 momentti, säännös koskisi yleistä vedenottointressiä. Yksityiselle vedenotolle aiheutuvista seurauksista säädettäisiin 2 momentissa.

Momentin 6 kohta sisältäisi kalastukselle aiheutuvat vaikutukset vesilain 1 luvun 15 §:n 1 momentin 1 kohdasta täydennettynä kalakannoille aiheutuvilla vaikutuksilla.

Momentin 7 kohta perustuisi vesilain 1 luvun 15 §:n 1 momentin 4 kohdan vesiliikennettä ja uittoa koskeviin vaikutuksiin. Vesistön sulkemiskiello 1 luvun 12 - 14 §:stä sen

sijaan on siirretty uudessa laissa aina luvanvaraisten hankkeiden luetteloon.

Momentin 8 kohdassa olisi yleissäännös, joka osoittaa, että pykälässä oleva luettelo ei ole tyhjentävä vaan myös muu vastaava yleiselle edulle aiheutuva seuraus voi synnyttää luvantarpeen. Vastaava yleissäännös on nykyisen vesilain 1 luvun 15 §:n 1 momentin 6 kohdassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvanvaraisiksi hankkeet, jotka aiheuttavat haittaa tai vahinkoa siinä luetelluille yksityisille eduille. Talousveden sijasta momentissa viitattaisiin yleisesti veden saantiin, jolloin myös teollisuuden vedenhankinta kuuluisi säännöksen piiriin. Yleisen tarpeen mukaisesta vedenottointressistä puolestaan säädettäisiin 1 momentin 5 kohdassa.

Jos hanke ei samalla aiheuttaisi 1 momentin mukaisia seurauksia ja vahinko tai haitta aiheutuisi vain yksityiselle, tämän suostumus poistaisi luvantarpeen. Tällainen nykyisin vesilain 1 luvun 15 §:n 4 momentissa oleva sopimismahdollisuus on käytännössä osoittautunut toimivaksi ja olisi sen vuoksi säilytettävä sellaisenaan uudessakin laissa. Säännöstä kuitenkin täsmennettäisiin niin, että suostumus tulisi antaa kirjallisena. Suostumus olisi myös lähetettävä tiedoksi alueelliselle ympäristökeskukselle. Tällä pyritään varmistamaan se, että valvontaviranomaisella olisi tieto luvantarpeen poistavasta suostumuksesta. Kyse olisi pelkästään informaation välittämisestä, mikä ei tavallisesti edellyttäisi toimenpiteitä ympäristökeskukselta. Ilmoitus antaisi kuitenkin ympäristökeskukselle mahdollisuuden ryhtyä toimenpiteisiin, jos se katsoo hankkeen edellyttävän lupaa muilla perusteilla. Tämä on mahdollista, sillä suostumus poistaa ainoastaan 2 momentin mukaisen luvantarve-edellytyksen, joten luvantarve saattaa aiheutua 1 momentin mukaisten seurausten tai 3 §:n perusteella. Pykälässä ei olisi nimenomaista säännöstä siitä, että suostumus sitoisi esimerkiksi kiinteistönluovutustilanteissa suostumuksen kohteena olevan yksityisen edun uutta haltijaa. Suostumukseen perustuvan oikeuden pysyvyys voisi tulla myöhemmin viranomaisessa tutkittavaksi. Sopimukseen perustuvan oikeuden suojaamiseksi annettavasta luvasta säädettäisiin 17 luvun 9 §:ssä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vesistöä pienemmän uoman eli noron tai ojan taikka niiden vedenjuoksun muuttamisen luvanvaraisuudesta nykyisen vesilain 1 luvun 17 §:n 2 momentin tapaan. Saman pykälän 1 momentissa olevaa säännöstä vastaava sääntely sisältyisi lain 2 luvun 8 §:ään. Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin vesialueelle tehtävän rakennelman käytön immissioperusteista luvanvaraisuudesta. Vastaavaa säännöstä vesilaisissa ei nykyisin ole, mutta häiriötä on voitua pitää sellaisena vesiympäristön muutoksena, jota tarkoitetaan 1 momentin johtolauseessa. Selvyyden vuoksi asiasta otettaisiin uuteen lakiin oma säännös, jotta ennakolta voitaisiin ottaa kantaa käytön vaikutuksiin ja ottaa vaikutukset huomioon rakentamisessa ja sijoittamisessa. Vesitaloushankkeiden yhteydessä rakennelman käytöstä aiheutuvana immissiona tulee kysymykseen erityisesti melu lähinnä uiton toimintapaikoissa ja laiturihankkeissa. Voimassa olevissa uittosäännöissä onkin jo annettu tarpeellisia rajoituksia toiminnalle melun takia. On tosin muistettava, että uiton toimintapaikka olisi 3 §:n nojalla aina luvanvarainen. Säännös on tarpeen myös siksi, että vesitaloushankkeiden kohdalla voi tulla pohdittavaksi ympäristöluvan tarve, jos mahdolliseen meluhaittaan ei vesilaisissa otettaisi lainkaan kantaa. Säännös on muotoiltu niin, että itse rakennelman tekeminen ei olisi luvanvaraista vaan ainoastaan sellainen käyttö, josta aiheutuisi häiriötä. Tällä on haluttu varmistaa se, että sääntely kattaisi tilanteet, jossa häiriö aiheutuisi rakennelman normaalista ja ennakoidusta käytöstä poikkeavasta käyttämisestä. Toisaalta luvanvaraisuuskynnys ylittyisi myös silloin, kun rakennelman tavanomainen käyttö aiheuttaisi pykälän tarkoittamaa häiriötä.

Kuten 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, myös 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa asianosaisen suostumus poistaisi aina luvantarpeen, mikä on säännöksen naapurusoikeudellisen luonteen vuoksi luonnollista. Koska 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa kyse olisi laajuudeltaan vähäisistä hankkeista, joista tuskin voisi aiheutua yleisen edun kannalta merkittäviä vaikutuksia, ei suostumusta 2 momentista poiketen edellytetäisi annettavaksi kirjallisena.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin luvan

saaneen vesitaloushankkeen muuttamisen luvanvaraisuudesta. Hankkeen muutosten luvanvaraisuus kytkeytyisi samoihin vaikutuksiin, jotka 1 - 3 momentin mukaan muutenkin synnyttävät luvantarpeen. Muutostilanteessa luvantarvetta arvioitaisiin kuitenkin suhteessa olemassa olevaan lupaan ja sen ehtoihin. Näin luvantarve kytkeytyisi sellaisiin vaikutuksiin, joita luvassa ei ole otettu huomioon. Luvassa huomioon otettujen vaikutusten lisääntymisessä puolestaan olisi kyse luvan ehtojen ja lupamääräysten noudattamisesta, eikä säännöksessä tarkoitettua tilanteesta. Tältä osin muutoksen vaikutuksia ei olisi tarpeen arvioida 1 - 3 momentin nojalla. Samoin kuin 2 ja 3 momentissa, edunhaltijan suostumus poistaisi muutostilanteissakin luvantarpeen, jos muutos vaikuttaisi vain yksityisiin etuihin. Suostumuksen nojalla ei kuitenkaan voitaisi poiketa lupaehdoista tai -määräyksistä. Lisäksi on otettava huomioon, että muutos saattaisi olla luvanvarainen, jos se itsessään täyttäisi aina luvanvaraiseksi säädetyn hankkeen tunnusmerkit. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi vesivoimalaitoksen rakentaminen olemassa olevaan patoon tai muuhun rakennelmaan.

3 §. *Aina luvanvaraiset vesitaloushankkeet.* Pykälä täydentäisi 2 §:n yleistä vaikutuksiin perustuvaa luvantarvesäännöstä säättämällä tietyt hankkeet aina luvanvaraisiksi. Luettelossa mainittujen hankkeiden osalta ei erikseen tarvitsisi tutkia ylittyykö yleinen luvantarvekynnys vai ei. Toisaalta luettelossa mainitut hankkeet saattavat olla luvanvaraisia myös 2 §:n nojalla, mikä on otettava huomioon esimerkiksi arvioitaessa 1 momentin 2 tarkoitetun vedenoton luvanvaraisuutta.

Pykälän 1 momentissa oleva luettelo perustuisi nykyisiin vesilain eri luvuissa oleviin säännöksiin aina luvanvaraisista hankkeista. Luetteloa on lisäksi täydennetty eräillä hankkeilla, joiden on vesilain soveltamiskäytännössä katsottu yleensä edellyttävän lupaa tai joiden saattaminen aina luvanvaraiseksi on katsottu muusta syystä tarpeelliseksi. Hankeluettelo sijoitettaisiin lakiin eikä asetukseen lain selkeyden ja luettavuuden sekä sen naapurusoikeudellisen merkityksen vuoksi. Luettelo on tarkoitettu siinä mielessä tyhjettäväksi, että erillistä luvanvaraisuutta koskevaa asetuksenantovaltuutta ei uuteen lakiin otet-

taisi.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa oleva säännös perustuisi vesilain 1 luvun 12 §:n 3 momentissa nykyisin olevaan vesistön sulkemiskieltoon ja koskee sekä pysyviä että tilapäisiä esteitä. Vesilain 1 luvun 13 ja 14 §:ssä säädetty laajennukset valtavyöhykkeen sulkemiskieltoon on sisällytetty uudessa laissa 1 luvun 6 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan se mitä laissa säädetään valtavyöhykkeestä, koskisi myös sellaista vesistöä olevaa salmea tai kapeikkoa, jossa säännöllisesti harjoitetaan liikennettä tai jossa kala yleensä kulkee. Nykyisen sulkemiskiellon tapaan säännös koskisi kaikenlaisia toimenpiteitä, joiden seurauksena väylässä kulkeminen estyy tai vaikeutuu säännöksessä tarkoitettulla tavalla. Seuraus voisi aiheutua myös esimerkiksi vajereiden tai laitteiden sijoittamisesta väylän yläpuolel-

le. Momentin 2 kohdassa säädettäisiin vedenoton luvanvaraisuudesta. Sekä pintaveden että pohjaveden ottamista koskevaa säännöstä täydentävästä ilmoittamisvelvollisuudesta säädettäisiin 2 luvun 14 §:ssä sekä sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä 461/2000 talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista.

Säännöksen mukaan pintaveden ottaminen olisi seurauksista riippumatta luvanvaraista vain silloin, kun se tapahtuu vesihuoltolaitoksen tarpeisiin tai vesihuoltolaitokselle vetä toimittavan tarpeisiin taikka siirrettäväksi muualla käytettäväksi. Muilta osin pintaveden ottamisen luvanvaraisuus perustuisi 2 §:n säännöksiin ja riippuisi ottamisen vaikutuksista. Tämä on perusteltua, koska pintaveden ottamisen osalta yksiselitteisten määrällisten kriteerien asettaminen ei ole helppoa muun muassa sen vuoksi, että ottamisen vaikutukset riippuvat olennaisesti siitä, mistä vettä otetaan. Esimerkiksi otettaessa vettä joesta jo suhteellisen pienellä määrällä voi olla huomattavasti suurempia vaikutuksia kuin otettaessa vettä järvestä.

Vesihuoltolaitoksen tarpeisiin tapahtuva vedenotto olisi aina luvanvaraista riippumatta siitä, otetaanko pinta- vai pohjavettä. Taustalla ovat yhdyskunnan vesihuoltoa koskevat yleisen etuun liittyvät näkökohdat. Nämä puoltavat ottamisen saattamista ennakkovalvonnan piiriin erityisesti niiden riskien vuok-

si, joita liittyy pintaveden käyttämiseen talousveden valmistamiseen. Vesihuolto on myös yleisesti hyödyllisen välttämättömyyspalvelun hoitamista, joten sen valvontaan liittyvä yleinen intressi on tavallista suurempi. On myös muistettava, että lupa ei ole pelkästään rasite, vaan se suojaa myös luvanhaltijan oikeuksia. Lisäksi on huomattava, että ottaminen saattaisi muutenkin edellyttää lupaa sen vaatimien käyttöoikeuksien vuoksi.

Luvanvaraisuus ulotettaisiin yhdenmukaisesti myös veden siirtämiseen muualle. Tällä tarkoitettaisiin muun muassa ottamista, joka tapahtuu kaupallista tarkoitusta varten, kuten veden myyntiä tai pulloitetun veden valmistusta varten. Näin vesikauppaan liittyvä vedenotto olisi aina luvanvaraista.

Muilta osin pohjaveden oton luvanvaraisuus kytkeytyisi pykälässä nykyiseen tapaan otettavan veden määrään. Lupakynnys olisi nykyisen lain tapaan 250 m³/vrk. Luvanvaraisuus kytkeytyisi kuitenkin suoraan otettavaan määrään, eikä siten nykyisen lain tapaan ottamon kapasiteettiin.

Vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisen seurantavelvollisuuden täyttämiseksi luvanvaraisuuskynnystä ei ole tarpeen laskea, sillä 2 luvun 14 §:n mukainen ilmoittamisvelvollisuus olisi tässä suhteessa riittävä. Myös lupakynnyksen alle jäävä ottaminen saattaa edellyttää lupaa 2 §:n nojalla. Toisaalta on huomattava, että lupa voidaan myöntää, vaikka luvantarvekynnys ei ylittyisikään. Lupaan liittyvän suojafunktion vuoksi ottajan intressissä saattaa olla luvan hakeminen myös muulle kuin luvanvaraiselle ottamiselle.

Varsinaisen ottamisen lisäksi momentin 2 kohdassa säädettäisiin yhdenmukaisesti vesilain nykyisen 9 luvun 7 §:n kanssa luvanvaraiseksi myös muut toimenpiteet, joiden seurauksena pohjavesiesiintymästä poistuu pohjavettä vähintään 250 m³ vuorokaudessa. Myös näiltä osin on huomattava, että luvanvaraisuus saattaa 2 §:n nojalla syntyä vaikka seurauksena olisi pienemmän vesimäärän poistuminen.

Momentin 3 kohdassa säädettäisiin veden imeyttäminen maahan tekopohjaveden tekoa tai pohjaveden laadun parantamista varten luvanvaraiseksi vastaavasti kuin vesilain 9 luvun 16 §:n 2 momentissa on nykyisin tehty.

Momentin 4 kohdan säännös vastaa nykyistä vesilain 2 luvun 2 §:n 2 momenttia.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin aina luvanvaraiseksi maa-alueen muuttaminen pysyvästi vesialueeksi. Tällaisen toimenpiteen luvanvaraisuus on välttämätöntä jo kiinteistöoikeudellisen tilan selvytyden vuoksi. Eri-tyissäännökset vedenkorkeuden pysyvistä nostamisesta olisivat lain 6 luvussa.

Momentin 6 kohdassa asetettaisiin vesilain nykyisen 3 luvun 2 §:n 1 momentin tavoin voimallisuuden rakentaminen aina luvanvaraiseksi. Vesivoimalaitoksen määritelmän kautta säännöksen ulkopuolelle kuitenkin jäisivät vesistöä pienempiin uomiin rakennettavat voimalaitokset, joiden luvanvaraisuus ratkeaisi 2 §:n 3 momentin ja 2 luvun 9 §:n nojalla vaikutusten perusteella.

Momentin 7 kohdassa olevan Suomen aluevesillä tapahtuvan ruoppausmassojen sijoittamisen luvanvaraisuuden taustalla on kansainvälisten mertensuojelusopimusten toimeenpano. Vastaava säännös on vesilain nykyisessä 4 luvun 6 §:ssä, jossa luvanvaraisuuden ulkopuolelle samoin on rajattu merkittömän pienen määrän sijoittaminen. Luvanvaraisuutta ei ole tarpeen ulottaa sisävesille, jos tästä ei aiheudu 2 momentissa tarkoitettuja seurauksia. Oikeuskäytännössä on katsottu, että myös ruoppausmassan sijoittaminen on luvanvaraista silloin kuin itse ruoppauskin.

Momentin 8 kohdan säännös koskee muun muassa suuria merihiekan ottamishankkeita. Sen tarkoituksena on saattaa kaupallisessa tarkoituksessa tapahtuva ottaminen luvanvaraiseksi. Tällaiset lupa-asiat tulisivat kaikki ympäristölupaviraston ratkaistavaksi ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivalta maa-aineslain nojalla rajautuisi pois. Säännöksen soveltamisala on yhdenmukaistettu maa-aineslain kanssa sen vuoksi, että muussa tapauksessa luvanvaraisuuskynnyksen alle jäävä ottaminen edellyttäisi kuitenkin maa-aineslain mukaista lupaa. Tämän vuoksi säännöksen ulkopuolelle on rajattu oma tavanomaiseen kotitarvekäyttöön tapahtuva ottaminen. Säännös on tarkoitettu vastaamaan soveltuvin osin maa-aineslain 4 §:n 2 momenttia, joten kotitarveottaminen ei edellytä sen paremmin maa-aineslain kuin vesilain mukaistakaan lupaa.

Momentin 9 kohtaan sisältyvän uiton toimintapaikan luvanvaraisuutta koskeva sääntely perustuisi siihen, että uudessa laissa ei enää säädettäisi uittosäännöstä. Itse uittoa ei laissa kuitenkaan säädetä luvanvaraiseksi, sillä se perustuisi yleiskäyttöoikeuteen, josta säädettäisiin 2 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Uiton toimittamisessa on kuitenkin otettava huomioon 2 luvun 7 §:n mukaiset yleiset velvoitteet. Uiton toimittamisesta ja toimintapaikoista säädettäisiin tarkemmin uuden lain 9 luvussa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luvantarpeesta muutettaessa 1 momenttia tarkoitettua hanketta. Vastaavasti kuin 2 §:n 4 momentissa on säädetty, luvantarvetta arvioitaisiin suhteessa lupaan ja lupamääräyksiin. Kun pykälän tarkoittamat hankkeet ovat vaikutuksista riippumatta luvanvaraisia, luvantarvetta ei muutostilanteissa voida kytkeä 2 §:n tavoin muutosten vaikutuksiin. Lähtökohtana on, että kaikki muutokset, joita luvassa ei ole otettu huomioon edellyttävät luvan muuttamista. Säännöksen mukaan lupaa ei kuitenkaan edellytettäisi niin sanotuilta haitattomilta muutoksilta, eli muutoksilta, jotka eivät vaikuta yleisiin tai yksityisiin etuihin. Esimerkiksi jo aikaisemmin rakennetun vesivoimalaitoksen tulva- ja pohjapatoihin on sijoitettavissa hyötysuhteen parantamiseksi lisäkoneistoja, jotka eivät aiheuta haittaa. Tällaiset tekniset ratkaisut, joilla olemassa olevia rakenteita voidaan parantaa, eivät välttämättä edellytä uutta lupaa. Edellytyksenä olisi myös, ettei tällainen muutos ole luvan tai lupamääräysten vastainen. Lupamääräysten muuttamisesta luvanhaltijan hakemuksesta säädettäisiin erikseen 3 luvun 22 §:ssä. Lisäksi on otettava huomioon, että myös säännöksessä tarkoitettu muutos saattaa olla luvanvarainen, jos se itsessään täyttää jonkin muun luvanvaraiseksi säädetyn hankkeen tunnusmerkit.

4 §. *Luvan myöntämisen yleiset edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin yleisistä lupaharkinnan edellytyksistä. Pykälä perustuisi vesilain nykyiseen 2 luvun 6 §:ään, jonka mukaisia aineellisia harkintaperusteita ei ole tarkoitettu muuttamaan. Nykyistä säännöstä on kuitenkin sanonnallisesti ja rakenteellisesti uudistettu vastaamaan paremmin sen vakiintunutta soveltamiskäytäntöä ja helpottamaan säännök-

sen ymmärtämistä. Säännöstä täydentäisivät 5 §:ssä olevat luvanmyöntämisestä samoin kuin hankekohtaisissa luvuissa olevat erityissäännökset. Lupaharkinnassa on otettava huomioon yleinen vesitaloushankkeen toteuttamista koskeva 2 luvun 7 §.

Vesilain mukainen lupaharkinta olisi edelleen oikeusharkintaista päätöksentekoa. Jos luvan myöntämisedellytykset täyttyvät, ympäristölupaviraston on myönnettävä hankkeelle lupa. Toisaalta lupaa ei voida myöntää, jolleivät kaikki edellytykset täyty. Tästä olisi nimenomainen säännös 11 luvun 18 §:n 2 momentissa.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa edellytettäisiin, että hakijalla on käyttöoikeudet hankkeen toteuttamiseksi tarvittaviin alueisiin. Säännöksen mukaan käyttöoikeudet voivat olla hakijalla lupaa haettaessa tai ne myönnetään luvan yhteydessä siten kuin 2 luvussa säädetään. Lisäksi säännöksen viimeinen virke mahdollistaisi luvan myöntämisen silloin, kun käyttöoikeuksien saamista koskeva asia on luvanhakutilanteessa vireillä muussa viranomaismenettelyssä, kuten yksityiseläinmukaisessa tietoimituksessa. Tällöin lupa voitaisiin myöntää ehdollisena. Säännös on tarkoitettu vastaamaan vallitsevaa tulkintaa siitä, mitä tarkoitetaan käyttöön otettavalla alueella. Tämän mukaisesti käyttöön otettavalla alueella tarkoitetaan esimerkiksi vedennostohankkeissa veden alle jääviä maa-alueita, ei sen sijaan hankkeen kohteena olevia vesialueita.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin kahdesta vaihtoehdoisesta edellytyksestä, joista toisen tulee 1 kohdan lisäksi täytyä, jotta lupa hankkeelle myönnetään. Näistä alakohta a koskisi niin sanottuja haitattomia hankkeita ja alakohta b tavallista lupaharkintatilannetta, joka perustuu intressivertailuun. Intressivertailua sovellettaisiin kaikissa muissa kuin a alakohdassa tarkoitetuissa tilanteissa.

Haitattomia hankkeita koskeva säännös perustuisi vesilain nykyiseen 2 luvun 6 §:n 1 momenttiin. Sen nojalla voitaisiin lupa myöntää hankkeelle, joka ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua. Nykyisessä laissa olevaa hyödyllisyyden vaatimusta ei lakiin sisältyisi, vaan hankkeen hyödyllisyyden arviointi jäisi luvan hakijan harkittavak-

si. Muutoin säännöksen soveltamisalaa ei laajennettaisi, vaan se jäisi suppeaksi ja koskisi pääasiassa vähäisiä hankkeita. Säännöksen soveltamisen kannalta ratkaisevaa ei kuitenkaan olisi hankkeen koko, vaan pientenkin hankkeiden haittattomuus on varmistettava, jotta säännöstä voidaan soveltaa. Säännöstä ei myöskään voitaisi soveltaa, jos hakijalla ei ole pykälän 1 kohdassa tarkoitettuja käyttöoikeuksia.

Käytännössä vähänkin merkittävämpien hankkeiden lupaharkinta perustuisi b kohdan mukaiseen intressivertailuun, jonka mukaan luvan myöntäminen edellyttää, että hankkeen hyödyt ovat suuremmat kuin siitä aiheutuvat menetykset. Säännös viittaa yleisesti kaikkiin hankkeen hyötyihin ja menetyksiin. Niiden arvioinnista säädettäisiin erikseen yleisten ja yksityisten hyötyjen ja menetysten osalta 6 ja 7 §:ssä.

On huomattava, että pykälässä ei ole riimenomaista säännöstä muiden lakien huomioon ottamisesta, vaan tämä perustuisi lain 1 luvun 2 §:n yleissäännökseen.

5 §. *Luvan myöntämisen esteet.* Pykälässä säädettäisiin nykyisen vesilain 2 luvun 5 §:n mukaisista niin sanotuista ehdottomista luvanmyöntämisesteistä. Säännöksen tarkoituksena on asettaa yläraja vesitaloushankkeen hyväksyttävälle seurauksille. Jos tämä raja ylittyy, hankkeelle ei voida myöntää lupaa, olivat sen hyödyt kuinka suuret tahansa. Vesilain 2 luvun 5 § on tarkoitettu poikkeussäännökseksi ja sen vuoksi kynnys on asetettu varsin korkeaksi, eikä sitä oikeuskäytännössä ole itsenäisesti juurikaan sovellettu lukuun ottamatta KHO:n ratkaisua 2002:86, jossa lupahakemus ensimmäistä kertaa evättiin vesilain 2 luvun 5 §:ään vedoten.

Säännöksen peruslähtökohtia ei ole tarpeen muuttaa, vaan säännöksen luonne tulisi jatkossakin säilyttää alkuperäisen kaltaisena poikkeussäännöksenä. Sen soveltamiskynnystä ei ole syytä alkuperäisestä laskea muun muassa sen vuoksi, että sen tarkoittamat asiat sisältyvät intressivertailuun yleisen edun loukkauksina ja tulevat jo tätä kautta mukaan lupaharkintaan. Säännöksen vähäisestä soveltamisesta huolimatta sen sisällyttäminen uuteenkin lakiin on perusteltua yleisestävän vaikutuksen vuoksi.

Säännöksen asiallinen sisältö vastaa pää-

piirteittäin nykyistä vesilakia. Paikallisten elinkeino-olojen ja terveydellisten syiden sisällyttäminen säännökseen on perusteltua jatkossakin, vaikka esimerkiksi pilaamisasiat on siirretty vesilaista ympäristönsuojelukiin. Nykyoloissa vähintään yhtä tärkeänä pidettävä intressi on yleinen turvallisuus, jota säännös ei nyky muodossaan koske. Tämän vuoksi yleinen turvallisuus on lisätty 1 momentin 1 kohtaan, jossa lisäksi säädettäisiin yleisen terveydentilan vaarantamisesta. Kielto suuresti huonontaa paikkakunnan asuin- ja elinkeino-oloja sisältyisi momentin 3 kohtaan. Momentin 2 kohdalla on liityntä vesipolitiikan puitedirektiiviin, mutta säännöksen soveltamisala on laajempi. Ympäristön luonnonsuhteet nimittäin kattaa käsitteenä useita eri näkökulmia vesivaraloudesta lähtien ja on siten laajempi kuin direktiivissä tarkoitettu vesien ekologinen hyvä tila.

Uudessa laissa selvennettäisiin intressivertailun ja ehdottoman luvanmyöntämisesteiden suhdetta lupaharkinnassa niin, että luvanmyöntämisesteet tulisivat harkittavaksi vasta, jos luvanmyöntämisedellytykset muuten olisivat olemassa. Tämä poikkeaa nykyisestä vakiintuneesta työskentelytavasta, jossa ensin todetaan, onko luvan myöntämiselle ehdotonta estettä, ja sen jälkeen verrataan hankkeesta aiheutuvia edun menetyksiä siitä saataviin etuihin. Muutoksella korostettaisiin ehdotonta luvanmyöntämisestettä tarkoittavan säännöksen luonnetta poikkeussäännöksenä sekä samalla vähennettäisiin vesilain ”kieltolakisäntelyä”.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta saattaa asia valtioneuvoston ratkaistavaksi silloin, kun 1 momentin 2 tai 3 kohdan mukainen luvanmyöntämiseste on olemassa. Ilman tällaista mahdollisuutta pelkästään haitan suuruuteen perustuva arviointi olisi liian ehdoton, kun otetaan huomioon oikeuskäytännössä tapahtunut kehitys.

Vaikka vesitaloushanke on vesilain 2 luvun 5 §:n nojalla hylätty ainoastaan Vuotoksen tekoaltaan rakentamista koskevassa korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa 2002:86, säännöksen soveltaminen on ollut esillä myös eräissä pienemmissä hankkeissa. Esimerkkinä voidaan mainita Salo-Kiikalan sinänsä tavanomainen vesihuoltohanke, jossa ensi asteen lupaviranomainen hylkäsi hake-

muksen vesilain 2 luvun 5 §:n ja pohjaveden ottamisen lupaharkintaa koskevan vesilain 9 luvun 8 §:n perusteella. Vaasan hallinto-oikeus kuitenkin palautti asian myöhemmin uudelleen käsiteltäväksi viittaamalla vesilain 2 luvun 5 §:ään. Tämä kuitenkin osoittaa, että ehdoton luvanmyöntämisestä saattaa muodostaa esteen sellaisille yhteiskunnallisesti merkittävälle hankkeille, joita vesilain 2 luvun 5 §:ää kirjoitettaessa ei alun perin tarkoitettu. Esimerkiksi laajat ja alueellisesti tärkeät vesihuoltohankkeet saattavat olla tälla isia.

On aina jossain määrin suhteellista, milloin hankkeen haittoja on pidettävä niin laajoina ja yleisvahingollisina, että 1 momentin mukainen ehdoton luvanmyöntämisestä tulee sovellettavaksi. Tämä harkinta sisältää joustavia ja arvostuksenvaraisia elementtejä, jotka eivät kaikilta osin sovi vesilain oikeusharkintaiseen päätöksentekoon. Tältä osin päätöksenteon tulisi kuulua valtioneuvostolle. Vesilaki ei kuitenkaan mahdollista asian siirtoa valtioneuvostolle. Näistä syistä mahdollisuus saattaa asia valtioneuvoston ratkaistavaksi lisättäisiin lakiin. Menettely vastaisi soveltuvien osin myös Natura 2000 -alueisiin liittyvää menettelyä, jossa hankkeen sallittavuus voidaan saattaa viime kädessä valtioneuvoston ratkaistavaksi silloin, kun hanke heikentäisi alueen luontoarvoja luonnonsuojelulain kieltämällä tavalla.

Valtioneuvoston poikkeuslupaa koskevasta menettelystä säädettäisiin 11 luvun 20 §:ssä.

6 §. *Yleisten hyötyjen ja menetyksen arviointi.* Lupaharkinnan intressivertailun sisällöstä säädettäisiin 6 ja 7 §:ssä. Näistä 6 § koskisi yleisten etujen ja 7 § yksityisten etujen arviointia. Pykälät perustuvat nykyiseen vesilain 2 luvun 11 §:ään. Yleisten hyötyjen arviointia koskevassa pykälässä nykyiseen verrattuna rakenteellisesti suurin muutos on 2 luvun 11 §:n 4 momentissa olevan säännöksen nostaminen arvioinnin pääsäännöksi. Tämä vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä, vaikka muodollisesti yleinen arviointi on vasta toissijainen raha-arvoon perustuvaan arviointiin verrattuna. Uudessa laissa hankkeen hyödyt ja menetykset arvioitaisiin siten ensisijaisesti yleiseltä kannalta, mutta myös rahamääräinen arviointi olisi mahdollista siltä osin kuin hyödyn tai menetyksen suuruus voidaan määrittää rahassa. Tästä säädettäisiin

pykälän 1 momentissa.

Sanonnallisesti pykälää on samoin kuin 4 §:ää on selvennetty niin, että intressivertailun vastaparina mainitaan yleisesti menetykset toisin kuin nykyisen lain vahinko, haitta ja muu edunmenetys. Tarkoitus ei ole muuttaa säännöksen aineellista sisältöä, vaan selventää lain terminologiaa. Nykyisessä laissa vahinko, haitta ja muu edunmenetys mainitaan nimittäin kahdessa eri merkityksessä. Uudessa laissa sääntelyä selvennettäisiin niin, että sillä viitataan korvauksia koskevissa säännöksissä yksityiselle aiheutuviin edunmenetyksiin.

Pykälän lähtökohtana on, että arvioinnissa huomioon otettavat yleiset edut ovat niin moninaisia, että niitä ei voida lain tasolla yksilöidä. Erilaisten huomioon otettavien intressien määrä on kasvanut vesilain säätämisen jälkeen ja tarkoituksena, on että säännös jatkossakin mukautuisi joustavasti kulloisiinkin käsityksiin yleisestä edusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vesienhoidon järjestämisestä annettavan lain mukaisten hoitosuunnitelmien huomioon ottamisesta lupaharkinnassa. Vesienhoidon järjestämislaissa tulisi olemaan yleinen säännös hoitosuunnitelmien huomioon ottamisesta, mutta huomioon ottamisesta voidaan säännöksen mukaan säätää tarkemmin muussa laissa. Lakiehdotuksen perustelujen mukaan näin on tarkoitus tehdä muun muassa vesilaissa. Perusteluissa todetaan lisäksi, että tarkoituksena on käyttää hoitosuunnitelmia hyväksi hankkeiden eri lakien mukaisia edellytyksiä arvioitaessa. Ehdotetun säännöksen mukaan vesienhoitosuunnitelmissa olevia tietoja vesien tilasta ja käytöstä käytettäisiin hyväksi arvioitaessa hankkeesta yleiselle edulle aiheutuvia vaikutuksia lupaharkinnassa 4 §:n mukaisesti. Tavallisesti kyse olisi hankkeen haitoista, mutta esimerkiksi vesistön kunnostushankkeissa hoitosuunnitelmien tietoja voitaisiin käyttää hyväksi myös hankkeen hyötyjen arvioinnissa.

7 §. *Yksityisten hyötyjen ja menetyksen arviointi.* Pykälässä määriteltäisiin intressivertailussa huomioon otettavat yksityiset hyödyt ja menetykset. Asiasisällöltään säännös käsittäisi vesilain nykyisessä 2 luvun 11 §:ssä luetellut yksityiset hyödyt ja menetykset. Intressivertailun tarkoituksena on ottaa

huomioon mahdollisimman laajalti kaikki hankkeen hyödyt ja menetykset, joten pykälän tarkoittamat yksityiset edut on ymmärrettävä laajasti. Säännös kattaisi kaikki sellaiset hyödyt ja menetykset, jotka eivät tule huomioon otetuksi yleisen edun kautta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin huomioon otettavista yksityisistä hyödyistä vesilain nykyisen 2 luvun 11 §:n 1 momentin mukaisesti. Käytettävyyden parantumisella viitataan 2 momentissa muun muassa virkistyskäyttömahdollisuuksiin ja sitä voidaan soveltaa esimerkiksi niin sanotuissa kesämökkijärvien kunnostuksissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yksityisistä menetyksistä. Säännös käsittää asiassällöltään vesilain 2 luvun 11 §:n 2 momentissa nykyisin luettellut yksityiset menetykset. Säännös on kuitenkin luettavuuden parantamiseksi jaettu alakohtiin. Näistä kohta 1 koskisi lunastus- ja käyttöoikeuksia ja kohta 2 muille aiheutuvia menetyksiä. Kohta 3 vastaisi lain muutoksella 750/1996 tehtyä lisäystä, joka koskee sovittuja korvauksia ja vapaaehtoisesti hankittuja alueita. Viimeksi mainitun osalta arvioinnissa ei kuitenkaan otettaisi huomioon korvausten puolitoistaker-taisuutta, vaikka tämä korvauksen määrää arvioitaessa tulisi 13 luvun 8 §:n 4 momentin mukaan muuten sovellettavaksi. Tältä osin ei ole tarkoitus muuttaa nykyistä käytäntöä, vaikka tästä ei nimenomaista säännöstä pykälään nykyiseen tapaan sisällytettäis ikään.

Pykälässä ei olisi säännöstä, jonka mukaan menetyksinä otettaisiin huomioon hankkeen toteuttamiskustannuksia.

8 §. *Luvan voimassaolo.* Vesioikeudellisille luvulle ominaista on perinteisesti ollut niiden pysyvyys. Nykyinen vesilaki lähtee siitä, että luvat ovat voimassa toistaiseksi, eikä laki tunne määräaikaista lupia. Lainvoimaisiin lupiin puuttuminen on ollut mahdollista vain rajoitetusti. Poikkeuksen muodosti kuitenkin lain 10 lukuun sisältynyt pilaamissääntely, joka mahdollisti puuttumisen lainvoimaisiin lupiin muita lupia helpommin. Myös säännöstelyä koskevassa 8 luvussa olisi nimenomaisia säännöksiä lainvoimaiseen lupaan puuttumisesta. Pilaamissääntelyn pohjalta oikeuskäytännössä myös kehittyi määräaikaista lupia koskeva käytäntö 1980-luvulle tultaessa. Määräaikaisten lupien lisäksi on myön-

netty toistaiseksi voimassa olevia lupia, joissa lupaehdot on määrätty tarkistettavaksi määräajoin. Tätä käytäntöä on sittemmin noudatettu muissakin asioissa, erityisesti vedenottoluovissa.

Mahdollisuus luvan myöntämiseen määräaikaaisena on siten kehittynyt oikeuskäytännössä, eikä nykyisessä vesilaissa ole asiasta säännöstä. Uudessa laissa käytäntöä kuitenkin vahvistettaisiin myös lain tasolla sisällyttämällä mahdollisuus luvan myöntämiseen määräaikaaisena pykälän 1 momenttiin. Vastaava mahdollisuus sisältyy muun muassa ympäristönsuojelulakiin ja terveystensuojelulakiin.

Uudella säännöksellä ei kuitenkaan ole tarkoitus muuttaa pääsääntöä, joka edelleen olisi toistaiseksi voimassaoleva lupa. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin, että määräaikaaiselle luvulle tulee olla erityisiä syitä. Tällaisia syitä voisivat olla luvan hakeminen määräaikaaisena, hankkeen määräaikaainen luonne sekä se, että pysyvän luvan myöntämiselle ei ole 4 §:n mukaisia edellytyksiä esimerkiksi sen vuoksi, että hankkeen vaikutuksia ei voida riittävästi ennakkoon arvioida. Viimeksi mainitussa tapauksessa on kuitenkin otettava huomioon mahdollisuus määrätä toistaiseksi voimassaolevan luvan lupamääräykset tarkistettaviksi siten kuin 19 §:ssä säädetään samoin kuin 20 §:ssä oleva säännös lainvoimaisen luvan lupamääräysten tarkistamisesta.

Pykälän 2 momentissa olisi vesilain 2 luvun 12 §:ssä nykyisin oleva säännös luvan voimassaolosta. Säännöksen tarkoituksena on määrätä aika, jonka kuluessa hanke on toteutettava tai aloitettava. Tarkoituksena on estää niin sanotut kassakaappiluvat. Momentin mukaan toistaiseksi voimassa olevissa luvissa olisi määrättävä joko aika, jonka kuluessa hanke on toteutettava tai toteuttaminen aloitettava. Se, kummalle määräaika asetetaan, riippuisi hankkeen luonteesta. Kerralla valmiiksi tuleville hankkeille tulisi määrätä toteuttamisaika, kun taas määräys aloittamisajankohdasta tulisi kysymykseen esimerkiksi jatkuvaluonteisissa hankkeissa. Kuten nykyisessä laissa enimmäisajat hankkeen toteuttamiselle olisivat kymmenen vuotta ja töiden aloittamiselle neljä vuotta.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös lupa-

päätöksessä 2 momentin mukaan asetetun määräajan pidentämisestä. Vastaava mahdollisuus sisältyy nykyisin vesilain 2 luvun 12 §:n 1 ja 2 momenttiin. Nykyisissä säännöksissä on kuitenkin asetettu enimmäisaika pidentämiselle. Hankkeen toteuttamiselle tämä on kohtuullinen aika ja rakentamistöiden aloittamiselle kolme vuotta. Ilman nimenomaista säännöstäkin on katsottu olevan selvää, ettei toteuttamiselle tai siihen ryhtymiselle annettava lisäaika voisi olla pidempi kuin 2 momentissa tarkoitettu varsinainen määräaika.

9 §. *Luvan raukeaminen.* Pykälässä säädettäisiin luvan raukeamisesta. Pykälän 1 momentti ilmaisi määräaikaista lupaa koskevan pääsäännön, jonka mukaan luvan voimassaolo lakkaa määräajan päättyessä. Lupapäätöksessä voidaan kuitenkin poiketa tästä pääsäännöstä ja määrätä esimerkiksi, että määrääjäksi myönnettyä lupaa on mahdollisuus jatkaa riittävän ajoissa tehtävällä uudella lupahakemuksella. Tällöin lupaan perustuva toimintaa voidaan jatkaa, kunnes uusi hakemus on ratkaistu, jos lupahakemus on tehty luvassa määrätyn mukaisesti.

Pykälän 2 momentti koskisi toistaiseksi voimassaolevaa lupaa. Koska tällaiset luvat on tarkoitettu pysyviksi, raukeaminen voisi perustua ainoastaan 1 momentissa tarkoitettujen määräaikaisten laiminlyöntiin. Säännös ei rajoittaisi luvanhaltijan oikeutta hakea luvan raukeamista.

Pykälän 3 momentti liittyisi 2 momentissa tarkoitettuun raukeamiseen ja sen mukaan toistaiseksi voimassa olevan luvan rautessa, myös lupaan liittyvät käyttöoikeudet raukeavat. Sama koskisi lunastusoikeutta, mutta ei sellaista omaisuutta, joka tällaisen oikeuden nojalla on jo siirtynyt luvanhaltijalle. Määräaikaisen luvan osalta vastaavaa säännöstä ei tarvita, sillä luvan määräaikaisuuden vaikutus käyttöoikeuksiin otetaan huomioon jo lupapäätöksessä. Lupapäätöksessä voidaan esimerkiksi 2 luvun 11 §:n 2 momentin nojalla määrätä, että määräaikaisen luvan yhteydessä myös käyttöoikeudet ovat määräaikaisia.

10 §. *Yleiset lupamääräykset.* Lupamääräyksistä koskevat säännökset olisivat luvun 10 - 14 §:ssä. Lupamääräysten tarkistamisesta säädettäisiin 18 - 21 §:ssä. Lupamääräykset

ovat kiinteässä yhteydessä lupaharkintaan, jossa on usein kyse siitä, millä edellytyksillä hanke voidaan toteuttaa. Lupamääräysten tärkeyden vuoksi niistä on tarkoituksenmukaista säätää edelleenkin laissa. Laissa säätäminen on tarpeen myös sen vuoksi, että ympäristönsuojelulaissa viitataan vesilain lupamääräyksiä koskeviin säännöksiin. Uuteen lakiin otettaisiinkin tyhjentävät säännökset asioista, joista määräyksiä voidaan antaa. Nämä säännökset perustuisivat vesilain nykyisiin säännöksiin, mutta ne on kirjoitettu nykyistä yleisempään muotoon. Samalla säännöksiä on pyritty selventämään.

Ehdotettu pykälä toimisi yleissäännöksenä lupapäätöksessä annettaville lupamääräyksille. Pykälässä vahvistettaisiin vesilain tulkintakäytäntö, jonka mukaan lupapäätökseen on nykyisen vesilain 2 luvun 3 §:n yleissäännöksen perusteella liitetty määräyksiä hankkeesta aiheutuvien haittojen vähentämisestä. Pykälässä nimenomaisesti edellytettäisiin, että lupaan otetaan tarpeelliset määräykset haittojen välttämiseksi. Tältä osin pykälän 1 momentissa viitattaisiin vesilain nykyisen 2 luvun 3 §:n korvaavaan uuden lain 2 luvun 7 §:ään, joka näin toimisi jatkossakin lupamääräysten antamisperusteena. Tämän lisäksi 1 momentissa säädettäisiin maisemointia ja muuta työn jälkien poistamista samoin kuin vesistön ja pohjavesiesiintymän puhdistautumiskyvyn säilyttämiseksi tarpeellisia toimenpiteitä ja laitteita koskevien lupamääräysten antamisesta. Tältä osin pykälä korvaisi hankkeen jälkien poistamista koskevan vesilain 2 luvun 15 §:n sekä vesistön puhdistautumiskyvyn turvaamista koskevan 2 luvun 23 §:n. Vesistön puhdistautumiskyvyn lisäksi pykälässä kuitenkin mainittaisiin myös pohjavesiesiintymän puhdistautumiskyky.

Pykälän 2 momentti vastaisi 2 luvun 14 §:ää kuitenkin niin, että sanotun pykälän 2 momenttiin sisältyvä tarkkailuvelvoite on siirretty uuteen tarkkailuvelvoitteita koskevaan yleissäännökseen, joka olisi 11 §:ssä. Nykyistä säännöstä täsmennettäisiin niin, että siinä tarkoitettujen lupamääräykset on annettava vain tarvittaessa.

11 §. *Tarkkailuvelvoite.* Pykälä sisältäisi yleisen säännöksen hankkeen ja sen vaikutuksen tarkkailusta. Vaikutusten tarkkailu kattaisi vedenjuoksun ja vedenkorkeuden

tarkkailun, joten erillistä tätä koskevaa vesilain 2 luvun 14 §:n 2 momentissa olevaa säännöstä ei lakiin otettaisi. Tarkkailuvelvoitetta annettaessa tulisi ottaa huomioon vesienhoidon järjestämisestä koskevan lakiehdotuksen 9 §:n mukainen seurantaohjelma ja siinä todetut tarpeet tarkkailun tarpeista. Tämä voisi koskea muun muassa tarkkailtavia tekijöitä. Velvoitteet eivät kuitenkaan perustuisi seurantaohjelmaan, vaan ne tulisi määrätä vesilain omista lähtökohdista.

Tarkoituksena on, että tarkkailuvelvoitteet määrätään mahdollisimman yksityiskohtaisesti lupapäätöksessä. Lupapäätöksessä ei kuitenkaan välttämättä aina voida määrätä yksityiskohtaisesti velvoitteen sisällöstä esimerkiksi sen vuoksi, että hankkeen vaikutusten laajuutta tai kohdetta ei päätöstä annettaessa osata riittävällä tarkkuudella ennakoita. Jotta tällaisessa tilanteessa velvoitteen sisällön tarkentaminen ei aina edellyttäisi lupapäätöksen muuttamista, 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta jättää hankkeen vaikutuksia koskevan tarkkailuvelvoitteen toteuttamisen yksityiskohdat vahvistettavaksi erityisellä tarkkailusuunnitelmalla. Tarkkailusuunnitelman hyväksyisi ympäristölupavirasto. Se voisi kuitenkin päättää, että suunnitelman hyväksyy alueellinen ympäristökeskus tai kalatalouteen liittyvän tarkkailun osalta työvoima- ja elinkeinokeskus.

Pykälän 3 momentin mukaan erillinen tarkkailusuunnitelmaa koskeva asia käsiteltäisiin hallintolain mukaisesti ja päätös annettaisiin julkipanon jälkeen. Tarkkailuvelvoitetta voitaisiin muuttaa tarvittaessa. Säännös vastaisi ympäristönsuojelulain 46 §:n 4 momentin säännöstä. Lakiehdotuksen 15 luvun 1 §:n mukaan tarkkailusuunnitelmaa koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta oikaisuvaatimuksella.

Tarkkailuvelvollisuus voitaisiin toteuttaa esimerkiksi omana tarkkailuna tai yhteistarkkailuna usean toiminnanharjoittajan yhteistyönä. Yhteistarkkailu voisi koostua vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisista velvoitetarkkailuista. Yhteistarkkailua koskeva asia päätettäisiin kuitenkin erikseen kunkin toiminnanharjoittajan osalta. Tarkkailuvelvoitteen toteuttaminen osana yhteistarkkailua voitaisiin vahvistaa lupapäätöksessä tai tarkkailusuunnitelmassa.

12 §. *Liikenteelle aiheutuvan haitan välttäminen ja kulkuyhteyksien järjestäminen.* Pykälään koottaisiin vesilain säännökset liikenteelle aiheutuvan haitan välttämistä ja kulkuyhteyksien järjestämistä koskevista lupamääräyksistä. Pykälä korvaisi vesilain 2 luvun 16, 17 ja 18 - 21 §. Pykälä koskee vain väylään vaikuttavia hankkeita, joten se poikkeaa luonteeltaan yleisiä lupamääräyksiä koskevasta 10 §:stä.

Pykälän 1 momentti vastaisi asiasisällöltään vesilain nykyistä 2 luvun 16 §:ää. Pykälän 2 momenttiin on koottu vesilain nykyisiä 2 luvun 18 - 21 § vastaava sääntely uiton turvaamiseksi tarpeellisista lupamääräyksistä. Säännös olisi nykyiseen sääntelyyn verrattuna selkeytetty ja mukautettu uusiin uittoa koskeviin säännöksiin. Pykälän 3 momentti vastaisi vesilain nykyistä 17 §:ää. Säännöksen tyypillinen soveltamistilanne on saaren kulkuyhteys, joka on riippuvainen vene- tai jääyhteydestä.

13 §. *Kalatalousvelvoite ja kalatalousmaksu.* Pykälään koottaisiin säännökset kalatalousvelvoitteesta ja kalatalousmaksusta. Nykyisin nämä säännökset ovat vesilain 2 luvun 22, 22 b ja 22 c §:ssä. Kalatalousmaksusta ja -velvoitteesta säädettäisiin samassa pykälässä, koska nämä liittyvät toisiinsa ja lupapäätöksessä joudutaan niiden käyttöä arvioimaan samanaikaisesti. Säännöstä täydentäisi 14 §:ään otettava uusi säännös kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelmasta ja kalatalousmaksun käyttösunnitelmasta. Kalatalousvelvoitteen ja -määräyksen tarkistamisesta säädettäisiin 20 §:ssä. Nykyisen vesilain 2 luvun 22 a §:n kaltaista nimenomaista säännöstä ei pykälään sisältyisi, koska kyse ei ole lupamääräyksistä vaan vesitaloushankkeen yleisistä edellytyksistä. Uudessa laissa edellytys sisältyisi 2 luvun 7 §:ssä säädettyihin vesitaloushankkeen toteuttamisen yleisvelvoitteisiin, ja sitä koskevat lupamääräykset olisi annettava tämän luvun 10 §:n yleissäännöksen perusteella.

Kalatalousvelvoitteen ja -määräyksen antamista koskeva sääntely säilyisi uudessa laissa pääperiaatteiltaan nykyisellään. Kysymys olisi näin jatkossakin kalastolle taikka yleiselle tai yksityiselle kalatalousintressille aiheutuvien vahinkojen ehkäisemisestä tai vähentämisestä, joka voisi tapahtua toimen-

pidevelvoitteen tai maksun muodossa. Toimenpidevelvoite voisi 1 momentin mukaan olla nykyiseen tapaan kalanistutus, kalatie tai muu toimenpide tai näiden yhdistelmä. Velvoitetta asetettaessa ja mitoitettaessa olisi myös edelleen otettava huomioon momentissa yksilöidyt kalatalousviranomaisen laatimat suunnitelmat.

Kalatalousmaksusta säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Tarkoituksena on nykyiseen tapaan, että maksu käytettäisiin samanlaatuisiin toimenpiteisiin, kuin mitä 1 momentin nojalla voidaan määrätä toteutettavaksi velvoitteena. Maksua voitaisiin näin ollen käyttää esimerkiksi kalojen istutus- ja muihin perusteltuihin hoito- ja kunnostustoimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen samoin kuin tulosten seurantakuluihin. Nykyisessä laissa ei suunnittelukuluja ole nimenomaisesti mainittu, joten täysin selvää ei ole, onko maksuja voitu suunnittelukuluihin käyttää, jos iästä ei ole ollut määräystä lupapäätöksessä. Selvyyden vuoksi säännökseen lisättäisiin maininta suunnittelukuluista. Vesilain 2 luvun 22 §:ään lisätty mahdollisuus antaa määräyksiä maksun käytöstä on tarkoitettu joustavoittamaan käytäntöä, mutta käytännössä tätä mahdollisuutta ei juurikaan ole sovellettu. Mahdollisuus määräysten antamiseen säilytettäisiin kuitenkin uudessakin laissa. Sen nojalla lupapäätökseen voidaan esimerkiksi ottaa määräys siitä, että maksua voidaan käyttää kalaston hoitotoimien suunnittelukuluihin.

Vesilain soveltamiskäytännössä kalatalousvelvoitteiden ja kalatalousmaksun määräämisen välinen suhde on vaihdellut eri aikoina. Velvoitteen ja maksun välisestä suhteesta tai ensisijaisuudesta ei uudessa laissa kuitenkaan säädettäisi nykyistä tarkemmin, vaan asia jäisi edelleen ympäristölupaviraston harkittavaksi. Vuonna 2002 voimassa oli kaikkiaan noin 700 vesilain tai ympäristönsuojelulain nojalla annettua lupaa, jossa oli asetettu istutus- tai maksuvelvoitteita. Istutusvelvoitteita oli kaikkiaan 292 luvassa ja vuosittaiselta arvoltaan ne ilman arvonlisäveroa olivat yhteensä 6 940 800 euroa. Kalatalousmaksuja oli määrätty 414 ja vuosittaiselta yhteisarvoltaan ne olivat ilman arvonlisäveroa yhteensä 1 733 250 euroa.

14 §. *Kalatalousvelvoitteen toteuttamis-*

suunnitelma ja kalatalousmaksun käyttösuunnitelma. Kalatalousvelvoitteiden ja maksujen uudistamistarpeita on selvitetty maa- ja metsätalousministeriön asettamassa Kalataloudellisten istutus- ja maksuvelvoitteiden toimeenpanoa ohjeistavassa työryhmässä. Työryhmän raportissa (MMM, työryhmämuistio 2003:12) suurimpana lainsäädännöllisenä ongelmana pidettiin kalatalousvelvoitteiden ja kalatalousmaksujen toimeenpanoa koskevien menettelyjen sääntelemättömyyttä.

Käytännössä luvanhaltija laatii kalatalousvelvoitteen toteuttamista varten istutussuunnitelman. Työvoima- ja elinkeinokeskus puolestaan laatii kalatalousmaksulle käyttösuunnitelman, jonka perusteella maa- ja metsätalousministeriö osoittaa kalatalousmaksuista kertyneet varat työvoima- ja elinkeinokeskusten käyttöön. Kun lainsäädäntö ei tunne kumpaakaan näistä suunnitelmista, on syntynyt epäselvyyttä muun muassa niiden hyväksymismenettelystä ja muutoksenhausta. Epäselvyyksien korjaamiseksi nykyinen käytäntö vahvistettaisiin lain tasolla ottamalla lakiin säännökset niin kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelmasta kuin kalatalousmaksun käyttösuunnitelmasta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelmasta. Säännöksen mukaan hankkeesta vastaavan olisi laadittava suunnitelma ja esitettävä se työvoima- ja elinkeinokeskuksen hyväksyttäväksi. Suunnitelmassa esitettäisiin velvoitteen toteuttamisen yksityiskohdat siltä osin, kuin niitä ei ole määrätty jo lupapäätöksessä. Kun toimenpidevelvoitteen toteutus sisältää istutuksia, toteuttamissuunnitelmaan sisällytettäisiin tiedot muun muassa istukkaiden h- jista, kannasta, iästä, koosta ja kappalemäärästä samoin kuin istutuspaikoista, istutusajankohdasta ja istutuksen dokumentoinnista. Vaikka suunnitelman laatiminen olisi pakollista, tämä ei kuitenkaan tarkoittaisi, etteikö toteuttamisen yksityiskohdista voita- si päättää jo lupapäätöksessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kalatalousmaksun käyttösuunnitelmasta. Suunnitelman vahvistaisi maksun käyttämisestä vastaava viranomais- eli työvoima- ja elinkeinokeskus. Keskus voisi laatia suunnitelman itse tai teettää sen ulkopuolisella taholla ja vahvistaa tällaisen suunnitelman. Kalatalo-

usmaksun käyttösuunnitelmassa esitettäisiin yksityiskohtaisesti toimenpiteet, joihin maksu käytetään siltä osin, kuin käyttötarkoitusta ei ole yksilöity lupapäätöksessä. Suunnitelmaa ei tarvitsisi laatia erikseen jokaista kalatalousmaksua varten, vaan säännös mahdollistaisi yhteisen suunnitelman laatimisen saman vesialueen haittojen ehkäisemiseksi määrättyjen kalatalousmaksujen käytöstä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen suunnitelmien hyväksymismenettelystä yhdenmukaisesti 11 §:n mukaisen tarkkailusuunnitelman hyväksymisen kanssa. Päätös tehtäisiin noudattaen hallintolakia, jonka säännökset muun muassa kuulemisesta tulisivat näin sovellettaviksi. Tätä kautta muun muassa vesialueen omistajalla olisi mahdollisuus vaikuttaa kalatalousvelvoitteen ja -maksun toteuttamiseen. Lain 15 luvun 1 §:n mukaan myös säännöksen tarkoittamaan päätökseen haettaisiin muutosta ympäristölupavirastolle tehtävällä oikaisuvaatimuksella.

15 §. *Valmistelulupa.* Säännökset niin sanotusta töidenaloittamisluvasta olisivat luvun 15 ja 16 §:ssä. Töidenaloittamisluvasta sijasta laissa käytettäisiin termiä valmistelulupa. Tällä on osaltaan haluttu korostaa eroa hankkeen valmisteluna pidettävien yksittäisten toimenpiteiden ja itse hankkeen välillä. Valmistelulupa liittyisi vain ensiksi mainittuihin toimenpiteisiin. Vaikka säännökset ovat luonteeltaan menettelysäännöksiä, ne on kuitenkin sijoitettu lupaharkintaa koskevien säännösten yhteyteen.

Valmistelulupaa koskevan sääntelyn tarkoituksena on se, että toiminnan aloittaminen kokonaan tai osaksi voidaan sallia muutoksenhausta huolimatta. Tätä mahdollisuutta voidaan käyttää esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa lupapäätöksestä tehtävät valitukset kohdistuvat lähinnä erillisiin korvauskysymyksiin, mutta uhkaavat kuitenkin viivästyttää koko hanketta.

Valmistelulupaa koskevan säännöksen käyttöala säilyisi uudessa laissa nykyisellään. Pääsääntönä olisi, että luvanvaraisiin toimiin ei saisi ryhtyä ilman lainvoimaista toimet oikeuttavaa päätöstä. Taustalla olisi ennen kaikkea muutoksenhakumahdollisuuden turvaaminen. Tämän pääsäännön merkitys heikkenisi, jos valmisteluluvan käyttöalaa laajen-

nettaisiin nykyisestä esimerkiksi niin, että jotkin hankkeet voitaisiin toteuttaa jo valmisteluluvan perusteella. On myös huomattava, että vesilain mukaisissa hankkeissa voitaisiin muutoinkin ryhtyä sellaisiin hanketta valmisteleviin toimenpiteisiin, jotka eivät ylitä luvantarvekynnystä. Toisaalta riidattomissa hankkeissa odotusaika olisi vain valitusajan pituinen eli 30 vuorokautta.

Valmisteluluvan poikkeusluonnetta korostaisi pykälän johtolauseessa asetettu edellytys, jonka mukaan myöntämiselle on oltava perusteltu syy. Vesilain 1 luvun 26 §:n 1 momentissa nykyisin mainitut syyt voisivat olla tällaisia, mutta myös muut vastaavat syyt voisivat tulla kysymykseen. Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettäisiin toimenpiteiden vaikutuksiin liittyvät edellytykset luvan myöntämiselle. Momentin 1 kohdassa olisi yleinen kieltö aiheuttaa toimenpiteillä huomattavaa haittaa vesien käytölle tai luonnolle ja sen toiminnalle. Tätä täydentäisi 2 kohdassa oleva ennallistettavuuden vaatimus. Säännöksen mukaan valmisteluluvan perusteella voitaisiin tehdä ainoastaan sellaisia toimenpiteitä, joiden suorittamisen jälkeen olisi mahdollista palauttaa olot entisen veroiseksi. Säännös olisi yhdenmukainen nykyisen vesilain 1 luvun 26 §:n 2 momentissa olevan säännöksen kanssa ja sen keskeisenä tarkoituksena olisi varmistaa, ettei valmisteluluvan perusteella voitaisi tehdä muutoksenhakua tyhjäksi.

Pykälän 3 momentti edellyttäisi, että toimenpiteet yksilöidään lupapäätöksessä tarpeellisilta osin. Vastaava säännös on nykyisin vesilain 1 luvun 26 §:n 2 momentissa.

16 §. *Valmistelulupaa koskeva päätös.* Tarkoituksena on, ettei valmistelulupaa eriytetä varsinaisesta hankeluvan käsittelystä. Käytännön kokemukset ovat osoittaneet erilliseen lupamenettelyyn liittyvän vakeuksia ja erillinen päätös edellyttäisi joka tapauksessa erillistä kuulemistä ja muutoksenhakua. Tämän vuoksi ratkaisu valmisteluluvasta annettaisiin varsinaisen lupapäätöksen yhteydessä.

Pykälän 1 momentin mukaan valmisteluluvassa olisi nykyiseen tapaan muu kuin julkisoikeudellinen hakija velvoitettava asettamaan hyväksyttävä vakuus. Vakuuden tarkoituksena on kattaa toimenpiteestä aiheutu-

vat vahingot, haitat ja kustannukset niissä tilanteissa, joissa varsinaista lupaa ei hankkeelle myönnetä tai luvan ehtoja muutetaan.

Pykälän 2 - 4 momentissa olisivat vesilain 1 luvun 26 §:n 4 - 6 momenttia vastaavat säännökset. Näistä 2 momentti koskisi toisen alueen käyttämistä, 3 momentti korvausten suorittamista ja 4 momentti päätöksen täytäntöönpanoa.

17 §. *Valmistumisilmoitus.* Pykälässä säädetäisiin hankkeesta vastaavan velvollisuudesta tehdä ilmoitus hankkeen valmistumisesta ympäristölupavirastolle ja lain mukaiselle valvontaviranomaiselle. Kerralla valmiiksi tulevista hankkeista ilmoitus tehtäisiin hankkeen valmistuttua, kun taas jatkuvaluonteisissa hankkeissa ilmoitus tehtäisiin hankkeeseen liittyvän rakennelman käyttöönotosta. Jälkimmäinen koskisi esimerkiksi säännöstelyhankkeita, joissa ilmoitus olisi tehtävä hankkeeseen kuuluvan padon käyttöönottamisesta. Valmistumisilmoituksen tekemisestä säädetään nykyisin vesilain 2 luvun 12 §:n 3 momentissa ja 16 luvun 30 §:n 1 momentissa.

18 §. *Hankkeen keskeyttäminen.* Pykälässä säädetäisiin velvollisuudesta saattaa loppuun sellaiset hankkeet, joilla puututaan vedenkorkeuksiin. Tällaisia hankkeita olisivat 6 luvun mukainen keskivedenkorkeuden pysyvä alentaminen tai nostaminen samoin kuin 7 luvun mukainen säännöstely. Vastaavasta velvollisuudesta säädetään nykyisin vesilain 7 luvun 14 ja 8 luvun 23 §:ssä. Säännöksen soveltamisalaa ei ulotettaisi yleisesti kaikkiin vedenkorkeuteen vaikuttaviin hankkeisiin, koska tällöin myös vedenotto tulisi soveltamisalan piiriin. Myöskään muissa vesitalous-hankkeissa hankkeen kesken jättämisellä ei ole samanlaisia vaikutuksia kuin keskivedenkorkeuksiin vaikuttavilla hankkeilla, minkä vuoksi säännöksen soveltamisalaa ei ole laajennettu nykyisestä.

19 §. *Lupamääräysten määräaikainen tarkistaminen.* Sen lisäksi, että lupa vesitalous-hankkeelle voidaan myöntää määräaikaisena, myös toistaiseksi voimassaolevaan lainvoimaiseen lupaan voitaisiin tarvittaessa puuttua. Uudessa laissa mahdollisuus puuttua toistaiseksi voimassaolevaan lupaan perustuisi lupamääräysten tarkistamista koskeviin säännöksiin, jotka on koottu omaksi kokonai-

suudekseen luvun 19 - 22 §:ään. Nämä säännökset sisältäisivät erilaisia tarkistamistilanteita. Luvun 19 §:ssä säädetäisiin mahdollisuudesta määrätä jo lupapäätöksessä tietyt lupamääräykset tarkistettavaksi määräajassa. Säännös vähentäisi osaltaan tarvetta myöntää lupa määräaikaisena tilanteissa, joissa hankkeen vaikutuksista ollaan epävarmoja. Luvun 20 §:ssä säädetäisiin viranomaisten mahdollisuudesta puuttua lupamääräyksiin silloin, kun 19 §:n mukaista määräystä ei ole annettu. Kalatalousvelvoitteiden- ja -määräysten tarkistamisesta säädetäisiin 21 §:ssä ja omistaja-aloitteisesta lupamääräysten tarkistamisesta 22 §:ssä.

Lupamääräysten tarkistamisäännöstö ei sillä erityistä vesipolitiikan puitedirektiiviin perustuvaa tarkistamisäännöstä. Direktiivin ei ole katsottu aiheuttavan merkittävää tarvetta lupien muutettavuutta koskeva sääntelyn tarkistamiseen, sillä jo vesilain säännökset lupien muuttamisesta ovat varsin kattavia. Uudessa laissa säädetäisiinkin tarkistamisesta yleisin säännöksin. Säännökset on kuitenkin muotoiltu niin, että ne kattavat myös direktiivin toimeenpanosta mahdollisesti aiheutuvat tarkistamistarpeet.

Luvan tarkistamisen kannalta vesitalous-hankkeet voidaan jakaa yhtäältä hankkeisiin, jotka toteuttamisen jälkeen ovat valmiita kuten sillan rakentaminen ja toisaalta jatkuvaluonteisiin hankkeisiin. Tarkistamistarve kohdistuu käytännössä vain jälkimmäisiin. Uuden lain säännökset on kirjoitettu kuitenkin yleiseen muotoon sen vuoksi, että tällä isia hankkeita voi olla vaikea yksilöidä ennakkoon laissa. Vaikka tarkistamistarve voi käytännössä koskea lähinnä säännöstelyä ja vedenhankintaa, säännöksiä voidaan tarvittaessa soveltaa kaikkiin vesitalous-hankkeisiin. Säännökset koskisivat kuitenkin vain uusia lupia. Tarkoituksena on, että siirtymäsäännöksillä säädetään niiden soveltamisesta vanhoihin lupiin tarpeelliseksi katsottavalla tavalla.

Pykälässä säädetäisiin sekä mahdollisuudesta määrätä lupamääräykset tarkistettaviksi määräajassa että tarkistamisenettelystä. Säännös on laadittu nykyisen vesilain 8 luvun 10 a §:n pohjalta niin, että pykälän tarkistamisäännös on sovitettuna ulotettu koskemaan kaikkia vesitalous-hankkeita. Sään-

nöstä ei kuitenkaan sovellettaisi kaikkiin lupamääräyksiin vaan ainoastaan vesiympäristöä ja sen käyttöä koskeviin määräyksiin. Näidenkään osalta tarkoituksena ei ole luoda tarkistamisautomaattia, vaan säännös on tarkoitettu sovellettavaksi vain sellaisiin hankkeisiin, jotka luonteensa puolesta tarkistamista edellyttävät. Tämä on otettu huomioon rajaamalla soveltamista niin, että määräys tarkistamisesta voidaan antaa vain, jos tämä on tarpeen hankkeesta aiheutuvien merkittävien haittojen välttämiseksi.

Kun lupamääräys määrätään pykälän 1 momentin nojalla tarkistettavaksi, lupapäätöksessä olisi yksilöitävä mihin mennessä määräysten ajantasaisuus on saatettava ympäristölupaviraston tutkittavaksi ja mitä selvityksiä tässä yhteydessä on esitettävä. Tästä säädettäisiin 2 momentissa. Päätöksen mukaisen määräajan laiminlyömisestä säädettäisiin 3 momentissa. Säännöksen mukaista raukeamisuhkaa on pidettävä toimivampana järjestelynä kuin esimerkiksi pakkokeinoihin perustuva luvan hakemiseen velvoittaminen, mistä on käytännössä huonoja kokemuksia. Pykälän 3 momentissa säädettäisiin myös, että asia on käsiteltävä soveltuvin osin kuin lupahakemus. Tämä koskisi paitsi menettelyä, myös määräysten tarkistamista. Määräyksiä voitaisiin näin tarkistaa samoilla edellytyksillä, kuin uusia määräyksiä voidaan luvan yhteydessä antaa. Tarkistaminen olisi toisin sanoen mahdollista, jos hanke ei tarkistamisajankohtana arvioituna muutoin täyttäisi lain mukaisia edellytyksiä.

20 §. *Lupamääräysten muu tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen.* Pykälä tulisi sovellettavaksi silloin, kun hankkeen toteuttamisesta aiheutuu haitallisia vaikutuksia, joita lupamääräyksiä annettaessa ei ennakoitu. Lisäksi sitä sovellettaisiin turvallisuussyistä tehtävään tarkistamiseen. Tarvetta pykälän tarkoittamaan tarkistamiseen vähentäisivät 8 §:n mukainen mahdollisuus myöntää lupa määräaikaikaisena samoin kuin 19 §:n mukainen mahdollisuus määrätä lupamääräykset tarkistettaviksi määräajassa. Näiden uusien säännösten vuoksi nyt käsillä olevan pykälän mukaista tarkistamismahdollisuutta ei ole tarpeen laajentaa nykyisestä. Toisaalta nykyisenkaltainen tarkistamismahdollisuus on tarpeen jatkossakin täydentämään tarkista-

mista koskevia uusia säännöksiä.

Pykälä perustuisi vesilain nykyiseen 2 luvun 27 ja 28 §:ään. Näissä pykälissä säädetyt edellytykset mahdollistaisivat uuden säännöksen mukaan lupamääräysten tarkistamisen ja uusien lupamääräysten antamisen.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukainen lupamääräysten tarkistaminen tai uusien määräysten antaminen tulisi kysymykseen tilanteissa, joissa hankkeesta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia ei lupamääräyksiä annettaessa ole osattu ennakoita. Säännös vastaa vesilain nykyistä 2 luvun 27 §:n 1 momentissa olevaa säännöstä haitan ehkäisemisestä. Samassa lainkohdassa nykyisin olevasta korvausvelvollisuudesta säädettäisiin korvauksia koskevassa 11 luvussa. Nykyisen lain tapaan, säännöksen tarkoittama hakemus olisi tehtävä kymmenen vuoden kuluessa hankkeen valmistumisesta tai käyttöönottoa koskevan ilmoituksen tekemisestä. Tästä säädettäisiin 2 momentissa. Pykälään on yhdenmukaisesti momentin 2 kohdan kanssa lisätty edellytys siitä, että tarkistaminen tai uusien määräysten antaminen on mahdollista vain, jos haitallisia vaikutuksia ei muutoin voida riittävästi vähentää.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin olosuhteiden muutoksiin perustuvasta tarkistamistarpeesta, josta nykyisessä laissa säädetään 2 luvun 28 §:n 1 momentissa. Säännöstä täydentäisi 3 kohdassa oleva turvallisuussyihin perustuva tarkistaminen, josta nykyisin säädetään 2 luvun 28 §:n 2 momentissa. Yhdenmukaisesti nykyisen sääntelyn kanssa, erityisenä edellytyksenä sekä 2 että 3 kohdan mukaiselle tarkistamiselle olisi se, ettei seurauksena saa olla hankkeesta saatavan hyödyn sanottava väheneminen. Tästä säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Samassa momentissa säädettäisiin myös tarkistamiseen liittyvästä korvausvelvollisuudesta, josta nykyisin on säännös 2 luvun 28 §:n 1 momentissa.

Pykälän tarkoittama tarkistaminen edellyttäisi ympäristölupavirastolle tehtävää hakemusta. Hakemuksen voisi 4 momentin mukaan tehdä asianosainen, valvontaviranomainen tai muu asiassa yleistä etua valvova viranomainen. Momentissa säädettäisiin myös, että asia on käsiteltävä soveltuvin osin kuin lupahakemus. Tämä koskisi paitsi menette-

lyä, myös määräysten tarkistamista ja uusien määräysten antamista. Määräyksiä voitaisiin näin tarkistaa tai uusia määräyksiä antaa samoilla edellytyksillä, kuin uusia määräyksiä voidaan luvan yhteydessä antaa. Edellytyksenä oli myös tällöin, että hanke ei tarkistamisajankohtana arvioituna muuten täyttäisi lain mukaisia edellytyksiä.

21 §. *Kalatalousvelvoitetta tai -maksua koskevien määräysten tarkistaminen.* Pykälä sisältäisi nykyisin vesilain 2 luvun 22 §:n 4 momentissa ja 22 b §:ssä olevat kalatalousvelvoitteiden tarkistamista koskevat säännökset. Yhdenmukaisesti nykyisten säännösten kanssa kalatalousvelvoitetta tai -maksua voitaisiin pykälän 1 momentin nojalla tarkistaa, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet. Velvoitetta voitaisiin lisäksi tarkistaa, jos se on osoittautunut kalataloudellisesti epätarkoituksenmukaiseksi. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta peria vuotuinen kalatalousmaksu suoraan lain nojalla kustannustason nousua vastaava määrä korotettuna.

22 §. *Lupamääräysten muuttaminen luvanhaltijan hakemuksesta.* Pykälässä olisi vesilain 16 luvun 32 §:ssä oleva luvanhaltijaaloitteinen luvan muuttamismahdollisuus. Vaikka säännös on käytännössä ymmärretty lähinnä menettelysäännökseksi, uudessa laissa se sijoitettaisiin muiden luvan tarkistamista koskevien säännösten yhteyteen. Nykyistä säännöstä on käytännössä sovellettu lähinnä vähäisiin muutoksiin, eikä tätä lähtökohtaa ole tarkoitus muuttaa. Säännöstä on kuitenkin täsmennetty niin, että vähäinen toisen edunloukkaaminen ei estäisi sen soveltamista.

4 luku. **Vedenotto**

1 §. *Soveltamisala.* Luku pitäisi sisällään lähinnä vesilain 9 luvussa nykyisin olevan vedenhankinnan erityissääntelyyn. Tällöin vedenhankinnalla tarkoitetaan veden ottamista, joka tapahtuu veden "nesteinä käyttämistä" varten. Vedenhankinnan sijasta luvussa käytettäisiin käsitettä veden ottaminen. Luvun otsikkona käytettäisiin lyhyempää muotoa vedenotto. Veden ottaminen olisi yleiskäsite, joka pitäisi sisällään paitsi perinteisen vedenhankinnan, myös muuta tarkoitusta varten

tapahtuvan veden johtamisen. Yleisterminä veden ottaminen kattaisi sekä pinta- että pohjaveden ottamisen. Vain joko pinta- tai pohjaveden ottamista koskevissa säännöksissä mainitaan soveltamisala erikseen.

Kuten muut hankeluvut myös nyt käsillä oleva luku täydentäisi lain yleisiä säännöksiä, joita sovelletaan luvun säännösten rinnalla veden ottamiseen. Esimerkiksi veden ottamisen luvanvaraisuus perustuisi 3 luvun 2 ja 3 §:ään, minkä lisäksi sovellettavaksi tulevat muun muassa 3 luvun säännökset lupaharkinnasta ja lupamääräyksistä siltä osin kun luvussa ei näistä säädetä.

Pykälän 1 momentin tarkoituksena on osoittaa, että luku koskee kaikkea pinta- ja pohjaveden ottamista. Poikkeuksen kuitenkin muodostaisi vesivoimalaitoksen tarpeisiin tapahtuva veden johtaminen, josta säädettäisiin lain 8 luvussa. Lähtökohtaisesti lukua sen sijaan sovellettaisiin myös jäähdytysveden johtamiseen. Pintaveden ottaminen on määriteltä momentissa sen vuoksi, että laissa ei ole yleistä pintaveden määritelmää. Luvun mukaan pintaveden ottamisena käsiteltäisiin myös veden ottamista lähteestä, vaikka rajanveto pohjaveden ottamiseen ei tältä osin ole täysin yksiselitteinen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin erikseen luvun soveltamisesta tekopohjaveden ottamiseen. Tämä tarkoittaisi muun muassa sitä, että myös keinotekoisesti valmistettua pohjavettä suojataan samalla tavoin kuin muuta pohjavettä. Tämä seuraa jo pohjaveden ja pohjavesiesiintymän määritelmästä, jotka kattavat myös tekopohjaveden ja tekopohjavesiesiintymän.

Pykälän 3 momentissa viitattaisiin vesihuoltolakiin vastaavasti kuin nykyisen vesilain 9 luvun 3 a §:ssä. Luvussa ei olisi yleistä säännöstä vesihuoltolain soveltamisesta, koska sellainen olisi jo lain soveltamisalaa koskevassa 1 luvun 2 §:ssä. Suppeammalla viittauksella 3 momentissa tarkoitettaisiin vesihuoltolain mukaista valtuutta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä raakaveden laatuvaatimuksista. Voimassa olevat vaatimukset perustuvat valtioneuvoston päätökseen (366/1994) juomaveden laatuvaatimuksista ja tarkkailusta, joka on voimassa kunnes se korvataan vesihuoltolain nojalla annettavalla asetuksella. Raakavesidirektiivissä tarkoite-

tuista vedenhankintaa koskevista suunnitelmista ja ohjelmista säädettäisiin 18 luvun 15 §:ssä.

2 §. *Vesialueen omistajan oikeus vedenottoon.* Pykälässä säädettäisiin alueen omistajan oikeudesta pinta- ja pohjaveden ottamiseen. Pintaveden ottamista koskeva pykälän 1 momentti sisältäisi vesilain nykyiseen 1 luvun 16 §:ään perustuvan säännöksen vesialueen omistajan oikeudesta ottaa vettä tavanomaista talouskäyttöä varten ilman ympäristölupaviraston lupaa. Tällainen perinteistä kotitarveottoa koskeva säännös säilytettäisiin uudessa laissa, mutta koska säännös syrjäyttäisi luvantarpeen, sen soveltamisala rajattaisiin suppeaksi. Tämän mukaisesti poikkeus luvantarpeesta koskisi ainoastaan 3 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua yksityisen edun loukkausta. Jos ottamisesta sen sijaan aiheutuisi 3 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuja seurauksia, se edellyttäisi tavalliseen tapaan ympäristölupaviraston lupaa. Rajauksen taustalla on se, ettei voida pitää perusteltuna, että omistaja voisi omiin tarpeisiinsa ottaa vettä täysin riippumatta ottamisen vaikutuksista. Säännös ei myöskään merkitse poikkeusta muista ottamista koskevista säännöksistä. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että säännöksenkin tarkoittama ottaminen kuuluu 2 luvun 14 §:n mukaisen ilmoittamisvelvollisuuden piiriin, jos ottaminen ylittää lainkohdassa säädetyn ilmoittamiskynnyksen.

Vesilain 1 luvun 16 § koskee nykyisin koti- ja karjatalouteen sekä kotipuutarhan kasteluun käytettävää vettä. Karjatalouden vedenkulutus voi kuitenkin nykyisin olla huomattavasti suurempaa kuin vesilakia säädettäessä. Tämän vuoksi uudessa laissa käytettäisiin käsitettä tavanomainen kiinteistökohtainen talous, joka paremmin kuvaa nykyisen säännöksen alkuperäistä tarkoitusta, eli kotitarveottamista. Uusi säännös edellyttäisi yhtäältä, että otettava vesi käytetään kiinteistöllä ja toisaalta, että käyttö liittyy tavanomaiseen kiinteistökohtaiseen talouteen, eli lähinnä koti- ja maatilatalouteen. Tavanomaisuus viittaa myös käytettävän veden määrään ja sisältää näin ottamista koskevan kohtuullisuusvaatimuksen. Säännös kattaisi nykyiseen tapaan myös puutarhan kasteluveden, mutta ei esimerkiksi peltojen kastelua yleisesti. Sään-

nöksen piiriin ei myöskään voi kuulua kuin korkeintaan pienimuotoinen kaupallisesti harjoitettu toiminta.

Suhteessa yhteisäluelakiin 1 momentin säännöstä on tulkittava niin, että omistajalla viitataan yleisesti osakaskuntaan, ei yksittäisiin osakkaisiin. Näin osakas ei voi saada säännöksen perusteella erityisasemaa, vaan osakkaiden kesken käyttöoikeuden sisältö ratkeaa yhteisäluelain säännösten kuten 28 a §:n nojalla.

Pykälän 2 momentissa olisi vesilain nykyiseen 1 luvun 16 §:n toiseen virkkeeseen sisältyvä säännös sovitettuna uuteen 1 momenttiin. Säännöksen mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voisi päätöksellään määrätä rajoituksia veden käyttämiseen, jos vettä ei riitä kaikille 1 momentin mukaiseen käyttöön tarvitseville. Mahdollisuus määräysten antamiseen säilytettäisiin uudessa laissa, vaikka säännöstä ei ilmeisesti ole koskaan sovellettu. Määräysten antamistomivalta olisi edelleen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella, jolle säännöksen tarkoittamat vesialueen omistussuhteisiin ja naapurussuhteisiin läheisesti liittyvät asiat soveltuisivat paremmin kuin ympäristölupavirastolle.

Käytännössä 2 momentin säännöksen tarkoittama tilanne voi tulla kysymykseen lähinnä pienissä uomissa, joista vettä ei välttämättä riitä kaikille tarvitsijoille. Suuremmissa vesistöissä riittävyys ei ole ongelma, vaan vettä voidaan ottaa ilman nimenomaista säännöstäkin, kunhan luvantarvekynnys ei ylitä. Toisaalta myös pienissä uomissa säännöksen tarkoittama asia saattaa tulla ratkaistuksi luvan yhteydessä.

Pykälän 3 momentti sisältää nykyisin vesilain 1 luvun 18 §:n 3 momentissa olevan pohjaveden ottamista koskevan poikkeuksen täsmennettynä soveltamisalan ja käyttötarkoituksen osalta niin, että se on yhdenmukainen 1 momentin kanssa. Siten edellä pinta-veden ottamisen osalta esitetty koskee soveltuvin osin myös pohjaveden ottamista. Vastaavasti kuin pintaveden ottamisen osalta, poikkeus koskisi ainoastaan 3 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettua yksityisen edun loukkausta koskevaa luvantarvetta. Säännös mahdollistaisi nykyisen tapaan kaivon tekemisen, vaikka tätä ei nimenomaisesti mainit-

taisi.

Pintaveden ottamisesta poiketen 4 momentissa säädettäisiin erikseen yhteisesti omistettun alueen osaomistajan oikeudesta pohjaveden ottamiseen. Vastaava säännös on nykyisin vesilain 1 luvun 10 §:n 2 momentissa.

3 §. *Muun kuin vesialueen omistajan oikeus ottaa pintavettä.* Muiden kuin alueen omistajan oikeudesta veden ottamiseen säädettäisiin pintavettä koskevassa 3 §:ssä ja pohjavettä koskevassa 4 §:ssä. Pykälät perustuisivat vesilain nykyiseen periaatteeseen, jonka mukaan omistajan suostumus ei ole edellytyksenä veden ottamiselle toisen alueelta. Julkisessa keskustelussa on esitetty, että omistajan suostumus tulisi asettaa edellytykseksi kaupallista tarkoitusta varten tapahtuvalle vedenotolle. Tätä on perusteltu muun muassa sillä, että ottaja saa kaupallista hyötyä ilmaisen luonnonvaran ottamisesta. Omistajan suostumus ottamiselle muodostuisi kuitenkin ongelmaksi sen vuoksi, että pintavesialueet ovat yleensä yhteisessä omistuksessa. Myös pohjavesialueella voi olla useita kiinteistöjä. Omistajuusvaatimusta voitaisiin näin kiertää niin, että ottaja hankkii osuuden yhteiseen alueeseen. Kun lisäksi otetaan huomioon, että eri ottamismuotojen asettaminen sääntelyllisesti eri asemaan muussa kuin luvanvaraisessa ottamisessa ei välttämättä onnistu, uudessakaan laissa suostumusta ei asetettaisi ottamisen edellytykseksi, vaan omistajan edut turvataan lupaharkintaa ja etusijajärjestystä koskevilla säännöksillä. Omistajalla olisi myös oikeus korvaukseen ottamisesta aiheutuvista haitoista. Korvausta ei sen sijaan maksettaisi otettavasta vedestä. Mahdollisuus lupien tarkistamiseen osaltaan myös turvaisi omistajan etuja siten, että ottamisen edellytykset myös omistajan oikeuksien näkökulmasta voisivat tulla uudelleen harkittavaksi.

Pykälän 1 momentti perustuisi vesilain nykyiseen 9 luvun 1 §:ään, joka on laissa alkuperäisessä muodossa, vaikka 10 luvusta on ympäristönsuojelulain säätämisen yhteydessä poistettu vastaavanlainen oikeus johtaa jätevettä. Säännöksessä olisi kyse eräänlaisesta yleiskäyttöoikeudesta ja näin se muodostaisi jatkumon yleiskäyttöä koskevaan 2 luvun 4 §:ään. Yleiskäyttöoikeudesta säännös kuitenkin eroaisi siinä, että oikeus ei kuulu kaikille

vaan on sidoksissa kiinteistön käyttöön. Siksi säännöksessä mainittaisiin kiinteistön omistaja ja haltija, eikä nykyisen lain tavoin jokin. Säännöksessä olisi kyse pelkästään käyttöoikeudesta ja ottamisen luvanvaraisuus ratkaisi muiden säännösten perusteella. Tätä eroa käyttöoikeus- ja lupasääntelyn välillä korostaisi viittaus 3 luvun 2 ja 3 §:n luvantarvekriteereihin. Tätä kautta säännöksen soveltamisala rajautuisi vain pienimittaiseen ottamiseen, kun laajamittaisemman ottamisen käyttöoikeudet taas ratkaistaisiin lupamenettelyn yhteydessä. Vastaavasti kuin 2 §:n mukainen ottaminen myös pykälän 1 momentin mukainen ottaminen kuuluisi 2 luvun 14 §:n mukaisen ilmoittamisvelvollisuuden piiriin, jos ottaminen ylittäisi lainkohdassa säädetyn ilmoittamiskynnyksen.

Ottamisoikeuden laajuus vastaisi nykyistä sääntelyä. Vesilain käsitteistön selventämiseksi talousveden ottamisen sijasta pykälässä viitattaisiin 2 §:n tavoin tavanomaista kiinteistökohtaista taloutta varten otettavaan veteen. Näin säännöksen perusteella ei esimerkiksi voida ottaa vettä toimitettavaksi muualla käytettäväksi. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin alueen haltijan suostumus edellytykseksi laitteiden pitkäaikaiselle sijoittamiselle toisen alueelle. Nykyinen laki ei tällaista vaatimusta aseta. Säännöstä sovellettaisiin myös maa-alueilla.

Pykälän 2 momenttia sovellettaisiin tilanteissa, joissa 1 momentin edellytykset eivät täyty. Kysymys on tällöin ottamisesta muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun ottamiseen tai 3 luvussa asetetun lupakynnyksen ylittävästä ottamisesta. Tällaisessa tilanteessa oikeuden ottamiseen ja sitä tarvittavien laitteiden pitämiseen myöntäisi nykyiseen tapaan ympäristölupavirasto. Säännöstä selvennettäisiin niin, että siinä viitataan luvan sijasta ympäristölupaviraston antamaan oikeuteen. Tällöin oikeudella viitattaisiin vain erikseen myönnettyyn käyttöoikeuteen. Asiallisesti säännös vastaa vesilain nykyisessä 9 luvun 2 §:ssä olevaa säännöstä. Sanotun lainkohdan viittaus omistajan luvantarpeen ei olisi kuitenkaan tarpeen, koska luvanvaraisuus seuraisi suoraan 3 luvun 2 ja 3 §:stä.

4 §. *Muun kuin omistajan oikeus ottaa pohjavettä.* Muiden kuin alueen omistajan oike-

utta pohjaveden ottamiseen koskeva säännös perustuisi vesilain nykyiseen 9 luvun 4 §:ään. Toisin kuin pintaveden ottamisesta, tällainen ottaminen edellyttäisi omistajan suostumusta tai ympäristölupaviraston lupaa. Pykälässä säädettäisiin sekä käyttötarkoituksista, joita varten oikeus voidaan myöntää, että myöntämisedellytyksistä. Pykälä koskisi muuta kuin luvanvaraista pohjaveden ottamista. Luvanvaraisen ottamisen yhteydessä käyttöoikeudet sen sijaan ratkaistaisiin luvan yhteydessä. Pykälä koskisi 3 §:n tavoin pelkästään käyttöoikeutta, kun ottamisen edellytyksistä muilta osin säädetään muualla. Pykälän tarkoittama ottaminen saattaa edellyttää myös 2 luvun 14 §:n mukaisen ilmoituksen tekemistä.

Pykälän 1 momentin 1 - 3 kohtiin sisältyisivät yksilöidyt käyttötarkoitukset, joita varten oikeus pohjaveden ottamiseen voidaan myöntää. Säännös vastaisi asiallisesti nykyisen vesilain 9 luvun 4 §:n 1 ja 2 momentissa nykyisin mainittuja käyttötarkoituksia. Momentin mukaan oikeus voidaan myöntää 2 §:ssä tarkoitettua tavanomaista kiinteistökohtaista taloutta varten, sellaista teollista tai taloudellista toimintaa varten, jolle pohjaveden saaminen on erityisen tärkeää taikka yhdyskunnan tai muuta yleistä tarvetta varten.

Yleisenä edellytyksenä oikeuden myöntämiselle olisi, että ottamisen toisen alueelta on oltava tarpeen mainittua käyttötarkoitusta varten. Tämän mukaisesti oikeutta ei voitaisi myöntää, jos tarve voidaan muulla tavalla tyydyttää. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäedellytyksistä, jotka nykyisen vesilain 9 luvun 4 §:n 1 momentin mukaisesti koskisivat ainoastaan 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettuja käyttötarkoituksia. Vesihuoltolaitoksen vedensaannin järjestäminen ja yleisen tarpeen vaatima ottaminen sen sijaan syrjäyttäisi momentissa säädetyt alueen omistajan suojaksi tarkoitetut edellytykset. Momentin mukaan ottamisoikeuden myöntämisedellytyksenä olisi edelleen se, että vettä riittää myös alueen omaan käyttöön. Omalla käytöllä tarkoitetaan nykyisen vesilain 9 luvun 4 §:n 1 momentin tavoin alueen nykyistä ja tulevaa käyttöä. Käytännössä veden riittävyys ei ole kuitenkaan yleensä ollut ongelmana, vaan ottamisen alueen muuta käyttöä rajoittava vaikutus, jollaista voi esiin-

tyä pienissäkin hankkeissa. Tämän vuoksi momentissa edelleenkin edellytettäisiin, että ottamisesta ei saa aiheutua alueen oikeudenhaltijoille kohtuuttomaksi katsottavaa haittaa tai häiriötä.

Pykälässä ei olisi nykyisen vesilain 9 luvun 4 §:n 2 momentin kaltaista säännöstä, joka rajoittaa veden johtamista paikkakunnan ukopuolelle paikkakunnan oman vesihuollon turvaamiseksi. Säännös olisi tarpeeton, sillä paikkakunnan vedenkäyttötarpeet on otettava huomioon oikeuden myöntämisedellytyksiä harkittaessa 5 §:n nojalla. Tätä kautta velvollisuus paikkakunnan omien tarpeiden huomiointiin on vesilain nykyistä 9 luvun 4 §:n 2 momenttia laajempi, sillä vesihuollon lisäksi huomioon otetaan myös muut paikkakunnan vedenottotarpeet.

Nykyisen vesilain 9 luvun 4 §:n 3 momentissa oleva toisen ottamosta tapahtuvaa ottamista koskeva rajoitus säilytettäisiin myös uudessa laissa muun muassa terveydensuojellullisista syistä. Myös vastuukysymykset ja veden riittävyys saattaisivat muodostua ongelmalliseksi, jos myös toiselle voitaisiin antaa oikeus käyttää vedenottamoita. Tämän vuoksi veden ottaminen toisen kaivosta tai ottamosta edellyttäisi 3 momentin mukaan aina omistajan suostumusta. Ilman omistajan suostumusta sen sijaan voitaisiin edelleen myöntää 1 momentin nojalla lupa oman oman tekemiseen.

5 §. *Vedenottotarpeiden yhteensovittaminen.* Uusi pykälä sisältäisi vedenottoa koskevan keskeisen säännöksen, jonka mukaan eri vedenottotarpeet tulee lupa-asiaa käsiteltäessä ja 4 §:n mukaista oikeutta myönnettäessä sovittaa yhteen. Tällä pyritään varmistamaan se, että vettä riittää kaikille tarvitseville. Pykälän 1 momentti sisältää yleisen periaatteen yhteensovittamisesta, jota sovellettaisiin muiden luvanmyöntämisedellytysten rinnalla kaikissa vedenottoa koskevissa lupa-asioissa. Kyseessä olisi siis erityissäännös, joka täydentäisi yleistä lupaharkintasääntelyä, mutta ei muodostaisi poikkeusta tästä. Lupaharkinnassa olisi luonnollisesti otettava huomioon muitakin tekijöitä kuin yhteensovittamisperiaate. Muiden tekijöiden, muun muassa hankkeen vaikutusten, vuoksi lopputulos harkinnassa voi myös olla toinen kuin mitä yhteensovittamisperiaate tai sitä täydentävä 2 mo-

mentin mukainen etusijajärjestys näyttäisi edellyttävän.

Yleistä periaatetta täydentäisi 2 momentissa oleva etusijajärjestys, joka tulisi sovellettavaksi silloin, kun kaikkien vedenottotarpeiden yhteensovittaminen ei ole mahdollista. Momentti määräisi eri vedenottotarpeiden keskinäisen etusijajärjestyksen tilanteissa, joissa vettä ei riitä kaikkiin tarpeisiin. Momentti perustuisi nykyisin vesilain 9 luvun 3 ja 9 §:ssä olevaan etusijajärjestyssääntelyyn, jota on kuitenkin ajanmukaistettu ja laajennettu koskemaan myös muita tilanteita kuin niitä, joissa on kaksi kilpailevaa hakemusta vireillä. Nykyisen säännöksen soveltamisessa ongelmana on ollut se, että käytännössä tilanteet, joissa lupahakemuksia on samanaikaisesti vireillä, ovat erittäin harvinaisia. Ehdotetussa laissa etusijajärjestys olisi yleinen, joten huomioon otettaisiin paitsi nykyiset myös tulevat vedenkäyttötarpeet, jotka lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä tulisivat arvioitaviksi. Tarkoituksena on näin täsmentää luvan myöntämisen edellytyksiä paikallisen vedensaannin ja muiden yhteiskunnan tärkeinä pitämien tarpeiden turvaamiseksi. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että lupaa vedenotolle ei voitaisi myöntää, jos hanke vaarantaa paremmalla etusijajärjestyksellä olevan vedenottotarpeen.

Etusijajärjestyksessä on otettu huomioon vesikaupan ja vedensiirtohankeiden asema niin, että veden siirto muualla käytettäväksi olisi mahdollista vain, jos vettä riittäisi myös paikkakunnan vedenkäyttötarpeiden turvaamiseksi. Tältä pohjalta etusijajärjestys rakentuisi seuraavien neljän kategorian varaan:

1) Perinteinen veden lähikäyttö, siltä osin kuin tämä ei sisälly yleiskäyttöoikeuksiin. Veden lähikäyttö olisi pykälän 2 momentin 1 kohdassa määritelty yhdenmukaisesti 2 §:n 1 momentin kanssa. Säännöksen tarkoittamat kiinteistöt saattaisivat myös kuulua vesihuoltolaitoksen verkoston piiriin. Säännös on rajattu melko suppeaksi sen vuoksi, että se syrjäyttää 2 kohdassa tarkoitetun yhdyskunnan vesihuollon.

2) Yhdyskunnan vesihuolto paikkakunnalla, joka tarkoittaisi lähinnä vesihuoltolaissa säänneltyä vesihuoltoa. Asutuksen vesihuollon lisäksi yhdyskunnan vesihuolto kattaisi vesihuolloltaan asutukseen rinnastuvan elin-

keinotoiminnan.

3) Veden muu käyttö paikkakunnalla, esimerkiksi teollisuuden vedenkäyttö sekä yhdyskunnan vesihuoltoa paikkakunnan ulkopuolella palveleva vedenotto. Vaikka lähtökohtana on, että paikkakunnan käyttötarpeet eivät saisi vaarantua ulkopuolisen käytön vuoksi, yhdyskunnan vesihuolto paikkakunnan ulkopuolella on säännöksessä rinnastettu paikkakunnan muuhun kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuun vedenkäyttöön ja näin erotettu muusta veden siirrosta, josta säädetäisiin 4 kohdassa. Tarkoituksena on, että sääntely ei tarpeettomasti vaaranna vesihuoltoa palvelevia vedensiirtohankeita eikä kuntien yhteistä vedenhankintaa, jotka ovat tärkeitä vesihuollon järjestämiselle kuntien yhteistyönä.

4) Veden siirto paikkakunnan ulkopuolelle muuta tarkoitusta kuin yhdyskunnan vesihuoltoa varten. Tämä sisältäisi myös veden kaupallisen myynnin, ei kuitenkaan esimerkiksi paikkakunnalla tapahtuvaa pullottamista myyntiä varten, mikä kuuluu kategoriaan 3. Säännöksen tarkoituksena on varmistaa se, että vedensiirtohankeet eivät vaaranna paikkakunnan vedenottotarpeita. Sen sijaan olosuhteissa, joissa vettä riittää myös paikallisiin tarpeisiin, vedensiirtohankeille ei asetettaisi erityisiä rajoituksia. Niiden toteuttaminen toisin sanoen olisi mahdollista, jos laissa vedenotolle asetetut yleiset edellytykset muuten täyttyvät.

Ehdotettu etusijajärjestys tarkentaisi yleistä intressivertailua, koska eri käyttötarpeiden välisessä konfliktissa on usein kyse myös erilaisten yleisten etujen välisestä ristiriidasta. Etusijajärjestys ei kuitenkaan missään oloissa poistaisi tarvetta tarkastella hankkeen lupa-edellytyksiä tavanomaisessa laajuudessa. Etusijajärjestys voisi lupahakemuksen käsittelyn lisäksi tulla sovellettavaksi luvan tarkistamisen yhteydessä, mutta se ei koskisi lupakynnyksen alittavaa toimintaa muutoin kuin 4 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa. Etusijajärjestys ei myöskään ratkaisisi konfliktia kahden samaa käyttötarvetta palvelevan hankkeen välillä, vaan tällaiset tilanteet jouduttaisiin ratkaisemaan yleisen intressivertailun perusteella.

6 §. *Vedenottoa koskeva lupapäätös.* Pykälään olisi koottu vedenottolupapäätöstä koskevat erityissäännökset. Muiden erityissään-

nösten tavoin pykälä ei olisi tyhjentävä vaan täydentäisi 3 luvun yleissäännöksiä, joissa säädetään muun muassa vaikutusten tarkkailusta. Pykälän 1 momentissa vahvistettaisiin käytäntö, jonka mukaan vedenottotarkoitus on määrätty luvassa. Nykyisessä laissa vedenottoluvan käyttötarkoitussidonnaisuus l-menee välillisesti ainoastaan 9 luvun 22 §:stä. Käyttötarkoituksen muuttaminen edellyttäisi näin aina luvan muuttamista. Tällainen säännös on perusteltu muun muassa sen vuoksi, että käyttötarkoitus on voinut vaikuttaa lupaharkintaan 5 §:n kautta. Käyttötarkoituksen merkitys korostuu intressivertailun kautta muutoinkin vesilain lupaharkinnassa verrattuna esimerkiksi maa-aineslain mukaiseen harkintaan.

Pykälän 1 momentin mukaan lupapäätökseen olisi kirjattava myös ottamispaikka sekä veden ottamisen enimmäismäärä. Ottamisen enimmäismäärän yksilöimistä ei säännöksessä määriteltäisi, vaan ympäristölupavirasto voisi tapauskohtaisesti kulloisenkin tilanteen mukaan päättää yksilöimistä.

Pykälän 2 momentti on suhteutettu yleisiin lupamääräyksiä koskeviin säännöksiin. Säännöksen tarkoittama vedenjohdon tai ottamon sijoituspaikka saattaa tulla ratkaistuksi pakkotoimisestikin.

Luvussa ei säädettäisi erikseen vedenottoluvan lupamääräysten tarkistamisesta, vaan tältä osin sovellettaisiin 3 luvun yleisiä säännöksiä. Näin pääsääntönä olisi, että myös vedenottolupa ja lupamääräykset annettaisiin toistaiseksi voimassaolevina. Kuitenkin 3 luvun 8 tai 19 §:n mukaisissa tilanteissa määräaikainen lupa tai lupamääräysten määräaikainen tarkistaminen olisi mahdollista. Lupamääräysten määräaikainen tarkistaminen saattaisi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun tulevista vedenkäyttötarpeista ei lupapäätöstä annettaessa ole riittävästi tietoa eri tarpeiden yhteensovittamiseksi 5 §:n edellyttämällä tavalla. Yhdyskunnan vesihuoltoa palvelevaa vesihuoltoa koskevien lupien tai lupamääräysten määräaikaisuus tulisi kuitenkin kyseeseen vain poikkeustapauksissa. Vedenotto yhdyskunnan vesihuoltoa varten on pitkäkestoista toimintaa ja vaatii kalliita investointeja. Lupien tai lupamääräysten määräaikaisuus saattaisikin vaarantaa vesihuoltolaitoksen mahdollisuuksia huolehtia vesi-

huoltolaissa säädetyistä velvoitteistaan.

7 §. *Vedenottoluvan voimassaolo.* Vesiläisä ei nykyisin ole järjestelmää, joka mahdollistaisi varavedenottamoiden rakentamisen. Tilanne on jouduttu ratkaisemaan niin, että on haettu erilliset luvat kapasiteetiltaan suuremman ottamon rakentamiselle ja vedenottamislupa vain nykyistä tarvetta varten. Tällöin ottamon koko kapasiteetin käyttöönotto kuitenkin edellyttää ottamisluvan muuttamista. Mahdollisuutta hakea lupaa varsinaista tarvetta suuremmalle vesimäärälle erityistilanteisiin varautumista varten taas rajoittavat luvan käyttöönottamista määräajassa edellyttävät säännökset. Tämän vuoksi pykälässä säädettäisiin poikkeuksesta määräaikaan koskeviin lain yleisiin säännöksiin.

Pykälä mahdollistaisi sen, että säännönmukaisen vesihuollon vaarantumiseen varautumista varten lupa voitaisiin kokonaan tai osittain myöntää ilman määräaikaan. Tämä poikkeus koskisi sekä varavedenottamoa koskevaa lupaa että vedenottoa koskevaa lupaa silttä osin, kun kyse on säännönmukaisen ottamisen ylittävistä määrästä häiriötilanteissa. Poikkeus koskisi ainoastaan pykälässä tarkoitettuihin häiriötilanteisiin varautumista, eikä säännöstä voitaisi tätä laajemmin soveltaa vedenottoluvissa. Tarkoituksena ei olisi mahdollistaa lupien varastoon hakemista välttämätöntä tarvetta laajemmin. Säännös ei myöskään mahdollistaisi muutoin kuin määräajan osalta poikkeamista yleisistä lupaedellytyksiä tai lupamenettelyä koskevista säännöksistä. Se, että lupaa poikkeuksen tarkoitamalta osalta ei ole tarkoitus normaalitilanteissa ottaa käyttöön, voidaan kuitenkin ottaa huomioon luvan myöntämisedellytyksiä harkittaessa.

Myös säännöksen tarkoittamasta ottamisesta olisi tehtävä ilmoitus ympäristölupavirastolle ja valvontaviranomaiselle 3 luvun 17 §:n nojalla.

8 §. *Vesijohdon sijoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin vesijohdon sijoittamisesta toisen alueelle. Lähtökohtana olisi, että sijoittaminen edellyttäisi omistajan suostumusta tai viranomaispäätöstä. Tämä vastaisi nykyistä sääntelyä, vaikka nykyisen vesilain 9 luvun 18 §:n 1 momentissa harhaanjohtavasti mainitaan alueen omistajan sallimisvelvollisuus. Maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:ää voi-

daan sen 4 momentin mukaan soveltaa vesihuoltolaitoksen vesijohdon sijoittamiseen, vaikka tarvittava oikeus olisi perustettavissa myös vesilain säännösten nojalla. Tältä osin vesilain ja maankäyttö- ja rakennuslain säännökset vesijohdon sijoittamisesta ovat päällekkäisiä. Tällaista järjestelyä, jossa johtojen sijoittaminen perustuu kahteen päällekkäiseen säädökseen, ei voida pitää tarkoituksenmukaisena eikä tilannetta, jossa voidaan valita sovellettava laki, voida pitää hyväksyttävänä. Vaikka vesilain ja maankäyttö- ja rakennuslain järjestelmät ovat päällekkäisiä, niissä on kuitenkin eroja muun muassa nennettelyn joustavuuden samoin kuin korvausten määräämisen osalta.

Uudessa laissa sääntelyn päällekkäisyys poistettaisiin ja lakien soveltamisalasta johtojen sijoittamisesta säädettäisiin nykyistä tarkemmin. Tämä koskisi sekä 4 luvussa säänneltyä vedenottoon liittyviä vesijohtoja että 5 luvussa säänneltyjä ojia. Uudessa laissa avoimista vesijohtoa käsiteltäisiin ojana ja nyt käsillä oleva pykälä koskisi vain varsinaista vesijohtoa. Vesilain ja maankäyttö- ja rakennuslain soveltamisala määriteltäisiin 4 ja 5 luvussa samalla tavoin. Päällekkäisyyden poistaminen myös maankäyttö- ja rakennuslain osalta edellyttäisi vastaavien rajausten lisäämistä myös maankäyttö- ja rakennuslakiin.

Vesilain ja maankäyttö- ja rakennuslain välinen rajanveto perustuisi uudessa laissa alueen yhdyskuntatekniseen kehitykseen ja kaavoitustilanteeseen. Pääsääntönä olisi, että vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sekä asemakaava-alueella, lukuun ottamatta maankäyttö- ja rakennuslain 10 luvussa tarkoitettua ranta-asemakaava-aluetta, sovellettaisiin maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiä. Vesilain asianomainen säännös tulisi kuitenkin myös näillä alueilla sovellettavaksi, jos kysymys olisi lupaan liittyvästä vesijohdosta ja oikeus annettaisiin lupapäätöksen yhteydessä. Tästä säädettäisiin pykälän 1 momentissa, jota yleisenä säännöksenä sovellettaisiin sijoittamispaikasta riippumatta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muusta kuin lupapäätöksen yhteydessä päätettävästä sijoittamisesta. Säännös koskisi sekä muuta kuin luvanvaraista ottamista palvelevaa johtoa että luvanvaraiseen ottamiseen liittyvää

johtoa, jonka sijoittamisesta ei ole päätetty luvan yhteydessä. Vesilain nykyisen 9 luvun 18 §:n 2 momentin mukaisesti oikeuden myöntäisi kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, jollei kyse olisi usean kunnan alueella kulkevasta vesijohdosta, jollaisen sijoittamisesta päättäisi aina ympäristölupavirasto. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaa kuitenkin rajoitaisi edellä kuvatun mukainen soveltamisalarajaus, jonka mukaan säännös ei koskisi vesihuoltolaitoksen toiminta-alueita eikä muita asemakaava-alueita kuin ranta-asemakaava-alueita. Näiltä osin sijoittamista päätettäisiin maankäyttö- ja rakennuslain nojalla. Usean kunnan alueella kulkevan vesijohdon sijoittamisesta päättäisi kuitenkin aina ympäristölupavirasto. On myös huomattava, että lakien välinen soveltamisalarajaus koskee ainoastaan maanalueita. Vesialueilla sijoittamisesta päätettäisiin aina pykälän 1 tai 2 momentin nojalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yleisestä periaatteesta, jonka mukaan johto on sijoitettava toisen alueelle niin, että siitä aiheutuva haitta jää mahdollisimman vähäiseksi. Tämä tulee ottaa huomioon ennen kaikkea sijoittamispaikkaa valittaessa. Pykälässä ei olisi erillistä säännöstä sijoittamisesta aiheutuvan edunmenetyksen korvaamisesta, sillä yleistä korvausvelvollisuutta koskevan 13 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan yleissäännös kattaa myös pykälän tarkoittamat tilanteet.

On huomattava, että pykälä ei millään tavoin rajoitaisi oikeutta sopia johdon sijoittamisesta. Käytännössä valtaosa johdoista sijoitetaan juuri sopimusten perusteella. Tarkoitusta varten maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto ja Suomen Kuntaliitto ovat laatineet sopimusmallin. Sopimuksen ongelmana on kuitenkin sen pysyvyys, sillä suostumuksia ei kirjata kiinteistötietojärjestelmään. Ehdotuksessa ei esitetä lakiin lisättäväksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n 2 momentin kaltaista säännöstä siitä, että johtojen sijoittamista koskeva sopimus sitoo myös kiinteistön uutta omistajaa. Tosin sijoittamista varten voidaan aina perustaa rasite, minkä lisäksi 17 luvun 9 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi sopimukseen perustuvan oikeuden suojaamiseksi annettavasta luvasta.

9 §. *Vedenottoluvasta poikkeaminen.* Säännös vastaa asiasisällöltään vesilain ry-

kyistä 9 luvun 20 §:ää, jota on kuitenkin sanonnallisesti muokattu ottaen huomioon muun muassa valmiuslaki (1080/1991), joka saattaa tulla sovellettavaksi vedenotossa nyt käsillä olevan säännöksen lisäksi. Säännöksen kohteena voisivat olla myös normaaliolojen poikkeustilanteet kuten sähkökatkot. Vesihuolto olisi pykälässä ymmärrettävä laajasti niin, että se kattaa myös haja-asutuksen vesihuollon. Muu painava syy voisi olla esimerkiksi elintarvikehuollon turvaaminen.

Pykälän 2 momentin mukaan luvan mukaisesta käyttötarkoituksesta poikkeamisesta olisi nykyiseen tapaan ilmoitettava alueelliselle ympäristökeskukselle.

10 §. *Veden ottamisen rajoittaminen poikkeuksellisen syyn vuoksi.* Säännös perustuisi vesilain nykyiseen 9 luvun 14 §:ään, jonka soveltamisalaa on kuitenkin laajennettu koskemaan pohjaveden lisäksi myös pintaveden ottamista. Säännöksen tarkoituksena on turvata vedensaanti silloin, kun sitä normaaliin tapaan ei riitä kaikille tarvitseville pitkäaikaisen kuivuuden tai muun vastaavan poikkeuksellisen syyn vuoksi. Etusijajärjestyksen periaatteiden mukaisesti tällaisessa tilanteessa varmistettaisiin nykyisen lain tavoin, että muu vedenotto ei vaarantaisi tavanomaista kiinteistökohtaista taloutta palvelevaa vedenottoa. Tämä tapahtuisi niin, että vettä tällaista tarvetta varten tarvitseva voisi tehdä ympäristölupavirastolle hakemuksen muun vedenottajan rajoittamaan määrääjäksi otettavan veden määrää. Rajoitus koskisi ennen kaikkea lupaan perustuvaa ottamista, mutta voisi tulla sovellettavaksi myös muussa ottamisessa. Pykälän soveltamisalaa laajennettaisiin nykyisestä niin, että rajoittamista voitaisiin hakema myös yhdyskunnan vesihuoltoa varten tapahtuvan ottamisen turvaamiseksi. Tällaisessa tilanteessa hakijana voisi olla esimerkiksi vesihuoltolaitos.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rajoittamiseen liittyvästä korvausvelvollisuudesta. Säännös vastaisi vesilain 9 luvun 14 §:ssä olevan korvaussäännöstä. Korvausvelvollisuus koskisi kohtuutonta edunmenetystä ja siitä vastaisi 1 momentin mukaista määrääystä hakenut. Ympäristölupavirasto voisi kuitenkin määrätä myös muut rajoituksesta olennaista hyötyä saavat osallistumaan korvausten maksamiseen, vaikka nämä eivät ole ol-

leet hakijana. Korvauksen määräisi ympäristölupavirasto edunmenetyksen kärsineen hakemuksesta joko rajoituksen antamisen yhteydessä tai myöhemmin.

11 §. *Vedenottamon suoja-alueen perustaminen.* Suoja-alueen perustamisesta vedenottoa varten säädetään nykyisin vesilain 9 luvun 19 ja 20 §:ssä. Suoja-alueisiin liittyvän vesilain ulkopuolisen lainsäädännön kehittyminen ei kokonaan ole poistanut tarvetta suoja-aluesääntelylle, vaan suoja-aluesäännökset ovat etenkin pohjaveden osalta edelleen tarpeellisia täydentämään muuta lainsäädäntöä. Pintavedenottamoiden suoja-alueista ei ole kokemuksia, mutta mahdollisuutta suoja-alueen perustamiselle pintaveden ottamista varten ei ole syytä kokonaan poistaa laista. Pykälä on kuitenkin kirjoitettu pääasiällisen käyttötarkoituksen eli pohjaveden ottamisen suojaamisen näkökulmasta ja ulotettu pintaveden ottamiseen 2 momentin viittaussäännöksellä.

Nykyisen lain soveltamiskäytännössä ongelmaksi on muodostunut suoja-alue määräysten vähäinen käyttö. Syynä tähän on pidetty ensinnäkin sitä, että vesilain 9 luvun 19 §:n mukaan suoja-alue voidaan määrätä ainoastaan luvanhakijan hakemuksesta. Pohjavedenottamon suoja-alue voidaan kuitenkin lupapäätöksen yhteydessä määrätä ilman hakemustakin, jos tämä harkitaan tärkeän tarpeen vaatimaksi terveydellisistä syistä tai muutoin pohjaveden puhtauden säilyttämiseksi. Käytännössä myöskään pohjavedenottamoiden suoja-alueita ei viime aikoina juurikaan ole perustettu. Tähän on vaikuttanut se, että pohjaveden pilaamis- ja muuttamiskieltoa on sellaisenaan pidetty riittävänä. Maanomistajien kannalta ongelmallisena on pidetty erilaisia epävirallisia pohjavesien suojelusuunnitelmia. Tällaiset suunnitelmat ovat saattaneet syrjäyttää suoja-alue määräykset, joiden yhteydessä alueen käytön rajoitukset ja korvausasiat vesilain mukaan tulisi ratkaista. Vaikka suunnitelmiin pohjana on käytetty pohjaveden pilaamiskieltoa, suunnitelmia ei kuitenkaan tunneta lainsäädännössä välineenä, jolla pohjaveden pilaamiskieltoa voitaisiin tulkita. Suunnitelmiin ei myöskään liity korvausjärjestelmää.

Suoja-aluesääntelyä onkin tarpeen selvittää. Tätä puoltavat sekä suoja-alueisiin liitty-

vä yleinen etu että oikeusturvanäkökohdat. Suoja-alueääräykset toimisivat tällöin pohjaveden pilaamis- ja muuttamiskiellon tueksi laadittujen pohjavesien suojelusuunnitelmien toteuttamisvälineenä niin, että määräyksillä yksilöidään ne toimenpiteet, joita pohjaveden pilaamis- ja muuttamiskiellot, suojelusuunnitelmat sekä vesilain säännökset huomioon ottaen on suoja-alueella rajoitettava.

Uusien suoja-alesäännösten mukaan suoja-alueen perustaminen ei jäisi pelkästään luvanhakijan varaan. Yleisen edun kannalta tarpeelliset suoja-alueääräykset on voitava asettaa luvanhakijan aloitteesta riippumatta. Tämä koskee esimerkiksi yhdyskunnan vedenhankinnan turvaamiseksi tarpeellisia rajoituksia. Järjestelmän selkeys samoin kuin oikeusturvanäkökohdat puoltavat aloitteento-oikeuden antamista myös asianosaisille, eli ennen kaikkea alueen omistajalle. Pykälän 1 momentissa säädettäisiinkin, että hankkeesta vastaavan lisäksi myös valvontaviranomainen ja asianosainen voi tehdä ympäristölupavirastolle esityksen suoja-alueen perustamiseksi. Suoja-alue voitaisiin perustaa joko lupapäätöksessä tai myöhemmin erillisen hakemuksen nojalla. Perustamisedellytyksiä harkittaessa on otettava huomioon suoja-alesäännösten tarkoitus, joka on ensisijaisesti raakaveden laadun turvaaminen. Suoja-alueääräyksiä ei sen sijaan olisi tarkoitettu yleisemmin pohjaveden suojelukeinoksi. Tämän mukaisesti 1 momentissa säädettäisiin, että suoja-alue voitaisiin perustaa ainoastaan veden laadun tai pohjavesiesiintymän antoisuuden turvaamiseksi. Momentissa säädettäisiin edelleen, ettei suoja-alueita saa määrätä laajemmaksi kuin, mitä veden laadun tai pohjavesiesiintymän turvaaminen välttämättömästi vaatii.

12 §. *Suoja-alueääräykset.* Pykälän mukaan suoja-aluepäätökseen on otettava tarpeelliset määräykset suojatoimenpiteistä ja muista suoja-alueen käytön rajoituksista sekä suoja-alueääräysten noudattamisen valvonnasta. Yleisenä edellytyksenä 1 momentin mukaan olisi, että suoja-alueääräykset eivät saisi olla ankarampia kuin mitä suoja-alueen perustamistarkoitus huomioon ottaen on pidettävä välttämättömänä.

Suoja-alueääräysten keskeisenä tarkoituksena on määrittää suoja-alueen maankäyt-

tömahdollisuudet. Keskeinen osa määräyksiä on ottamisen vuoksi alueella kiellettyjen ja rajoitettujen toimenpiteiden yksilöinti. Tarkoituksenmukaista on, että määräyksiin koetaan myös muihin säännöksiin perustuvat alueen käytörajoitukset. Näiltä osin kyse olisi kuitenkin rajoitusten toteamisesta, sillä varsinaiset oikeusvaikutukset perustuvat muihin säännöksiin. Varsinaisia suoja-alueääräyksiä sen sijaan olisivat sellaiset rajoitukset, jotka eivät välittömästi seuraa muusta lainsäädännöstä. Juuri tällaisia määräyksiä koskisi 13 §:n mukainen korvausvelvollisuus. Suoja-alueääräyksiä annettaessa voidaan ottaa huomioon mahdolliset alueelle laaditut pohjavesien suojelusuunnitelmat. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että määräyksillä yksilöidään ja vahvistetaan suunnitelmien vaikutukset suoja-alueen käyttöön. Näin suunnitelmien oikeusvaikutukset alueen käyttöön välittyisivät suoja-alueääräysten kautta.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös suoja-alueääräyksiin liittyvästä korvausvelvollisuudesta. Vesilain 9 luvun 19 §:n 2 momentin tavoin suoja-alueääräyksistä aiheutuvat edunmenetykset olisi korvattava. Korvausvelvollisuus olisi vedenottamon omistajalla tai haltijalla, jonka toiminnan suojaamiseksi suoja-alue on perustettu. Korvausvelvollisuus olisi omistajalla tai haltijalla myös silloin kun suoja-alue on perustettu yleisen syyn vuoksi, sillä tällöinkin syynä perustamiseen on tämän toimesta tapahtuva ottaminen. Tässä mielessä suoja-aluekorvaus on nähtävä osana vedenottohankkeen toteuttamiskustannuksia, jotka vesihuoltolaitos voi vesihuoltolain mukaan sisällyttää vesihuolosta perittäviin maksuihin.

Pykälän 1 momentin mukaisen korvausvelvollisuuden lähtökohtana on, että korvauksia maksetaan niistä rajoituksista, joita suoja-alueääräyksistä seuraa. Sen sijaan korvausvelvollisuuden piiriin ei tulisi saattaa sellaisia toimintoja, jotka lainsäädännön perusteella muutoinkin estyvät. Muun muassa pilaamiskiellon joustavuuden ja siihen sisältyvän riskinäkökohdan vuoksi, kiellon käytännön vaikutuksen tulkinta tehtäisiin tapauskohtaisesti korvaushakemusta käsiteltäessä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhdenmukaisesti vesilain nykyisen 9 luvun 19

§:n 3 momentin kanssa suoja-alueen perustamista koskevan päätöksen noudattamisesta muutoksenhausta huolimatta. Tällä estettäisiin mahdollisuus käyttää muutoksenhakua määräysten voimaantulon lykkäämiseen.

Pykälän 3 momentissa olisi vesilain nykyistä järjestelmää vastaava säännös suoja-alueääräyksistä poikkeamisesta. Poikkeuksen määräyksistä myöntäisi hakemuksesta tapauskohtaisesti ympäristölupavirasto. Jos kyse kuitenkin olisi ympäristölupaa edellyttävästä toiminnasta, poikkeamisesta päätettäisiin ympäristölupapäätöksellä. Tästä on nimenomainen säännös ympäristönsuojelulain 39 §:n 4 momentissa, johon momentissa viitattaisiin. Säännös vastaisi vesilain nykyistä 9 luvun 19 §:n 4 momenttia, jota on kuitenkin selvennetty vastaamaan paremmin alkuperäistä tarkoitusta ja ympäristönsuojelulain 39 §:n 4 momenttia. Säännöksen tarkoittamassa tapauksessa poikkeamisesta päättää isitoimivaltainen ympäristölupaviranomainen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ollessa lupaviranomainen, sen tulee ympäristönsuojeluasetuksen 16 §:n 3 momentin nojalla pyytää lausunto alueelliselta ympäristökeskukselta ennen poikkeuksen myöntämistä.

Pykälän 4 momentin mukaan suoja-alueääräysten tarkistamisessa noudatettaisiin lain 3 luvun 20 §:n säännöksiä lupamääräysten tarkistamisesta. Määräyksiä voitaisiin näin olleen tarkistaa ennakoimattomien vaikutusten tai olosuhteiden muutosten taikka turvallisuussyiden vuoksi.

13 §. *Käyttö- ja lunastusoikeus suoja-alueella.* Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 9 luvun 21 §:n pakkotoimioikeutta koskevaa säännöstä. Säännöksen nojalla ympäristölupavirasto voisi suoja-alueella antaa vedenottamon omistajalle tai haltijalle oikeuden käyttää tai lunastaa omaksi alue, jota tarvitaan vedenottoa palvelevia rakennelmia tai laitteita varten. Säännös on tarpeen sen vuoksi, että suoja-alueen perustamispäätös tai suoja-alueääräykset eivät anna vedenottamon haltijalle tai omistajalle oikeutta käyttöoikeutta alueeseen, vaan tällainen on tarvittaessa erikseen perustettava. Myös pykälän tarkoitamaan käyttö- tai lunastusoikeuteen liittyvästä korvausvelvollisuudesta säädettäisiin 13 luvun 1 §:n 1 momentin yleissäännöksessä.

5 luku. Ojitus

1 §. *Soveltamisala.* Luvun säännöksiä sovellettaisiin pykälässä määriteltyyn ojituksen ja ojan käyttöön. Ojituksen määritelmä vastaisi nykyisen vesilain 6 luvun 1 §:ää. Ojituksella tarkoitettaisiin siten maan kuivattamiseksi taikka muunlaisen alueen käyttöä haittaavan veden poistamiseksi suoritettavia 1 momentissa lueteltuja toimenpiteitä. Ojituksen käsitteen keskeisenä sisältönä olisi siten toimenpiteen suorittaminen kuivatustaroituksessa. Ojituksen alaan kuuluvana toimenpiteenä tulisi kyseeseen ojan tekeminen, ojan, puron tai noron suurentaminen tai dikaiseminen taikka sellainen noron tai puron perkaaminen, johon ei sovellettaisi 6 luvun säännöksiä keskivedenkorkeuden muuttamista tarkoittavista hankkeista. Jos noron tai puron perkaamisesta aiheutuisi yläpuolella olevan järven keskivedenkorkeuden alenemista, tulisi hankkeeseen soveltaa 6 luvun säännöksiä. Ojan, puron tai noron suurentaminen kattaa niiden leventämisen ja syventämisen, joten nykyisen vesilain tapaan olemassa olevan ojan kaikenlaiseen suurentamiseen sovellettaisiin luvun ojitusta koskevia säännöksiä. Ojan käyttöä ei pykälässä erikseen määriteltäisi, mutta tyypillisiä ojan käyttöä koskevia kysymyksiä ovat muun muassa kiinteistönomistajien väliset vedenjuoksun estämistä tai ojan tukkimista koskevat riita-asiat.

Ojitus on muusta lain soveltamisalaan kuuluvasta vesistö- ja rakentamisesta poiketen yleisesti kiinteistöaloudellinen hanke, johon liittyy maanomistajien oikeussuhteiden selvittelyä. Vesilain ojitusäännöksillä ei ole ollut kiinteää yhteyttä lain yleisiin vesirakentamista koskeviin säännöksiin, koska ojitus ei yleensä ole luvanvaraista. Sen sijaan voimassa olevan vesilain ojitusta ja järjestelyä koskevat luvut ovat yhteydessä toisiinsa kuivatushyödyn määrittelyn ja yhtiösäännösten kautta. Ojituksen rajaus järjestelyyn nähden jää epämääräiseksi, mikä on aiheuttanut soveltamisongelmia etenkin luonnonsuojelun kannalta. Järjestely on hanketyyppinä pitkälti päällekkäinen ojituksen kanssa, minkä vuoksi järjestelyn käsitteestä ehdotetaan luovuttavaksi. Uudessa laissa keskivedenkorkeuden

pysyvistä muuttamisesta ja vesistön säännöstelystä säädettäisiin edelleen omissa luvuissaan, mutta aiemmin järjestelyn käsitteeseen kuuluneet purojen perkaukset tai pengerrykset voisivat jatkossa sisältyä myös ojitushankkeeseen.

Järjestelyn lisäksi ojitusta koskevalla sääntelyllä on ollut kiinteä yhteys nykyisen vesilain jäteveden johtamista koskevaan 10 lukuun, josta ehdotuksessa esitetään kokonaan luovuttavaksi. Jäteveden määritelmä ja viemäreiden sääntely ehdotetaan siirrettäväksi vesilain 10 luvusta ympäristönsuojelulakiin, josta viitattaisiin viemärin sijoittamista ja siihen liittyvää kaivamista ja muita töitä koskevan sääntelyn osalta vesilakiin ja maankäyttö- ja rakennuslakiin.

2 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin nykyistä lakia yksityiskohtaisemmin ojituksen kannalta keskeiset käsitteet.

Kuivatusalueella tarkoitettaisiin kaikkia niitä maa-alueita, joille yhteinen ojitus tuottaa hyötyä. Kuivatusaluetta kutsutaan siten usein myös ojituksen hyötyalueeksi. Vastava määritelmä sisältyy vesilain 6 luvun 13 §:n 3 momenttiin.

Ojituksesta saatavalla hyödyllä tarkoitettaisiin vastaavasti kuin vesilain 6 luvun 16 §:ssä maan käyttöarvon nousua siinä tarkoituksessa, johon maata käytetään tai olosuhteet huomioon ottaen voidaan lähinnä käyttää. Vuoden 1997 vesilain muutoksella hyödyn määritelmä muutettiin siten, että se soveltui aikaisempaa paremmin erilaisiin olosuhteisiin. Ensisijaisesti hyöty arvioidaan sen perusteella, mihin tarkoitukseen maata ojituksen jälkeen tosiasiallisesti tullaan käyttämään. Ellei jollakin alueella ole ojituksen jälkeen todettavissa selkeää käyttötarkoitusta, hyötynä pidetään maan käyttöarvon nousua siinä tarkoituksessa, johon maata olosuhteet huomioon ottaen voidaan lähinnä käyttää.

Hyödynsaajana pidettäisiin ojituksesta hyötyä saavan maan omistajaa. Hyödynsaaja tarkoittaisi tässä yhteydessä kiinteistön sijasta henkilöä, mikä ei nykyisen vesilain nojalla ole ollut aivan selvää. Hyödynsaajan on katsottu olevan kiinteistö, eivät henkilöt erikseen, silloin kun kyse on yhteisomistuksessa olevasta kiinteistöstä. Myös jatkossa yhteis-

omistuksessa olevan kiinteistön omistajat katsottaisiin yhdeksi hyödynsaajaksi. Toisaalta ei ole ajateltu, että yhden henkilön omistamat kolme kiinteistöä muodostaisivat kolme erillistä hyödynsaajaa, vaikka hyötysten osittelu usein perustuukin kiinteistörekisterin mukaisiin tiloihin. Hyödynsaajan käsitteellä on tältä osin ollut yhteys yhteisen ojituksen määritelmään.

Yhteisellä ojituksella tarkoitettaisiin ojitusta, jonka kuivatusalue muodostuu eri maanomistajille kuuluvista useista kiinteistöistä. Merkittävästi muiden kiinteistöjen kuivatukseen vaikuttava oja olisi siten periaatteessa määritelmän perusteella yhteinen oja, vaikka käytännössä alkuperäinen ojitus ei välttämättä ole ollut yhteinen. Lähtökohtaisesti kiinteistöjen rajalla olevan ojan olisi aina katsottava hyödyttävän molempia siihen rajoittuvia kiinteistöjä, ellei olosuhteista muuta johdu. Yhteisen ojituksen määritelmä perustuisi vesilain 6 luvun 13 §:n 1 momenttiin.

Aktiiviosakas olisi ojituksen hyödynsaaja, joka on vaatinut ojitusta tai yhtynyt sellaiseen vaatimukseen taikka lisähyödyn saamiseksi vaatinut muutosta ojitussuunnitelmaan.

Passiiviosakas olisi vesilain 6 luvun 21 §:n mukaisesti ojituksen muu hyödynsaaja, joka ei ole vaatinut ojitusta eikä yhtynyt sellaiseen vaatimukseen taikka lisähyödyn saamiseksi vaatinut muutosta ojitussuunnitelmaan. Passiiviosakas on aktiiviosakkaiden tavoin velvollinen osallistumaan ojituksen kustannuksiin, mutta hänen asemansa eroaa muutoin tietyiltä osin aktiiviosakkaiden asemasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin nykyisen lain 6 luvun 35 §:n tavoin vesihuoltolaitoksen erityisasemasta hyödynsaajana silloin, kun vesihuoltolaitoksen viemäriä voidaan pitää luvun soveltamisalaan kuuluvan ojana. Ojan käsitettä ei olisi pykälässä erikseen määritelty, mutta ojana pidettäisiin 1 §:n soveltamisalasäännöksen mukaisesti kaikkia maan kuivattamiseksi taikka muunlaisen alueen käyttöä haittaavan veden pois johtamiseksi tehtyjä avouomia tai putkia. Ojalla tarkoitettaisiin siten avo-ojan ja salaojan lisäksi sellaista viemäriä, jonka tarkoituksena on huolehtia tai perustusten kuivatusveden johtaminen. Jos vesihuoltolaitoksen viemärissä,

jonka tarkoituksena on huleveden tai perustusten kuivatusveden johtaminen, johdettaisiin vettä vesihuoltolaitoksen viemäriverkoston ulkopuolelle, tulisi tällaista viemäriverkoston kattamaa aluetta käsitellä kuivatusalueen erillisenä osittelualueena. Hyödynsääjäksi katsottaisiin tältä osin vesihuoltolaitos eikä hyödynsääjina pidettäisi niitä yksittäisten kiinteistöjen omistajia, joita kyseinen viemäriverkosto palvelee.

3 §. *Ojituksen luvanvaraisuus.* Pykälässä säädettäisiin ojituksen ja ojan käytön luvanvaraisuudesta. Säännöksellä ei ole tarkoitettu merkittävästi muuttavaa ojituksen luvanvaraisuutta koskevia säännöksiä, minkä vuoksi merkittävä osa ojitushankkeista voitaisiin edelleenkin toteuttaa ilman viranomaisen antamaa ennakkollista luparatkaisua. Lupaa edellyttävien ojitusten osalta pykälä olisi osin itsenäinen luvantarvesäännös ja osin viittausäännös vesitaloushankkeiden yleiseen luvanvaraisuuteen eli ehdotetun lain 3 luvun 2 §:ään. Pykälän 1 momentin 1 kohdalla säädettäisiin käytännössä vesilain ja ympäristönsuojelulain keskinäisestä suhteesta. Ojitus saattaisi ympäristövaikutustensa vuoksi olla ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristölupatarpeessa. Ojitusasiat niihin liittyvine käyttöoikeus- ja korvauskysymyksineen ovat kuitenkin senlaatuista, ettei niiden käsittely ympäristönsuojelulain mukaisessa järjestelmässä ole mahdollista. Sen vuoksi näiden hankkeiden sääntely vesilain järjestelmässä on edelleen perusteltua, jolloin asian käsittelyssä on kuitenkin otettava huomioon soveltuvin osin pilaamisen torjuntaa koskevat säännökset. Säännös vastaisi tältä osin nykyisen vesilain 1 luvun 19 §:n luvantarvesäännöstä. Pykälän 1 momentin 2 kohdan viittaus 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuun muutokseen tai seuraukseen vastaisi nykyisen vesilain 6 luvun 2 §:ää. Viittaus kattaisi nykyiseen tapaan 3 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettujen yleistä etua loukkaavien muutosten lisäksi 2 momentissa tarkoitettua yksityisen edun loukkaukset, joille edunhaltija voisi antaa suostumuksensa eikä lupa silloin niiden perusteella olisi tarpeen. Lupaa ojitukselle ei voimassa olevan lain 6 luvun 2 §:n tapaan tarvittaisi siltä osin kuin yksinomaan puron yläpuolisella alueella suoritettava ojitus aiheuttaisi virtaaman muuttumista purossa. Poikke-

us koskisi siis ainoastaan virtaaman muuttumista purossa, joten virtaaman kokonaan estäminen tai puron sulkeminen edellyttäisi aina ympäristölupaviraston lupaa. Poikkeussäännöksen kattama vesistövaikutuksiltaan suhteellisen vähäinen ojitus tulisi puolestaan 4 §:n nojalla yleensä käsiteltäväksi ojitustoimituksessa.

4 §. *Ojitustoimituksen tarpeellisuus.* Pykälässä säädettäisiin siitä, milloin ojitusasia on käsiteltävä ojitustoimituksessa. Ojitushankkeet ovat usein senlaatuista, että niiden käsitteleminen tavanomaisessa hakemusasioiden käsittelyjärjestyksessä ei ole mielekästä. Ojitustoimitus on aikanaan säädetty tämänkaltaisten hakemusasioiden käsittelyjärjestykseksi, joissa voidaan hakemusmenettelyä joustavammin ottaa huomioon ojitusasioiden erityispiirteiden edellyttämät vaatimukset. Ojitustoimitus on uudistuksen yhteydessä tarkoitus säilyttää vesilaisissa, ja sitä koskevat säännökset ehdotetaan koottavaksi samaan lukuun ojitusta koskevien aineellisten säännösten kanssa. Pykälän säännökset ojitustoimituksen tarpeellisuudesta perustuisivat pitkälti vesilain 6 luvun 10 §:ään, mutta toimistusten käyttöalaa supistettaisiin tietyiltä osin. Pykälään ei sisältyisi vesilain 6 luvun 10 §:n mukaista velvoitetta käsitellä asia ojitustoimituksessa aina, kun kysymys on ympäristölupaviraston lupaa edellyttävästä hankkeesta. Ympäristölupaviraston lupaa edellyttäviä hankkeita ei pelkästään luvantarpeen takia katsota tarpeellisiksi viedä ensin toimitusmenettelyyn. Ojitustoimituksen tarkoituksena on keskeisesti hankkeesta aiheutuvien kustannusten, ei niinkään sen ympäristövaikutusten selvittäminen. Usein ympäristölupaviraston lupaa edellyttävät ojitushankkeet olisivat niin laajoja hankkeita, että myös ojitustoimitus olisi niissä tarpeen. Mahdollisesti voi kuitenkin olla myös sellaisia varsin yksinkertaisia ja vaikutuksiltaan rajattuja ojitushankkeita, joiden toteuttaminen edellyttäisi ympäristölupaviraston lupaa esimerkiksi 2 luvun 9 §:n vesiluontotyypin suojelusäännösten vuoksi. Tällöin asian käsittely ojitustoimituksessa ei toisi mitään lisäarvoa, vaan käsittely ympäristölupavirastossa riittäisi.

Ojitustoimitus olisi momentin 1 kohdan nojalla ensinnäkin tarpeen, jos ojitukseen sisältyy tulva-alueen poistaminen tai pienen-

täminen taikka kun ojituksen johdosta vesien virtaama huomattavasti muuttuu. Säännös vastaisi tältä osin vesilain 6 luvun 10 §:n 1 momentin 2 kohtaa lukuun ottamatta käytännössä hyvin harvinaisia pienehkön järven kokonaan kuivattamista tarkoittavia hankkeita, jotka ehdotuksessa suljettaisiin ojituksen käsitteen ja siten myös luvun soveltamisalan ulkopuolelle. Ojituslaitoksen tarpeellisuus tilanteissa, jissa ojitusta varten on tarpeen tehdä suojapenger tai pumppuasema toisen maalle, perustuisi momentin 2 kohdan säännökseen.

Lisäksi ojituslaitos olisi tarpeen 1 momentin 3 kohdan nojalla, jos oja on tehtävä yleisen tien, rautatien, kaapelin tai kaasuputken alitse taikka sellaisen tien poikki johtavaa uomaa on suurennettava eikä tienpitäjän taikka kaapelin tai kaasuputken tai rautatien omistajan suostumusta sanottuun toimenpiteeseen ole saatu. Säännös merkitsisi muutosta nykyiseen vesilakiin verrattuna, sillä se kattaisi yleisen tien ja rautatien lisäksi myös yleiset kaapelit ja kaasuputket. Oikeuskäytännössä ainakin yleisten kaapeleiden on katsottu rinnastuvan laissa mainittuihin yleisiin teihin ja rautateihin, mutta asiasta tulisi selvyyden vuoksi säätää laissa.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan nojalla ojituslaitos olisi tarpeen, jos sopimusta yhteisestä ojituksesta ei saada aikaan ja hyödynsaajia on vähintään kolme. Sellainen yhteisen ojituksen käsittely, jossa sopimukseen kykenemättömiä hyödynsaajia on vain kaksi, muistuttaa luonteeltaan riita-asian käsittelyä. Kahden hyödynsaajan välinen erimielisyys tulisi siten saattaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen käsiteltäväksi 5 §:n perusteella, jos pykälässä mainittuja muita perusteita ojituslaitoksen pitämiseksi ei olisi. Tämä lisännee jossain määrin kunnan viranomaisissa käsiteltävien ojitusasioiden määrää ja voi siten aiheuttaa esimerkiksi tarvetta lisäkoulutuksen järjestämiseen kunnan virkamiehille. Lähtökohtaisesti asian käsittely tulisi siirtää ojituslaitokseen, jos vähintään kolme hyödynsaajaa ilmoittaa itsensä sellaiseksi riippumatta siitä, miten ojituksesta saatava hyöty loppujen lopuksi jakautuu näiden hyödynsaajien kesken.

5 §. *Ojitusta koskevan asian käsittely kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa.* Pykä-

lässä säädettäisiin ojitusta koskevan erimielisyyden ratkaisemisesta silloin, kun asiaa ei olisi edellä käsiteltyjen pykälien nojalla käsiteltävä ympäristölupavirastossa tai ojitustoitimuksessa. Asianosaiset voisivat tällöin 1 momentin mukaan joko sopia asiasta tai saattaa erimielisyyden kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen käsiteltäväksi. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallasta on nykyisin säädetty vastaavasti vesilain 6 luvun 12 §:ssä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsitelisi siten erimielisyyden, joka johtuisi ojan tekemisestä toisen maalle tai toisen yksityisen tien poikki, ojan suunnan muuttamisesta, veden johtamisesta toisen maalla olevaan ojaan tai puroon tai muusta vastaavasta syystä. Tarkempia säännöksiä ojituksesta toisen maalla sisältyisi luvun 9 §:ään. Erimielisyyttä koskevan asian käsittelyssä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa tulisi soveltuvien osin noudattaa 11 luvun yleisiä hakemusasian menettelysäännöksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voisi 1 momentissa tarkoitettua asiaa ratkaistessaan käyttää sille lain 14 luvussa säädettyjä pakkokeinoja määrätessään mahdollisista oikaisutoimenpiteistä. Nykyisestä vesilain poiketen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella olisi mahdollisuus käyttää antamansa kiellon tai määräyksen tehosteena teettämishan lisäksi myös uhkasakkoa. Mikäli oikaisutoimenpiteestä päätettäessä jouduttaisiin ratkaisemaan kysymys ympäristölupaviraston luvan tarpeellisuudesta tai ympäristölupaviraston antaman luvan noudattamisesta, olisi asia siirrettävä ympäristölupaviraston ratkaistavaksi.

6 §. *Ojituksesta ilmoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin ojitusta koskevan ilmoituksen tekemisestä alueelliselle ympäristökeskukselle. Ojituksella tarkoitettaisiin kaikkia 1 §:ssä ojitukseksi määriteltyjä toimenpiteitä. Säännös ilmoituksen tekemisestä olisi uusi eikä perustuisi voimassa olevaan lakiin. Käytännössä useissa alueellisissa ympäristökeskuksissa on jo nykyisin pyritty järjestelmällisesti kokoamaan tietoja alueella toteutettavista ojituksista muun muassa ojituksista tehtäviin ilmoituksiin perustuvien rekistereiden avulla. Käytäntö on kuitenkin eri puolilla maata vaihdellut, ja paikoin ojituksista tehty ilmoi-

tukset on osoitettu kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille. Säännöksen tarkoituksena olisikin ensisijaisesti turvata valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeus ja yhtenäistää käytäntöjä. Laissa lähtökohtana oleva maanomistajan oikeus ojittaa edellyttää 3 §:ssä säädettyissä tilanteissa asian käsittelyä ympäristölupavirastossa, mistä syystä ojituksen vesistövaikutuksia tulisi kyetä jotenkin ennakolta arvioimaan luvantarpeen selvittämiseksi. Ojituksen vaikutusten asianmukainen arviointi edellyttäisi lisäksi valuma-aluekohtaista tarkastelua, jossa samalle ajankaksolle suunniteltuja hankkeita voitaisiin tarkastella yhdessä. Tällaisen kokonaistarkastelun mahdollistamiseksi alueellisten ympäristökeskusten tulisi saada tieto suunnitelluista ojituksista hyvissä ajoin ennen niiden toteuttamista. Luvantarpeen ja yhteisvaikutusten tarkastelun varmistamiseksi pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta ilmoittaa muusta kuin vähäisestä ojituksesta vähintään 60 vuorokautta ennen siihen ryhtymistä. Vähäistä ojitusta, jota ilmoittamisvelvollisuus ei koskisi, voisi olla esimerkiksi maanomistajan oman peltolohkon salaojitus tai rakennuspaikan kuivattamiseksi tarpeellisen ojan tekeminen omalle maalle. Vähäinen ojitus voisi siten kattaa vain pinta-alaltaan vähäisiä, ojituksen toteuttajan omistuksessa olevia alueita. Ilmoituksen sisällöstä voitaisiin säätää tarkemmin asetuksella. Ilmoituksen perusteella tulisi olla mahdollista arvioida sekä hankkeen vesistövaikutuksia että sen asianmukaisuutta suhteessa vesilain hyödynsaajien keskinäisiä suhteita koskeviin säännöksiin.

Pykälän 2 momentin mukaan alueellisen ympäristökeskuksen tulisi tarvittaessa kehottaa ojituksesta ilmoittanutta hakemaan ympäristölupaviraston lupaa tai ojitustoimitusta. Koska ilmoittamisen tarkoituksena on yksinomaan tiedonkulun varmistaminen ja valvonnan tehostaminen, ei ilmoittamisella voitaisi missään määrin korvata laissa säädettyjä muita menettelyjä. Ojituksesta ilmoittaminen vastaisi tältä osin 2 luvun 14 §:ssä säädettyä ilmoittamisvelvollisuutta.

7 §. *Ojituksen toteuttaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyiseen vesilain 6 luvun 4 §:n 1 momenttiin sisältyvästä kiinteistönomistajan tai -haltijan oikeudesta ryh-

tyä ojitukseen eli hänen kiinteistönsä tarkoituksenmukaista käyttöä haittaavan liiallisen veden poistamiseen. Oikeus ojittaa edellyttää, että se on maan tarkoituksenmukaista kuivattamista varten tarpeen. Ojituksen toteuttaminen toisen maalla edellyttää lisäksi maanomistajan suostumusta tai viranomaspäätöstä, mistä säädettäisiin erikseen 9 §:ssä.

Pykälän 2 momentti sisältäisi yleisen, ojituksen toimittamistapaa koskevan säännöksen, joka vastaisi nykyisen vesilain 6 luvun 3 §:ää. Säännöksen tavoitteena on ohjata ojituksen suunnittelua ja toteuttamista siten, että ojituksesta ympäristölle aiheutuvat vahingot ja haitat jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Ojituksessa olisi sen vuoksi pyrittävä välttämään häiriöiden aiheuttamista luontoarvoiltaan rikkaille alueille esimerkiksi hyödyntämällä mahdollisuuksien mukaan jo olemassa olevia uomia. Näitä ojituksen toimittamistapaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin paitsi uudisojitukseen, myös ojituksen uudelleen toimittamiseen.

Pykälän 3 momentti sisältäisi poikkeuksen 2 momentin yleisestä haitattomuusvaatimuksesta vähäisten vahinkojen osalta. Jos ojituksesta aiheutuva vahinko olisi huomattavasti pienempi kuin kustannus, joka aiheutuisi tällaisen vahingon estämisestä, voisi ojittaja rahalla korvata aiheutuvan vahingon.

Pykälän 4 momentissa säädetään kosteikkoalueen muodostamisesta ojituksen yhteydessä asianosaisten sopimuksella. Kosteikkoalueen perustaminen sopimusteitse on mahdollista ilman nimenomaista säännöstäkin, mutta asiaan haluttiin kiinnittää korostettua huomiota ja tästä syystä kosteikkoalueen muodostamista koskeva säännös lisättiin vesilakiin vuoden 1997 lainmuutoksella. Säännöstä esitetään nyt laajennettavaksi siten, että kosteikkoalueen perustaminen olisi mahdollista ojituksen kustannusten vähentämiseksi taikka ympäristönsuojelun tai tulvasuojelun edistämiseksi. Tulvasuojelun lisääminen säännökseen on perusteltua sen vuoksi, että ojituksella vaikutetaan usein merkittävässä määrin ojitettavan alueen tulvanpidätyskykyyn ja lisätään tulvariskiä. Tarkoitus on, että esimerkiksi ojitustoimituksessa toimitusmiehet tarvittaessa tuovat esiin tämän mahdollisuuden ja pyrkivät saamaan sopimuksen osaksi vahvistettavaa ojitussuunnitelmaa. Sil-

loin kosteikkoratkaisu tulisi riippumattomaksi alueiden kulloisistakin omistussuhteista. Momenttiin sisältyvä erityissäännös mahdollistaa kosteikkoalueen muodostamisen myös järjestyttömien osakaskuntien alueelle tietyin edellytyksin ilman, että ensin edellytettäisiin osakaskunnan järjestyttämistä.

8 §. *Ojan kunnossapito ja käyttö.* Pykälä sisältäisi ojan kunnossapitoa koskevat perussäännökset. Pykälä vastaisi voimassa olevan vesilain 6 luvun 7 ja 32 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan ojan kunnossapitovastuu kuuluu hyödynsaajalle tai milloin hyödynsaajia on useampia, heille yhteisesti. Mikäli ojituksesta johtuvien asioiden hoitamista varten on perustettu ojitusyhteisö, kuuluu kunnossapitovastuu yhteisölle. Kunnossapitovastuun sisältönä olisi pitäminen sellaisessa kunnossa kuin 7 §:n säännös ojituksen toteuttamisesta ja erityisesti sen 2 momenttiin sisältyvä haittamuusvaatimus edellyttävät. Kunnossapidon laiminlyönti voitaisiin 5 §:n mukaan saattaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen käsiteltäväksi.

Pykälän 2 momentissa kiellettäisiin perusteettomasti tukkimasta toisen maalle tehtyä ojaa tai estämästä veden juoksua siinä. Kielto kohdistuisi siten ensisijaisesti maanomistajaan, jonka kiinteistöllä oja sijaitsee, mutta myös mahdollisiin kolmansiiin osapuoliin. Myös 2 momentin noudattamatta jättäminen voitaisiin saattaa 5 §:n mukaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen käsiteltäväksi.

Ojituksen kunnossapidon pitkään jatkunut laiminlyönti on saattanut vakiinnuttaa tilan, johon puuttuminen voi vaikuttaa mm. kalastoon ja muuhun eläimistöön. Pykälässä säädettävä kunnossapitovelvollisuus ei siten välttämättä poistaisi luvan tarvetta. Tämän selventämiseksi pykälän 3 momentissa esitetään säädettäväksi, että tällaisen luonnontilaisiksi palautuneen uoman kunnossapitoon ja käyttöön olisi sovellettava puron perkaamista koskevia säännöksiä. Arvioitaessa momentissa tarkoitettua luonnontilaisuutta tulisi ojaa tarkastella kokonaisuutena. Kunnossapitovelvollisuus ei siten pitäisi sisällään oikeutta kunnostusojitukseen, jos kunnossapitovelvollisuus on pitkällä ajalla laiminlyöty ja uusi luonnontila on ehditty saavuttaa. Näissä tilanteissa sinänsä normaaliin kunnossapito-

vastuuseen sisältyvien kunnostustoimenpiteiden suorittaminen saattaisi aiheuttaa ympäristövaikutuksiltaan sellaisia seurauksia, jotka alkuperäisestä ojitamisajankohdasta muuttuneissa olosuhteissa olisivat katsottavissa tarpeettomiksi ja ei-toivotuiksi. Kysymys ojan luonnontilaiseksi palautumisesta voisi nousta esiin useissa eri tilanteissa, mutta erityisesti se olisi tarpeen käsitellä esimerkiksi haettaessa ojitussuunnitelman muuttamista tai ojitusyhteisön purkamista. Säännöksellä olisi siten yhteys myös ojitusyhteisön purkamista koskevaan tämän luvun 24 §:ään.

9 §. *Oikeus ojitukseen toisen maalla.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin oikeuden myöntämisestä ojitajalle toisen omistaman maa- tai vesialueen käyttämiseen ojitamista varten. Pykälässä ei säädettäisi käyttöoikeutta laajemmin oikeudesta kyseisten toimenpiteiden suorittamiseen, sillä luvanvaraisuudesta ja ojitustoimituksen tarpeellisuudesta säädettäisiin erikseen edellä 3 ja 4 §:ssä. Ojituksen toteuttaminen hyödynsaajien omistuksensa tai hallinnassa olevia alueita hyödyntäen ei ole läheskään aina mahdollista, vaan yleensä ainakin veden johtaminen edellyttää toisen alueen käyttämistä. Lisäksi ojituksen tarkoituksenmukainen toimittaminen saattaa edellyttää ojan kaivamista toisen omistamalle maalle. Pykälän 1 momentin nojalla voitaisiin siten antaa oikeus johtaa vettä toisen ojaan tai vesistöön, tehdä oja toisen maalle tai ryhtyä puron tai noron perkaamiseen toisen maalla. Vesilain 6 luvun 9 §:n 1 momenttiin sisältyvä viittaus toisen maalla olevaan puroon ehdotetaan korvattavaksi vesistön käsitteellä, sillä puro ei kuulu kiinteistöön vaan on vesistö. Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin oikeudesta ojitusta varten tarpeellisen suojauskereen ja pumppuaseman sijoittamiseen toisen maalle. Oikeus edellä mainittuihin toimenpiteisiin voisi 1 momentin nojalla perustua maanomistajan ja hankkeesta vastaavan välillä tehtävään sopimukseen taikka ympäristölupaviraston tai ojitustoimituksen päätökseen. Ojaan katsottaisiin 1 momentin mukaan kuuluvan uoman kummallakin puolella 1 metrin levyinen piennar, ellei sitä ole määrätty leveämmäksi tai maan laatu vaadi leveämpää piennarta. Pykälässä pientareella tarkoitettaisiin maa-alueen omistajan käyttö-

vallan ulkopuolelle jäävää aluetta, johon ojittajalla on käyttöoikeus. Säännös ei siis tältä osin koskisi maa-alueen omistajan itsensä ojaa eikä pykälässä tarkoitettulla pientareella ole yhteyttä maatalouden tukilainsäädännön mukaiseen suojavyöhykkeeseen. Pientareen leveys muutettaisiin nykyisen vesilain 6 luvun 4 §:ssä säädetyistä 60 senttimetrillä 1 metriin, sillä käytännössä pientareen leveyttä harvoin voidaan määritellä edes kymmenien senttimetrin tarkkuudella.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallasta antaa 1 momentissa tarkoitettu oikeus silloin kun hanketta koskevaa asiaa ei käsiteltäisi ympäristölupavirastossa tai ojitustoimituksessa. Erillinen säännös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallasta olisi tarpeen, koska asian käsittelyssä voisivat kyseisessä viranomaisessa tulla vesilain sijasta sovellettavaksi myös maankäyttö- ja rakennuslain säännökset. Nykyisin maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:ää voidaan sen 4 momentin mukaan soveltaa vesihuoltolaitoksen vesijohdon ja viemärin sijoittamiseen, vaikka tarvittava oikeus olisi perustettavissa myös vesilain säännösten nojalla. Voimassa olevan vesilain 6 luvun 35 §:ssä todetaan puolestaan, että asemakaava-alueella ja vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sovelletaan vesilain 6 luvun säännöksiä, jollei vesihuoltolaitosta tai maankäyttö- ja rakennuslaista muuta johdu. Asemakaava-alueella ja vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella vesilaki ja maankäyttö- ja rakennuslaki voivat siis molemmat tulla sovellettaviksi ojan, viemärin tai vesijohdon sijoittamista koskevassa asiassa. Luvun soveltamisalan suhdetta maankäyttö- ja rakennuslakiin ja vesihuoltolakiin pyrittäisiin 2 momentissa selkiyttämään nykyisestä. Ehdotettu momentti vastaisi lakien välisen suhteen sääntelyn osalta ehdotuksen 4 luvun 8 §:n säännöstä vesijohdon ja laitteistojen sijoittamisesta. Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sekä asemakaava-alueella, lukuun ottamatta maankäyttö- ja rakennuslain 10 luvussa tarkoitettua ranta-asemakaava-aluetta, ojitamiseen sovellettaisiin maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiä eli lähinnä sen 161 ja 165 §:ää. Muilla alueilla ojitukseen sovellettaisiin vesilain säännöksiä. Vesilain säännöksiä sovellettaisiin myös vesihuoltolaitok-

sen toiminta-alueella sekä asemakaava-alueella, milloin ojitus palvelee asemakaavassa osoitettujen maa- ja metsätalousalueiden ojitusta tai milloin suurin osa ojituksesta sijoittuu vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen tai asemakaava-alueen ulkopuolelle. Säännöksen tarkoituksena on pysyttää ojituksen sääntely vesilain piirissä niissä tilanteissa, joissa hanke ulottuu vain vähäisiltä osin asemakaava-alueille. Lisäksi ojitusta koskevia säännöksiä sovellettaisiin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sekä asemakaava-alueella, jos ojitukselle tai sen yhteydessä toteutettavalle toimenpiteelle tarvitaan 3 §:n nojalla ympäristölupaviraston lupa tai ojitus 4 §:n mukaan edellyttää ojitustoimitusta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 1 momentissa tarkoitettujen oikeuden antamisen edellytyksistä vastaavasti kuin nykyisen vesilain 6 luvun 4 §:ssä ja 9 §:n 3 momentissa. Oikeus voitaisiin siten antaa, jos se olisi maan tarkoituksenmukaista kuivattamista varten tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua haitallisen seurauksen estämiseksi tarpeen. Oikeus johtaa vettä toisen putkiojaan voitaisiin kuitenkin antaa vain, jos veden pois johtamisesta muutoin aiheutuisi kohtuuttomia kustannuksia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tarpeettoman haitan välttämiseksi sijoitettaessa oja toisen omistaman kiinteistön alueelle. Oja tulisi sijoittaa kiinteistön rajalle tai muutoin sellaiseen paikkaan, että siitä aiheutuu kiinteistön omistajalle mahdollisimman vähän haittaa, ottaen kuitenkin huomioon pykälän 3 momentissa säädetyt edellytykset. Ojien sijoittamista tulisi välttää erityiskäyttöön otetuille alueille sekä salaojitetuille alueille, joilla ojien sijoittamisesta kiinteistönomistajalle aiheutuvat haitat ovat suurimmillaan.

10 §. *Ojitusta koskevan oikeuden pysyvyys.*

Ojan tekeminen toisen maalle tai veden johtaminen toisen ojaan edellyttää tarpeellista käyttöoikeutta, joka voidaan saavuttaa joko ojitajan ja maanomistajan keskinäisellä sopimuksella tai viranomaisen tätä tarkoittavalla päätöksellä. Koska erityisesti ojituksessa kiinteistönomistajien väliset sopimukset ja niihin liittyvät myöhemmät erimielisyydet ovat varsin yleisiä ja jotta käyttöoikeus olisi voimassa myös rasitettujen kiinteistöjen tulleeseen omistajiin nähden, ehdotetaan pykälän 1

momenttiin otettavaksi nykyisen vesilain 12 luvun 6 §:n 1 momenttia vastaava säännös. Oikeusvarmuuden edistämiseksi ja jälkikäteisten tulkintaepäselvyyksien välttämiseksi pykälässä esitetään kuitenkin, että sopimus edellytetään laadittavaksi kirjallisesti, jotta siihen voitaisiin pätevästi vedota ojittajan ja rasitetun kiinteistön myöhempien omistajien välisissä oikeussuhteissa.

Pykälän 2 momentissa pysyvyysuoja ubtettaisiin koskemaan myös sellaisia oja, jotka on alun perin tehty kokonaan maanomistajan omalle maalle, mutta jotka kiinteistöjohtuksessa myöhemmin tapahtuneiden muutosten johdosta kohdistuvat useampien kiinteistöjen alueille.

Pykälään 3 momenttiin otettaisiin informatiivinen säännös siitä, että ojitusta koskevalla viranomaisen päätöksellä voidaan tehdä muutoksia aikaisempiin päätöksiin tai muihin ojitusta koskeviin oikeussuhteisiin eli 1 momentissa tarkoitettuihin sopimuksiin. Pykälässä tarkoitettu pysyvyysuoja ei siis estä puuttumista aiempiin päätöksiin tai sopimuksiin luvussa säännellyissä tapauksissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin maanomistajan oikeudesta muuttaa omalla kustannuksellaan maallaan sijaitsevan ojan asemaa tai suuntaa. Vastaava säännös on nykyisen vesilain 6 luvun 8 §:ssä. Oikeuden saamisen edellytyksenä on, että se ei vähennä ojasta saatavaa hyötyä eikä aiheuta sanottavaa lisäkustannusta ojituksen hyödynsaajalle. Maanomistaja voisi saada tässä tarkoitettua oikeuden käytännössä joko sopimuksen perusteella tai viranomaisen päätöksellä riippuen siitä missä menettelyssä oja hänen maalleen on aikanaan tehty.

11 §. *Korvaus edunmenetyksestä ja käyttöoikeudesta.* Pykälässä säädettäisiin ojituksesta ja sitä varten myönnettävästä käyttöoikeudesta aiheutuvan edunmenetyksen korvaamisesta. Päinvastoin kuin voimassa olevan vesilain 6 luvun 6 §:ssä pykälässä säädettäisiin kaikkien edunmenetysten eikä vain vahinkojen korvaamisesta. Ojitus rinnastuisi edunmenetysten korvaamista koskevan sääntelyn osalta siten jatkossa muihin vesitaloushankkeisiin, ja edunmenetysten korvaamiseen sovellettaisiin 13 luvun yleisiä säännöksiä. Pykälässä säädettäisiin kuitenkin 13 luvun yleisiä säännöksiä tarkemmin ojituksesta ja ojan

käytöstä aiheutuvien edunmenetysten korvaamisesta.

Pykälän 1 momentissa rajattaisiin maanomistajan oikeutta saada korvausta niissä tilanteissa, joissa toiselle on myönnetty oikeus johtaa vettä hänen alueellaan olevaan puroon. Korvausta käyttöön otettavasta alueesta voisi saada vain siltä osin kuin puroon on tehty uusi oma tai sen uomaa on huomattavasti laajennettu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ojituksesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta silloin, kun vettä johdetaan toisen ojan taikka toisen perkaamaan puroon. Säännös vastaisi nykyisen vesilain 6 luvun 9 §:ää. Vettä johtava olisi velvollinen yhteisestä ojituksesta jäljempänä säädettyjen perusteiden mukaisesti suorittamaan korvausta ojan silloisen kunnan mukaan sen tekemisestä johdettavista kustannuksista, sikäli kuin hän ei ole vastaavaa osuutta niistä jo aikaisemmin suorittanut. Sama koskisi osallistumista ojan tarvittavaan laajentamiseen ja vastaiseen kunnossapitoon.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin erikseen veden johtamisesta toisen putkiojaan. Jos putkiojaa olisi suurennettava, kuuluisi tämä sille, joka johtaa ojaan lisävetä. Putkiojan rakentamisesta ja kunnossapidosta aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta olisi muutoin voimassa, mitä 2 momentissa on säädetty.

12 §. *Ojan tekemisestä tien, rautatien, kaapelien tai kaasuputken kohdalla aiheutuvat kustannukset.* Pykälässä säädettäisiin niistä tilanteista, joissa ojituksen suorittaminen edellyttää ojan tekemisestä yleisen tai yksityisen tien taikka yleisen rautatien, kaapelien tai kaasuputken kohdalla, sekä ojan tekemiseen tällöin liittyvien kustannusten jakautumisesta hankkeesta vastaavan ja toisaalta tienpitäjän taikka rautatien, kaapelien tai kaasuputken omistajan kesken. Ojan tekemisestä yksityisen tai yleisen tien taikka yleisen rautatien tai muun kiskoradan alitse on jo säädetty vastaavasti nykyisen vesilain 6 luvun 33 ja 34 §:ssä. Käytännössä ojan tekeminen voi aiheuttaa kaapeleiden ja kaasuputkien kohdalla vastaavia ongelmia kuin tien tai rautatien kohdalla, ja niiden lisääminen säännökseen on oikeustilan selkiyttämiseksi tarpeen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, et-

tä ojittaja voi vaatia ojan tekemistä yleisen tien, rautatien, kaapelin tai kaasuputken alitse, kaapelin tai kaasuputken siirtämistä taikka tien poikki johtavan puron tai ojan suurentamista, milloin se on tarpeen ojituksen suorittamiseksi. Vaikka yleisen kaapelin tai kaasuputken käsite ei ole samalla tavoin vakiintunut ja selvä kuin yleisen tien käsite, käytettäisiin pykälän 1 - 3 momenteissa yleisen kaapelin tai kaasuputken käsitettä kattamaan erilaiset yleistä tarvetta palvelevat johtorakenteet. Säännökset eivät siten koskisi yksittäistä kiinteistöä palvelevia sähkö- tai muita johtoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kustannusten jakaantumisesta hankkeesta vastaavan ja tienpitäjän taikka rautatien, kaapelin tai kaasuputken omistajan kesken. Ojittajan olisi suoritettava edellä tarkoitettuun toimenpiteeseen liittyvä ojan kaivaminen tai vesiuoman suurentaminen. Tienpitäjän taikka rautatien, kaapelin tai kaasuputken omistajan olisi kuitenkin omalla kustannuksellaan huolehdittava sillan tai rummun tekemisestä ja kunnossapidosta taikka kaapelin tai kaasuputken siirtämisestä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta 2 momentissa säädettävään korvausvelvollisuuteen. Velvollisuus ei koskisi tienpitäjää taikka rautatien, kaapelin tai kaasuputken omistajaa, jos sillan tai rummun tekemisen ja kunnossapidon taikka kaapelin tai kaasuputken siirron kustannukset nousevat kohtuuttoman suuriksi ojituksesta saavutettavaan hyötyyn verrattuna. Tämän olisi kuitenkin korvattava vahinko, joka aiheutuu siitä, ettei tarpeellisenä pidettävää maan kuivattamista voida suorittaa, ellei korvausta olisi maksettu jo tietä tai rautatietä rakennettaessa taikka kaapelia tai kaasuputkea sijoitettaessa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin erikseen ojan tekemisestä yksityisen tien kohdalla. Jos uusi silta tai rumpu olisi tarpeen taikka entistä siltaa tai rumpua olisi muutettava ojituksen johdosta, olisi tämä tehtävä hankkeesta vastaavan kustannuksella vähintään entisen veroiseksi. Sillan tai rummun kunnossapittäminen olisi kuitenkin tienpitäjän asiana.

13 §. *Toisen ojan käyttäminen muuhun kuin maankuivattamiseen.* Pykälässä säädettäisiin oikeudesta käyttää toisen ojaa veden

johtamiseen muussa kuin maan kuivatustarkoituksessa. Pykälässä säädetyssä toiminnassa ei olisi siten kyse ojituksesta, vaan ojan muusta käytöstä. Pykälä perustuisi voimassa olevan vesilain 10 luvun 6 §:ään, jossa säädetään jäteveden johtamisesta toisen ojaan. Jäteveden käsite vesilain 10 luvussa on laaja ja on kattanut kaiken nesteenä käytetyn, käytöstä poistettavan veden. Jäteveden johtamisesta säädetään edelleen tietyiltä osin vesilain 10 luvussa, vaikka jätevesistä aiheutuvan pilaimisen sääntely pääosin siirrettiin vesilaista ympäristönsuojelulakiin. Jäteveden ja viemäriin käsitteet ehdotetaan jatkossa määriteltäviksi ympäristönsuojelulaissa, ja vesilain 10 luku ehdotetaan kumottavaksi. Ojien kaivamisesta ja sijoittamisesta sekä oikeudesta käyttää toisen ojaa säädettäisiin kuitenkin jatkossakin vesilaissa. Pykälässä säädettäisiin näin ollen ojan käytöstä muuhun kuin kuivatustarkoituksessa tapahtuvaan veden johtamiseen, mikä kattaisi siis myös jäteveden johtamisen ojaan. Pykälän 1 momentin mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voisi antaa oikeuden johtaa vettä muussa kuin 9 §:n mukaisessa kuivatustarkoituksessa toisen ojassa, jos se veden tarkoituksenmukaisen johtamisen vuoksi on tarpeen eikä maanomistaja tai muu, jolla on oikeus ojan käyttämiseen, anna suostumustaan. Jos asia liittyisi ympäristölupa-asiaan, oikeuden myöntäisi kuitenkin ympäristönsuojelulain 31 §:ssä tarkoitettu lupaviranomainen. Ympäristölupaa edellyttävästä jäteveden johtamisesta on säädetty ympäristönsuojelulain 28 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin edellytyksistä 1 momentissa tarkoitettun oikeuden saamiselle. Edellytyksenä olisi, että toimenpiteestä ei aiheudu kohtuutonta haittaa. Käytännössä muun kuin kuivatusveden johtamisesta voisi huomattavasti useammin aiheutua tällaista kohtuuttomana pidettävää haittaa kuin 9 §:ssä tarkoitettu kuivatusveden johtamisesta toisen ojaan. Muuta kuin kuivatusvettä ei tästä johtuen saisi ilman omistajan suostumusta lainkaan johtaa ojassa, joka kulkee toiselle kuuluvan erityiseen käyttöön otetun alueen kautta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, miten 1 momentissa tarkoitettua oikeutta käytettäessä tulisi toimia. Se, joka johtaa muuta kuin kuivatusvettä toisen ojaan, olisi 2

momentin mukaan velvollinen suorittamaan muun kuin kuivatusveden johtamisesta aiheutuvat ojan suurentamis-, kunnostamis- ja kunnossapitotyöt sekä muutoinkin huolehtimaan siitä, ettei veden johtamisesta aiheudu kohtuullisin kustannuksin välttävää vahinkoa tai haittaa. Tarvittaessa 1 momentissa tarkoitettu viranomainen voisi antaa määräyksiä työn suorittamisesta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa 3 momentissa tarkoitetuista ojan kunnostamistoimenpiteistä aiheutuisi hyötyä muullekin kuin 1 momentin nojalla vettä toisen ojaan johtavalle. Tällä isen hyödynsaajan velvollisuudesta osallistua toimenpiteistä johtuviin kustannuksiin sekä menettelystä osallistumisesta määrättäessä olisi vastaavasti voimassa, mitä ojituksesta säädetään.

14 §. *Ojitussuunnitelma.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta laatia ojitussuunnitelma vastaavasti kuin vesilain 6 luvun 11 §:ssä. Ojitussuunnitelman sisällöstä ja laajuudesta yhteisessä ojituksessa säädettäisiin tarkemmin 16 §:ssä. Ojitussuunnitelma olisi 1 momentin mukaan laadittava aina, kun kysymys ojituksesta on 3 §:n mukaan käsiteltävä ympäristölupavirastossa tai 4 §:n mukaan ojitustoimituksessa. Ojitussuunnitelma tulisi laatia muulloinkin aina, jos asian laadun tai laajuuden katsottaisiin sitä vaativan. Tällainen suunnitelman tarpeellisuuden arviointi tapahtuisi käytännössä yleensä ojitustoimituksessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ojitussuunnitelmasta päättämisestä ja päätöksen vähimmäisisällöstä. Ojitussuunnitelmasta voitaisiin nykyisestä laista poiketen päättää joko ojitustoimituksessa tai ympäristölupaviraston lupapäätöksellä. Ojitussuunnitelmasta päätettäisiin lupapäätöksellä silloin, kun ojitusta ei 4 §:n nojalla olisi tarpeen käsitellä ojitustoimituksessa, mutta ympäristölupaviraston lupa esimerkiksi 2 luvun 9 §:n nojalla olisi tarpeen. Ojitussuunnitelmaa koskevaan päätökseen tulisi sisältyä hankkeen kustannusarvio ja kustannusten osittelu sisältävä jakoluettelo. Ojitussuunnitelman sisältöä koskevaa sääntelyä täydennettäisiin siten, että ojitussuunnitelmaan tulisi tarvittaessa ottaa määräykset hankkeen toteuttamisen ja sen vaikutusten tarkkailusta. Ojituksen edellyttäessä 3 §:n nojalla ympäristölupaviraston lu-

paa tulisi tarkkailuvelvoitteista määrätä jo suoraan 3 luvun 11 §:n nojalla. Säännös mahdollistaisi tarkkailuvelvoitteiden asettamisen ojitussuunnitelmassa myös muissa tilanteissa, jos se olisi tarpeen. Asettaessa tällaisia tarkkailuvelvoitteita ojitussuunnitelmassa tulisi soveltuvin osin ottaa huomioon mitä lupapäätökseen sisältyvistä tarkkailuvelvoitteista 3 luvun 11 §:n 1 momentissa säädettäisiin. Ojitussuunnitelman sisällöstä voitaisiin lisäksi säätää 18 luvun 16 §:n valtuussäännöksen nojalla tarkemmin asetuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ojitussuunnitelmaan perustuvan ojituksen toimeenpanosta. Ojitus saataisiin panna toimeen päätetyn ojitussuunnitelman mukaisesti. Näin meneteltäessä voitaisiin ojitussuunnitelman tarkoittamassa laajuudessa muun muassa käyttää toisen aluetta. Ojitusta toimeenpantessa voitaisiin suunnitelmasta tarvittaessa vähäisessä määrin poiketa sitä muuttamatta, jos tämä ei merkittävässä määrin vaikuttaisi kustannuksiin ja ojituksesta saatavaan hyötyyn.

Pykälän 4 momentissa viitattaisiin ojitussuunnitelman toteuttamisen määräajan osalta hankkeen toteuttamismääräaikaan koskeviin 3 luvun yleisiin säännöksiin. Tämä tarkoittaa sitä, että ojitussuunnitelmaa koskevassa päätöksessä tulisi määrätä aika, jonka kuluessa ojitus on toteutettava tai toteuttamiseen ryhdyttävä.

15 §. *Osallistuminen yhteiseen ojitukseen.* Pykälässä säädettäisiin hyötyä saavan maanomistajan velvollisuudesta ja oikeudesta osallistua yhteiseen ojitukseen vastaavasti kuin vesilain 6 luvun 13 §:ssä. Yhteisen ojituksen määritelmä sisältyisi jo luvun 2 §:ään. Yhteisen ojituksen hyödynsaajat olisivat pykälän mukaan kenen tahansa hyödynsaajan vaatimuksesta velvollisia ottamaan osaa yhteiseen ojitukseen sekä aina oikeutettuja pääsemään siihen osallisiksi. Lisäksi hyödynsaajalla olisi oikeus vaatia ojituksen toteuttamista niin, että siitä ojituksen akuperäistä tarkoitusta muuttamatta ja ilman kustannusten kohtuutonta lisääntymistä tulee suurin mahdollinen hyöty hänenkin maalleen.

16 §. *Ojitussuunnitelman laajuus yhteisessä ojituksessa.* Pykälässä säädettäisiin 14 §:ssä tarkoitettujen ojitussuunnitelman sisällös-

tä ja laajuudesta yhteisessä ojituksessa. Yhteistä ojitusta varten päätettäisiin ojitussuunnitelmasta 1 momentin mukaan siinä laajuudessa, kuin se ojituksen toimeenpanemiseksi aktiiviosakkaiden osalta on tarpeen. Säännös vastaisi nykyisen vesilain 6 luvun 14 §:ää. Ojitussuunnitelman laajuus olisi siis riippuvainen aktiiviosakkaiden ojitustarpeesta. Yhteisessä ojituksessa tehtävä jako aktiivi- ja passiiviosakkaisiin vaikuttaa merkittävästi osakkaiden oikeuteen tehdä erilaisia vaatimuksia, mutta myös heihin kohdistuvaan maksuvelvollisuuteen.

Aktiiviosakas ei 2 momentin mukaan voisi enää ojitustoimituksen loppukokouksen jälkeen muuttua passiiviosakkaaksi luopumalla hankkeesta. Poikkeuksena tästä olisi tilanne, jossa kaikki aktiiviosakkaat luopuvat vaatimasta ojitusta. Voimassaolevan vesilain 6 luvun 14 §:n nojalla päätöstä ojitussuunnitelmasta ei saa myöskään tehdä, jos kaikki aktiiviosakkaat tekisivät yhteisestä ojituksesta sopimuksen kenenkään vaatimatta suunnitelmasta päättämistä. Tämä säännös on kuitenkin ollut osittain ristiriidassa nykyisen 6 luvun 11 §:n kanssa, minkä vuoksi se ehdotetaan poistettavaksi. Ojitussuunnitelman sisällöstä aktiiviosakkaat voisivat edelleen kuitenkin varsin vapaasti sopia haluamallaan tavalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ojitussuunnitelmassa määriteltävästä kuivatussyvyydestä. Ojitussuunnitelmassa kuivatussyvyyttä määrättäessä olisi otettava huomioon maan laatu, kaltevuussuhteet ja kuivatustarve. Pykälässä ei säädettäisi kuivatussyvyydestä yhtä yksityiskohtaisesti kuin voimassa olevan vesilain 6 luvun 15 §:ssä, mutta lähtökohtana kuivatussyvyyden määrittämiselle olisi peltoalueella jatkossakin salaojitussyvyys.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi valtuus säätää asetuksella tarkemmin kuivatussyvyyden määrittämisestä ja kuivatusalueen jakamisesta osittelualueisiin. Vesilain 6 luvun 18 §:n mukainen säännös kuivatusalueen jakamisesta osittelualueisiin voitaisiin siten jatkossa sisällyttää uuden lain nojalla annettavaan asetukseen.

17 §. *Kustannusten jakaminen hyödynsaajien kesken.* Pykälässä säädettäisiin ojitus- ja kunnossapitokustannusten jakamisesta hyö-

dynsaajien kesken. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyisen vesilain 6 luvun 17 §:ää vastaavasti siitä, mitkä kaikki kustannukset luetaan ojituksen kustannuksiin. Näitä ovat menot hankkeen suunnittelemisesta, asian käsittelystä ja varojen hankkimisesta hankkeeseen, ojitusyhtiön asioiden hoidosta siihen saakka, kun ojitustyö on suoritettu, työn suorittamisesta sekä ojituksesta aiheutuvan edunmenetyksen korvaamisesta samoin kuin muut edellä sanottuihin rinnastettavat, ojituksesta aiheutuvat kustannukset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kustannusten jaossa hyödynsaajien kesken noudatettavasta peruseriaatteesta vastaavasti kuin nykyisen vesilain 6 luvun 19 §:ssä. Jokainen ojituksen hyödynsaaja olisi velvollinen ottamaan osaa ojituskustannuksiin suhteellisesti sen hyödyn mukaan, jonka yhteinen ojitus tuottaa hänen maalleen. Hyödynsaajalle määrättävien kustannusten enimmäismäärästä eräissä tilanteissa säädettäisiin kuitenkin erikseen 19 §:ssä. Hyödynsaajan velvollisuus osallistua kustannusten kattamiseen voisi momentin nojalla koskea kuitenkin vain niitä kustannuksia, jotka johtuvat kuivatusalueen tai osittelualueen maiden kuivattamisesta 16 §:n 3 momentissa tarkoitettuun kuivatussyvyyteen. Halutessaan hyödynsaajat voisivat sopia kustannustenjaosta myös toisin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin kunnossapitokustannusten jakamisesta hyödynsaajien kesken. Kunnossapitokustannukset voitaisiin erityisestä syystä jakaa toisin kuin varsinaiset ojituskustannukset. Tällainen erityinen syy voisi perustua olosuhteiden muuttumiseen tai hyödynjaossa myöhemmin laivattavaan epätarkkuuteen. Lisäksi hyödynsaaja tulisi vapauttaa osallistumisesta kunnossapitokustannuksiin, jos yhteinen ojan tekemisen tai olosuhteiden muun muutoksen vuoksi tulisi hänelle kokonaan hyödyttömäksi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ojituskustannusten jakamisesta silloin, kun kuivatusalue olisi jaettu osittelualueisiin ja jonkin osittelualueen asema olisi sellainen, ettei yhteisen ojan tekeminen siihen olisi tarpeen toisen osittelualueen kuivattamista varten. Tällöin olisi erikseen ojituskustannuksia ositeltaessa määrättävä, miltä osin ja missä suh-

teessa tällaisen osittelualueen hyödynsaajat ovat velvollisia ottamaan osaa koko kuivatusalueen kustannuksiin.

18 §. *Ojituskustannusten maksun laiminlyönti.* Pykälässä säädettäisiin kustannusvastuun jakautumisesta siinä tilanteessa, että kustannusosuutta ei saataisi perityksi joltakin hyödynsaajalta. Tällöin muut hyödynsaajat olisivat velvolliset suorittamaan sanotun osuuden ojituksesta saamansa hyödyn mukaisessa suhteessa. Jos maksunsa laiminlyöneeltä sittemmin saataisiin perityksi hänen osuutensa, olisi varat tilitettävä osuuden aikana suorittaneille samassa suhteessa kuin he ovat vastanneet osuuden suorittamisesta. Pykälä vastaisi voimassa olevan vesilain 6 luvun 19 §:n 2 momenttia.

19 §. *Hyödynsaajalle määrättävien kustannusten enimmäismäärä.* Pykälässä säädettäisiin hyödynsaajalle määrättävien kustannusten enimmäismäärästä eräissä tilanteissa vastaavasti kuin vesilain 6 luvun 21 ja 23 §:ssä. Jälkimmäistä pykälää vastaava säännös olisi 1 momentissa, jonka mukaan osallistuminen yhteiseen ojitukseen ei saisi tulla hyödynsaajalle kalliimmaksi kuin hänen maansa kuivataminen erillisenä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin passiiviosakkaalle määrättävien kustannusten enimmäismäärästä ja hänelle annettavasta maksuajasta. Passiiviosakas olisi velvollinen ottamaan osaa ojituskustannuksiin enintään hänen maidensa siitä saamaa hyötyä vastaavalla määrällä. Lisäksi passiiviosakkaalle voitaisiin ojitustoimituksessa antaa enintään kymmenen vuoden pituinen määräaika kustannusosuutensa maksamiseen. Tämä olisi kuitenkin velvollinen suorittamaan maksamatta olevalle määrälle vuosittain korkolain (633/1982) mukaista korkoa.

20 §. *Ojitusyhteisö.* Pykälässä säädettäisiin siitä, milloin yhteistä ojitusta varten tulee perustaa 12 luvun mukainen vesioikeudellinen yhteisö eli ojitusyhteisö. Ojitusyhteisöä rykyisessä vesilaissa vastaavan ojitusyhtiön perustamisesta on säädetty lain 6 luvun 25 §:ssä. Yhteisösääntelyn tarkoituksena on taa-ta ojituksesta vastuullisen tahon säilyminen kiinteistöjen omistajanvaihdoksista huolimatta. Yhteisön jäsenyys olisi siten sidottu hyödynsaajan käsitteen kautta kiinteistön omistukseen. Ojitusyhteisö perustettaisiin 23 §:n

mukaisesti yleensä ojitustoimituksessa. Pääsääntönä olisi 1 momentin 1 kohdan mukaan edelleen, että ojitusyhteisö tulee perustaa aina, kun hyödynsaajia on vähintään viisi. Yhteisö tulisi 2 kohdan mukaan perustaa, jos hyödynsaajia on vähintään kolme ja ojitukselle tarvitaan ympäristölupaviraston lupa tai sopimusta yhteisestä ojituksesta ei saada aikaan. Sääntely muuttuisi siis voimassaolevaan vesilain säännöksiin verrattuna, joiden mukaan yhtiö voidaan perustaa jo kahden hyödynsaajan ojitushankkeissa. Yhteisön perustaminen kahden hyödynsaajan välille, jotka eivät keskenään pääse sopimukseen ojituksen toteuttamisesta, ei kuitenkaan millään tavoin helpota erimielisyyksien ratkaisua. Tämän vuoksi ojitusyhteisön perustaminen rajattaisiin niihin tilanteisiin, joissa hyödynsaajia on vähintään kolme. Lisäksi yhteisö tulisi 3 kohdan mukaan perustaa myös silloin, jos joku hyödynsaajista vaatii yhteisön perustamista, ja sitä on ojituksen toteuttamista, ojen kunnossapitoa tai muiden ojituksesta johtuvien asioiden hoitamista varten pidettävä tarpeellisenä. Hyödynsaajat voisivat siten 3 kohdan nojalla vaatia yhteisön perustamista myös aikaisemmin toteutetun ojituksen kunnossapitoa varten.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta vaatia ojitusyhteisöä perustettavaksi. Valvontaviranomaisen oikeus vaatia ojitusyhtiön perustamista on nykyisen lain nojalla ollut jossain määrin epäselvä, minkä vuoksi säännöksiä ehdotetaan selvennettäväksi. Säännöksen mukaan valvontaviranomainen voisi vaatia ojitusyhteisön perustamista, milloin se olisi tarpeen ojituksesta johtuvien asioiden hoitamista varten ja 1 momentissa yhteisön perustamiselle säädetyt edellytykset täyttyisivät. Yhteisön perustaminen voisi olla tarpeen ojitukseen liittyvien vastuusuhteiden selkeyttämiseksi, yhtiön kunnossapito- ja muiden velvoitteiden asianmukaiseksi järjestämiseksi tai muiden erityisten syiden vuoksi.

21 §. *Ojitusyhteisön jäsenet.* Ojitusyhteisön jäseniä olisivat kaikki hyödynsaajat eli hyötyä saavien kiinteistöjen omistajat. Säännös vastaisi voimassaolevan vesilain mukaista käytäntöä.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteisöön voitaisiin myös myöhemmin ottaa uusi jäsen.

Yhteisön tulisi kokouksen päätöksellä hyväksyä jäseneksi se, joka myöhemmin haluaa johtaa vettä ojitussyhteisön toimesta tehtyyn yhteiseen ojaan, jos hänen voidaan katsoa saavan ojituksesta hyötyä. Kokouksessa olisi tällöin määrättävä myös hänen osuutensa ojituskustannuksista.

Pykälän 3 momentin mukaan myös kiinteistötoimituksessa muodostetun uuden kiinteistön omistaja olisi ojitussyhteisön jäsen sillä osin kuin kiinteistön aluetta sisältyy kuivatusalueeseen. Oikeuskäytännössä kiinteistötoimituksessa muodostettu uusi kiinteistö onkin jo katsottu hyödynsaajaksi, vaikka vesilakiin ei sisälly 3 momenttia vastaava säännöstä.

22 §. *Ojitussyhteisön perustaminen ja säännöt.* Pykälässä säädettäisiin ojitussyhteisön perustamisesta. Ojitussyhteisö olisi perustettava ojitustoimituksessa, jolleivät jäsenet sopisi toisiin. Ojitustoimituksessa olisi hyväksyttävä yhteisön säännöt ja valittava ensimmäiset toimitsijat. Myös jäsenten osuudet olisi määrättävä toimituksessa, jolleivät ne jo sisältyisi ojitussuunnitelmaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ojitussyhteisön sääntöjen tiedoksi antamisesta. Säännöt sekä kirjallinen ilmoitus toimitsijoita olisi ennen hankkeen aloittamista annettava tiedoksi asianomaiselle ympäristölupavirastolle rekisteriin merkitsemistä varten sekä alueelliselle ympäristökeskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ojitussyhteisö katsottaisiin syntyneeksi, kun sen säännöt olisi merkitty ympäristölupavirastossa pidettävään rekisteriin. Jo ennen rekisteriin merkitsemistä toimitsijat voisivat toimia yhteisön lukuun hyödynsaajien sopimukseen perustuvien tai ojitustoimituksessa hyväksytyjen sääntöjen nojalla.

23 §. *Päätöksenteko ojitussyhteisössä.* Pykälässä säädettäisiin päätöksenteosta ojitussyhteisössä. Kullakin jäsenellä olisi yhteisössä 1 momentin mukaan sellainen äänivalta, joka vastaa ojitussuunnitelmassa hänen maksettavakseen määrätyn osuuden suhdetta ojituskustannuksiin. Säännös vastaisi siten nykyisen vesilain 6 luvun 26 §:ää.

Pykälän 2 momentissa asetettaisiin erityisedellytyksiä hankkeen raukeamista koskevan päätöksen tekemiselle. Päätös raukeamisesta voitaisiin tehdä kokouksessa vain,

jos kokouskutsussa olisi ilmoitettu asian käsiteltäväksi ottamisesta ja päätöstä kannattaisivat kaikki läsnä olevat aktiiviosakkaat.

24 §. *Ojitussyhteisön purkautuminen.* Pykälässä säädettäisiin ojitussyhteisön purkautumisesta. Nykyisessä vesilaissa ei ole ojitussyhtiöiden purkautumisesta selviä säännöksiä, mistä syystä on lukuisia yhtiöitä, joiden toiminnalle ei enää ole käytännön edellytyksiä. Ojitussyhteisön purkautumista koskeva asia olisi 1 momentin mukaan käsiteltävä ojitustoimituksessa, jolloin olisi soveltuvin osin noudatettava, mitä 12 luvun 15 §:ssä säädettäisiin vesioikeudellisen yhteisön purkautumisesta. Purkautumisesta tulisi lisäksi ilmoittaa asianomaisen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Yhteisön purkaminen ei 12 luvun 15 §:n mukaan tulisi kysymykseen niin kauan kuin yhteisöllä on vastuuta. Ojitussyhteisön vastuut liittyvät keskeisesti ojien kunnossapitoon. Tästä syystä 2 momentissa viitattaisiin erityisesti ojan kunnossapitoa ja käyttöä koskevan 8 §:n 3 momenttiin, jossa säädettäisiin ojan luonnontilaiseksi palautumisesta. Ojitustoimituksessa olisi 8 §:n 3 momentin mukaisesti todettava ojien palautuneen luonnontilaisiksi tai annettava niiden luonnontilaiseksi palautumisesta tarpeelliset määräykset. Ojitussyhteisö voitaisiin purkaa vasta sen jälkeen, kun nämä ojitustoimituksessa määrätty toimenpiteet on tehty.

25 §. *Jäseniltä perittävät maksut.* Pykälässä säädettäisiin ojitussyhteisön jäseniltä perittävistä maksuista eli ennakkomaksuista ja jakoluettelon perusteella perittävistä lopullisista maksuista vastaavasti kuin nykyisen vesilain 6 luvun 29 ja 31 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan ojitussyhteisön jäsenten tulisi suorittaa ojituksen kustannusten maksamiseksi maksuja yhteisön kokouksen päätösten mukaisesti. Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin jakoluettelon laatimisesta. Toimitsijoiden olisi ojituksen toimeenpanon jälkeen laadittava tai hankittava asianomaisen viranomaisen laatima tarkistettu laskelma kustannusten jaosta yhteisön kokouksen päätettäväksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ennakkomaksujen perimisestä ojitussyhteisön jäseniltä. Yhteisön kokous voisi päättää ennakkomaksujen perimisestä. Passiiviosakkailta ennakkomaksuja ei kuitenkaan voitaisi periä.

Passiiviosakkaalle myönnettävästä maksuajasta säädettäisiin erikseen 19 §:ssä. Määräaikana maksamatta jääneille ennakkomaksuille tulisi suorittaa korkolain mukaista viivästyskorkoa, ellei yhteisön kokous päättäisi alhaisemmasta korosta. Kustannusten jakoa olisi oikaistava, jos ojituksesta jäsenille aiheutuvan hyödyn jakaantumisen havaittaisiin 1 momentin nojalla laaditun tarkistetun laskelman perusteella huomattavasti poikkeavan siitä arviosta, jonka mukaan jäsenten osuus yhteisössä aikaisemmin oli määrätty. Samoin olisi meneteltävä, jos ojitusyhteisöön hyväksyttäisiin uusi jäsen.

Käytännössä on voinut käydä niin, että 21 §:n 3 momentissa tarkoitettua kiinteistötoimituksen kautta muodostuneen uuden kiinteistön omistaja on saanut tiedon ojitusyhtiön osakkuudesta vasta jakoluettelon mukaisen perinnän yhteydessä, mitä ei oikeusturvan kannalta voida pitää hyväksyttävänä. Tämän vuoksi 3 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan uuden kiinteistön omistaja olisi maksuvelvollinen vain, jos hänen osakkuutensa on todettu viimeistään siinä kokouksessa, jossa asianomaisten kustannusten jaosta päätetään, ja jos hänelle on erikseen ilmoitettu sanotusta kokouksesta. Panttioikeudesta ennen kiinteistöjaotuksen muutosta maksettavaksi tulleiden kustannusten osalta on kuitenkin voimassa mitä 29 §:ssä säädetään.

Ulosotossa perusteena olisi 4 momentin mukaan toimitsijoiden ojitustoimituksessa hyväksytyin jaon pohjalta laatima jakoluettelo. Siltä osin kun maksua ei joltakin jäseneltä saataisi, momentissa viitattaisiin 18 §:ään.

26 §. *Kustannusten periminen muulta kuin ojitusyhteisön jäseneltä.* Pykälässä säädettäisiin kustannusten perimisestä muulta kuin tässä luvussa määritellyltä hyödynsaajalta vastaavasti kuin nykyisen vesilain 6 luvun 30 §:ssä. Kysymyksessä eivät voisi olla 2 §:n mukaisen kiinteistön käyttöön perustuvan hyödyn saajat, koska nämä tulisivat yhteisön jäseniksi. Ulkopuolinen muun hyödyn saaja voisi olla sellainen, joka saa esimerkiksi hyötyä laitteidensa käytölle tai vedenotolleen, lisää vesivoimaa, taikka tieyhteyden ojituksen yhteydessä tehtävää patoa myöten. Jos toteutusta ojituksesta olisi huomattavaa, muuta kuin kiinteistön käyttöön perustuvaa hyötyä tällaiselle ulkopuoliselle hyödyn saajalle,

voitaisiin tämä yhteisön vaatimuksesta velvoittaa osallistumaan ojituksen kustannuksiin. Ulkopuolisen hyödyn saajan maksusuutta määrättäessä tulisi soveltuvin osin noudattaa mitä tässä luvussa säädetään kustannusten perimisestä passiiviosakkaalta. Ulkopuolisen hyödyn saajan maksettavaksi voisi siten tulla kohtuullinen, kuitenkin enintään hänelle tulleen hyödyn arvoa vastaava määrä. Maksun määräämistä koskeva vaatimus olisi pantava vireille ojitustoimituksessa.

27 §. *Kiinteistöpankki.* Pykälässä säädettäisiin hyödynsaajan kiinteistöön ojituskustannusten kattamiseksi kohdistuvasta panttioikeudesta ja siitä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin tehtävistä merkinnöistä vastaavasti kuin nykyisen vesilain 6 luvun 31 a §:ssä. Hyödynsaajan kiinteistö olisi 1 momentin mukaan panttina 17 §:ään perustuvasta kustannusosuudesta, 26 §:n nojalla ojitustoimituksessa määrättävästä kustannusosuudesta sekä kunnossapitokustannusosuuksista ja muista ojitustoimituksen päättymisen jälkeen syntyvistä ojituksesta johtuvista kustannusosuuksista sekä niiden koroista niin kuin maakaaren 20 luvussa säädetään.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ojitustoimituksen toimitusmiehen ja ojitusyhteisön toimitsijoiden velvollisuudesta ilmoittaa kustannusosuudet merkittäviksi lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin. Toimitusmiehen olisi viipymättä toimituksen päättymisen jälkeen ilmoitettava siinä määrätty kustannusosuus korkoineen kirjaamisviranomaiselle. Yhteisön toimitsijoiden olisi puolestaan viipymättä ilmoitettava kirjaamisviranomaiselle yhteisön kokouksen päätöksen mukainen kustannusosuus korkoineen sekä ojitussuunnitelmasta päättämisen jälkeen syntyvä ojituksesta johtuva kustannusosuus korkoineen. Yhteisön toimitsijoiden olisi lisäksi ilmoitettava kustannusosuuksia koskevat muutokset, jos kustannusten jakoa on tarkistettu tai oikaistu yhteisön kokouksessa taikka jos sitä on muutettu moitteiden johdosta pidetyssä ojitustoimituksessa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin alueellisen ympäristökeskuksen velvollisuudesta ilmoittaa kirjaamisviranomaiselle, jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettua ojitustoimituksessa tehtyyn päätökseen haetaan muutosta. Alueellisen ympäristökeskuksen olisi ilmoitetta-

va kirjaamisviranomaiselle myös muutoksenhakutuomioistuimen asiassa antama ratkaisu, kun se on tullut lainvoimaiseksi.

28 §. *Ojitusoitituksen hakeminen ja määräys toimituksen pitämiseen.* Pykälässä säädetäisiin ojitusoitituksen vireille tulosta vastaavasti kuin nykyisen vesilain 19 luvun 1 ja 2 §:ssä. Toimitusta tulisi 1 momentin mukaan hakea kirjallisesti alueelliselta ympäristökeskukselta.

Alueellinen ympäristökeskus antaisi määräyksen toimituksen suorittamiseen ja nimeäisi 2 momentin mukaan ojitusoitituksen pitäjäksi toimitusmiehen, joka voisi olla ympäristökeskuksen virkamies tai muu ympäristöhallinnon palveluksessa oleva riittävän asiantuntemuksen omaava virkamies. Toimitusinsinöörin sijasta säännöksissä viitattaisiin siis toimitusmieheen, sillä toimitusinsinöörinä on jo nyt voinut toimia muunkin kuin insinööriopintotoiminnan saanut henkilö. Toimitusmies tarkoittaisi siis nimenomaan toimituksesta vastaavaksi nimettyä henkilöä eikä enää uskottua miestä.

Toimitusmiehen olisi 3 momentin mukaan yleensä kutsuttava kaksi uskottua miestä suorittamaan toimitusta. Uskotut miehet kutsuttaisiin kiinteistötoimituksia varten valituista uskotuista miehistä hankkeen vaikutusalueen kunnissa. Uskottujen miesten tarpeellisuus on ojitusoitinnassa ja yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten myötä vähentynyt. Jotta uskottujen miesten käyttöä toimituksissa voidaan pitää perusteltuna, tulisi heiltä edellyttää jonkinasteista perehtyneisyyttä vesitalousasioihin. Lisäksi uskottujen miesten käyttöä voitaisiin ojitusoitituksissa kiinteistötoimitusten tapaan jatkossa rajoittaa vain laajoihin toimituksiin. Alueellinen ympäristökeskus voisi siten 3 momentin mukaan tarvittaessa päättää, että toimitusmies suorittaa toimituksen ilman uskottuja miehiä. Asianosaisten sitä vaatiessa uskotut miehet tulisi kuitenkin aina määrätä.

Pykälän 4 momentissa säädetäisiin vesilain 19 luvun 3 §:n tavoin useita kuivatusalueita koskevien ojitusasioiden käsittelemisestä samassa ojitusoitituksessa. Edellytyksenä asioiden yhdistämiselle olisi, että siitä ei aiheudu viivytyksiä tai muuta haittaa.

29 §. *Lupa-asian saattaminen vireille ympäristölupavirastossa.* Pykälässä säädetäisiin

toimitusmiehen velvollisuudesta ohjata ojituksesta vastaava hakemaan hankkeelle tarvittaessa ympäristölupaviraston lupaa. Pykälä vastaisi pääosin nykyisen vesilain 19 luvun 5 §:ää. Kaikki ympäristölupaviraston lupaa edellyttävät hankkeet eivät kuitenkaan enää 4 §:n mukaan vaatisi ojitusoititusta, ja vesistön järjestelystä ehdotetaan itsenäisenä hanketyypinä luovuttavaksi. Tämän vuoksi 1 momentissa viitattaisiin yleisemmin ympäristölupaviraston lupaa edellyttäviin hankkeisiin.

Pykälän 2 momentin mukaan lupahakemuksen tulisi liittää toimituksessa laadittu tai siellä esitetty ehdotus suunnitelmaksi siltä osin kun asia saatetaan ympäristölupaviraston ratkaistavaksi.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin velvollisuudesta odottaa ympäristölupaviraston ratkaisua lupa-asiaissa ennen päätöksen antamista ojitusoitituksessa.

30 §. *Toimituskokous.* Pykälässä säädetäisiin toimituskokouksen pitämisestä vastaavasti kuin nykyisen vesilain 19 luvun 8 §:ssä. Alkukokouksen käsitteestä luovuttaisiin, ja toimitus voisi siten muodostua joko pelkästään toimituskokouksesta tai erillisestä toimitus- ja loppukokouksesta. Ojitusoitituksessa olisi 1 momentin mukaan siten aina pidettävä toimituskokous.

Toimitusmiehen olisi 2 momentin mukaan kutsuttava toimituskokoukseen ne, joiden oikeutta tai etua ojitusasia saattaa koskea. Toimitusmiehen olisi lisäksi varattava alueelliselle ympäristökeskukselle, työvoima- ja elinkeinokeskukselle kalatalousviranomaisena ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tilaisuus lausunnon toimittamiseen kokouksessa käsiteltäväksi tai mielipiteen esittämiseen. Kokous olisi pidettävä ojittavan alueen läheisyydessä ja sitä voitaisiin jatkaa eri paikoissa tai eri päivinä. Jaettaessa kokous eri päiville ei niiden tarvitse olla peräkkäisiä päiviä.

Pykälän 3 momentissa säädetäisiin toimitusmiehen velvollisuudesta tehdä toimituskokouksessa suunnitelman ennen siitä päättämistä kaikki lain edellyttämät muutokset tai lisäykset. Säännös vastaisi vesilain 19 luvun 2 §:ää. Lisäksi 3 momentissa säädetäisiin muista ojitusoitituksessa käsiteltävistä asioista. Näitä olisivat ensinnäkin tällaisessa

toimituksessa aikaisemmin päätetyn suunnitelman muuttamista sekä ojitussyhteisön perustamista ja jäsenten oikeuksia ja velvollisuuksia yhteisössä koskevat asiat. Säännös vastaisi tältä osin nykyisen vesilain 6 luvun 10 §:n 2 momenttia.

31 §. *Ojitussuunnitelman laatiminen ojitustoimituksessa.* Pykälässä säädettäisiin ojitussuunnitelman laatimisesta ojitustoimituksessa vastaavasti kuin nykyisen vesilain 19 luvun 1 §:n 3 momentissa. Toimitusmiehen olisi huolehdittava ojitussuunnitelman laatimisesta, jos ojitustoimituksessa olisi 14 §:n mukaan päätettävä ojitussuunnitelmasta eikä hakija ole esittänyt sitä hakemuksessaan tai toimituskokouksessa eikä hakija tai muu hyödynsaaja myöskään käytä mahdollisuutta toimittaa ojitussuunnitelma toimituskokouksessa määrättyssä kohtuullisessa ajassa. Ensisijaisena ratkaisuna olisi siten, että ojitussuunnitelman laatii hankkeesta vastaava tai yhteisöojituksessa se hyödynsaaja, joka on hakenut ojitustoimitusta. Käytännössä ojitussuunnitelman laatiminen on varsin usein jäänyt toimitusmiehen tehtäväksi. Hakija vastaisi 37 §:n nojalla joka tapauksessa suunnitelman laatimisesta aiheutuneista kustannuksista.

32 §. *Loppukokous.* Pykälässä säädettäisiin erillisen loppukokouksen pitämisestä. Toimituksessa tulisi pitää kaksi erillistä kokousta samoin edellytyksin kuin nykyisin alkukokousta koskevassa vesilain 19 luvun 4 §:ssä on säädetty. Ojitustoimituksessa olisi siten 1 momentin mukaan pidettävä toimituskokouksen lisäksi erillinen loppukokous, jos toimituksessa on tarpeen päättää ojitussuunnitelmasta ja toimitusta koskevaan hakemukseen ei sisälly asianmukaista suunnitelmaa tai kysymys on tämän luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla vesioloihin vaikuttavasta ojituksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan loppukokous olisi pidettävä kun toimitusmiesten ehdotus ojitussuunnitelmaksi on valmistunut. Muutoin loppukokouksen pitämiseen sovellettaisiin, mitä edellä 30 §:ssä säädettäisiin toimituskokouksesta.

33 §. *Kokouksesta ilmoittaminen.* Pykälässä säädettäisiin ojitustoimituksen toimitus- ja loppukokouksesta ilmoittamisesta vastaavasti kuin vesilain 19 luvun 7 §:ssä. Kokouksista olisi 1 momentin mukaan julkisesti kuulutet-

tava vähintään neljätoista päivää aikaisemmin niissä kunnissa, joiden alueella ojituksen vaikutukset ulottuvat. Milloin kyse on 26 §:ssä tarkoitettusta toimituksesta, olisi siitä tiedonkulun parantamiseksi ilmoitettava lisäksi paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä. Sen lisäksi olisi samassa ajassa toimitettava kappale suunnitelmaa 32 §:n 2 momentissa tarkoitetuille viranomaisille. Kappale suunnitelmaa olisi myös lähetettävä asianomaiseen kuntaan yleisesti nähtävänä pidettäväksi. Asianosaisille kokouksesta olisi lisäksi ilmoitettava tiedossa olevalla postiosoitteella lähetetyssä kirjeessä.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin asianosaisena olevalle järjestäytymättömälle osakaskunnalle ilmoittamisen osalta lain 11 luvun yleisiin säännöksiin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeamisesta 1 momentissa säädetystä menettelystä merkitykseltään vähäisissä sekä sellaisissa ojitusasioissa, joissa säännönmukainen tiedoksianto ei asian luonteen vuoksi olisi tarpeen. Tällöin kokouksista voitaisiin ilmoittaa noudattamalla mitä 11 luvun 10 §:n yleisissä menettelysäännöksissä säädettäisiin, eli ilmoittamalla niistä muulla tavoin taikka jättämällä kokonaan ilmoittamatta, jos asia ei vaikuta muiden oikeuteen tai etuun.

34 §. *Ojitustoimituksen päätös.* Pykälässä säädettäisiin ojitustoimituksessa annettavan päätöksen sisällöstä vastaavasti kuin voimassa olevan vesilain 19 luvun 9 §:n 1 momentissa. Ojitustoimituksessa olisi 1 momentin mukaan toimituskokouksen tai loppukokouksen tultua pidetyksi annettava päätös. Päätöksen tulisi sisältää ojitussuunnitelma, milloin sellaista on toimituksessa käsitelty, ratkaisu tehdyistä muistutuksista ja vaatimuksista, tarvittavat määräykset ojituksen toimeenpanosta ja ojan kunnossapidosta, arvio ojituskustannuksista sekä menojen osittelu. Päätös sisältäisi siten ojitussuunnitelman silloin, kun sen tekemiseen olisi ollut velvollisuus 9 §:n perusteella, sekä muissakin tapauksissa, jos ojitussuunnitelma ylipäätään olisi laadittu ja sitä olisi käsitelty toimituksessa.

Lisäksi päätöksessä olisi 2 momentin mukaan määrättävä tarpeellisilta osin vahinkojen korvaamisesta, vaikkei korvausvaatimusta ole tehty.

35 §. *Päätöksestä tiedottaminen.* Pykälässä

säädettäisiin ojitustoimituksen päätöksen antamiselle asetetusta määräajasta ja päätöksestä tiedottamisesta vastaavasti kuin voimassa olevan vesilain 19 luvun 9 §:n 2 momentissa. Päätös olisi 1 momentin mukaan annettava 30 päivän kuluessa toimituskokouksesta tai loppukokouksesta, jollei alueellinen ympäristökeskus erityisistä syistä pidennä tätä aikaa. Päätökseen olisi aina liitettävä valitusosoitus, ja se annettaisiin alueellisen ympäristökeskuksen ilmoitustaululle asetettavassa kuulutuksessa mainittuna päivänä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin päätöstä koskevasta erityistiedoksiannoista. Päätöksestä olisi ilmoitettava asianosaisille tiedossa olevalla postiosoitteella. Päätös olisi luonnollisesti toimitettava hakijalle. Jäljennös päätöksestä olisi lähetettävä sitä pyytäneelle asianosaiselle sekä asianomaisten kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille, alueelliselle ympäristökeskukselle ja työvoima- ja elinkeinokeskukselle.

36 §. *Ojituksen yhteydessä suoritettava tilusjärjestely.* Pykälässä säädettäisiin ojituksen yhteydessä toteutettavasta tilusjärjestelystä. Tilusjärjestelystä on säädetty tarkemmin laissa vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä (451/1988). Vesilain 19 luvun 5 a §:ssä säädetty ojitustoimituksen ja tilusjärjestelyn suhde on käytännössä osoittautunut varsin hankalaksi. Säännöksen nojalla sama hanke on saattanut olla useita kertoja käsiteltävänä sekä ojitus- että tilusjärjestelytoimituksissa. Pykälässä säädettäväksi ehdotettava menettely olisi yksinkertaisempi ja vastaisi ympäristölupavirastoissa yleisesti noudatettavaa käsittelyjärjestystä, josta säädettäisiin 17 luvun 11 §:ssä. Ojitus-toimitus vietäisiin ensin päätökseen ja tilusjärjestelytoimitus pidettäisiin vasta lainvoimaisen ojitustoimituksen päätöksen täytäntöönpanon jälkeen. Toimitusmiehen olisi siten toimitettava lainvoiman saanut päätös asianomaiselle maanmittaustoimistolle, jos ojituksen yhteydessä on tarpeen suorittaa sellainen tilusjärjestely, jota tarkoitetaan vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetussa laissa. Maanmittaustoimiston olisi saamansa päätöksen perusteella annettava määräys tilusjärjestelytoimituksen suorittamiseksi, kun päätöksessä tarkoitettu hanke olisi valmistunut. Sääntelyn toimivuuden

kannalta on tärkeää, että maanmittaustoimistot saavat tiedon ojitusten toteutuksesta joko hankkeesta vastaavalta tai alueelliselta ympäristökeskukselta mahdollisimman nopeasti hankkeen valmistumisen jälkeen.

37 §. *Ojitustoimituksen kustannukset.* Pykälässä säädettäisiin ojitustoimituksesta valtiolle aiheutuneiden kustannusten perimisestä toimituksen hakijalta. Pykälä vastaisi voimassa olevan vesilain 21 luvun 10 §:ää. Ojitustoimituksen kustannuksiin luettaisiin kokousten pitämisestä aiheutuneet kustannukset sekä uskotuille miehille ja avustavalle henkilöstölle suoritettavat palkkiot. Toimitusmiehen asiantuntijan päiväraha- ja matkakustannusten korvaukset tulisi kuitenkin suorittaa valtion varoista. Jos hakija on jättänyt ojitus-suunnitelman laatimisen 31 §:ssä säädettyllä tavalla toimituksessa laadittavaksi vaikka jos hakijan tai muun hyödynsaajan esittämä suunnitelma vaatii huomattavaa täydentämistä, tulisi hakijan suorittaa myös siitä valtiolle aiheutuneet kustannukset. Ojitus-suunnitelman laatimisesta aiheutuneiden kustannusten perimisestä voitaisiin säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella valtion maksuperustelain (150/1992) periaatteita noudattaen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimitusmiehen velvollisuudesta liittää laskelma kustannuksista ja niiden korvaamisesta valtiolle jo ojitustoimituksen päätökseen.

6 luku. **Keskivedenkorkeuden pysyvä alentaminen ja nostaminen**

1 §. *Soveltamisala.* Pykälässä määriteltäisiin luvun soveltamisalaksi järven tai lamen keskivedenkorkeuden pysyvä muuttaminen sitä alentamalla tai nostamalla. Keskivedenkorkeudella tarkoitettaisiin samoin kuin 1 luvun 5 §:ssä pitkän aikavälin laskennallista keskiarvoa. Keskivedenkorkeuden pysyvään muuttamiseen tähtäävät hankkeet ovat kuitenkin kiinteistöoikeudellisesti erityisasemassa muihin hankkeisiin nähden, sillä niissä maa-alueetta muuttuu vesialueeksi tai päinvastoin. Omaisuuden suojan ja kiinteistöjärjestelmän selkeyden takia tällaisille hankkeille on tarpeen asettaa tiettyjä erityisedellytyksiä lain yleisten luvanmyöntämisedelly-

tysten lisäksi.

Säännös rajaisi luvun soveltamisalan ulkopuolelle sellaiset hankkeet, joissa puututaan vedenkorkeuksiin muuttamatta keskivedenkorkeutta. Käytännössä monissa vesitalous-hankkeissa saatetaan pyrkiä muuttamaan vain keskiylä- ja -alivedenkorkeuksia. Tällaiset hankkeet eivät tulisi luvun soveltamisalan piiriin, vaikka ne muutoin saattavat olla vaikutuksiltaan hyvinkin merkittäviä. Tällaisiin hankkeisiin sovellettaisiin lain yleisiä säännöksiä kuten nykyisinkin, ellei kyse ole 7 luvun tarkoittamasta säännöstelystä. Yleisiä säännöksiä sovellettaisiin myös luvun soveltamisalaan kuuluviin hankkeisiin siltä osin kuin luvussa ei ole erityissäännöksiä. Näin esimerkiksi 3 luvun luvanvaraisuutta ja lupaharkintaa koskeva sääntely tulisi sovellettavaksi myös keskivedenkorkeuden pysyvää muuttamista tarkoittaviin hankkeisiin.

Soveltamisalan ulkopuolelle olisi säännöksessä rajattu myös eräitä sellaisia hanketyyppejä, jotka muutoin täyttäisivät säännöksen tunnusmerkit. Tällaisina hankkeina mainitaan ensinnäkin täysin uuden vesialueen muodostaminen kuten tekoaltaan tai lammikon rakentaminen taikka uuden uoman tekeminen. Näiden hankkeiden toteuttaminen jäisi siten lain yleisten säännösten varaan. Lisäksi selvyden vuoksi pykälässä todettaisiin, että ojituksesta säädetään 5 luvussa, säännöstelystä 7 luvussa ja vesivoimahankkeista 8 luvussa.

Soveltamisalamääritelmän mukaan luvun soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät pengerryksuivatukset ja joen perkaukset, jotka järjestelyn käsitteen kautta kuuluvat nykyisen lain 7 luvun soveltamisalaan silloinkin, kun niiden yhteydessä ei alenneta keskivedenkorkeutta. Tällaisissa yleensä tulvasuojelua palvelevissa hankkeissa tulisi kuitenkin edelleen olla mahdollista velvoittaa kaikki hyödynsajat osallistumaan hankkeeseen. Tämän vuoksi 3 momentissa säädettäisiin erikseen 6 §:n 3 momentin sekä 11 ja 12 §:n soveltamisesta myös sellaisiin rantojen pengerryksiin ja joen perkauksiin, joiden yhteydessä ei puututa keskivedenkorkeuteen. Järjestelyn käsitteestä siis kuitenkin luovuttaisiin uudessa laissa kokonaan.

2 §. *Keskivedenkorkeuden alentamisesta tai nostamisesta saatava yksityinen hyöty.* Pykälään sisältyisi säännös yksityisen hyö-

dyn määrittämisestä nosto- ja laskuhankkeessa. Säännös perustuisi nykyisin järjestelyssä muun muassa 7 luvun 3 ja 4 §:n viittaussäännösten kautta sovellettavaan vesilain 6 luvun 16 §:ään, jota on muokattu vastaamaan uusia säännöksiä. Määritelmä on tarpeen käyttöoikeuksia ja kustannusten jakoa koskevissa säännöksissä, eikä sitä ole tarkoitettu sovellettavaksi tätä laajemmin. Säännös ei esimerkiksi määrittäisi hankkeen toteuttamisedellytyksiä eikä millään tavalla rajoittaisi intressivertailussa huomioon otettavia hyötyjä.

Yksityisenä hyötynä pidettäisiin pykälän mukaan vesialueen tai rantakiinteistön käyttötärvon nousua siinä tarkoituksessa, johon sitä käytetään tai olosuhteet huomioon ottaen voidaan lähinnä käyttää. Näin määriteltyä yksityistä hyötyä voisivat siten saada maatai vesialueen omistajat taikka yhteisen alueen osakkaat mukaan lukien hankkeesta mahdollisesti syntyvän vesijätön osakkaat. Säännöksen mukaisessa yksityisten hyötyjen arvioinnissa lähtökohtana olisi objektiivinen hyöty. Säännös ottaisi huomioon myös rantakiinteistön tai vesialueen käyttötarkoituksen muutokset, mutta vain rajallisesti. Hyötyjä arvioitaessa tulisi siten ottaa huomioon alueen arviointihetken mukainen käyttö sekä keskivedenkorkeuden muuttamista tarkoittavan hankkeen jälkeinen todennäköinen pääasiallinen käyttö, joka voisi tilanteesta riippuen olla esimerkiksi maatai metsätalous taikka virkistyskäyttö. Epävarmoja tulevaan käyttöön liittyviä odotuksia ei sen sijaan voitaisi ottaa hyötyjen arvioinnissa pohjaksi. Kuivatushyötyjen arvioimisessa on vesilain soveltamiskäytäntö jo varsin vakiintunut. Keskivedenkorkeuden nostamista tarkoittavien hankkeiden hyötyjen arviointi on puolestaan kehittynyt jatkuvasti sitä mukaa kuin hankkeetkin ovat yleistyneet. Maanmittauslaitos kehittää yleisesti kiinteistöjen arviointimenetelmiä ja on julkaissut oppaita sekä ranta-alueiden arvosta ja hinnanmuodostuksesta että virkistysarvosta.

3 § *Luvanhakija.* Vesilaissa ei yleisesti ottaen asetettaisi rajoituksia sille, kuka voi hakea lain mukaista vesitalouslupaa. Pykälässä ehdotetaan kuitenkin säädettäväksi luvanhakukompetenssista erikseen keskivedenkorkeuden muuttamista tarkoittavissa hankkeissa. Erityisesti keskivedenkorkeuden nosto-

hankkeissa on ajateltavissa, että hanketta lähtee ajamaan paikallinen asukasyhdistys tai muu tilapäinen yhteenliittymä, josta jäsenet voivat halutessaan vapaasti erota. Ääritapauksissa tämä voisi johtaa koko yhdistyksen purkautumiseen. Tämän vuoksi on tarpeellista varmistaa, että luvanhakijaksi saadaan sellainen taho, joka pystyy vastaamaan hankkeista aiheutuvista velvoitteista myös tulevaisuudessa.

Hakijana voisi ensinnäkin olla hankkeesta yksityistä hyötyä saava eli käytännössä rantakiinteistön tai vesialueen omistaja taikka vesialueen yksittäinen osakas. Käytännössä yksittäinen kiinteistönomistaja tai vesialueen osakas voisi olla halukas toimimaan yksin hakijana ja ottamaan hankkeen kokonaan vastattavakseen lähinnä silloin, kun hänen omistamansa alue kattaisi huomattavan osan kyseessä olevan järven ranta-alueesta tai hänen osuutensa yhteiseen vesialueeseen olisi vastaavasti merkittävä. Lisäksi hakijana voisi olla osakaskunta tai hyödynsaajien tämän lain nojalla muodostama yhteisö. Tältä osin pykälä kytkeytyisi luvun 9 ja 10 §:ssä säädettyyn velvollisuuteen perustaa hanketta varten lain mukainen vesioikeudellinen yhteisö aina silloin, kun luvanhakijoita on useampi kuin yksi. Kytkemällä luvan hakeminen vesilain mukaiseen yhteisöön tai yhteisen vesialueen osakaskuntaan varmistettaisiin, että hankkeesta vastaavan yhteisön jäsenpohja on jatkuvasti riittävä hankkeesta aiheutuvien velvoitteiden hoitamista ajatellen. Pelkästään osakaskunnan varaan luvanhakua ei jätettäisi, koska monessa tapauksessa keskivedenkorkeuden nostamisesta hyötyä saavat rannanomistajat eivät ole osakaskunnan jäseniä. Osakaskunnan alue on myös usein suhteellisen laaja ja käsittää useita vesistöjä, jolloin hankkeen kohteena olevan vesistön merkitys voi olla osakaskunnan enemmistölle vähäinen. Nostettava vesialue saattaa myös kuulua usealle eri osakaskunnalle. Tämän vuoksi luvanhakijana voisi olla myös vesilain tarkoittama yhteisö.

Hakijana voisi pykälän mukaan olla myös asianomainen valtion viranomainen tai kunta. Yleensä lasku- ja nostohankkeiden toteutus on yksityisten tehtävänä. Valtion toimiminen hakijana rajoittuu vain niihin poikkeuksellisiin tilanteisiin, jossa hanke on yleisen edun

vaatima. Koska valtiolla tai kunnalla kuitenkin saattaa joissain tilanteissa olla intressi osallistua hankkeisiin, ei niiden oikeutta luvanhaakuun ole syytä erityisesti rajata. Kunnan viranomaisten toimivalta hakemusten tekemiseen perustuu kunnallisoikeudellisiin säädöksiin eikä sitä ole tarpeen määritellä vesilaisissa. On lisäksi huomattava, että luvanhakija ei ratkaise sitä, onko hanketta pidettävä yleisen tarpeen mukaisena vai ei, eikä hakijavaluutta ole yleisen tarpeen mukaisissa hankkeissa rajattu vain julkisyhteisöihin.

4 §. *Alueen omistajien suostumus.* Vesialueen omistajien suostumuksesta keskivedenkorkeuden laskemista tarkoittavaan hankkeeseen säädetään nykyisen vesilain 7 luvun 3 §:n 3 momentissa. Säännöksen mukaan muiden edellytysten lisäksi hankkeelle on saatava kirjallinen suostumus kahdelta kolmasosalta vesialueen omistajista. Keskivedenkorkeuden nostamista tarkoittavia hankkeita koskevaa vastaavaa säännöstä vesilaisissa ei nykyisin ole. Erityissäännöksen puuttuminen on tarkoittanut sitä, että hankkeen toteuttaja lta on katsottu nykyisen vesilain 2 luvun 7 §:n 1 momentin nojalla edellytettävän pysyvää käyttöoikeutta vähintään puoleen veden alle jäävään alueeseen. Pelkkää kirjallista suostumusta ei siis ole pidetty riittävänä. Tämän on katsottu käytännössä estävän sellaiset nostohankkeet, joita ei voida pitää yleisen tarpeen vaatimana. Keskivedenkorkeuden laskuhankkeissa noudatetun kaltaisen järjestyksen omaksuminen myös nostoihin helpottaisi hankkeiden toteuttamista. Pelkästään tai lähinnä yksityistä etua palvelevat hankkeet tulisi toteuttaa vapaaehtoiselta pohjalta kuitenkin niin, ettei laajasti kannatettu yleistä merkitystä omaava hanke kaatuisi yksittäisten rannanomistajien vastustukseen.

Edellä mainituin perustein pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että myös muut kuin yleiseltä kannalta tärkeää tarkoitusta varten tarpeelliset keskivedenkorkeuden muuttamista tarkoittavat hankkeet voitaisiin toteuttaa enemmistön suostumuksella ilman 2 luvun 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua alueen hallintaa. Vaadittava enemmistö asetettaisiin kuitenkin varsin suureksi. Kirjallista suostumusta vaadittaisiin vähintään kolmea neljänestä laskettavan järven tai nostohankkeissa veden alle jäävän maa-alueen pinta-alasta

edustavien kiinteistöjen omistajilta. Tästä säädetäisiin keskivedenkorkeuden lasku- ja nostohankkeiden osalta erikseen pykälän 1 ja 2 momentissa. Osuus kytkettäisiin molemmissa momenteissa nimenomaan pinta-alaan, ei alueen jyvitettyyn arvoon, koska pinta-alaperusteinen laskenta on yksinkertaisempaa ja selvempää. Vesilain vakiintuneen tulkinnan mukaan osakaskuntaa ei säännöstelyhankkeissa pidetä pakkotoimien kohteena, minkä vuoksi myöskään 2 momentissa ei osakaskunnan suostumusta tarvittaisi.

Nostohankkeissa vaihtoehtona 2 momentin mukaisille suostumuksille olisi 2 luvun 12 §:n mukainen pysyvän käyttöoikeuden hankkiminen enemmän kuin puoleen veden alle jääviin alueisiin. Selkeyden vuoksi tämä mahdollisuus mainittaisiin momentissa.

Voimassaolevan lain 7 luvun 7 §:n 2 momentti syrjäyttää yhteisalueain ja edellyttää, että kukin osakas päättää itsenäisesti osallistumisestaan hankkeeseen. Kun tällainen säännös on vastoin yhdenmukaista ja toimivaa päätöksentekomallia, uuteen lakiin ei otettaisi yhteisalueain poissulkevaa säännöstä. Lain 2 luvun 2 §:n 2 momenttiin ehdotettu viittaus yhteisalueain lakiin kattaisi siten myös sellaiset pykälässä tarkoitetut tilanteet, joissa yhteisalueain suostumus on tarpeen. Vastavasti yhteisomistuksessa olevan kiinteistön osalta noudatettaisiin mitä laissa eräistä yhteisomistussuhteista (180/1958) omistajien päättävällän käyttämisestä säädetään.

Pykälän 3 momentti sisältäisi poikkeuksen 1 ja 2 momentin vaatimuksiin silloin, kun kyse on 2 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettua yleisen tarpeen vaatimasta hankkeesta tai hankkeen tarkoitus on yleiseltä kannalta tärkeä. Tällaiset keskivedenkorkeuden lasku- ja nostohankkeet voitaisiin toteuttaa kannattuksesta riippumatta. Poikkeus koskisi vain edellä tarkoitettuja suostumuksia, ja hankkeiden toteuttamisedellytyksistä muilta osin säädetään muualla. Momentissa käytetty käsite "yleiseltä kannalta tärkeä tarkoitus" olisi jonkin verran laajempi kuin yleisen tarpeen käsite. Säännöksen tarkoittamia hankkeita tai yleistä tarkoitusta ei tyhjentävästi voida määrittellä, vaan asia on ratkaistava tapauskohtaisesti. Säännöksessä on mainittu joitakin esimerkkejä hankkeista, joihin sitä voitaisiin soveltaa. Tällaisia ovat ensinnäkin tulvasuo-

jelua tai yhdyskunnan vedenhankintaa palvelevat hankkeet. Muina esimerkkeinä säännöksessä mainittaisiin vesistön luonnonsuojellusten tai yhdyskunnan virkistyskäyttöön perustuvan erityisarvon vuoksi tarpeelliset hankkeet. Säännöksen tarkoittamia hankkeita voisivat olla esimerkiksi vesipolitiikan puitteiden edellyttämät kunnostushankkeet samoin kuin muut valtakunnallisia tai alueellisia luonnonsuojeluintressejä palvelevat hankkeet. Virkistyskäyttöön perustuvilla erityisarvoilla viitattaisiin sellaisiin virkistystarpeisiin, joita voidaan pitää yleisinä, kuten tietyn kunnan virkistystarpeet. Sen sijaan rannanomistajien virkistysintressit kuuluvat pääsääntöisesti 1 ja erityisesti 2 momentin soveltamisalaan..

Keskivedenkorkeuden nostoja koskevia säännöksiä on eri yhteyksissä pidetty liian tiukkoina. Tämä on aiheutunut pitkälti siitä, että toisin kuin laskemista, vesilaki ei aseta nostoja erityisasemaan. Erityissäännösten puute ja nostoja koskeva oikeuskäytäntö ovat käytännössä vaikeuttaneet nostohankkeiden toteuttamista. Vedenkorkeuden nosto voi liittyä voimatalouteen, vedenhankintaan tai mihin tahansa hankkeeseen. Tällä erää tavallisin tarve kohdistuu kuitenkin vesistöjen kunnostamiseen. Arviolta kaksi kolmannesta vedenkorkeuden nostoista on viime vuosina tehty vesistön tilan ja kalaston elinolojen parantamiseksi. Edellä 2 ja 3 momenttien kohdalla ehdotetut lainsäädännön muutokset mahdollistaisivat tarpeellisissa määrin järvien kunnostustarkoituksessa tehtävien keskivedenkorkeuden nostohankkeiden toteuttamisen. Yleiseltä kannalta tärkeät hankkeet voitaisiin toteuttaa 3 momentin nojalla ja muut $\frac{3}{4}$ enemmistön kirjallisella suostumuksella.

5 § *Käyttöoikeus toisen alueeseen.* Pykälässä säädetäisiin erikseen siitä, että keskivedenkorkeuden muuttamista tarkoittavan luvan yhteydessä myönnettäisiin aina samalla myös hanketta varten tarvittavat käyttöoikeudet hankkeessa käyttöön otettaviin alueisiin siten kuin 3 luvun 4 §:n 1 kohdassa edellytetään. Käyttöoikeutta ei siten olisi tarpeen erikseen hakea, jos edellä 4 §:ssä tarkoitettut suostumukset alueiden omistajilta olisi saatu. Vaihtoehtoisesti tarvittavat käyttöoikeudet voitaisiin luonnollisesti aina myöntää myös 2 luvun yleisten säännösten nojalla, jos 2 luvun

12 §:ssä säädetyt edellytykset täyttyisivät. Niissä tapauksissa, joissa keskivedenkorkeuden nostamista tarkoittavalle hankkeelle olisi saatu kaikkien rannanomistajien suostumus, ei luvan myöntäminen edellyttäisi käyttöoikeutta veden alle jääviin alueisiin. Kuitenkin selvyyden vuoksi myös tällöin olisi perusteltua, että lupaan sisältyy käyttöoikeus.

6 §. *Keskivedenkorkeuden alentamisen ja nostamisen erityiset edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin keskivedenkorkeuden lasku- ja nostohankkeiden erityisistä edellytyksistä, joiden tulisi täytyä vesitaloushankkeita 3 luvussa yleisesti koskevien edellytysten samoin kuin edellä 4 §:ssä säädettyjen edellytysten lisäksi. Pykälä sisältäisi yhtäältä yksityisen edun loukkaukseen ja toisaalta luonnonsuojeluun liittyviä edellytyksiä. Nämä erityisedellytykset eivät koskisi yleisen tarpeen vaatimia hankkeita, jotka voidaan perustuslain omaisuudensuojan estämättä toteuttaa vaikka hankkeesta aiheutuisikin säännöksen tarkoittamaa haittaa. Tällöin omaisuudensuoja otetaan huomioon korvaus- ja lunastusmenettelyssä. Säännös sen sijaan koskisi 4 §:n 3 momentin tarkoittamia hankkeita, joissa ei välttämättä ole kyse yleisestä tarpeesta perustuslain ja lunastuslainsäädännön tarkoittamassa mielessä.

Pykälän 1 kohdan mukainen erityisedellytys liittyisi 5 §:n mukaiseen suostumusmenettelyyn, jolla edellä kuvatulla tavalla helpotettaisiin nostohankkeiden toteuttamista. Yksityisen edun suoja koskeva säännös on tarpeen sen vuoksi, että laajasta kannatuksesta huolimatta hankkeesta saattaa aiheutua merkittävää haittaa yksittäiselle rannanomistajalle, jos tämän kiinteistö esimerkiksi rannan alavuuden vuoksi huomattavan suurelta osin muuttuisi vesialueeksi. Tässä mielessä perustuslain omaisuuden suojavaatimukset on otettava huomioon.

Haittoja torjutaan osin jo korvaussäännöksillä, mutta pelkästään niiden varaan ei kohtuuttomien haittojen ehkäisemistä voida jättää, vaan se on otettava huomioon myös toteuttamisedellytyksissä. Säännös muodostaisi ehdottoman luvanmyöntämiseen, josta kuitenkin voitaisiin poiketa haitankärsijän suostumuksella. Lisäksi lain 13 luvun 9 §:ään sisältyisi rannanomistajan asemaa turvaava voimassaolevan lain 11 luvun 7 §:n kaltainen

säännös koko kiinteistön lunastusvelvollisuudesta, jos jäljelle jäävän osan käyttämiseksi aiheutuu hankkeesta huomattavaa pysyvää haittaa. Tämä huomioon ottaen käsillä olevaa säännöstä ei tulisi tulkita laajemmin kuin mitä perustuslain omaisuudensuojan toteutuminen edellyttää, jotta se ei tarpeettomasti estäisi keskivedenkorkeuden nostohankkeita. Muilta kuin säännöksen tarkoittamilta osin rannanomistajille aiheutuvat haitat otettaisiin huomioon yhtäältä intressivertailussa ja toisaalta korvaussäännöksissä. Vaikka myös muunlaiset haitat voivat tulla kyseeseen, säännöksellä tarkoitetaan ensisijaisesti pysyvälle tai vapaa-ajan asutukselle aiheutuvia haittoja.

Pykälän 2 kohtaan sisältyvän luonnonsuojeluperusteisen erityisedellytyksen taustalla on voimassa olevan lain 7 luvun 3 §:n 2 momentin järven kokonaan kuivattamisen kieltö. Pykälässä luonnonsuojeluperusteiden erityisedellytys ulotettaisiin koskemaan myös keskivedenkorkeuden nostohankkeita, joista saattaa aiheutua erityisten luonnonsuojeluarvojen tuhoutumista esimerkiksi arvokkaan kosteikon muuttuessa vesialueeksi. Säännös muodostaisi uuden lain 3 luvun 5 §:n kaltaisen ehdottoman luvanmyöntämiseen, minä vuoksi se on rajattu koskemaan vain erityisiä luonnonsuojeluarvoja. Muiden luonnonsuojeluarvojen huomioon ottaminen hankkeen toteuttamisessa perustuisi lain yleisiin säännöksiin. Viittaus erityisiin luonnonsuojeluarvoihin lisättiin nykyisen lain 7 luvun vuoden 1984 lainmuutoksen yhteydessä (HE 266/1984), ja esimerkkinä tällaisista erityisistä luonnonsuojeluarvoista on mainittu pienehkön järven merkitys linnuston pesimäalueena. Huomattavaa on, että säännös ei koskisi pelkästään vesialueen erityisiä luonnonarvoja vaan kattaisi myös ranta-alueiden erityiset luonnonarvot.

7 §. *Osallistuminen keskivedenkorkeuden alentamisen kustannuksiin.* Vesilain pääsäännön mukaan luvan hakija vastaisi kaikkia hankkeen kustannuksista. Pääsäännöstä poiketen nykyisen vesilain 6, 7 ja 8 luvussa säädetään tietyin edellytyksin mahdollisuudesta velvoittaa myös muut hankkeesta hyötyä saavat osallistumaan sen kustannuksiin. Pykälässä säädettäisiin siitä, missä tilanteissa muut kuin luvan hakija voivat olla velvollisia

osallistumaan keskivedenkorkeuden alentamista tarkoittavan hankkeen kustannuksiin. Kustannuksiin osallistumisesta vedenkorkeuden nostamisessa säädettäisiin 8 §:ssä.

Osallistumisesta keskivedenkorkeuden alentamisen kustannuksiin säädetään nykyisen vesilain 7 luvun 3 §:n 1 momentissa sekä 4 ja 8 §:ssä. Yhdenmukaisesti niiden kanssa, pykälän 1 momentin mukaan edellytyksenä tällaiselle pakko-osallisuuteen johtavalle menettelylle on järjestelyhankkeissa ollut, että hankkeen kannattajat edustavat yli puolta siitä saatavan yksityisen hyödyn arvosta. Tältä osin pykälän 1 momentti sisällöllisesti vastaisi voimassaolevaa lakia ja sitä täydentäisi 10 §:n säännös yhteisön perustamisvelvollisuudesta.

Hyödyllä tarkoitettaisiin pykälässä 2 §:ssä määriteltyä yksityistä hyötyä. Näin hyödynsaajina tulisivat kyseeseen maa-alueen tai vesijätön omistajat tai osakkaat laskuhankkeen vaikutusalueella. Käytännössä kyse voi olla osittain samoista henkilöistä, joiden suostumusta edellytetään 4 §:n 1 momentissa. Koska pykälän tarkoitus poikkeaa 4 §:stä, siinä käytettäisiin suostumuksen sijasta nykyisen lain mukaista termiä kannatus. Kannatus voisi ilmetä siten, että luvan hakijoina olisivat useat hyödynsaajat yhteisesti tai muulla tavalla todistettavasti.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin kustannusten jaon ja hyödynsaajan kiinteistöön kohdistuvan panttioikeuden osalta ojitusta koskeviin 5 luvun 18, 19 ja 29 §:ään. Elleivät hyödynsaajat sopia toisin, tulisi hankkeen kustannukset siten jakaa suhteellisesti kullakin koituvan hyödyn mukaan.

Pykälän 3 momentti pohjautuisi nykyisen lain 7 luvun 12 §:n 1 momenttiin, jossa säädetään hankkeesta muuta etua kuin 2 §:ssä tarkoitettua yksityistä hyötyä saavan velvollisuudesta osallistua hankkeen kustannuksiin. Vastaava säännös sisältyisi myös ojitusta koskevan 5 luvun 28 §:ään. Nykyisestä laista poiketen säännöksen soveltamisala rajattaisiin keskivedenkorkeuden laskuhankkeissa vain niihin 1 momentissa tarkoitettuihin tapauksiin, joissa hankkeen kannattajat edustavat yli puolta hankkeesta saatavasta yksityisestä hyödystä. Ei ole perusteltua, että esimerkiksi kasvavista virtaamista hyötyvä vesivoimalaitoksen omistaja voitaisiin vasten

tautoaan velvoittaa osallistumaan keskivedenkorkeuden laskuhankkeen kustannuksiin, jos samasta hankkeesta hyötyvät maa- tai metsätalousmaan omistajat voisivat kuitenkin 1 momentin nojalla kieltäytyä osallistumasta kustannuksiin. Lisäksi momentissa edellytetäisiin vastaavasti kuin nykyisessä laissa, että saadun edun tulisi olla huomattavaa. Nykyisen lain 7 luvun 12 §:n 2 ja 3 momentit on poistettu tarpeettomina. Ehdotetun momentin mukaan kustannuksiin osallistumisesta tulisi aina määrätä lupapäätöksen yhteydessä. Jos tällaista määräystä voisi hakea myöhemmin, se käytännössä merkitsisi sitä, että hankesuunnitelma on ollut puutteellinen. Koska lupapäätös muodostaa kokonaisuuden, jossa lupamääräykset täydentävät toisiaan, ei yhteen yksittäiseen lupamääräykseen tulisi voida erikseen puuttua kuin aivan poikkeustapauksissa. Lupamääräysten tarkistamiseen sovellettaisiin näin myös tältä osin 3 luvun 20 §:n yleisiä säännöksiä.

8 §. *Osallistuminen keskivedenkorkeuden nostamisen kustannuksiin.* Pykälässä säädetäisiin muiden kuin hakijan velvollisuudesta osallistua keskivedenkorkeuden nostohankkeen kustannuksiin kertaluonteisena suorituksena. Nykyisessä laissa ei ole tältä osin säännöksiä eikä hankkeesta hyötyä saavia siten ole mahdollista velvoittaa osallistumaan kustannuksiin. Päinvastoin on hankkeesta vesistön virkistyskäyttöarvon parantumisen kautta hyötynneille rantakiinteistöjen omistajille tullut määrätä korvauksia veden alle jäävästä maa-alueesta. Tämän vuoksi pykälässä todettaisiin, että keskivedenkorkeuden nostohankkeista seuraava kiinteistön arvon nousu on otettava huomioon ainakin korvauksia vähentävänä tekijänä. Niissä tilanteissa, joissa kiinteistön arvon nousu tai muu hankkeesta aiheutuva 2 §:n mukainen yksityinen hyöty on haittoja suurempi, hyödynsaajat voitaisiin lisäksi velvoittaa osallistumaan kustannuksiin. Tämä ei kuitenkaan tarkoittaisi samankaltaista pakko-osallisuutta hankkeeseen kuin ojituksessa tai keskivedenkorkeuden laskuhankkeissa 7 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Pykälän tarkoittama velvollisuus osallistua hankkeen kustannuksiin lupapäätöksessä määrättyllä summalla ei edellyttäisi osallistumista hankkeen toteuttamiseen ja kaikkien luvanhaltijalle kuuluvien

velvoitteiden jakamista esimerkiksi perustettavan yhteisön jäsenenä.

Osallistumisesta nostohankkeen kustannuksiin tulisi määrätä lupapäätöksen yhteydessä vastaavasti kuin 7 § 3 momentissa tarkoitettua muuta kuin yksityistä hyötyä saavan velvollisuudesta osallistua keskivedenkorkeuden laskuhankkeen kustannuksiin.

9 § *Keskivedenkorkeuden nostamista varten perustettava yhteisö.* Pykälässä säädettäisiin keskivedenkorkeuden nostamista tarkoittavaa hanketta varten perustettavasta vesioikeudellisesta yhteisöstä. Nykyinen laki ei mahdollista tällaisen yhteisön perustamista ja kyse olisi siten aivan uudesta sääntelystä. Kuten edellä jo 3 ja 8 §:n kohdalla on todettu, on keskivedenkorkeuden nostohankkeissa yhtä lailla tärkeää kuin laskuhankkeissakin saada luvanhaltijaksi sellainen pysyvä taho, joka mahdollisimman hyvin edustaa hankkeen hyödynsaajia. Sen vuoksi 1 momentissa velvoitettaisiin perustamaan yhteisenä hankkeena toteutettavaa keskivedenkorkeuden nostoa varten 12 luvun mukainen yhteisö. Säännöksen mukaan yhteisö tulisi perustaa aina, kun luvanhakijoita on useampia kuin yksi. Yhteisö tulisi perustaa samassa yhteydessä kun hankkeen toteuttamista käsiteltäisiin ympäristölupavirastossa. Tämän vuoksi 1 momentissa säädettäisiin, että ympäristölupaviraston tulee vahvistaa yhteisön säännöt lupapäätöksellä. Jos luvanmyöntämisedellytykset eivät hankkeessa täytyisi, ei yhteisö myöskään tulisi perustettavaksi.

Lain 12 luvun 1 pykälässä säädettäisiin, että yhteisö on luvanhaltijana hankkeissa, joiden toteuttamista varten yhteisö on perustettu. Näin yhteisö luvanhaltijana vastaisi hankkeen toteuttamisesta, lupavelvoitteiden noudattamisesta ja rakennelmien kunnossapidosta.

Keskivedenkorkeuden laskuhankkeista poiketen voisi hyödynsaaja nostohankkeessa valita, haluaako hän liittyä pykälässä tarkoitetun yhteisön jäseneksi vai osallistua hankkeen kustannuksiin 8 §:n mukaisesti lupapäätöksessä määrättävällä summalla. Halutesaan hyödynsaajilla kuitenkin olisi 2 momentin mukaan oikeus päästä jäseneksi yhteisöön, jolloin hän pääsee osallistumaan yhteisön päätöksentekoon lupamääräysten puitteissa. Samalla hyödynsaaja kuitenkin joutui-

si vastuuseen hankkeen toteuttamisesta. Jos yhteisön jäsenenä olevan hyödynsaajan kiinteistöstä myöhemmin erotettaisiin määräala tai kiinteistöjaotus muuten muuttuisi, tulisi uuden kiinteistön omistaja yhteisön jäseneksi, jos uuden kiinteistön aluetta sisältyisi nostohankkeen hyötyalueeseen. Jäsenyys siirtyisi siten kiinteistöjaotuksen muutostilanteissa uuden kiinteistön omistajalle vastaavasti kuin esimerkiksi ojitushankkeissa.

Yksityinen hyöty on 2 §:ssä sidottu vesialueen tai rantakiinteistön käyttöarvoon, jolloin hyödynsaajaksi katsottaisiin kyseisen kiinteistön kulloinenkin omistaja. Kiinteistön luovutuksessa siihen liittyneet oikeudet ja velvollisuudet siirtyisivät 17 luvun 6 §:n mukaisesti luovutuksensaajalle mukaan lukien mahdolliset jäsenyydet vesilain mukaisissa yhteisöissä. Kiinteistöjaotuksen muuttuessa uuden kiinteistön omistaja olisi kuitenkin yhteisön jäsen vain siinä tapauksessa, että myös uuden kiinteistön aluetta sisältyy hankkeen hyötyalueeseen. Hyötyalueen jakautuminen muodostettavien uusien kiinteistöjen kesken määräisi myös kustannusosuuksien ja sitä kautta äänioikeuden jakautumisen yhteisössä, ellei tästä ole yhteisössä jäsenten kesken toisin sovittu.

Oikeus liittyä jäseneksi yhteisöön olisi nostohankkeissa myös muuta kuin 2 §:n mukaista yksityistä hyötyä saavilla, mikä mahdollistaisi yhteisön perustamisen esimerkiksi kunnan ja rannanomistajien yhteishankkeena toteutettavassa järven keskivedenkorkeuden nostossa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yhteisön ilmoitusvelvollisuudesta. Yhteisön säännöt sekä kirjallinen ilmoitus toimitsijoista olisi ennen hankkeen aloittamista annettava hankkeen vaikutusalueen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille. Säännös vastaisi ojitusyhteisöä koskevaa 5 luvun 23 §:ää. Voimassaolevan lain 7 lukuun sisältyy useita viittauksia ojitusyhteisöä koskeviin 6 luvun pykäliin, joista voitaisiin luopua siltä osin kun kyseisistä asioista säädettäisiin lain yleisessä yhteisöluvussa.

10 §. *Keskivedenkorkeuden alentamista varten perustettava yhteisö.* Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta perustaa vesioikeudellinen yhteisö yhteisenä hankkeena toteutettavaa keskivedenkorkeuden alentamista

varten. Nykyisen lain 7 luvun 9 § mahdollistavat yhteisen järjestelyhankkeen toteuttamisen kaikkien hyödynsaajien kirjallisen sopimuksen perusteella myös ilman järjestelyyhtiön perustamista. Tällöin ympäristölupaviraston on kuitenkin vahvistettava sopimus, jonka sisällöstä on myös säädetty varsin yksityiskohtaisesti. Koska yhteisön perustaminen ei estä hyödynsaajia sopimasta esimerkiksi kustannusten jaosta haluamallaan tavalla ja sitä voidaan pysyvyyden kannalta pitää ensisijaisena ratkaisuna, tulisi 1 momentin nojalla yhteisenä hankkeena toteutettavaa keskivedenkorkeuden alentamista varten aina perustaa 12 luvun mukainen vesioikeudellinen yhteisö.

Pykälän 2 momentin mukaan keskivedenkorkeuden laskemista varten perustettuun yhteisöön sovellettaisiin 9 §:n säännöksiä keskivedenkorkeuden nostoyhteisöstä. Näin ollen myös laskuyhteisön säännöt tulisi vahvistaa ympäristölupavirastossa lupapäätöksen yhteydessä, ja niistä tulisi ilmoittaa hankkeen vaikutusalueen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille. Toisin kuin nostohankkeissa, keskivedenkorkeuden laskemista varten perustetussa yhteisössä hyödynsaajat olisivat velvollisia osallistumaan yhteisöön sen jäseninä silloin, kun kyse olisi 7 §:n 1 momentissa tarkoitettusta hankkeesta, jonka kannattajat edustavat yli puolta hankkeesta saatavan yksityisen hyödyn arvosta. Vastaava säännös sisältyy voimassaolevan lain 7 luvun 10 §:n 1 momenttiin. Pakkojäsenyys sitoisi hyödynsaajat pysyvästi hankkeeseen, sillä yhteisön jäseninä he vastaavat hankkeen toteutuksesta ja ylläpidosta.

11 §. *Päätöksenteko keskivedenkorkeuden alentamista varten perustetussa yhteisössä.* Pykälässä säädettäisiin jäsenten äänivallasta ja maksuja koskevasta päätöksenteosta keskivedenkorkeuden alentamista varten perustetussa yhteisössä. Pykälän 1 momentti vastaisi vesilain nykyistä 7 luvun 11 §:n 2 momenttia ja sen mukaan kunkin jäsenen äänivalta vastaisi hänen kustannusosuuttaan. Kustannusten jakamisesta hyödynsaajien kesken olisi voimassa mitä siitä 7 §:n 1 ja 2 momentissa on säädetty, elleivät hyödynsaajat toisin sovi. Pääsääntönä kuitenkin olisi, että sekä kustannukset että äänivalta jakautuisivat hankkeesta saatavan hyödyn mukaan.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin maksujen perimisen osalta ojitusyhteisöä koskevaan 5 luvun 27 §:ään. Pykälässä säädetään ennakkomaksujen perimisestä toisaalta hanketta kannattaneilta aktiiviosakkailta ja toisaalta lain nojalla yhteisön jäseniksi velvoitetuilta passiiviosakkailta.

7 luku. Vesistön säännöstely

1 §. *Soveltamisala.* Vesistön säännöstely on hanketyyppi, jota luonnehtii juoksutuksen jatkuva sääntely kulloisenkin vesitilanteen mukaan. Tämän erityispiirteen vuoksi säännöstelyä ei voida luontevasti yhdistää 6 luvussa olevaan vedenkorkeuden pysyvää muuttamista koskevaan sääntelyyn, vaan säännökset on koottu omaan lukuunsa. Soveltamisalasäännös perustuisi vesilain nykyiseen 8 luvun 1 §:n 1 momenttiin, joka on oikeuskäytännössä muotoutunut varsin selväksi. Säännöstelyn käsite ja tätä kautta luvun soveltamisala on tarkoitus säilyttää pääosin nykyisellään. Vesilain 8 luvun 1 §:n 1 momentissa nykyisin oleva luettelo on kuitenkin osittain vanhentunut eikä kuvasta käytännön hankkeiden monitavoitteisuutta. Kun se kuitenkin melko hyvin kuvaa säännöstelyn käsitettä, se on ajanmukaistettuna ja lyhennettynä säilytetty pykälässä esimerkkiluettelona. Luetteloon on samalla lisätty tulvasuojelu, joka nykyisestä muotoilusta puuttuu. Käytännössä säännöstelyhankkeille on nykyisin tyypillistä monitavoitteisuus. Vaikka monitavoitteisuus ilmenee erityisesti säännöstelyhankkeissa, kysymys on kuitenkin yleisestä periaatteesta, joka tulee ottaa huomioon kaikissa vesitaloushankkeissa. Periaatetta ei ole tarpeen erikseen mainita säännöstelyluvussa, sillä se ilmenee jo 1 luvun 1 §:ssä olevasta tavoitesäännöksestä samoin kuin 2 luvun 7 §:n yleissäännöksestä.

Soveltamisalan kannalta hankkeen tarkoitusta kuvaavaa esimerkkiluetteloa tärkeämpi olisi pykälässä oleva säännöstelyn tunnusmerkistö. Tämän mukaan säännöstelyä olisi muu kuin vähäinen virtaaman ja veden korkeuden jatkuva säätely sekä veden jatkuva juoksuttaminen vesistöstä tai sen osasta toiseen. "Jatkuvalla" viitataan pykälässä rakenteiden jatkuvaan käyttöön eikä ensisijassa vedenkorkeuden jatkuvaan muuttumiseen.

Jatkuva on terminä kuvaava, sillä säännöstelyn seurauksena on käytännössä pikemminkin vedenjuoksun ja/tai -korkeuden jatkuva hallinta kuin sen vaihtelun aikaansaaminen. Jatkuvuuden vaatimus rajaisi soveltamisalan ulkopuolelle muun muassa luonnonravintolammikot, joihin nykyisen vesilain 8 lukua on oikeuskäytännössä sovellettu vaihtelevasti.

Vaikka luku koskisi muuta kuin 6 luvussa tarkoitettua pysyvää vedenkorkeuden muuttamista, tällainen muutos voi sisältyä samaan lupaan kuin säännöstelyhanke. Koska tämä on eräänlainen itsestäänselvyys, asiaa ei ole tarpeen mainita pykälätekstissä. Sama koskisi muitakin hankkeita, joihin sisältyy eri lukujen soveltamisalaa kuuluvia elementtejä.

Luku ei sisältäisi erityistä luvanhakukompetenssia koskevaa säännöstä, joten kompetenssi määräytyisi lain yleisten säännösten perusteella. Tällaisesta säännöksestä on katsottu voitavan luopua, kun säännöksessä oleva hyödyn merkittävyyden kynnys on kytketty suoraan osallistumisoikeutta ja maksuvelvollisuutta koskeviin pykäliin. Nykyisessä laissa valtion luvanhakukompetenssista on ollut tarpeen säätää erikseen, sillä valtiota ei voida automaattisesti pitää hyödynsaajana, jolle luvanhakukompetenssi on erityissäännöksellä rajattu. Hyötyyn perustuvan luvan hakukynnyksen asettaminen valtiolle ei ole mahdollista, sillä tällöin esimerkiksi tulvasuojeluhankkeita ei voitaisi toteuttaa. Kun luvanhakukompetenssia rajaavasta erityissäännöksestä on luovuttu, samalla on voitu luopua valtion erityisasemaa koskevasta säännöksestä.

Lukuun ei myöskään sisällytetäisi vesilain nykyistä 8 luvun 8 §:n kaltaista säännöstä kilpailevista säännöstelyhankkeista. Samanaikaisesti vireillä olevia hankkeita koskevaa säännöstä ei ole käytännössä sovellettu. Sen soveltaminen tulevaisuudessakaan ei ole todennäköistä. Kun säännökseen vielä liittyy muutoksenhakua koskeva epäselvyys, se poistettaisiin uudesta laista. Toisensa poissulkevien samanaikaisesti vireillä olevien hankkeiden käsittely tapahtuisi siten lain yleisten säännösten ja periaatteiden mukaisesti.

2 §. *Säännöstelyä koskevat lupamääräykset.* Pykälä korvaisi nykyisen padotus- ja

juoksutussääntöä koskevan vesilain 8 luvun 9 §:n. Laissa luovuttaisiin padotus- ja juoksutussäännön käsitteestä ja selvyiden vuoksi myös säännöstelyn osalta viitattaisiin suoraan lupamääräykseen. Myös säännöstelyä koskevat lupamääräykset annettaisiin 3 luvun yleissäännösten nojalla, joita pykälässä täydennettäisiin. Kun yleissäännöksissä lähtökohtana on, että lupamääräyksiä annetaan vain tarvittaessa, pykälässä edellytettäisiin, että määräykset juoksutuksen järjestämisestä olisi aina otettava säännöstelyä koskevaan lupaan. Myös vedenkorkeutta koskevat määräykset ovat yleensä tarpeen säännöstelyä koskevassa luvassa, mutta niiden tarpeellisuus ratkaistaisiin säännöksen mukaan tapauskohtaisesti 3 luvun 10 §:n 2 momentin nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassaolevia lupia koskevien määräysten muuttamisesta uuden hankkeen lupamääräysten vuoksi. Säännös korvaisi padotus- ja juoksutussäännön yhdistämistä koskevan vesilain nykyisen 8 luvun 9 §:n 2 momentin ja sen tarkoituksena on sovittaa eri hankkeiden lupamääräykset toisiinsa. Kuten nykyisin, säännöksen tarkoittamaan tarkistamiseen liittyisi korvausvelvollisuus. Korvausvelvollisuuden osalta säännöksessä viitattaisiin 3 luvun 20 §:n 3 momentissa olevaan korvaussäännökseen. Myös tältä osin säännös vastaisi nykyistä lakia.

Nykyisen lain 8 luvun 25 §:n mukaan säännöstelystä yleiselle edulle aiheutuvia haittoja voidaan hyvittää lupapäätöksessä valtiolle suoritettavaksi määrättävällä säännöstelymaksulla. Nykyisin maksua ei kuitenkaan voida pitää tarpeellisena. Säännöstelymaksu otettiin lakiin tilanteessa, jossa oli tiedossa suuria säännöstelyhankkeita, joista arvioitiin aiheutuvan paikkakunnalle sellaisia laajalaisia haittoja, joita maksulla olisi voitu korvata. Käytännössä luvan myöntäminen tällaisia vaikutuksia aiheuttavalle hankkeelle tuskin on mahdollista, eikä maksun määrääminen näin ollen tule kysymykseen. Käytännössä säännöstelymaksuja on määrätty vain muutamissa tapauksissa. Maksun käytännön merkitystä ovat vähentäneet muun muassa toimenpideveloitteet ja mahdollisuus tarkistaa lupaa ennakoimattomien vahinkojen vuoksi. Maksun taustalla olevia haittoja on

myös torjuttu vapaaehtoisilla järjestelyillä. Kun vielä otetaan huomioon maksuun liittyneet tulkintaongelmat, uudessa laissa luovutaisiin säännöstelymaksusta.

3 §. *Säännöstelyä koskevien lupamääräysten tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen.* Pykälässä täydennettäisiin 3 luvun 20 §:n yleissäännöstä vesitaloushankkeiden lupamääräysten tarkistamisesta. Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 8 luvun 10 b §:ää ja sen nojalla tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen olisi mahdollista, vaikka 3 luvun 20 §:ssä säädetyt edellytykset eivät täytyisi. Säännöksen mukaan lupaa voitaisiin tarkistaa selvitysten jälkeen, jos hankkeesta vesiympäristölle tai sen käytölle aiheutuvien huomattavien haitallisten vaikutusten vähentäminen tätä edellyttää.

Tarkistamisenmenettelystä ja siihen liittyvää selvityksestä säädettäisiin pykälän 2 momentissa. Näiltä osin menettely vastaisi vesilain nykyisen 8 luvun 10 b §:n soveltamista. Momentin mukaan hakemuksen voisi tehdä alueellinen ympäristökeskus, kalatalousviranomainen tai kunta selvitysmenettelyn jälkeen. Edellytyksenä olisi, että 1 momentissa tarkoitettuja vaikutuksia ei ilman tarkistamista voida riittävästi vähentää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin pykälän mukaisen tarkistamisen edellytyksistä yhdenmukaisesti vesilain nykyisen 8 luvun 10 b §:n 3 momentin kanssa. Momentissa olisi myös korvaussäännös, joka on yhdenmukainen 3 luvun 20 §:ssä olevan vastaavan säännöksen kanssa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta velvoittaa luvanhaltija esittämään määräysten tarkistamiseksi tai uusien määräysten antamiseksi tarvittavaa lisäselvitystä ympäristölupavirastolle, jos tarkistamisedellytykset ilmeisesti olisivat olemassa.

Lukuun ei otettaisi vesilain 8 luvun 10 a §:n kaltaista erityissäännöstä lupamääräysten määräaikaisesta tarkistamisesta. Tarvetta lupamääräysten määräaikaiselle tarkistamiselle arvioidaisiin siten tapauskohtaisesti 3 luvun 19 §:n yleissäännöksen nojalla. Hanketyypinä säännöstely on kuitenkin luonteeltaan sellainen, että määräaikainen tarkistaminen useimmiten on tarpeen. Vallitsevaa käytäntöä ei ole tarkoitettu merkittävästi muuttaa. Vesilain 8 luvun 10 a §:ää säädettäessä lähdet-

tiin siitä, että määräaika voitaisiin asettaa suhteellisen pitkäksi, esimerkiksi 10 - 30 vuodeksi (HE 217/1990 vp.). Tämä olisi myös otettava huomioon harkittaessa määräjän pituutta silloin, kun tarkistamiseen 3 luvun 19 §:n nojalla päädytään.

4 §. *Rakennelman käyttämisvelvoite.* Pykälä vastaa vesilain nykyistä 8 luvun 7 §:n 2 momenttia. Säännöksen mukaan säännöstelyyn soveltuvan rakennelman kuten padon omistaja voidaan velvoittaa käyttämään rakennelmaa korvausta vastaan säännöstelyn edellyttämällä tavalla. Säännös merkitsee poikkeusta yleisistä pakkotoimia koskevista periaatteista, joiden mukaan pakkotoimin ei yleensä voida asettaa aktiivisia toimintavelvoitteita. Tämän vuoksi sen soveltamisala on jäänyt varsin suppeaksi. Säännöstä kuitenkin tarvitaan ennen kaikkea vanhoja voimalla i-toksia varten, eikä siitä näin ollen voida luopua. Rakennelman omistajan oikeusaseman parantamiseksi säännökseen kuitenkin lisättäisiin omistajan oikeus vaatia korvauksen sijasta luvanhaltijaa lunastamaan rakennelman. Säännös ei antaisi luvanhaltijalle lunastusoikeutta, vaan lunastaminen edellyttäisi aina omistajan aloitetta.

5 §. *Osallistuminen säännöstelyhankkeeseen.* Pykälä perustuisi vesilain 8 luvun 3 ja 4 §:ään. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin luvanhakijan velvollisuudesta kuulutuksella ilmoittaa hankkeesta ja tarjota muille hyödynsaajille mahdollisuutta osallistua säännöstelyyn. Julkinen kuulutus on tarpeen varmistamaan, että kaikki hyödynsaajat saavat tiedon hankkeesta. Kuulutus ei sen sijaan estä sitä, että hyödynsaajat kuulutuksen jälkeen sopivat hankkeen toteuttamisesta. Velvollisuus tarjota osallistumismahdollisuutta olisi 1 momentin mukaan kaikilla muilla luvanhalijoilla kuin valtiolla. Valtion erityisasema säilyisi näin jatkossakin. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että muilla hyödynsaajilla ei ole oikeutta osallistua valtion vireille panemaan säännöstelyyn. Säännöksen mukaan myös valtiolla olisi kuitenkin mahdollisuus tarjota osallistumista muille hyödynsaajille, vaikka velvollisuutta tähän ei olisi.

Säännöstelylukuun ei tässä vaiheessa sisälly vesilain 8 luvun 2 §:n 2 momentin kaltaista hyödyn käsitteen määrittelyä. Nykyisen kaltainen määritelmä on tarpeeton sen vuok-

si, että se ei millään tavalla rajaa hyötynä huomioon otettavia etuja. Näin hyödyllä tarkoitettaisiin 1 momentissa ja koko luvussa käytännössä samaa kuin nykyisessä laissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuulutushakemuksen sisällöstä ja sen käsittelystä. Hakemuksen sisällöstä voitaisiin säätää aseuksella, mutta oikeusturvanäkökohtien vuoksi hakemuksen perusvaatimuksista säädettäisiin edelleen lain tasolla. Esimerkiksi kustannusarvio on osallistumisen kannalta niin keskeinen, että se olisi mainittava laissa. Kustannusarvion lisäksi kuulutushakemuksen olisi momentin mukaan sisällytettävä hankkeen suunnitelma ja yleisluonteinen selvitys hyödynsaajista ja heidän arvioidusta osuudestaan hankkeen hyödyistä. Kuulutushakemuksen käsittelystä momentissa säädettäisiin yhdenmukaisesti vesilain 8 luvun 3 §:n 1 momentin kanssa. Tavallisessa tilanteessa ympäristölupaviraston tulisi julkisella kuulutuksella kehottaa hyödynsaajia ilmoittamaan osallistumisestaan hankkeeseen. Jos suunnitelman perusteella kuitenkin on ilmeistä, ettei hankkeeseen voida myöntää lupaa, ympäristölupaviraston on hylättävä hakemus. Muutoksenhaussa hylkäämispäätökseen noudatettaisiin 15 luvun yleisiä säännöksiä.

Pykälän 3 momentti vastaisi asiasisällöltään vesilain 8 luvun 4 §:ää. Momentin mukaan hyödynsaajalla on oikeus osallistua hankkeeseen, jos hänen saamansa hyöty on merkittävä. Tällaisen hyödynsaajan ilmoitus johtaa säännöstely-yhteisön perustamiseen. Yhteisön perustamistoimenpiteistä, joista säädetään 12 luvun 3 §:ssä, vastaisi luvanhakija. Hyödyn merkittävyyden arvioinnin osalta ei ole tarkoitus muuttaa vallitsevaa oikeustilaa.

Pykälän 4 momentti vastaisi vesilain nykyistä 8 luvun 3 §:n 3 momenttia. Säännös koskisi tilannetta, jossa kuulutushakemusta ei ole tehty lupahakemuksen yhteydessä vaan erillisenä hakemuksena. Tällaisessa tilanteessa lupahakemus on tehtävä vuoden kuluessa kuulutusajan päättymisestä tai ympäristölupaviraston erikseen määräämässä pidemmässä ajassa. Määräajan jälkeen lupahakemuksen tekemiseksi tarvitaan uusi kuulutushakemus. Säännöksellä ei olisi vaikutusta itse kuulutushakemukseen, jonka sisältöön ja käsittelyyn sekä lupahakemuksen yhteydessä

että erillisenä sovelletaan 1 - 3 momenttia.

6 §. *Ulkopuolisen hyödynsaajan osallistuminen säännöstelystä aiheutuviin kustannuksiin.* Ulkopuolisen hyödynsaajan velvoittamisesta osallistumaan säännöstelystä aiheutuviin kustannuksiin säädettäisiin 6 ja 7 §:ssä. Pykälän mukainen osallistuminen tapahtuisi lupapäätöksessä määrättävällä summalla, eikä merkitsisi tätä laajempaa pakko-osallisuutta hankkeen toteuttamiseen. Osallistumisesta säännöstelyä varten perustettavaan yhteisöön tietyissä tilanteissa säädettäisiin erikseen 8 §:n 2 momentissa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleisesti osallistumisveloitteesta. Säännöksen mukaan veloitte asetettaisiin lupapäätöksessä. Veloitteen suuruus määräytyisi hankkeesta saatavan hyödyn perusteella. Säännös vastaisi asiallisesti vesilain nykyistä 8 luvun 5 §:n 1 momentissa olevaa säännöstä, vaikka säännöstä on sanonnallisesti muokattu vastaamaan 6 luvun 9 §:ssä olevaa osallistumisveloitetta koskevaa säännöstä. Vallitsevaa oikeustilaa ei kuitenkaan ole tarkoitus muuttaa. Nykyiseen tapaan osallistumisveloitte koskisi valtiota vain, jos hankkeesta on välittömästi hyötyä valtion omaisuudelle tai valtion hankkeelle. Tästä säädettäisiin pykälän 2 momentissa, jossa poikkeuksen soveltamisalaa on nykyisestä täsmennetty niin, että se koskee nimenomaan säännöstelyhanketta.

Pykälän 1 momentin mukaan osallistumaan velvoittamista olisi haettava ympäristölupavirastolta. Tämän lisäksi luvanhakija olisi velvollinen ilmoittamaan hyödynsaajalle vaatimuksestaan siten kun 3 momentissa säädetään. Vesilain nykyistä 8 luvun 3 §:n 2 momenttia vastaavan säännöksen mukaan hyödynsaajalle on todistettavasti, esimerkiksi kirjatussa kirjeessä, ilmoitettava osallistumisvaatimuksesta. Ilmoitukseen on liitettävä jäljennös myös 5 §:n mukaisesta kuulutuksesta.

Lakiin ei otettaisi vesilain 8 luvun 26 §:n kaltaista kustannuksiin osallistumista koskevaa siirtymäsäännöstä. Säännös oli tarpeen vesilain voimaantullessa, mutta ei enää yli 40 vuoden voimassaolon jälkeen.

7 §. *Ulkopuolisen hyödynsaajan kustannusosuuden määrittäminen.* Pykälässä säädettäisiin siitä, millä tavalla 6 §:n 1 momentin mukainen osuus hankkeen kustannuksista

määrätään. Pykälä korvasi vesilain nykyisen 8 luvun 21 §:n, jonka säännöksistä osa kuitenkin sisällytettäisiin 6 §:ään. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin niistä hankkeen kustannuksista, joihin ulkopuolinen hyödynsaaja voidaan velvoittaa osallistumaan. Yhdenmukaisesti vesilain nykyisen 8 luvun 25 §:n 1 momentin kanssa näitä olisivat säännöstelyä varten tarpeellisten laitteiden rakentamisesta ja niiden käytöstä ja kunnossapidosta sekä hankkeeseen liittyvistä korvausvelvollisuuksista aiheutuvat kustannukset. Käyttö- ja kunnossapitokustannuksina otettaisiin huomioon arvioidut vuotuiset kustannukset kaksikymmenkertaisina. Edunmenetyksen korvauksina otettaisiin huomioon niin käyttö- ja lunastusoikeuksista kuin vahingoista maksettavaksi määrätyt korvaukset.

Vesilain nykyisen 8 luvun 21 §:n 3 momentin mukaan ulkopuolinen hyödynsaaja määrätään osallistumaan kustannuksiin joko kertakaikkisen suorituksen tai vuotuisen suorituksen muodossa. Kertakaikkinen suoritus voidaan määrätä maksettavaksi enintään kymmenenä vuotuisena eränä. Vuotuinen suoritus taas on viisi prosenttia kertakaikkisesta suorituksesta. Käytännössä vuotuinen suoritus siis merkitsee kertakaikkisen suorituksen maksamista kahdessakymmenessä erässä. Pykälän 2 momentissa sama asia ilmaistaisiin yksinkertaisemmin niin, että ulkopuolisen hyödynsaajan osuus voitaisiin määrätä maksettavaksi kertasuorituksena tai enintään kahtenakymmenenä vuotuisena suorituksena. Momenttiin ei sisällytettäisi nykyisen lain kaltaisia edellytyksiä siitä, milloin kerta- tai vuosittaista suoritusta tulee käyttää, vaan asia jäisi näiltä osin ympäristölupaviraston harkittavaksi.

Pykälän 3 momentissa olisi vesilain 8 luvun 22 §:n 2 momenttia vastaava säännös hankkeen toimeenpanijan velvollisuudesta antaa pyydettyä selvitys ulkopuolisen hyödynsaajan suorituksen käyttämisestä. Säännöksen mukaan selvitys annettaisiin alueelliselle ympäristökeskukselle, jossa se olisi selvityksen antamista ympäristölupavirastolta hakeneen nähtävänä.

Pykälään ei otettaisi erillistä säännöstä kustannusosuuden tarkistamisesta olosuhteiden muutosten vuoksi, sillä tarkistaminen on mahdollista 3 luvun lupamääräysten tarkis-

tamisesta koskevien yleissäännösten nojalla.

8 §. *Säännöstely-yhteisö*. Nykyisen vesilain 8 luvun 11 §:n mukaan säännöstelyn toimeenpanoa varten on perustettava säännöstely-yhtiö, jos hanke toteutetaan yhteishankkeena tai joku hyödynsaajista ilmoittaa osallistuvansa toisen vireille panemaan hankkeeseen. Käytännössä säännöstely-yhtiöitä on perustettu hyvin harvoin ja niiden sijasta on useimmiten pyritty vapaaehtoiisiin järjestelyihin, kuten osakeyhtiön perustamiseen. Uudessa laissa kuitenkin säilytettäisiin säännöstely-yhtiötä koskeva sääntely pääpiirteittäin nykyisellään. Lain terminologian mukaisesti yhtiön sijasta käytettäisiin kuitenkin säännöstely-yhteisön käsitettä. Säännöstely-yhteisöihin sovellettaisiin muiden yhteisöjen tavoin 12 luvun yleissäännöksiä, joita 7 luvun erityissäännökset täydentäisivät.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleisestä velvollisuudesta perustaa säännöstely-yhteisö. Velvollisuus on erikseen mainittava, sillä 12 luvun yhteisösäännökset perustuvat vapaaehtoisuuteen. Nykyisen lain tavoin velvollisuus koskisi tilanteita, joissa useat hakevat lupaa yhdessä samoin kuin tilannetta, jossa 5 §:n 1 momentin mukaan hankkeeseen osallistumaan oikeutettu hyödynsaaja käyttää tätä oikeuttaan hyväksi. Säännös ei estä sitä, että luvanhakijat perustavat esimerkiksi osakeyhtiön, jonka nimissä lupaa haetaan. Jos kaikki osallistumaan halukkaat ulkopuoliset ovat osakkaana yhteisössä, ei yhteisöä tarvitse perustaa, ellei 2 momentista muuta johdu. Momentissa säädettäisiin selvyyden vuoksi myös, että yhteisön säännöt vahvistetaan lupapäätöksellä. Tällä varmistetaan se, että hankkeesta vastaava yhteisö on asianmukaisesti perustettu luvan tullessa voimaan. Pykälän 3 momentin mukaan säännöstelyä koskeva lupa annettaisiin säännöstely-yhteisölle, joka näin vastaisi hankkeesta.

Pykälän 2 momentti koskisi säännöstely-yhteisön perustamista muissa kuin 1 momentissa tarkoitettavissa tapauksissa. Kysymys olisi niin sanotusta yksinäissäännöstelystä, eli yksin toteutettavasta säännöstelystä, johon muut hyödynsaajat eivät halua osallistua. Vesilain nykyistä 8 luvun 11 §:n 2 momenttia vastaavan säännöksen mukaisesti ympäristölupavirasto voisi määrätä yhteisön perustettavaksi, jos tämä on tarpeen säännöstelyn

toimeenpanemiseksi tai taitteiden ja rakennelmien kunnossapitoa varten. Tämä edellyttäisi kuitenkin hyödynsaajan hakemusta. Tällaisen yhteisön jäseniä olisivat kaikki hankkeesta 5 §:n 1 momentin mukaista merkittävää hyötyä saavat, joita ympäristölupavirasto ei erikseen ole vapauttanut osallistumisesta.

Lain 12 luvun 1 §:n nojalla säännöstely-yhteisö olisi aina luvanhaltijana hankkeissa, joiden toteuttamista varten yhteisö on perustettu. Näin yhteisö luvanhaltijana vastaisi hankkeen toteuttamisesta, lupavelvoitteiden noudattamisesta ja rakennelmien kunnossapidosta. Vesilain nykyisen 8 luvun 12 §:n kaltaista erillistä säännöstä yhteisön velvollisuuksista ei laissa tarvittaisi.

9 §. *Säännöstely-yhteisön jäsenet.* Pykälään on koottu säännöstely-yhteisön jäsenyyttä koskeva sääntely nykyisen vesilain 8 luvun eri pykälistä siltä osin kuin erillissääntely olisi 12 luku huomioon ottaen tarpeen. Pykälän 1 momentti vastaa vesilain 8 luvun 12 §:n 1 momenttia. Säännöksen mukaan yhteisön jäseniä olisivat kaikki luvanhakijat sekä ulkopuoliset hyödynsaajat, jotka ovat joko ilmoittaneet osallistumisestaan hankkeeseen 5 §:n mukaisesti tai hyväksytty jäseniksi myöhemmin. Uuden jäsenen hyväksymisestä säädettäisiin pykälän 2 ja 4 momentissa. Nykyiseen tapaan momenttiin otettaisiin nimenomainen maininta siitä, että myös vesioikeudellinen yhteisö voi ympäristölupaviraston harkinnan mukaan olla jäsenenä säännöstely-yhteisössä silloin kuin yhteisö on hyödynsaajana säännöstelyhankkeessa.

Pykälän 2 momentissa olisi vesilain nykyisen 8 luvun 20 §:n 1 momentin alkuosaa vastaava säännös ulkopuolisen hyödynsaajan oikeudesta liittyä jäseneksi perustettuun säännöstely-yhteisöön. Säännös koskisi muitakin kuin 5 §:n tarkoittavia hankkeesta merkittävää hyötyä saavia hyödynsaajia, mutta edellyttäisi, että liittymiselle on olemassa perusteltuja syitä. Uuden jäsenen hyväksymisestä päättäisi yhteisön hallitus siten kuin 4 momentissa säädettäisiin.

Pykälän 3 momentissa olisi säännös yhteisön jäsenen oikeudesta erota yhteisöstä. Nykyisessä laissa eroamisoikeudesta säädetään 8 luvun 20 §:n 2 momentissa. Nykyinen säännös on ongelmallinen siinä mielessä, että se periaatteessa mahdollistaa yhteisön kaik-

kien jäsenten eroamisen. Vaikka näin ei käytännössä ole tapahtunut, mahdollisuuden poissulkemiseksi momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että eroaminen on mahdollista vain sillä edellytyksellä, että yhteisö edelleen pystyy vastaamaan velvoitteistaan. On myös huomattava, että pykälän mukaan ratkaisevaa hyödyn vähenemistä arvioitaisiin objektiivisesti. Hyödynsaajan oma näkemys ei siten olisi eroamisoikeuden kannalta ratkaisevaa. Eroamisoikeuden osalta on myös otettava huomioon 12 luvun yleiset säännökset yhteisön purkautumisesta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin uuden jäsenen liittymistä ja jäsenen eroamista koskevasta päätöksenteosta. Säännöksen mukaan liittymisestä ja eroamisesta päättäisi nykyiseen tapaan yhteisön hallitus. Muutosta hallituksen päätöksen haettaisiin 12 luvun 13 §:n yleissäännöksen nojalla ympäristölupavirastolta, joten erillistä säännöstä tästä ei tarvittaisi. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että muutoksenhakuaika lyhenisi nykyisestä kolmesta kuukaudesta 60 päivään.

10 §. *Päätöksenteko säännöstely-yhteisössä.* Pykälässä säädettäisiin päätöksenteosta säännöstely-yhteisössä nykyistä harkittavasti. Säännöksen mukaan yhteisön jäsenet osallistuvat päätöksentekoon ja vastaavat kustannuksista hankkeesta koituvan suhteellisen hyödyn perusteella. Erityissäännös olisi tarpeen, sillä yleisten yhteisösäännösten mukaan äänivallan jaosta päätetään yhteisön säännöissä.

Pykälän 2 momentin viittaussäännös vastaisi vesilain 8 luvun 19 §:ää. Sen mukaan kustannuksiin ja maksuihin sovellettaisiin ojitusta koskevia 6 luvun vastaavia säännöksiä. Näistä 17 §:ssä säädettäisiin siitä, mitä pidetään hankkeen kustannuksina ja 25 §:ssä maksujen perimisestä mukaan lukien ennakkomaksut.

Pykälään ei ole sisällytetty vesilain 8 luvun 24 §:n kaltaista valtion erityisasemaa koskevaa säännöstä, jota nykyisin on pidettävä tarpeettomana. Säännöksellä ei ole ollut käytännön merkitystä muun muassa sen vuoksi, että se koskee vain siirrettyjä valtion hankkeita

8 luku. **Vesivoiman hyväksikäyttö**

1 §. *Sovelletamisala.* Vesilain nykyiseen 3 lukuun perustuva luku sisältäisi vesivoiman hyväksikäyttöä koskevat erityissäännökset, jotka tulisivat sovellettaviksi lain yleisten säännösten lisäksi. Pykälän 1 momentin mukaan vesivoiman hyväksikäytöllä tarkoitettaisiin vesivoiman käyttöä ja vesivoimalaitoksen rakentamista. Vesivoima on määritelty 1 luvun 3 §:n 12 kohdassa keskivirtaaman ja sitä vastaavan putouskorkeuden mukaan tietylle vesistönosalle laskettavan tehon lukuarvoksi. Lain 2 luvun 1 §:n pääsäännön mukaan vesivoiman vallinta kuuluisi vesialueen omistajalle, joten vesialueen omistaja on myös vesivoiman määritelmän mukaan alueen vesivoiman omistaja.

Vesivoimalaitoksen rakentaminen ja uuden vesivoiman hyväksikäyttäminen olisi 3 luvun 3 §:n mukaan aina luvanvaraista. Vaikutuksista riippumattoman luvanvaraisuuden taustalla on ennen kaikkea yhteisen vesivoiman käyttöön liittyvien kysymysten järjestäminen. Luvanvaraisuus kytkeytyisi nimenomaan uuden vesivoiman käyttöön. Näin ollen vähäinkin uuden vesivoiman käyttöönotto synnyttäisi luvantarpeen. Uuden voimalaitoksen rakentamisen lisäksi uuden vesivoiman käyttöön ottaminen voisi tapahtua olemassa olevaa laitosta muutettaessa tai muussa tarkoituksessa tehdyn vesitaloushankkeen yhteydessä. Varsinkin viimeksi mainittujen osalta vesivoimanäkökohtaa ei kaikissa vanhoissa hankkeissa ole välttämättä otettu huomioon, minkä vuoksi niillä ei välttämättä ole asianmukaista lupaa.

Pykälän 2 momentin mukaan vesivoimalaitoksen rakentamisena pidettäisiin myös vesistön perkaamista ja uuden uoman tekemistä laitosta varten samoin kuin muita vesivoiman käyttöön ottamista tarkoittavia toimenpiteitä. Säännös vastaisi tältä osin vesilain nykyistä 3 luvun 1 §:n 2 momenttia.

2 §. *Luvan myöntämisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin vesilain 3 luvun 3 §:n mukaisesti luvan myöntämisen edellytyksistä täydentäen 3 luvun 4 ja 5 §:n säännöksiä. Pykälän 1 momentin mukaan hakijalla tulisi lupaa haettaessa joko olla oikeus hankkeessa käytettävään vesivoimaan tai hänen tulee luvan myöntämisen yhteydessä saada oikeus vesivoiman käyttämiseen siten kuin 5 §:ssä

säädetään. Pykälä täydentäisi 3 luvun 4 §:n 1 momentissa olevaa vaatimusta oikeudesta hankkeeseen tarvittavien alueiden käyttöön. Käyttöoikeus on kiinteää omaisuutta, joka voidaan luovuttaa erillisenä sen perusteena olevasta omistusoikeudesta. Luovutuksessa noudatettaisiin kiinteän omaisuuden luovutusta koskevaa menettelyä siten kuin 3 §:ssä säädetään.

Pykälän 2 momentissa täydennettäisiin 3 luvun intressivertailusäännöksiä määrittelemällä, mitä hankkeen hyötyjen ja menetysten arvioinnissa otetaan vesivoiman käytöstä saatavana hyötynä huomioon. Vesilain nykyisen 3 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan hyötynä otetaan huomioon käyttöön otettavalla vesivoimalla keskimäärin vuosittain tuotettavan sähkön hinta kaksikymmenkertaisena. Vuosittain tuotettavan sähkön hinta ei sähkömarkkinoilla tapahtunut kehitys huomioon ottaen enää ole riittävä erilaisten vesivoimahankkeiden hyötyjen arvioinnissa. Muun muassa hyvät säätömahdollisuudet ja uusiutuvan energian sertifikaatit lisäävät eräissä hankkeissa merkittävästi vesivoimalaitoksesta saatavaa hyötyä. Tämän vuoksi momentissa luovuttaisiin sähkön hinnasta yksinomaista arviointikriteerinä. Momentin mukaan hyötyä arvioitaisiin yleisemmin vesivoiman tuotannon arvon perusteella. Huomioon otettava arvo olisi kuitenkin vähintään nykyisen lain mukainen vuosittain tuotettavan sähkön hinta kaksikymmenkertaisena. Lisäksi momentissa säädettäisiin erikseen mahdollisuudesta ottaa laitoksesta saatava säätöhyöty ja muu hyöty huomioon. Lupaharkinnassa on jo nykyisin jossain määrin otettu huomioon säätöhyötyjä.

3 §. *Vesivoiman käyttöoikeuden luovuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin vesivoiman käyttöoikeuden luovuttamisen muodosta ja oikeuden kirjaamisesta vastaavasti kuin vesilain nykyisessä 3 luvun 6 §:ssä. Kyse olisi käyttöoikeuksiin ja niiden luovutuksiin liittyvästä esineoikeudellisesta säännöksestä, joka ei välittömästi liity luvun säännöksiin vesivoiman käyttöedellytyksistä. Säännös kuitenkin säilytettäisiin vesivoimaluvussa yhtäältä sen vuoksi, että se liittyy läheisesti 2 § ja 5 §:iin ja toisaalta sen vuoksi, että muualla laissa ei ole säännöksiä vesivoiman käyttöoikeudesta.

4 §. *Voimalaitosluvan hakijan oikeus lunastaa toiselle kuuluva alue.* Pykälässä laajennettaisiin vesivoimalaitoksen rakentamisen osalta 2 luvun 11 ja 12 §:n yleisiä säännöksiä oikeuden myöntämisestä toisen alueeseen. Vesilain nykyiseen 3 luvun 4 §:ään perustuva säännös mahdollistaisi vesivoimalaitosta tai sen käyttöä varten tarvittavan alueen lunastamisen omaksi. Omaksi lunastaminen olisi poikkeus 2 luvun 11 §:stä, jonka mukaan hankkeeseen tarvittaviin alueisiin perustetaan käyttöoikeus. Edellytykset pykälän tarkoittamalle lunastamiselle sen sijaan olisivat samat kuin käyttöoikeuden perustamiselle 2 luvun 10 ja 11 §:n mukaan.

Pykälän mukainen lunastaminen olisi mahdollista, vaikka perustuslaissa lunastuksen edellytykseksi asetetun yleisen tarpeen vaatimus ei täyttyisi. Pykälä merkitsisi poikkeamista perustuslain omaisuudensuojasta. Tällainen poikkeus on mahdollista säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä eräistä vesien käyttämisistä varten myönnettävistä oikeuksista annetun lain (266/1961) nojalla. Poikkeaminen koskisi ainoastaan lunastamisen edellytyksiä, muilta osin lunastuksessa noudatettaisiin yleisiä periaatteita. Lunastuksesta maksettaisiin korvaus 13 luvun mukaisesti.

Vesilain nykyinen 3 luvun 4 § mahdollistaa alueen lunastamisen omaksi myös voimalaitokselle johtavaa tietä varten. Tietalueen omaksi lunastaminen on kuitenkin poikkeus yleisestä menettelystä ja on omiaan aiheuttamaan sekaannusta kiinteistöjärjestelmässä, minkä vuoksi sitä ei sisällytetäisi pykälään. Tietäoikeus voimalaitosta varten tulee perustaa ensisijaisesti yksityistielain mukaisessa tietöimituksessa. Tätä täydentäisi mahdollisuus tietäoikeuden perustamiseen 2 luvun yleisten käyttöoikeussäännösten nojalla luvan yhteydessä silloin, kun tämä ei ole yksityistielain nojalla mahdollista.

5 § *Oikeus aloitteen tekemiseen yhteisen vesivoiman käyttämiseksi.* Vesivoiman hyväksikäyttöön liittyisi nykyisen lain tavoin osallistumistarjousmenettely, joka tulisi sovellettavaksi aina, jos hakija ei hallitse kaikkea käyttöön otettavaa vesivoimaa. Osallistumistarjousmenettelyn kautta myös muut hyödynsaajat kuin aloitteentekijä voivat osallistua hankkeeseen.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, kenellä on oikeus tehdä aloite yhteisen vesivoiman käyttöönottamisesta. Nykyisen vesilain 3 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan tällainen oikeus on sillä, jolla on oikeus vähintään viidennekseen siitä vesistönsosan vesivoimasta, jota voimalaitoksessa voidaan tarkoituksenmukaisesti käyttää. Oikeus on myös yhdessä vähintään sadanneksen haltijoilla, joiden osuus yhteensä on vähintään viidennes. Kun uudet vesivoimahankkeet ovat yleensä pieniä laitoksia, nykyisen lain vaatimusta voidaan pitää tarpeettoman pienenä. Uudessa laissa aloitteenteko-oikeutta koskevaa kynnystä nostettaisiin ja edellytykseksi asetettaisiin, että hakija hallitsee vähintään puolta vesivoimasta, jota tarkoituksenmukaisesti voidaan käyttää samassa voimalaitoksessa. Oikeus tehdä aloite yhdessä olisi myös hakijoilla, jotka yhteensä hallitsevat vähintään puolta käyttöön otettavasta vesivoimasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin varsinaisesta velvoitteesta osallistumistarjouksen tekemiseen. Itse menettelystä sen sijaan säädettäisiin 7 §:ssä. Momentti määrittäisi sen, kenellä on oikeus osallistua toisen vireille panemaan hankkeeseen yhteisen vesivoiman käyttämiseksi. Nykyisen lain mukaan tällainen oikeus on kaikilla, joille kuuluu vähintään sadannes käyttöön otettavasta vesivoimasta. Edellä 1 momentin kohdalla esitetyn perusteiden, myös sadanneksen osuutta voidaan pitää turhan pienenä antamaan osallistumisoikeus toisen vireille panemaan hankkeeseen. Uudessa laissa kynnystä nostettaisiinkin niin, että osallistumisoikeus olisi niillä, jotka hallitsevat vähintään kymmenestä käyttöön otettavasta vesivoimasta. Tämä myös yksinkertaistaisi osallistumistarjousmenettelyä. Muutosta voidaan perustella myös sillä, että käytännössä voimalaitosyhtiöitä ei tietyvästi nykyisen säännöksen nojalla ole perustettu. Muutos ei, kuten ei myöskään 1 momentin mukainen muutos, vaikuttaisi vesivoimaoikeuden haltijan oikeuteen saada korvausta. Selvyyden vuoksi pykälään lisättäisiin maininta siitä, että aloitteentekijän tulisi ensisijaisesti pyrkiä sopimaan vesivoiman käyttöön otosta. Osallistumistarjousmenettelyyn ryhdyttäisiin vain, jos asiasta ei voida sopia. Sopiminen on mahdollista nykyisenkin lain nojalla, joten lisäys ei muuttaisi vallitsevaa oi-

keustilaa.

Pykälän 3 momentin mukaan lupa vesivoimalaitoksen rakentamiseen annettaisiin aloitteentekijälle yksin tai yhdessä osallistumistarjousmenettelyssä mukaan ilmoittautuneille. Jälkimmäisessä tapauksessa lupa annettaisiin 6 §:n mukaan perustettavalle osakeyhtiölle, jollei toisin sovita. Luvan myöntämisen edellytyksistä säädettäisiin 3 luvussa ja 2 §:ssä. Luvan yhteydessä luvanhaltija saisi momentin mukaan pysyvän oikeuden käyttöönotettavaan vesivoimaan. Oikeuden omistajille maksettaisiin vesivoimasta korvaus siten kuin 13 luvussa säädetään. Oikeus korvaukseen olisi sekä niillä vesivoiman omistajilla, joilla ei 2 momentin mukaan ole oikeutta osallistua hankkeeseen kuin myös niillä, jotka tästä oikeudesta huolimatta eivät ole osallistumisestaan ilmoittaneet 7 §:n mukaisessa määräajassa.

Pykälän 3 momentti olisi yhdenmukainen vesilain nykyisen 3 luvun 9 §:n 3 momentin kanssa. Saman pykälän 4 momentin säännöstä yhteisalueen osakkaan osallistumista koskevasta päätösvallasta ei lakiin otettaisi. Säännös on päällekkäinen yhteisalueen osakaskunnan koko yhteistä aluetta koskevan päätösvallan kanssa ja saattaisi näin ollen aiheuttaa sekaannusta. Sääntelyä selventämiseksi erityissäännöksestä luovuttaisiin, jolloin päätösvalta olisi tavalliseen tapaan yhteisalueen osakaskunnalla.

6 §. *Osakeyhtiön perustaminen yhteisen vesivoiman käyttämiseksi.* Nykyisen vesilain 3 luvun 10 §:n mukaan yhteisen vesivoiman käyttämistä varten on perustettava osakeyhtiö, jos hankkeeseen osallistuvat eivät muuta sovi. Käytännössä säännöstä ei tiettävästi ole sovellettu, vaan pakkotoimisen osakeyhtiön perustamisen sijasta hankkeen toteuttamisesta on sovittu vapaaehtoisesti. Myös vesivoimaosakeyhtiöt on perustettu vapaaehtoisesti. Osakeyhtiö kuitenkin soveltuu yhteistyömuodoista parhaiten vesivoimahankkeisiin kun otetaan huomioon hankkeiden liiketaloudellinen merkitys sekä erityisesti vähemmistöosakkaiden suoja. Tämän vuoksi osakeyhtiön perustamisvelvollisuus säilytettäisiin uudessa laissa, vaikka vesilain mukaisia yhteisöjä koskevaa sääntelyä on muutoin yhtenäistetty. Tästä säädettäisiin pykälän 1 momentissa. Osakeyhtiön perustaminen ei

kuitenkaan olisi ehdoton edellytys, vaan hankkeeseen osallistumaan oikeutetut voisivat nykyiseen tapaan sopia toisin. Pelkästään vapaaehtoisuuden varaan perustamista ei kuitenkaan voida jättää, sillä tällöin mukaan ilmoittautunut vähemmistöosakas voisi estää hankkeen toteutumisen kieltäytymällä allekirjoittamasta yhtiösopimusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin perustettavan osakeyhtiön osakkeiden omistuksen jakautumisesta vastaavasti kuin vesilain nykyisessä 3 luvun 10 §:ssä. Säännöksen mukaan hankkeeseen osallistuvat luovuttavat yhtiölle käyttöoikeuden vesivoimaosuuteensa ja saavat tätä osuutta vastaavan määrän yhtiön osakkeista. Vesivoimaosuuden luovutuksen lisäksi osakkaat olisivat säännöksen mukaan velvollisia osallistumaan samassa suhteessa myös rahana maksettavaan osakepääoman maksamiseen osakkeita vastaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin osakeyhtiön perustamiseen liittyvästä välimiesmenettelystä. Vastaava säännös on nykyisin vesilain 3 luvun 13 §:n 2 momentissa. Säännös on tarkoitettu tilanteisiin, joissa perustettavan osakeyhtiön perustamissopimuksesta tai yhtiöjärjestyksestä ei päästä yksimielisyyteen. Tällaisessa tilanteessa hankkeeseen osallistuvalla on oikeus pyytää käräjäoikeutta saattamaan erimielisyys välimiesmenettelyssä ratkaistavaksi. Välimiesten päätös korvaa yhtiön perustamissopimuksen. Osakas, joka ei määräajassa allekirjoittaisi yhtiösopimusta tai käynnistä momentissa tarkoitettua menettelyä, menettäisi 8 §:n 3 momentin mukaan oikeutensa osallistua hankkeeseen.

7 §. *Julkinen kuulutus voimalaitoksen rakentamisesta.* Pykälässä säädettäisiin menettelystä, jolla yhteisen vesivoiman käyttämiseksi aloitteen tehneen tulee tehdä osallistumistarjous muille 5 §:n mukaan hankkeeseen osallistumaan oikeutetuille. Tämä tapahtuisi julkisella kuulutuksella, jota haettaisiin ympäristölupavirastolta. Vaikka julkinen kuulutusmenettely on kaikkein pienimmissä vesivoimahankkeissa koettu jossain määrin rasokkaaksi, vesivoimaosuuksien omistajien omaisuuden suojan turvaamiseksi menettely kuitenkin säilytettäisiin. Vastaavanlaisesta kuulutusmenettelystä säädettäisiin säännöstelyä koskevien hankkeiden yhteydessä 7 luvussa. Säännös vastaa asiasisällöltään vesilain nyky-

kyistä 3 luvun 11 §:ää, mutta sitä on sanonnallisesti muokattu vastaamaan soveltuvin osin 7 luvun vastaavia säännöksiä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kuulutushakemuksen tekemisestä sekä hakemukseen liitettävistä asiakirjoista. Näitä olisivat hankesuunnitelma, selvitys käyttöön otettavan vesivoiman omistajista, hankkeen kustannusarvio sekä ilmoitus siitä, miltä osin hankkeen kustannukset on tarkoitettu muiden kuin aloitteentekijän rahoitettavaksi. Kuten 7 luvun 5 §:n yhteydessä on todettu, hakemuksen sisällöstä voitaisiin säätää asetuksella, mutta oikeusturvanäkökohtien vuoksi hakemuksen perusvaatimuksista säädettäisiin edelleen lain tasolla. Momentissa säädettäisiin lisäksi hakemusasiakirjojen nähtävillä olosta sekä erillisestä kuulutusta koskevasta tiedoksiantovelvollisuudesta. Tiedoksi antaminen olisi toimitettava niille vesivoiman haltijoille, joiden osuus käyttöön otettavasta vesivoimasta on vähintään kymmenes. Tiedoksi antaminen olisi tehtävä todisteellisesti, esimerkiksi kirjatulla kirjeellä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuulutushakemuksen käsittelystä. Tavallisessa tilanteessa ympäristölupaviraston tulisi julkisella kuulutuksella kehottaa osallistumaan oikeutettuja ilmoittamaan osallistumisestaan määräajassa. Jos hakemukseen liitetyn selvityksen perusteella kuitenkin on ilmeistä, ettei hankkeeseen voida myöntää lupaa, ympäristölupaviraston on hylättävä hakemus. Muutoksenhaussa hylkäämispäätökseen noudatetaan 15 luvun yleisiä säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että hankkeeseen 5 §:n mukaan osallistumaan oikeutettu menettää tämän oikeutensa, jos hän laiminlyö 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen tekemisen määräajassa. Tämä koskisi pelkästään osallistumisoikeutta, ei sen sijaan 5 §:n 3 momentin mukaista oikeutta korvaukseen.

Pykälän 4 momentin mukaan lupahakemus on tehtävä vuoden kuluessa kuulutusajan päättymisestä tai ympäristölupaviraston erikseen määräämässä pidemmässä ajassa. Määräajan jälkeen lupahakemus edellyttäisi uutta osallistumistarjousmenettelyä. Osallistumistarjousta seuraava lupahakemus tehtäisiin tarkoitusta varten perustetun osakeyhtiön nimiin, jolleivät hankkeeseen osallistuvat ole

muuta sopineet.

9 luku. Puutavaran uitto

1 §. *Soveltamisala.* Pykälässä säädettäisiin luvun soveltamisalasta, joka kattaisi sekä yleiskäyttöoikeuden nojalla harjoitettavan uiton että uiton toimintapaikkojen perustamisen ja käytön. Vesistön yleiskäyttöoikeuksista ehdotetaan säädettäväksi 2 luvun 4 §:ssä. Näin ollen uiton luonteesta yleiskäyttöoikeutena ei enää olisi tarpeen säätää. Uiton toimintapaikan perustaminen edellyttäisi 3 luvun 3 §:n 10 kohdan nojalla aina ympäristölupaviraston lupaa. Käytännössä toimintapaikan ulkopuolella tapahtuva lauttojen hinaus rinnastuisi yleiseen vesiliikenteeseen. Kuitenkin tämän luvun 8 ja 9 §:n säännökset uittovahingosta ja uppopuiden poistamisesta kattaisivat uiton toiminta-alueen myös varsinaisten toimintapaikkojen ulkopuolella.

2 §. *Määritelmät.* Uiton sääntelyssä on käytetty vakiintuneita käsitteitä, joiden tarkoitus ei nykypäivänä kuitenkaan ole välttämättä selvä. Tästä syystä keskeisten käsitteiden määrittelyä uittoluvun alussa on pidetty tarpeellisenä. Eräs tärkeimmistä erotteluista on ollut uiton jakaminen nykyisin ainoana uitto- ja perinteisen irtouittoon. Nippu-uitto on tarkoitettu puutavaran uittamista nipuiksi sidottuna ja irtouitolla puolestaan puutavaran uittamista irrallaan tai toisaalta kehälautoissa. Pykälässä uitto määriteltäisiin puutavaran kuljettamiseksi vedessä hinaamalla nipuiksi sidottuna tai kehälautoissa. Määritelmä ei siten kattaisi puutavaran uittamista irrallaan. Paljon työvoimaa vaatineesta irtouitosta luovuttiin maassamme kokonaan vuonna 1991, jolloin Kemijoella uitettiin viimeisen kerran. Nykyisin harjoitettava, pääosin yleisillä kulkuväylillä tapahtuva nippu-uitto poikkeaa vaikutuksiltaan suuresti perinteisestä, käytännössä koko jokiuoman käyttöönsä ottaneesta irtouitosta. Koska tarvetta irtouiton sääntelylle ei ole näköpiirissä, rajattaisiin jo uiton määrittelyllä lain säännökset koskemaan vain nippu-uittoa ja tietyissä tilanteissa käytettyä puutavaran hinaamista kehälautoissa.

Uiton toimintapaikalla tarkoitettaisiin uiton toimittamisen kannalta tarpeellista puutava-

ran pudotus-, varasto-, erottelu- tai niputuspaikkaa taikka suojasatamaa. Vakinaiselta uiton toimintapaikalta edellytettäisiin 3 luvun 3 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaan ympäristölupaviraston lupaa, joten määritelmä vaikuttaisi keskeisesti myös luvanvaraisuuden määräytymiseen.

Uittajalla tarkoitettaisiin sitä, joka vastaa uiton toimittamisesta. Käytännössä uittajana on yleensä uittoyhteisö, mutta yksityisuittotalueilla uitoista vastaavat myös muut tahot.

Yksityisuittolla tarkoitettaisiin yhden puutavaran omistajan omaan lukuunsa harjoittamaa uittoa, ja yhteisuittolla taas usean puutavaran omistajan yhteiseen lukuun harjoittamaa uittoa. Yhteisuitto on uiton pääasiallinen toimittamistapa, jota lainsäädännössäkin on perinteisesti haluttu suosia.

3 §. *Uiton toimintapaikkojen kokonaisuus.* Nykyisen vesilain 5 luvun mukaisessa uittosäännössä ei muodollisesti ole ollut kyse luvasta, koska sillä pikemminkin rajoitetaan uittajan oikeuksia kuin luodaan uusia. Käytännössä nykyiset uittosäännöt ovat kuitenkin kokoelma uiton toimintapaikkoihin liittyviä vesilain mukaisia rakentamislupia. Uittosäännön korvaaminen toimintapaikkakohtaisilla vesitalousluvilla selventäisi ja yhdenmukaistaisi sääntelyä.

Uiton edellytysten turvaamiseksi lupamennettelyssä varmistettaisiin, että uiton toimintapaikat muodostavat uiton toimittamisen kannalta tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Uittosäännöstä luopuminen ja siirtyminen erillisten uiton toimintapaikkakohtaisten lupien myöntämiseen saattaa johtaa vesistökohtaisen tarkastelun häviämiseen, mistä syystä pykälässä täydennettäisiin 3 luvun yleisiä luvanmyöntämisedellytyksiä uiton toimintapaikkaa koskevan lupaharkinnan osalta. Käytännössä jo uiton toimintapaikkaa koskevassa lupahakemuksessa tulisi selostaa paikan asema koko verkoston kannalta, jotta lupaviranomaisella olisi todellinen mahdollisuus suorittaa kokonaisharkintaa.

4 §. *Uiton toimintapaikan käyttötarkoituksen muuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta laajentaa uiton toimintapaikan käyttöä myös puutavaran proomukuljetuksiin. Ilman erityistä säännöstä sellaista aluetta, johon vesilain nojalla on myönnetty pysyvä käyttöoikeus, ei voida ottaa alkupe-

räisestä poikkeavaan käyttöön. Toisaalta säännös olisi myös tarpeen sen vuoksi, että toiminnan muuttuessa voi toimintapaikkaa koskevien lupamääräysten tarkistaminen tulla ajankohtaiseksi. Toimintapaikan käyttötarkoituksen laajentaminen puutavaran proomukuljetuksiin palvelee samoja metsätalouden tarpeita kuin uittokin. Tätä pidemmälle menevä toiminnan muuttaminen ei kuitenkaan enää olisi mahdollista lupaa tarkistamalla, vaan edellyttäisi jo uutta lupamennettelyä. Ympäristölupavirasto voisi säännöksen nojalla uittajan hakemuksesta antaa oikeuden toimintapaikan käyttämiseen ainoastaan puutavaran muuta vesitse tapahtuvaa kuljettamista varten.

5 §. *Uittajan oikeudet.* Uittajalle kuuluvat oikeudet koottaisiin pykälässä yhteen. Uittajalle nykyisen vesilain 5 luvun 3 - 6 §:ssä säädetyt varsin laajat oikeudet ovat kuitenkin nippu-uittoon siirryttäessä käyneet pääosin tarpeettomiksi eikä niitä myöskään suhteessa muiden vesitaloushankkeiden asemaan voida pitää perusteltuina. Ehdotuksessa on niin ikään luovuttu uittajalle nykyisen vesilain 5 luvun 13 §:n nojalla kuuluvasta laajasta lunastusoikeudesta. Uiton asema saatettaisiin tässäkin suhteessa yhdenmukaiseksi muiden vesitaloushankkeiden kanssa.

Uittajalla olisi kuitenkin edelleen oikeus varastoida tilapäisesti puutavaraa jälle vesialueen ja erityiseen käyttöön otetulla alueella rannan omistajan suostumuksella. Puutavaran vakinainen varastointipaikka olisi sen sijaan uiton toimintapaikka, jolle tulisi 3 luvun 3 §:n mukaisesti olla ympäristölupaviraston lupa. Uittajalla olisi edelleen myös oikeus siirtää muuallakin kuin yleisessä kulkuväylässä olevia esineitä. Tyypillisesti oikeus koskisi verkkojen siirtämistä. Esineiden siirtämisestä samoin kuin muusta pykälän mukaisista toimenpiteistä aiheutuva edunmenetys tulisi uittajan korvattavaksi pykälän 2 momentin mukaan.

6 §. *Alueiden ja rakenteiden käyttö.* Pykälässä säädettäisiin yleisestä oikeudesta käyttää uittoa varten tehtyjä rakennelmia ja lähteitä sekä uittoa varten lunastettuja alueita kohtuullista korvausta vastaan. Vastaavat säännökset sisältyvät nykyisen vesilain 5 luvun 6 ja 17 §:ään. Säännös on tarpeen uittoa varten tehtyjen rakenteiden tarkoituksenmu-

kaisen käytön edistämiseksi ja uittorakenteiden haltijan eräänlaisen monopoliaseman rajoittamiseksi.

Pykälän 2 momentissa varmistettaisiin, että alueiden ja rakenteiden haltija voi periä niiden käyttäjältä vain kohtuullisen, hänen käyttöönsä vastaavan osuuden, laitteiden ja rakenteiden pääoma- ja kunnossapitokustannuksista. Käytännössä alueiden ja rakenteiden käytöstä ja siitä suoritettavasta korvauksesta tulisi ennalta sopia niiden haltijan eli yleensä uittoyhteisön kanssa.

7 §. *Yhteisuito*. Pykälän 1 momentti sisältäisi pääsäännön, jonka mukaan uitto tulisi toimittaa yhteisuittona. Yhteisuitosta voisi huolehtia tarkoitusta varten perustettava tai ennestään toimiva uittoyhteisö. Yksityisuittoa varten tulisi 2 momentin mukaan olla ympäristölupaviraston lupa. Jos 2 momentin edellytykset eivät täyttyisi eikä ympäristölupavirasto näin ollen voisi myöntää lupaa yksityisuitoon tietylle alueelle, tulisi uittoa varten perustaa uittoyhteisö. Yhteisön perustamisvelvollisuus pohjautuisi, samoin kuin lain muissa hankeluvuissa siihen, että sen avulla luotaisiin selvästi nimettävissä oleva pysyvä taho vastaamaan toiminnan toteuttamisesta ja siihen liittyvistä muista velvoitteista.

Usean uittoyhteisön perustaminen samalle alueelle, edellyttäisi joko kaksinkertaista toimintapaikkojen verkostoa tai korvausten maksamista toiselle yhteisölle kuuluvien rakenteiden käytöstä. Yhteisuitoja koskeva sääntely vastaisi näin ollen pitkälti nykyisen vesilain 5 luvun 19 §:n säännöksiä.

Puutavarän omistajalla olisi 3 momentin mukaan kuitenkin aina oikeus ilman lupaakin yksityisesti uittaa kotitarpeeksi kuljetettavat puunsa. Poikkeussäännös voisi lähinnä koskea kertaluonteisesti tapahtuvaa oman puutavarän uittoa. Säännös ei sijaan antaisi oikeutta harjoittaa taloudellista toimintaa tätä laajemmin.

8 §. *Uittovahinko*. Pykälässä säädettäisiin uittovahingon korvaamisesta. Uittovahingolla tarkoitettaisiin 1 momentin mukaan sellaista uitosta aiheutunutta vahinkoa, josta ei ole voitu määrätä uiton toimintapaikkaa koskevan luvan yhteydessä. Uittovahinkoja olisivat näin ollen yleiskäyttöoikeuden nojalla tapahtuvasta uitosta toimintapaikkojen ulkopuolella aiheutuvat vahingot, jotka eivät kuu-

lu lain yleisten korvaussäännösten piiriin samoin kuin sellaiset uiton toimintapaikalla aiheutuneet poikkeukselliset vahingot, joita ei ole voitu ennakoida toimintapaikkaa koskevassa lupapäätöksessä. Vastaavalla tavalla säädetään merilain (674/1994) III osassa vesiliikenteestä aiheutuvien vahinkojen korvaamisesta.

Käytännössä yleisimmät uittovahingot liittyvät verkkojen ja moottoriveneiden vaurioitumisiin erityisesti uppopuiden takia. Yhteensä uittovahinkoja on viime vuosina korvattu vajaalla kymmenellä tuhannella eurolla vuodessa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin uittoyhteisölle yleinen korvausvelvollisuus sen toiminta-alueella suoritettua uitosta aiheutuneista vahingoista. Muualla kuin uittoyhteisön toiminta-alueella suoritettua uitosta aiheutuneen vahingon korvaisi uittaja. Säännös merkitsisi sitä, että vahingonkärsijän ei uittoyhteisön toimialueella olisi tarpeen selvittää, kenen toiminnassa vahinko todella on sattunut, vaan vastuu kuuluisi lain nojalla uittoyhteisölle.

Uittovahingon korvaamista koskeva vaatimus olisi 3 momentin mukaan tehtävä uittajalle kirjallisesti viimeistään vahingon tapahtumista seuraavan kalenterivuoden aikana. Säännöksellä poikettaisiin siten vahingonkorvauksiin yleisesti sovellettavasta kymmenen vuoden vanhentumisajasta. Uittoyhteisölle säädetyn ankaran vastuun vuoksi korvausvastuun ajallinen rajaaminen olisi perusteltua. Jolleivät asianosaiset sovi uittovahingon korvaamisesta, käsiteltäisiin vahingon korvaamista koskeva vaatimus ympäristölupavirastossa hakemusasiavana noudattaen, mitä lain 13 luvussa säädetään ennakoimattoman vahingon korvaamisesta. Vahingonkorvauskysymykset saattaisivat luonteensa puolesta sopia myös käräjäoikeuden ratkaistaviksi, mutta uiton erityisluonteen takia ympäristölupaviranomaisen asiantuntemus olisi asioiden käsittelyn kannalta tärkeää.

9 §. *Rannalle tai vesistöön jääneet uittopuut*. Pykälässä säädettäisiin yhtäältä uittajan velvollisuudesta kerätä uiton jälkeen rannalle tai vesistöön jääneet uittopuut ja toisaalta oikeudesta ottaa talteen rannalle tai vesistöön jääneet irtopuut. Pykälän 1 momentin mukaan tällainen oikeus olisi rannan tai vesialu-

een omistajalla, osakkaalla tai haltijalla taikka muulla puista haittaa kärsivällä. Talteen ottamisesta tulisi ilmoittaa uittajalle. Pykälä vastaisi nykyisen vesilain 5 luvun 97 ja 98 §:ää, mutta niistä poiketen rannanomistajan ilmoitus suunnattaisiin tehtäväksi suoraan uittajalle poliisin sijasta. Käytännössä hajonneet niput pyritään nykyisin kokoamaan heti ja yksittäiset vesistöön ja rannoille jääneet puut hylätään.

Nykyisen vesilain mukaista sääntelyä irtopuiden omistuksesta yksinkertaistettaisiin 2 momentissa. Momentin mukaan vesistöön jääneet puut kuuluisivat uittajalle vain siltä osin kuin kyse on kuluvana vuonna uitetusta puusta ja uittaja ottaa puutavaran haltuunsa kolmen kuukauden kuluessa 1 momentissa säädetyn ilmoituksen tekemisestä. Uittajan tulisi tällaisessa tapauksessa korvata rannanomistajalle mahdollisesti aiheutuneet kustannukset. Muussa tapauksessa talteen ottaja saisi puut omakseen.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin selvyden vuoksi, että 1 ja 2 momentin säännökset eivät koskisi toimintapaikkaa koskevassa luvassa määrättyllä varasto-, erottelu- ja niputuspaikalla säilytettävää puutavaraa. Rannanomistajalla ei olisi siten oikeutta ottaa puutavaraa toimintapaikkojen alueelta.

10 §. *Haitallisten oppopuiden poistaminen vesistöistä*. Pykälän 1 momentin mukaan ympäristölupavirasto voisi määrätä uittajan tai sen, joka on viimeksi toimittanut vesistössä uittoa, puhdistamaan vesistön haittaa aiheuttavista oppopuista ja muista uittojätteistä. Ympäristölupavirasto voisi liittää päätöksensä teettämisen. Pykälä vastaisi tältä osin nykyisen vesilain 5 luvun 99 §:ää.

Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin nykyistä lakia vastaavasti alueellisen ympäristökeskuksen oikeudesta poistaa vesistöä haittaa aiheuttavat oppopuut ja muut uittojätteet 1 momentin estämättä, kun uitto on lakannut eikä toimivaa uittoyhteisöä ole. Tämä olisi mahdollista, jos toimenpiteestä ei aiheudu lain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettua seurausta. Uppopuita poistettaessa tulisi myös huolehtia siitä, etteivät poistotoimenpiteistä aiheutuvat samentumis- tai muut haitat muodostu merkittäviksi suhteessa toimenpiteistä saatavaan hyötyyn. Alueelliset ympäristökeskukset voisivat poistaa haittaa aiheuttavia oppopuita

harkinnanvaraisina töinä käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.

Valtion varoin oppopuita on poistettu ~~h~~hinnalla siellä, missä todellisista haitoista aiheutuva töiden tarve on suurin ja kustannusten jaosta on voitu sopia vesistöissä viimeksi uitaneiden tahojen kanssa. Uppopuiden lisäksi vesistöistä on puhdistuksen yhteydessä löytynyt paljon paitsi uittojätettä runsaasti muutakin jätettä, minkä vuoksi kustannusten oikeudenmukainen jakaminen aiheuttamisperiaatteen mukaisesti on käytännössä vaikeaa.

Vesistöä toisen kustannuksella puhdistettaessa nostetut puut on nykyisen vesilain 5 luvun 99 §:n nojalla myytävä julkisella huutokaupalla. Pykälän 3 momentissa ehdotetaan julkista huutokauppaa koskeva säännös korvattavaksi säännöksellä, jonka mukaan uittajan kustannuksella nostettu puutavara jää valtion omaisuudeksi ilman erillistä ilmoitusvelvollisuutta.

11 §. *Uittoyhteisö*. Pykälässä säädettäisiin uiton toimittamista varten perustettavasta vesioikeudellisesta yhteisöstä eli uittoyhteisöstä. Uittoyhteisön tehtävänä olisi toimittaa yhteisuito yhteisön säännöissä määrättyllä toiminta-alueella, hoitaa uittoa varten saatua ja muuta yhteisön omaisuutta sekä huolehtia muistakin sille tämän lain mukaan kuuluvista tehtävistä. Uittoyhteisö voisi tulla perustettavaksi vapaaehtoisesti tai 7 §:ssä säädetyn yhteisuito-velvollisuuden perusteella. Uittoyhteisöön sovellettaisiin 12 luvun yleisiä säännöksiä vesioikeudellisesta yhteisöstä, ellei tässä luvussa erikseen toisin säädettäisi.

Uittoyhteisö voisi 2 momentin mukaan ottaa toimitettavakseen myös muitakin kuin 1 momentissa mainittuja uittoon liittyviä tehtäviä. Niin ikään yhteisö voisi käyttää uittoa varten hankittua omaisuutta ansiotarkoitukseen, jos yhteisön varsinaiset tehtävät eivät siitä kärsi. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi uittoyhteisölle kuuluvien uiton toimintapaikkojen käyttämisen 4 §:ssä tarkoitettuun puutavaran proomukuljetukseen. Muuta kuin 1 ja 2 momentissa säädettyä toimintaa yhteisö ei saisi harjoittaa.

12 §. *Uittoyhteisön jäsenet*. Pykälässä säädettäisiin uittoyhteisön jäsenistä ja heidän edustajiensa nimeämisestä. Yhteisön jäseniä olisivat ne puutavaran omistajat, joiden puuta uitetaan yhteisuitoissa. Jäsenyys olisi pysyvää

eikä vaihtuisi aina keväisin kuten nykyisin. Käytännössä uittoyhteisön jäseninä ovat aamat metsäteollisuusyhtiöt vuodesta toiseen, vaikka uitettavissa puumäärissä on vuosittaista vaihtelua. Tämän vuoksi ei enää ole perusteltua sitoa jäsenyyttä kunkin kevään tilanteeseen. Myös uittoyhteisön jatkuva toiminta ja uiton toimintapaikoista huolehtiminen edellyttävät yhteisöltä pysyvyyttä. Nykyisen vesilain säännökset mahdollistaisivat jopa sen, että kaikki uittoyhteisön jäsenet eroavat yhteisöstä, mitä ei voida pitää perusteltuna.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin metsänomistajien edustajan nimeämisestä uittoyhteisöön. Metsänomistajien edustaja ei olisi uittoyhteisön varsinainen jäsen eikä hänellä siten olisi esimerkiksi jäsenille 18 §:ssä säädettyä maksuvelvollisuutta, mutta hänellä olisi oikeus osallistua yhteisön päätöksentekoon 14 ja 15 §:ssä säädettyin tavoin. Metsäkeskukset nimeäisivät ehdokkaat. Säännös vastaisi tältä osin voimassa olevan lain 5 luvun 41 §:ää.

Vastaavasti kuin nykyisessä vesilaissa 3 momentissa säädettäisiin myös metsänomistajien edustajan oikeudesta saada korvaus tehtävästään hänet nimenneiltä metsäkeskukset.

13 §. *Uittoyhteisön säännöt.* Pykälässä täydennettäisiin yhteisöluvun 5 §:n säännöstä yhteisön sääntöjen vähimmäisisällöstä. Uittoyhteisön säännöissä tulisi yhteisöluvun 5 §:ssä mainittujen asioiden lisäksi määrätä yhteisön toiminta-alueesta, siitä miten uittopäällikkö otetaan toimeensa sekä siitä, milloin ja miten puutavaran omistajan on ilmoitettava häneltä uittoon tuleva puutavara. Uittopäällikköä säädettäisiin tarkemmin 15 §:ssä.

14 §. *Uittoyhteisön kokous.* Pykälässä säädettäisiin oikeudesta osallistua asioiden käsittelyyn uittoyhteisön kokouksessa sekä metsänomistajien edustajan äänimäärästä vastaavasti kuin voimassa olevan lain 5 luvun 51 §:ssä. Jäsenet saisivat uittoyhteisön kokouksessa käyttää puhevaltaa 1 momentin mukaan vain sen vuoden asioiden käsittelyn yhteydessä, jolloin heidän omistamaansa puuta on uitettu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin metsänomistajien edustajan äänivallasta yhteisön

kokouksissa. Perustavaa kokousta lukuun ottamatta hänen äänimäärä olisi viidennes äänestykseen osallistuvien jäsenten yhteisestä äänimäärästä. Yhteisön jäsenten äänimäärän laskemisesta tulisi puolestaan määrätä yhteisöluvun säännösten nojalla yhteisön säännöissä.

15 §. *Uittoyhteisön hallitus ja uittopäällikkö.* Pykälän 1 momentissa taattaisiin metsänomistajien edustajalle lakisääteinen paikka uittoyhteisön hallituksessa. Säännös vastaisi nykyisen vesilain 5 luvun 52 §:ää.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että uittoyhteisöllä tulee hallituksen lisäksi olla uittopäällikkö. Uittopäällikkö on ollut perinteinen nimitys uittoyhteisön toimitusjohtajalle, johon ehdotuksen mukaan sovellettaisiin 12 luvun toimintajohdantoa koskevia säännöksiä.

16 §. *Kiinteän omaisuuden luovuttaminen.* Pykälässä rajoitettaisiin uittoyhteisölle kuuluvan kiinteän omaisuuden luovuttamista ja kiinnittämistä siltä osin kuin kyse on tämän lain nojalla saadusta omaisuudesta. Pykälä vastaisi nykyisen vesilain 5 luvun 64 §:ää. Säännöksellä on haluttu estää uittoyhteisön omaisuuden sattumanvaraiset ja lyhytnäköiset luovutukset. Pykälään sisältyisi myös kielto ulosmitata kyseistä kiinteää omaisuutta muusta kuin siihen nimenomaan kiinnitetystä saatavasta. Tämä uittoa palvelevan kiinteän omaisuuden suoja liittyisi nykykatsannossa 6 §:ssä säädettyyn yleiseen oikeuteen käyttää uittoyhteisölle kuuluvia alueita ja rakenteita, mutta turvaisi myös osaltaan uiton jälkihoitotoimenpiteistä huolehtimista.

Pykälässä tarkoitettua kiinteästä omaisuudesta luopuminen edellyttäisi siten yleensä ensin kyseisellä kiinteistöllä sijaitsevasta toimintapaikasta luopumista ja siihen liittyvien jälkihoitotoimenpiteiden suorittamista ympäristölupaviraston määräämällä tavalla. Vain poikkeuksellisesti on ajateltavissa, että kiinteän omaisuuden luovutus olisi mahdollista, vaikka toimintapaikkaa koskeva lupa edelleen säilyisi voimassa.

Nykyisestä laista poiketen pykälässä ei erikseen säädettäisi omaisuuden myynnistä saatujen varojen käyttämisestä, vaan varojen käyttö tulisi tarpeen mukaan tarkasteltavaksi ympäristölupavirastossa kiinteän omaisuuden luovuttamista koskevan hakemuksen yhteydessä.

17 §. *Rahastot.* Pykälässä säädetään mahdollisuudesta perustaa uittoyhteisölle sen muista varoista erillään pidettäviä rahastoja 1 momentissa yksilöityjä käyttötarkoituksia varten. Yhteisöllä voisi nykyisen lain tapaan olla vahvistettujen sääntöjen mukaan hoidettavia rahastoja omaisuuden hankinta- ja kunnossapitokustannusten tasoittamista, eläkkeen suorittamista, toimihenkilöiden ja työntekijöiden muuta huoltoa, uiton jälkihoito- toimenpiteitä ja uppopuiden poistoa sekä sellaisia vero-, korvaus- ja muita maksusuorituksia varten, jotka joutuvat maksettaviksi vasta uittovuoden jälkeen. Säännös merkitsisi muutosta nykyisen vesilain 5 luvun rahastoja koskevaan 68 §:ään siltä osin, että se mahdollistaisi varojen rahastoimisen myös uiton jälkihoitotoimenpiteistä ja uppopuiden poistosta aiheutuvien kustannusten varalle.

Rahaston perustamista koskevalle yhteisön kokouksen päätökselle olisi 2 momentin mukaan haettava ympäristölupaviraston vahvistus.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi voimassa olevan lain tapaan kielto ulosmitata rahaston varoja muusta velasta kuin sellaisesta, jonka suorittamiseen rahaston varat on tarkoitettu käytettäväksi.

18 §. *Uittoyhteisön jäseniltä perittävät maksut.* Pykälässä säädettäisiin yleisellä tasolla uittoyhteisön oikeudesta periä jäseniltään maksuja. Säännöksen mukaan maksujen tulisi olla tasapuoliset, kohtuulliset ja suhteessa kunkin jäsenen käyttämien yhteisön palveluiden määrään. Yhteisö ei saisi tavoitella voittoa keräämillään maksuilla, mutta sillä tulisi toisaalta olla velvollisuus varautua maksuja määrätessään jo tuleviinkin kustannuksiin.

Vesilain nykyisen 5 luvun 24 - 32 §:n kaltainen kustannusten jakoa koskeva yksityiskohtainen sääntely ei nykykatsannossa ole tarpeellinen. Kustannuksia ei myöskään ole tarpeen jakaa erikseen kuntoonpano- ja uittokustannuksiin. Kustannusten jaon kirja ttaisiin uittoyhteisön sääntöihin, jotka ympäristölupavirasto vahvistaa. Ympäristölupaviraston tulisi säännöt vahvistaessaan katsoa, että niistä ei aiheudu vahinkoa jäsenelle ja että ne maksujen määrätymisen perusteiden osalta olisivat pykälän yleisten säännösten mukaiset.

19 §. *Uittoyhteisön selvitysmiehet.* Pykälässä säädettäisiin uittoyhteisön lakkauttamista varten nimettävistä selvitysmiehistä. Pykälän mukaan ympäristölupaviraston tulisi hakemuksesta määrätä yksi tai useampia selvitysmiehiä uittoyhteisön hallituksen sijasta hoitamaan yhteisön asioita sekä tarvittaessa huolehtimaan yhteisön lakkauttamista varten suoritettavista selvittelytoimenpiteistä.

Hakemuksen ympäristölupavirastolle voisi tehdä uittoyhteisön toimiva tai viimeksi toiminut hallitus taikka vesilain mukaisena valvontaviranomaisena myös alueellinen ympäristökeskus silloin, kun viisi vuotta olisi kulumunut uiton lakkaamisesta tietyssä vesistöissä tai sen osassa. Pykälä vastaisi osin vesilain nykyistä 5 luvun 62 §:n säännöstä toimitsijoista. Toimitsijat kuitenkin korvattaisiin selvitysmiehillä, sillä toimitsija-termiä käytetään vesilaisissa muussa merkityksessä.

Siirryttäessä toimintapaikkakohtaisiin lupiin olisi menettely yksittäisen toimintapaikan käytön lakatessa yksinkertaisempi eikä edellyttäisi selvitysmiesten asettamista. Niin ikään toimintapaikkakohtaisiin lupiin siirtyminen tarkoittaisi sitä, että yhden luvan kumoamisen yhteydessä voitaisiin määrätä vain kyseistä toimintapaikkaa koskevista jälkihoitovelvoitteista. Koko vesistöä koskevat jälkihoitotoimenpiteet tulisivat ajankohtaisiksi vasta uiton kokonaan lakatessa.

Pykälässä selvitysmiesten asettamisen edellytyksenä olisi viiden vuoden kuluminen uiton lakkaamisesta vesistöissä tai sen osassa. Säännöksen mukaista uiton lakkaamista tulisi tarkastella laajasti eikä edellytykseksi sen soveltamiselle riittäisi viiden vuoden tauko yksittäisen toimintapaikan käytössä.

Ympäristölupavirasto voisi määrätä selvitystehtävän uittoyhteisön hallitukselle taikka yhdelle tai useammalle selvitysmiehelle. Selvitysmiehet käyttäisivät yhteisön hallitukselle kuuluvaa toimivaltaa, ja heidän tulisi huolehtia yhteisön lakkauttamista varten tarpeellisista selvitystoimista. Uittoyhteisön kokoukselle kuuluvaa päätösvaltaa käyttäisivät yhteisön sanotun vuoden jäsenet, jos kyse on tietyntyyppisen uittoa koskevasta asiasta sekä muussa tapauksessa uittoyhteisön hallitus tai selvitysmiehet.

20 §. *Uittoyhteisön selvitystoimet.* Pykälässä säädettäisiin uittoyhteisön lakkauttamiseen

liittyvistä selvitystoimista. Selvitysmiesten tulisi 1 momentin mukaan muuttaa rahaksi kaikki sellainen uittoyhteisön omaisuus, jonka säilyttämistä ei vesistöalueella jatkuvan uiton vuoksi olisi katsottava tarpeelliseksi. Omaisuuden myyntiä koskeva rajoitus perustuisi vesilain nykyiseen 5 luvun 78 §:ään, ja se voisi tulla sovellettavaksi vain poikkeuksellisissa tilanteissa. Pykälän mukaisen selvitysmenettelyn edellytyksenä olisi uiton lakkaaminen kyseisellä vesistöalueella, minkä vuoksi uittoa palvelevan omaisuuden säilyttäminen voisi käytännössä olla tarpeen lähinnä vain jollakin pienellä vesistöalueen osalla harjoitettavan yksityisuiton vuoksi.

Ympäristölupavirasto määräisi uittoyhteisön hallituksen tai selvitysmiesten hakemuksesta yhteisön kiinteän omaisuuden muuttamisesta rahaksi tai siirtämisestä valtiolle. Selvitysmenettely kattaisi siten 1 momentin nojalla yhteisön omaisuuden rahaksi muuttamisen ja toisaalta erityisten uittajalle kuuluvien velvoitteiden loppuun saattamisen, kuten oppopuiden poistoa, uittovahinkojen korvaamista sekä mahdollisten kalanistutusvelvoitteiden täyttämistä.

Jos vesistöön vielä näiden velvoitteiden täyttämisen jälkeen jäisi vesistön käytölle vaaraa tai haittaa aiheuttavia laitteita, rakennelmia tai perkauksia, olisi omaisuuden myynnistä saatavat varat 2 momentin mukaan käytettävä tällaisen vaaran tai haitan poistamiseen liittyviin jälkihoitotoimenpiteisiin. Nykyisen vesilain 5 luvun 30 §:n 3 momentissa säädetään siitä, kenellä on velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin vaaraa tai haittaa aiheuttavien laitteiden ja rakennelmien poistamiseksi, kun uitto vesistössä lakkaa. Tämä uiton jälkihoitovelvollisuutta koskeva momentti on käytännössä ollut eräs 5 luvun tärkeimmistä säännöksistä. Jälkihoitovelvollisuus kuuluu sen mukaan ensisijaisesti uittoyhdistyksen selvitysmiehille ja toissijaisesti alueelliselle ympäristökeskukselle. Käytännössä alueelliset ympäristökeskukset ovat lähes poikkeuksetta vastanneet uiton jälkihoitovelvoitteista vastoin ympäristölainsäädännössä yleisesti hyväksytyä aiheuttamisperiaatetta. Tarvetta vanhojen irtouittoväylien kunnostusten kaltaisille laajoille jälkihoitovelvoitteille ei nykyisestä vesiliikenneväylillä tapahtuvasta nippu-uitosta kuitenkaan enää

pääse syntymään, ja jälkihoitoa voidaan jatkossa pääasiassa säännellä lupaviranomaisen päätöksellä.

Ehdotettujen 20 ja 21 §:n mukaan alueellisella ympäristökeskuksella ei olisi suoraan lakiin perustuvaa vastuuta uiton jälkihoitotoimenpiteistä. Uittoyhteisön omaisuuden myynnistä saadut varat voitaisiin kuitenkin 2 momentin mukaan ympäristölupaviraston päätöksellä siirtää asianomaiselle alueelliselle ympäristökeskukselle 21 §:ssä tarkoitettuja jälkihoitotoimenpiteitä varten. Edellytyksenä varojen siirrolle olisi, että asianomainen alueellinen ympäristökeskus sitoutuisi huolehtimaan jälkihoitotoimenpiteistä. Jotta vastuu jälkihoitotoimenpiteistä tulisi selvästi todettua, ei varojen siirto voisi tapahtua vain uittoyhteisön ja alueellisen ympäristökeskuksen välisellä sopimuksella, vaan sen tulisi perustua ympäristölupaviraston päätökseen. Myös kirjanpidollisista syistä ja selvitystyön päättymisajankohdan tarkentamiseksi varojen siirtämisestä on tarpeen tehdä viranomaispäätös.

Pykälän 3 momentin mukaan selvitysmiesten tehtävä päättyisi joko kaikkien uittoyhteisön varojen ja velvoitteiden tultua selvityksi tai varojen tultua siirretyiksi jälkihoitotoimenpiteistä vastataksaan ottaneelle alueelliselle ympäristökeskukselle.

21 §. *Jälkihoitotoimenpiteet.* Pykälässä säädettäisiin alueellisen ympäristökeskuksen oikeudesta suorittaa uiton jälkihoitotoimenpiteet. Pykälän tarkoittamia jälkihoitotoimenpiteitä olisivat 1 momentin mukainen voimassa olevien lupien kumoamista koskevien hakemusten tekeminen ympäristölupavirastolle sekä 2 momentin mukainen uittoa varten tehtyjen haitallisten tai vaarallisten rakennelmien poistaminen ja muuttaminen sekä perkausten ennallistaminen. Pykälän 2 momentissa tarkoitettu toimenpide edellyttäisi kuitenkin ympäristölupaviraston lupaa, jos toimenpiteestä aiheutuu 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettu seuraus. Asia voitaisiin käsitellä joko 1 momentin mukaisen luvan kumoamisen yhteydessä tai erillisenä asiana.

Pykälässä säädettäisiin ainoastaan alueellisen ympäristökeskuksen oikeudesta jälkihoitotoimenpiteiden suorittamiseen. Velvollisuutta tähän ei ympäristökeskukselle kuitenkaan olisi. Jos ympäristökeskus kuitenkin ot-

taa huolehdittavakseen toimenpiteistä, sillä olisi mahdollisuus saada tätä varten käyttöönsä uittoyhteisön omaisuuden myynnistä saatuja varoja siten kuin 20 §:ssä säädetään.

10 luku. **Kulkuväylät ja muut vesiliikennealueet**

1 §. *Soveltamisala.* Pykälässä säädettäisiin luvun soveltamisalasta. Luvun säännöksiä sovellettaisiin yleisiin kulkuväyliin ja muihin vesiliikennealueisiin. Yleisiä kulkuväyliä ovat julkiset paikallisväylät ja yleiset paikallisväylät. Muut kulkuväylät ovat yksityisiä. Luvussa säänneltyjä muita vesiliikennealueita olisivat muun muassa yleiset ja yksityiset lastaus- tai ankkuroimispaikat tai satamat.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi selvyyden vuoksi viittaussäännös lupaa koskeviin 3 luvun yleissäännöksiin, sillä kulkuväyläksi määrittämisessä ei ole kyse lupa-asian käsitteestä. Vastaavasti kuin nykyisen vesilain 4 luvun 2 a § säännös tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi luvan myöntämistä, lupapäätöstä ja lupamääräyksiä koskevat yleiset säännökset koskisivat myös väylän perustamista, rakentamista ja kunnossapitoa. Sama koskee käyttöoikeuksien myöntämistä koskevia säännöksiä siltä osin kuin näistä ei olisi tässä luvussa säädetty erikseen. Nykyisessä laissa käytetyt vanhahtavat termit väylän kuntoonpano ja kuntoonpanija ehdotettaisiin korvattavaksi väylän rakentamisella ja väylän ylläpitäjällä. Käsitteet olisivat näin yhdenmukaisia muun muassa uuden väylämaksulain (708/2002) käsitteiden kanssa.

2 §. *Yleiseksi kulkuväyläksi määrittäminen.*

Pykälän 1 momentti vastaisi vesilain nykyistä 4 luvun 1 a §:ää ja 2 momentti 2 §:ää. Kulkuväylän määrittämisestä koskevan sääntely on peräisin vuoden 1992 lain muutoksesta. Muutoksen tarkoituksena oli saattaa aiemmin hallinnon sisäisillä päätöksillä tehty väylien määrittäminen sääntelyn piiriin. Käytännössä menettely yleiseksi kulkuväyläksi määrättäessä ei eroa lupa-asian käsittelystä. Menettelyssä myös kuullaan kaikkia asianosaisia samalla tavalla kuin lupa-asian käsittelyn yhteydessä. Periaatetasolla lupamenettely on ristiriidassa vesillä kulkemisen yleiskäyttöluonteen kanssa. Tämän vuoksi yleisen kulkuväylän perustaminen ei edelleenkään edel-

lyttäisi ympäristölupaviraston lupaa, vaan käsiteltäisiin muodollisesti omana asiatyypinään. Väyläksi määrittämisen luonteen selkeyttämiseksi pykälään on kuitenkin lisätty maininta ympäristölupaviraston päätöksestä. Oikeus hakea julkiseksi kulkuväyläksi määrittämisestä rajoitettaisiin 1 momentissa koskemaan vain merenkulkulaitosta kuten nykyisinkin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yleiseksi paikallisväyläksi määrittämisestä. Ympäristölupavirasto voisi hakemuksesta määrätä yleiseksi paikallisväyläksi julkiseen väylään kuulumattoman vesistön osan, joka on tarpeen pitää avoimena yleistä laiva- tai vene liikennettä varten. Yleisenä veneliikenteenä pidettäisiin myös vapaa-ajan veneilyä. Vaikka käytännössä hakemuksen tekijänä momentissa tarkoitetuissa tilanteissa on tavallisesti kunta, ei yleistä aloiteoikeutta rajoitettaisi laissa.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin selvyyden vuoksi, että 1 ja 2 momenteissa tarkoitettu yleinen kulkuväylä voidaan määrätä myös vesistöön, jossa on valtaväylä.

3 §. *Yleiseksi kulkuväyläksi määrittämisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin yleiseksi kulkuväyläksi määrittämisen edellytyksistä. Edellytykset olisivat samat määrättäessä vesistön osa julkiseksi kulkuväyläksi ja yleiseksi paikallisväyläksi kuten nykyisessä vesilain 4 luvun 3 §:ssä. Edellytyksenä määrittämiselle olisi, että vesistön osa täyttää ne vaatimukset, jotka vesistöissä harjoitettava liikenne huomioon ottaen yleiselle kulkuväylälle kohtuudella voidaan asettaa. Tyypillisesti väyläasioissa kuullaan lukuisia rannanomistajia ja muita asianosaisia, joiden näkemykset väylälle asetettavista vaatimuksista voivat olla hyvinkin ristiriitaisia. Tästä syystä on tarpeen korostaa, että kohtuullisuudella tarkoitetaan pykälässä ensisijaisesti väylätekniistä kohtuullisuutta. Ympäristölupaviraston tulisi päätöksessään määrätä väylän sijainti. Ympäristölupavirasto voisi poiketa sijaintia määrättessään joiltakin osin hakijan esityksestä varattuaan ensin hakijalle tilaisuuden vastineen esittämiseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yleiseksi kulkuväyläksi määrittämisen yhteydessä annettavista muista mahdollisista määräyksistä vastaavasti kuin nykyisen lain 4 luvun 3

§:n 3 momentissa. Nämä väylän määräämistä koskevassa päätöksessä annettavat määräykset rinnastuisivat 3 luvun 10 §:ssä tarkoitettuihin lupamääräyksiin. Väyläksi määräämismenettelyn kaksivaheisuuden vuoksi säännös on tarpeen säilyttää. Väylän määräämisen yhteydessä voidaan antaa tarvittavat lupamääräykset väylästä aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi, mutta ympäristölupavirastolla ei ole toimivaltaa antaa väylän käyttöä koskevia määräyksiä kuten nopeusrajoituksia. Tällaisista rajoituksista päättää vesiliikennelain 15 §:n nojalla yleisten kulkuväylien osalta merenkululaitos ja muiden vesialueiden osalta alueellinen ympäristökeskus.

4 §. *Yleistä kulkuväylää koskevan päätöksen muuttaminen.* Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 4 luvun 3 a §:ää yleistä kulkuväylää koskevan lainvoimaisen päätöksen muuttamisesta tai väylän lakkauttamisesta. Pykälän 1 momentissa on kuitenkin selvennetty sitä, että aloiteoikeus yleisten kulkuväylien muuttamista tai lakkauttamista koskevassa asiassa on merenkululaitoksella, kun yksityisten väylien osalta aloiteoikeutta ei ole rajoitettu. Selvyyden vuoksi myös julkisen väylän lakkauttamista koskeva asia tulee saattaa ympäristölupaviraston ratkaistavaksi, eikä asiaa voida jättää pelkästään merenkululaitoksen päätettäväksi. Väylän lakkauttamisen yhteydessä voidaan perustellustikin esittää vaatimuksia jälkitöistä, ja väylää varten vesistöön asetettujen rakenteiden ja laitteiden kohtalosta tulee tehdä jokin päätös. Jos väylän ylläpitäjä vastustaa merenkululaitoksen esittämää vaatimusta väylän muuttamisesta tai lakkauttamisesta, on edellytyksenä muuttamiselle tai lakkauttamiselle, että väylästä tai sen käyttämisestä aiheutuu vahingollinen seuraus, jota vesialuetta väyläksi määrättäessä ei ole edellytetty, tai että olosuhteet ovat myöhemmin olennaisesti muuttuneet.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin merenkululaitoksen oikeudesta väliaikaisesti muuttaa julkista kulkuväylää, jos se on tarpeen meriturvallisuuden ylläpitämiseksi tai muusta tärkeästä syystä. Käytännössä tällainen väliaikainen muutos voisi kestää vain niin kauan kuin asian käsitteleminen 1 momentissa tarkoitettulla tavalla ympäristölupavirastossa ja uuden lainvoimaisen päätöksen

saaminen kestää. Pykälässä ei säädettäisi erikseen velvollisuudesta ilmoittaa lupaviranomaiselle 2 momentin mukaisesta väliaikaisesta muuttamisesta.

5 §. *Turvalaitteiden asettaminen.* Pykälässä säädettäisiin yleisen kulkuväylän ylläpitäjän oikeudesta asettaa merenkulun turvalaitteita vesistöön tai sen rannalle. Säännös perustuisi vesilain nykyiseen 4 luvun 5 §:ään, joka säätettiin vesilakiin jo ennen vuoden 1992 muutosta rajoittamaan merenkululaitoksen oikeutta mainittujen laitteiden asettamiseen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vaikutuksiltaan vähäisten turvalaitteiden sijoittamisesta. Hallituksen esityksessä 217/1990 on todettu, että lupamenettelyä tai omistajan suostumusta ei olisi tarpeellista vaatia silloin, kun kysymys on vaikutuksiltaan vähäisistä turvalaitteista vesialueella kuten poijuista, viitoista ja muista kelluvista laitteista sekä reuna- ja tutkamerkeistä tai vähäisistä apulaitteista maatai vesialueella kuten viittasijoittajista, pulteista ja seipäistä, joita maastoon asettavat lähinnä merenkuluviranomaiset ja puolustusvoimat. Myös nämä vähäiset turva- tai apulaitteet olisi sijoitettava siten, ettei niistä aiheudu alueen omistajalle tai muulle oikeudenhaltijalle mainittavaa haittaa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen vähäisten turva- tai apulaitteiden sijoittamisesta. Sijoittaminen voisi perustua maa- tai vesialueen omistajan kanssa tehtyyn sopimukseen taikka ympäristölupaviraston lupaan, jos sopimukseen sijoittamisesta ei päästä. Erityiseen käyttöön otetulle alueelle lupaa ei saisi myöntää ilman pakottavaa tarvetta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sellaisen yleisen kulkuväylän ulkopuolelle tulevien turvalaitteiden sijoittamisesta, jotka ovat tarpeen matalikon tai karin merkitsemiseksi tai muusta näihin rinnastettavasta syystä. Säännös vastaisi nykyisen vesilain 4 luvun 5a §:ää. Oikeus tässä momentissa tarkoitettujen turvalaitteiden sijoittamiseen olisi vain merenkululaitoksella. Sijoittamiseen sovellettaisiin muutoin 1 momentin säännöksiä, jos kyse olisi vaikutuksiltaan vähäisistä turvalaitteista, tai merkittävämpien turvalaitteiden osalta 2 momentin säännöksiä.

Pykälän 4 momentissa viitattaisiin merenkulun turvalaitteita koskevaan muuhun lain-

säädäntöön vastaavasti kuin nykyisen vesilain 4 luvun 3 §:n 3 momentissa. Vesikulkuväylien merkitsemisestä on annettu valtioneuvoston asetus (846/1979).

6 §. *Oikeuden saaminen toisen vesialueeseen eräissä tapauksissa.* Pykälässä säädetäisiin oikeuden saamisesta toisen vesialueeseen lastaus- tai ankkuroimispaikkaa taikka satamaa varten. Säännös vastaisi vesilain nykyistä 4 luvun 7 §:ää. Kyseessä on alkuperäinen vesilain säännös, jota ei ole myöhemmin muutettu. Lain 2 luvun 11 §:ää täydentävä erityissäännös olisi tarpeen, koska käyttöoikeus on yleensä kytketty lupa-asian käsittelyyn tai hankkeen toteuttamiseen. Tässä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa kytkentää hankkeeseen ei olisi, vaan käyttöoikeus palvelisi välillisesti vesistön yleiskäyttöoikeuden perustuvaa vesillä liikkumista. Erona väylän ja ankkurointipaikan osalta kuitenkin on, että vesillä liikkuminen ja tilapäinen ankkuroiminen ovat vesistön yleiskäyttöä, jota taas muu ankkuroiminen ei ole. Pykälässä poikettaisiin myös käyttöoikeuden myöntämiselle 2 luvun 12 §:ssä asetetuista edellytyksistä alueen hallintaa koskevilta osin. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin kulkuväylään liittyvää yleistä lastaus- tai ankkuroimispaikkaa tai yleistä satamaa varten myönnettävästä käyttöoikeudesta tai oikeudesta lunastaa vesialue omaksi. Myös mahdollisuus myöntää oikeus vesialueen omaksi lunastamiseen merkitsisi poikkeamista 2 luvun yleisistä säännöksistä. Kulkuväylään liittyvä yleinen lastaus- tai ankkuroimispaikka tai yleinen satama on kuitenkin katsottu sellaisiksi yleisen tarpeen vaatimiksi alueiksi, joita varten myös alueen lunastamisen tulisi olla mahdollista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yksityistä ankkurointi- tai lastauspaikkaa tai yksityistä satamaa varten myönnettävästä käyttöoikeudesta. Säännös ei sisältäisi 1 momentista poiketen lunastusmahdollisuutta. Säännöksessä tarkoitettuna yksityisen ankkurointi- tai lastauspaikan tulisi liittyä kulkuväylään. Yksityistä satamaa varten käyttöoikeutta voisi hakea vain rannan omistaja. Edellytyksenä käyttöoikeuden myöntämiselle olisi, että kysymys on tärkeäksi katsottavasta liikenteestä. Muutoin 2 momentissa tarkoitettuna käyttöoikeuden myöntämisen edellytykset olisivat

samat kuin 3 luvun 4 §:ssä säädetyt vesitaloushankkeen luvanmyöntämisedellytykset. Sovellettavaksi tulisivat siten yleensä intresivertailua koskevat säännökset.

7 §. *Eräät puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen tehtäviä varten tarpeelliset oikeudet.* Pykälässä säädetäisiin puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen oikeudesta virkatehtäviensä varten asettaa turvalaitteita tai muita laitteita sekä saada tarvitsemansa alue käyttöönsä vastaavasti kuin nykyisen vesilain 4 luvun 7 a §:ssä. Säännös lisättiin vesilakiin vuonna 1993. Hallituksen esityksessä 85/1993 todetaan, että sekä viranomaisten toimintamahdollisuuksien turvaaminen että yksityinen oikeussuoja edellyttävät, että asiasta säädetään nimenomaisesti. Muiden kuin eräiden vähäisten laitteiden sijoittaminen vaatisi joko alueen omistajan suostumuksen tai ympäristölupaviraston luvan, jonka yhteydessä määrättäisiin myös mahdollisista korvauksista. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu kiinnityslaite ei oikeuttaisi pitempiä aikoja alusten oleskeluun kuin, mitä yleiskäyttöoikeuksia koskevassa 2 luvun 3 §:ssä säädetään tilapäisestä ankkuroinnista. Muu alusten ankkuroiminen tai kiinnittäminen olisi mahdollista vain omistajan suostumuksella tai hankkimalla alueeseen lunastus- tai käyttöoikeus siten kuin 2 momentissa säädettäisiin.

Puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen virkatehtävien suorittaminen saattaa myös vaatia oikeutta lunastaa tai ottaa korvausta vastaan käyttöön alue, joka on tarpeen lastaus- tai ankkuroimispaikkaa taikka satamaa varten. Luvun 6 §:n 1 momentin säännös lunastuksesta ja käyttöoikeudesta edellyttää, että lastaus- ja ankkuroimispaikat sekä satamat ovat yleisiä, mikä viittaa niiden yleiseen käyttöön. Puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen lastaus- ja ankkuroimispaikat sekä satamat eivät kuitenkaan välttämättä ole yleisessä käytössä. Sen vuoksi 2 momentin erityissäännös olisi edelleen tarpeen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hakijan velvollisuudesta antaa ympäristölupavirastolle tarvittavat tiedot asian ratkaisemista varten. Puolustusvoimien osalta on tässä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa kysymys lähinnä sotilasväylistä, joita koskevat tiedot eivät maanpuolustussyistä ole julkisia. Hakijan

olisi annettava ympäristölupavirastolle riittävä selvitys haettujen laitteiden tai oikeuksien tarpeellisuudesta asianomaisessa kohteessa.

8 §. *Edunmenetysten korvaaminen.* Pykälässä säädettäisiin eräistä tämän luvun mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien edunmenetysten korvaamisesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin edunmenetysten korvaamista koskevasta pääsäännöstä. Tämän mukaan edunmenetyksestä, joka aiheutuisi tässä luvussa olevien säännösten nojalla suorituista toimenpiteistä toisen maa- tai vesialueella taikka oikeudesta saada käyttää tai lunastaa toiselle kuuluvaa aluetta, olisi suoritettava korvaus. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan vesilain 4 luvun 8 §:ään, mutta siitä kyseisessä pykälässä säädetyt poikkeukset ovat tehneet säännöksen soveltamisen käytännössä ongelmalliseksi.

Vesillä liikkumista ja siitä aiheutuvien haittojen korvaamista säännellään sekä vesilaissa että vesiliikennelaissa. Ympäristölupavirastoissa on käytännössä ollut vaikeuksia arviotaessa, mitkä korvausvaatimukset tulisi tutkia väylän määräämisen yhteydessä. Ongelmallisena on pidetty sitä, että vain kalastukselle tai tietyille laitteille tai rakennelmille aiheutuvat vahingot kuuluvat vesilain sääntelyn piiriin eikä esimerkiksi merkittävästäkään rannan kulumisesta väylää perustettaessa määrätä maksettavaksi korvauksia. Tältä osin väylänpitoa voidaan verrata tielainsäädäntöön, jossa vastuu yleisistä teistä aiheutuvista vahingoista on selkeästi tienpitäjällä. Väylät eroavat kuitenkin teistä siinä, että väylästä ei tavanomaisessa käytössä nopeusrajoitusten rajoissa liikuttaessa välttämättä aiheudu lainkaan haittaa. Vesillä liikkuminen on sallittu yleisesti myös väylien ulkopuolella eikä kaikki vesiliikenne siten ole seurausta väylän perustamisesta. Tietyissä tilanteissa myös väylän normaalista käytöstä voi kuitenkin aiheutua vahinkoja. Käytännössä merenkululaitos on korjannut tällaisia vahinkoja kuten rantojen sortumia vapaaehtoisesti. Tällaisten normaalista käytöstä aiheutuvien vahinkojen korjaus tai korvausvastuu ehdotetaan nyt kirjattavaksi myös lakiin. Pykälän 2 momentin mukaan väylän ylläpitäjä olisi velvollinen korjaamaan tai korvaamaan vesialueen väyläksi määräämisestä tai väylän tavanomaisesta käytöstä aiheutuvan vahingon, jonka sietämistä ei ole

pidettävä kohtuullisena. Ehdotukseen sisällytetty sietämisvelvollisuus olisi ympäristövahinkolain 4 §:n tavoin kytketty vahingon sietämisen kohtuullisuuteen. Ennalta arvioitavien vahinkojen korjaamisesta tai korvaamisesta olisi määrättävä jo väyläksi määräämistä koskevassa päätöksessä.

Edellä 2 momentissa säädettäväksi ehdotetun väylän ylläpitäjän vastuun kannalta käytännön ongelmaksi saattaa muodostua sen arvioiminen ennakolta, voiko vahinkoa aiheutua jo väylän normaalista käytöstä vai vain ylinopeudella ajamisesta. Tämän vuoksi ympäristölupavirasto voisi myös 3 momentin mukaan määrätä annettuja korjaus- tai korvausmääräyksiä erikseen tarkistettavaksi päätöksessä määrättävänä ajankohtana taikka hakijan saattamaan määräajassa vireille korvausten määräämistä tarkoittavan hakemusasian, jos ennakolta arvioitavissa olevaa edunmenetystä ei tapahdu. Ympäristölupavirasto voisi näin ollen yksilöidä mahdolliset ongelmakohdat väylän varrelta ja tarvittaessa velvoittaa päätöksessään hakijan esittämään uutta tietoa väylästä aiheutuneista vahingoista muutaman vuoden kuluttua väylän käyttöön ottamisesta. Tällainen ympäristölupaviraston 3 momentin mukainen määräys ei estäisi vahingonkärtsijää erikseen hakemasta väylän ylläpitäjältä 13 luvun 5 §:n mukaisesti korvausta.

9 §. *Kulkuväylän käytön maksullisuus.* Pykälässä säädettäisiin vesistöissä olevan kulkuväylän käytöstä perittävistä maksuista vastaavasti kuin nykyisen vesilain 4 luvun 9 §:ssä. Pääsääntönä olisi 1 momentin mukaan edelleen, että väylän käyttämisestä ei saisi periä korvausta. Ympäristölupavirasto tai liikenne- ja viestintäministeriö voisivat kuitenkin momentissa säädetyin edellytyksin myöntää väylän ylläpitäjälle oikeuden maksun perimiseen. Yksityisen kulkuväylän ylläpitäjän tulisi hakea oikeutta ympäristölupavirastolta, ja yleisen paikallisväylän pitäjän liikenne- ja viestintäministeriöltä. Edellytyksenä maksun perimiselle olisi, että väylän rakentamisesta aiheutuneet kustannukset olisivat huomattavan suuret. Momentissa tarkoitettuja maksuja ei ole tiettävästi käytännössä peritty, vaikka nykyisen vesilain 4 luvun 9 § antaa siihen mahdollisuuden. Paikallisväylien pitäjänä toimii usein kunta, joka saattaa saa-

da valtiolta tukea kunnossapitoon, mistä syystä maksuja ei ole ollut tarpeen peria.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin erikseen kulkuväylään kuuluvan sulku- tai muun laitteen omistajan oikeudesta ottaa kohtuullinen maksu laitteen käyttämiseen kuuluvista palveluista. Koska maksun kohtuullisuuden arvioinnista voisi aiheutua erimielisyyttä laitteen omistajan ja väylän käyttäjien välillä, voisi omistaja tai muu asianosainen halutesaan hakea maksun suuruuden ja perusteiden vahvistamista ympäristölupavirastolta.

Pykälän 3 momenttiin sisältyisi viittaus-säännös väylämaksulakiin (708/2002). Viittaussäännös mahdollistaisi sen, että yleisten kanavien ja satamien käyttämisestä perittävistä maksuista sekä väylämaksuista säädettäisiin erikseen 1 momentissa säädetyistä väylän käytön maksuttomuutta koskevasta pääsäännöstä huolimatta. Väylämaksulakia ei ole haluttu kytkeä vesilain väyliä koskeviin säännöksiin, sillä sen nojalla väylämaksuja kerätään vain kauppamerenkulkuun käytetyiltä väyliltä, joita on noin 6000 km eli runsas kolmannes kaikista Suomen julkisista kulkuväylistä.

10 §. *Valtion lunastusvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin valtion lunastusvelvollisuudesta, kun yksityinen kulkuväylä tai yleinen paikallisväylä muutetaan julkiseksi kulkuväyläksi. Säännös vastaisi vesilain nykyistä 4 luvun 10 §:ää. Muutettaessa yksityinen kulkuväylä tai yleinen paikallisväylä julkiseksi kulkuväyläksi valtion tulisi lunastaa kulkuväylän käytölle tarpeelliset, siihen kuuluvat laitteet. Lunastuskorvausta määrättäessä tulisi ottaa huomioon kulkuväylän ylläpitäjän 9 §:n nojalla väylän käyttämisestä mahdollisesti perimät maksut. Yleisen paikallisväylän muuttaminen julkiseksi kulkuväyläksi voisi 4 §:n nojalla tapahtua merenkulkulaitoksen aloitteesta väylän ylläpitäjän vastuksesta riippumatta. Yksityisen väylän muuttaminen julkiseksi kulkuväyläksi voisi puolestaan perustua merenkulkulaitoksen 2 §:n nojalla tekemään hakemukseen julkisen kulkuväylän määräämisestä. Lunastuskorvauksesta tulisi aina tarvittaessa määrätä 2 tai 4 §:n mukaisen päätöksen yhteydessä.

11 §. *Kunnossapitovelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin väylän ja siihen liittyvien laitteiden kunnossapitovelvollisuudesta, jota

koskeva säännös on nykyisen vesilain 4 luvun 11 §:ssä. Pykälässä viitattaisiin kunnossapitovelvollisuuden sisällön osalta 2 luvun 10 §:n säännökseen vesistöön tehdyn rakennelman yleisestä kunnossapitovelvollisuudesta. Väylä ja siihen tehdyt laitteet olisi siten pidettävä sellaisessa kunnossa, että niistä ei aiheudu vaaraa taikka yleistä tai yksityistä etua loukkaavia vahingollisia seurauksia. Kunnossapitovelvollisuus olisi sillä, jolla väyläksi määräämistä koskevan päätöksen perusteella on oikeus väylän rakentamiseen tai parantamiseen. Kunnossapitovelvollisuutta ei siten voisi sopimuksella siirtää toiselle, vaan velvollisuus perustuisi ympäristölupavirastossa tehtyyn päätökseen.

11 luku. Hakemusmenettely

1 §. *Soveltamisala.* Luvun menettelysäännökset koskisivat yleisesti kaikkien vesilain mukaisia hakemusasioiden käsittelyä ympäristölupavirastossa ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa lukuun ottamatta hallintopakkoasioista, joista säädettäisiin 14 luvussa. Luvun lisäksi hakemusasioiden käsittelyssä noudatettaisiin hallintolain (434/2004) säännöksiä siltä osin kuin luvun erityissäännöksissä ei niistä poiketa. Näin lukuun ei ole sisällytetty säännöksiä asioista, joista säädetään jo hallintolaissa, vaan luvussa säädetään ainoastaan vesiasiassa tarpeellisista poikkeuksista ja täydennyksistä yleisiin hallintomenettelyä koskeviin säännöksiin. Luvun säännökset niin sanottuja sekahankkeita varten on sovitettu tarpeellisilta osin yhteen ympäristönsuojelulain vastaavien säännösten kanssa.

2 §. *Hakemusasian vireillepano.* Hallintolain 19 §:ssä säädetään hallintoasian vireillepanosta. Säännöstä täydennettäisiin pykälässä säätämällä, että kirjallinen hakemus on annettava ympäristölupavirastolle tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa, jos tämä on lain muiden säännösten nojalla toimivaltainen viranomainen asiassa.

Asian vireilletulosta ei vesilaisissa ole tarpeen säätää, vaan asia ratkeaa hallintolain 20 §:n nojalla. Väärälle viranomaiselle osoitetun asiakirjan siirtämisestä puolestaan säädetään hallintolain 21 §:ssä. Kaikissa tilanteissa viranomaisen toimivalta ei välttämättä ole selvä, mutta asiasta ei voitane säätää hallinto-

lain yleissäännöstä tarkemmin

Pykälän mukaan asia tulee vireille puutteellisellakin hakemuksella. Prosessuaalisesti tämä ei kuitenkaan ole suuri ongelma, sillä hakemusta, joka ei täytä 3 §:n vaatimuksia voidaan tarvittaessa pyytää täydentämään määräajassa siten kuin 5 §:ssä säädetään. Asioiden käsittelyajoista sen sijaan jää virheellinen kuva, jos käsittelyajat lasketaan vireilletulosta. Tämä samoin kuin pyrkimys hakemusten laadun parantamiseen puoltaisi säännöstä, jonka mukaan asian vireilletulo edellyttäisi hakemukselta tiettyä tasoa. Vaadittavan tason määrittely yleispätevästi on kuitenkin vaikeaa ja todennäköisesti synnyttäisi vaikeita tulkintaongelmia.

Pykälään ei otettaisi vesilain nykyisen 16 luvun 1 §:n 3 momentin kaltaista säännöstä hakemusasiakirjojen toimittamisesta kolmena kappaleena, sillä tämänkaltaisen säännös kuuluu asetukseen. Asetuksessa hakemusasiakirjoista tulisi säätää yhdenmukaisesti ympäristönsuojeluasetuksen 8 §:n kanssa, että lupavirasto voi tarvittaessa pyytää lisäkappaleita hakemusasiakirjoista.

3 §. *Lupahakemuksen sisältö.* Lupahakemuksen sisältöä koskeva pykälä perustuisi vesilain 11 luvun 1 §:ään ja vesiasetuksen 42 §:ään. Hakemuksen sisällön sääntelyä ei ole perusteltua jättää pelkästään asetuksen varaan, sillä kaikkia asetuksessa nykyisin olevia vaatimuksia ei käytännössä ole aina noudatettu. Vaikka jatkossakin on tarkoitus säätää hakemuksen sisällöstä tarkemmin asetuksessa, keskeiset lupahakemusta koskevat vaatimukset sisällytettäisiin lakiin. Joitain asetuksessa nykyisin säädettyjä asioita nostettaisiin lain tasolle. Tämä koskisi esimerkiksi nykyisen vesiasetuksen 42 §:ää, joka sanonnallisesti muokattuna sisällytettäisiin pykälän 1 momenttiin. Momentti sisältäisi myös vesiasetuksen 42 §:n 2 momentissa olevan vaatimuksen hankkeen haitallisten vaikutusten tilakohtaisesta arvioinnista. Säännös on tärkeä sen vuoksi, että kiinteistökohtaiset edunmenetykset ovat määritettävissä tarkasti, kun taas hyötyjä, pois lukien vesivoimahyöty, arvioidaan yleisemmin. Säännöksen tarkoittama arvio vaikutuksista on kuitenkin vain yksi lähtökohta vaikutusarvioinnille eikä poista virallisperiaatteen ja lupaviranomaisen oman harkinnan merkitystä.

Pykälän mukaan suunnitelma olisi suunnitelman oikeudellisen merkityksensä vuoksi osa lupahakemusta. Vesiasioissa suunnitelma saattaa myös olla valvonnan kohteena. Näin suunnitelmasta luopuminen merkitsisi käytännössä sitä, että lupapäätöksiin jouduttaisiin yksityiskohtaisesti kirjaamaan asioita, joihin nyt voidaan viitata yleisesti sisällyttämällä suunnitelma osaksi lupamääräyksiä. Suunnitelmalla tarkoitettaisiin pykälän mukaan selvitystä hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Suunnitelman lisäksi hakemuksen tulisi sisällyttää muut asian ratkaisemisen kannalta tarpeelliset selvitykset, jotka luettelaisiin pykälässä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muiden lakien mukaisten arviointimenettelyjen edellyttämien selvitysten sisällyttämisestä lupahakemukseen. Tällaisia selvityksiä olisivat ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) mukainen arviointiselostus, jonka osalta säännös vastaisi vesilain nykyistä 16 luvun 23a §:ää, sekä luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura 2000-verkoston kuuluvia alueita koskeva arviointi. Tarkoituksena on, että hakemuksen ratkaisun kannalta merkityksellisen tieto olisi lupaviranomaisella jo siinä vaiheessa, kun hakemus annetaan tiedoksi. Tämän vuoksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto tulisi mahdollisuuksien mukaan antaa lupaviranomaiselle yhtä aikaa muiden hakemusasiakirjojen kanssa. Koska ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 11 §:n mukaan kuulemiset voivat tapahtua myös samanaikaisesti, asiakirjojen on oltava lupaviranomaisen käytössä kuitenkin viimeistään ennen hanketta koskevan lupapäätöksen tekemistä.

4 §. *Hakemuksen laatijan pätevyys.* Myös hakemuksen laatijan pätevyysvaatimusta koskeva säännös nostettaisiin asetuksesta lakiin. Nykyisin pätevyydestä säädetään vesiasetuksen 43 §:ssä. Uusi, kaikkia hakemuksia koskeva pykälä ilmaisi pätevyysvaatimuksen yleisellä tasolla. Lähtökohtana on, että vaadittava asiantuntemus riippuisi hankkeen laadusta ja laajuudesta sekä hankkeeseen liittyvistä turvallisuustarpeista. Pätevyysvaatimus koskisi hakemuksen eri osia,

mukaan lukien hakemukseen 3 §:n mukaan liitettävä suunnitelma.

Pykälän 2 momentti sisältäisi valtuuden säätää tarkemmin asetuksella 3 §:ssä tarkoitettua hakemuksen sisällöstä ja 1 momentissa tarkoitettua pätevyysvaatimuksesta. Vesiasetuksen hankekohtaiset luettelot ovat olleet tärkeitä lupahakemuksen kannalta. Luettelot ovat kuitenkin osittain vanhentuneet ja ne tulee saattaa ajan tasalle. Asetuksessa säädettäisiin siten sisällöstä ja pätevyysvaatimuksesta lakia täydentävästi. Näin esimerkiksi osa hakemusiakirjojen vaatimuksista johdettaisiin edelleen suoraan 3 §:stä.

5 §. *Hakemuksen täydentäminen.* Ensimmäinen vaihe hakemuksen käsittelyssä viranomaisessa on sen tarkastaminen, täyttääkö hakemus sille laissa ja asetuksessa asetetut vaatimukset. Hakemuksen tarkastuksella on suuri merkitys asian käsittelyn joutuisuudelle. Nimenomaista säännöstä tarkastuksesta ei lakiin kuitenkaan ole tarpeen ottaa, sillä hakemuksen tarkastamisen on itsestään selvyys. Pykälässä säädettäisiin sen sijaan tilanteesta, jossa tarkastuksen perusteella hakemusiakirjojen havaitaan olevan puutteellisia. Vastaavasti kuin nykyisessä vesilain 16 luvun 3 §:ssä säädetään, hakijalle olisi 1 momentin mukaan varattava tilaisuus hakemuksen täydentämiseen määräajassa uhalla, että asia voidaan jättää sikseen. Selvyyden vuoksi pykälässä viitattaisiin koko hakemukseen, ei vesilain 16 luvun 3 §:n tapaan pelkästään hakemukseen liitetyistä selvityksistä. Hakemusiakirjojen lisäksi säännös koskisi muuta erityistä selvitystä, kuten arviota sellaisista vaikutuksista, jotka ilmenevät vasta käsitellyn kuluessa ja joita ei ole hakemusiakirjoissa arvioitu.

Hallintolain 22 §:n mukaisesti lähtökohtana on, että pyynnössä on yksilöitävä, miltä osin hakemusta on täydennettävä. Pyrkimyksenä tulisi myös olla, että täydennyspyynnöt esitetään vasta hakemuksen tarkastamisen jälkeen mahdollisuuksien mukaan kerralla.

Pykälän 1 momentin pääsäännön mukaan uhkana täydentämiselle tai lisäselvityksen antamiselle on asian sikseen jääminen. Tämä soveltuisi tavallisiin tilanteisiin, joissa hakemuksen tekijän intressissä on jatkaa menettelyä ja saada asia ratkaistuksi. Poikkeuksellisissa tilanteissa hakemuksen tekijällä ei kui-

tenkaan ole tällaista intressiä, jolloin myöskään hakemuksen sikseen jättämisen uhka ei ole riittävä. Tällaisia tilanteita varten pykälän 2 momentissa olisi säännös, jonka mukaan hakija voidaan velvoittaa täydentämään hakemusta tai hankkimaan lisäselvitystä uhalla, että tämä tehdään hakijan kustannuksella. Säännöstä voitaisiin soveltaa silloin, kun asian ratkaisemisella on merkitystä yleisen edun kannalta tai muu painava syy edellyttää poikkeuksellisen uhan käyttämistä. Ensiksi mainitun tilanteen taustalla on nykyisen vesilain 16 luvun 20 §:n säännös julkisen edun kannalta tarpeellisista selvityksistä. Käsitteenä julkinen etu on kuitenkin epämääräinen, joten se korvattaisiin lain muuta terminologiaa vastaavasti yleisellä edulla. Samalla säännöksen soveltamisalaa laajennettaisiin niin, että se kattaisi myös sellaisen selvityksen, joka itsessään ei ole yleisen edun vaatimaa, jos asian ratkaisemisella on yleisen edun kannalta merkitystä. Pykälään ei kuitenkaan sisällytettäisi vesilain nykyisen 16 luvun 20 §:n viimeistä virkettä muun asianosaisen velvoittamisesta, sillä tätä ei tiettävästi koskaan ole sovellettu.

Säännöksen tarkoittama muu painava syy voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa hakija on hallintopakkotoimia käyttäen velvoitettu hakemaan lupaa. Tällaisessa tilanteessa hakijalla itsellään ei välttämättä ole intressiä jatkaa prosessia, minkä vuoksi myöskään 1 momentin mukainen uhka ei välttämättä toimi.

6 §. *Lausunnot.* Pykälässä säädettäisiin lausunnon pyytämisestä noudattaen soveltuvin osin ympäristönsuojelulain 36 §:ssä olevaa vastaavaa säännöstä. Tarkoituksena ei kuitenkaan ole muuttaa nykyistä käytäntöä lausuntojen osalta.

Pykälässä ei yksilöitäisi ajankohtaa lausunnon pyytämiselle, vaan ympäristölupavirasto päättäisi, missä vaiheessa tarvittavat lausunnot pyydetään. Olennaista on, että prosessin johto säilyisi lupavirastolla. Lähtökohtaisesti lausunnot tulisi pyytää vasta täydentämisvaiheen jälkeen. Tämän korostamiseksi pykälässä nimenomaisesti mainittaisiin, että lausunto tulisi pyytää hakemuksesta. Tämä ei poistaisi sitä, että jo 5 §:n mukaisessa täydentämisvaiheessa saatetaan tarvita muiden viranomaisten näkemystä esimerkiksi siitä, onko lupaan tarpeen liittää 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu

selvitys. Vesilain nykyisen 16 luvun 1 a §:n 2 momentin kaltaista mainintaa tästä ei kuitenkaan lakiin otettaisi, sillä pykälän yleissäännös kattaisi myös tämän tilanteen. Lausuntoa ei myöskään voitaisi pyytää yleisesti hakemuksesta, vaan pyynnössä on yksilöitävä lausunnon kohde.

Pykälän 1 momentti koskisi yleisesti luvun mukaisia hakemuksia. Momentin mukaan ympäristölupaviraston ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen olisi aina pyydettävä lausunto alueelliselta ympäristökeskukselta vesilain mukaisena valvontaviranomaisena. Lisäksi lausunnot tulisi pyytää sellaisilta yleistä etua valvovilta viranomaisilta, joiden näkemys on asian ratkaisemisen kannalta tarpeellinen. Lausunnolla tarkoitettaisiin kaikkia viranomaisten kannanottoja. Yleistä etua valvovia viranomaisia voisivat olla asian laadusta riippuen esimerkiksi alueellinen ympäristökeskus, muuten kuin laillisuusvalvojana, työvoima- ja elinkeinokeskus, Metsähallitus, tielaitos, merenkulkulaitos, Museovirasto tai muu valtion viranomaisia, joka hakemuksessa tarkoitettussa asiassa toimialallaan valvoo yleistä etua tai jonka hoitoon tai valvontaan kuuluva aluetta, rakennelmaa tai laitetta asia koskee.

Pykälän 2 momentti täydentäisi 1 momenttia siltä osin kuin kyse on ympäristölupaviraston käsiteltävästä hakemusasiasta. Momentin mukaan ympäristölupaviraston tulisi 1 momentin mukaisten lausuntojen lisäksi pyytää lausunto kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta lain mukaisena valvontaviranomaiselta, samoin toiminnan sijaintialueen kunnalta ja tarvittaessa myös vaikutusalueen kunnilta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maanmittaustoimistolta pyydettävästä lausunnosta. Lain 13 luvun 8 §:n mukaan erityisten oikeuksien lunastuksesta annettua lakia (603/1977) noudatetaan määrättäessä korvusta kiinteistön tai sen osan luovuttamisesta tai käyttöoikeuden perustamisesta. Ympäristölupavirastolla on yleensä edellytykset arvioida luovutettavan omaisuuden arvo lain säännöksiä soveltaen. Niissä tilanteissa, joissa tämä ei kuitenkaan ole mahdollista, ympäristölupaviraston tulisi pyytää maanmittaustoimiston lausunto luovutettavan omaisuuden tai käyttöoikeuden arvosta. Tämä koskisi ti-

lanteita, joissa lupaviraston asiantuntemus ei syystä tai toisesta ole riittävä. Tällöinkin lausunto pyydetäisiin vain arvioinnin perusteista eli lähinnä arvoon vaikuttavista tekijöistä, ei itse korvauksen suuruudesta. Lausuntoa ei pyydetäisi lainkaan, jos luovutettavan omaisuuden tai käyttöoikeuden arvo on vähäinen.

Pykälän 4 momentin mukaan ympäristölupavirasto tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voisivat lupaviranomaisena pyytää myös muita asian ratkaisemisen kannalta tarpeellisia lausuntoja ja hankkia muuta selvitystä. Selvyyden vuoksi lakiin otettaisiin asiasta säännös, vaikka tällainen oikeus on olemassa jo hallintolain 31 §:n nojalla.

7 §. *Muistutukset ja mielipiteet.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asianosaisen kuulemisesta yhdenmukaisesti ympäristönsuojelulain 37 §:n 1 momentin kanssa. Asianosaisen käsite olisi jossain määrin laajempi kuin hallintolain 11 §:n vastaava käsite, sillä asianosainen olisi jo se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea. Käsitteiden eron syynä on asianosaisuuden määrättyminen vesitalousasioissa epävarman hankesuunnitelman ja tulevaisuusarvion kautta, kun taas hallintolain mukaisissa asioissa yhteys käsiteltävään asiaan on käsittelyvaiheessa yleensä selkeämpi. Tärkeää onkin huomata, että asianosaisuus ei määräydy yksinomaan hakijan esittämän vaikutusalueen perusteella. Lakiin ei otettaisi vesilain nykyisen 16 luvun 9 §:n kaltaista säännöstä, sillä 1 momentti kattaisi myös tässä tarkoitettut asianosaiset. Asianosaisia olisivat siten muun muassa hankkeen vaikutusalueen vesialueen ja rannan omistajat, yhteisalueen osakaskunnat ja yksittäiset osakkaat siten kuin yhteisaluelaisissa säädetään, vedenotto-oikeuden haltijat, muut luvanhaltijat sekä vesioikeudelliset yhteisöt. Myös kalastusalueet voivat käyttää asianosaisen puhevaltaa kalataloudellisten vaikutusten perusteella. Toisaalta osa kalastusalueen tehtävistä on luonteeltaan viranomaistehtäviä, joten sillä saattaa olla myös viranomaisen puhevalta 9 §:n nojalla.

Muistutuksien tekemiseen varattaisiin määräraika, joka ilmoitettaisiin hakemuksesta tiedottamisen yhteydessä. Asia voitaisiin ratkaista, vaikka muistutuksia ei olisi jätetty. Toisaalta muistutuksen jättämisen laiminlyönti ei myöskään johtaisi esimerkiksi pu-

hevallan menettämiseen muutoksenhaussa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muiden kuin asianosaisten oikeudesta lausua mielipiteensä asiasta. Säännös vastaisi asiallisesti nykyistä vesilain 16 luvun 7 a §:ää, joka on kuitenkin muutettu yhdenmukaiseksi ympäristönsuojelulain 37 §:n 2 momentin kanssa. Muutos on tarpeen säännöksen selventämiseksi, samoin kuin sen varmistamiseksi, että sekahankkeissa molempien lakien mukainen mielipiteen esittämis-oikeus olisi yhdenmukainen. Säännöksen mukaan mielipiteen voisivat esittää esimerkiksi asukasyhdistykset, muut kansalaisjärjestöt tai kaikki kunnan asukkaat, vaikka nämä eivät olisikaan asianosaisia.

Pykälässä ei määriteltäisi sitä, missä vaiheessa menettelyä kuuleminen ja siihen liittyvä tiedoksianto tulee tehdä. Tarkoituksena on mahdollistaa riittävä joustavuus, jotta kuuleminen voitaisiin järjestää asian luonteesta riippuen ja kuulemisen tarkoitus huomioon ottaen sopivassa vaiheessa vaarantamatta käsittelyn joutuisuutta. Joustavuudesta huolimatta säännösten tarkoituksena on, että menettelyssä olisi tavallisesti vain yksi kuuleminen ja tiedoksianto.

8 §. *Hakijan selitys*. Pykälässä säädettäisiin hakijan ja muiden asianosaisten oikeudesta vastata hakemuksesta tehtyihin lausuntoihin, muistutuksiin, mielipiteisiin ja vaatimuksiin. Pykälä vastaa vesilain nykyistä 16 luvun 11 §:ää. Säännöstä on kuitenkin sanonnallisesti muokattu vastaamaan 6 ja 7 §:ssä käytettyjä käsitteitä. Selitys ja vastaselitys ovat soveltamiskäytännössä vakiintuneita käsitteitä, minkä vuoksi niitä ei ole tarpeen muuttaa.

9 §. *Viranomaisen puhevalta*. Pykälässä säädettäisiin viranomaisen puhevallasta vesilain mukaisissa hakemusasioissa. Hakemusasioissa asianosaisten puhevalta olisi 6 §:n 1 momentissa yksilöityjen asianosaisten lisäksi erällä viranomaisilla. Viranomaisen puhevalta hakemusasioissa on nykyisessä vesilaissa ilmaistu 16 luvun 28 §:ssä viittaamalla saman luvun 8 §:n määritelmään niistä viranomaisista, joille on annettava hakemuksesta tieto. Pykälässä sääntelyä selvennettäisiin määrittelemällä suoraan ne viranomaiset, joilla olisi puhevalta. Pykälän mukaan asianosaisten puhevaltaa voisivat käyttää yleistä etua valvovat valtion viranomaiset toimiala-

laan sekä hankkeen vaikutusalueen kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset. Hankkeen vaikutusalue määriteltäisiin laajasti alueeksi, jolle vaikutukset voivat ulottua. Puhevaltasäännöstä ei voida rajata ahtaaksi, kun otetaan huomioon, että varsinkin hankkeen alkuvaiheessa vaikutusten ulottuvuutta voi olla vaikea arvioida. Säännöksen tarkoittamia valtion viranomaisia olisivat 6 §:n perusteissa mainitut viranomaiset.

Pykälässä ei olisi nykyisin vesilain 16 luvun 28a §:ssä olevaa säännöstä ympäristöministeriölle ja maa- ja metsätalousministeriölle kuuluvasta oikeudesta antaa alueelliselle ympäristökeskukselle ohjeita yleisen edun valvonnasta. Valtuus ohjata sisältyy ympäristöhallinnosta annettuun lakiin (55/1995) eikä sitä näin ollen ole tarpeen sisällyttää vesilakiin. Laillisuusvalvonnasta sen sijaan säädettäisiin 14 luvun 1 §:ssä. Säännös on tarpeen, koska ympäristöhallinnosta annetussa laissa ei ole säännöksiä laillisuusvalvonnasta.

10 §. *Hakemuksesta tiedottaminen*. Pykälässä yhdessä 11 ja 12 §:n kanssa säädettäisiin hakemuksesta tiedottamisesta. Säännökset perustuisivat vesilain nykyisiin 16 luvun 7 - 9 §:iin, jotka on ajanmukaistettu yhteen ympäristönsuojelulain vastaavien säännösten sekä hallintolain kanssa. Hallintolain mukainen vireilläolosta tiedottaminen on kuitenkin eri asia kuin vesilain tarkoittama tiedoksianto. Tiedottamisen ajankohtaa mietittäessä on otettava huomioon, ettei näiden välinen aika muodostu liian pitkäksi.

Hakemuksesta tiedottamista koskevat luvun säännökset yksilöisivät tiedottamisessa noudatettavat määrämuodot. Säännöksiin perustuvan määrämuotoisen tiedottamisen lisäksi toivottavaa olisi, että vireillä olevista asioista tiedotetaan laajemminkin. Esimerkiksi internetissä olisi mahdollista julkaista asiaan liittyvää aineistoa siltä osin kuin sitä on sähköisessä muodossa saatavana. Käytännössä muutoinkin hakijan ja lupaviraston välinen tiedonvaihto tapahtuu paljolti sähköisesti.

Pykälän 1 momentti sisältäisi pääsäännön, jonka mukaan hakemuksesta tiedotetaan nykyiseen tapaan ympäristölupaviraston ja asianomaisten kuntien ilmoitustaululla julkaitavalla kuulutuksella. Kuulutuksen sisällöstä säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Tätä

koskevan asetuksen tulisi olla soveltuvien osien yhdenmukainen ympäristölupahakemusta koskevan ympäristönsuojeluasetuksen (169/2000) 16 §:n kanssa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kuulutuksen nähtävillä pidosta yhdenmukaisesti vesilain nykyisen 16 luvun 7 §:n 1 momentin kanssa. Säännöksen mukainen mahdollisuus määrääjän pidentämiseen on edelleen tarpeen, kun otetaan huomioon asianosaisten suuri määrä laajoissa hankkeissa.

Vesilain nykyisen 16 luvun 7 §:n 2 momentin mukaan ympäristölupavirasto voi julkaista ilmoituksen sanomalehdessä. Pykälän 3 momentissa sanomalehdessä julkaisemisesta tehtäisiin ympäristönsuojelulain 38 §:n tavoin pakollinen. Momentin mukaan paikakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä tulisi aina julkaista tieto kuulutuksesta, ellei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen muutoin ilmeisen tarpeeton. Riittävää olisi, että lehdessä ilmoitetaan tieto kuulutuksen nähtävillä olosta samoin kuin tarvittavilta osin hakemusta kuvaavat tiedot. Kuulutusta ei sen sijaan tarvitsisi kokonaisuudessaan julkaista lehdessä.

11 §. *Tiedon antaminen erikseen.* Vesilain nykyiseen 16 luvun 8 §:ään perustuvassa pykälässä säädettäisiin hakemusta koskevan kuulutuksen erillisestä tiedoksiannosta. Pykälän 1 momentilla tarkoitettaisiin hallintolain 59 §:n mukaista tavallista tiedoksiantoa. Säännöksen mukainen tiedoksiantovelvollisuus ei koskisi kaikkia asianosaisia, vaan ainoastaan niitä, joita asia erityisesti koskee. Ratkaisevaa olisi toiminnan vaikutusten kohdistuminen asianosaiselle erityisesti kuuluiin etuihin. Tästä olisi kyse esimerkiksi silloin, jos asianosaisella voidaan arvioida olevan oikeus korvausten saamiseen hankkeesta aiheutuvien edunmenetysten taikka lunastusta tai käyttöoikeutta koskevan päätöksen vuoksi. Muiden asianosaisten osalta tiedoksisaanti jäisi 9 §:n mukaisen tiedoksiannon varaan. Ympäristölupavirasto voisi tosin päättää tiedon antamisesta muullekin taholle. Pykälässä ei olisi erillistä säännöstä tiedon toimittamisesta erikseen niille viranomaisille, joilla on asiassa 9 §:n mukaan asianosaisten puhevalta. Tällainen vesilaissa nykyisin oleva säännös on tarpeeton, koska näiltä viranomaisilta joka tapauksessa pyydetään lausun-

to hakemuksesta. Mainittuja viranomaisia tulisi kuitenkin pitää ajan tasalla asian käsittelyvaiheista, jotta myös tieto kuulutuksesta olisi hyvä toimittaa näille viranomaisille.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tiedoksiantamisesta yhteisalueen järjestymättömälle osakaskunnalle. Ympäristönsuojelulain 38 §:n 4 momentin viittaussäännöksen kautta säännöstä sovellettaisiin myös ympäristönsuojelulain mukaisen hakemuksen tiedoksiannossa. Säännös vastaisi vesilain nykyistä 16 luvun 8 §:n 3 momenttia sellaisena kuin se on hallintolain voimaantulon vuoksi tehdyn muutoksen (1030/2003) jälkeen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poikkeuksista 10 §:n ja pykälän 1 momentin mukaiseen määrämuotoiseen hakemuksesta tiedottamiseen. Momentti vastaisi sanonnallisesti muokattuna vesilain nykyistä 16 luvun 9 §:ää. Momentin tarkoitettavissa tilanteissa hakemuksesta voitaisiin antaa tieto muutenkin kuin kuulutuksella. Jos hakemuksen asia vaikuttaa ainoastaan hakijan omiin oikeuksiin tai etuihin, ei tiedoksianto olisi tarpeen.

12 §. *Lupahakemusten yhteiskäsittely.* Pykälässä säädettäisiin ympäristönsuojelulain 39 §:n kanssa yhdenmukaisesti ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisten lupien yhteiskäsittelystä silloin, kun hankkeesta aiheutuu vesien pilaantumista. Asiallisesti säännös vastaisi vesilain nykyisiä 1 luvun 21 §:ää ja 16 luvun 2 §:ää. Yhteiskäsittelyä koskevien säännösten tulee olla mahdollisimman yhdenmukaisia. Vesilaissa ei kuitenkaan tarvita ympäristönsuojelulain 39 §:n 3 ja 4 momenttia vastaavia säännöksiä.

13 §. *Yhdessä käsittelyminen.* Pykälä perustuisi vesilain 16 luvun 12 §:ään ja sisältäisi sanotun pykälän 1 momentin säännöksen hieman joustavoitettuna. Sen sijaan pykälän 2 momentin vaikeaselkoista säännöstä hakemuksista, joilla pyritään samaan tarkoitukseen, ei uuteen lakiin otettaisi. Säännöksen käytännön soveltamisesta ei ole tietoa. Uuteen lakiin ei muutoinkaan otettaisi tarpeettomia säännöksiä kilpailevista hankkeista. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että samanaikaisesti vireillä olevia toisensa poissulkevia hankkeita koskevista hakemuksista toinen hylättäisiin ja toinen muiden edellytysten täytyessä hyväksyttäisiin. Tämä ratkaisi yleisten lupaharkintasäännösten perusteella,

eikä asiasta ole tarpeen erikseen laissa säätää. Samanaikaisesti vireillä olevat muut hankkeet vaikuttavat lupaharkintaan muun muassa intressivertailun kautta.

14 §. *Tarkastus*. Hallintolain 39 §:ssä säädetään hallintoviranomaisen suorittamasta tarkastuksesta. Hallintolain perustelujen mukaan tarkastuksella pyritään asian yksityiskohtaiseen ja totuudenmukaiseen selvittämiseen. Tarkoituksena on saada selville sellaisia tosiseikkoja, joiden selvittämiseen hallintoasian tavanomaisessa kirjallisessa käsittelyssä ei aina ole mahdollisuuksia. Hallintolain 39 §:n tarkoituksena on turvata tarkastuksen asianmukainen toteuttaminen. Säännös ei kuitenkaan perusta viranomaiselle yleistä toimivaltaa tarkastuksen suorittamiseen, vaan tämä edellyttää aina erityistä toimivaltasäännöstä. Tämän vuoksi vesilakiin on hallintolain voimaantulosta huolimatta otettava erityinen säännös ympäristölupaviraston oikeudesta suorittaa tarkastus. Pykälän mukaan tarkastuksen voisi suorittaa lupaviraston yksittäinenkin jäsen. Tarkastukseen toteuttamisessa noudatettaisiin hallintolain 39 §:ää. Tarkastuksesta hallintolain 39 §:n 2 momentin mukaan laadittava vesilain nykyistä 16 luvun 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua pöytäkirjaa vastaava tarkastuskertomus olisi pykälän mukaan liitettävä asiakirjoihin. Tarkastuksen yhteydessä on myös mahdollista hankkia suullista selvitystä, muttei suorittaa 15 §:ssä tarkoitettua suullista todistelua, joka edellyttää aina ratkaisukokoonpanoa.

15 §. *Suullinen todistelu*. Vesilain nykyisessä 16 luvun 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua suullisesta todistelusta säädetään nykyisin hallintolain 40 §:ssä, joten asiasta ei yleisesti ole tarpeen vesilaissa säätää. Pykälän 1 momentissa kuitenkin säädettäisiin, että suullinen todistelu voitaisiin tehdä myös hallintolain 38 §:n mukaisen katselmuksen yhteydessä. Itse katselmuksesta ei lakiin kuitenkaan tarvittaisi erillistä säännöstä, koska se voidaan tehdä suoraan hallintolain nojalla.

Suullista todistelua koskeva hallintolain 40 §:n 1 momentti vastaa pitkälti vesilain nykyistä 16 luvun 13 §:n 2 momenttia, joten erityissäännöksiä ei tältä osin tarvita. Poikkeuksen kuitenkin muodostaa velvollisuus varata asianosaisille tilaisuus olla läsnä kuulemisessa. Hallintolain 40 §:n 1 momentin

mukaan tilaisuus on varattava kaikille asianosaisille, joita asiassa tehtävä päätös välittömästi koskee. Asianosaisten määrä vesitaloushankkeissa voi olla hyvin suuri, mutta kuultavan todistajan lausunto voi rajoittua koskemaan vain yhtä asianosaista tai joitain heitä. Tämän vuoksi läsnäolo-oikeus on tarkoituksenmukaisempaa kytkeä kuulemisen sisältöön, kuin hallintolain tavoin yleisesti päätöksen vaikutuksiin. Pykälän 2 momentissa olisi tätä tarkoittava erityissäännös.

16 §. *Erityisen selvityksen hankkiminen*. Nykyisen vesilain 16 luvun 11 a - c §:ssä säädetään nykyisin erityisestä selvitysmenettelystä. Menettelyn tarkoituksena on sellaisen asian ratkaisemisen kannalta tarvittavan tiedon hankkiminen, jota ei muuten vaikeuksitta voida saada. Selvitysmenettelyn käyttötarvetta on vähentänyt ympäristölupaviraston lisääntynyt asiantuntemus.

Käytännössä selvitysmenettelyä on käytetty lähes yksinomaan korvausasioissa, jotka on pystytty selvittämään kohtuullisessa määräjassa. Vastaavanlaisen korvausselvityksen mahdollisuus on otettava lakiin. Koska katselmuksmenettelystä luovuttaisiin eikä 14 §:n mukainen tarkastus korvaisi selvitysmenettelyssä tehtävää osakysymyksen selvittämistä, selvitysmenettely säilytettäisiin uudessakin laissa. Samalla kuitenkin ympäristölupaviraston vastuuta menettelyn johdosta selkeytettäisiin.

Myös uudessa laissa menettely on tarkoitettu tilanteisiin, joissa riittävää selvitystä johonkin osakysymykseen ei muuten saada. Tällöinkin selvityksen hankkimisen on voitava tapahtua mahdollisimman joustavasti. Tämän korostamiseksi selvitysmenettely on terminä korvattu erityisen selvityksen hankkimisella. Selvityksen hankkimisesta vastaisi 2 momentin nojalla nykyiseen tapaan ympäristöhallinnossa työskentelevä, riittävän asiantuntemuksen omaava henkilö. Ympäristölupaviraston ohjaus varmistettaisiin sillä, että selvityksen tekijä määrättäisiin ympäristölupavirastoista annetun lain 3 §:n 3 momentissa tarkoitetuksi sivutoimiseksi esittelijäksi selvityksen tekemistä varten. Selvityksen tekijä ei kuitenkaan toimisi asiassa esittelijänä. Jos tekijänä on alueellisen ympäristökeskuksen palveluksessa oleva virkamies, toimiminen ympäristölupaviraston sivutoimisena esittelijä-

jänä edellyttäisi ympäristökeskuksen suostumusta.

Pykälän 2 momentissa olisi nimenomainen säännös asianosaisten kuulemisesta menettelyn yhteydessä. Pykälän 3 momentin mukaan menettely olisi nykyiseen tapaan tehtävä 60 päivän kuluessa. Vaikka määräaikaa voidaan pitää laajoissa hankkeissa varsin lyhyenä, sen säilyttäminen on perusteltu, kun otetaan huomioon, että menettely on tarkoitettu erikseen yksilöitävän asian selvittämiseen, ei yleisemmäksi asian käsittelyä valmisteleväksi menettelyksi. On myös huomattava, että 1 momentin menettely tulee kysymykseen vasta tiedoksiannon jälkeen, mikä myös rajaa sen käyttöalaa.

17 §. *Hakemuksen peruuttaminen.* Pykälä sisältäisi vesilain nykyistä 16 luvun 22 §:ää vastaavan säännöksen hakijan mahdollisuudesta peruuttaa hakemuksen. Peruuttaminen olisi, samoin kuin nykyisen lain mukaan, mahdollista ennen päätöksen antamista ja edellyttäisi kirja llista ilmoitusta.

18 §. *Päätösharkinta.* Pykälässä säädettäisiin yleisesti päätösharkinnan perusteista. Harkinnan aineellinen sisältö, kuten lupasiassa luvan myöntämisen edellytykset eivät kuitenkaan perustuisi pykälään vaan lain muihin säännöksiin. Pykälän 1 momentissa olisi yleinen säännös ympäristölupaviraston ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen velvollisuudesta tutkia asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset sekä lupasiassa luvan myöntämisen edellytykset. Vastaava säännös on ympäristönsuojelulain 41 §:n 2 momentissa.

Lupa-asiaa koskevassa pykälän 2 momentissa olisi ympäristönsuojelulain 41 §:n 1 momentin kaltainen yleissäännös luvan myöntämisen edellytyksistä. Säännöksen mukaan lupa myönnettäisiin, jos muualla laissa ja lain nojalla annetuissa asetuksissa asetetut luvanmyöntämisedellytykset täyttyvät. Vesilain mukaisista luvan myöntämisedellytyksistä säädettäisiin 3 luvun 4 ja 5 §:ssä sekä hankkeita koskevissa erityisluvuissa. Edellytyksiä olisivat myös 2 luvun yleiset velvoitteet ja rajoitukset. Säännös kattaisi muihin lakeihin perustuvat myöntämisedellytykset sikäli, kuin niitä on vesilain viittaussäännösten kautta sovellettava myös vesilain mukaisessa lupaharkinnassa. Sään-

nöksessä vahvistettaisiin lupaharkinnan oikeusharkintaisuus. Jos myöntämisedellytykset täyttyvät, ympäristölupaviraston on myönnettävä hankkeelle lupa. Toisaalta lupaa ei voida myöntää, jos kaikki edellytykset eivät täyty.

19 §. *Hakemuksen ratkaiseminen osittain.* Pykälässä säädettäisiin vesilain nykyistä 16 luvun 24 §:ää vastaavasti niin sanotusta kaksivaiheisesta menettelystä. Menettelyn lähtökohtana on ollut tarve nopeuttaa pääasiallisia erinäisissä hankkeissa. Menettelyä voidaan soveltaa erilaisiin tilanteisiin, mutta tavallisimmin kyse on siitä, että korvauskysymysten ratkaiseminen viivyttaisi pääasian ratkaisua. Vaikkei kaksivaiheista menettelyä ole viime vuosina paljoa käytetty, mahdollisuus siihen on syytä säilyttää. Tarkoituksena on, että kaksivaiheista menettelyä sovellettaisiin nykyiseen tapaan vain, kun siihen on riittäviä perusteita.

Pykälä ei edellyttäisi, että hakija pyytää kaksivaiheista menettelyä, vaan ympäristölupavirasto voi päättää tästä viran puolesta. Oletuksena on, että tämä on hakijan intressissä. Mahdollisuus päättää viran puolesta menettelystä on kuitenkin erityistapauksia varten syytä säilyttää. Pääsääntönä olisi, että menettely kuitenkin käynnistetään luvanhakijan esityksestä. Kuten käytännössä onkin menetelty.

20 §. *Valtioneuvoston poikkeusluvan käsittely.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ympäristölupaviraston lupaharkinnan suhteesta valtioneuvoston poikkeuslupapäätökseen. Säännöksen mukaan ehdotetun 3 luvun 5 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaiset luvan myöntämiseen harkittaisiin sen jälkeen kun lupaharkinta olisi muutoin tehty. Jos lupaa ei voitaisi myöntää ehdottoman luvan myöntämiseen vuoksi, ympäristölupaviranomaisen tulisi muutoin luvan myöntämistä koskevassa päätöksessä määrätä, että toimiin hankkeen toteuttamiseksi ei saisi ryhtyä ennen kuin valtioneuvosto on myöntänyt poikkeusluvan.

Ehdotettu menettely poikkeaa voimassa olevan vesilain 2 luvun 5 §:n ehdottoman luvan myöntämiseen suhteesta muuhun lupaharkintaan. Voimassaolevan lain mukaan intressivertailua ei tehdä, jos luvanmyöntämiseen on olemassa. Ehdotus merkitsisi si-

ten, että intressivertailu tehtäisiin normaalisti, minkä jälkeen ympäristölupaviraston tulisi vielä varmistua, ettei hankkeesta aiheudu sellaisia vaikutuksia, minkä johdosta lupaa ei saisi myöntää.

Säännös koskisi pelkästään ehdotetun 3 luvun 5 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohtia. Jos siis luvan myöntämisen esteenä olisi säännöksen 1 kohdassa tarkoitettu seuraus, valtioneuvoston poikkeuslupa ei olisi mahdollinen.

Vaikka ehdotetun säännöksen asema lupaharkintaa koskevassa systematiikassa poikkeaa voimassa olevasta laista, sen aineellinen merkitys voidaan arvioida pitkälti samantapaiseksi. Negatiivisten vaikutusten merkitys tulee yleensä esille siten, että ne normaalisti johtavat luvan epäämiseen intressivertailun perusteella. Vesilain 2 luvun 5 §:n luvan myöntämisestä on siten varmistava säännös. Voimassaolevan lain 2 luvun 5 §:n säännöksen soveltamisen mahdollisuus liittyy pelkästään hankkeen vaikutusten laajuuteen. Tosi-asiallisesti kyse on siis siitä, että hankkeesta voidaan arvioida aiheutuvan intressivertailussa enemmän hyötyjä kuin haittoja, mutta koska hankkeen negatiiviset vaikutukset ovat liian suuria, ei lupaa tule myöntää.

Pykälän 2 momentin mukaan poikkeuslupahakemus voitaisiin tehdä vasta sen jälkeen kun lupapäätös olisi lainvoimainen. Ehdotetun lupaharkintasäännösten järjestelyn tarkoituksena on varmistaa, että lupaharkinta tehtäisiin puhtaana ilman yleiseen etuun liittyviä arvostusseikkoja. Valtioneuvoston käsittelyssä olisi siten konkreettinen hanke, joka olisi muutoin toteutettavissa sellaisenaan. Valtioneuvostolla olisi käytettävissään myös tarkat tiedot hankkeen vaikutuksista vesiympäristöön. Näistä seikoista ei siten voitaisi esittää enää uutta näyttöä valtioneuvostossa. Momentissa todettaisiin lisäksi, että korvauskysymysten ratkaisun siirtäminen myöhemmin ratkaistavaksi ei estäisi poikkeuslupahakemuksen tekemistä.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin lisäksi, että muutoksenhakutuomioistuimen tulisi palauttaa lupa-asia ympäristölupavirastolle, jos asiassa olisi tullut soveltaa 3 luvun 5 §:n 1 momenttia. Ympäristölupaviraston tulisi tällöin käsitellä lupaharkinta uudelleen ja noudatettava muutoinkin menettelysäännöksiä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lupa-

hakemukseen ja menettelyyn liittyvistä seikoista. Valtioneuvoston päätöksenteko perustuisi siten yksinomaan siihen, olisiko hankkeen toteuttamiselle olemassa tärkeä yleinen etu. Harkinta edellyttäisi normaalia intressivertailua laajempaa hankkeesta aiheutuvien yhteiskunnallisten hyötyjen ja haittojen punintaa, minkä vuoksi hakemuksessa tulisi perustella tärkeän yleisen edun olemassaolo. Tämä saattaisi edellyttää myös hankkeen toteuttamiskustannusten arviointia. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin poikkeuslupahakemuksessa esitettävistä seikoista sekä siihen liitettävistä seikoista.

Poikkeuslupahakemuksen esittelisi valtioneuvostossa oikeusministeriö, jolle kuuluu myös vesilain esittelyvastuu. Valtioneuvostossa sovellettaisiin lupahakemuksen käsittelyyn liittyviä vastaavia säännöksiä. Poikkeuslupahakemuksen vireilletulosta tulisi kuuluttaa ja asianosaisille tulisi varata mahdollisuus lausua siitä. Vaikutusalueen kunnille ja muille yleistä etua valvoville viranomaisille tulisi mahdollisesti varata tilaisuus lausunnon antamiseen. Myös päätös antamisessa noudatettaisiin julkipanoa koskevia säännöksiä. Valtioneuvoston päätökseen haettaisiin muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valtioneuvoston päätöksestä saisi valittaa hallintolainkäyttölain 7 §:n perusteella korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin lisäksi siitä, että hankkeen toteuttamiseen saisi ryhtyä vasta kuin valtioneuvoston päätös olisi lainvoimainen. Momentin viimeisen virkkeen mukaisesti lupa-asia raukeaisi kokonaan, jos poikkeuslupaa ei myönnettäisi. Samalla raukeaisi myös erillinen korvausasia. Raukeaminen tapahtuisi suoraan lain perusteella sen jälkeen kuin valtioneuvoston päätös olisi lainvoimainen. Raukeamisen yhteydessä oikeustila palautettaisiin sellaiseksi kuin lupaa ei olisi myönnetty. Luvanhaltijan tulisi panna vireille erillinen lunastustoimitus omistusoikeuden palauttamiseksi, jos lupapäätökseen olisi sisältynyt tätä koskeva määräys. Samoin tulisi menetellä käyttöoikeudesta suoritettujen korvausten osalta, ellei tästä muutoin sovita. Haittojen ja edunmenetyksiin perustuvat korvaukset tulisi maksaa takaisin, jos ne olisi ennätetty maksaa. Sen sijaan kä-

sittelymaksuja tai edunvalvontakustannuksia ei palautettaisi, vaan ne jäisivät aiempien ratkaisujen varaan. Ympäristölupaviraston tulisi kuitenkin tehdä tarvittaessa ilmoitus raukeamisesta kiinteistörekisteriin sekä lisäksi aina ympäristönsuojeluntietojärjestelmään.

21 §. *Vakuuden asettaminen.* Vesilain nykyistä 16 luvun 24 §:n 2 momenttia vastaava säännös liittyisi 19 §:n mukaiseen kaksivaiheiseen menettelyyn. Annettavaa vakuuden laatua ei pykälässä yksilöitäisi, vaan luvansaaja voisi itse esittää hyväksyttävää vakuutusta, joka voisi olla muukin kuin nykyisessä laissa mainittu pankkitakaus. Vakuuden asettamisessa noudatettaisiin soveltuvin osin valmistelulupaa koskevaa 3 luvun 15 §:ää. Pykälän 2 momentissa olisi nykyisenkaltaisen säännös siitä, että vakuus asetettaisiin lääninhallitukselle.

22 §. *Päätöksen sisältö.* Yleiset säännökset hallintopäätöksen sisällöstä ovat hallintolain 44 ja 45 §:ssä. Myös vesilain mukaisessa päätöksessä sovellettavat säännökset yksilöivät lupaan sisällytettävät asiat sekä edellyttävät päätöksen perustelemista. Pykälässä annettaisiin yleissäännöksiä täydentävät sisältövaatimukset, jotka vesilain mukaisten hakemusasioiden päätöksessä on tarpeen. Pykälän 1 momentissa edellytettäisiin tarpeellisten lupamääräysten sisällyttämisestä päätökseen. Lupamääräyksistä säädettäisiin 3 luvun 10 - 13 §:ssä. Lisäksi luvassa annettaisiin säännöksen mukaan muut määräykset hankkeen toteuttamisesta.

Pykälän 2 momentti vastaisi vesilain nykyistä 16 luvun 23 §:ää, jota on tarpeellisilta osin sovitettu yhteen ympäristönsuojelulain 52 §:n 2 momentin kanssa. Momentin ensimmäinen, hakemusta yleisesti koskeva lause kattaisi myös vesilain 16 luvun 23 §:n 2 momentissa olevan suunnitelman sisältöä koskevan säännöksen.

Lain 13 luvun 4 §:n mukaan lupaviranomaisen tulisi luvan myöntämistä tai oikeuden antamista koskevassa päätöksessä viranpuolesta määrätä myös edunmenetysten korvaamisesta. Pykälän 3 momentissa olisi informatiivinen viittaussäännös tähän ja myös muihin 13 luvun muihin korvausten määräämistä koskeviin säännöksiin.

Pykälän 4 momentti vastaisi vesilain nykyistä 16 luvun 23a §:ää sellaisena kuin se on

vesienhoidon järjestämisestä annettavan lain yhteydessä tehtävän muutoksen jälkeen. Muutoksella pykälään sisällytettiin säännös, jonka mukaan lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten vesienhoitosuunnitelma olisi otettu huomioon. Samanlainen säännös on tarkoitus sisällyttää ympäristönsuojelulain 52 §:ssä. Vesienhoitosuunnitelman lisäksi momentti sisältäisi vastaavan säännöksen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisesta arvioinnista.

23 §. *Päätöksen antaminen ja tiedottaminen.* Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 16 luvun 25 §:ää sekä soveltuvin osin ympäristönsuojelulain mukaista päätöksen antamista koskevia säännöksiä lain 54 ja 55 §:ssä sekä uutta 96a §:ää, joka on tarkoitus lisätä lakiin vireillä olevan muutoksen kanssa. Vesilain 16 luvun 25 §:n 3 momentissa oleva hallintopakkoasiaa koskeva säännös on siirretty 14 lukuun. Pykälän 1 momentti vastaisi vesilain nykyistä 16 luvun 25 §:n 1 momentin ensimmäistä virkettä. Yhdenmukaisesti vireillä olevan momenttia vastaavan ympäristönsuojelulain 54 §:n muutoksen kanssa sana asia-osainen on kuitenkin korvattu valitukseen oikeutetulla. Perusteluna tälle on, että asianosaisen käsite on valitukseen oikeutettuja suppeampi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin päätöksen toimittamisesta hakijalle ja niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Säännös perustuu vesilain nykyisen 16 luvun 25 §:n 1 momentin toiseen virkkeeseen, jota on kuitenkin muokattu ympäristönsuojelulain 54 §:n 1 momentin alkuosaa vastaavaksi.

Pykälän 3 momentissa olisi vesilain nykyistä 16 luvun 25 §:n 2 momenttia vastaava säännös.

Pykälän 4 momenttiin lisättäisiin ympäristönsuojelulain 54 §:n 2 momentin kanssa yhdenmukainen säännös päätöksestä tiedottamisesta. Säännöksen osalta voidaan viitata edellä 10 §:n 3 momentin yhteydessä esitettyyn.

24 §. *Edunvalvontakustannusten korvaaminen.* Pykälä vastaisi soveltuvin osin vesilain nykyistä 16 luvun 27 §:ää. Pykälän 1 momentti vastaisi sanotun lainkohdan 1 momenttia ja olisi yhdenmukainen hallintolain

64 §:ssä olevan hallintoasioita koskevan pääsäännön kanssa. Hallintolain 64 §:n mukaan kukin vastaa omista kuluistaan hallintoasioissa. Pykälän 2 ja 3 momenteissa säädettäisiin pääsääntöä koskevista poikkeuksista.

Pykälän 2 momentti perustuisi vesilain nykyiseen 16 luvun 27 §:n 2 momenttiin. Momentissa nykyisin oleva säännös perusteetomasta väitteestä ja muusta aiheuttomasta viivytelystä kuitenkin poistettaisiin. Säännös on myös vaikeatulkintainen ja tarpeeton, sillä johtaessaan menettelyä lupaviranomaisella on mahdollisuus estää asiaton viivytys.

12 luku. Vesioikeudellinen yhteisö

1 §. *Vesioikeudellinen yhteisö.* Tavoitteena on ollut ajanmukaistaa ja selkiyttää eri vesilain mukaisia yhteisöjä koskevaa sääntelyä, mikä toteutuisi kokoamalla kaikkia yhteisöjä koskeva sääntely samaan lukuun ja ottamalla tarpeellisilta osin mallia myös vesilain ulkopuolisesta sääntelystä. Yhteisösääntelyä kehitettäessä on tarpeen mukaan verrattu vesilain säännöksiä yhteisaluelakiin (758/1989), osuuskuntalakiin (1488/2001) sekä yhdistys- ja yrityslainsäädäntöön. Nykyisin yksittäistä yhteisöä koskevat sekä vesilain että vesiasetuksen säännökset, minkä lisäksi ympäristölupavirasto tai ojitustoimitus on voinut antaa yhteisöä sitovia määräyksiä osin samoista asioista päätöksessään ja yhteisölle vahvistamisensa säännöissä. Tästä päällekkäisyydestä ei ole käytännössä ollut suoranaista haittaa, mutta lain tasaisen sääntelyn keventämiseksi päällekkäisyyttä on tarpeen poistaa. Lain tasolla on säädettävä ainakin yhteisön jäsenten oikeusturvan kannalta keskeisiä asioita ja tarkempien normien määräytymisperusteista.

Pykälässä säädettäisiin yleisesti mahdollisuudesta perustaa vesilain mukaisen hankkeen yhteistä toteuttamista varten vesioikeudellinen yhteisö. Nykyisessä laissa on säädetty mahdollisuudesta tai velvollisuudesta perustaa erityinen vesioikeudellinen yhteisö useissa eri hankeluvuissa. Tällaisia säännöksiä on uittoyhdistyksestä 5 luvun 19 §:ssä, ojitusyhtiöstä 6 luvun 25 §:ssä, järjestelyyhtiöstä 7 luvun 10 §:ssä, säännöstelyyhtiöstä 8 luvun 11 §:ssä ja viemäryhtiöstä 10 luvun 16 §:ssä. Viimeksi mainittua viemä-

ryhtiötä lukuun ottamatta myös uuden lain hankelukuihin sisältyisi säännöksiä vastaavista yhteisöistä. Koska yhdistys ja yhtiö käsitteinä viittaavat harhaanjohtavasti yhdistys- ja yrityslainsäädännön mukaisiin yhteenliittymiin, kutsuttaisiin tämän lain mukaisia yhteenliittymiä yhteisöiksi. Pykälän 1 momentissa listattaisiin ne vesitaloushankkeet, joita varten yhteisö voidaan perustaa. Pykälässä ei kuitenkaan nykyisestä laista poiketen rajattaisi mahdollisuutta yhteisön perustamiseen vain edellä mainittuihin 5 - 7 ja 9 lukujen mukaisiin hankkeisiin. Yhteisö voitaisiin perustaa myös lain soveltamisalaan kuuluvaa vesistön kunnostamista tai muuta vastaavaa tarkoitusta varten. Vesistön kunnostaminen ei ole laissa erikseen säädelty hanketyyppi, vaan siihen voi sisältyä esimerkiksi ruoppausta, perkausta tai järven vedenkorkeuden nostaminen. Tällaista laajamuotoista hanketta varten voitaisiin siis jatkossa hankkeesta hyötyä saavien aloitteesta perustaa pykälässä tarkoitettu yhteisö.

Edellä mainittuihin hankelukuihin sisältyisi säännöksiä, joilla veloitettaisiin perustamaan tiettyä hanketta varten vesioikeudellinen yhteisö, johon tällöin sovellettaisiin 2 momentin nojalla myös asianomaisen hankeluvun säännöksiä. Yhteisön perustamiseen velvoittava säännös sisältyisi siten ojitusta, keskivedenkorkeuden nostoa ja laskua, säännöstelyä sekä puutavaran uittoa koskeviin lukuihin. Vesivoimahankkeita varten tulisi jatkossakin perustaa osakeyhtiölain mukainen yhtiö, mikä on perusteltua vesivoimahankkeiden laajuuden ja niihin liittyvien, muita hankkeita merkittävämpien taloudellisten intressien vuoksi.

Pykälän 3 momentin mukaisesti vesioikeudellinen yhteisö kantaa ja vastaa yhteisesti toteutettavaa hanketta koskevissa asioissa ja voi saada nimiinsä oikeuksia sekä tehdä sitoumuksia laissa tarkoitettujen tehtäviensä hoitamiseksi. Yhteisön tehtävät sidottaisiin näin yleisesti sille vesilain mukaan kuuluviin velvollisuuksiin vastaavasti kuin yhteisalue-lain 6 §:ssä on osakaskuntien osalta tehty. Tehtävien tarkempi määrittely ei yhteisöluvussa ole mahdollista, sillä eri hankkeita varten perustettavien yhteisöjen tehtävät eroavat toisistaan huomattavasti sekä toiminnan laajuuden että sen ajallisen keston suhteen. Li-

säksi 2 momentissa säädetäisiin, että yhteisö olisi aina tämän lain nojalla myönnettävien oikeuksien tai luvan haltijana niissä hankkeissa, joita varten se on perustettu. Yhteisösääntelyn tavoitteena on pitkälti ollut sen varmistaminen, että luvanhaltijana usein ajallisesti hyvin pitkäkestoisissa vesitaloushankkeissa olisi pysyvä vesilain mukaisessa järjestyksessä perustettu yhteisö. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi kyseisellä säännöksellä ohjattaisiin lupa aina silloin tämän luvun mukaiselle yhteisölle, kun sellainen olisi perustettu.

2 §. *Jäsenet.* Pykälässä säädettäisiin yleisesti vesioikeudellisen yhteisön jäsenistä, joita olisivat yhteisesti toteutettavasta hankkeesta hyötyä saavien kiinteistöjen omistajat, hankkeeseen liittyvien rakenteiden käyttäjät ja muut hyödynsaajat. Lisäksi hankeluvuissa voitaisiin säätää muidenkin tahojen oikeudesta tai velvollisuudesta osallistua jäsenenä vesioikeudelliseen yhteisöön. Jäsenistä säädettäisiinkin tarkemmin ojitusta, keskivedenkorkeuden laskua ja nostoa, säännöstelyä sekä uittoa koskevilla hankeluvuilla. Aloitteen vesioikeudellisen yhteisön perustamiseksi voisi tehdä kuka tahansa yhteisön mahdollisista jäsenistä, ellei hankeluvussa olisi asetettu aloitteentekijälle joitakin lisävaatimuksia.

3 §. *Perustava kokous.* Pykälässä säädetään yhteisön perustavasta kokouksesta, sen koolle kutumisesta ja äänestysmenettelystä perustavassa kokouksessa. Vastaava säännös on sisältynyt uittoyhdistyksen osalta vesilain 5 luvun 45 §:ään ja järjestely-yhtiön osalta 7 luvun 10 §:ään. Vesioikeudellisen yhteisön perustamista varten olisi aloitteentekijän 1 momentin mukaan kutsuttava kaikki tiedossa olevat hyödynsaajat ja muut mahdolliset jäsenet kokoukseen, jossa yhteisölle hyväksyttäisiin säännöt ja valittaisiin yksi tai useampia toimitsijoita tai hallitus. Äänestys perustavassa kokouksessa tapahtuisi muista yhteisön kokouksista poiketen pääluvun mukaan.

Pykälän 2 momentin mukaan perustavan kokouksen kokouskutsu annettaisiin kuuluttamalla kokouksesta yhdessä tai useammassa paikkakunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä sekä ilmoittamalla kirjallisesti kaikille tiedossa oleville jäsenille vähintään 14 päivää ennen kokousta. Kokouksesta ilmoittamisesta säädettäisiin nykyisestä laista poi-

keten yhdenmukaisesti kaikkien yhteisöjen osalta, ja ilmoittamismenettely vastaisi myös ojitustoimituksen toimituskokouksen osalta noudatettavaa menettelyä. Ojitusyhteisöhän tulisi yleensä perustettavaksi ojitustoimituksessa, minkä vuoksi on perusteltua, että yhteisön perustavaa kokousta ja toimituskokousta koskevat säännökset ovat tältä osin yhtenevät.

4 §. *Säännöt.* Pykälässä säädettäisiin yhteisön sääntöjen vähimmäisisällöstä. Kaikissa vesioikeudellisissa yhteisöissä käytettäisiin asiakirjasta nimitystä säännöt, ja esimerkiksi uittoyhdistyksen osalta voimassaolevan lain mukaisesta käsitteestä ohjesäännöt luovuttaisiin. Sääntöjen sisältö olisi suurelta osin kaikille yhteisöille yhteinen, mutta hankeluvuissa voitaisiin asettaa yhteisön säännöille myös tarpeellisia lisävaatimuksia. Tällainen säännös sisältyisi puutavaran uittoa koskevaan lukuun. Pykälän mukaan säännöistä tulisi ensinnäkin ilmetä yhteisön nimi ja kotipaikkana oleva kunta sekä yhteisön tarkoitus. Yhteisön tarkoitus voisi olla vain edellä 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua vesitaloushankkeen toteuttaminen, sillä muussa tapauksessa kyse ei olisi tämän lain mukaisesta vesioikeudellisesta yhteisöstä. Yhteisön säännöissä olisi mainittava, kenelle yhteisön nimenkirjoittamisoikeus kuuluu, miten kirjanpito ja tilintarkastus on järjestetty sekä miten yhteisön kokous kutsutaan koolle. Yhteisön sääntöihin tulisi lisäksi aina sisältyä maininta muun muassa siitä, montako toimitsijaa tai hallituksen jäsentä yhteisölle valitaan sekä miten yhteisön jäsenten äänimäärät lasketaan yhteisön kokouksessa ja miten hankkeen kustannukset jaetaan jäsenten kesken. Tiettyjen hankkeiden osalta näistä asioista on voitu säätää sitovasti jo hankeluvuissa, mutta muilta osin päätöksenteosta ja kustannusten jaosta voitaisiin määrätä säännöissä. Nykyisen vesilain tapaan olisi jatkossakin peruseriaatteena se, että yhteisön jäsenten kustannusosuudet ja äänivalta perustuisivat heidän hankkeesta saamaansa suhteelliseen hyötyyn. Jäsenet voisivat kuitenkin sopia näistä asioista myös toisin. Toiminnan rahoituksesta ja siihen liittyen erilaisten maksujen perimisestä jäseniltä säädettäisiin tiettyjen hankkeiden osalta yksityiskohtaisemmin jo laissa. Tällaisia erityissäännöksiä sisältyisi muun muassa ennako-

maksujen ja kiinteistöpanin osalta ojituslukuun.

5 §. *Sääntöjen vahvistaminen.* Pykälässä säädettäisiin, että yhteisön säännöille on haettava ympäristölupaviraston vahvistus. Sääntöjen vahvistaminen olisi tarpeen yhteisön jäsenten ja sivullisten oikeuksien suojaamiseksi. Ympäristölupaviraston tulisi vahvistaa säännöt, jos ne ovat lain mukaiset eikä niistä aiheudu vahinkoa jäsenelle. Säännös vastaisi säännöille asetettujen kriteerien osalta yhteisälain 18 §:n 3 momenttia. Sääntöjen asianmukaisuutta arvioidessaan ympäristölupaviraston tulisi erityisesti kiinnittää huomiota yhteisön tarkoitukseen sekä siihen, mitä säännöissä määrätään jäsenten äänioikeudesta yhteisön kokouksissa ja kustannusten jaosta jäsenten kesken. Samoja säännöksiä sovellettaisiin 2 momentin mukaan tehtäessä yhteisön sääntöjen muuttamista koskeva hakemus ympäristölupavirastolle.

Lisäksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin ympäristölupaviraston velvollisuudesta pitää alueellaan toimivista yhteisöistä rekisteriä. Rekisterin pitovelvollisuus on tähän saakka perustunut vesiasetuksen 1 luvun 3 §:ään, mutta se on kattanut vain uittoyhdistykset ja säännöstely-yhtiöt. Kun keskivedenkorkeuden alentamista tai nostamista varten perustetun yhteisön säännötkin tulisi aina vahvistaa ympäristölupaviraston päätöksellä, olisi rekisterinpitovelvollisuus perusteltua laajentaa koskemaan myös niitä.

6 §. *Yhteisön kokous.* Pykälässä säädettäisiin vesioikeudellisen yhteisön päätösvaltaa käyttävästä yhteisön kokouksesta. Yhteisön kokouksesta ei ole voimassaolevassa laissa säännöksiä, mitä voidaan jäsenten oikeusturvan ja vähemmistösuojan kannalta pitää puutteena. Vain ojitusyhtiön osalta vesilain 6 luvun 26 §:ssä ja järjestely-yhtiön osalta 7 luvun 11 §:ssä on säädetty, että kokouksen päätökset tehdään yksinkertaisella äänen enemmistöllä. Tämä säännös ehdotetaan otettavaksi yleisessä muodossa yhteisölukuun.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteisön varsinainen kokous olisi pidettävä säännöissä määrättyinä aikana, ja jokaisella jäsenellä olisi oikeus vaatia kokouksen pitämistä.

Jäsenten vähemmistösuojan liittyisi 3 momentin säännös, jonka mukaan yhteisön ylimääräinen kokous olisi pidettävä kymme-

nesosaa osaa koko äänimäärästä edustavien jäsenten sitä kirjallisesti vaatiessa. Vastavasti on muun muassa yhteisälain säädetty, että osakaskunnan kokous on kutsuttava koolle, jos vähintään kymmenettä osaa kaikista osuuksista edustavat osakkaat sitä vaativat.

7 § *Yhteisön kokouksessa päätettävät asiat.* Pykälässä säädettäisiin yhteisön kokouksen päätösvaltaan kuuluvista asioista. Uittoyhdistyksen kokouksessa käsiteltävistä asioista on säädetty voimassaolevan lain 5 luvun 50 §:ssä. Säännös ehdotetaan ulotettavaksi koskemaan myös muita vesioikeudellisia yhteisöjä ja yhteisön kokouksessa käsiteltävien asioiden joukkoa ehdotetaan laajennettavaksi. Säännöksellä turvattaisiin näin myös vähemmistöä edustavia jäseniä, sillä se estäisi näiden asioiden käsittelyn siirtämisen hallituksen tai toimitsijoiden päätettäväksi 2 momenttiin sisältyvää poikkeusta lukuun ottamatta. Päätös kiinteistön hankkimisesta, luovuttamisesta tai kiinnittämisestä taikka yhteisön toiminnan kannalta huomattavan muun omaisuuden luovuttamisesta, jäsenten suoritettavaksi tarkoitettujen maksujen määräämisestä sekä toimitsijan, hallituksen tai sen jäsenen taikka tilintarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta olisi tehtävä uittoyhdistyksen kokouksessa. Myös tilinpäätöksen vahvistaminen ja vastuuvapauden myöntäminen, yhteisön sääntöjen muuttaminen sekä yhteisön purkaminen kuuluisivat yhteisön kokouksessa päätettäviin asioihin. Pykälä ei sisältäisi säännöksiä määräänemmistövaatimuksesta

Pykälän 1 momentissa lueteltuja merkittäväksi katsottuja asioita ei pääsääntöisesti voitaisi edes yhteisön sääntöihin otettavalla määräyksellä siirtää hallituksen tai toimitsijoiden päätettäväksi. Säännöissä voitaisiin kuitenkin määrätä, että hallitus tai toimitsijat voivat päättää yhdistyksen omaisuuden myymisestä, vaihtamisesta ja kiinnittämisestä.

8 §. *Hallitus ja toimitsijat.* Pykälässä säädettäisiin siitä, että yhteisöllä tulee olla joko hallitus taikka yksi tai useampi toimitsija. Käytännössä suurempia tai taloudellisesti merkittävämpiä hankkeita hallinnoivilla uitoa tai säännöstelyä varten perustetuilla yhteisöillä tulisi olla hallitus, mistä säädettäisiin asianomaisissa hankeluvuissa. Pykälään

koottaisiin ne säännökset hallituksesta ja toimitsijoista, jotka sisältyvät voimassaolevan lain 5 luvun 54 ja 55 §:ään sekä 6 luvun 28 ja 8 luvun 18 §:ään.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteisön hallituksen ja toimitsijoiden tulisi huolellisesti ja ottaen yhteisön jäsenten edut tasapuolisesti huomioon hoitaa yhteisön hallintoa lain ja vahvistettujen sääntöjen sekä yhteisön kokouksen ohjeiden mukaisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että hallitus ja toimitsijat käyttävät yhteisön puhevaltaa tuomioistuimessa sekä edustavat muutoinkin yhteisöä. Haasteen tai muun ilmoituksen katsottaisiin tulleen yhteisön tietoon, kun se on laillisessa järjestyksessä annettu tiedoksi jollekin yhteisön hallituksen jäsenistä tai toimitsijoista.

9 §. *Hallituksen jäsen.* Pykälässä säädettäisiin hallituksen jäsenelle asetettavista yleisistä kelpoisuusvaatimuksista sekä hallituksen jäsenen erottamisesta. Pykälä vastaisi voimassaolevan lain 5 luvun 53 ja 8 luvun 18 §:ää. Nykyisestä laista poiketen pykälässä ei kuitenkaan asetettaisi hallituksen jäsenen asuinpaikkaa koskevia erityisehtoja. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voisi toimia hallituksen jäsenenä. Säännös vastaisi hallituksen jäsenille yhdistys- ja yrityslainsäädännössä asetettuja vaatimuksia.

Yhteisö voisi pykälän 2 momentin mukaan milloin tahansa vapauttaa hallituksen jäsenen toimestaan. Hallituksen jäsenen erottamiselle ei asetettaisi pykälässä erityisiä edellytyksiä.

10 §. *Hallituksen päätösvaltaisuus.* Pykälässä säädettäisiin hallituksen päätösvaltaisuudesta ja päätöksenteosta hallituksessa. Pykälä vastaisi voimassaolevan lain 5 luvun 57 §:ää. Jollei yhteisön säännöissä olisi toisin määrätty, hallitus olisi 1 momentin mukaan päätösvaltainen, kun saapuvilla on enemmän kuin puolet sen jäsenten koko lukumäärästä. Hallituksen päätökseksi tulisi 2 momentin mukaan se mielipide, jota pääluvun mukainen enemmistö on kannattanut tai, äänten mennessä tasan, puheenjohtajan kannattama mielipide, sekä vaaleissa arpa.

11 §. *Kirjanpito.* Pykälässä säädettäisiin yhteisön taloutta koskevista asioista ja jäsenen oikeudesta saada tutustua yhteisön kirjanpitoon ja muihin yhteisön toimintaan liit-

tyviin asiakirjoihin. Jotta jäsen voisi valvoa omia taloudellisia oikeuksiaan yhteisössä, on tärkeää, että yhteisön taloudesta on olemassa tarpeelliset asiakirjat ja jäsen saa niistä halutessaan tiedon. Tämän vuoksi ehdotetaan lailla turvattavaksi jäsenelle oikeus tiedon saantiin yhteisön varainhoidosta vastaavasti kuin yhteisöalain 32 a - c §:ssä on säädetty osakaskunnasta. Lisäksi yhteisön säännöissä tulisi luvun 4 §:n mukaisesti mainita, miten yhteisön tilit tarkastetaan.

Kirjanpitolain (1336/1997) säännökset koskevat välittömästi sellaista yhteisöä, joka harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa. Selvyyden vuoksi 2 momenttiin sisällytettäisiin nimenomainen viittaus kirjanpitolakiin. Sen sijaan muiden yhteisöjen osalta ei ole säännöksiä nimenomaan kirjanpitovelvollisuudesta. Jotta jäsenet voisivat valvoa taloudellisia oikeuksiaan yhteisössä, olisi myös sellaisen yhteisön, joka ei ole kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollinen, kuitenkin säilytettävä tiedot tuloistaan ja menoistaan sekä rahaliikenteestään. Silloinkin kun yhteisö ei harjoita kirjanpitolaisissa tarkoitettua liike- tai ammattitoimintaa, on yhteisön jäsenen edun mukaista tietää, missä yhteisön rahat ovat ja kuinka sen rahaliikenne hoidetaan.

12 §. *Vahingonkorvausvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin yhteisön hallituksen jäsenen, toimitsijan ja tilintarkastajan vahingonkorvausvelvollisuudesta hänen yhteisölle tai sen jäsenelle aiheuttamansa varallisuusvahingon varalta. Tällainen säännös olisi tarpeellinen turvaamaan yhteisön jäsenten taloudellisia etuja. Tämän vuoksi ehdotetaan, että yhteisön hallituksen jäsen, toimitsija ja tilintarkastaja olisi velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut yhteisölle. Sama olisi voimassa, jos vahinko olisi aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksesta lakia tai yhteisön sääntöjä rikkomalla yhteisön jäsenelle.

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken olisi voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/1974) 2 ja 6 luvussa säädetään. Kanne osakaskunnalle aiheutetun vahingon korvaamisesta tulisi ehdotuksen mukaan jatkossakin nostaa käräjäoikeudessa, sillä kyse on sellaisesta puh-

taasti siviilioikeudellisesta asiasta, joka ei sovellu ympäristölupaviraston käsiteltäväksi.

13 §. *Päätöksen moitteenvараisuus.* Pykälässä säädettäisiin yhteisön kokouksen tai hallituksen päätöksen moittimisesta hakemuksella, joka olisi pantava vireille ympäristölupavirastossa 60 päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 5 luvun 76 §:ää. Päätöksen moittiminen on tarkoituksella vesi- ja ympäristölainsäädännön vuoden 2000 uudistuksen yhteydessä jätetty edelleen tehtäväksi ympäristölupavirastossa. Ehdotuksen mukaan yhteisön jäsen voisi moittia päätöstä sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka on lain, asetuksen tai yhteisön sääntöjen vastainen Sen tapauksen varalta, että päätöksen johdosta on tehty 14 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus, on tarpeen jatkaa edellä mainittua 60 päivän määräaikaan siihen saakka kunnes 30 päivää on kulunut oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen tiedoksisaamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ympäristölupaviraston mahdollisuudesta antaa lupa päätöksen täytäntöönpanoon ennen 1 momentissa tarkoitettua asian lopullista ratkaisemista, jos tähän on erityistä syytä eikä täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi.

14 §. *Oikaisuvaatimus.* Päätöksen moitteenvaraisuuden lisäksi yhteisöluukuun ehdotetaan otettavaksi myös yhteisön kokoukselle esitettävää oikaisuvaatimusta koskeva pykälä. Tällainen oikaisuvaatimusta koskeva säännös sisältyy nykyisin esimerkiksi yhdistyslakiin ja yhteisäluelakiin ja sen avulla voidaan selvissä tapauksissa välttää turhien hakemusten jättäminen ympäristölupaviraston tutkittavaksi. Myös yhteisön hallituksen päätökseen, joka olisi tehty yhteisön sääntöjen nojalla yhteisön kokouksen sijasta, olisi tarkoituksenmukaista ensimmäisenä muutoksenhakekeinona olla mahdollisuus oikaisun vaatimiseen yhteisön kokoukselta. Ehdotuksen mukaan yhteisön jäsen voisi vaatia yhteisön kokoukselta päätöksen oikaisemista sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka on lain, asetuksen tai yhteisön sääntöjen vastainen taikka loukkaa hänen oikeuttaan.

Oikaisumenettelyn tulisi olla nopea ja kus-

tannuksiltaan edullinen tapa saada tarvittaessa muutos jo tehtyyn yhteisön päätökseen. Tämän vuoksi ehdotetaan, että oikaisuvaatimus olisi esitettävä 21 päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Asianosaisten oikeusturvan kannalta on puolestaan tarpeellista, että oikaisuvaatimukseen saadaan ratkaisu mahdollisimman joutuisasti. Tämän vuoksi ehdotetaan, että yhteisön hallituksen tai toimitsijan on kutsuttava 30 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen tekemisestä yhteisön kokous koolle käsittelemään oikaisuvaatimus tai samassa ajassa päätettävä, ettei oikaisuvaatimusta viedä yhteisön kokouksen käsiteltäväksi. Lisäksi ehdotetaan, että hallituksella tai toimitsijalla olisi myös oikeus itse samassa ajassa ratkaista tekemänsä päätöstä koskeva oikaisuvaatimus.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 2 momentin nojalla tehdyn päätöksen moittimisesta silloin, kun yhteisön kokous taikka hallitus tai toimitsija tekee oikaisuvaatimukseen kierteisen päätöksen ja oikaisua ei suoriteta.

15 §. *Yhteisön purkautuminen.* Voimassa olevassa laissa on säädetty uittoyhdistyksen toiminnan lakkaamisesta 5 luvun 62 ja 78 §:ssä, mutta muiden yhteisöjen purkautumisesta ei ole säännöksiä. Tätä on käytännössä pidetty selvänä puutteena, sillä on jopa ollut epäselvää, voidaanko esimerkiksi ojitusyhtiön nykyisen lain nojalla missään tilanteessa katsoa purkautuneen. Yhteisön purkautuminen tulisi voida käsitellä jossain laissa säännellyssä menettelyssä. Vesioikeudellisia yhteisöjä koskevan sääntelyn tarkoituksena on varmistaa se, että pitkäkestoissakin hankkeissa on aina löydettävissä hankkeesta vastaava taho. Jos hankkeen keskeyttäminen ja yhteisön purkaminen olisi mahdollista ilman erillistä lupaa, tämä vaarantaisi koko yhteisösääntelyn tarkoituksen. Sen vuoksi pykälässä säädettäisiin, että yhteisön toimesta alkuun pantua tämän lain mukaista hanketta ei saa keskeyttää ilman ympäristölupaviraston lupaa. Hankkeen keskeyttämiselle annettavasta luvasta olisi vastaavasti voimassa mitä siitä 3 luvun 18 §:ssä säädetään keskivedenkorkeuden alentamista tai nostamista tai vesistön säännöstelyä tarkoittavan hankkeen osalta. Yhteisön hallituksen tai toimitsijoiden olisi huolehdittava purkautumisesta johtuvista selvitystoimista, jollei yhteisö ole valinnut

tehtävään yhtä tai useampaa muuta selvitysmiestä. Purkautumisesta päättäneen yhteisön taloudellista toimintaa saataisiin jatkaa vain siinä määrin kuin tarkoituksenmukainen selvittely sitä vaatii.

Yhteisön velkojien aseman turvaamiseksi ja muutoinkin yhteisöön kohdistuvien vaatimusten esittämisen kannalta olisi tarpeellista, että edellä mainitunlaisissa tapauksissa selvästi olisi todettavissa se ajankohta, josta lukien yhteisö katsotaan purkautuneeksi. Tämän vuoksi 2 momentissa säädettäisiin, että yhteisö on katsottava purkautuneeksi, kun sen velat on maksettu ja ympäristölupaviraston määräämät velvoitteet suoritettu. Yhteisön olisi varmistauduttava siitä, ettei sillä ole maksamattomia velkoja. Sen vuoksi ehdotetaan, että jos kaikki yhteisön velkojat eivät ole yhteisön tiedossa, olisi sen otettava julkinen haaste tuntemattomille velkojille. Jos yhteisön varat ovat velkoja suuremmat ja yhteisön jäsenten välisistä oikeussuhteista ei muuta johdu, ylijäämä olisi jaettava jäsenten kesken äänimäärän mukaan.

Vasta kun yhteisö olisi purkautunut, se voitaisiin poistaa ympäristölupavirastossa pidettävästä rekisteristä. Jotta tieto yhteisön purkautumisesta saadaan myös rekisteriviranomaisen tietoon, säädettäisiin 3 momentissa ilmoitusvelvollisuudesta. Hallituksen tai toimitsijan taikka, jollei näitä ole, jonkun jäsenistä on ilmoitettava yhteisön purkautumisesta ympäristölupavirastolle 45 päivän kuluessa siitä, kun yhteisön velat 2 momentin mukaisesti on maksettu ja muut velvoitteet suoritettu.

13 luku. **Korvaukset**

1 §. *Korvausvelvollisuus.* Luvussa säädettäisiin lain soveltamisalaan kuuluvaan toimintaan liittyvästä korvausvelvollisuudesta. Luku ja korvausvelvollisuuden perusteet vastaavat sisällöltään vesilain nykyisiä säännöksiä, jotka uudistettiin 1990-luvun puolivälissä. Säännösten tulkinnat ovat vakiintuneet, eikä korvaussääntelyyn ja sen systematiikkaan ole syytä tehdä suuria asiallisia muutoksia. Säännökset ovat kuitenkin vaikeaselkoisia, mikä on vaikeuttanut niiden ymmärtämistä. Sääntelyä on tämän vuoksi pyritty sa-

nonnallisesti selventämään ja ajantasaistamaan. Luvussa myös nykyistä selvemmin yksilöitäisiin milloin on kysymys aineellisesta (sovellettava laki) ja milloin prosessuaalisesta (soveltava viranomaisen ja menettely) sääntelystä. Tämän mukaisesti luvun 2 §:ssä säädettäisiin sovellettavasta laista ja 3 §:ssä korvausasioita käsittelevistä viranomaisista.

Pykälässä säädettäisiin korvausvelvollisuuden laajuudesta, eli siitä, mistä aiheutuviin edunmenetyksiin lukua sovellettaisiin. Uuden lain terminologian mukaisesti luvussa käytettäisiin yleisesti edunmenetyksen käsitettä, joka sisältäisi myös vesilaissa nykyisin tarkoitettua haitan ja vahingon. Pykälässä olevaan luetteloon on koottu erilaiset korvaustilanteet, joista nykyisessä laissa säädetään eri luvuissa. siihen on pyritty kokoamaan mahdollisimman kattavasti erilaiset korvaustilanteet. Luetteloa kuitenkin täydennetään joillakin hankeluvuissa olevilla korvaussäännöksillä. Pääsääntönä olisi, että korvaussäännöksiä sovelletaan lupa-asioissa, mutta luettelossa on muitakin korvaustilanteita, jotka liittyvät muun muassa yleiskäyttösäännöksiin. Käytännössä arviolta yli 90 prosenttia korvauksista liittyy kuitenkin 1 kohdassa tarkoitettuihin lupaan perustuviin vesitaloushankkeisiin. Luettelon 6 kohdan yleissäännös koskisi muun muassa edunmenetyksiä, jotka aiheutuvat muusta kuin 5 kohdan mukaisesta yleiskäyttöoikeudesta tai sellaisesta vesitaloushankkeesta, johon ei lain mukaan tarvita lupaa. Säännöksen mukainen korvausvelvollisuus tulee kysymykseen silloin, kun tällaista toimintaa harjoitetaan vastoin lain säännöksiä. Lain mukaisesti harjoitettuun yleiskäyttöön ei sen sijaan liittyisi edelleenkaan korvausvelvollisuutta.

Pykälässä ei olisi erillistä vesilain 9 luvun 11 §:n kaltaista mainintaa pohjaveden ottamon tekemisestä ja käyttämisen liittyvästä korvausvelvollisuudesta. Tällä ei kuitenkaan ole tarkoitus muuttaa korvauksen perusteita, sillä muut 1 momentin kohdat jo kattavat pohjaveden ottamon tekemisen ja käyttämisen.

Pykälän 2 momentissa oleva vesilain nykyistä 13 luvun 2 §:ää vastaava säännös ilmaisee vahingonkorvausoikeudellisesti tärkeän tuottamuksesta riippumattoman vastuun periaatteen, jolle on pykälän analogisella tul-

kinnan kautta annettu oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa vesilakia laajempaakin merkitystä. Säännöksen mukaan siinä tarkoitettujen laitteen virheellisestä toiminnasta aiheutuvan edunmenetyksen korvaamisesta olisivat nykyiseen tapaan vastuussa omistaja ja haltija yhteisvastuullisesti tuottamuksesta riippumatta. Säännöksen mukainen ankara vastuu koskisi kuitenkin ainoastaan omaisuutta koskevia välittömiä edunmenetyksiä. Näin henkilövahinkoihin ja taloudellisiin vahinkoihin sovellettaisiin lain yleisiä säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin 1 momentin 5 kohtaan liittyen laivan omistajan ankarasta vastuusta vastaavasti kuin nykyisen vesilain 1 luvun 25 §:ssä. Momentissa viitattaisiin merilain (674/1994) säännöksiin laivaisännän vastuun rajoittamisesta ja meripanttioikeudesta, ja säännöksellä olisi myös läheinen yhteys useiden kansainvälisten merioikeutta koskevien sopimusten soveltamiseen. Laivan omistajan ankara vastuu ei koski myöskään sellaisia vahinkoja, jotka aiheutuisivat valtaväylään tai yleiseen kulkuväylään laittomasti pannulle esineelle.

2 §. *Sovellettavat säännökset.* Pykälään koottaisiin säännökset 1 §:ssä määriteltyjen edunmenetysten korvaamiseen sovellettavista säännöksistä. Pykälän ensisijaisena tarkoituksena on määrittää luvun korvaussäännösten suhde vahingonkorvauslakiin ja ympäristövahinkojen korvaamisesta annettuun lakiin. Pykälän 1 momentissa olisi pääsääntö, jonka mukaan korvausasioissa sovellettaisiin luvun säännöksiä aina, jos kyse ei ole 2 - 4 momentissa tarkoitetuista tilanteista.

Pykälän 2 momentti koskisi lainvastaisesta toiminnasta aiheutuneiden edunmenetysten korvaamista. Lainvastaisella toiminnalla aiheutuneiden edunmenetysten korvaaminen kuuluisi nykyiseen tapaan yleisen vahingonkorvausoikeuden alaan. Tällaisiin korvauksiin sovellettaisiin vahingonkorvauslakia. Ympäristövahinkojen korvaamisesta annettua lakia sovellettaisiin kuitenkin, jos kysymyksessä on lain tarkoittama ympäristövahinko. Säännös vastaa vesilain nykyistä 11 luvun 1 §:n 4 momenttia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin vesitاولoushankkeista aiheutuneiden henkilövahinkojen korvaamisesta, joihin sovelletaan va-

hingonkorvauslakia. Jos henkilövahinko on aiheutunut vesien pilaantumisesta, sovellettaisiin vahingon korvaamiseen ympäristövahinkojen korvaamisesta annettua lakia. Säännös vastaisi vesilain nykyistä 9 luvun 3 a §:ää.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin 1 §:n 2 momentin mukaisen korvausvelvollisuuden suhteesta ympäristövahinkolakiin. Jos 2 momentin tarkoittamassa tilanteessa olisi kysymys ympäristövahingoista, sovellettaisiin ympäristövahinkolain säännöksiä. Muutoin sovellettavaksi tulisivat vesilain säännökset, jos kysymys ei ole 2, 3 tai 4 momentin tarkoittamasta tilanteesta. Pykälän 4 momentti vastaisi vesilain nykyistä 11 luvun 2 §:n 3 momenttia.

3 §. *Korvausasioita käsittelevät viranomaiset.* Pykälässä säädettäisiin yhdenmukaisesti nykyisen vesilain kanssa korvausasioiden oikeuspaikasta, joka riippuisi yhtäältä siitä, mistä 1 §:n mukaisesta toimenpiteestä edunmenetykset aiheutuu ja toisaalta edunmenetyksen laadusta ja 2 §:n mukaan sovellettavasta laista. Pykälän 1 momentissa olisi pääsääntö, jonka mukaan ympäristölupavirasto käsittelee lain mukaiset korvausasiat, jollei 2 tai 3 momentin poikkeussäännöksistä muuta johdu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvista korvausasioista. Säännöksen mukainen kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivalta kytkeytyisi sen käsiteltäväksi lain mukaan kuuluviin asioihin. Poikkeuksen muodostaisivat kuitenkin sellaiset ojitusasiat, joihin liittyvät korvaukset kuuluvat 5 luvun mukaan ojitustoimituksessa ratkaistaviksi. Säännös koskisi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten käsiteltäväksi tulevien oikeuksia koskevien kysymysten lisäksi lähinnä tutkimuslupaa.

Pykälän 3 momentissa olisi vesilain nykyistä 11 luvun 3 a §:ää vastaava pääsääntö, jonka mukaan käräjäoikeus käsittelee henkilövahinkoja koskevat asiat. Henkilövahinkojen korvaamiseen sovellettaisiin 2 §:n 3 momentin mukaan vahingonkorvauslakia tai ympäristövahinkolakia. Käräjäoikeus käsitelisi myös 1 §:n 2 momentin mukaiset asiat silloin, kun niihin 2 §:n 4 momentin mukaan sovelletaan ympäristövahinkolakia. Pääsään-

tönä olisi kuitenkin, että tällaiset asiat käsitellään ympäristölupavirastossa ympäristönsuojelulain 72 §:n mukaan, joten tältä osin käräjäoikeuden toimivalta olisi toissijainen. Momentissa olisi myös vesilain nykyistä 14 luvun 2 §:n 1 momenttia vastaava säännös käräjäoikeuden toimivallasta ratkaista luvattomalla toimenpiteellä aiheutettua edunmenetystä koskeva korvausasia. Poikkeuksena olisivat nykyisen tapaan hallintopakkoasiat ja sellaiset edunmenetykset, joita koskevan korvauskysymyksen ympäristölupavirasto voi 4 §:n 2 momentin mukaisesti ratkaista lupa-asian yhteydessä.

4 §. *Hakemusasiaan liittyvät korvaukset.* Pykälä sisältäisi säännökset korvausten määräämisestä hakemusasian yhteydessä. Pääsäännön mukaan lupaviranomaisen olisi luvan tai käyttöoikeuden antamisen yhteydessä määrättävä viran puolesta toiminnasta aiheutuvat edunmenetykset korvattavaksi. Poikkeuksena pääsäännöstä olisi 11 luvun 17 §:n mukainen mahdollisuus hakemuksen ratkaisemiseen osittain. Pykälän nojalla korvauksesta voitaisiin päättää asiaratkaisusta erillään. Myös tällöin korvaukset kuitenkin määrättäisiin viran puolesta.

Pykälän 2 momentissa olisi vesilain nykyistä 11 luvun 8 §:n 2 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan ympäristölupavirasto voi lupa-asian yhteydessä viran puolesta käsitellä toiminnasta myös ennen asian ratkaisemista aiheutuneet edunmenetykset. Edellytyksenä olisi nykyiseen tapaan, että tästä ei saisi aiheutua olennaista viivästystä lupa-asian käsittelylle. Ympäristölupavirasto voisi myös päättää, että korvaukset käsitellään erillään asiaratkaisusta. Korvausvaatimuksen erikseen käsittelemistä koskevaan ratkaisuun ei saisi hakea valittamalla muutosta. Säännös koskisi kaikkia aiempia edunmenetyksiä, mukaan lukien 2 §:n 2 momentissa tarkoitusta lainvastaisesta toiminnasta aiheutuvia edunmenetyksiä. Kun sanotun lainkohdan mukaan korvauksiin tältä osin sovelletaan vahingonkorvauslakia tai ympäristövahinkojen korvaamisesta annettua lakia, saattaa ympäristölupavirasto joutua samassa asiassa soveltamaan korvauksen määräämisessä vesilain lisäksi myös näitä lakeja.

Pykälään ei otettaisi vesilain nykyisen 11 luvun 21 §:n 1 momentin kaltaista säännöstä

luvan myöntämisen ja toimenpiteeseen ryhtymisen tai luvan raukeamisen välisenä aikana aiheutuneen erityisen menetyksen korvaamisesta. Poikkeussäännös on tarkoitettu lähinnä jätevesiasioita varten, eikä sitä ole tarpeen ottaa uuteen lakiin.

5 §. *Erilliset korvausasiat.* Pykälään kootaisiin säännökset erillisen korvausasian käsittelystä. Kysymyksessä olisi menettelysäännös, joka ei ratkaisisi sen paremmin korvausperustetta kuin viranomaisen toimivaltaa. Näistä säädettäisiin 2 ja 3 §:ssä. Pääsääntönä olisi, että vesitaloushankkeista aiheutuvista edunmenetyksistä määrätään korvaukset lupa-asian käsittelyn yhteydessä 4 §:n mukaisesti. Tällöin ei kuitenkaan välttämättä kyetä ennakoimaan kaikkia hankkeesta aiheutuvia edunmenetyksiä. Tällaisessa tilanteessa lain mukaan korvattavaa edunmenetystä kärsinyt voisi 1 momentin mukaan tehdä erillisen hakemuksen korvausten saamiseksi. Korvausta haettaisiin samalta viranomaiselta, joka on myöntänyt hankkeelle luvan. Säännös vastaisi vesilain nykyistä 11 luvun 8 §:n 3 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin korvauksen hakemisesta 1 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa. Lupa-asiaan liittyen korvausta haettaisiin 2 momentin mukaan toimivaltaiselta lupaviranomaiselta lupa-asian yhteydessä tai erillisellä hakemuksella. Muuhun kuin luvanvaraiseen toimintaan liittyen korvausta taas haettaisiin 3 momentin nojalla joko ympäristölupavirastolta tai käräjäoikeudelta riippuen siitä, kumman toimivaltaan asian käsittely 3 §:n mukaan kuuluisi. Pykälän 3 momentti koskisi 1 §:n 2 momentissa tarkoitettun tilanteen lisäksi yleisesti kaikkea luvanvaraisuuden ulkopuolella tapahtuva toimintaa, joka 1 §:n mukaan kuuluu korvausvelvollisuuden piiriin.

Pykälän 4 momentti sisältäisi säännöksen korvauksen hakemisesta ojitukseen liittyvästä edunmenetyksestä. Tällaisen edunmenetyksen korvaamisesta päättäisi 3 §:n 2 momentin mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, jolle myös korvaushakemus tehtäisiin.

6 §. *Korvattava edunmenetys.* Kun luvun 1 §:ssä määriteltäisiin korvausvelvollisuuden laajuus, eli milloin edunmenetys tulee korvattavaksi, 6 §:ssä määriteltäisiin, mitä pide-

tään korvattavana edunmenetyksenä. Vaikka pykälät näyttävät osin päällekkäisiltä, niissä on näin ollen kyse eri asioista. Pykälän 1 momentissa luettelaisiin korvattavaksi tulevat edunmenetykset. Momentin luettelo olisi tyhjentävä. Luetteloon kuulumattomat edunmenetykset tulisivat korvattaviksi vain siltä osin kuin muissa luvuissa näin nimenomaisesti säädetäisiin. Muissa luvuissa olisi myös paikoin täsmennetty luettelossa mainittuja edunmenetyksiä sekä rajoitettu joidenkin luettelon mukaisten edunmenetysten korvaamista. Nämä erityissäännökset syrjäyttäisivät pykälän 1 momentin johtolauseessa olevan viittaussäännöksen kautta.

Pykälän 1 momentin luettelo vastaa vesilain nykyisessä 11 luvun 3 §:n 1 momentissa olevaa luetteloä. Kysymyksessä on vesilain alkuperäinen säännös, jota on muutettu vain 4 ja 7 kohtien osalta. Säännöksen peruslähtökohtia ei laissa muutettaisi, joten vallitseva oikeustila ja säännöksen tulkintakäytäntö säilyisi nykyisellään. Tulkinnessa on jossain määrin epäselvyyttä aiheuttanut 2 kohta. Käytännössä säännöksen soveltamisessa on kuitenkin pidetty ratkaisevana vaatimusta fyysisestä yhteydestä. Ilman tällaista yhteyttä korvausta ei kiinteistölle ole määrätty maksettavaksi. Poikkeuksena tästä ovat vain immissiot. Fyysinen yhteys voi toisaalta olla olemassa yhteisen vesialueen osakkuuden kautta. On myös huomattava, että yleisille vesialueille aiheutuvista vahingosta (muutoin kuin ammattikalastuksen osalta) ei vesilaissa ole säädetty korvausvelvollisuutta, eikä laissa ole säännöstelymaksusta luopumisen jälkeen muutakaan yleisen edun kompensointimekanismia. Käytännössä kyseessä voisi kuitenkin olla lähinnä pilaantumisvahinko, johon sovelletaan vesilain sijasta ympäristövahinkolakeä.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin vesilain nykyisen 11 luvun 3 §:n 2 momentin tavoin ympäristövahinkolain säännösten soveltamisesta edunmenetyksen korvaamiseen tietyissä tilanteissa. Ympäristövahinkolain 12 §:n mukaan tällöin sovellettavaksi tulisivat lain säännökset korvausvelvollisuudesta ja korvauksen määräämisen perusteista.

Pykälän 3 momentissa olisi vesilain nykyisen 9 luvun 11 §:n 2 momenttiin perustuva säännös veden ottamiseen liittyvästä korva-

usvelvollisuudesta. Nykyinen erityissäännös koskee pelkästään pohjaveden ottamista, mikä ei kuitenkaan tarkoita, että otettavasta pintavedestä maksettaisiin korvausta. Selvyyden vuoksi momentin ensimmäisessä lauseessa oleva yleinen periaate koskisi yleisesti veden ottamista ja kattaisi näin sekä pintaveden että pohjaveden ottamisen. Säännöksen mukaan alueen omistajalla ei olisi oikeutta saada korvausta alueelta otettavasta vesiaineesta. Säännös koskisi kaikkea vallintaoikeuden piiriin kuuluvaa vettä, ei sen sijaan vesisäiliössä ja kaivossa olevaa vettä, joka 2 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan kuuluu omistajalleen. Korvattavana edunmenetyksenä pidettäisiin kuitenkin pohjaveden ottamisesta aiheutuvaa, omistajalle tai muun erityisen oikeuden nojalla pohjavettä käyttävälle aiheutuvaa veden saannin huonontumista, mikäli sitä ei ole pidettävä vähäisenä.

7 §. *Yleiskäytön estyminen tai vaikeutuminen.* Pykälä sisältäisi vesitaloushankkeiden yleiskäyttöoikeuksien estymisestä tai vaikeutumisesta aiheutuvien edunmenetysten korvaamista koskevat säännökset. Tämänkaltaisia edunmenetyksiä ei vesilain nykyisen 11 luvun 4 §:n mukaan pääsääntöisesti korvata, eikä sääntelyä tältä osin muutettaisi. Poikkeuksen kuitenkin muodostaisi 6 §:n 1 momentin 6 kohdan ja osittain 7 kohdan mukainen niin sanottu kvalifioitu yleiskäyttö. Sääntelyn selventämiseksi pykälässä olisi nimenomainen viittaus näihin säännöksiin. Tämä on tarpeen muun muassa sen vuoksi, että yleiskäytölle aiheutuvan vahingon korvaamisesta juurikaan ole oikeuskäytäntöä. Tähän tosin liittyy vesilain nykyisen 2 luvun 17 §:n tarkoitama tilanne, jossa yleiskäyttöön perustuva kulkuyhteys liittyy omistusoikeuteen (ks. KHO 2.7.2003 taltio 1594).

8 §. *Korvauksen määrä.* Pykälässä säädetään edunmenetysten korvauksen määristä vastaavasti kuin nykyisessä vesilaissa. Pykälän 1 momentin mukaan pääsääntöisesti vesitaloushankkeesta aiheutuvasta edunmenetyksestä maksettaisiin edelleen täysi korvaus. Täysi korvaus määräytyy tavalliseen tapaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaisesti, kun kyse on kiinteistön luovutusta tai käyttöä koskevasta edunmenetyksestä. Näin ollen vesilaissa ei ole tarpeen tai mahdollista säätää

tältä osin tarkemmin korvauksen määräytymisestä.

Pykälän 2 ja 3 momentti koskisivat tilanteita, joissa hankkeesta aiheutuu edunmenetyksen lisäksi hyötyä. Korvaussäätelyn lähtökohtana on vahingon tai haitankärsijän taloudellisen aseman säilyttäminen ennallaan, joten momenttien mukaan hankkeesta aiheutuva hyöty otettaisiin huomioon korvausta määrättäessä. Tämä ei kuitenkaan koske sellaista hyötyä, joka synnyttää velvollisuuden osallistua hankkeen kustannuksiin. Säännökset vastaisivat vesilain nykyisiä 11 luvun 5 §:n 2 ja 3 momenttia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin korvauksen suuruudesta käyttö- ja lunastusoikeuden yhteydessä. Momentissa säilytettäisiin vesilainsäädäntöön vanhastaan kuulunut periaate puolitoistakertaisesta korvauksesta. Alkujaan periaate on liittynyt vesivoiman saantiin, mutta nykyisin soveltamistilanteet koskevat yleensä muita asioita. Periaate on herättänyt laajaa keskustelua, mutta sitä on pidettävä eräänlaisena saavutettuna etuna, josta luopuminen ei ole mahdollista ilman laajempia selvityksiä ja erillistä valmistelua. Säännöksen soveltamisala säilytettäisiin nykyisellään, joten periaate koskisi ainoastaan momentissa lueteltuja omaisuusosia. Myös momentin viimeisessä lauseessa oleva poikkeuksen poikkeus vastaisi soveltamisalaltaan nykyistä lakia. Vesijohdolla tarkoitettaisiin sekä putki- että avojohtoja.

9 §. *Lunastusvelvollisuus.* Pykälässä säädettäisiin tilanteesta, jossa luvun mukaan korvattava edunmenetystä on niin suuri, ettei niistä maksettava korvaus säilytä vahingonkärsijän taloudellista asemaa ennallaan. Jäljelle jäävä alue saattaa esimerkiksi jäädä sen tarkoituksenmukaisen käytön kannalta epätarkoituksenmukaisen pieneksi tai muotoiseksi. Tällaisessa tilanteessa omistajalla olisi vesilain nykyisen 11 luvun 7 §:n tavoin oikeus vaatia alueen lunastamista. Lunastamista vaadittaisiin samalta viranomaiselta, joka luvun säännösten mukaan on toimivaltainen ratkaisemaan korvausasian.

Pykälän 1 momentin mukaan lunastusvelvollisuus koskisi yhtäältä toimenpidettä, josta aiheutuu huomattavaa pysyvää haittaa ja toisaalta lunastuksen yhteydessä jäännöskiinteistöä, jolle aiheutuu vastaavaa haittaa. Ny-

kyisessä laissa velvollisuus on kytketty kiinteistöön ja siihen kuuluvaan alueeseen. Pykälässä viitattaisiin nykyistä lakia täsmällisemmin kiinteistöön, yhteisalueeseen tai niiden osaan. Tämä vastaisi säännöksen tulkintakäytäntöä. Kiinteistön osana pidettäisiin myös rasitteita, joiden myös on oikeuskäytännössä katsottu kuuluvan säännöksen soveltamisalaan. Myös jäännöskiinteistön lunastusvelvollisuutta koskevaa säännöstä täsmennettäisiin niin, että se ei johtaisi aina koko kiinteistön lunastamiseen. Säännöksen mukainen velvollisuus koskisi ainoastaan sitä osaa kiinteistöstä, johon momentissa tarkoitettu haitta kohdistuu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vesilain nykyistä 11 luvun 7 §:n 2 momenttia vastaavasta lunastusvelvollisuudesta, joka koskee 6 §:n 1 momentin 3 ja 5 kohdassa tarkoitettua edunmenetystä. Momentin mukainen oikeus edellyttäisi, että korvaukseen tyytymistä voidaan pitää haitankärsijän kannalta kohtuullisena.

Pykälän 3 momentti koskisi lunastettavasta omaisuudesta määrättävän korvauksen suuruutta. Säännöksen mukaan korvaus olisi nykyiseen tapaan puolitoistakertainen, jos lunastuksen kohteena on omaisuus, johon kohdistuva edunmenetys korvataan puolitoistakertaisena 8 §:n 4 momentin mukaan.

10 §. *Korvauksesta sopiminen.* Vesilain nykyisen 11 luvun 9 §:n mukaan asianosaiset voivat sopia korvauksesta. Säännöksen soveltamisessa ei ole tietyvästi esiintynyt ongelmia, joten se sisällytettäisiin pykälään nykyisellään. Säännöstä kuitenkin täydennettäisiin niin, että sopimus olisi tehtävä kirjallisena. Jos edunmenetyksen kohteena oleva omaisuus on kiinnitetty, edellyttää kiinnityksen haltijan oikeuksien turvaaminen hänen suostumustaan. Myös tästä säädettäisiin pykälässä nykyiseen tapaan.

11 §. *Edunmenetyksen ehkäiseminen tai vähentäminen erityisin toimenpitein.* Pykälässä säädettäisiin korvausvelvollisen määräämisestä ryhtymään korvauksen sijasta tarpeellisiin toimenpiteisiin korvattavan edunmenetyksen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Pykälä liittyy osaltaan yleisempään vesioikeudellisten hankkeiden toteuttamistapaa koskevaan periaatteeseen, joka edellyttää hankkeen toteuttamista vähiten haitallisia

vaikutuksia aiheuttavalla tavalla. Tästä säädetäisiin 2 luvun 7 §:ssä. Myös lupamääräyksiä koskevat säännökset liittyvät periaatteeseen, sillä myös näiden lähtökohtana on hankkeesta aiheutuvien haittojen välttäminen sekä ehkäisevien toimenpiteiden ensisijaisuus rahakorvauksiin nähden.

Pykälä vastaisi asiasisällöltään vesilain nykyistä 11 luvun 13 §:ää, jota on kuitenkin sanonnallisesti ajanmukaistettuna. Pykälässä ei yksilöitäisi sen tarkoittamia toimenpiteitä, vaan kysymykseen voisivat tulla lähtökohtaisesti kaikki toimenpiteet, joilla hankkeen haitallisia vaikutuksia voidaan ehkäistä tai vähentää. Näitä voisivat olla nykyisen lain tavoin esimerkiksi omaisuutta suojaavien laitteiden rakentaminen.

Pykälän soveltaminen ei edellyttäisi edunmenetyksen kärsijän hakemusta, vaan korvasasian käsittelyn yhteydessä toimivaltaisen viranomaisen olisi viran puolesta arvioitava sen soveltaminen. Edellytyksenä olisi nykyiseen tapaan, että ehkäisevien toimenpiteiden kustannukset eivät saisi olla suhteettomasti suurempi kuin mitä edunmenetyksestä maksettavat korvaukset ilman toimenpiteitä olisivat. Lisäksi edellytettäisiin, etteivät ehkäisevien toimenpiteiden tekeminen muodostu korvausvelvolliselle kohtuuttomaksi verrattuna rahalla maksettavaan korvaukseen.

12 §. *Vedensaannin turvaaminen.* Vedenottoa koskevassa pykälässä täydennettäisiin 11 §:n mukaista velvollisuutta ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin hankkeen haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Myös vedenotolle aiheutuvan haitan ehkäiseminen kuuluisi 11 §:n soveltamisalaan, mutta pykälässä laajennettaisiin toimenpiteisiin ryhtymisvelvollisuutta vedensaannin turvaamiseksi tarpeellisten toimenpiteiden osalta. Pykälä ei nimittäin sisältäisi 11 §:n mukaisia toimenpiteiden kustannuksiin ja kohtuullisuuteen liittyviä edellytyksiä. Vedensaannin turvaamiseksi tarpeellisiin korvaaviin toimenpiteisiin olisi korvauksen sijasta ryhdyttävä aina, kun korvaukseen oikeutettu tätä vaatii. Tämä koskisi kuitenkin ainoastaan sellaista vedenottoa huomattavasti vaikeuttavaa hanketta, joka on luvanvarainen.

Pykälän 1 momentti perustuisi vesilain nykyiseen 11 luvun 12 §:n 1 momentin alkuosaan. Nykyisessä säännöksessä olevaa lu-

etteloä korvaavista toimenpiteistä ei kuitenkaan sisällytettäisi momenttiin, vaan siinä viitattaisiin yleisesti vedensaannin turvaamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Nykyiseen tapaan tällaisena toimenpiteenä voisivat tulla kyseeseen esimerkiksi kiinteistön liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon, uuden kaivon rakentaminen tai entisen kaivon syventäminen, vesijohdon jatkaminen tai vedenottamon rakentaminen. Toimenpidettä harkittaessa on otettava huomioon vesihuoltolain säännökset vesihuollon tavoitteista ja järjestämisestä. Näiden mukaisesti ensisijainen keino vedensaannin järjestämiseksi on vesihuoltolaitoksen vesijohtoon liittyminen aina kun tämä on kohtuudella mahdollista. Siten momentin tarkoittamana toimenpiteenä voisi tulla kysymykseen esimerkiksi liittymäjohdon rakentaminen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen ulkopuolelle olevan kiinteistön liittämiseksi laitoksen vesijohtoverkostoon.

Pykälän 2 momentissa olisi vesilain nykyisen 11 luvun 12 §:n 1 momentin toista virkettä vastaava säännös korvausvelvollisen kustannuksella tehtyjen laitteiden ja rakennelmien kunnossapidosta. Momentin mukaan kunnossapitovelvollisuus kuuluisi pääsäännön mukaan edelleen korvaukseen oikeutetulle. Ympäristölupavirasto voisi kuitenkin määrätä myös kunnossapitovelvollisuuden korvausvelvolliselle, jos tämä on olosuhteet huomioon ottaen perusteltua.

Pykälän 3 momentti sisältäisi erityissäännöksen vedensaannin turvaamisesta silloin, kun 1 momentissa tarkoitettu vedenoton vaarantuminen aiheutuu vedenottamon tekemisestä tai käytöstä. Tällaisessa tilanteessa 1 momentin mukaisten korvaavien toimenpiteiden sijasta vedensaanti voitaisiin järjestää antamalla korvaukseen oikeutetulle mahdollisuus saada tarvittava vesi ottamosta. Vesilain nykyistä 11 luvun 12 §:n 2 momenttia vastaavasti, edellytyksenä tälle olisi, että vedensaantioikeus ei aiheuta kohtuuttomia kustannuksia ottamon omistajalle, eikä vaaranna ottamon käyttötarkoitusta. Vedensaantioikeus koskisi enintään korvaukseen oikeutetun aikaisempaa kulutusta vastaavaa vesimäärää ja olisi voimassa niin kauan kuin ottamoa käytetään. Vedensaantiin oikeutetulla olisi myös velvollisuus maksaa saamastaan vedestä ottamon käyttökustannuksiin suhteutettu

hinta. Korvausvelvollinen toisaalta vastaisi veden saantia varten tarvittavan vesijohdon tekemisestä ja kunnossapidosta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin korvaukseen oikeutetun velvollisuudesta osallistua pykälässä tarkoitettujen toimenpiteiden kustannuksiin silloin, kun toimenpiteestä hänelle aiheutuva hyöty on edunmenetystä suurempi. Vesilain nykyistä 11 luvun 12 §:n 3 momenttia asiallisesti vastaavan säännöksen tarkoituksena olisi estää se, että korvaukseen oikeutettu saisi toimenpiteestä perusteetonta etua. Tämän mukaisesti momentissa säädettäisiin, että hyötyä saava korvaukseen oikeutettu voitaisiin velvoittaa kohtuuden mukaan osallistumaan kustannuksiin enintään hänen saamaansa hyötyä vastaavalla osuudella. Säännös koskisi nykyiseen tapaan toimenpiteiden toteuttamiskustannusten lisäksi esimerkiksi laitteiden ja rakennelmien kunnossapitokustannuksia.

Vesilain nykyisessä 11 luvun 11 §:ssä säädetään 3 momenttia muistuttavasta oikeudesta saada korvauksen sijasta käyttöön sähköä vesivoiman käyttöoikeuden luovuttamista vastaan. Käytännössä sähkövoiman saantia koskevat oikeudet perustuvat kuitenkin sopimukseen, ei mainittuun säännökseen, jonka käytännön soveltamisesta ei ole tietoa. Kun otetaan huomioon tämä sekä tosiasia, että tavallisesti tiloihin ei suoraan kuulu vesivoimaoikeutta, säännöstä ei lakiin otettaisi. Tarvittaessa mahdollinen vesivoimaoikeuden menetys korvataan tavalliseen tapaan kuten muutkin edunmenetykset.

13 §. *Korvausten maksaminen.* Pykälässä säädettäisiin korvauksen maksamisesta määräämisestä korvauspäätöksen yhteydessä. Pykälän 1 momentissa olisi kaikkia korvaustilanteita vastaava yleissäännös, jonka mukaan korvausvelvollisuutta koskevassa ratkaisussa olisi aina määrättävä korvauksen suorittamisajasta ja suorittamistavasta, eli eräpäivästä. Momentti olisi yhdenmukainen vesilain nykyisen 11 luvun 14 §:n 1 momentin kanssa.

Pykälän 2 momentissa olisi pääsääntö, jonka mukaan korvaus on määrättävä maksettavaksi yhdellä kertaa. Määräajoin korvaus voitaisiin määrätä maksettavaksi vain, jos tähän on erityisiä syitä. Määräajoin maksettavaan korvaukseen voitaisiin korvauksen saa-

jan vaatimuksesta liittää vakuus. Momentti olisi yhdenmukainen vesilain nykyisen 11 luvun 10 §:n kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin korkolain (633/1982) mukaisen viivästyskoron määräämisestä niissä tapauksissa, joissa maksuvelvollisuutta ei täydetä eräpäivään mennessä. Momenttia vastaava säännös lisättiin vesilain 11 luvun 14 §:n 2 momenttiin lailla 553/1994. Säännöksen mukaan myös viivästyskorke määrättäisiin viran puolesta niin kertakaikkisten korvausten kuin määrärajojen maksettavien korvausten osalta.

Pykälän 4 momenttiin sisältyisi vesilain nykyinen 11 §:n 14c §:n säännös koron määräytymistä tilanteissa, joissa vesilain mukaisesta korvauksesta päätetään lupamenettelystä erillään. Säännös lisättiin lakiin muutoksella 553/1994, jolloin koron osalta poikkeamista pääsäännöstä perusteltiin sillä, että korkolain mukaisen viivästyskoron periminen ei ole perusteltua säännöksen tarkoittamissa tilanteissa, joissa on kysymys laillisen toiminnan aiheuttamasta vahingosta. Määrärajojen maksettavien korvausten yhteydessä säännöstä sovelletaan vain niihin maksueriin, jotka kohdistuvat korvauspäätöstä edeltävään aikaan. Myöhempien maksuerien osalta lyyssymys eräpäivästä jäisi tapauskohtaisesti määrättäväksi.

14 §. *Korvausvelvollisuuden aiheuttavan toimenpiteen aloittaminen.* Pykälä vastaisi asiasisällöltään vesilakiin lain muutoksella 553/1994 lisättyä 11 luvun 14 a §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan korvauksista lupa-asian yhteydessä määrättäessä olisi samalla annettava määräykset siitä, milloin luvun mukaisiin korvausvelvollisuuden synnyttäviin toimenpiteisiin saadaan ryhtyä. Lupapäätös tulisi ymmärtää nykyiseen tapaan laajasti niin, että varsinaisten lupien lisäksi sillä tarkoitettaisiin niistä erillään myönnettäviä pakko-toimioikeuksia.

Pykälän 2 momentissa olisi pääsääntö, jonka mukaan kertakaikkinen korvaus olisi nykyiseen tapaan maksettava tai talletettava ympäristölupaviraston määräämänä aikana. Säännöksen nojalla ympäristölupavirasto voi määrätä korvauksen eräpäivän muutoinkin kuin viittaamalla lainkohdan asettamaan tarkarajaan eli toimenpiteisiin ryhtymiseen. Poikkeuksen muodostaisivat ne tilanteet,

joissa toimenpiteet voidaan lain mukaisesti aloittaa ennen lupapäätöksen lainvoimaisuutta ja korvausten maksamista. Näitä olisivat 3 luvun 15 §:n mukaiseen valmistelulupaan sekä 11 luvun 17 §:n mukaiseen kaksivaiheiseen menettelyyn perustuvat toimenpiteet. Momentin nojalla asianomaisilla olisi myös mahdollisuus sopia toimenpiteen aloittamisesta ennen korvauksen maksamista tai tallettamista. Korvaus olisi kuitenkin maksettava viimeistään vuoden kuluttua päätöksen lainvoimaisuudesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin koron määräytymisestä valmisteluluvan ja kaksivaiheisen menettelyn yhteydessä, jotka 2 momentin mukaan muodostaisivat poikkeuksen momentin pääsäännöstä. Näiden lisäksi säännös koskisi luvanvaraisia toimenpiteitä, joihin ei ole lupaa. Korvauksen määräytymisestä näissä tilanteissa säädettäisiin yhdenmukaisesti vesilain nykyisen 11 luvun 14a §:n 3 momentin kanssa. Momentti sisältäisi myös vesilain nykyisessä 11 luvun 14a §:n 4 momentissa olevan momentin soveltamista määräajoin maksettavissa korvauksissa koskevan rajauksen.

15 §. *Korvauksen palauttaminen.* Korvauksen palauttamista koskeva pykälä vastaisi vesilain nykyistä 14 luvun 14b §:ää. Palauttamista koskevaa sääntelyä ei voida jättää yleisen lunastuslainsäädännön varaan sen vuoksi, että säännös koskisi lunastuskorvauksen lisäksi muitakin korvauksia. Säännöksellä on myös ollut käytännön merkitystä, minkä vuoksi se otettaisiin uuteenkin lakiin.

Säännöksessä on kysymys perusteettoman edun palautustilanne, joka saattaa syntyä esimerkiksi silloin kun hanke jää toteuttamatta, vaikka ennen toteuttamisen aloittamista maksettavaksi määrätyt korvaukset on jo maksettu. Tällaisessa tilanteessa hankkeesta vastaavalla olisi säännöksen nojalla oikeus vaatia korvauksen palauttamista hakemuksella ympäristölupavirastossa. Korvauksen palauttaminen hakemuksen perusteella olisi pääsääntö, josta ympäristölupavirasto tai muutoksenhakuviranomainen voisi kuitenkin poiketa ottaen huomioon perusteetta tai liikaa maksetun määrän vähäisyys ja olosuhteet. Säännöksen tarkoittamia muita olosuhteita olisivat esimerkiksi kohtuusnäkökohdat. Korvauksen saaja on esimerkiksi saattanut

hyvässä uskossa käyttää korvauksen, jolloin sen palauttaminen voisi aiheuttaa kohtuuttomana pidettäviä vaikeuksia.

16 §. *Kiinnitetylle omaisuudelle maksettava korvaus.* Pykälään koottaisiin säännökset korvauksen maksamisesta silloin, kun korvausvelvollisuus kohdistuu kiinnitettyyn olevaan omaisuuteen. Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat vesilain nykyistä 11 luvun 15 §:ää ja 3 momentti 11 luvun 16 §:ää. Pääsääntönä olisi edelleen, että panttioikeuden haltijan suojaamiseksi kiinnitetylle omaisuudelle maksettavaksi määrättävä korvaus talletetaan lääninhallitukseen. Tästä säädettäisiin 1 momentissa, jonka mukaan panttioikeuden haltijalla olisi myös talletettuun korvausmäärään yhtäläinen oikeus kuin hänellä oli panttioikeuden kohteena olleeseen omaisuuteen.

Kaikissa tilanteissa panttioikeuden haltijan oikeussuoja ei kuitenkaan edellytä korvauksen tallettamista. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun korvattava edunmenetys on niin vähäinen, että se ei sanottavasti heikennä vakuuden arvoa. Poikkeuksesta 1 momentin pääsäännöstä tällaisia tilanteita varten säädettäisiin 2 momentissa. Momentissa säädettäisiin myös pantinhaltijan suostumuksesta, joka syrjäyttäisi 1 momentin mukaisen tallettamisvaatimuksen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa hankkeesta aiheutuva edunmenetys kohdistuisi kiinnitettyyn olevaan omaisuuteen, mutta hankkeesta koituu hyötyä saman omistajan muille kiinteistöille tai muulle itsenäiselle hankkeelle. Momentin mukaan edunmenetyksestä tällöin maksettava korvaus olisi talletettava 1 momentissa säädetyllä tavalla, ellei 2 momentista muuta johdu.

17 §. *Yhteisvastuu ja takautumisoikeus.* Vesilain nykyistä 11 luvun 17 §:ää vastaavassa pykälässä säädettäisiin useamman hankkeeseen osallistujan velvollisuuksista vastata hankkeesta aiheutuvista velvoitteista. Ulkopuolisiin nähden hankkeen toteuttajat muodostavat yhden tahon, joka vastaa hankkeen toteuttamisesta ja pykälän mukaan myös maksettavaksi määräytyistä korvauksista. Pykälä koskisi ainoastaan sellaisia hankkeita, joita ollaan toteuttamassa yhdessä, eikä sitä voida soveltaa esimerkiksi erillisiin toiminnanharjoittajiin sillä perusteella, että toimintojen vaikutukset kohdistuvat saman ve-

sialueeseen

18 §. *Oikeus korvaukseen omaisuuteen kuuluvana etuna.* Vesilain nykyistä 11 luvun 18 §:ää vastaavassa pykälässä säädettäisiin määräajoin maksettavan korvauksen kiinteistösidonnaisuudesta. Säännöksen mukaan tällainen korvaus olisi edelleen erottamaton osa sitä omaisuutta, jolle aiheutuvan edunmenetyksen korvaamiseksi se on määrätty.

19 §. *Vuokramaksun alentaminen.* Vesilain nykyistä 11 luvun 19 §:ää vastaavassa pykälässä säädettäisiin vuokralaisen oikeudesta saada alennusta vuokraan hyvityksenä vesilain mukaisesta toimenpiteestä aiheutuvalla alueen osan hallinnan tai käyttömahdollisuuden menettämiselle. Nykyistä säännöstä täsmennettäisiin niin, että se selvemmin koskisi muitakin kuin maanvuokralaissa tarkoitettuja vuokramiehiä. Näin muotoiltuna pykälä koskisi myös huoneenvuokralain mukaista vuokralaista. Selkeyden vuoksi pykälään myös lisättäisiin oikeuspaikkaa koskeva säännös, jonka mukaan asian käsittelisi käräjäoikeus. Tällä varmistettaisiin, ettei synny väärinkäsitystä siitä, että pykälän tarkoittama asia käsiteltäisiin vesiasiana ympäristölupavirastossa.

20 §. *Korvausvelvollisuuden poistaminen.* Vesilain nykyistä 11 luvun 21 §:n 2 momenttia vastaavassa pykälässä säädettäisiin luvanhaltijan oikeudesta hakea luvan raukeamista hänen oikeussuojansa tätä edellyttäessä. Säännös koskisi tilanteita, joissa korvausvelvollisuus on syntynyt jo ennen toiminnan aloittamista. Tällaisessa tapauksessa ei ole perusteltua, että lainvoimaisesti määrätty korvausvelvollisuus pysyy voimassa, koska korvauksen perusteena olevaa edunmenetystäkään ei aiheudu.

21 §. *Korvaussäännösten soveltaminen ojitukseen.* Vesilain nykyistä 11 luvun 20 §:ää vastaavassa pykälässä säädettäisiin korvaussäännösten soveltamisesta ojitusta koskeviin asioihin. Luvanvaraisessa ojituksessa luvun säännökset tulevat sovellettavaksi kokonaisuudessaan. Muiden ojitushankkeiden osalta sen sijaan sovellettaisiin nykyiseen tapaan ainoastaan pykälässä erikseen yksilöityjä luvun säännöksiä.

14 luku. Valvonta ja hallintopakko

1 §. *Valvontaviranomaiset.* Pykälässä mää-

riteltäisiin vesilain laillisuusvalvonnasta vastaavat viranomaiset. Laillisuusvalvonnalla tarkoitetaan lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa, mikä on eri asia kuin yleisen edun valvonta vesilain mukaisissa asioissa. Laillisuusvalvonta kattaa myös lupien ja lupamääräysten noudattamisen valvonnan. Valvontaviranomaisia olisivat nykyiseen tapaan alueellinen ympäristökeskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Valvontaviranomaisten välistä toimivaltaa ei lain tasolla ole mahdollista jakaa, vaan toimivalta olisi jatkossakin päällekkäinen.

Ministeriötasolla vastuu valvonnan ohjauksesta olisi edelleen ympäristöministeriöllä, joka yleishallinnollisesti ohjaa alueellisia ympäristökeskuksia. Pykälässä olisi tästä säännös sen vuoksi, että asiasta ei säädetä muualla laissa. Ympäristöministeriö ei olisi lain tarkoittama valvontaviranomainen, vaan pykälässä säädetty ministeriötason vastuu rajoittuisi valvonnan ja sen järjestämisen yleiseen ohjaukseen. Pykälän mukaan ohjaus tapahtuisi asetuksella, jossa voidaan tarkemmin säätää valvontaan ja sen järjestämiseen liittyvistä menettelyistä. Asetuksenantovaltuus korvaisi ympäristöministeriöllä nykyisen vesilain 21 luvun 1 §:n nojalla olevan ohjeidenantovaltuuden. Ympäristöministeriön ohjeita laillisuusvalvonnasta ei käytännössä ole annettu. Perustuslaki huomioon ottaen valvontaohjeiden kaltaiset normit tulisi antaa asetuksena.

2 §. *Toimet rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi ja toiminta rikosasiassa.* Pykälässä lueteltaisiin valvontaviranomaisen käytössä olevat toimenpiteet silloin, kun se havaitsee lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä rikottavan. Vaikka kysymys on oikeuksista, valvontaviranomaisella olisi myös velvollisuus ryhtyä pykälän tarkoittamiin toimenpiteisiin.

Pykälän 1 momentti olisi yhdenmukainen vesilain nykyisen 21 luvun 2 §:n 1 momentin kanssa. Pykälässä lueteltaisiin valvontaviranomaisen käytössä olevat toimenpiteet. Näitä olisivat kehottaminen lopettamaan säännösten tai määräysten vastainen menettely, hallintopakkosian käynnistäminen sekä poliisille ilmoittaminen esitutkintaa varten. Luetellut toimenpiteet eivät olisi vaihtoehtoisia vaan niitä kaikkia voitaisiin käyttää rinnakkain.

Nykyiseen lakiin verrattuna poliisille ilmoittamisesta koskevasta säännöksestä on ehdotettu poistettavaksi edellytys, jonka mukaan ilmoittaminen ei ole tarpeen, jos yleinen etu ei vaadi syytteen nostamista. Tämä liittyy viireillä olevaan ympäristör rikoksia koskevien säännösten uudistamiseen, jonka yhteydessä yleisen edun kriteeri on tarkoitus poistaa muun muassa vesilaista.

Nykyisen lain tavoin hallintopakkoasioista päättäisi 4 §:n mukaan ympäristölupavirasto, eikä valvontaviranomaisella itsellään olisi mahdollisuutta pakkokeinojen käyttämiseen. Kun otetaan huomioon muun muassa hallintopakkoasioiden monimutkaisuus laajemmista asioissa ja valvontaviranomaisen puolueettomuuden säilymisen tärkeys riitaluonteisissa valvonta-asioissa, hallintopakosta päättäminen on perusteltua pysyttää ympäristölupavirastolla. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella olisi kuitenkin perusteltua olla mahdollisuus väliaikaisesti keskeyttää selvästi lainvastainen pienimuotoinen toiminta, kuten ruoppaus, ennen hallintopakkoasian viireillepanoa. Tätä varten 2 momenttiin lisätäisiin maa-aineslain 15 §:n kaltainen säännös, jonka mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella tai sen määräämällä viranhaltijalla olisi mahdollisuus keskeyttää toiminta sopivaksi katsomallaan tavalla. Tämä oikeus kuitenkin rajattaisiin koskemaan toimintaa, josta 2 luvun 14 §:n mukaan on annettava ennen aloittamista tieto alueelliselle ympäristökeskukselle. Keskeytys olisi väliaikainen toimenpide ja edellyttäisi, että kunnan ympäristönsuojeluviranomainen viivytyksettä käynnistää pysyvämmät pakkotoimet tekemällä ympäristölupavirastolle hakemuksen 4 §:n mukaisesta hallintopakosta. Hakemuksen 4 §:n mukaisesta hallintopakosta voisi aina tehdä myös alueellinen ympäristökeskus tai se, jolla 9 §:n mukaan olisi viireillepano-oikeus, jolloin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen hakemus ei enää välttämättä olisi tarpeen.

3 §. *Tiedonsaanti ja tarkastusoikeus.* Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisen oikeudesta saada tietoa ja tehdä tarkastuksia valvontaa varten. Pykälä perustuisi vesilain nykyiseen 21 luvun 2 §:n 2 momenttiin, jota on kuitenkin soveltuvin osin muokattu vastaamaan ympäristönsuojelulain 83 §:ää. Asi-

allisesti tämä ei merkitsisi suurta muutosta vallitsevaan oikeustilaan. Uutta olisivat kuitenkin säännökset tiedonsaantioikeudesta ja kotirauhaa koskevasta rajauksesta. Säännös koskisi myös valvontaviranomaisen määräämiä virkamiehiä tai viranhaltijoita. Oikeuskäytännössä näiden on kuitenkin katsottu kuuluvan säännöksen piiriin, mutta selkeyden vuoksi asia on mainittu myös pykälässä. Kotirauhaa koskeva rajaus perustuisi ympäristönsuojelulain 83 §:n 3 momenttiin ja yhdenmukaisesti tämän kanssa koskisi ainoastaan kotirauhan piiriin kuuluvaa tilaa, eli lähinnä rakennusten sisätiloja, ei sen sijaan esimerkiksi pihapiiriä. Asianomaisen suostumuksella 1 momentin mukaisia toimenpiteitä voitaisiin tehdä myös kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa.

4 §. *Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen.* Pykälä vastaisi asiallisesti vesilain nykyistä 21 luvun 3 §:ää sillä erotuksella, että uhkasakkoa ja teettämisuhkaa koskeva säännös erotettaisiin omaksi pykäläkseen. Pykälän 1 momentin tarkoittamat kiellot ja määräykset olisivat hallintopakon päävelvoitteita, joita tehostettaisiin 5 §:n perusteella uhkasakolla, teettämisuhalla tai keskeyttämisuhalla. Ympäristönsuojelulain 84 §:n 3 momentin viittaussäännöksen kautta säännöstä sovellettaisiin myös sekahankkeissa.

Pykälän 1 momentista poistettaisiin vesilaissa nykyisin oleva viranomaisen ilmoitus, joten jatkossa myös viranomaisaloitteiset pakkotoimet edellyttäisivät hakemusta. Pykälän 1 momentin mukainen oikeus pakkokeinojen käytön hakemiseen kuuluu yleisesti valvontaviranomaisille ja koskisi näin 1 §:n kautta myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaista. Tilanteet, joissa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen olisi tarve käynnistää pakkotoimet kuntaa kohtaan, ovat niin poikkeuksellisia, että niistä ei ole tarpeen ottaa erityissäännöstä lakiin.

Oikeuskäytännössä on katsottu, että vesilain mukaisia pakkotoimia voidaan käyttää myös sellaista kiinteistönomistajaa kohtaan, joka ei itse ole lainvastaista toimenpidettä tehnyt. Asian selventämiseksi tästä otettaisiin nimenomainen säännös pykälän 1 momenttiin. Pykälän 1 momentti ei sisältäisi vesilain 21 luvun 3 §:n 1 momentissa nykyisin olevaa mahdollisuutta asianomaisen oikeuttamisesta

suorittaa itse tarvittava oikaisu-toimenpide. Pykälän mukaan tällainen oikeus voitaisiin antaa ainoastaan valvontaviranomaiselle. Yksityiselle annettava teettämishuika on muun muassa toimenpiteen kohteena olevan oikeusturvan kannalta kyseenalainen ja sen vuoksi siitä luovuttavaisiin.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin säännös muiden asianosaisten ja viranomaisten kuulemisesta tarvittaessa. Pykälän 3 momentti olisi yhdenmukainen vesilain nykyisen 21 luvun 3 §:n 2 momentin kanssa sillä erotuksella, että viittaus uhkasakkolain soveltamiseen siirrettäisiin 5 §:ään. Pykälän 3 momentissa olisi myös vesilain nykyistä 16 luvun 25 §:n 3 momenttia vastaava säännös päätöksen tiedoksiannosta, joka tehtäisiin hallintolain 60 §:n mukaisena todisteellisena tiedoksiannona.

Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta puolestaan säädettäisiin 15 luvussa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten mahdollisuudesta hallintopakon käyttämiseen ojitusasioissa säädettäisiin 5 luvussa.

5 §. *Uhkasakko sekä teettämishuika ja keskeyttämishuika.* Pykälään on koottu uhkasakko sekä teettämishuika ja keskeyttämishuikaa koskevat säännökset. Yhdenmukaisesti ympäristönsuojelulain kanssa 4 §:ssä tarkoitettua kieltoa tai määräystä olisi aina tehostettava uhkasakolla tai teettämishuikalla. Tällä pyritään muun muassa varmistamaan se, ettei kiellon tai määräyksen luonteesta hallintopakkoasiana synny epäselvyyttä. Poikkeustapauksissa, joissa tämä on tarpeetonta sen vuoksi, että kiellon tai määräyksen noudattamisesta ei ole epäilystä, uhkaa ei kuitenkaan tarvitsisi määrätä.

6 §. *Toimenpiteet haitan tai vaaran poistamiseksi.* Pykälän 1 momentti olisi yhdenmukainen vesilain nykyisen 21 luvun 3 a §:n kanssa. Pykälässä nykyisin oleva viittaus täytäntöönpanosta kuitenkin siirrettäisiin 7 §:ään.

Pykälän 2 momentti perustuisi nykyisen vesilain 21 luvun 3 b §:n 1 momenttiin. Säännös antaisi viranomaiselle oikeuden ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin jo ennen hallintopakkoasian käynnistämistä turvallisuudelle, terveydelle tai tärkeälle yleiselle edulle taikka toisen omaisuudelle aiheutuvan haitan ja vaaran ehkäisemiseksi. Kysymys olisi vi-

ranomaisen oikeudesta, mutta vastaavasti kuin 2 §:n kohdalla todettiin, tällaisessa tilanteessa viranomaisella olisi myös velvollisuus ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Säännöksen tarkoittamia toimenpiteitä ei yksilöitäisi, vaan nämä riippuvat toimenpiteen tai laiminlyönnin luonteesta. Nykyisestä laista poiketen säännös koskisi myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaista. Tarvittavan toimenpiteen tai laiminlyönnin luonteesta riippuisi myös se, kumpi valvontaviranomaisista toimenpiteisiin ryhtyy. Vaikka viranomaisten toimivalta on päällekkäinen, on selvää, että varsinkin laajamittaisimmassa hankkeissa konkreettisiin toimenpiteisiin ryhtyminen kuuluisi alueelliselle ympäristökeskukselle. Säännöstä täydentää kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella 2 §:n 2 momentin mukaan oleva keskeyttämisoikeus. Vaikka molemmissa on kysymys lainvastaisen toiminnan keskeyttämisestä, säännösten soveltamistilanteet olisivat hyvin erilaiset. Nyt käsillä oleva säännös kattaisi kaiken vesilain soveltamisalaan kuuluvan toiminnan, kun 2 §:n 2 momentti rajoittuisi vain pienimuotoiseen toimintaan, joka ei edellyttäisi ympäristölupaviraston lupaa.

Nykyisessä sääntelyssä jää epäselväksi, millä tavoin säännöksen tarkoittama välittömästi uhkaavan haitan tai vaaran torjumiseksi tehtävä toimenpide muutetaan pysyvämmäksi. Tilanteen korjaamiseksi pykälän 3 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan toimenpiteen suorittaneen valvontaviranomaisen tulee toimenpiteen jälkeen viivytyksettä tehdä ympäristölupavirastolle hakemus 4 §:n 1 momentissa tarkoitettujen pakko-toimien käytöstä, jollei tämä ole tarpeetonta. Pysyvämpiä pakkotoimia ei tarvita lähinnä silloin, jos vaara tai uhka on pysyvästi torjuttu jo tehdyllä toimenpiteellä.

Pykälään ei otettaisi vesilain 21 luvun 3 b §:n 2 momentissa nykyisin oleva muutoksenhakusäännöstä. Näin päätökseen ei voitaisi hakea erikseen muutosta, vaan tämä tehtäisiin 4 §:n mukaisen ympäristölupaviraston päätöksen kautta. Tämän vuoksi 3 momenttiin lisättäisiin vaatimus asian käsittelystä ympäristölupavirastossa kiireellisenä.

7 §. *Teettämiskustannukset.* Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 21 luvun 4 §:ää. Pykälän 1 momentissa mainitun uhkasakkolain 17 §:n

mukaan teettämiskustannukset maksetaan etukäteen valtion tai kunnan varoista ja peritään velvoitetulta ulosottotoimin. Säännös on tarpeen, sillä teettämishankkeiden toteuttaminen ei pelkkä 4 §:n mukainen oikeuden saaminen ole riittävää, vaan myös kustannusten perimistä koskeva pykälä on tärkeä. Uhkakakkolain syrjäyttäminen käräjäoikeusprosessilla ei olisi yksinkertaista ja saattaisi olla oikeusturvan kannalta ongelmallista. Pykälässä ei olisi erillistä mainintaa yksityiselle annettua teettämisoikeudesta, sillä tällaista ei 4 §:n mukaan enää voitaisi antaa. Kustannukset omalla maalla tehtävistä toisen aiheuttaman lainvastaisen tilan korjaamisesta perittäisiin riita-asiana käräjäoikeudessa, ei uhkasakkolain mukaisen menettelyn kautta.

8 §. *Toimenpiteet valmistumisilmoituksen johdosta.* Pykälässä säädettäisiin alueellisen ympäristökeskuksen toimenpiteistä 3 luvun 17 §:n mukaisen valmistumisilmoituksesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin valmistumisilmoituksesta tiedottamisesta silloin, kun kysymys on muusta kuin vähäisestä hankkeesta. Säännös liittyisi lopputarkastusmenettelystä luopumiseen ja sen tarkoituksena on varmistaa, että hankkeen valmistuminen tulee yleisesti tietoon. Tämä on välttämätöntä muun muassa sen vuoksi, että valmistumisilmoituksesta alkaa kulua lupamääräysten tarkistamiselle 3 luvun 20 §:n 2 momentissa asetettu kymmenen vuoden määräaika. Tiedon saanti hankkeen valmistumisesta on tarpeen myös sen vuoksi, että asianosaiset voivat arvioida tarvetta hakea korvauksia 13 luvun 5 §:n nojalla.

Valvontaviranomaisen velvollisuudet ja oikeudet hankkeen toteuttamisen valvonnassa eivät kytkeytyisi valmistumisilmoitukseen. Lain mukainen valvonta kattaisi hankkeen toteuttamisen sekä ennen ilmoituksen tekemistä että sen jälkeenkin. Lopputarkastuksesta luopumiseen liittyen pykälän 2 momentissa kuitenkin säädettäisiin selvyiden vuoksi, että valvontaviranomainen voi tarvittaessa ryhtyä käytettävissään oleviin toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko hanke toteutettu lupamääräysten mukaisesti. Näihin toimenpiteisiin kuuluisi muiden ohella hallintolain 39 §:n mukaisen tarkastuksen tekeminen.

9 §. *Vireillepano.* Pykälään otettaisiin ympäristönsuojelulain 92 §:ää vastaava säännös

vireillepano-oikeudesta. Pykälä tulisi sovellettavaksi, jos valvontaviranomainen ei itse käynnistä 4 §:n mukaista menettelyä.

Vireillepano-oikeus olisi asianosaisilla eli niillä, joiden etua tai oikeutta asia koskee. Oikeus olisi myös erällä rekisteröidyillä yhdistyksillä ja säätiöillä, joilla 15 luvun mukaan on myös muutoksenhakuoikeus. Tällaisia olisivat yhdistykset ja säätiöt, joiden tarkoituksena sääntöjen mukaan on ympäristön, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka sääntöjen mukaiselle toiminta-alueelle kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset kohdistuvat.

Vireillepano-oikeus olisi lisäksi toiminnan sijaintipaikan kunnalla sekä niillä kunnilla, joiden alueelle toiminnan vaikutukset kohdistuvat. Kunnan yleistä puhevaltaa käyttäisi kunnanhallitus, jos kunta ei muuta ole päättänyt. Lisäksi muilla yleistä etua valvovilla viranomaisilla olisi oma vireillepano-oikeus omalla toimialueellaan.

Pykälän mukainen vireillepano tapahtuisi hallintolain mukaisesti.

15 luku. Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

1 §. *Muutoksenhaku.* Pykälä sisältäisi yleiset säännökset muutoksenhausta lain nojalla tehtyihin päätöksiin. Pykälä perustuisi vesilain nykyiseen 17 luvun 1 §:n 1 momenttiin, jota täydennettäisiin oikaisumenettelyä koskevalla 3 momentilla. Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin lisäksi muutoksenhakua Vaasan hallinto-oikeuden päätökseen koskeva säännös. Nykyinen valituskirjelmän kopioita koskeva säännös on asetukseen kuuluvana poistettu.

Pykälän mukainen menettely, jossa valituskirjelmä toimitetaan muutoksenhakuviranomaisen sijasta lupaviranomaiselle, poikkeaisi hallintolainkäyttölain mukaisesta pääsäännöstä. Järjestely on aiheuttanut myös väärinkäsityksiä. Järjestely on kuitenkin sekä menettelyn jouduttamiseksi että valittajien oikeusturvan kannalta perusteltu. Valitusasiakirjat jouduttaisiin joka tapauksessa vastinevaiheessa toimittamaan lupaviranomaiselle tai kuntaan nähtäväksi, mikä lisäisi pos-

tiliikennettä ja myös käytännössä pidentäisi vastineaikaa ja tätä kautta valituksen kokonaiskäsitelyaikaa. Valittajan oikeusturvan kannalta on tärkeää, että asiakirjat ovat tutustumista varten mahdollisimman lähellä asianosaisia. Lupavirastossa on myös paras tietämys asian yksityiskohdista kuten vastapuolista. Ympäristölupavirastoissa järjestelyn aiheuttamaa lisätyötä ei ole koettu ongelmalliseksi. Sen sijaan kunnissa järjestelyä on pidetty jossain määrin vieraana. Vesilain mukaisia asioita kunnissa käsitellään kuitenkin vähän verrattuna ympäristönsuojelulain mukaisiin asioihin. Edellä esitetty huomioon ottaen nykyinen käytäntö säilytettäisiin, vaikka muunlaista ratkaisua on perusteltu muun muassa tuomioistuinten uskottavuuden lisäämisellä ja oikeusturvanäkökohdilla. Tällainen muutos väistämättä johtaisi valitusten käsitelyaikojen pidentymiseen ja Vaasan hallinto-oikeuden työmäärä lisääntymiseen suhteettomasti. Vireillä olevan ympäristönsuojelulain muutoksen tavoin nyt käsillä olevan pykälän mukainen menettely rajattaisiin kuitenkin vain lupa-asioihin.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muutoksenhausta erilliseen tarkkailusuunnitelman sekä kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelman ja kalatalousmaksun käyttösuunnitelman hyväksymistä koskevaan päätökseen. Muutosta näihin päätöksiin haettaisiin tekemällä oikaisuvaatimus ympäristölupavirastolle. Ympäristölupaviraston päätöksestä voitaisiin edelleen valittaa Vaasan hallinto-oikeuteen. Säännös vastaisi menettelyä, joka tarkkailusuunnitelmien osalta lisättiin nykyiseen vesilakiin vesienhoidon järjestämisestä annetun lain säätämisen yhteydessä.

2 §. *Valitusoikeus.* Valitusoikeutta koskeva pykälä vastaisi vesilain nykyistä 17 luvun 1 §:n 2 momenttia. Pykälän 1 kohta koskisi kaikkia asianosaisia, myös muita kuin yksityishenkilöitä. Tällaisia asianosaisia voivat olla esimerkiksi yhteisalueet, osakaskunnat ja kalastusalueet. Pykälän 2 kohdan mukaista järjestöjen valitusoikeutta täsmennettäisiin niin, että valitusoikeus koskisi järjestön sääntöjen mukaista toiminta-aluetta. Pykälän 5 kohta kattaisi muun muassa alueellisen ympäristökeskuksen ja työvoima- ja elinkeinokeskuksen kalatalousviranomaisena, joten lakiin ei ole tarpeen ottaa vesilain 17 luvun 4

§:n 1 momentin kaltaista erillistä säännöstä näiden valitusoikeudesta ojitustoimituksen päätökseen.

3 §. *Kuuleminen valituksen johdosta.* Pykälän 1 ja 2 momentti perustuisivat vesilain nykyiseen 17 luvun 3 §:ään, joka sovitettaisiin yhteen ympäristönsuojelulain vastaavan säännöksen kanssa ottaen huomioon vireillä oleva ympäristönsuojelulain muutos. Momentit on kirjoitettu soveltuvin osin yhdenmukaisiksi ympäristönsuojelulain uuden 98 §:n kanssa.

Nykyiseen lakiin verrattuna pykälässä olisi kaksi asiallista muutosta, jotka molemmat sisältyvät myös mainittuun ympäristönsuojelulain muutokseen. Ensinnäkin lupaviranomaisen pakollisesta lausunnon antamisesta luovuttaisiin. Lausunnon pyytäminen viranomaiselta, joka on antanut valituksenalaisen päätöksen, on aiheuttanut jossain määrin hämmennystä muutoksenhakijoissa. Päätöksen perustelut tulisi sisällyttää jo itse päätökseen. Jatkossa lausunto annettaisiin vain, kun muutoksenhakuviranomainen sitä pyytää. Tästä otettaisiin nimenomainen säännös pykälän 3 momenttiin. Säännös on tarpeen, sillä hallintolainkäyttölain mukaan kuuleminen on pakollista. Toiseksi asiakirjojen nähtävillä oloaikaa lyhennettäisiin 14 päivään valitusajan päättymisestä. Tavoitteena on näin nopeuttaa asian käsittelyä.

Pykälän 1 momenttia muutettaisiin lisäksi niin, että tiedoksiannossa viitattaisiin hallintolakiin. Pykälän 2 momenttia selkeytettäisiin niin, että valitusasiakirjat on toimitettava viipymättä Vaasan hallinto-oikeudelle, viimeistään kuitenkin 30 päivän kuluttua vastineen antamisajan päättymisestä.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin ojitustoimitusta koskeva vesilain nykyinen 17 luvun 4 §:n 2 momentti.

4 §. *Menettely muutoksenhakutuomioistuimessa.* Pykälään koottaisiin hallintolainkäyttölakia täydentävät ja siitä poikkeusta merkitsevät säännökset menettelystä muutoksenhakutuomioistuimessa. Pykälän 1 momentti vastaisi vesilain nykyistä 17 luvun 13 §:ää. Vaasan hallinto-oikeuden tarkastus on käytännössä ollut tärkeä menettely ja se säilytettäisiin edelleen. Säännöstä on sanonnallisesti muokattu ympäristönsuojelulain 99 §:n 1 momentin mukaiseksi

Pykälän 2 momenttiin otettaisiin ojitustoitusta koskevaa vesilain nykyistä 17 luvun 5 §:ää vastaava säännös.

Pykälän 3 momentin alkuosa vastaisi vesilain nykyistä 17 luvun 7 §:n 1 momenttia. Säännös olisi yhdenmukainen ympäristönsuojelulain 99 §:n 2 momentin kanssa.

Pykälän 4 momentti vastaisi vesilain nykyistä 17 luvun 7 §:n 2 momenttia, josta kuitenkin poistettaisiin säännökset jäljennöksen toimittamisesta erikseen mainituille viranomaisille. Tämä korvattaisiin yleisellä valtuudella asetuksella säätää asiasta. Asetuksessa voitaisiin säätää muun muassa siitä, kenelle päätökset toimitetaan muun muassa rekisteröintiä varten.

5 §. *Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä tehty valitus.* Pykälässä olisivat erityissäännökset menettelystä haettaessa muutosta Vaasan hallinto-oikeuden antamaan päätökseen. Pykälän 1 momentti vastaisi vesilain nykyistä 17 luvun 10 §:ää. Pykälän 5 momentti vastaisi vesilain nykyistä 17 luvun 11 §:ää, josta kuitenkin 4 §:n 4 momentin tavoin poistettaisiin säännökset jäljennöksen toimittamisesta erikseen mainituille viranomaisille. Myös korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen osalta tästä säädettäisiin asetuksella.

6 §. *Päätöksen täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta.* Pykälässä säädettäisiin päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. Pääsäännön mukaan täytäntöönpano ei ole mahdollista ennen kuin päätös on lainvoimainen. Tätä koskevasta poikkeuksesta lupapäätöksen yhteydessä säädettäisiin valmistelupaa koskevassa 3 luvun 15 §:ssä. Pykälän 1 ja 2 momentissa puolestaan säädettäisiin muutoksenhakuviranomaisen mahdollisuudesta määrätä päätös pantavaksi täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

Pykälän 1 momentissa olisi vesilain nykyistä 17 luvun 12 §:ää vastaava säännös, jonka mukaan hallintolainkäyttölain 6 luvun mukaiset säännökset lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpanosta eivät pääsääntöisesti tule sovellettaviksi vesilain mukaisessa muutoksenhaussa. Hallintolainkäyttölaki kuitenkin mahdollistaa tietyin edellytyksin myös lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpanon ilman erillistä päätöstä. Vesilaissa täytäntöönpanon edellytyksenä

olisi aina nimenomainen päätös.

Pykälän 2 momentti vastaisi vesilain nykyistä 17 luvun 9 §:ää. Momenttia on kuitenkin sanonnallisesti muokattu vastaamaan soveltuvien osin vireillä olevaa ympäristönsuojelulain muutosta. Momenttiin myös lisättäisiin säännös, jonka mukaan täytäntöönpanomääräys voitaisiin antaa lupapäätöstä suppeampana. Säännös mahdollistaisi rajoitettujen toimien aloittamisen. Vesilain nykyisessä 17 luvun 9 §:n 1 momentissa oleva säännös korkeimman hallinto-oikeuden mahdollisuudesta kumota täytäntöönpanomääräys olisi pykälän 3 momentissa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin hallintopakkoapäätöksen täytäntöönpanosta. Vesilain nykyistä 21 luvun 3 §:n 3 momenttia vastaavalla tavalla ympäristölupaviraston oikeudesta kieltoa tai määräystä antaessaan samalla päättää, että kieltoa tai määräystä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Nykyisestä laista poiketen tämä ei edellyttäisi erityisiä syitä. Vaasan hallinto-oikeudella olisi mahdollisuus antaa vastaava määräys muutoksenhaun yhteydessä samoin kuin kumota ympäristölupaviraston antama täytäntöönpanomääräys.

16 luku. Rangaistussäännökset

1 §. *Ympäristörikokset ja yleisvaaralliset rikokset.* Rangaistussäännöksiä koskevan luvun ensimmäisessä pykälässä viitattaisiin voimassa olevan vesilain 13 luvun 1 §:n tavoin rikoslakiin. Rikoslaisissa olisivat siten yleisten rikosoikeudellisten periaatteiden mukaisesti kaikki vankeusuhan sisältävät rangaistussäännökset. Pykälän 1 momentissa viitattaisiin rikoslain 48 luvun 1 - 4 §:ään, joissa säädetään ympäristön turmelemisen rangaistavuudesta.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin vedentulva aikaansaamalla tehdyn tuhotyön, törkeästä tuhotyön, yleisvaaran tuottamuksen tai törkeän yleisvaaran tuottamuksen osalta rikoslain yleisvaarallisia rikoksia koskevan 34 luvun 1, 3, 7 ja 8 §:ään.

2 §. *Vesilain luparikkomuksesta.* Pykälään koottaisiin voimassa olevan vesilain 13 luvun 2 - 7 §:n mukaisista teonkuvauksista ne, jotka liittyisivät tämän lain nojalla luvanvaraiseksi säädettyyn toimintaan. Pykälän rakenne ja

eräiden rikkomusten nimikkeet poikkeaisivat siten nykyisistä säännöksistä, mutta pykälällä ei olisi tarkoitus merkittävästi laajentaa rangaistavuuden alaa.

Pykälän 1 momentissa luettelaisiin vesilain luparikkomuksina 1 - 3 kohdissa voimassa olevan vesilain 13 luvun 3 §:ssä tarkoitettut rikkomukset sekä 4 ja 5 kohdissa ne 13 luvun 4 §:n mukaiset kunnossapitosäännösten rikkomukset, jotka liittyvät luvanvaraisiin hankkeisiin. Momentin 1 kohdassa tarkoitettu ryhtyminen toimiin ilman ympäristölupaviraston lupaa kattaisi myös nykyisen lain 13 luvun 3 §:n 3 kohdan mukaisen ryhtymisen toimenpiteisiin ennen luvan saamista. Momentin 2 kohdassa tarkoitettu lupamääräysten laiminlyönti kattaisi puolestaan nykyisen lain 13 luvun 3 §:n 4 kohdassa tarkoitettua vesien suojelemiseksi tai muiden etujen turvaamiseksi annetun määräyksen laiminlyöntiä. Vesilain luparikkomukseen syllistynyt voitaisiin pykälän nojalla tuomita sakkoon.

Pykälän 2 momentissa täydennettäisiin vesilain luparikkomuksen alaa ulottamalla se myös ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin ja ojitustoimituksen päätöksen vastaiseen menettelyyn. Vaikka ilmoitusmenettely ja ojitustoimitus poikkeavatkin kevyempinä menettelyinä varsinaisesta lain mukaisesta lupamenettelystä, on ne rangaistussäännösten kannalta perusteltua rinnastaa lupamenettelyyn. Myös 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on kyse sellaisesta toiminnasta, johon ryhtyminen edellyttää lain nojalla asian käsittelyä viranomaisessa.

3 §. *Vesilain rikkominen.* Pykälässä säädettäisiin muuhun kuin luvanvaraiseksi säädettyyn toimintaan liittyvistä vesilain rikkomuksista. Pykälän 1 momenttiin koottaisiin siten yhden nimikkeen alle voimassa olevan vesilain 13 luvun 2, 6 ja 7 §:n rangaistussäännökset (1 - 3 kohdat) sekä ne 13 luvun 4 §:n mukaiset kunnossapitosäännösten rikkomista koskevat rangaistussäännökset, jotka voisivat liittyä myös ilman lupaa toteutettaviin hankkeisiin (5 kohta). Nykyisin uittorikkomuksina pidettävien tekojen joukko supistuisi huomattavasti uittoja koskevaan sääntelyyn ehdotettavien muutosten takia. Myös uiton toimintapaikoilta edellytettäisiin jatkossa ympäristölupaviraston lupaa, ja toimintapaikkoihin liittyvät lain vastaiset toimet kuu-

luisivat siten yleensä 2 §:n luparikkomusten piiriin. Lisäksi momentin 4 kohdassa säädettäisiin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen 4 tai 5 luvun nojalla antaman päätöksen vastaisten toimien rangaistavuudesta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen 4 tai 5 luvun nojalla antama päätös ei koskisi luvanvaraista toimintaa, vaan liittyisi oikeuteen sijoittaa vesijohto tai oja toisen maalle, minkä vuoksi rangaistusta ei näissä tilanteissa voitaisi tuomita luparikkomuksesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin voimassa olevan vesilain 13 luvun 5 §:ää vastaavasti yleiskäyttöoikeuksia koskevien lain 2 luvun säännösten vastaisen toiminnan rangaistavuudesta. Myös tällaisesta menettelystä voitaisiin tuomita vesilain rikkomisesta sakkoon.

4 §. *Syyteoikeus.* Pykälässä säädettäisiin virallisen syyttäjän syyteoikeuden laajuudesta. Pykälä vastaisi voimassa olevan vesilain 13 luvun 9 §:n säännöstä. Virallinen syyttäjä saisi nostaa syytteen sellaisesta 2 ja 3 §:ssä tarkoitettusta teosta, jolla on loukattu ainoastaan yksityistä etua, vain jos asianomistaja ilmoittaisi teon syytteeseen pantavaksi.

5 §. *Alueellinen ympäristökeskus asiantuntijana.* Pykälässä säädettäisiin alueellisen ympäristökeskuksen oikeudesta käyttää asianomistajan puhevaltaa rikosasioissa vastaavasti, kuin nykyisen lain 14 luvun 3 §:ssä. Alueellinen ympäristökeskus olisi asianomistajana sellaisissa rikosasioissa, joissa olisi loukattu yleistä etua.

17 luku. **Kiinteistöoikeudellisia säännöksiä**

1 §. *Lunastetun määrään ja yhteisen alueen muodostaminen kiinteistöksi.* Lukuun koottaisiin ne kiinteistöoikeudelliset vesilain säännökset, joilla on yksittäistä hanketyyppejä laajempaa merkitystä. Säännökset vastaisivat asialliselta sisällöltään nykyisen vesilain kiinteistöoikeudellisia säännöksiä, jotka ovat pääosin lain 12 luvussa.

Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 12 luvun 1 §:ää. Pykälän 2 momentissa ei kuitenkaan olisi nykyisenkaltaista säännöstä mahdollisuudesta delegoida määräyksenantamisvaltuus alueelliselle ympäristökeskukselle. Säännöstä ei tiettävästi ole sovellettu käytän-

töön. Kun lisäksi otetaan huomioon, ettei menettelyä muutenkaan tulisi tarpeettomasti hajauttaa, säännös ehdotetaan poistettavaksi. Pykälää on myös sanonnallisesti yksinkertaistettu poistamalla maininta lohkomisesta. Asiallista muutosta vallitsevaan oikeustilaan tällä ei ole.

Vesilain mukaisten pakkotoimien perusteella muodostettavien uusien kiinteistörekisteriyksiköiden muodostaminen tapahtuu kiinteistönmuodostamislainsäädännön mukaisessa järjestyksessä. Pykälän 1 momentti sisältäisi viittauksen tätä koskevan kyseisiin kiinteistönmuodostamislain säännöksiin. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lupaviranomaisen velvollisuudesta käynnistää 1 momentin mukainen maanmittaustoimitus. Säännöksen mukaan ympäristölupaviraston olisi ilmoitettava asianomaiselle maanmittaustoimistolle 1 momentissa tarkoitettua lunastusta koskevan päätöksen saatua lainvoiman ja lunastettavan alueen omaisuuden saaja on suorittanut korvausvelvollisuutensa.

2 §. *Ilmoittaminen lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin*. Vesilain nykyistä 12 luvun 2 §:ää selkeytettäisiin jakamalla se kolmeen pykälään. Nyt käsillä oleva pykälä olisi yhdenmukainen sanotun pykälän 1 momentin kanssa. Pykälän tarkoituksena on varmistaa lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin tietosisällön ajantasaisuus vesilain mukaisten päätösten osalta, merkitsemiseen ilmoittamisesta.

Pykälän 1 momentin mukaan ympäristölupaviraston olisi viipymättä ilmoitettava asianomaiselle kirjaamisviranomaiselle lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin tehtäviä merkintöjä varten päätöksestä, jolla on annettu oikeus tai määrätty velvollisuus lunastaa kiinteistö. Pykälässä säädettäisiin edelleen,

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lunastuksen päättymistä koskevan merkinnästä, jonka käräjäoikeus tekisi saatuaan riittävän selvityksen siitä, että lunastusta koskeva päätös on lainvoimainen ja että omistajalle tuleva korvaus on maksettu, lunastus merkittäisiin päättyneeksi.

3 §. *Lunastettavan kohteen omistusoikeuden siirtyminen*. Vesilain nykyistä 12 luvun 2 §:n 2 momenttia vastaavassa pykälässä säädettäisiin lunastettavan kohteen omistusoikeuden siirtymisestä. Omistusoikeus lunastettavaan kiinteistöön siirtyisi, kun lunastuk-

sen päättymisestä on tehty merkintä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin.

4 §. *Määräala ja yhteinen alue*. Vesilain mukaisen lunastuksen kohteena voisivat kiinteistöjen lisäksi myös yhteiset alueet ja kiinteistöiksi vielä muodostamattomat määräalat. Pykälässä säädettäisiinkin yhdenmukaisesti vesilain nykyisen 12 luvun 2 §:n 3 momentin kanssa, että 2 ja 3 §:n säännökset koskevat soveltuvin osin myös määräalaa ja yhteistä aluetta.

5 §. *Lunastetun kohteen vapautuminen panttioikeudesta*. Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 12 luvun 3 §:ää, jota kuitenkin sanonnallisesti muokattaisiin yhdenmukaiseksi uuden lain käsitteistä kanssa. Pykälän 1 momentin mukaan vesilain nojalla lunastettu kiinteistö tai muu kohde, vapautuisi siihen kohdistuvasta panttioikeudesta samalla kun kirjaamisviranomaisen tekisi merkinnän lunastuksen päättymisestä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin. Kirjaamisviranomaisen tulisi tällöin tehdä rekistereihin tarpeelliset merkinnät kiinnitysten kohdentamisesta tai poistamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä tilanteista, joissa muuta kuin 1 momentissa tarkoitettua kiinteistöön kohdistuvaa panttioikeutta ei hankkeen toteuttamisen vuoksi voida säilyttää tai mainitun oikeuden käyttäminen huomattavasti vaikeutuu. Näissä tilanteissa ympäristölupaviraston on hakijan vaatimuksesta määrättävä oikeus lunastettavaksi. Ympäristölupaviraston on määrättävä oikeus raukeamaan siitä hetkestä alkaen, kun lunastamista koskeva päätös on saanut lainvoiman ja oikeuden menettämistä suoritettava korvaus on maksettu tai asianmukaisesti talletettu lääninhallitukseen.

6 §. *Kiinteistörekisterin pitäjälle tehtävä ilmoitus*. Pykälässä säädettäisiin kiinteistörekisterin pitäjälle tehtävistä ilmoituksista. Pykälä vastaa pääosin vesilain nykyistä 21 luvun 8 §:ää. Pykälän 1 momentti sisältäisi pääsäännön, jonka mukaan ympäristölupaviraston tulee tehdä ilmoitus kaikista sellaisista päätöksistä, jotka tulee kirjata kiinteistörekisteriin. Uutena säännöksenä momenttiin lisättäisiin ilmoittamisvelvollisuus sopimuksesta, johon toisen alueen veden alle saattaminen perustuu. Tällä varmistettaisiin se, että ympäristölupaviraston myöntämän oikeuden lisäk-

si myös sopimukseen perustuva oikeus saattaa toiselle kuuluvaa aluetta veden alle kirjattaisiin kiinteistörekisteriin. Näin selkeytettiin kiinteistörekisteriä maa- ja vesialueen rajan suhteen. Säännöksen taustalla on osaltaan myös se, että kiinteistönmuodostamislain voimaantulon jälkeen ei ole mahdollista perustaa patoamisoikeutta pysyvänä rasitteena.

Pykälän 2 momentissa rajattaisiin 1 momenttiin perustuvaa ilmoitusvelvollisuutta vähäisten käyttöoikeuksien tai käytönrajoitusten osalta. Rajoitus koskisi myös 1 momenttiin lisättäväksi ehdotettuja sopimusperusteisia oikeuksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että ilmoitus on tehtävä myös sellaisen lainvoimaisen päätöksestä, jolla muutetaan aikaisemman ilmoituksen mukaisia oikeuksia ja rajoituksia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin kiinteistörekisterin pitäjän velvollisuudesta tehdä merkintä sille ilmoitetuista 1 momentin mukaisesta päätöksestä ja sitä koskevasta 3 momentissa tarkoitettua muutoksesta kiinteistörekisteriin. Tarvittaessa kiinteistörekisterin pitäjän tulee tarvittaessa antaa hakemuksesta määräys kiinteistötoimituksen suorittamiseen. Toimitukseen sovellettaisiin mitä kiinteistönmuodostamislain mukaisia kiinteistönmäärityksestä säädetään. Toimituskustannuksista vastaisi se, jolle kiinteistörekisteriin merkittävä oikeus on myönnetty tai jonka hakemuksesta kiinteistön käyttöä on rajoitettu. Jos kiinteistötoimitus on tarpeen yleiseltä kannalta tärkeän selvityksen vuoksi, suoritettaisiin toimitus kuitenkin valtion kustannuksella.

7 §. *Oikeudet ja velvollisuudet kiinteistön luovutuksessa.* Pykälässä säädettäisiin vesilain nojalla annettujen oikeuksien ja velvollisuuksien pysyvyydestä kiinteistön luovutuksen yhteydessä. Pääsääntönä olisi edelleen, että kiinteistön omistajanvaihdoksella ei ole merkitystä kiinteistösidonnaisten oikeuksien voimassaoloon.

Pykälän 1 ja 2 momentti vastaisivat vesilain nykyistä 12 luvun 5 §:ää, jota kuitenkin sanonnallisesti muokattaisiin vastaamaan uuden lain käsitteistöä. Pykälän 2 momentista poistettaisiin sana yritys, jota vesilaissa ei käytetty. Pykälä koskisi lähtökohtaisesti kaikkia vesilain nojalla annettuun lupaan tai oikeuteen perustuvia oikeuksia ja velvolli-

suuksia, jotka siirtyisivät kiinteistön luovutuksen yhteydessä uudelle omistajalle.

Pykälän 3 momentti vastaisi vesilain nykyistä 12 luvun 6 §:n 1 momenttia. Pykälä koskisi tilanteita, joissa vesilain nojalla annetun käyttöoikeuden kohteena oleva kiinteistö siirtyy uudelle omistajalle. Pykälän mukaan pakkotoiminen tai vapaaehtoisesti tapahtuva luovutus ei vaikuttaisi tällaisen oikeuden pysyvyyteen.

8 §. *Luvan perusteena olevan käyttöoikeuden menettäminen.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa vesilain mukaisen luvan perusteena oleva muuten kuin vesilain nojalla hankittu oikeus myöhemmin raukeaa. Vesilain nykyistä 12 luvun 6 §:n 2 momenttia vastaava 1 momentti sisältäisi yleisen säännön, joka koskisi oikeuden menettämistä luvan myöntämisen perusteena olevan alueeseen. Pykälän mukaan ympäristölupavirasto voisi tällaisessa tilanteessa hakemuksesta antaa hankkeen toteuttajalle korvausta vastaan kysymyksessä olevaan alueeseen vesilain 2 luvun 11 §:ssä tarkoitettua käyttöoikeuden.

Pykälän 2 momentissa olisi vesilain nykyistä 12 luvun 6 §:n 3 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan 1 momentin mukaista periaatetta sovellettaisiin myös vesivoiman käyttöoikeuden menettämisen vuoksi. Momentissa olisi myös nykyisen vesilain momenttia vastaava säännös, jonka mukaan pykälässä tarkoitettu alueen käyttöoikeuden tai vesivoimaoikeuden menettäminen ei vaikuta voimallaitoksen rakentamista koskevan luvan voimassaoloon.

9 §. *Sopimukseen perustuvan oikeuden suojaaminen.* Pykälä vastaisi sanonnallisesti muokattuna vesilain nykyistä 2 luvun 7 §:ää. Pykälässä säädettäisiin oikeudesta hakea lupaa sopimukseen perustuvan oikeuden vahvistamiseksi, vaikka laki ei toimenpiteeltä lupaa edellytä. Näin alunperin sopimukseen perustuva oikeus saisi muun muassa 7 §:n mukaisen pysyvyyssuojan.

Pykälän 2 momentin viittaussäännöksellä selvennettäisiin, ettei 1 momentissa säädetyllä menettelyllä voida korvata kiinteistönmuodostamislain mukaista rasitteen perustamismenettelyä.

10 §. *Toisen maalla olevat rakennukset ja laitokset.* Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 12

luvun 15 §:ää. Pykälässä laajennettaisiin lain kiinteistöä koskevien säännösten soveltaminen myös toisen maalla oleviin rakennuksiin, jotka voidaan luovuttaa omistajaa kuulematta. Selvyyden vuoksi pykälään kuitenkin lisättäisiin sanat soveltuvin osin, sillä kaikkia kiinteistöä koskevia säännöksiä ei voida soveltaa pykälässä tarkoitettuihin rakennuksiin ja laitoksiin

11 §. *Tilusjärjestely*. Pykälässä säädettäisiin vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) mukaisen kiinteistötoimituksen vireille saattamisesta. Vastaava säännös on ojituksen osalta 5 luvun 36 §:ssä. Tilusjärjestelytoimituksen vireille saattamisesta säädetään voimassa olevan vesilain 21 luvun 8 a §:ssä. Kuten 5 luvun 36 §:n yhteydessä todetaan, on nykyisten säännösten nojalla voinut käydä niin, että saman hankkeen johdosta on jouduttu pitämään useita tilusjärjestelytoimituksia. Tästä syystä säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tilusjärjestelytoimitus pidettäisiin vasta lainvoimaiseen lupaan perustuvan hankkeen tultua toteutettua. Näin kaikki lain mukaiset vesitaloushankkeet olisivat samassa asemassa. Pykälässä säädettäisiin ympäristölupaviraston velvollisuudesta ilmoittaa maanmittaustoimistolle päätöksestä, jonka seurauksena syntyy tarve vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain mukaiselle tilusjärjestelylle. Maanmittaustoimiston tulisi puolestaan antaa määräys tilusjärjestelytoimituksen suorittamiseksi, kun päätöksessä tarkoitettu hanke on valmistunut. Maanmittaustoimiston tulisi näissä tilanteissa saada tieto hankkeen valmistumisesta. Tiedonsaantia turvaisi osaltaan 14 luvun 8 §:ssä alueelliselle ympäristökeskukselle säädettävä velvollisuus tiedottaa yleisesti saamastaan valmistumisilmoituksesta.

18 luku. Erinäisiä säännöksiä

1 §. *Ympäristönsuojelun tietojärjestelmän tallentaminen*. Pykälä korvaisi vesilain nykyisen 12 luvun 11 §:n, jossa säädetään vesipäätösrekisteristä. Jatkossa tiedot vesilain mukaisista päätöksistä kirjattaisiin erillisen rekisterin sijasta ympäristönsuojelulain 27 §:ssä tarkoitettuun ympäristönsuojelun tieto-

järjestelmään. Tietojärjestelmää koskevat säännökset muun muassa tietojen saantioikeudesta ovat ympäristönsuojelulaisissa, joten vastaavia säännöksiä ei tarvitse vesilakiin sisällyttää. Käytännössä vesilain mukaiset päätökset muodostaisivat jatkossakin oman kokonaisuutensa tietojärjestelmässä. Tarkemmin tästä säädettäisiin asetuksella.

Pykälän mukaan tietojärjestelmään merkittäviä tietoja olisivat nykyisen lain tavoin ympäristölupaviraston, Vaasan hallinto-oikeuden sekä korkeimman hallinto-oikeuden päätökset. Tästä säädettäisiin pykälän 1 momentissa. Pykälän 2 momentissa tietojen merkitsemistä laajennettaisiin nykyiseen verrattuna niin, että myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisten antamat päätökset, valvontaviranomaiselle tehtävät ilmoitukset sekä ojitustoimituksessa tehdyt päätökset voitaisiin merkitä järjestelmään. Merkitseminen ei kuitenkaan tässä vaiheessa olisi pakollista.

Pykälän 3 momentti koskisi aiemman lain nojalla tehtyjä ympäristölupaviraston ratkaisuja, joita koskevia tietoja voitaisiin järjestelmään merkitä.

Tietojärjestelmään merkittäviä tietoja ei ole lain tasolla mahdollista yksityiskohtaisesti määritellä. Tämän vuoksi pykälän 4 momenttiin otettaisiin valtuussäännös, jonka nojalla tiedoista voitaisiin säätää tarkemmin asetuksella.

2 §. *Vaarantorjuntatoimet*. Pykälän 1 momentti vastaisi vesilain nykyistä 12 luvun 19 §:n 1 momenttia, jota kuitenkin täydennettäisiin niin, että turvallisuudelle aiheutuva vaara lisättäisiin toimenpiteiden käyttöperusteisiin. Säännöstä selkeytettäisiin sanonnallisesti niin, että ympäristölupavirastolla ei ole harkintavaltaa sen suhteen, myönnetäänkö lupa vai ei, jos edellytykset täyttyvät. Pykälästä myös poistettaisiin nykyisessä laissa oleva säännös, jonka mukaan alueellisen ympäristökeskuksen on pyydettävä maa- ja metsätalousministeriön suostumus hakemuksen tekemiselle. Vaikka suostumusmenettely on käytännössä toiminut joustavasti, eikä se ole viivästyttänyt vaarantorjuntatoimien toteuttamista, sen säilyttämiselle ei nykykatsannossa ole perusteita.

Pykälän 2 momentti vastaisi vesilain nykyisen 12 luvun 19 §:n 3 momentissa olevaa

säännöstä, jota kuitenkin sanonnallisesti selkeytettäisiin. Säännöksen soveltamisedellytyksiin myös lisättäisiin kuivuus. Pykälän tarkoittamia tilanteita kiireellisimmässä tapauksissa vastaavanlaisiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä pelastuslainsäädännön nojalla.

Pykälän 3 ja 4 momentti vastaisivat vesilain nykyisiä 12 luvun 19 §:n 3 ja 4 momenttia. Pykälän 3 momentti mahdollistaisi asian kiireellisen luonteen vuoksi poikkeamisen 11 luvun menettelysäännöksistä. Pykälän 4 momentti puolestaan mahdollistaisi päätöksen täytäntöönpanon muutoksenhausta huolimatta.

3 §. *Jäätymisestä tai jäädä aiheutuvien vahinkojen torjuminen.* Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 12 luvun 17 §:ää. Pykälän nojalla viranomaisilla sekä toiminnanharjoittajilla olisi oikeus räjäyttää jäätä sekä ryhtyä muihin tilapäisiin toimenpiteisiin, jotka ovat välttämättömiä jäätymisestä tai jäädä aiheutuvien vahinkojen torjumiseksi. Räjäyttämisestä olisi kuitenkin ennen siihen ryhtymistä ilmoitettava poliisille ja alueelliselle ympäristökeskukselle.

4 §. *Yleisen vaaran ja vahinkojen torjumisesta johtuva edunmenetyk.* Pykälässä säädettäisiin 2 ja 3 §:ssä tarkoitettuihin vaaran- ja vahingontorjuntatoimiin liittyvästä korvausvelvollisuudesta. Pykälän 1 momentti vastaisi vesilain nykyistä 12 luvun 19 §:n 2 momenttia. Säännös koskisi ainoastaan 2 §:n 1 momentin mukaisia vaarantorjuntatoimia.

Pykälän 2 momentissa olisi vesilain 12 luvun 19 §:n 3 momentissa nykyisin oleva korvaussäännös sekä uutena säännöksenä 3 §:ään liittyvä korvausvelvollisuus. Nykyisin tällaista korvausvelvollisuutta ei vesilaisissa ole, mutta vahinko saattaa tulla korvatuksi osittain muun lainsäädännön perusteella.

5 §. *Tutkimuslupa.* Pykälässä säädettäisiin tutkimusluvasta, jota koskeva säännös on nykyisin vesilain 1 luvun 31 §:ssä. Pykälän tarkoituksena on mahdollistaa vesilain mukaisen hankkeen toteuttamismahdollisuuksien selvittämiseksi tarpeellisten tutkimusten tekeminen toisen alueella silloin, kun tästä ei päästä omistajan kanssa sopimukseen. Asia ta tulisi edelleen ensisijaisesti pyrkiä sopimaan, vaikka tätä ei pykälässä erikseen mainittaisikaan. Tutkimuslupaa voitaisiin näin hakea vasta, jos asiasta ei saada sopimusta

aikaan.

Nykyisin tutkimuslupaa haetaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. Tätä on kuitenkin pidetty ongelmana erityisesti vedenhankintaan liittyvien tutkimuslupien käsittelyssä. Ympäristölupavirasto sopisi kuntaa paremmin lupaviranomaiseksi erityisesti silloin, kun kyse on usean kunnan alueelle ulottuvasta toiminnasta. Koska lupaviranomaisten lukumäärä tällöin vähenisi, myös lupakäytäntö todennäköisesti yhtenäistyisi. Pienissä asioissa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voisi edelleen olla sopiva lupaviranomainen, mutta yhden lupaviranomaisen malli on selkeämpi. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan, että tutkimuslupa-asiat siirrettäisiin kokonaisuudessaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta ympäristölupavirastolle.

Asiallisesti tutkimuslupaa koskevaa sääntelyä ei muilta osin muutettaisi nykyisestä, vaikka pykälää sanonnallisesti selkeytettäisiin. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu tutkimustoiminta voisi edelleen olla laajuudeltaan ja luonteeltaan hyvin erilaista. Toimintaa kuitenkin rajoittaisi se, että se ei saa ylittää vaikutuksiltaan luvanvaraisuuden kynnyistä. Aina luvanvaraisiksi säädetyissä hankkeissa voitaisiin myöntää tutkimuslupa vain pienimuotoista ja ajallisesti hyvin rajattua toimintaa varten.

Tutkimustoiminnan laajuudesta riippuen tutkimuslupahakemuksille ja niihin sisältyville tutkimussuunnitelmille tulisi voida asettaa tiettyjä vähimmäisvaatimuksia. Lakiehdotuksen mukaan tämä olisi mahdollista 16 §:n asetuksenantovaltuuden nojalla.

Pykälän 2 momentissa olisi yleinen säännös tarpeettoman haitan välttämisestä tutkimustoiminnan yhteydessä. Toisen alueella suoritettavista toimenpiteistä tulisi myös ilmoittaa alueen omistajalle ennen niiden aloittamista. Vain poikkeuksellisissa tapauksissa toimenpiteet voitaisiin aloittaa ilman ennakkoilmoitusta.

Tutkimusluvun yhteydessä tulisi 3 momentin mukaan määrätä tarvittavista korvauksista samanaikaisuusperiaatteen mukaisesti ja vesilain yleisiä korvaussäännöksiä soveltaen aivan vastaavasti kuin varsinaisissakin lupa-asioissa. Myös mahdollisista myöhemmin ilmenevistä edunmenetyksistä olisi mahdol-

lista hakea korvausta tavalliseen tapaan 13 luvun 5 §:n nojalla. Myös korvauksista tulisi kuitenkin ensisijaisesti pyrkiä sopimaan alueen omistajan kanssa.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tutkimuslupapäätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta vastaavasti kuin 3 luvun 16 §:ssä valmisteluluvan osalta.

6 §. *Ympäristölupaviraston käsiteltävä erimielisyys.* Ympäristölupaviraston ja käräjäoikeuden toimivallan jakoa koskeva pykälä vastaisi vesilain nykyistä 14 luvun 2 §:n 2 momenttia. Saman pykälän 1 momentin säännös korvausten käsittelystä olisi 13 luvun 3 §:ssä. Nykyiseen säännökseen verrattuna pykälää muokattaisiin sanonnallisesti muun muassa niin, että epäselväksi koettu riita-asian käsite korvattaisiin erimielisyydellä. Pykälän tarkoituksena on osoittaa vesilain lupaviranomaisten toimivaltaan sellaisia muutoin siviilioikeudellisiksi riita-asioiksi katsottavia ja siten yleisten tuomioistuinten toimivaltaan kuuluvia asioita, joissa kyse ei ole puhtaasti yksityisoikeudellisista asioista, vaan joihin saattaa liittyä yleisempi intressi kuten kalatalous tai ympäristönsuojelulliset näkökohdat.

7 §. *Käyttö- tai omistusoikeutta koskeva erimielisyys.* Pykälä sisältäisi erityissäännöksen niistä tilanteista, joissa käyttö- tai omistusoikeudesta syntyneitä erimielisyyttä ei voida ratkaista lupa-asian käsittelyn yhteydessä esikysymyksenä. Nykyisessä vesilaissa vastaava säännös koskee ainoastaan vesivoima-oikeudesta syntyvää erimielisyyttä. Kysymys oikeasta käsittelyjärjestyksestä voi kuitenkin nousta laajemminkin esiin kiinteistöoikeudellisten riita-asioiden yhteydessä, minkä vuoksi säännös kirjoitettaisiin yleiseksi koskemaan kaikkia käyttö- ja omistusoikeutta koskevia erimielisyyksiä. Käytännössä säännöksen soveltamisala olisi varsin suppea, sillä ympäristölupavirasto joutuu ratkaisemaan säännöksen tarkoittamia riita-asioita esikysymyksenä. Käräjäoikeuden toimivaltaa rajaa myös kiinteistömuodostamislain 281 §, jonka mukaan suuri osa säännöksen tarkoittamista asioista on käsiteltävä kiinteistötoimituksessa ja ne näin jäävät käräjäoikeuden toimivallan ulkopuolelle. Selkeyden vuoksi tästä otettaisiin nimenomainen maininta pykälään.

8 §. *Ympäristölupaviraston lausunto.* Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 14 luvun 4 §:ää. Käytännössä säännöksen soveltamistilanteet ovat olleet harvinaisia, mutta säännös on kuitenkin tarpeen, ja se näin ollen ehdotetaan säilytettäväksi laissa.

9 §. *Päätöksen täytäntöönpano eräissä tapauksissa.* Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 21 luvun 6 §:ää, joka on ajantasainen ja siirrettäisiin sellaisenaan uuteen lakiin.

10 §. *Eräiden kustannusten periminen.* Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 21 luvun 7 §:ää. Pykälään sisältyvässä muutoksenhaussa on kysymys perustevalituksesta, mikä selkeyden vuoksi lisättäisiin pykälätekstiin. Pykälä koskisi kaikkia niitä vesilain mukaisia kustannuksia, jotka saadaan periä ilman erillistä päätöstä. Tällaisia olisivat kalatalousmaksu, ojitusyhteisön jäseniltä sekä keskivedenkorkeuden laskua tai nostoa varten perustetun yhteisön jäseniltä perittävät kustannukset ja 11 §:n 2 momentissa tarkoitettu ennakkomaksu.

11 §. *Käsittelymaksu.* Pykälä perustuisi vesilain nykyisiin 21 luvun 9 ja 12 §:ään. Päätöksen lunastusmaksua koskeva pykälän 1 momentti vastaisi vesilain nykyistä 12 luvun 9 §:n 1 momenttia. Saman pykälän 2 momentissa oleva viittaussäännös tuomioistuimissa perittävistä maksuista poistettaisiin tarpeettomana. Ennakkomaksua koskeva pykälän 2 momentti vastaisi vesilain nykyisen 21 luvun 12 §:n 1 ja 2 momenttia.

12 §. *Merensuojeluun liittyviä lupia koskevien tietojen antaminen.* Pykälä vastaisi vesilain nykyistä 21 luvun 15 §:n 1 ja 2 momenttia. Pykälän 1 momentti kuitenkin muutettaisiin viittaussäännökseksi merensuojelulain 13 §:ään. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin aluevesien lisäksi Suomen talousvyöhyke.

13 §. *Ruoppausmassan sijoittaminen.* Pykälä perustuisi vesilain nykyiseen 4 luvun 6 §:ään, jossa ovat luvanvaraisuussäännökset kuitenkin siirrettäisiin 3 luvun 2 ja 3 §:iin. Saman pykälän 2 ja 3 momentissa olevat säännökset puolestaan siirrettäisiin 2 luvun 6 §:ään. Nykyisen vesilain 4 luvun 6 §:n mukainen kaksiportainen asetuksenantovaltuus on jossain määrin epäselvä, koska valtuudet koskevat osin samaa asiaa. Selvyden vuoksi valtuus siirrettäisiin kokonaan valtioneuvostolle. Valtuuden nojalla ei ole annettu ympä-

ristöministeriön asetusta. Valtioneuvoston asetuksen valmistelusta vastaisi ympäristöministeriö.

14 §. *Kalavesidirektiivin mukaiset toimet.* Suojelua ja paranemista edellyttävien makeiden vesien laadusta kalojen elämän turvaamiseksi annetun neuvoston direktiivin (78/659/ETY) toimeenpanoa koskeva pykälä vastaisi vesilain nykyistä 1 luvun 21 b §:ää, jossa kuitenkin ympäristöministeriön päätös korvattaisiin perustuslaki huomioon ottaen asetuksella. Säännöksen nojalla on annettu valtioneuvoston päätös (1172/1999) suojelun parantamista edellyttävien sisävesien laadusta kalojen elinolojen turvaamiseksi sekä ympäristöministeriön päätös (117/2000) sisävesien kalavesien nimeämisestä ja näiden vesien tutkimisesta.

15 §. *Vedenhankintaa koskevat suunnitelmat ja ohjelmat.* Vesilain nykyistä 12 luvun 20 §:ää vastaava säännös liittyy raakavesidirektiiviin toimeenpanoon. Käytännössä säännöksen tarkoittamia suunnitelmia ja ohjelmia ei ole laadittu, mutta säännös on tarpeen säilyttää laissa siihen saakka, kunnes vesipolitiikan puitedirektiivi konsumoi raakavesidirektiivin. Raakavesidirektiivin toimeenpanoon liittyy myös 4 luvun 1 §:ssä oleva viitauksisäännös, jonka mukaan vesihuoltolakia noudatetaan otettaessa vettä yhdyskunnan tarpeisiin.

16 §. *Tarkemmat säännökset.* Pykälä sisältäisi yleisen valtuussäännöksen, jossa yksilöitäisiin ne asiat, joista voitaisiin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Pykälä täydentäisi lain eri luvuissa olevia erityisiä asetuksenantovaltuussäännöksiä.

17 §. *Rajavesistöt.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisesta valtakunnan rajalla oleviin vesistöihin ja vesiin vastaavasti kuin nykyisen vesilain 21 luvun 13 §:ssä. Lakia sovellettaisiin 1 momentin mukaan myös rajavesistöissä, ellei Suomea sitovista rajavesistösopimuksista muuta johtuisi. Tämä tarkoittaisi sitä, että Tornionjoella sovellettaisiin ensisijaisesti Suomen ja Ruotsin välisen rajajokisopimuksen määräyksiä. Muissa rajavesistösopimuksissa ei ole Suomen vesilainsäädäntöä syrjäyttäviä määräyksiä, mutta myös Suomen ja Venäjän välinen rajavesistösopimus ja sopimus suomalais-norjalaisesta rajavesistökomissiosta tulisivat sovelletta-

vaksi kansallisen lainsäädännön rinnalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hankkeen vaikutusten yhtäläisestä huomioon ottamisesta siitä riippumatta ilmenisivätkö ne Suomessa vai toisessa valtiossa. Velvollisuus vaikutusten yhtäläiseen huomioon ottamiseen perustuu kansainvälisen vesioikeuden säännöksiin ja erityisesti ECE:n rajavesistösopimukseen (HE 323/1994). Vastaava säännös on myös ympäristönsuojelun 110 §:ssä.

19 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

1 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan päivänä kuuta 20.

2 §. *Yleiset siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin tämän lain voimaantullessa kumottavasta lainsäädännöstä ja lain soveltamisesta vireillä oleviin asioihin. Lailla ehdotetaan kumottavaksi vuoden 1961 vesilaki ja vuonna 1939 annettu valtioneuvoston päätös erinäisistä määräyksistä puutavaran kuljetuksista sulkukanavien kautta. Kumottavan vesilain nojalla annetut asetukset sekä valtioneuvoston ja ympäristöministeriön päätökset jäisivät voimaan kunnes ne erikseen kumotaan tai korvattaisiin uusilla säännöksillä. Vastaava säännös sisältyy eräiden vesilain nojalla annettujen valtioneuvoston päätösten osalta ympäristönsuojelulainsäädännön voimaantullessa annetun lain (113/2000) 3 §:ään. Valtuussäännökset uusien asetusten antamiselle löytyisivät osin uudesta laista ja osin muusta lainsäädännöstä kuten ympäristönsuojelulaista tai vesiliikennelaista (463/1996). Vesiliikennelain 26 §:n nojalla voitaisiin antaa aiemmin vesilain nojalla annettua asetusta (846/1979) vesikulkuväylien merkitsemisestä ja asetusta (512/1991) kanavien ja avattavien siltojen liikennesäännöistä vastaavat säännökset. Mittavin kumottavan vesilain nojalla annetuista säännöksistä on vesiasetus (282/1962).

Pykälän 2 momentin mukaan lain voimaantullessa vireillä olevissa asioissa noudatettaisiin silloin voimassa olleita vuoden 1961 vesilain säännöksiä, jollei luvussa joltain osin toisin säädettäisi. Poikkeusta 2 momentin säännöksestä merkitsisi luvun 13 §:ssä ehdotettu säännös palautetun asian käsittelystä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin muu-

toksenhakutuomioistuimen lupaviranomaiselle palauttamaan asiaan sovellettavasta laista lain voimaantullessa vireillä olleissa asioissa. Jos muutoksenhakutuomioistuin kumoaisi päätöksen, johon tulisi soveltaa voimassaolevan vesilain säännöksiä, ja palauttaisi asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsiteltäisiin ja ratkaistaisiin ehdotetun lain säännösten mukaisesti.

3 §. *Aikaisemmin voimassa olleiden säännösten soveltaminen.* Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten soveltamisesta. Säännökset vastaisivat asiallisesti nykyisen vesilain 22 luvun 2 §:n 1 momentin säännöstiä. Pykälän 1 momentti koskisi ennen lain voimaantuloa laillisesti aloitettua hanketta ja toimenpidettä. Pykälän 2 momentti taas koskisi hankkeita ja toimenpiteitä, joille on annettu lupa ennen lain voimaantuloa.

Pääsääntönä olisi, että ennen lain voimaantuloa aloitettuihin hankkeisiin samoin kuin ennen lain voimaantuloa annettuun lupaan perustuvaan hankkeeseen sovelletaan aikaisempia säännöksiä. Aikaisemmilla säännöksillä ja määräyksillä viitattaisiin paitsi vuoden 1961 vesilakiin myös kaikkiin sitä edeltäneisiin säännöksiin sekä näiden nojalla annettuihin päätöksiin ja niihin sisältyviin määräyksiin. Sovellettavaksi tulisivat siten hankkeen tai toimenpiteen toteuttamisajankohdan lainsäädäntö sekä mahdollisesti myöhemmät säännökset siltä osin kuin niillä poikkeuksellisesti saattaisi olla taannehtivaa vaikutusta. Myös aikaisempiin lakeihin sisältyvät voimaantulo- ja siirtymäsäännökset tulisivat vastaavalla tavalla sovellettaviksi.

Pykälän 2 momentti sisältäisi aikaisemman lain nojalla annettuja lupia koskevan pääsäännön, jonka mukaan lain voimaantulo ei vaikuttaisi lupien voimassaoloon. Aikaisemmin annettuun lupaan perustuvaan toimenpiteeseen sovellettaisiin annettua lupaa sekä toissijaisesti aiemmin voimassa olleita säännöksiä vastaavasti kuin 1 momentin mukaisissa toimenpiteissä. Myös luvan tarkistamiseen sovellettaisiin aikaisempia säännöksiä. Näin esimerkiksi nykyisen vesilain nojalla annettujen lupien tarkistamisessa noudatettaisiin nykyisen lain 2 luvun 27 ja 28 §:iä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ennen lain voimaantuloa annetun luvan raukeami-

sesta. Vastaava säännös sisältyy voimassa olevan vesilain 22 luvun 3 §:ään. Aikaisemmin annettu lupa raukeaisi, jos sen mukaista hanketta ei toteutettaisi lupapäätöksessä määrättyssä ajassa tai 3 luvun 8 §:n 3 momentin mukaisesti pidennetyssä määräajassa. Koska lupapäätöksissä nykyisin säännönmukaisesti määrätään hankkeen toteuttamiselle määräaika, olisi säännös tässä muodossa riittävä.

Pykälän 4 momentissa olisi menettelysäännös, jonka mukaan luvan tarkistamisessa noudatettaisiin lain menettelyä koskevia säännöksiä riippumatta siitä, perustuuko tarkistaminen aineellisesti uuteen lakiin vai aikaisempiin säännöksiin.

4 §. *Valvonta- ja hallintopakkosäännöksiä koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin lain 14 luvun valvontaa ja hallintopakkoa koskevien säännösten soveltamisesta myös ennen lain voimaantuloa toteutettuihin hankkeisiin ja toimenpiteisiin. Edellä 3 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin ennen lain voimaantuloa luvansaaneisiin tai laillisesti aloitettuihin hankkeisiin tai toimenpiteisiin sovellettaisiin siten aiemmin voimassa olleen lainsäädännön aineellisia säännöksiä, mutta valvontaa ja hallintopakkoa koskevat uuden lain menettelyä koskevat säännökset tulisivat kuitenkin sovellettaviksi aiemman lainsäädännön sijasta.

5 §. *Säännöstelyä koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin ennen lain voimaantuloa annetun säännöstelyluvan lupaehtojen tarkistamisesta ja uusien määräysten antamisesta vastaavasti kuin voimassa olevan vesilain 8 luvun 10 b §:ssä. Mahdollisuuksia puuttua lainvoimaiseen säännöstelylupaan laajennettiin vuoden 1994 vesilain muutoksella (553/1994) pykälässä säädetyin erityisen selvitysmenettelyn kautta. Käytännössä säännökseen perustuvia säännöstelyn kehittämishankkeita on jo toteutettu tai vireillä kaikissa merkittävimmissä säännöstelyissä vesistöissä eikä tarvetta kehittämishankkeille enää tulevaisuudessa samassa laajuudessa ole. Säännöksellä mahdollistettaisiin kuitenkin edelleen vanhojen säännöstelyhankkeiden kehittäminen samoilla edellytyksillä kuin nykyisen lain 8 luvun 10 b §:ssä on säädetty. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin alueellisen ympäristökeskuksen velvollisuudesta ryhtyä tarvittaessa pykälässä säädettyyn sel-

vitysmenettelyyn yhteistyössä muiden tahojen kanssa. Vesilain nykyinen 8 luvun 10 b §: koskee ainoastaan päätöksiä, joihin ei sovelleta lain 8 luvun 10 a §:ää. Vastaava rajausta tehtäisiin pykälän 1 momentissa rajaamalla säännös koskemaan nykyisen vesilain mukaisia päätöksiä ainoastaan siltä osin, kuin ne on annettu ennen 8 luvun 10 a §:n voimaantuloa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ympäristölupavirastolle selvityksen perusteella tehtävästä hakemuksesta säännöstelyä koskevien lupaehtojen tarkistamiseksi tai uusien määräysten antamiseksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin säännöstelyluvan tarkistamisen edellytyksistä ja ympäristölupaviraston oikeudesta määrätä luvan haltija toimittamaan sille tarvittavia I-säselvityksiä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tarkistamisesta aiheutuvien edunmenetysten korvaamisesta. Jos tarkistamisella olisi yleistä merkitystä, korvaukset voisivat tulla valtion maksettaviksi.

6 §. *Vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavia lupamääräyksiä koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin 7 §:n mukaista luvan tarkistamista ja selvitysmenettelyä koskevien säännösten soveltamisesta muihinkin kuin säännöstelylupiin sisältyviin vedenkorkeutta ja vedenjuoksua koskeviin lupamääräyksiin. Pykälä vastaisi voimassaolevan vesilain 2 luvun 14 §:ää.

7 §. *Tarkkailuvelvoitetta koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin tarkkailuvelvoitetta koskevan 3 luvun 11 §:n soveltamisesta myös ennen tämän lain voimaantuloa annettuun lupaan perustuvaan hankkeeseen. Tarve asettaa uuden lain mukaisia tarkkailuvelvoitteita vanhoillekin hankkeille voisi ensisijaisesti tulla kyseeseen vesipolitiikan puitteidirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Direktiivin täytäntöönpanemiseksi tullaan vesienhoidon järjestämisestä annettavan lain nojalla laatimaan seurantaohjelmat vesienhoitoalueille. Seurantaohjelmien toimeenpääntö voi edellyttää uusien tarkoituksenmukaisempien tarkkailuvelvoitteiden asettamista aikaisempaan lainsäädäntöön perustuvien lupien mukaisesti toteutetuille hankkeille. Uusien tarkkailuvelvoitteiden asettamista voisi ympäristölupavirastolta hakea alueellinen ympäristökeskus.

8 §. *Kalatalousvelvoitetta ja -maksua koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin kalatalousvelvoitteen ja -maksun muuttamista koskevan 3 luvun 21 §:n soveltamisesta myös ennen tämän lain voimaantuloa annettuihin lupamääräyksiin. Pykälä vastaisi voimassaolevan vesilain 2 luvun 22 c §:ää. Pykälän 1 momentin viittaus 3 luvun 21 §:ään merkitsisi sitä, että kalatalousvelvoitetta tai -maksua koskevan aikaisemmin annetun lupapäätöksen tarkistamisesta päättäisi aina ympäristölupavirasto. Myöhemmin työvoima- ja elinkeinokeskus voisi muuttaa ympäristölupaviraston päätökseen perustuvaa kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelmaa ja kalatalousmaksun käyttösuunnitelmaa 3 luvun 14 §:n nojalla.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkistamisen edellytyksistä vastaavasti kuin nykyisen vesilain 2 luvun 22 c §:ssä.

9 §. *Yleistä kulkuväylää koskevan päätöksen muuttamista koskeva siirtymäsäännös.* Pykälä sisältäisi vesilain nykyistä 4 luvun 3 a §:ää vastaavan siirtymäsäännöksen, jonka mukaan kulkuväylää koskevan päätöksen muuttamista koskevia säännöksiä sovellettaisiin soveltuvien osin myös ennen lain voimaantuloa annettuihin kulkuväylää koskeviin päätöksiin.

10 §. *Aikaisemmin tehtyjä rakennelmia koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta vaatia muutoksia ennen vuoden 1961 vesilain voimaantuloa myönnetyn luvan perusteella vesistöön tehtyihin rakenteisiin vastaavasti kuin voimassaolevan vesilain 2 luvun 29 §:ssä.

11 §. *Vesioikeudellisia yhteisöjä koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä säädettäisiin 12 luvun yleisten vesioikeudellisia yhteisöjä koskevien säännösten sekä mahdollisten hankelukujen erityissäännösten soveltamisesta myös ennen lain voimaantuloa perustettuihin yhteisöihin. Tällaisia 1 momentissa tarkoitettuja vanhoja yhteisöjä olisivat muun muassa kaikki uittoyhdistykset, ojitusyhtiöt, järjestely-yhtiöt ja säännöstely-yhtiöt.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vanhojen vesioikeudellisten yhteisöjen säännöistä. Jos sääntöihin sisältyisi ehdotetun lain vastaisia määräyksiä, tulisi niiden sijasta soveltaa lain säännöksiä. Lainvastaiset määräykset tulisi muuttaa uutta lainsäädäntöä vastaaviksi

ja muutokselle hakea ympäristölupaviraston vahvistus 12 luvun 5 §:n mukaisesti samassa yhteydessä, kun sääntöjä muutenkin olisi tarpeen muuttaa. Lainvastaisten sääntöjen muuttamiselle ei siten asetettaisi pykälässä määräaikaa. Lain voimaantulo ei näin ollen automaattisesti edellyttäisi mitään toimenpiteitä vanhoilta vesioikeudellisilta yhteisöiltä. Ehdotuksessa esitetyt vesioikeudellisia yhteisöjä koskevan sääntelyn aineelliset muutokset ovat siinä määrin vähäisiä, että tarvetta sääntöjen muutokselle ennakolta arvioiden on vain harvoissa tapauksissa. Tästä syystä kaikkien vanhojen vesioikeudellisten yhteisöjen sääntöjen uusimista ei katsota tarpeelliseksi.

12 §. *Aikaisemmin annetun päätöksen korvaaminen tämän lain mukaisella päätöksellä.* Pykälässä säädettäisiin ennen lain voimaantuloa annetun, jossain suhteessa epäselvän päätöksen korvaamisesta uuden lain mukaisella päätöksellä. Pykälällä korvattaisiin siten nykyisen vesilain 2 luvun 30 § 2 momentissa säädetty mahdollisuus selventävien määräysten antamiseen ja 22 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetty luvanhaltijan oikeus hakea uuden lain mukaista lupaa. Pykälän 1 momentin nojalla vanha päätös voitaisiin korvata uuden lain mukaisella päätöksellä, jos päätökseen perustuvan luvan tai muun oikeuden haltijasta tai sisällöstä olisi epäselvyyttä. Käytännössä varsinkin ennen nykyistä vesilakia annettuihin päätöksiin liittyy usein epäselvyyttä ja tulkinnanvaraisuutta, sillä päätökset eivät ole aikaisemmin olleet läheskään yhtä yksityiskohtaisia ja täsmällisiä kuin nykyisin oikeusturvan katsotaan edellyttävän. Tätä epäselvyyttä ei useinkaan voida kokonaan poistaa antamalla nykyisen vesilain 2 luvun 30 §:n mukaisia selventäviä määräyksiä, vaan sekä vanhaan päätökseen perustuvan luvan tai muun oikeuden haltijan että muiden asianosaisten oikeusturvan kannalta olisi selvintä korvata vanha päätös kokonaisuudessaan uuden lain mukaisella päätöksellä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 1 momentin nojalla annettavan uuden päätöksen sisällöstä. Lähtökohtana olisi jo perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuuden suojan turvaaminen. Uudella päätöksellä pysytettäisiin aikaisemmin annettuun päätökseen perustuva lupa tai muu oikeus kuten 1 momentissa sää-

dettäisiin. Itse lupaan tai oikeuteen puuttumisen olisi siten mahdollista vain tietyissä ja lähempänä esitettävissä erityistapauksissa. Uuden lain mukaisessa päätöksessä tulisi kuitenkin antaa yleisen tai yksityisen edun turvaamiseksi tarpeelliset määräykset haittojen välttämiseksi siten, kuin lupamääräyksiä koskevassa 3 luvun 10 §:ssä säädettäisiin. Nämä määräykset voisivat perustua suoraan aikaisemmin annettuun päätökseen tai olla joltain osin sitä tarkempia. Tällaiset tarkentavat määräykset voisivat merkitä myös vähäisiä tekniluonteisia muutoksia olosuhteiden muutoksen vuoksi epätarkoituksenmukaisiksi käyneisiin määräyksiin. Edellytyksenä määräysten antamiselle olisi kuitenkin aina, että ne eivät sanottavasti vähentäisi oikeuden käytöstä saatavaa hyötyä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin aikaisemmin annetun päätöksen korvaamista koskevan hakemuksen tekemisestä ympäristölupavirastolle. Hakemuksen ympäristölupavirastolle voisi tehdä edellä tarkoitetun oikeuden haltija, valvontaviranomainen tai muu asianosainen. Epäselvyys aikaisemmin annetun päätöksen sisällöstä voi olla vesilain valvonnan kannalta keskeinen kysymys, minkä vuoksi myös valvontaviranomaisella tulisi olla mahdollisuus hakea epäselvän päätöksen korvaamista uuden lain mukaisella päätöksellä. Näin on esimerkiksi silloin, kun vesistöissä olevan rakenteen kunnossapidon laiminlyönnistä aiheutuu yleistä vaaraa tai haittaa, mutta on epäselvää, kenellä rakenteiden kunnossapitovelvollisuus on. Ympäristölupavirasto voisi myös omasta aloitteestaan ottaa aikaisemmin annetun päätöksen korvaamista koskevan asian käsiteltäväkseen, jos vanhaan päätökseen liittyvän epäselvyyden poistaminen muun vireillä olevan asian ratkaisemiseksi olisi tarpeen.

13 §. *Aikaisemmin annetun luvan tai oikeuden lakkauttaminen.* Pykälässä säädettäisiin ennen lain voimaantuloa annettujen lupien ja oikeuksien lakkauttamisesta tietyissä erityistilanteissa. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lakkauttamisesta silloin, kun päätökseen perustuvan luvan tai muun oikeuden haltijaa ei enää olisi. Oikeuden alkuperäisen haltijan olemassaolo on voinut lakata esimerkiksi konkurssin tai kuoleman johdosta. Periaatteessa oikeuden olisi tällöin tullut siir-

tyä alkuperäisen oikeuden haltijan seuraajille, mutta käytännössä oikeuden haltijaa ei aina ole mahdollista selvittää. Aikaisemmin annettu lupa tai oikeus voitaisiin tällöin kumota, jos kumoamisesta ei aiheudu haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle. Koska vanhoihin vesistöön tehtyihin rakenteisiin aina liittyy kunnossapitovelvollisuus, ei tällaisia isännättömiä rakenteita koskevia päätöksiä voitaisi kumota ilman, että siitä aiheutuisi haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle. Lakkauttaminen voisi siten lähinnä tulla kyseen silloin, kun aikaisemmin annettuun päätökseen perustuva hanke tai toimenpide on toteutettu niin kauan aikaa sitten, että sen vaikutusalueelle on ehtinyt syntyä uusi luonnontila eikä minkäänlaiselle kunnossapidolle enää olisi tarvetta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin hakemuksen tekemisestä ympäristölupavirastolle 1 momentissa tarkoitettua lakkauttamista varten. Hakemuksen voisi tehdä valvontaviranomainen tai asianosainen, kuten 4 §:ssäkin tarkoitetuissa tilanteissa, mutta ei luonnollisestikaan oikeuden haltija. Käytännössä valvontaviranomainen tai asianosainen voisi ensin tehdä 4 §:n nojalla hakemuksen aikaisemmin annetun epäselvän päätöksen korvaamisesta uuden lain mukaisella päätöksellä ja myöhemmin täydentää sitä päätöksen kumoamista koskevalla hakemuksella, jos päätökseen perustuvan oikeuden haltijaa ei saataisi selville.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin luvan tai oikeuden lakkauttamisesta sellaisissa tilanteissa, joissa päätöksen perustuva lupa tai muu oikeus olisi käynyt tarpeettomaksi eikä oikeuden haltija enää vaatisi sitä pysytettäväksi. Edellytykset lakkauttamiselle olisivat muutoin samat kuin 1 momentissa. Kumoaamisesta ei saisi aiheutua haittaa yleiselle tai yksityiselle edulle. Hakemuksen päätöksen kumoamiseksi voisi 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa tehdä valvontaviranomaisen ja asianosaisen lisäksi erityisestä syystä myös oikeuden haltija.

Vesilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain yleinen tavoite

Tämän lain yleisenä tavoitteena on:

- 1) edistää, järjestää ja yhteensovittaa vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä niin, että se on yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä;
- 2) ehkäistä ja vähentää vedestä ja vesiympäristön käytöstä aiheutuvia haittoja; ja
- 3) parantaa vesivarojen ja vesiympäristön tilaa.

2 §

Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tätä lakia sovelletaan vesitalousasioihin.

Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä säädetään ympäristönsuojelulaissa (86/2000), vesihuollosta säädetään vesihuoltolaissa (119/2001), patoturvallisuudesta säädetään patoturvallisuuslaissa (413/1984), terveyshaittojen ehkäisemisestä säädetään terveydensuojelulaissa (763/1994) ja vesienhoidon järjestämisestä säädetään laissa vesienhoidon järjestämisestä (/2004).

Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä sekä muutoin tämän lain mukaista toimenpidettä suoritettaessa on sen lisäksi mitä tässä laissa säädetään noudatettava mitä luonnonsuojelulaissa (1096/1996), muinaismuistolaisissa (295/1963) ja

maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) sekä niiden nojalla säädetään. Lupa-asiaa ratkaistaessa on myös otettava huomioon asemakaava ja katsottava, ettei lupa merkittävästi vaikeuta vireillä olevan kaavan laatimista.

3 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *vesitalousasialla* vesitaloushankkeiden toteuttamista sekä muuta vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä ja hoitoa;
- 2) *vesialueella* muutoin kuin tilapäisesti veden peittämää 5 §:n mukaisesti rajautuvaa aluetta;
- 3) *vesistöllä* järveä, lampea, jokea, puroa ja muuta luonnollista vesialuetta, lukuun ottamatta noroa, ojaa, ja lähdeettä, sekä tekojärveä, kanavaa ja muuta vastaavaa keinotekoista vesialuetta;
- 4) *joella* virtaavan veden vesistöä, jonka valuma-alue on vähintään sata neliökilometriä;
- 5) *purolla* jokea pienempää virtaavan veden vesistöä;
- 6) *norolla* sellaista puroa pienempää vesiuomaa, jonka valuma-alue on vähemmän kuin kymmenen neliökilometriä ja jossa ei jatkuvasti virtaa vettä eikä kalankulku ole merkittävässä määrin mahdollista;
- 7) *pohjavedellä* maa- tai kallioperässä olevaa vettä;
- 8) *pohjavesiesiintymällä* kyllästyneeseen vyöhykkeeseen yhtenäisenä vesimassana varastoitunutta pohjavettä;
- 9) *vesitaloushankkeella* vesialueella toteutettavaa toimenpidettä tai rakennelman käyttämistä taikka maalla toteutettavaa

toimenpidettä tai rakennelman käyttämistä, joka voi vaikuttaa pinta- tai pohjaveteen;

10) *hankkeesta vastaavalla* luvan hakijaa tai haltijaa taikka muuta, jonka tehtävänä on huolehtia vesitaloushankkeen valmistelusta, toteuttamisesta, käytöstä tai kunnossapidosta taikka toiminnan harjoittamisesta;

11) *talousvedellä* ihmisten käyttöön tarkoitettua vettä sen mukaan kuin siitä terveydensuojelulaisissa (763/1994) säädetään;

12) *vesivoimalla* keskivirtaaman ja sitä vastaavan putouskorkeuden mukaan tietylle vesistönsalle laskettavaa tehon lukuarvoa;

13) *vesivoimalaitoksella* vesistön vesivoiman hyväksi käyttämiseksi rakennettua laitosta siihen kuuluvine rakennelmineen;

14) *yleisellä kulkuväylällä* vesistössä olevaa väylää, joka tämän lain säännösten mukaan on määrätty julkiseksi kulkuväyläksi tai yleiseksi paikallisväyläksi;

15) *yksityisellä kulkuväylällä* muuta kuin 14 kohdassa ja 6 §:ssä tarkoitettua vesistössä olevaa väylää;

16) *erityiseen käyttöön otetulla alueella* tonttia ja rakennuspaikkaa, puutarhaa, varastopaikkaa, uimarantaa, satama-alueita tai muuta vastaavaa erityiseen käyttöön otettua maa- tai vesialuetta; ja

17) *vesihuoltolaitoksella* vesihuoltolaisia tarkoitettua yhdyskunnan vesihuollosta huolehtivaa laitosta.

Mitä tässä laissa on säädetty kalasta ja kalastuksesta, koskee myös nahkiaista ja rapua sekä niiden pyyntiä.

4 §

Aluevesi ja talousvyöhyke

Mitä tässä laissa on säädetty vesistöstä, koskee vastaavasti myös Suomen aluevesiä ja talousvyöhykettä.

5 §

Vesialueen raja

Tätä lakia sovellettaessa pidetään vesialueen rajana maata vastaan keskivedenkorkeuden mukaista rantaviivaa. Jos vedenkorkeus tai vesi- ja maa-alueen

keskinäinen asema muuttuu tai on muuttunut, määrätään sanottu raja muutoksen jälkesten vedenkorkeuksien mukaan. Meren ja maa-alueen rajana on Suomen aluevesien rajoista annetun lain (463/1956) 3 §:n mukainen aluevesien maanpuoleinen raja.

6 §

Valtaväylä

Joessa on syvimmällä kohdalla väylä veden vapaata juoksua, kulkemista, puutavaran uittoa ja kalan kulkua varten (*valtaväylä*). Mitä tässä laissa säädetään valtaväylästä, koskee myös sellaista vesistössä olevaa salmea tai kapeikkoa, jossa säännöllisesti harjoitetaan liikennettä tai jossa kala yleensä kulkee.

Valtaväylänä on kolmannes keskivedenkorkeuden mukaisesta joen leveydestä. Kun vesistössä säännöllisesti harjoitetaan liikennettä tai uittoa, valtaväylän leveys on kuitenkin vähintään seitsemän metriä. Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta määrittää valtaväylän sijainnin.

Ympäristölupavirasto voi, jos tärkeät syyt vaativat, hakemuksesta määrätä valtaväylän leveämmäksi tai kapeammaksi sekä sen sijainnin muuallekin kuin 2 momentissa on säädetty.

7 §

Viranomaiset

Tämän lain mukaisten vesitalousasioiden hoidon yleinen seuranta ja kehittäminen kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle sekä ympäristöministeriölle toimialallaan.

Ympäristölupavirasto käsittelee tämän lain mukaiset hakemus- ja hallintopakkoasiat, joita ei erikseen ole säädetty kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen, ojitustoimituksen tai muun viranomaisen käsiteltäviksi.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee sen käsiteltäväksi erikseen säädetty hakemus-, hallintopakko- ja muut asiat sekä toimii alueellaan tämän lain mukaisena valvontaviranomaisena.

Ojitustoimituksen toimitusmies käsittelee ojitustoimituksessa käsiteltäväksi säädettyt asiat.

Alueellinen ympäristökeskus edistää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen tehtävien hoitamista sekä toimii alueellaan tämän lain mukaisena valvontaviranomaisena.

Käräjäoikeus käsittelee tämän lain mukaiset riita- ja rikosasiat.

Muiden valtion viranomaisten toimivallasta tämän lain mukaisissa tehtävissä on lisäksi voimassa, mitä siitä jäljempänä tässä laissa tai muussa laissa säädetään.

2 luku

Yleiset velvollisuudet, oikeudet ja rajoitukset

1 §

Veden omistus ja vallinta

Vesisäiliössä sekä kaivossa ja muussa vedenottamossa olevan veden omistaa se, jolle säiliö, kaivo tai vedenottamo kuuluu. Lähteessä ja tekolammikossa olevan veden omistaa pohjan omistaja. Muuta avopintaista vettä sekä pohjavettä vallitsee tässä laissa säädetyin rajoituksin se, jolle kysymyksessä oleva vesi- tai maa-alue kuuluu, ellei toiselle kuuluvasta oikeudesta muuta johdu.

Joessa tai purossa, joka kuuluu puoliksi kahteen eri kiinteistöön tai kahteen kiinteistöjen yhteiseen alueeseen, on kummankin puolen omistajalla oikeus yhtä suureen osaan siinä virtaavasta vedestä.

2 §

Eräät oikeudet ja velvollisuudet

Vesi- tai maa-alueita koskevat tässä laissa säädetyt oikeudet ja velvollisuudet kuuluvat alueen omistajalle, ellei jäljempänä tai erikseen toisin säädetä.

Yhteisen alueen osakkaan oikeudesta käyttää hyväkseen yhteistä aluetta säädetään yhteisalueissa (758/1989).

3 §

Jokaisen oikeus liikkua vesistöissä

Jollei laissa erikseen ole kielletty, jokaisella on oikeus kotirauhaa rikkomatta sekä tarpeetonta vahinkoa, haittaa tai häiriötä aiheuttamatta:

- 1) kulkea vesistöissä ja sen jäällä;
- 2) ankkuroida tilapäisesti vesistöissä;
- 3) uittaa puutavaraa vesistöissä;
- 4) uida vesistöissä; ja

5) tilapäisesti siirtää valtaväylässä tai yleisessä kulkuväylässä olevia pyydyksiä ja muita irtaimia esineitä, jotka haittaavat kulkemista tai puutavaran uittoa, taikka sellaista väylän ulkopuolella olevaa irtainta esinettä, joka

kohtuuttomasti haittaa kulkemista tai estää puutavaran uiton.

Vesiliikenteestä ja jäällä kulkemisesta on lisäksi voimassa, mitä vesiliikennelaissa (463/1996) ja maastoliikennelaissa (1710/1995) säädetään. Liikenteestä kanavassa ja yleisellä talvitiellä on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään. Kulkemisesta väylän ulkopuolella olevan merkityn pyydyksen yli tai sivuitse säädetään kalastuslaissa (286/1982).

Mitä 1 momentissa säädetään vesistöistä, koskee myös 1 luvun 5 §:ssä mainitun vesialueen rajan ulkopuolella olevaa aluetta, milloin se on veden peittämä.

4 §

Jokaisen oikeus ottaa vettä

Jokaisella on oikeus, ellei tästä laista muuta johdu, muutoin kuin pysyvästi ottaa vettä tai jäätä henkilökohtaista tarvetta varten vesistöistä ja 1 luvun 5 §:ssä mainitun vesialueen rajan ulkopuolella olevalta alueelta, milloin se on veden peittämä. Jokaisella on myös oikeus satunnaisesti ottaa vähäisessä määrin vettä tai jäätä toiselle kuuluvasta norosta tai sellaisesta lähteestä, joka ei ole sen omistajan tai hänen luvallaan muun henkilön vakituksessa käytössä. Muusta veden ottamisesta säädetään 4 luvussa.

Veden 1 momentin nojalla tapahtuvasta

ottamisesta ei saa aiheutua alueen omistajalle tai muille oikeuden haltijoille haittaa tai vähäistä suurempaa häiriötä.

5 §

Oikeus rakennelman pitämiseen

Rannan omistajalla tai haltijalla on yksityistä tarvettaan varten oikeus asettaa rannan edustalle vesistöön veneen kiinnityspaalu tai –poiju taikka rakentaa rantaansa toisen vesialueelle ulottuva laituri, venevaja tai muu näihin verrattava rakennelma, jos se ei edellytä 3 luvun 2 tai 3 §:n nojalla ympäristölupaviraston lupaa ja voi tapahtua tuottamatta vesialueen omistajalle vahinkoa tai huomattavaa haittaa. Tällaista oikeutta ei kuitenkaan ole erityiseen käyttöön otetulla vesialueella.

6 §

Oikeus haitan poistamiseen ja ruoppausmassan sijoittamiseen

Jokaisella, joka kärsii lietteestä, matalikosta tai muusta niihin verrattavasta vesistön käyttöä koskevasta haitasta, on oikeus suorittaa haitan poistamiseksi tarpeellinen toimenpide vesistön tilan ja käyttömahdollisuuksien parantamiseksi jos toimenpide ei 3 luvun 2 §:n nojalla edellytä ympäristölupaviraston lupaa eikä työn suorittamisesta aiheudu vesialueen omistajalle huomattavaa haittaa. Työn aloittamisesta ja suorittamisesta on ennakolta ilmoitettava vesialueen omistajalle tai, vesialueen kuullessa yhteisalueen osakkaille, yhteisalueen osakaskunnalle yhteisuelain 26 §:n mukaisesti. Työn aloittamisesta on myös ilmoitettava alueelliselle ympäristökeskukselle siten kuin 14 §:ssä säädetään.

Kulkuväylästä poistetun maan ja muun vesistön pohjasta otetun kiinteän aineen (*ruoppausmassa*) saa ilman omistajan suostumusta sijoittaa toisen vesialueelle, jos sijoittamiseen ei tarvita 3 luvun 2 §:n mukaan ympäristölupaviraston lupaa.

Maa-alueelle ruoppausmassaa ei saa sijoittaa ilman maanomistajan suostumusta,

ellei ympäristölupavirasto ole antanut siihen lupaa. Ruoppausmassan sijoittamisessa maa-alueelle on lisäksi noudatettava, mitä jätelaissa (1072/1993) säädetään.

7 §

Yleiset velvollisuudet vesivarojen ja vesialueiden käytössä

Sen lisäksi mitä 3 luvun 2 ja 3 §:ssä säädetään luvanvaraisuudesta, vesitaloushanke on toteutettava sekä vesivaroja ja vesialueita muutoin käytettävä siten, ettei siitä aiheudu vältettävissä olevaa yleisen tai yksityisen edun loukkausta, jos hankkeen tarkoitus voidaan saavuttaa ilman kustannusten kohtuutonta lisääntymistä kokonaiskustannuksiin ja aiheutettavaan vahingolliseen seuraukseen verrattuna.

8 §

Veden vapaan juoksun estäminen norossa ja ojassa

Sen lisäksi, mitä 3 luvun 2 §:n 3 momentissa säädetään luvanvaraisuudesta, ei veden vapaata juoksua norossa ja ojassa ei saa estää tai muuttaa alapuolella asuvan vahingoksi ilman tämän suostumusta, ellei noron tai ojan taikka sen yläpuolisen altaan omistajan oma käyttötarve sitä vaadi. Jos alempana oleva ottaa norosta tai ojasta vettä kiinteistökohtaista talouttaan varten, ei ylempänä oleva kuitenkaan saa käyttää sitä muuhun tarkoitukseen siinä määrin, että alempana olevan kiinteistökohtaista taloutta varten tarvittavan veden saanti estyy.

Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta antaa oikeuden toimenpiteeseen, joka on 1 momentin mukaan kielletty. Ojituksen ja siihen liittyvistä toimenpiteistä säädetään 5 luvussa.

9 §

Eräiden vesiluontotyyppien suojelu

Luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen taikka muualla kuin Lapin läänissä

noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty

Ympäristölupavirasto voi yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntää poikkeuksen 1 momentin kiellosta, jos momentissa tarkoitettujen vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Jos 1 momentissa tarkoitettu seuraus aiheutuisi hankkeesta, johon on haettu tämän lain mukaista lupaa, lupa-asian yhteydessä on viran puolesta tutkittava kysymys poikkeuksen myöntämisestä. Poikkeuksesta on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä ympäristölupaviraston luvasta säädetään.

10 §

Yleinen kunnossapitovelvollisuus

Vesistöön tehdyn rakennelman omistaja on velvollinen pitämään rakennelman kunnossa, niin ettei siitä aiheudu vaaraa taikka yleistä tai yksityistä etua loukkaavia vahingollisia tai haitallisia seurauksia.

Ilman ympäristölupaviraston lupaa ei saa poistaa rakennelmaa, joka vaikuttaa vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun. Lupaa poistamiseen ei saada myöntää, jos poistamisesta aiheutuisi 3 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu vahingollinen seuraus, jota poistamisen yhteydessä suoritettavien toimenpitein ei voida torjua.

Jos rakennelman poistamisesta aiheutuu vaaraa yleiselle tai yksityiselle edulle, on päätökseen, jolla rakennelman poistaminen sallitaan, otettava määräykset siitä, mitä näiden etujen turvaamiseksi on otettava huomioon. Poistamisesta johtuva edunmenetykset on korvattava. Sillä, joka ei ole osallistunut hankkeen kustannuksiin, ei kuitenkaan ole oikeutta saada korvausta rakennelman poistamisesta johtuneesta edunmenetyksestä.

11 §

Oikeuden antaminen toisen alueeseen

Ympäristölupavirasto voi lupa-asian yhteydessä tai tarvittaessa erillisestä

hakemuksesta jäljempänä 12 §:ssä säädettyihin edellytyksiin myöntää hankkeesta vastaavalle korvausta vastaan oikeuden toiselle kuuluvaan alueeseen sillä olevine rakennuksineen tai muine rakennelmineen, jos alue on toteutettavan vesitaloushankkeen vuoksi tarpeen:

1) laitetta, rakennusta tai muuta rakennelmaa sekä niiden käyttöä ja kunnossapitoa varten;

2) uuden 1 luvun 5 §:n mukaisen vesialueen pohjaksi;

3) alueeksi, jolle poistettava maa siirretään; tai

4) yleisen tai yksityisen edun suojaamiseksi tehtävää laitetta tai rakennelmaa sekä niiden käyttöä ja kunnossapitoa varten.

Edellä 1 momentin nojalla myönnetyn oikeuden nojalla saadaan aluetta käyttää vain siihen tarkoitukseen, jota varten oikeus on myönnetty. Käyttöoikeus myönnetään pysyvänä tai erityisestä syystä määräaikaisena. Tämän lain nojalla myönnettyyn lupaan perustuvan oikeuden käyttäminen voidaan lupaa annettaessa rajoittaa määrättyyn tarkoitukseen.

12 §

Oikeuden saamisen edellytykset

Edellä 11 §:ssä tarkoitettu oikeus toisen alueeseen tai rakennelmaan voidaan myöntää vain, jos vesitaloushankkeelle 3 luvun 4 §:ssä säädettyt yleiset edellytykset ovat olemassa ja hakija omistusoikeuden tai pysyvän käyttöoikeuden perusteella hallitsee enemmän kuin puolta tarvittavasta alueesta. Jos kysymys on hakijalle ja muille yhteisesti kuuluvasta alueesta, oikeuden myöntäminen edellyttää, että toimenpiteen kohteeksi joutuva alue ei ole sanottavasti suurempi hakijan osuutta vastaavaa osaa yhteisestä alueesta.

Edellä 1 momentissa säädettyistä edellytyksistä riippumatta voidaan, jos 3 luvun 4 §:ssä mainitut edellytykset ovat olemassa, myöntää oikeus:

1) tehdä vähäinen rakennelma vesistöön toiselle kuuluvalla tai yhteisellä alueella vesistöä huomattavasti muuttamatta

2) tilapäisesti nostaa vettä toiselle kuuluvalla alueella;

3) suorittaa toisen alueella perkaustyötä;

4) vähäisessä määrin oikaista tai leventää uomaa; taikka

5) panna poistettavaa maata toisen alueelle, ei kuitenkaan erityiseen käyttöön otetulle alueelle.

Yleisen tarpeen vaatimaa vesitaloushanketta varten voidaan hakijalle myöntää tarvittava oikeus toiselle kuuluvaan alueeseen tai sen omaksi lunastamiseen siinäkin tapauksessa, että edellä 1 ja 2 momentissa säädetty edellytykset puuttuvat.

13 §

Oikeus toiselle kuuluvan rakennelman poistamiseen, muuttamiseen ja käyttämiseen

Jos toiselle kuuluva rakennus, laitos tai muu rakennelma, jonka poistaminen ei sisälly 11 §:n nojalla myönnettyyn oikeuteen, estää rakentamista, ympäristölupavirasto voi 3 luvun 4 §:ssä säädetyn edellytyksin myöntää oikeuden sen poistamiseen, muuttamiseen tai hyväksi käyttämiseen. Päätöksessä, jolla hakija on saanut oikeuden toiselle kuuluvan rakennelman poistamiseen tai muuttamiseen, on rakennelman omistajalle, jos hän sitä vaatii, varattava mahdollisuus määrääjässä itse suorittaa rakennelman poistaminen tai muuttaminen. Hakija on tällöin velvollinen korvaamaan hänelle toimenpiteestä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

Jos omistaja haluaa poistaa rakennelman, jonka käyttämiseen toiselle on myönnetty lupa ja jota käyttäjä edelleen tarvitsee, ympäristölupavirasto voi hakemuksesta myöntää viimeksi mainitulle oikeuden lunastaa sen iselleen. Ympäristölupavirasto määrää lunastushinnan rakennelman silloisen arvon mukaan ottaen huomioon, mitä rakentamiskustannuksista mahdollisesti on jo omistajalle suoritettu, samoin kuin sen haitan, joka rakennelman pysyttämisen toisen alueella ehkä aiheutuu.

14 §

Ilmoittamisvelvollisuus

Alueelliselle ympäristökeskukselle on vähintään 14 vuorokautta ennen toimenpiteen aloittamista annettava kirjallinen tieto:

1) edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettusta toimenpiteestä;

2) maa-ainesten ottamisesta vesistön pohjasta, jos ottaminen ei 3 luvun 2 tai 3 §:n mukaan edellytä lupaa; ja

3) pinta- ja pohjaveden ottamisesta, kun otettava määrä on yli 100 m³/vrk ja ottaminen ei 3 luvun 2 tai 3 §:n mukaan edellytä lupaa.

3 luku

Luvanvaraiset vesitaloushankkeet

1 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan kaikkiin vesitaloushankkeisiin, jollei erikseen toisin säädetä.

2 §

Vesitaloushankkeen yleinen luvanvaraisuus

Vesitaloushankkeella on oltava ympäristölupaviraston lupa, kun se voi muuttaa vesiympäristöä, vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta, virtaamaa tai rantaa taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos:

1) aiheuttaa tulvan vaaraa tai yleistä vedenvähyyttä;

2) aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista;

3) melkoisesti vähentää luonnon kauneutta, ympäristön viihtyisyyttä tai kulttuuriarvoja taikka vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön;

4) aiheuttaa vaaraa terveydelle;

5) olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä

6) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa kala stuk-

selle tai kalakannoille;

7) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vesiliikenteelle tai puutavaran uitolle; tai

8) muulla edellä mainittuun verrattavalla tavalla loukkaa yleistä etua.

Lisäksi vesitaloushankkeella on oltava ympäristölupaviraston lupa, jos 1 momentissa tarkoitettu muutos aiheuttaa vahinkoa tai haittaa toisen vesialueelle, kalastukselle, veden saannille, maalle, kiinteistölle tai muulle omaisuudelle. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos vahinko tai haitta aiheutuu ainoastaan yksityiselle edulle ja edunhaltija on antanut hankkeeseen kirjallisen suostumuksensa. Hankkeesta vastaavan on lähetettävä suostumus tiedoksi alueelliselle ympäristökeskukselle.

Ympäristölupaviraston lupa tarvitaan myös noron tai ojan taikka niiden veden juoksun muuttamiseen ilman asianomaisen suostumusta, jos siitä aiheutuu vahinkoa toisen maalle samoin kuin vesialueelle tehtävän rakennelman käyttöön ilman asianomaisen suostumusta, jos siitä aiheutuu häiriötä toisen kiinteistön käytölle.

Lupa tarvitaan myös luvan saaneen vesitaloushankkeen muuttamiseen, jos muutos loukkaa 1 - 3 momentissa tarkoitettulla tavalla yleisiä tai yksityisiä etuja.

3 §

Aina luvanvaraiset vesitaloushankkeet

Edellä 2 §:ssä tarkoitetuista seurauksista riippumatta seuraavilla vesitaloushankkeilla on aina oltava ympäristölupaviraston lupa:

1) valtavyölyän sulkeminen tai supistaminen sekä väylän käyttämistä vaikeuttavan laitteen tai muun esteen asettaminen;

2) veden ottaminen vesihuoltolaitoksen tai vesihuoltolaitokselle vettä toimittavan tarpeisiin taikka siirrettäväksi muualla käytettäväksi sekä muu pohjaveden ottaminen, kun otettava määrä on yli 250 m³/vrk samoin kuin muu toimenpide, jonka seurauksena pohjavesiesiintymästä poistuu muutoin kuin tilapäisesti pohjavettä vähintään 250 m³/vrk;

3) veden imeyttäminen maahan tekopohjaveden tekemiseksi tai pohjaveden

laadun parantamiseksi;

4) sillan tai kuljetuslaitteen tekeminen yleisen kulkuväylän yli sekä vesi-, viemäri-, voima- tai muun johdon tekeminen tällaisen väylän ali;

5) maa-alueen muuttaminen pysyvästi vesialueeksi vedenkorkeutta nostamalla;

6) vesivoimalaitoksen rakentaminen;

7) ruoppausmassan sijoittaminen Suomen aluevesillä, kun kyse ei ole merkityksettömän pienestä määrästä ruoppausmassaa;

8) maa-aineksen ottaminen vesialueen pohjasta muuhun kuin omaan tavanomaiseen kotitarvekäyttöön; ja

9) uiton vakinaisen toimintapaikan perustaminen.

Lupa tarvitaan myös muutettaessa luvan saanutta 1 momentissa tarkoitettua laitosta, rakennelmaa tai niiden käyttöä, jos muutos loukkaa yleisiä tai yksityisiä etuja.

4 §

Luvan myöntämisen yleiset edellytykset

Luvan myöntämisen yleisenä edellytyksenä on, että:

1) hakijalla on oikeus hankkeessa käyttöön otettaviin alueisiin, tarvittavat oikeudet myönnetään luvan yhteydessä tai tarvittavien oikeuksien saamista koskeva asia on vireillä muussa viranomaismenettelyssä;

2) ja lisäksi

a) hanke ei sanottavasti loukkaa yleistä tai yksityistä etua, tai

b) hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

5 §

Luvan myöntämisen este

Vaikka 4 §:n edellytykset täyttyvät, lupaa ei kuitenkaan saa myöntää hankkeelle, joka:

1) vaarantaa yleistä terveydentilaa tai turvallisuutta;

2) aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa; tai

3) suuresti huonontaa paikkakunnan

asutus- tai elinkeino-oloja.

Valtioneuvosto voi myöntää poikkeuksen 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetuista luvan myöntämisen esteistä, jos hanke on yleisen edun kannalta tärkeä.

6 §

Yleisten hyötyjen ja menetysten arvioiminen

Luvan myöntämisen edellytyksiä 4 §:n 2 kohdan b alakohdan mukaan harkittaessa vesitaloushankkeesta yleiselle edulle aiheutuvia hyötyjä ja menetysarvioita voidaan yleiseltä kannalta. Arvioinnissa voidaan käyttää myös raha-arvoa, jos hyödyn tai menetysten suuruus voidaan määrittää rahassa.

Arvioinnissa on otettava huomioon, mitä vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty hankkeen vaikutusalueen vesien tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

7 §

Yksityisten hyötyjen ja menetysten arvioiminen

Luvan myöntämisen edellytyksiä 4 §:n 2 kohdan b alakohdan mukaisesti harkittaessa hankkeesta saatavana yksityisenä hyötynä otetaan huomioon maa- tai vesialueen tai muun omaisuuden tuottavuuden tai käytettävyyden parantumisesta aiheutuva omaisuuden käyttöarvon lisääntyminen sekä hankkeen toteuttamisesta välittömästi saatava muu etu. Hankkeesta aiheutuvana yksityisenä menetystenä otetaan huomioon:

1) hakijalle myönnettävät käyttö- tai lunastusoikeudet;

2) kustannukset sellaisista vahingoista ja käyttöoikeuksista, joista hakija on hankkeen toteuttamiseksi erikseen sopinut asianosaisen kanssa, samoin kuin vastaavassa tarkoituksessa hakijalle vapaaehtoisesti luovutettujen alueiden hankkimiskustannukset; sekä

3) muut hankkeeseen osallistumattoman henkilölle ja ojituksen passiiviosakkaalle aiheutuvat menetykset.

8 §

Luvan voimassaolo

Lupa myönnetään toistaiseksi tai erityisistä syistä määräajaksi.

Toistaiseksi voimassa olevassa luvassa on määrättävä aika, jonka kuluessa vesitaloushanke on toteutettava tai toteuttamiseen ryhdyttävä. Määräaika hankkeen toteuttamiselle saa olla enintään kymmenen vuotta ja toteuttamiseen ryhtymiselle enintään neljä vuotta.

Ympäristölupavirasto voi erityisestä syystä ennen määräajan päättymistä hakemuksesta pidentää 2 momentissa tarkoitettua määräaika. Pidentämistä koskevassa päätöksessä voidaan tarvittaessa tarkistaa tai täydentää lupamääräyksiä.

9 §

Luvan raukeaminen

Määräaikainen lupa raukeaa määräajan päättyessä, jollei lupapäätöksessä ole toisin määrätty.

Toistaiseksi voimassaoleva lupa raukeaa, jos lupapäätöksessä edellytetyt toimet ei olennaisilta osin ole toteutettu tai toteuttamiseen ryhdytty lupapäätöksessä määrättyssä ajassa tai 8 §:n 3 momentin nojalla pidennetyssä määräajassa.

Toisen omaisuuteen kohdistuvat lupapäätöksessä myönnetty käyttöoikeudet raukeavat toistaiseksi voimassaolevan luvan rautessa. Sama koskee omaksi lunastamista, jollei omistusoikeus ole jo siirtynyt luvanhaltijalle.

10 §

Yleiset lupamääräykset

Lupapäätöksessä on annettava tarpeelliset määräykset:

1) hankkeesta ja sen toteuttamisesta aiheutuvien haittojen välttämiseksi siten kuin 2 luvun 7 §:ssä säädetään;

2) maisemoinnista ja muusta työn jälkien poistamisesta; sekä

3) vesistön ja pohjavesiesiintymän tilan

säilyttämistä varten tarpeellisista toimenpiteistä ja laitteista.

Vesistön vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavan hankkeen lupapäätöksessä on lisäksi tarvittaessa annettava määräykset veden enimmäis- tai vähimmäiskorkeudesta ja veden juoksutuksen järjestämisestä

11 §

Tarkkailuvelvoite

Hankkeesta vastaava on tarvittaessa lupapäätöksessä velvoitettava tarkkailemaan hankkeen toteuttamista ja sen vaikutuksia (*tarkkailuvelvoite*). Tarkkailuvelvoitetta määrättäessä on otettava huomioon vesienhoidon järjestämisessä annetussa laissa tarkoitettu seurantaohjelma ja hankkeen vaikutusalueita koskevat muut seurantavelvoitteet.

Ympäristölupavirasto voi luvassa päättää, että hankkeesta vastaavan on laadittava erillinen suunnitelma vaikutusten tarkkailusta (*tarkkailusuunnitelma*).

Ympäristölupavirasto voi päättää, että tarkkailusuunnitelman hyväksyy alueellinen ympäristökeskus tai kalataloutta koskevalta osin työvoima- ja elinkeinokeskus.

Päätös tarkkailusuunnitelman hyväksymisestä on tehtävä noudattaen, mitä hallintolaissa säädetään. Päätös annetaan julkipanon jälkeen. Päätöstä voidaan muuttaa viran puolesta taikka hankkeesta vastaavan, valvontaviranomaisen, asiassa yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta.

12 §

Liikenteelle aiheutuvan haitan välttäminen ja kulkuyhteyksien järjestäminen

Valtaväylään tai yleiseen kulkuväylään vaikuttava hanke on lupapäätöksessä määrättävä toteutettavaksi niin, että liikennettä voidaan vesistöissä harjoittaa edelleen ilman huomattavaa haittaa.

Jos hanke toteutetaan sellaisessa vesistöissä, jolla on merkitystä uiton kannalta, hankkeesta vastaava on lupapäätöksessä

velvoitettava tekemään tarvittavat laitteet ja rakennelmat puutavaran kulun turvaamiseksi sekä suojaamaan hankkeeseen liittyvät rakennelmat uitosta aiheutuville vahingoilta.

Jos hankkeen seurauksena on vesialueella, jäällä tai rannalla yleistä tai yksityistä käyttöä palvelevan kulkuyhteyden katkeaminen tai huomattava huonontuminen, hankkeesta vastaava on lupapäätöksessä velvoitettava tekemään tie tai suorittamaan sen tekemisestä johtuvat kustannukset taikka ryhtymään muihin toimenpiteisiin kohtuulliset vaatimukset täyttävän kulkumahdollisuuden järjestämiseksi sen tarvisijoille.

13 §

Kalatalousvelvoite ja kalatalousmaksu

Jos vesitaloushankkeesta aiheutuu kalastolle tai kalastukselle ilmeistä vahinkoa, on luvan saaja velvoitettava ryhtymään toimenpiteisiin kalakannalle tai kalastukselle aiheutuvien vahinkojen ehkäisemiseksi tai vähentämiseksi sekä tarvittaessa toimenpiteiden tuloksellisuuden tarkkailuun sillä vesialueella, johon toimenpiteen vahingollinen vaikutus ulottuu (*kalatalousvelvoite*). Toimenpiteenä voi hankkeen ja sen vaikutusten laadun mukaan olla kalanistutus, kalatie tai muu toimenpide tai näiden yhdistelmä. Kalatalousvelvoitetta määrättäessä on otettava huomioon kalastuslaissa (286/1982) tarkoitettut kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmat ja muut kalatalousviranomaisen hyväksymät kalaston suojelemiseksi laaditut suunnitelmat.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden suorittaminen aiheuttaisi niillä saavutettavaan hyötyyn verrattuna hankkeesta vastaavalle kohtuuttomia kustannuksia, taikka kalatalousvelvoitteen määräämistä ei muusta syystä ole pidettävä tarkoituksenmukaisena, hankkeesta vastaava määrätään suorittamaan kalatalousvelvoitteen tai sen osan asemesta siten korvattavan velvoitteen kohtuullisia kustannuksia vastaava maksu kalatalousviranomaisen käytettäväksi 1 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen (*kalatalousmaksu*) sillä

vesialueella, johon toimenpiteen vahingollinen vaikutus ulottuu. Ympäristölupavirasto voi tarvittaessa antaa maksunsaajalle määräyksiä maksun käytöstä.

14 §

Kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelma ja kalatalousmaksun käyttösuunnitelma

Hankkeesta vastaavan on laadittava yksityiskohtainen suunnitelma luvassa määrätyn kalatalousvelvoitteen toteuttamiseksi (*kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelma*). Työvoima- ja elinkeinokeskus hyväksyy kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelman.

Työvoima- ja elinkeinokeskus vahvistaa suunnitelman, jossa yksilöidään kalatalousmaksulla tehtävät toimenpiteet (*kalatalousmaksun käyttösuunnitelma*). Saman vesialueen haittojen ehkäisemiseksi määrättyjen kalatalousmaksujen käyttö voidaan esittää yhdessä suunnitelmassa.

Päätös kalatalousvelvoitteen toteuttamissuunnitelman ja kalatalousmaksun käyttösuunnitelman hyväksymisestä on tehtävä noudattaen, mitä hallintolaissa säädetään. Päätös annetaan julkipanon jälkeen. Päätöstä voidaan muuttaa viran puolesta taikka hankkeesta vastaavan, valvontaviranomaisen, asiassa yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta

15 §

Valmistelulupa

Ympäristölupavirasto voi lupapäätöksessään oikeuttaa hakijan ryhtymään jo ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemistä hankkeen toteuttamista valmisteleviin toimenpiteisiin (*valmistelulupa*). Tällainen lupa voidaan myöntää perustellusta syystä, jos:

1) valmistelevat toimenpiteet voidaan suorittaa tuottamatta muulle vesien käytölle tai luonnolle ja sen toiminnalle huomattavaa haittaa; ja

2) kyseisten toimenpiteiden suorittamisen jälkeen olot voidaan palauttaa entisen veroisiksi siinä tapauksessa, että lupapäätös kumotaan tai luvan ehtoja muutetaan.

Toimenpiteet on lupapäätöksessä tarpeellisilta osin yksilöitävä.

16 §

Valmistelulupaa koskeva päätös

Valmistelulupaa koskevassa päätöksessä hakija on, ellei hakijana ole valtio, kunta tai kuntayhtymä, velvoitettava asettamaan ennen töihin ryhtymistä hyväksyttävä vakuus niiden vahinkojen, haittojen ja kustannusten korvaamisesta, jotka päätöksen kumoaminen tai luvan ehtojen muuttaminen voi aiheuttaa.

Toisen aluetta saadaan käyttää edellä tarkoitettuihin toimenpiteisiin vain, jos sellainen oikeus luvassa perustetaan tai edellytyksin, että oikeudenhaltijat siihen muuten suostuvat.

Ympäristölupaviraston tulee määrätä, onko lupapäätöksessä määrätty korvaukset tai osa niistä suoritettava ennen valmisteluluvassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin ryhtymistä. Korvaus saadaan nostaa hyväksyttävää vakuutta vastaan. Tässä momentissa tarkoitettuun ympäristölupaviraston päätökseen ei saa hakea muutosta.

Valmistelulupaa koskeva päätös saadaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi määrätä töiden jatkamisen keskeytettäväksi tai rajoitettavaksi. Valmistelulupaa koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

17 §

Valmistumisilmoitus

Hankkeesta vastaavan on tehtävä ympäristölupavirastolle ja valvontaviranomaiselle ilmoitus vesitaloushankkeen valmistumisesta tai hankkeeseen kuuluvan rakennelman käyttöönottamisesta (*valmistumisilmoitus*).

18 §

Hankkeen keskeyttäminen

Keskivedenkorkeuden alentamista tai nostamista tai vesistön säännöstelyä tarkoittava hanke on saatettava loppuun, jos hankkeen toteuttamiseksi on ryhdytty toimenpiteisiin. Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta antaa luvan hankkeen keskeyttämiselle. Ympäristölupaviraston päätöksessä on tällöin määrättävä, mihin toimenpiteisiin hankkeesta vastaavan on ryhdyttävä keskeytyksestä johtuvien vahinkojen ja haittojen estämiseksi ja mitä korvauksia hänen tulee asianomaisille suorittaa.

19 §

Lupamääräysten määräaikainen tarkistaminen

Toistaiseksi voimassa olevaa lupaa koskevassa lupapäätöksessä voidaan määrätä hankkeesta vesiympäristöä ja sen käyttöä koskevat lupamääräykset tarkistettaviksi määräajassa, jos tämä on tarpeen hankkeesta aiheutuvien merkittävien haittojen välttämiseksi.

Lupapäätöksessä on tällöin määrättävä, mihin mennessä luvan haltijan on saatettava yksilöityjen lupamääräysten ajanmukaisuus ympäristölupaviraston tutkittavaksi ja mitä selvityksiä tuolloin on esitettävä.

Ympäristölupaviraston on käsiteltävä asia soveltuvin osin kuten lupahakemus. Jos luvan haltija ei ole tehnyt hakemusta määräajassa, ympäristölupavirasto voi asianomaisen viranomaisen taikka haittaa tai vahinkoa kärsivän hakemuksesta määrätä, että lupa raukeaa, ja antaa tällöin tarvittavat määräykset.

20 §

Lupamääräysten muu tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen

Sen lisäksi mitä 19 §:ssä säädetään, ympäristölupavirasto voi hakemuksesta tarkistaa lupamääräyksiä ja antaa uusia määräyksiä, jos:

1) hankkeen toteuttamisesta lupamääräysten mukaisesti aiheutuisi haitallisia vaikutuksia, joita lupamääräyksiä

annettaessa ei ole ennakoitu ja joita ei muutoin voida riittävästi vähentää;

2) hankkeen toteuttamisesta lupamääräysten mukaisesti aiheutuisi olosuhteiden muutosten vuoksi haitallisia vaikutuksia, joita ei muutoin voida riittävästi vähentää; tai

3) turvallisuussyyt tätä edellyttävät.

Jollei lupapäätöksessä ole toisin määrätty, hakemus lupamääräysten tarkistamiseksi tai uusien määräysten antamiseksi 1 momentin 1 kohdan nojalla on tehtävä kymmenen vuoden kuluessa 17 §:n mukaisen valmistusilmoituksen tekemisestä.

Lupamääräysten tarkistaminen tai uusien määräysten antaminen 1 momentin 2 tai 3 kohdan nojalla ei saa sanottavasti vähentää hankkeesta saatavaa hyötyä. Tarkistamisesta tai uusien määräysten antamisesta aiheutuvat muut kuin vähäiset edunmenetykset määrätään hakijan korvattaviksi noudattaen soveltuvin osin 13 luvun säännöksiä.

Hakemuksen lupamääräysten tarkistamisesta tai uusien määräysten antamisesta voi tehdä haitallisen vaikutuksen kohteena olevan yksityisen edun haltija, kunta, valvontaviranomainen tai muu viranomainen, joka valvoo kyseistä yleistä etua. Ympäristölupaviraston on käsiteltävä asia soveltuvin osin kuten lupahakemus.

21 §

Kalatalousvelvoitetta tai -maksua koskevien määräysten tarkistaminen

Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta muuttaa kalatalousvelvoitetta ja kalatalousmaksua koskevia määräyksiä, jos olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet. Kalataloudellisesti epätarkoituksenmukaiseksi osoittautunutta velvoitetta voidaan lisäksi tarkistaa, jos velvoitteen kalataloudellista tulosta voidaan parantaa sen toteuttamiskustannuksia merkittävästi lisäämättä.

Jos kalatalousmaksu on määrätty vuosittain suoritettavaksi ja sen perusteena oleva kustannustaso on muuttunut, kalatalousviranomainen perii maksun kustannustason nousua vastaavasti tarkistettuna, vaikka sitä ei ole 1 momentissa

mainituin tavoin muutettu. Tarkistus tehdään täysin kymmenin prosentein ja muutoin ympäristölupaviraston määräämiä perusteita noudattaen. Jos tarkistuksesta syntyy erimielisyyttä, voidaan asia saattaa hakemuksella ympäristölupaviraston ratkaistavaksi. Kalatalousviranomaisen on velvollinen viipymättä palauttamaan sen osan peritystä kalatalousmaksusta, joka ylittää ympäristölupaviraston päätöksellä myöhemmin määrätyn maksun suuruuden.

22 §

Lupamääräysten muuttaminen luvan haltijan hakemuksesta

Jos vesitaloushanketta toteutettaessa havaitaan tarkoituksenmukaiseksi muuttaa lupamääräyksiä, voi ympäristölupavirasto, jos muutos on merkitykseltään vähäinen eikä sanottavasti koske toisen oikeutta tai etua, luvan haltijan hakemuksesta muuttaa määräyksiä. Ympäristölupaviraston on käsiteltävä asia soveltuvin osin kuten lupahakemus.

4 luku

Vedenotto

1 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan pintaveden ja pohjaveden ottamiseen. Pintaveden ottamisella tarkoitetaan tässä luvussa veden ottamista vesistöistä sekä norosta, ojasta ja lähteestä.

Tekopohjaveden ottamiseen sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään pohjaveden ottamisesta. Johdettaessa pintavettä maaperään tekopohjaveden muodostamista varten on lisäksi otettava huomioon mitä ympäristönsuojelulain 8 ja 28 §:ssä säädetään.

Otettaessa vettä vesistöistä yhdiskunnan tarpeisiin noudatetaan lisäksi, mitä vesihuoltolaissa ja sen nojalla säädetään.

2 §

Vesialueen omistajan oikeus vedenottoon

Vesialueen omistaja saa sen estämättä, mitä 3 luvun 2 §:n 2 momentissa säädetään, ilman ympäristölupaviraston lupaa ottaa pintavettä tavanomaista kiinteistökohtaista talouttaan varten.

Kun vesistöä ei riitä vettä kaikille sitä 1 momentin mukaiseen käyttöön tarvitseville, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi hakemuksesta päätöksellään määrätä vesialueen veden käyttämisen rajoittamisesta. Määräystä voidaan muuttaa olosuhteiden muuttuessa uudella päätöksellä.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee soveltuvin osin alueen omistajan ja haltijan oikeutta ottaa pohjavettä.

Yhteisesti omistetun kiinteistön tai alueen osaomistajalla on oikeus tässä laissa säädettyin rajoituksin alueelta saatavan pohjaveden ottamiseen sillä tavoin, ettei se aiheuta muille osaomistajille haittaa tai häiriötä eikä estä näitä vastaavanlaisella tavalla käyttämästä alueelta saatavaa pohjavettä.

3 §

Muun kuin vesialueen omistajan oikeus ottaa pintavettä

Kiinteistön omistaja ja haltija saa ottaa pintavettä toisen vesialueelta tavanomaista kiinteistökohtaista talouttaan varten, jos vettä edelleen riittää vesialueen omistajien sekä niiden tarpeisiin, jotka ympäristölupaviraston luvan perusteella ottavat vettä samasta esiintymästä, eikä ottaminen edellytä lupaa 3 luvun 2 tai 3 §:n mukaan. Laitteiden sijoittamiseen pitkäaikaista käyttöä varten toisen alueelle tulee saada alueen haltijan suostumus. Ottamista varten tarvittavat työt on tehtävä niin, ettei niistä aiheudu sanottavaa haittaa tai häiriötä.

Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta antaa oikeuden muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun pintaveden ottamiseen ja sitä varten tarpeellisten laitteiden pitämiseen toisen vesialueella.

4 §

Muun kuin omistajan oikeus ottaa pohjavettä

Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta antaa oikeuden pohjaveden ottamiseen ja sitä varten tarpeellisten laitteiden pitämiseen toisen alueella, jos ottaminen ei edellytä lupaa 3 luvun 2 tai 3 §:n mukaan ja ottaminen toisen alueella on tarpeen:

1) tavanomaista kiinteistökohtaista tabutta varten;

2) yhdyskunnan vesihuollon järjestämistä tai muuta yleistä tarvetta varten, taikka

3) sellaista teollista tai taloudellista toimintaa varten, jolle pohjaveden saaminen on erityisen tärkeää.

Edellytyksenä oikeuden myöntämiselle 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua tarvetta varten on, että vettä edelleen riittää alueen omiin tarpeisiin, eikä siitä aiheudu kohtuutonta haittaa tai häiriötä alueen oikeudenhaltijoille.

Oikeus vedenottoon toisen kaivosta tai ottamosta voidaan antaa vain omistajan suostumuksella.

5 §

Vedenottotarpeiden yhteensovittaminen

Sen lisäksi mitä 3 luvussa säädetään luvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä, tässä luvussa tarkoitettua vedenottohanketta koskevaa lupa-asiaa ja 4 §:ssä tarkoitettua oikeutta koskevaa hakemusta käsiteltäessä on vedenottotarpeet sovittava yhteen.

Jos vettä ei riitä käytettäväksi kaikkiin tarpeisiin, noudatetaan näiden kesken seuraavaa etusijajärjestystä:

1) veden ottaminen käytettäväksi ottamispaikan lähistössä tavanomaista kiinteistökohtaista taloutta varten;

2) veden ottaminen yhdyskunnan vesihuoltoa varten paikkakunnalla;

3) veden ottaminen paikkakunnan teollisuuden käyttöön tai muuten käytettäväksi paikkakunnalla sekä yhdyskunnan vesihuoltoa paikkakunnan ulkopuolella palveleva veden ottaminen;

4) veden ottaminen johdettavaksi tai kuljetettavaksi muualla käytettäväksi muuta

tarkoitusta kuin yhdyskunnan vesihuoltoa varten.

6 §

Vedenottoa koskeva lupapäätös

Vedenottoa koskevassa lupapäätöksessä on yksilöitävä veden ottamisen tarkoitus, ottamispaikka sekä veden ottamisen enimmäismäärä.

Sen lisäksi mitä 3 luvussa säädetään lupamääräyksistä, lupapäätöksessä on annettava tarpeelliset määräykset vedenjohdon tai ottamon sijoituspaikasta, vedenottomäärien seuraamisesta ja kirjaamisesta sekä tarvittaessa vesihuollon turvaamiseksi poikkeuksellisissa oloissa sallituista toimenpiteistä.

7 §

Vedenottoa koskevan luvan voimassaolo

Yhdyskunnan häiriöttömän vesihuollon turvaamiseksi vedenottoa koskeva lupa voidaan kokonaan tai osittain myöntää ilman 3 luvun 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua määräaika.

8 §

Vesijohdon ja laitteistojen sijoittaminen

Vedenottoa koskevassa lupapäätöksessä voidaan antaa oikeus sijoittaa luvan mukaista ottamista palveleva vesijohto toisen alueelle.

Muuta kuin luvanvaraista vedenottoa palvelevan vesijohdon samoin kuin lupapäätöksen jälkeen 1 momentissa tarkoitettua vesijohdon sijoittamisesta toisen alueelle päättää hakemuksesta kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, jollei kysymys ole johdon sijoittamisesta ma-alueelle vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella tai muulla asemakaava-alueella kuin maankäyttö- ja rakennuslain 10 luvussa tarkoitettulla ranta-asemakaava-alueella. Usean kunnan alueelle ulottuvan vesijohdon sijoittamisesta päättää kuitenkin hakemuksesta ympäristölupavirasto.

Vesijohto on sijoitettava toisen alueelle niin, että siitä aiheutuva haitta jää mahdollisimman vähäiseksi

9 §

Vedenottoa koskevasta luvasta poikkeaminen

Tässä luvussa tarkoitetun veden ottamista koskevan luvan haltija on vedenhankinnan erityistilanteissa oikeutettu ilman ympäristölupaviraston lupaa toimittamaan tilapäisesti vettä muuhunkin kuin luvassa tarkoitettuun käyttöön, jos tämä on tarpeen yhdyskunnan vesihuollon häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi taikka muusta tähän verrattavasta painavasta syystä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta toimenpiteestä on ilmoitettava alueelliselle ympäristökeskukselle.

10 §

Veden ottamisen rajoittaminen poikkeuksellisen syyn vuoksi

Jos pitkäaikainen kuivuus tai muu siihen verrattava syy aiheuttaa veden saannin melkoisen vähentymisen, voi ympäristölupavirasto hakemuksesta velvoittaa ottamon omistajan määrääjäksi rajoittamaan ottamosta otettavan veden määrää tavanomaista kiinteistökohtaista taloutta tai yhdyskunnan vesihuoltoa varten tapahtuvan vedenoton turvaamiseksi.

Jos rajoituksesta aiheutuu ottamon omistajalle tai luvanhaltijalle kohtuutonta edunmenetystä, ympäristölupavirasto voi hakemuksesta määrätä edunmenetykset rajoituksen hakijan ja muiden rajoituksesta olennaista hyötyä saavien korvattaviksi.

11 §

Vedenottamon suoja-alueen perustaminen

Ympäristölupavirasto voi hankkeesta vastaavan, valvontaviranomaisen tai asianosaisen esityksestä lupapäätöksessä tai hakemuksesta erikseen määrätä pohjaveden ottamon ympärillä olevan alueen suoja-

alueeksi, jos alueen käyttöä on tarpeen rajoittaa veden laadun tai pohjavesiesiintymän antoisuuden turvaamiseksi. Suoja-alueetta ei saa määrätä laajemmaksi kuin vältämätön tarve vaatii.

Suoja-alueeksi voidaan tässä pykälässä säädetyin edellytyksin määrätä myös pintaveden ottamon ympärillä oleva alue.

12 §

Suoja-aluemääräykset

Suoja-alueen perustamispäätökseen on otettava vedenoton turvaamiseksi tarpeelliset määräykset suojatoimenpiteistä ja muista suoja-alueen käytön rajoituksista sekä suoja-aluemääräysten noudattamisen valvonnasta (*suoja-aluemääräykset*).

Suoja-aluemääräykset eivät saa olla ankarampia kuin mitä vältämätön tarve vaatii. Suoja-aluemääräyksistä toiselle johtuva edunmenetys on vedenottamon omistajan tai haltijan korvattava.

Suoja-alueen perustamispäätöstä on noudatettava, vaikka siihen haetaankin muutosta.

Ympäristölupavirasto voi yksittäistapauksissa hakemuksesta myöntää poikkeuksen suoja-aluemääräyksistä. Poikkeuksen myöntämisestä ympäristölupasian yhteydessä säädetään ympäristönsuojelulain 39 §:n 4 momentissa

Mitä 3 luvun 20 §:ssä säädetään lupamääräysten tarkistamisesta, koskee soveltuvin osin suoja-aluemääräyksiä.

13 §

Käyttö- ja lunastusoikeus suoja-alueella

Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta antaa vedenottamon omistajalle tai haltijalle vedenottoa palvelevia laitteita tai rakennelmia varten oikeuden suoja-alueella olevan alueen käyttöön tai omaksi lunastamiseen.

5 luku

Ojitus

1 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan ojituksen ja ojan käyttöön. Ojituksella tarkoitetaan maan kuivattamiseksi taikka muunlaisen alueen käyttöä haittaavan veden poistamiseksi toteutettavaa:

- 1) ojan tekemistä;
- 2) ojan, noron tai puron suurentamista tai oikaisemista; sekä
- 3) noron tai puron perkaamista, johon ei sovelleta 6 luvun säännöksiä.

2 §

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan:

- 1) *kuivatusalueella* maita, joille yhteinen ojitus tuottaa hyötyä;
- 2) *ojituksesta saatavalla hyödyllä* maan käyttöarvon nousua siinä tarkoituksessa, johon maata käytetään tai olosuhteet huomioon ottaen voidaan lähinnä käyttää;
- 3) *hyödynsaajalla* ojituksesta hyötyä saavan kiinteistön omistajaa tai omistajia;
- 4) *yhteisellä ojituksella* ojitusta, jonka kuivatusalue muodostuu eri maanomistajille kuuluvista useista kiinteistöistä;
- 5) *aktiiviosakkaalla* hyödynsaajaa, joka on vaatinut ojitusta tai yhtynyt sellaiseen vaatimukseen taikka lisähyödyn saamiseksi vaatinut muutosta ojitussuunnitelmaan; sekä
- 6) *passiiviosakkaalla* hyödynsaajaa, joka ei ole aktiiviosakas.

Jos vesihuoltolaitoksen viemärissä, jonka tarkoituksena on huleveden tai perustusten kuivatusveden johtaminen, johdetaan vettä vesihuoltolaitoksen viemäriverkoston ulkopuolelle, on viemäriverkoston kattamaa aluetta tai sen osaa käsiteltävä kuivatusalueen erillisenä osittelualueena. Hyödynsaajaksi katsotaan tällöin vesihuoltola itos.

3 §

Ojituksen luvanvaraisuus

Ojituksella ja ojan käytöllä on oltava tämän lain mukainen ympäristölupaviraston lupa, kun se voi aiheuttaa:

- 1) ympäristönsuojelulain 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua pilaantumista vesialueella; tai
- 2) 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja seurauksia lukuun ottamatta yksinomaan puron yläpuolisella alueella suoritettavan ojituksen aiheuttamaa virtaaman muuttumista purossa.

4 §

Ojustoimituksen tarpeellisuus

Siltä osin kuin ojitus ei 3 §:n nojalla edellytä ympäristölupaviraston lupaa, on sitä koskeva asia käsiteltävä ojitustoimituksessa, kun:

- 1) ojitus aiheuttaa tulva-alueen poistamisen tai pienentämisen taikka virtaaman huomattavaa muuttumista;
- 2) ojitusta varten on tarpeen tehdä suoja- tai pumppuasema toisen maalle;
- 3) oja on tehtävä yleisen tien, rautatien, kaapelin tai kaasuputken alitse taikka sellaisen tien poikki johtavaa uomaa on suurennettava eikä tienpitäjän taikka kaapelin, kaasuputken tai rautatien omistajan suostumusta toimenpiteeseen ole saatu; taikka
- 4) sopimusta yhteisestä ojituksesta ei saada aikaan ja hyödynsaajia on vähintään kolme.

5 §

Ojitusta koskevan asian käsittely kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ojitusta koskevasta asiasta syntyvän erimielisyyden, joka aiheutuu tämän luvun soveltamisalaan kuuluvasta ojan tekemisestä toisen maalle tai toisen yksityisen tien poikki, ojan suunnan muuttamisesta, veden johtamisesta toisen maalla olevaan ojaan tai puroon tai muusta

vastaavasta syystä, eikä kyse ole 3 §:n nojalla ympäristölupavirastossa tai 4 §:n nojalla ojitustoimituksessa käsiteltävästä ojituksesta. Erimielisyyttä koskevan asian käsittelystä on soveltuvin osin voimassa mitä 11 luvussa säädetään.

Jos ojituksessa tai ojan käytössä on menetelty tämän lain säännösten tai niiden nojalla annettujen määräysten vastaisesti taikka jos ojan kunnossapito laiminlyödään, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa 14 luvun 4 ja 5 §:n mukaisen kiellon tai määräyksen siihen liittyvine tehosteineen. Jos kieltoa tai määräystä annettaessa joudutaan ratkaisemaan kysymys ympäristölupaviraston luvan tarpeellisuudesta tai ympäristölupaviraston luvan noudattamisesta, kiellon tai määräyksen antaa kuitenkin ympäristölupavirasto.

6 §

Ojituksesta ilmoittaminen

Hankkeesta vastaavan on kirjallisesti ilmoitettava muusta kuin vähäisestä ojituksesta alueelliselle ympäristökeskukselle vähintään 60 vuorokautta ennen ojitukseen ryhtymistä. Ilmoituksen sisällöstä säädetään asetuksella.

Alueellisen ympäristökeskuksen tulee tarvittaessa kehottaa hankkeesta vastaavaa hakemaan 3 §:ssä tarkoitettua ympäristölupaviraston lupaa tai 4 §:ssä tarkoitettua ojitustoimitusta.

7 §

Ojituksen toteuttaminen

Kiinteistön omistajalla tai haltijalla on oikeus ryhtyä ojitukseen maan tarkoituksenmukaiseksi kuivattamiseksi.

Ojitus on sen lisäksi mitä 2 luvun 7 §:ssä säädetään toteutettava niin, ettei toiselle kuuluvalla alueella aiheudu vahingollista vettymistä tai muuta edunmenetystä.

Jos vettymisestä tai ojituksesta muutoin toiselle johtuva edunmenetys kuitenkin on huomattavasti pienempi kuin kustannus, joka hankkeesta vastaavalle aiheutuisi tällaisen

seurauksen estämisestä, saa hankkeesta vastaava rahalla korvata vahingon.

Sen estämättä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, voidaan asianosaisten kesken sopia ojituskustannuksia vähentävän taikka ympäristönsuojelua tai tulvasuojelua edistävän kosteikkoalueen muodostamisesta tai laajentamisesta sekä näistä toimenpiteistä aiheutuvien seurausten mahdollisesta korvaamisesta. Järjestäytymättömälle yhteisalueen osakaskunnalle kuuluva alue tai sen osa voidaan ojitustoimituksen päätöksellä muodostaa kosteikkoalueeksi tai sen osaksi, jos toimenpiteestä ei aiheudu sanottavaa haittaa alueen käytölle.

8 §

Ojan kunnossapito ja käyttö

Hyödynsaajan tai hyödynsaajien on pidettävä oja kunnossa siten kuin tämän luvun 7 §:ssä säädetään. Kun ojituksesta johtuvien asioiden hoitamista varten on perustettu ojitusyhteisö, on yhteisön huolehdittava ojan kunnossapidosta.

Toisen maalle tehtyä ojaa ei saa perusteettomasti tukkia tai veden juoksua ojassa estää.

Jos ojan kokonaisuutena tarkasteltuna voidaan katsoa palautuneen luonnontilaiseksi, sovelletaan sen kunnossapitoon ja käyttöön 1 momentista huolimatta puron perkaamista koskevia säännöksiä.

9 §

Oikeus ojitukseen toisen maalla

Jos asiasta ei sovita, lupapäätöksessä tai ojitustoimituksessa voidaan maan kuivattamiseksi antaa oikeus johtaa vettä toisen ojaan tai vesistöön, tehdä oja taikka ojitusta varten tarpeellinen suojapenger tai pumppuasema toisen maalle samoin kuin ryhtyä puron tai noron perkaukseen toisen maalla. Ojaan katsotaan tällöin kuuluvan oman kummallakin puolella 1 metrin levyinen piennar, jollei sitä määrätty leveämmäksi tai maan laatu vaadi leveämpää piennarta.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen päättää 1 momentissa tarkoitettua oikeudesta, jos ojitus ei edellytä ympäristölupaviraston lupaa tai ojitustoimitusta. Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sekä asemakaava-alueella, lukuun ottamatta maankäyttö- ja rakennuslain 10 luvussa tarkoitettua ranta-asemakaava-aluetta, sovelletaan kuitenkin mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään luonnollisen vedenjuoksun muuttamisesta ja yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta, ellei ojitus palvele asemakaavassa osoitettujen maa- ja metsätalousalueiden maankuivatusta tai sijoitu suurimmalta osin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen tai asemakaava-alueen ulkopuolelle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu oikeus voidaan antaa, jos tämä on tarpeen maan tarkoituksenmukaista kuivattamista varten tai 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua seurauksen estämiseksi. Oikeus johtaa vettä toisen putkiojaan voidaan antaa vain, jos veden pois johtaminen kohtuuttomasti kustannuksitta ei muutoin ole mahdollista.

Toisen maalle tehtävä oja on sijoitettava kiinteistön rajalle tai muutoin sellaiseen paikkaan, että siitä aiheutuu kiinteistön omistajalle mahdollisimman vähän haittaa. Avonaista ojaa, ellei se ole kiinteistön rajalla, ei saa ilman omistajan suostumusta tehdä toisen erityiseen käyttöön otetulle alueelle eikä myöskään, jos se ei ole välttämätöntä, toisen salaojitetulle alueelle.

10 §

Ojitusta koskevan oikeuden pysyvyys

Asianosaisten väliseen kirjalliseen sopimuksen tai 9 §:n mukaiseen päätökseen perustuva oikeus ojan tekemiseen toisen maalle ja veden johtamiseen toisen ojaan on voimassa kiinteistöjen omistussuhteiden myöhemmistä muutoksista riippumatta.

Jos ennestään yhden kiinteistön alueella oleva oja tulee kiinteistöjaotuksen muuttumisen vuoksi kulkemaan useamman kiinteistön alueella eikä toisin ole sovittu tai määrätty, pidetään ojaa sopimuksen perusteella toisen maalle tehtynä. Tällaisesta

ojasta on voimassa, mitä 1 momentissa säädetään.

Ojitusta koskevassa uudessa päätöksessä voidaan tehdä tämän luvun säännöksiin perustuvia muutoksia aikaisempiin päätöksiin tai muutoin ojitusta koskeviin oikeussuhteisiin

Kun oja on tehty toisen maalle, maan omistajalle voidaan antaa oikeus omalla kustannuksellaan muuttaa ojan asemaa ja suuntaa, jos muutos ei vähennä ojasta saatavaa hyötyä eikä aiheuta sanottavaa lisäkustannusta ojituksen hyödynsaajalle.

11 §

Korvaus edunmenetyksestä ja käyttöoikeudesta

Ojituksesta ja 9 §:n mukaisesta oikeudesta aiheutuva edunmenetyks korvataan siten kuin 13 luvussa säädetään.

Jos vettä johdetaan toisen alueella olevaan puroon, maanomistajalla on oikeus saada korvausta käyttöön otettavasta alueesta vain siltä osin kuin purolle on tehty uusi oma tai sen uomaa on huomattavasti laajennettu.

Se, joka johtaa vettä toisen ojaan taikka toisen perkaamaan puroon, on velvollinen yhteisestä ojituksesta jäljempänä säädettyjen perusteiden mukaisesti suorittamaan korvausta ojan silloisen kunnan mukaan sen tekemisestä johtuneista kustannuksista, mukaan lukien 2 momentissa tarkoitettu korvaus, siltä osin kuin hän ei ole vastaavaa osuutta niistä jo aikaisemmin suorittanut. Sama koskee osallistumista ojan tarvittavaan laajentamiseen ja vastaiseen kunnossapitoon.

Jos putkiojaa on 9 §:n mukaiseen oikeuteen perustuvan veden johtamista varten suurennettava, on tämä mahdollisine lisätöineen sen tehtävä, joka johtaa ojaan vettä.

12 §

Ojan tekemisestä tien, rautatien, kaapelin tai kaasuputken kohdalla aiheutuvat kustannukset

Jos tämän luvun mukaisen ojituksen toteuttamiseksi on tarpeen tehdä uusi oja

yleisen tien, rautatien, kaapelin tai kaasuputken alitse, siirtää kaapelia tai kaasuputkea taikka suurentaa tien poikki johtavaa puroa tai ojaa, on hankkeesta vastaavalla oikeus vaatia tällaisen toimenpiteen suorittamista niin, että tien, kaapelin tai kaasuputken yläpuolella olevat maat voidaan kuivattaa tämän luvun 16 §:n 3 momentin mukaisesti määrättyyn syvyyteen.

Hankkeesta vastaavan on kustannuksellaan suoritettava 1 momentissa mainittu ojan tekeminen ja vesiuoman suurentaminen. Tienpitäjän taikka rautatien, kaapelin tai kaasuputken omistajan on kuitenkin kustannuksellaan tehtävä ja pidettävä kunnossa silta tai rumpu perustuksineen taikka siirrettävä kaapeli tai kaasuputki.

Jos 2 momentissa tarkoitettujen kustannukset nousevat kohtuuttoman suuriksi ojituksesta saavutettavaan hyötyyn verrattuna, tienpitäjä taikka rautatien, kaapelin tai kaasuputken omistaja ei ole velvollinen sillan tai rummun tekemiseen taikka kaapelin tai kaasuputken siirtoon. Hänen on kuitenkin korvattava vahinko, joka aiheutuu siitä, ettei tarpeellisenä pidettävää maan kuivattamista voida suorittaa, ellei korvausta ole pakkolunastuksen yhteydessä tai muutoin jo maksettu.

Jos tämän luvun mukaisen ojituksen toteuttamiseksi on tarpeen tehdä uusi oja yksityisen tien alitse tai suurentaa yksityisen tien poikki johtavaa puroa tai ojaa ja tämän vuoksi on tehtävä uusi silta tai rumpu taikka muutettava olemassa olevaa siltaa tai rumpua, tämä on hankkeesta vastaavan kustannuksella tehtävä vähintään entisen veroiseksi. Sillan tai rummun kunnossapidosta vastaa tienpitäjä.

13 §

Toisen ojan käyttäminen muuhun kuin maan kuivattamiseen

Jos asiasta ei sovita, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi hakemuksesta antaa oikeuden johtaa vettä toisen ojan muussakin kuin 9 §:n 1 momentin mukaisessa tarkoituksessa. Ympäristölupaan liittyvän asian yhteydessä oikeuden antaa kuitenkin

ympäristönsuojelulain 31 §:ssä tarkoitettu viranomainen.

Oikeus voidaan antaa tämän lain mukaiset edellytykset täyttävälle toimenpiteelle, jos toimenpiteestä ei aiheudu kohtuutonta haittaa. Oikeutta ei kuitenkaan voida antaa veden johtamiseksi ojaan, joka kulkee toiselle kuuluvan erityiseen käyttöön otetun alueen kautta.

Oikeuden saaja on velvollinen suorittamaan veden johtamisesta aiheutuvat ojan suurentamis-, kunnostamis- ja kunnossapitotyöt sekä muutoinkin huolehtimaan siitä, ettei toimenpiteestä aiheudu kohtuullisin kustannuksin välttävää vahinkoa tai haittaa. Tarvittaessa 1 momentissa tarkoitettu viranomainen voi antaa määräyksiä työn suorittamisesta.

Jos 3 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuu toiselle hyötyä, on tämän velvollisuudesta osallistua toimenpiteistä johtuviin kustannuksiin sekä menettelystä osallistumisesta määrättäessä vastaavasti voimassa, mitä ojituksesta säädetään.

14 §

Ojitussuunnitelma

Ojitusta varten on laadittava ojitussuunnitelma, jos kysymys on 3 §:n tai 4 §:n mukaisesta ojituksesta sekä muulloinkin, jos asian laadun tai laajuuden on katsottava sitä vaativan.

Ojitussuunnitelmasta kustannusarvioineen ja kustannusten osittelun sisältävine jakoluetteloineen päätetään ojitustoimituksessa tai lupapäätöksessä ottamalla huomioon, mitä jäljempänä tässä luvussa säädetään yhteisestä ojituksesta. Ojitussuunnitelmassa on tarvittaessa määrättävä hankkeen toteuttamisen ja sen vaikutusten tarkkailusta ottaen soveltuvin osin huomioon mitä 3 luvun 11 §:n 1 momentissa säädetään.

Ojitus saadaan panna toimeen päätetyn ojitussuunnitelman mukaisesti. Päätetystä ojitussuunnitelmasta voidaan ojitusta toimeenpantaessa tarvittaessa vähäisessä määrin poiketa suunnitelmaa muuttamatta, jos tämä ei merkittävässä määrin vaikuta

kustannuksiin ja ojituksesta saatavaan hyötyyn.

Ojitustoimituksessa päätetyn suunnitelman toteuttamisen määräajasta on voimassa, mitä 3 luvun 8 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään ympäristölupaviraston lupaan perustuvan hankkeen toteuttamisen määräajasta. Toimitukseen sovelletaan, mitä ympäristölupavirastosta sanotussa lainkohdassa säädetään.

15 §

Osallistuminen yhteiseen ojitukseen

Hyödynsaajan niin vaatiessa muut hyödynsaajat ovat velvollisia osallistumaan yhteiseen ojitukseen. Kaikilla hyödynsaajilla on oikeus osallistua yhteiseen ojitukseen ja vaatia ojituksen toteuttamista niin, että siitä ojituksen alkuperäistä tarkoitusta muuttamatta ja ilman kustannusten kohtuutonta lisääntymistä tulee suurin mahdollinen hyöty heidänkin maalleen.

16 §

Ojitussuunnitelman laajuus yhteisessä ojituksessa

Yhteistä ojitusta varten päätetään 14 §:ssä tarkoitettu ojitussuunnitelmasta siinä laajuudessa, kuin ojituksen toimeenpanemiseksi aktiiviosakkaiden osalta on tarpeen.

Aktiiviosakkaalla ei ojitustoimituksen loppukokouksen jälkeen ole oikeutta luopua hankkeesta. Päätöstä ojitussuunnitelmasta ei saa kuitenkaan tehdä, jos kaikki aktiiviosakkaat luopuvat vaatimasta ojitusta.

Ojitussuunnitelmassa kuivatussyvyyttä määrättäessä on otettava huomioon maan laatu, kaltevuussuhteet ja kuivatustarve. Asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kuivatussyvyyden määrittämisestä ja kuivatusalueen jakamisesta osittelualueisiin.

17 §

Kustannusten jakaminen hyödynsaajien kesken

Ojituskustannuksina pidetään kustannuksia, jotka aiheutuvat hankkeen suunnittelemisesta, asian käsittelystä ja varojen hankkimisesta, ojitusyhteisön asioiden hoidosta siihen saakka, kun hanke on toteutettu, hankkeen toteuttamisesta sekä hankkeesta aiheutuvan edunmenetysten korvaamisesta, samoin kuin muita edellä sanottuihin rinnastettavia, hankkeesta aiheutuvia kustannuksia.

Jos jäljempänä ei muuta säädetä tai hyödynsaajat eivät muuta sovi, hyödynsaajat vastaavat yhteisestä ojituksesta saamansa hyödyn suhteessa ojituskustannuksista, jotka aiheutuvat kuivatusalueen tai osittelualueen maiden kuivattamisesta tämän luvun 16 §:n 3 momentissa tarkoitettuun syvyyteen.

Hyödynsaajat vastaavat kunnossapitokustannuksista 2 momentin mukaisesti, jolleivät erityiset syyt vaadi toisenlaista kustannusten osittelua. Jos yhteinen oja uuden ojan tekemisen tai olosuhteiden muun muutoksen vuoksi tulee jollekin hyödyttömäksi, on hänet vapautettava osallistumisesta kunnossapitokustannuksiin.

Jos kuivatusalue on jaettu osittelualueisiin ja jonkin osittelualueen asema on sellainen, ettei yhteisen ojan tekeminen siihen ole tarpeen toisen osittelualueen kuivattamista varten, on ojituskustannuksia ositeltaessa määrättävä, miltä osin ja missä suhteessa tällaisen osittelualueen hyödynsaajat vastaavat kuivatusalueen kustannuksista.

18 §

Ojituskustannusten maksun laiminlyönti

Jollei kustannusosuutta joltakin hyödynsaajalta saada, ovat muut hyödynsaajat velvolliset suorittamaan sanotun osuuden siinä keskinäisessä suhteessa, jossa he ovat velvollisia suorittamaan ojituskustannukset. Jos maksunsa laiminlyöneeltä sittemmin saadaan perityksi hänen osuutensa, on varat jaettava samoin perustein niille, jotka ovat maksun suorittaneet.

19 §

*Hyödynsaajalle määrättävien kustannusten
enimmäismäärä*

Jos ojituskustannuksia hyödynsaajien kesken jaettaessa jonkun suoritettavaksi tulisi suurempi määrä kuin hänen maansa kuivattaminen erikseen arvion mukaan maksaisi, on hänen osuutensa ojituskustannuksiin vähennettävä niin, ettei osallistuminen yhteiseen ojitukseen tule hänelle kalliimmaksi kuin hänen maansa kuivattaminen erillisenä.

Passiiviosakas on velvollinen ottamaan osaa ojituskustannuksiin enintään sitä hyötyä vastaavalla määrällä, jonka yhteinen ojitus tuottaa hänen maalleen. Passiiviosakas voidaan ojitustoimituksessa oikeuttaa maksamaan kustannusosuutensa enintään kymmenen vuoden pituisen määräajan kuluessa, mutta hän on velvollinen suorittamaan maksamatta olevalle määrälle vuosittain korkolain (633/1982) mukaista korkoa.

20 §

Ojitusyhteisö

Yhteisen ojituksen toteuttamista varten on perustettava ojitusyhteisö, kun

1) hyödynsaajia yhteisessä ojituksessa on vähintään viisi;

2) hyödynsaajia on vähintään kolme ja ojitukselle tarvitaan 2 luvun 9 §:n tai tämän luvun 3 §:n nojalla ympäristölupaviraston lupa tai sopimusta yhteisestä ojituksesta ei saada aikaan; tai

3) joku hyödynsaajista vaatii yhteisön perustamista, ja sitä on ojituksen toteuttamista, ojien kunnossapitoa tai muiden ojituksesta johtuvien asioiden hoitamista varten pidettävä tarpeellisenä.

Valvontaviranomainen voi 1 momentissa säädetyin edellytyksin vaatia ojitusyhteisön perustamista, jos hyödynsaajat eivät ole ryhtyneet toimenpiteisiin yhteisön perustamiseksi ja sitä on ojituksesta johtuvien asioiden hoitamista varten edelleen pidettävä tarpeellisenä.

21 §

Ojitusyhteisön jäsenet

Ojitusyhteisön jäseniä ovat hyödynsaajat. Yhteisön kokouksen päätöksellä tulee hyväksyä jäseneksi se, joka myöhemmin haluaa johtaa vettä ojitusyhteisön toimesta tehtyyn yhteiseen ojaan, jos hänen voidaan katsoa saavan ojituksesta hyötyä. Kokouksessa on tällöin määrättävä myös hänen osuutensa ojituskustannuksista.

Jos kiinteistöjaotus muuttuu yhteisen ojituksen kuivatusalueella, on uuden kiinteistön omistaja ojitusyhteisön jäsen siltä osin kuin kiinteistön aluetta sisältyy kuivatusalueeseen.

22 §

Ojitusyhteisön perustaminen ja säännöt

Ojitusyhteisö on perustettava ojitustoimituksessa, jolleivät hyödynsaajat sen perustamisesta toisin sovi. Ojitustoimituksessa on vahvistettava yhteisön säännöt ja valittava ensimmäiset toimitsijat. Jollei ojitussuunnitelmasta ole päätetty, on myös jäsenten osuudet ojituskustannuksista ja äänivalta määrättävä toimituksessa.

Ojitusyhteisön säännöt sekä kirjallinen ilmoitus toimitsijoista on ennen hankkeen aloittamista annettava tiedoksi asianomaiselle ympäristölupavirastolle rekisteriin merkittämistä varten sekä alueelliselle ympäristökeskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

23 §

Päätöksenteko ojitusyhteisössä

Ojitusyhteisössä on kullakin jäsenellä sellainen äänivalta, joka vastaa ojitussuunnitelmassa hänen maksettavakseen määrätyn osuuden suhdetta ojituskustannuksiin.

Päätös hankkeen raukeamisesta voidaan tehdä kokouksessa vain, jos kokouskutsussa on ilmoitettu asian käsiteltäväksi ottamisesta ja päätöstä kannattavat kaikki läsnä olevat

aktiiviosakkaat.

24 §

Ojitusyhteisön purkautuminen

Ojitusyhteisön purkautumista koskeva asia on käsiteltävä ojitustoimituksessa, ja purkautumisesta on ilmoitettava asianomaisen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle noudattaen soveltuvin osin, mitä 12 luvun 15 §:ssä säädetään yhteisön purkautumisesta.

Ojitustoimituksessa on todettava oijen palautuneen 8 §:n 3 momentin mukaisesti luonnontilaisiksi tai annettava niiden luonnontilaiseksi palauttamisesta tarpeelliset määräykset. Ojitusyhteisö voidaan purkaa vasta sen jälkeen, kun ojitustoimituksessa määrätty toimenpiteet on tehty.

25 §

Jäseniltä perittävät maksut

Ojitusyhteisön jäsenten on ojituksen kustannusten maksamista varten suoritettava maksuja yhteisön kokouksen päätöksen mukaisesti. Kun ojitus on pantu toimeen, on toimitsijoiden laadittava tai hankittava asianomaisen viranomaisen laatima tarkistettu laskelma kustannusten jaosta yhteisön kokouksen päätettäväksi.

Yhteisön kokous voi päättää ennakkomaksujen perimisestä jäseniltä. Määräaikaan maksamatta jääneille ennakkomaksuille on suoritettava korkolain (633/1982) mukaista viivästyskorkoa, ellei yhteisön kokous päättää alhaisemmasta korosta. Passiiviosakasta ei kuitenkaan saa velvoittaa suorittamaan ennakkomaksuja. Jos ojituksesta jäsenille aiheutuvan hyödyn jakaantumisen havaitaan tarkistetun laskelman perusteella huomattavasti poikkeavan siitä arviosta, jonka mukaan jäsenten osuus yhteisössä aikaisemmin oli määrätty, on kustannusten jakoa vastaavasti oikaistava. Samoin on meneteltävä, jos ojitusyhteisön hyväksytään uusi osakas.

Edellä 21 §:n 3 momentissa tarkoitetun uuden kiinteistön omistaja on maksuvelvollinen vain, jos hänen

osakkuutensa on todettu viimeistään siinä kokouksessa, jossa asia nomaisten kustannusten jaosta päätetään, ja jos hänelle on erikseen ilmoitettu sanotusta kokouksesta. Panttioikeudesta ennen kiinteistöjaotuksen muutosta maksettavaksi tulleiden kustannusten osalta on kuitenkin voimassa, mitä 27 §:ssä säädetään.

Ojitusyhteisön jäsenten yhteisölle suoritettavat maksut saadaan periä heiltä toimitsijoiden hyväksytyn jaon pohjalta laatiman jakoluettelon perusteella. Jollei maksua joltakin jäseneltä saada, on noudatettava, mitä tämän luvun 18 §:ssä on säädetty.

26 §

Kustannusten periminen muulta kuin ojitusyhteisön jäseneltä

Jos toteutetusta ojituksesta on huomattavaa, muuta kuin tämän luvun 2 §:ssä tarkoitettua kiinteistön käyttöön perustuvaa hyötyä jollekin, joka ei ole ojitusyhteisön jäsen, voidaan tällaisen hyödyn saaja yhteisön vaatimuksesta velvoittaa osallistumaan ojituksen kustannuksiin. Määrättäessä kustannuksia muun kuin yhteisön jäsenen maksettavaksi noudatetaan soveltuvin osin mitä tässä luvussa säädetään kustannusten perimisestä passiiviosakkailta.

27 §

Kiinteistöpanti

Hyödynsaajan kiinteistö on panttina 17 §:ään perustuvasta ojitustoimituksessa päätetyn ojitussuunnitelman tai yhteisön kokouksen päätöksen mukaisesta kustannusosuudesta, 26 §:n nojalla ojitustoimituksessa määrättävästä kustannusosuudesta sekä kunnossapitokustannusosuuksista ja muista ojitustoimituksen päättymisen jälkeen syntyvistä ojituksesta johtuvista kustannusosuuksista sekä niiden koroista niin kuin maakaaren 20 luvussa säädetään.

Toimitusmiehen on viipymättä ojitustoimituksen päättymisen jälkeen

ilmoitettava ojitustoimituksessa päätetyn ojitussuunnitelman mukainen sekä 26 §:n nojalla ojitustoimituksessa määrätty kustannusosuus korkoineen merkittäviksi lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin. Yhteisön toimitsijoiden on viipymättä ilmoitettava kirjaamisviranomaiselle yhteisön kokouksen päätöksen mukainen kustannusosuus korkoineen sekä ojitussuunnitelmasta päättämisen jälkeen syntyvä ojituksesta johtuva kustannusosuus korkoineen. Yhteisön toimitsijoiden on lisäksi ilmoitettava kustannusosuuksia koskevat muutokset, jos kustannusten jakoa on tarkistettu tai oikaistu 25 §:n 2 momentin nojalla yhteisön kokouksessa taikka muutettu 12 luvun 13 §:n nojalla tehdyn moitteen johdosta.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettussa ojitustoimituksessa tehtyyn päätökseen haetaan muutosta, asianomaisen alueellisen ympäristökeskuksen on viipymättä ilmoitettava tästä kirjaamisviranomaiselle. Alueellisen ympäristökeskuksen on ilmoitettava kirjaamisviranomaiselle myös muutoksenhakutuomioistuimen asiassa antama ratkaisu, kun se on tullut lainvoimaiseksi.

28 §

Ojitustoimituksen hakeminen ja määräys toimituksen pitämiseen

Ojitustoimitusta on haettava kirjallisesti asianomaiselta alueelliselta ympäristökeskukselta.

Alueellisen ympäristökeskuksen on annettava määräys ojitustoimituksen pitämiseen ympäristöhallinnon palveluksessa olevalle riittävän asiantuntemuksen omaavalle virkamiehelle (*toimitusmies*) sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Toimitusmiehen on kutsuttava toimitusta suorittamaan kaksi uskottua miestä kiinteistötoimituksia varten valituista uskottuista miehistä siinä tai niissä kunnissa, joihin hankkeen vaikutus pääasiallisesti ulottuu. Alueellisen ympäristökeskuksen määräyksestä toimitusmies voi suorittaa ojitustoimituksen ilman uskottuja miehiä, jos uskottujen miesten käyttäminen asian

luonteen vuoksi on ilmeisen tarpeetonta eikä kukaan asia nosainen vaadi uskottujen miesten käyttämistä.

Samassa ojitustoimituksessa voidaan käsitellä useampia kuivatusalueita koskevia ojitusasioita, jos niiden yhdistäminen viivytystä tai muuta haittaa tuottamatta käy päinsä.

29 §

Lupa-asian saattaminen vireille ympäristölupavirastossa

Ojitustoimituksen toimitusmiehen tulee kehottaa toimitusta hakenutta hakemaan ympäristölupaviraston lupaa, jos ojitukselle tai sen yhteydessä toteutettavalle toimenpiteelle tarvitaan 2 luvun 9 §:n tai tämän luvun 3 §:n nojalla ympäristölupaviraston lupa.

Lupahakemukseen tulee liittää toimituksessa laadittu tai siellä esitetty ehdotus suunnitelmaksi siltä osin kuin asia saatetaan ympäristölupaviraston ratkaistavaksi.

Ennen kuin edellä tarkoitettu hakemus on ympäristölupavirastossa ratkaistu, ei ojitustoimituksessa saa antaa tämän luvun 34 §:ssä tarkoitettua päätöstä.

30 §

Toimituskokous

Ojitustoimituksessa on pidettävä toimituskokous.

Toimitusmiehen on kutsuttava toimituskokoukseen ne, joiden oikeutta tai etua ojitusasia saattaa koskea. Toimitusmiehen on varattava alueelliselle ympäristökeskukselle, työvoima- ja elinkeinokeskukselle kalatabusviranomaisena ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tilaisuus lausunnon toimitamiseen kokouksessa käsiteltäväksi tai mielipiteen esittämiseen. Kokous on pidettävä ojitettavan alueen läheisyydessä ja sitä voidaan jatkaa eri paikoissa tai eri päivinä.

Toimitusmiehen tulee tehdä ojitussuunnitelmaan ennen siitä päättämistä

ne muutokset tai lisäykset, jotka tämän lain säännökset huomioon ottaen ovat tarpeen. Toimituskokouksessa käsitellään lisäksi tällaisessa toimituksessa aikaisemmin päätetyn suunnitelman muuttamista sekä ojitussyhteisön perustamista ja jäsenten oikeuksia ja velvollisuuksia yhteisössä koskevat asiat

31 §

Ojitussuunnitelman laatiminen ojitustoimituksessa

Jos ojitustoimituksessa on päätettävä ojitussuunnitelmasta eikä hakija ole esittänyt sitä hakemuksessaan tai toimituskokouksessa eikä hakija tai muu hyödynsaaja myöskään käytä mahdollisuutta toimittaa ojitussuunnitelma toimituskokouksessa määrättyssä kohtuullisessa ajassa, toimitusmiehen on huolehdittava ojitussuunnitelmasta laatimisesta.

32 §

Loppukokous

Ojitustoimituksessa on pidettävä toimituskokouksen lisäksi erillinen loppukokous, jos

1) toimituksessa on tarpeen päättää ojitussuunnitelmasta; ja

2) toimitusta koskevaan hakemukseen ei sisälly asianmukaista suunnitelmaa tai kysymys tämän luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua ojituksesta.

Loppukokous on pidettävä kun toimitusmiesten ehdotus ojitussuunnitelmaksi on valmistunut. Muutoin on loppukokouksesta voimassa, mitä edellä toimituskokouksesta säädetään.

33 §

Kokouksesta ilmoittaminen

Ojitustoimituksen toimitus- ja loppukokouksesta on julkisesti kuulutettava vähintään neljätoista päivää ennen kokousta niissä kunnissa, joiden alueella ojituksen vaikutukset ulottuvat. Sen lisäksi on samassa

ajassa toimitettava kappale suunnitelmaa 30 §:n 2 momentissa tarkoitetuille viranomaisille. Kappale suunnitelmaa on myös lähetettävä asianomaiseen kuntaan yleisesti nähtävänä pidettäväksi. Toimitus- ja loppukokouksesta on lisäksi ilmoitettava tiedossa olevalla postiosoitteella lähetetyssä kirjeessä niille maanomistajille, joita ojitusasia koskee, sekä, jos ojitus koskee toisen maalla olevaa puroa, jossa on voimalaitos tai muu rakennelma, laitoksen tai rakennelman omistajalle.

Jos ojitusasia koskee yhteisen alueen järjestäytymätöntä osakaskuntaa, toimitus- ja loppukokouksesta on ilmoitettava osakaskunnalle noudattaen soveltuvin osin, mitä 11 luvun 11 §:n 2 momentissa säädetään.

Edellä 1 momentissa säädetyn tiedoksiannon asemesta voidaan 11 luvun 11 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa vastaavasti menetellä niin kuin sanotussa pykälässä säädetään.

34 §

Ojitustoimituksen päätös

Ojitustoimituksessa on toimituskokouksen tai loppukokouksen tultua pidetyksi annettava päätös, jonka tulee sisältää

1) ojitussuunnitelma, jota on toimituksessa käsitelty;

2) ratkaisu tehdyistä muistutuksista ja vaatimuksista;

3) määräykset ojituksen toimeenpanosta ja ojan kunnossapidosta;

4) arvio ojituskustannuksista; sekä

5) menojen osittelu.

Päätöksessä on myös, vaikkei korvausvaatimusta ole tehty, määrättävä vahinkojen korvaamisesta.

35 §

Päätöksestä tiedottaminen

Päätös on annettava 30 päivän kuluessa toimituskokouksesta tai loppukokouksesta, jollei alueellinen ympäristökeskus erityisistä syistä pidennä tätä aikaa. Päätös, johon on liitettävä valitusosoitus, annetaan alueellisen

ympäristökeskuksen ilmoitustaululle asetettavassa kuulutuksessa mainittuna päivänä, jolloin sen katsotaan tulleen asianosaisten tietoon.

Päätöksestä on lisäksi ilmoitettava tiedossa olevalla postiosoitteella niille, joita asia koskee. Päätös on toimitettava hakijalle ja jäljennös siitä muulle sitä pyytäneelle asianosaiselle. Jäljennös päätöksestä on myös lähetettävä asianomaisten kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille, alueelliselle ympäristökeskukselle ja työvoima- ja elinkeinokeskukselle.

36 §

Ojituksen yhteydessä suoritettava tilusjärjestely

Toimitusmiehen on toimitettava 34 §:ssä tarkoitettu lainvoiman saanut päätös asianomaiselle maanmittaustoimistolle, jos ojituksen yhteydessä on tarpeen suorittaa sellainen tilusjärjestely, jota tarkoitetaan vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetussa laissa (451/1988). Maanmittaustoimiston on annettava määräys tilusjärjestelytoimituksen suorittamiseksi, kun päätöksessä tarkoitettu hanke on valmistunut.

37 §

Ojituslaitoksen kustannukset

Ojituslaitoksesta aiheutuvat kustannukset on määrättävä hakijan suoritettavaksi. Ojituslaitoksen kustannuksiksi katsotaan kokousten pitämisestä aiheutuneet kustannukset sekä uskotuille miehille ja avustavalle henkilöstölle suoritettavat palkkiot. Toimitusmiehen päiväraha- ja matkakustannusten korvaus suoritetaan kuitenkin valtion varoista. Jos hakija on jättänyt ojitus suunnitelman laatimisen toimitusmiehen huolehdittavaksi taikka jos hakijan tai muun hyödynsaajan esittämä suunnitelma vaatii huomattavaa täydentämistä, hakijan on suoritettava myös siitä valtiolle aiheutuneet kustannukset sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriön

asetuksella valtion maksuperustelain (150/1992) periaatteita noudattaen tarkemmin säädetään.

Toimitusmiehen on liitettävä ojituslaitoksen päätökseen laskelma kustannuksista ja niiden korvaamisesta valtiolle.

6 luku

Keskivedenkorkeuden pysyvä alentaminen ja nostaminen

1 §

Sovelletamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan järven tai lammen keskivedenkorkeuden pysyvään muuttamiseen sitä alentamalla (*keskivedenkorkeuden alentaminen*) tai nostamalla (*keskivedenkorkeuden nostaminen*). Keskivedenkorkeuden nostamisena ei pidetä uuden vesialueen muodostamista kuten tekoaltaan tai lammikon rakentamista taikka uuden uoman tekemistä. Maan kuivattamisesta ojittamalla säädetään 5 luvussa, vesistön säännöstelystä 7 luvussa ja vesivoiman hyväksi käyttämiseen liittyvästä keskivedenkorkeuden muuttamisesta 8 luvussa.

Tämän luvun 7, 10 ja 11 §:ää sovelletaan myös rantojen pengerryksiin ja joen perkauksiin, vaikka niiden yhteydessä ei muuteta keskivedenkorkeutta.

2 §

Keskivedenkorkeuden alentamisesta tai nostamisesta saatava yksityinen hyöty

Keskivedenkorkeuden alentamisesta tai nostamisesta saatavana yksityisenä hyötynä pidetään tässä luvussa vesialueen tai rantakiinteistön käyttöarvon nousua siinä tarkoituksessa, johon sitä käytetään tai olosuhteet huomioon ottaen voidaan lähinnä käyttää.

3 §

Luvanhakija

Lupaa keskivedenkorkeuden alentamiseen tai nostamiseen voi hakea hankkeesta 2 §:ssä tarkoitettua yksityistä hyötyä saavan kiinteistön omistaja, yhteisen vesialueen osakas, osakaskunta tai hyödynsaajien tämän lain nojalla muodostama yhteisö taikka asianomainen valtion viranomainen tai kunta.

4 §

Alueen omistajien suostumus

Jos hankkeen tarkoituksena on järven tai lammen keskivedenkorkeuden alentaminen, on luvan myöntämisen edellytyksenä, että vähintään kolmea neljännestä järven pinta-alasta edustavan vesialueen omistajat tai yhteisen vesialueen osakaskunnat ovat antaneet kirjallisesti suostumuksensa alentamiseen.

Jos hankkeen tarkoituksena on järven tai lammen keskivedenkorkeuden nostaminen, on luvan myöntämisen edellytyksenä, että vähintään kolmea neljännestä veden alle jäävän maa-alueen pinta-alasta edustavien kiinteistöjen tai yhteisalueiden omistajat ovat antaneet kirjallisesti suostumuksensa nostamiseen taikka että luvanhakija pysyvän käyttöoikeuden perusteella hallitsee enemmän kuin puolta tästä alueesta.

Alueen omistajien suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos keskivedenkorkeuden alentaminen tai nostaminen on yleisen tarpeen vaatima tai tapahtuu yleiseltä kannalta tärkeää tarkoitusta varten kuten yhdyskunnan vedenhankinnan tai tulvasuojelun taikka vesistön virkistyskäyttöön perustuvan tai luonnonsuojelullisen erityisarvon vuoksi.

5 §

Käyttöoikeus toisen alueeseen

Luvan saaja saa hanketta varten tarvittavan käyttöoikeuden veden alle jäävään maa-alueeseen ympäristölupaviraston päätöksellä, jolla myönnetään lupa keskivedenkorkeuden nostamiseen. Oikeuden antamisesta toisen alueeseen on muutoin voimassa mitä 2 luvun

11 §:ssä säädetään.

6 §

Keskivedenkorkeuden alentamisen ja nostamisen erityiset edellytykset

Sen lisäksi, mitä 3 luvun 4 ja 5 §:ssä säädetään luvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä, ei muusta kuin yleisen tarpeen vaatimasta keskivedenkorkeuden alentamista tai nostamista tarkoittavasta hankkeesta saa aiheutua:

- 1) sellaista rantakiinteistön käyttömahdollisuuksien olennaista huonontumista, josta aiheutuu kohtuutonta haittaa tai vahinkoa alueen omistajalle tai haltijalle, ellei tämä ole hankkeeseen suostunut; tai
- 2) erityisen luonnonsuojeluarvon huomattavaa alentumista.

7 §

Osallistuminen keskivedenkorkeuden alentamisen kustannuksiin

Jos kyse on sellaisesta keskivedenkorkeuden alentamista tarkoittavasta hankkeesta, jonka kannattajat edustavat yli puolta hankkeesta saatavan yksityisen hyödyn arvosta, on jokainen hankkeesta hyötyä saava velvollinen ottamaan osaa hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin.

Kustannuksia hyödynsaajien kesken jaettaessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä ojituksesta 5 luvun 17 ja 18 §:ssä on säädetty. Kustannusten panttioikeudesta on vastaavasti voimassa, mitä 5 luvun 27 §:ssä on säädetty.

Jos keskivedenkorkeuden alentamisesta tulee 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa yksityisen hyödyn lisäksi muuta huomattavaa etua, voi ympäristölupavirasto hakemuksesta velvoittaa tällaisen edun saajan osallistumaan hankkeen kustannuksiin kohtuullisella, enintään hänelle tulevaa hyötyä vastaavalla määrällä.

8 §

Osallistuminen keskivedenkorkeuden nostamisen kustannuksiin

Ympäristölupavirasto voi lupapäätöksessä hakemuksesta velvoittaa keskivedenkorkeuden nostamista tarkoittavasta hankkeesta yksityistä hyötyä saavan osallistumaan hankkeen kustannuksiin määrällä, joka vastaa hyödynsaajan osuutta hankkeen kokonaishyödyistä, mutta ei kuitenkaan nouse tämän saamaa yksityistä hyötyä suuremmaksi. Yksityistä hyötyä arvioitaessa on otettava sitä vähentävänä tekijänä huomioon hankkeesta hyödynsaajalle mahdollisesti aiheutuva edunmenetys.

9 §

Keskivedenkorkeuden nostamista varten perustettava yhteisö

Keskivedenkorkeuden nostamisen toteuttamista varten on perustettava yhteisö siten kuin tämän lain 12 luvussa säädetään, jos luvanhakijoita on enemmän kuin yksi. Ympäristölupavirasto vahvistaa yhteisön säännöt 12 luvun 5 §:n mukaisesti lupapäätöksellä.

Yhteisön jäseniksi voivat tulla kaikki hankkeesta hyötyä saavat. Jos kiinteistöjaotus muuttuu, uuden kiinteistön omistaja on yhteisön jäsen siltä osin kuin kiinteistön aluetta sisältyy hyötyalueeseen.

Yhteisön säännöt sekä kirjallinen ilmoitus toimitsijoista on ennen hankkeen aloittamista annettava niiden kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille, joiden toimialueilla keskivedenkorkeuden nostaminen toteutetaan.

10 §

Keskivedenkorkeuden alentamista varten perustettava yhteisö

Keskivedenkorkeuden alentamisen toteuttamista varten on perustettava yhteisö siten kuin tämän lain 12 luvussa säädetään, jos luvanhakijoita on enemmän kuin yksi.

Yhteisöstä on voimassa mitä 9 §:ssä säädetään keskivedenkorkeuden nostamista

varten perustettavasta yhteisöstä. Yhteisöön ovat kuitenkin sen jäseninä velvollisia osallistumaan kaikki hankkeesta yksityistä hyötyä saavat, jos kyse on hankkeesta, jonka kannattajat edustavat yli puolta hankkeesta saatavan yksityisen hyödyn arvosta.

11 §

Päätöksenteko keskivedenkorkeuden alentamista varten perustetussa yhteisössä

Keskivedenkorkeuden alentamista varten perustetussa yhteisössä on kullakin jäsenellä sellainen äänivalta, joka vastaa hanketta varten laaditussa suunnitelmassa hänen maksettavakseen määrätyn osuuden suhdetta koko hankkeen kustannuksiin.

Maksujen perimisestä yhteisön jäseniltä on vastaavasti noudatettava, mitä ojitusyhteisöstä 5 luvun 25 §:ssä säädetään.

7 luku

Säännöstely

1 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan hyödyllistä tarkoitusta kuten vesivoiman hyödyntämistä, vesiliikennettä, vedenhankintaa, vesiensuojelua, tulvasuojelua ja virkistyskäyttöä varten tapahtuvaan muutoin kuin vähäiseen veden virtaamaan ja korkeuden jatkuvaan säätelyyn sekä veden jatkuvaan juoksuttamiseen vesistöistä tai sen osasta toiseen (*vesistön säännöstely*).

2 §

Säännöstelyä koskevat lupamääräykset

Säännöstelyä koskevassa lupapäätöksessä on sen lisäksi mitä 3 luvun 10 - 13 §:ssä säädetään määrättävä millä tavalla veden juoksutus on hoidettava.

Jos siinä vesistössä tai vesistön osassa, johon säännöstely kohdistuu, on aika isemmin toimeenpantuja hankkeita varten annettu 1

momentissa tai 3 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuja määräyksiä, voidaan niitä muuttaa. Korvauksesta on vastaavasti voimassa, mitä 3 luvun 20 §:n 3 momentissa säädetään.

3 §

Säännöstelyä koskevien lupamääräysten tarkistaminen ja uusien määräysten antaminen

Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta tarkistaa säännöstelyä koskevan luvan lupamääräyksiä ja antaa uusia määräyksiä muulloinkin kuin 3 luvun 20 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa, jos tämä on tarpeen hankkeesta aiheutuvien vesiympäristön ja sen käytön kannalta huomattavien haitallisten vaikutusten vähentämiseksi.

Hakemuksen lupamääräysten tarkistamisesta tai uusien määräysten antamisesta voi tehdä alueellinen ympäristökeskus, kalatubusviranomaisen tai kunta, jollei 1 momentissa tarkoitettuja vaikutuksia voida muutoin riittävästi vähentää. Ennen hakemuksen tekemistä alueellisen ympäristökeskuksen tulee riittävässä yhteistyössä luvan haltijan, hankkeesta hyötyä saavien, vaikutusalueen kuntien ja muiden asianomaisten viranomaisten kanssa selvittää mahdollisuudet vähentää haitallisia vaikutuksia. Alueellisen ympäristökeskuksen tulee tarvittaessa kuulla muitakin asianosaistahoja.

Tarkistamisen ja uusien lupamääräysten antamisen edellytyksenä on, että siitä yleisen edun kannalta saatava hyöty on olosuhteisiin nähden merkittävä. Tarkistaminen ei saa myöskään vähentää huomattavasti hankkeesta saatua kokonaishyötyä eikä muuttaa oleellisesti hankkeen alkuperäistä tarkoitusta, paitsi milloin se on jo menetännyt merkityksensä. Tarkistamisesta tai uusien määräysten antamisesta aiheutuvat muut kuin vähäiset edunmenetykset määrätään hakijan korvattaviksi noudattaen soveltuvien osin 13 luvun säännöksiä.

Jos tarkistamisen edellytykset ilmeisesti ovat olemassa, ympäristölupavirasto voi,

jollei hakemusasiakirjoissa ole riittävästi selvitystä, määrätä myös luvan haltijan toimittamaan ympäristölupavirastolle tarvittavat lisäselvitykset. Tähän ympäristölupaviraston päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Jollei luvan haltija ole toimittanut lisäselvitystä määräajassa ympäristölupavirastoon, se voidaan teettää hänen kustannuksellaan.

4 §

Rakennelman käyttämisvelvoite

Sen lisäksi mitä 2 luvun 12 §:ssä säädetään oikeudesta toiselle kuuluvan rakennelman poistamiseen, muuttamiseen tai käyttämiseen, voidaan rakennelman omistaja säännöstelyluvassa velvoittaa korvausta vastaan käyttämään rakennelmaa säännöstelyn edellyttämällä tavalla, jos säännöstely pannaan toimeen käyttämällä toiselle kuuluvaa, säännöstelyyn soveltuvaa rakennelmaa. Omistajalla on oikeus vaatia rakennelman lunastamista korvauksen sijasta.

5 §

Osallistuminen säännöstelyhankkeeseen

Jos säännöstelystä ilmeisesti aiheutuu hyötyä muille, luvan hakijan on tarjottava muille hyödynsaajille osallistumista säännöstelyyn tekemällä kuulutushakemus ympäristölupavirastolle. Velvollisuutta tehdä kuulutushakemus ei ole silloin, kun hakijana on asiaomainen valtion viranomainen.

Kuulutushakemukseen on liitettävä hankkeen suunnitelma, yleisluonteinen selvitys, hyödynsaajista ja heidän saamansa hyödyn arvioidusta suuruudesta sekä hankkeen kustannusarvio. Ympäristölupaviraston on julkisella kuulutuksella kehotettava hyödynsaajia ilmoittamaan ympäristölupavirastolle osallistumisestaan hankkeeseen. Ympäristölupaviraston on kuitenkin hylättävä kuulutushakemus, jos hakemukseen liitetyn suunnitelman perusteella on ilmeistä, ettei lupaa sen mukaiseen hankkeeseen voida antaa.

Säännöstelystä merkittävää hyötyä saavan

hyödynsaajan on kirjallisesti ilmoitettava halukkuudestaan osallistua toisen vireille panemaan säännöstelyhankkeeseen ympäristölupavirastolle kuulutuksessa määrätyn ajan kuluessa. Ilmoituksen perusteella ympäristölupaviraston on lupahakemuksen tultua vireille osoitettava hakija ryhtymään 12 luvun 3 §:ssä tarkoitettuihin säännöstely-yhteisön perustamistoimenpiteisiin, jos osallistumisen edellytykset täyttyvät.

Jos kuulutushakemus on tehty muulloin kuin lupahakemuksen yhteydessä, hanketta koskeva lupahakemus on tehtävä vuoden kuluessa kuulutusajan päättymisestä, jollei ympäristölupavirasto hakemuksesta ole määrännyt sitä varten pidennettyä aikaa.

6 §

Ulkopuolisen hyödynsaajan osallistuminen säännöstelystä aiheutuviin kustannuksiin

Ympäristölupavirasto voi lupapäätöksessä hakemuksesta velvoittaa hyödynsaajan, joka ei ole halunnut osallistua säännöstelyyn, osallistumaan hankkeen kustannuksiin määrällä, joka kohtuudella vastaa hyödynsaajan osuutta hankkeen kaikkiaan tuottamasta hyödystä, mutta ei kuitenkaan nouse tämän saamaa hyötyä suuremmaksi.

Valtiota ei pidetä 1 momentissa tarkoitettuna hyödynsaajana, ellei säännöstelystä välittömästi ole hyötyä valtion omaisuudelle tai säännöstelyhankkeelle.

Luvanhakijan on 5 §:ssä tarkoitettujen kuulutuksen antamisen jälkeen toimitettava vaatimus toisen hyödynsaajan velvoittamisesta osallistumaan kustannuksiin sekä jäljennös kuulutuksesta tälle todistettavasti

7 §

Ulkopuolisen hyödynsaajan kustannusosuuden määrittäminen

Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua ulkopuolisen hyödynsaajan kustannusosuutta määrättäessä on otettava huomioon:

1) säännöstelyä varten välttämättömistä töistä, laitteista ja rakennelmista aiheutuvat

kustannukset;

2) edunmenetysten korvaamisesta aiheutuvat kustannukset; sekä

3) laitteiden ja rakennelmien kunnossapidosta ja säännöstelyn toimeenpanosta arvion mukaan aiheutuvat vuotuiset menot kaksikymmentäkertaisina.

Ulkopuolisen hyödynsaajan osuus voidaan määrätä maksettavaksi kertasuorituksena tai enintään kahtenäkymmenenä vuotuisena samansuuruisena suorituksena.

Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta määrätä hankkeesta vastaavan antamaan selvityksen suorituksen käytöstä alueelliselle ympäristökeskukselle, jossa selvityksen tulee olla hakijan nähtävänä.

8 §

Säännöstely-yhteisö

Säännöstelyhanketta varten on perustettava säännöstely-yhteisö siten, kuin 12 luvussa säädetään, jos luvanhakijoita on enemmän kuin yksi tai, jos hyödynsaaja 5 §:n 3 momentin mukaisesti ilmoittaa osallistuvansa toisen vireille panemaan hankkeeseen. Ympäristölupavirasto vahvistaa yhteisön säännöt 12 luvun 5 §:n mukaisesti lupapäätöksellä.

Ympäristölupavirasto voi hyödynsaajan hakemuksesta määrätä säännöstelyn toimeenpanoa sekä laitteiden ja rakennelmien kunnossapitoa varten perustettavaksi säännöstely-yhteisön muissakin kuin 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Tällöin ne, jotka saavat säännöstelystä merkittävää hyötyä, ovat velvollisia osallistumaan säännöstely-yhteisöön, jollei ympäristölupavirasto erityisistä syistä jollekin myönnä siitä vapautusta.

9 §

Säännöstely-yhteisön jäsenet

Säännöstely-yhteisön jäseniä ovat luvanhakijat ja tämän luvun 5 §:n mukaisesti säännöstelyyn osallistuvaksi ilmoittautuneet sekä ne hyödynsaajat, jotka yhteisö 2 momentin nojalla myöhemmin on hyväksynyt jäseniksi. Säännöstely-yhteisössä

voi jäsenenä olla myös ojitusyhteisö tai muu vesioikeudellinen yhteisö, jos ympäristölupavirasto harkitsee tämän asianmuka iseksi.

Hyödynsaajalla on oikeus liittyä jo perustettuun säännöstely-yhteisöön, jos hänen jäseneksi pääsemiseensä on katsottava olevan perusteltua syytä.

Säännöstely-yhteisön jäsenellä on oikeus erota yhteisöstä, jos hänen saamansa hyöty on huomattavasti pienempi kuin yhteisöä perustettaessa hänelle katsottiin tulevan ja yhteisö eroamisesta huolimatta kykenee vastaamaan velvoitteistaan.

Uuden jäsenen hyväksymisestä ja jäsenen eroamisesta päättää yhteisön kokous.

10 §

Päätöksenteko säännöstely-yhteisössä

Säännöstely-yhteisön jäsenten osuus yhteisössä, oikeus käyttää äänivaltaa sekä velvollisuus osallistua säännöstelystä aiheutuviin kustannuksiin määräytyy suhteellisesti sen hyödyn mukaan, jonka säännöstely kullekin heistä tuottaa.

Säännöstelykustannuksista sekä jäsenten suoritettavista maksuista on vastaavasti voimassa, mitä ojituksesta 5 luvun 17 ja 25 §:ssä säädetään.

8 luku

Vesivoiman hyväksikäyttö

1 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan vesivoiman käyttöön ja vesivoimalaitoksen rakentamiseen.

Voimalaitoksen rakentamiseksi luetaan myös vesistön perkaaminen ja uuden uoman tekeminen laitosta varten samoin kuin muut vesivoiman käyttöön ottamista tarkoittavat toimenpiteet.

2 §

Luvan myöntämisen edellytykset

Sen lisäksi mitä 3 luvun 4 §:ssä säädetään luvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä, tulee hakijalla omistajana taikka käyttöoikeuden haltijana olla oikeus hankkeessa käytettävään vesivoimaan, taikka hänen tulee luvan myöntämisen yhteydessä saada oikeus jäljempänä tämän luvun 5 §:ssä tarkoitetun vesivoiman käyttämiseen.

Sen lisäksi mitä 3 luvun 6 ja 7 §:ssä säädetään hyötyjen ja menetyksen arvioimisesta otetaan vesivoiman käytöstä saatavana hyötynä huomioon vesivoimatuotannon arvo, joka on vähintään keskimäärin vuosittain tuotettavan sähkön hinta kaksikymmenkertaisena. Tuotannon arvon määrittämisessä voidaan lisäksi ottaa huomioon laitoksesta saatava säätöhyöty sekä muut yksilöitävissä olevat hyödyt.

3 §

Vesivoiman käyttöoikeuden luovuttaminen

Oikeus tietyltä vesialueelta saatavan vesivoiman tai sen osan käyttämiseen (*vesivoiman käyttöoikeus*) voidaan luovuttaa toiselle määräajaksi tai pysyvästi. Luovutussopimus on, jotta sillä olisi tässä laissa tarkoitetut vaikutukset, tehtävä kirjallisesti noudattaen mitä kiinteän omaisuuden luovuttamisen muodosta on säädetty.

Pysyvästi tai määräajaksi toiselle luovutettu kiinteistöön kuuluvan vesivoiman käyttöoikeus voidaan kirjata maakaaren (540/1995) 14 luvun mukaisesti.

4 §

Voimalaitosluvan hakijan oikeus lunastaa toiselle kuuluva alue

Sen lisäksi mitä 2 luvun 10 ja 11 §:ssä säädetään oikeuden antamisesta toisen alueeseen, voidaan hakijalle samoin edellytyksin myöntää oikeus lunastaa omaksi toiselle kuuluva alue vesivoimalaitosta tai sen käyttöä varten.

5 §

Oikeus aloitteen tekemiseen yhteisen vesivoiman käyttämiseksi

Aloitteen vesivoiman käyttöön ottamista varten tarvittavan voimalaitoksen rakentamiseen voi tehdä se, jolle omistusoikeuden, vesialueen osuuden luovutuksen tai tämän luvun 3 §:ssä tarkoitetun taikka muun pysyvän käyttöoikeuden perusteella kuuluu vähintään puolet sellaisesta jonkin vesistön osan vesivoimasta, jota tarkoituksenmukaisesti voidaan käyttää samassa voimalaitoksessa. Aloitteen voivat tehdä myös sellaiset osakkaat yhdessä, joille kuuluu vähintään puolet käyttöön otettavasta vesivoimasta.

Jos vesivoiman käyttöönotosta ei voida sopia, aloitteentekijän tulee tehdä osallistumista tarkoittava tarjous siten kuin 7 §:ssä säädetään niille käyttöön otettavan vesivoiman osakkaille, joille kuuluu vähintään kymmenesosa käyttöön otettavasta vesivoimasta.

Aloitteentekijälle sekä niille, jotka siihen oikeutettuina haluavat osallistua hankkeeseen, voidaan antaa lupa voimalaitoksen rakentamiseen ja sen yhteydessä pysyvä oikeus korvausta vastaan käyttää muiden sanotun vesivoiman osakkaiden osuuksia, jos luvan myöntämisen edellytykset muutoin ovat olemassa.

Mitä 1 momentissa on sanottu, on voimassa siitä riippumatta, kuuluuko se alue, jolta voimalaitoksessa käyttöön otettava vesivoima saadaan, eri kyliin tai eri tiloihin taikka käsittääkö se yhden tai useampia tiloja tai niiden osia.

6 §

Osakeyhtiön perustaminen yhteisen vesivoiman käyttämiseksi

Edellä 5 §:ssä tarkoitettua yhteisen vesivoiman käyttämistä varten on muodostettava osakeyhtiö, jollei toisin sovita.

Hankkeeseen osallistuvat luovuttavat yhtiölle vesivoimaosuutensa käyttöoikeuden

osakkeita vastaan. Osakkeita on annettava kullekin osakkaalle siinä suhteessa, joka vastaa hänen vesivoimaosuutensa suhdetta yhtiöön osallistuville yhteensä kuuluvasta vesivoimasta. Samassa suhteessa on yhtiöön osallistuvan otettava osakkeita myös sitä osakepääoman osaa vastaan, joka suoritetaan rahana.

Osakeyhtiön yhtiösopimusta tai yhtiöjärjestyksen tekemistä koskevan erimielisyyden ratkaisemiseksi on hankkeeseen osallistuvalla oikeus pyytää käräjäoikeutta asettamaan kaksi välimiestä ja näille puheenjohtaja ratkaisemaan erimielisyydet soveltuvin osin noudattamalla, mitä välimiesmenettelystä annetussa laissa (967/1992) säädetään.

7 §

Julkinen kuulutus voimalaitoksen rakentamisesta

Aloitteentekijän on tarjottava muille 5 §:n mukaan osallistumaan oikeutetuille osallistumista voimalaitoksen rakentamiseen tekemällä kuulutushakemus ympäristölupavirastolle. Kuulutushakemukseen on liitettävä hankkeen suunnitelma, selvitys, josta käy ilmi, kenelle käyttöön otettava vesivoima kuuluu, sekä hankkeen kustannusarvio ilmoituksineen siitä, mikä osa kustannuksista on tarkoitettu hankkeeseen osallistuvien rahoitettavaksi. Näiden asiakirjojen tulee kuulutusajan olla asianomaisten nähtävänä ympäristölupaviraston virkahuoneistossa tai kuulutuksessa ilmoitetussa muussa paikassa. Aloitteentekijän on viivytyksettä kuulutuksen antamisen jälkeen lisäksi todistettavasti toimitettava jäljennös kuulutuksesta muille käyttöön otettavan vesivoiman osakkaille, joille kuuluu vähintään kymmenesosa käyttöön otettavasta vesivoimasta.

Ympäristölupaviraston on julkisella kuulutuksella kehoitettava osallistumaan oikeutettuja kirjallisesti ilmoittamaan ympäristölupavirastolle osallistumisestaan hankkeeseen sekä esittämään tarvittava selvitys osallistumisoikeudestaan viimeistään kuulutuksessa määrättyinä päivinä. Ympäristölupaviraston on kuitenkin

hylättävä kuulutushakemus, jos hakemukseen liitetyn selvityksen perusteella on ilmeistä, ettei lupaa hankkeeseen voida antaa.

Vesivoiman osakas, joka ei määräajassa tee 2 momentin mukaista ilmoitusta, menettää oikeutensa osallistua hankkeeseen. Sama koskee ilmoituksen määräajassa tehnyttä osakasta, joka ei kuudessakymmenessä päivässä todisteellisen kehotuksen saamisesta allekirjoita yhtiösopimusta siihen liittyvine yhtiöjärjestyksineen tai tee 6 §:n 3 momentin mukaista pyyntöä.

Hanketta koskeva lupahakemus on, jollei ympäristölupavirasto hakemuksesta ole myöntänyt pidennettyä määräaikaa, tehtävä vuoden kuluessa kuulutuksessa määrätyn ajan päättymisestä uhalla, että aloite muutoin on katsottava rauenneeksi. Jollei toisin ole sovittu, on hakemus tehtävä tämän luvun 6 §:n mukaisesti perustettavan osakeyhtiön nimiin. Lupahakemuksen yhteydessä on esitettävä selvitys siitä, että osallistumistarjous on edellä sanotulla tavalla annettu tiedoksi.

9 luku

Puutavaran uitto

1 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan 2 luvun 4 §:ssä säädetyn yleiskäyttöoikeuden nojalla harjoitettavaan uittoon ja uiton toimittamisen kannalta tarpeellisiin toimintapaikkoihin.

2 §

Määritelmiä

Tässä luvussa tarkoitetaan:

1) *uitolla* puutavaran kuljettamista vedessä hinaamalla nipuiksi sidottuna tai kehälautoissa;

2) *uiton toimintapaikalla* uiton toimittamisen kannalta tarpeellista puutavaran pudotus-, varasto-, erottelu- tai niputuspaikkaa taikka suojasatamaa;

3) *uittajalla* sitä, joka vastaa uiton

toimittamisesta;

4) *yksityisuitolla* yhden puutavaran omistajan omaan lukuunsa harjoittamaa uittoa; ja

5) *yhteisuitolla* usean puutavaran omistajan yhteiseen lukuun harjoitettavaa uittoa.

3 §

Uiton toimintapaikkojen kokonaisuus

Uiton toimintapaikkojen muodostama tarkoituksenmukainen kokonaisuus uiton kyseisellä toiminta-alueella on otettava huomioon 3 luvun 6 §:n 1 momentin tarkoitettuna hyötynä harkittaessa uiton toimintapaikkaa koskevan luvan myöntämisen edellytyksiä.

4 §

Uiton toimintapaikan käyttötarkoituksen muuttaminen

Ympäristölupavirasto voi uittajan hakemuksesta antaa oikeuden uiton toimintapaikan käyttämiseen myös puutavaran muuta vesitse tapahtuvaa kuljettamista varten. Uiton toimintapaikkaa koskevaan lupapäätökseen on tällöin lisättävä tarpeelliset määräykset tällaisesta käytöstä aiheutuvien haittojen välttämiseksi siten kuin 2 luvun 7 §:ssä säädetään.

5 §

Uittajan oikeudet

Uittajalla on oikeus:

1) siirtää valtaväylässä, yleisessä kulkuväylässä ja muuallakin vesistöissä olevia pyydyksiä sekä muita irtaimia esineitä, jos ne vaikeuttavat uittoa, helposti havaittavaan paikkaan vesistöissä tai rannalla;

2) ottaa edellä tarkoitettu esine talteen omistajalle viivytyksettä toimittamista varten; ja

3) varastoida tilapäisesti puutavaraa uiton toimittamista varten jäälle, ei kuitenkaan ilman vesialueen ja erityiseen käyttöön otetun rannan omistajan suostumusta, ellei ympäristölupavirasto ole antanut siihen

lupaa.

Edellä tässä pykälässä tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutunut edunmenetys on korvattava siten kuin 13 luvussa säädetään.

6 §

Alueiden ja rakenteiden käyttö

Jokaisella vesistöissä uittoa harjoittavalla on oikeus käyttää:

- 1) aluetta, johon tämän lain nojalla on uittoa varten myönnetty käyttöoikeus;
- 2) alueella olevia rakenteita, jotka on määrätty uittoa varten tehtäviksi; ja
- 3) alueelle puutavaran veteen siirtämiseksi tai vedestä nostamiseksi tehtyjä laitteita.

Käyttäjän tulee sopia käytön yksityiskohdista rakenteiden ja laitteiden omistajan kanssa ja suorittaa omistajalle kohtuulliseksi katsottava, käyttöä vastaava osuus vuotuisista pääoma- ja kunnossapitokustannuksista.

7 §

Yhteisuitto

Uitto on toimitettava puutavaran omistajien yhteiseen lukuun yhteisuittona. Yhteisuiton toimittaa tarkoitusta varten perustettava tai ennestään toimiva uittoyhteisö.

Ympäristölupavirasto voi kuitenkin hakemuksesta antaa luvan yksityisuittoon tietyllä alueella, jos uiton toimittaminen yksityisuittona on vesistöissä uitettavan puutavaran kuljetuskustannukset huomioon ottaen yhteisuittoa edullisempaa eikä uiton toimittaminen yksityisuittona aiheuta haittaa uiton yleiselle järjestelylle eikä vesistön muulle käytölle.

Puutavaran omistajalla on aina oikeus yksityisesti uittaa kotitarpeeksi kuljetettavat puunsa.

8 §

Uittovahinko

Uittovahingolla tarkoitetaan sellaista uiton toimittamisesta uiton toimintapaikalla tai muualla aiheutunutta vahinkoa, haittaa tai

muuta edunmenetystä, jota ei ole voitu ennakoita ja josta ei siten ole uiton toimintapaikkaa koskevassa luvassa määrätty suoritettavaksi korvausta.

Uittoyhteisön toiminta-alueella suoritetusta uitosta aiheutunut uittovahinko on uittoyhteisön korvattava. Muualla kuin uittoyhteisön toiminta-alueella suoritetusta uitosta aiheutuneen vahingon korvaa uittaja.

Uittovahingon korvaamista koskeva vaatimus on tehtävä uittajalle kirjallisesti viimeistään vahingon tapahtumista seuraavan kalenterivuoden aikana. Jolleivät asia nosaiset sovi uittovahingon korvaamisesta, käsitellään vahingon korvaamista koskeva vaatimus ympäristölupavirastossa hakemusasiavana noudattaen, mitä tämän lain 13 luvussa säädetään ennakoimattoman vahingon korvaamisesta.

9 §

Rannalle tai vesistöön jääneet uittopuut

Uittajan tulee kerätä uiton jälkeen rannalle tai vesistöön jääneet uittopuut. Jos uitosta on jäänyt puutavaraa rannalle tai vesistöön, on rannan tai vesialueen omistajalla, osakkaalla tai haltijalla oikeus ottaa se talteen. Samoin on muullakin, joka kärsii haittaa uponneesta tai uppoamistilassa olevasta vesistöön jääneestä uittopuusta, oikeus ottaa se talteen. Uittopuuta talteen ottanut on kuitenkin velvollinen kuukauden kuluessa ilmoittamaan uittajalle niiden talteen ottamisesta, jos kyse on samana kalenterivuonna uitetusta puusta.

Jos puutavaran talteen ottajalla ei 1 momentin nojalla ole ilmoitusvelvollisuutta tai uittaja ei ota puutavaraa haltuunsa kolmen kuukauden kuluessa edellä mainitun ilmoituksen lähettämisestä, saa talteen ottaja puutavaran omakseen. Jos uittaja ottaa puutavaran haltuunsa, on sen korvattava talteen ottajalle talteen ottamisesta ja ilmoittamisesta aiheutuneet kustannukset.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei koske puutavaraa, jota säilytetään uiton toimintapaikkaa koskevassa luvassa määrättyllä varasto-, erottelu- ja niputuspaikalla.

10 §

Haitallisten uppopuiden poistaminen vesistöstä

Jos uitosta on jäänyt vesistöön uponnutta tai uppoamistilassa olevaa puutavaraa tai uittotarvikkeita, joista on haittaa vesistön käyttämislle, ympäristölupavirasto voi vironomaisen tai haitasta kärsivän hakemuksesta velvoittaa uittajan tai, jollei sellaista ole, sen, joka viimeksi on toimittanut vesistössä uittoa, määrättyssä ajassa puhdistamaan vesistön uhalla, että se tehdään sanotun uittajan kustannuksella.

Kun uitto on lakannut eikä toimivaa uittoyhteisöä ole, alueellinen ympäristökeskus voi 1 momentin estämättä poistaa vesistöstä vaaraa tai haittaa aiheuttavat uppopuut ja muut uittojätteet, jos toimenpiteestä ei aiheudu 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettua muutosta tai seurausta.

Uittajan kustannuksella ympäristölupaviraston 1 momentin mukaisen päätöksen nojalla tai alueellisen ympäristökeskuksen toimesta 2 momentin nojalla nostettu puutavara jää valtion omaisuudeksi ilman erillistä ilmoitusvelvollisuutta.

11 §

Uittoyhteisö

Uiton toimittamista varten tämän lain 12 luvun mukaisesti perustettavan yhteisön (*uittoyhteisö*) tehtävänä on toimittaa yhteisuito sen säännöissä määrättyllä toiminta-alueella, hoitaa uittoa varten saatua ja muuta yhteisölle kuuluvaa omaisuutta sekä huolehtia muistakin sille tämän lain mukaan kuuluvista tehtävistä.

Uittoyhteisö voi myös ottaa toimitettavakseen muitakin uittoon liittyviä tehtäviä. Niin ikään yhteisö voi käyttää uittoa varten hankittua omaisuutta ansiotarkoitukseen, sikäli kuin yhteisön varsinaiset tehtävät eivät siitä kärsi. Muuta toimintaa yhteisö ei saa harjoittaa.

12 §

Uittoyhteisön jäsenet

Uittoyhteisöön kuuluvat jäseninä ne puutavaran omistajat, joiden puutavaraa uitetaan yhteisuitossa. Puutavaran omistajat nimeävät edustajansa uittoyhteisöön.

Lisäksi metsänomistajilla on oikeus yhteiseen edustajaan uittoyhdistyksessä. Niiden metsäkeskusten, joiden alueelta puutavaraa uittoyhteisön toimesta uitetaan, tulee yhteisön pyynnöstä nimetä ehdokas metsänomistajien edustajaksi.

Metsäkeskusten tekemien ilmoitusten perusteella ympäristölupavirasto antaa määräyksen metsänomistajien edustajaksi sille nimetyistä ehdokkaista, jonka se katsoo parhaiten edustavan alueen metsänomistajia.

Metsänomistajia uittoyhteisössä edustavalla on oikeus saada kohtuullinen korvaus tehtävästään siltä, joka on nimennyt hänet ehdokkaaksi. Jos 2 momentissa tarkoitettulla alueella toimii useita metsäkeskuksia, ja ehdokas on jonkin niistä nimeämä, on muiden metsäkeskusten osallistuttava korvaukseen siinä suhteessa, missä metsäalue, jolta tulevaa puutavaraa yhteisön toimesta uitetaan, jakaantuu näiden toiminta-alueiden kesken. Jos korvauksesta tai osallistumisesta siihen syntyy erimielisyyttä, on ympäristölupaviraston ratkaistava asia.

13 §

Uittoyhteisön säännöt

Sen lisäksi mitä tämän lain 12 luvun 5 §:ssä säädetään, on uittoyhteisön säännöissä mainittava:

- 1) yhteisön toiminta-alue;
- 2) miten uittopäällikkö otetaan toimeensa; sekä
- 3) milloin ja miten puutavaran omistajien on ilmoitettava uitettava puutavara.

14 §

Uittoyhteisön kokous

Kunkin vuoden uittoa koskevien asioiden käsittelyyn uittoyhteisön kokouksessa saavat osallistua vain ne uittoyhteisön jäsenet, jotka

sanottuna vuonna ovat ilmoittaneet puutavaraa uittoon tai joiden omistamaa puutavaraa uittoyhteisö on uittanut, sekä lisäksi metsänomistajien edustaja.

Uittoyhteisön kokouksessa, perustavaa kokousta lukuun ottamatta, on metsänomistajien edustajan äänimäärä viidennes äänestykseen osallistuvien jäsenten yhteisestä äänimäärästä.

15 §

Uittoyhteisön hallitus ja uittopäällikkö

Uittoyhteisöllä tulee olla hallitus, johon kuuluvat yhteisön kokouksessa valitut jäsenet sekä näiden lisäksi metsänomistajien edustaja. Metsänomistajien edustajan määräämisestä tehtävänsä, toimikaudesta sekä palkkiosta on soveltuvin osin voimassa, mitä edellä 12 §:ssä säädetään.

Uittoyhteisöllä tulee lisäksi olla uittopäällikkö. Hallituksesta ja uittopäälliköstä on voimassa, mitä tämän lain 12 luvun 8 §:ssä säädetään hallituksesta ja toimitsijoista.

16 §

Kiinteän omaisuuden luovuttaminen

Uittoyhteisölle tämän lain mukaisesti kuuluvaa tai hankittua kiinteää omaisuutta yhteisö saa luovuttaa tai velasta kiinnittää vain, jos ympäristölupavirasto hakemuksesta on antanut siihen luvan eikä omaisuuden säilyminen uittoyhteisön hallinnassa ole uiton jatkuvan toimittamisen kannalta välttämätöntä. Edellä mainittua omaisuutta siihen kuuluvine laitteineen ja rakennelmineen ei saa ulosmitata muusta kuin kysymyksessä olevaan kiinteistöön kiinnitetyistä saatavasta.

17 §

Rahastot

Uittoyhteisöllä voi olla sen muista varoista erillään pidettäviä, vahvistettujen sääntöjen mukaan hoidettavia rahastoja omaisuuden hankinta- ja kunnossapitokustannusten

tasoittamista, eläkkeen suorittamista, toimihenkilöiden ja työntekijöiden muuta huoltoa, uiton jälkihoitotoimenpiteitä ja uppopuiden poistoa sekä sellaisia vero-, korvaus- ja muita maksusuorituksia varten, jotka erääntyvät uittovuoden jälkeen.

Uittoyhteisön on haettava rahaston perustamista ja sen sääntöjen hyväksymistä koskevalle yhteisön kokouksen päätökselle ympäristölupaviraston vahvistus. Ympäristölupavirasto voi tehdä rahaston sääntöihin yhteisön jäsenten edun turvaamiseksi tarpeellisia muutoksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun rahaston varoja saadaan ulosmitata vain sellaisesta velasta, jonka suorittamiseen rahaston varat sääntöjen mukaan on tarkoitettu käytettäväksi.

18 §

Uittoyhteisön jäseniltä perittävät maksut

Uittoyhteisö kattaa yhteisuiton toimittamisesta aiheutuvat vuotuiset kustannukset jäseniltä perittävillä maksuilla. Maksujen tulee olla tasapuoliset, kohtuulliset ja suhteessa kunkin jäsenen käyttämien yhteisön palveluiden määrään.

19 §

Uittoyhteisön selvitysmiehet

Kun viisi vuotta on kulunut yhteisuiton lakkaamisesta vesistöissä tai sen osassa, ympäristölupaviraston on uittoyhteisön toimivan tai viimeksi toimineen hallituksen tai alueellisen ympäristökeskuksen hakemuksesta määrättävä uittoyhteisön hallitus taikka yksi tai useampia selvitysmiehiä hallituksen sijasta ja sille kuuluvien valtuuksien hoitamaan yhteisön asioita sekä tarvittaessa huolehtimaan yhteisön lakkauttamista varten suoritettavista selvitystoimista. Uittoyhteisön kokoukselle kuuluvaa päätösvaltaa käyttävät tällöin, jos kyse on tietyn vuoden uittoa koskevasta asiasta, yhteisön sanotun vuoden jäsenet sekä muussa tapauksessa uittoyhteisön hallitus tai selvitysmiehet.

20 §

Uittoyhteisön selvitystoimet

Uittoyhteisön hallituksen tai selvitysmiesten tulee muuttaa rahaksi kaikki sellainen uittoyhteisölle kuuluva irtain ja kiinteä omaisuus, jonka säilyttämistä vesistöalueella jatkuvan uiton toimittamisen kannalta ei ole katsottava välttämättömäksi. Ympäristölupavirasto määrää uittoyhteisön hallituksen tai selvitysmiesten hakemuksesta, mikä kiinteä omaisuus on muutettava rahaksi. Muu kiinteä omaisuus siirretään valtiolle ympäristölupaviraston päätöksellä.

Kun yhteisön vielä suorittamatta olevat velvoitteet on ensin täytetty, on myynnistä saadut varat käytettävä uiton jälkihoitotoimenpiteisiin asianomaisella vesistöalueella.

Varat voidaan siirtää uittoyhteisön hallituksen, selvitysmiesten tai alueellisen ympäristökeskuksen hakemuksesta ympäristölupaviraston päätöksellä asianomaiselle alueelliselle ympäristökeskukselle, jos alueellinen ympäristökeskus ottaa huolehtiakseen 21 §:n mukaisista jälkihoitotoimenpiteistä.

Selvitysmiesten tehtävä päättyy kaikkien uittoyhteisön varojen ja velvoitteiden tultua selvitettyä tai varojen siirryttyä alueelliselle ympäristökeskukselle 3 momentin mukaisesti.

21 §

Jälkihoitotoimenpiteet

Kun uitto vesistössä tai sen osassa on lakannut eikä sillä alueella ole toimivaa uittoyhteisöä, alueellinen ympäristökeskus voi hakea ympäristölupavirastolta uiton toimintapaikkoja koskevien voimassa olevien lupien kumoamista.

Alueellinen ympäristökeskus voi myös ryhtyä toimenpiteisiin sellaisten aikaisemmin harjoitettua uittoja varten tehtyjen laitteiden tai rakennelmien poistamiseksi tai muuttamiseksi, jotka voivat olla vaaraksi tai haitaksi vesistöä käytettäessä sekä omassa tehtyjen perkausten palauttamiseksi ennalleen. Jos toimenpiteiden toteuttamisesta

aiheutuu tämän lain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettu muutos tai seuraus, on asia käsiteltävä ympäristölupavirastossa 1 momentissa tarkoitettujen lupien kumoamisen yhteydessä tai eri hakemuksesta.

10 Luku

Kulkuväylät ja muut vesiliikennealueet

1 §

Soveltamisala

Tämän luvun säännöksiä sovelletaan yleisiin kulkuväyliin ja muihin vesiliikennealueisiin. Yleisiä kulkuväyliä ovat julkiset paikalliset väylät ja yleiset paikalliset väylät. Muut kulkuväylät ovat yksityisiä.

Yleiseksi kulkuväyläksi määrittämisestä sekä väylän rakentamisesta ja kunnossapidosta on soveltuvin osin voimassa mitä vesitaloushankkeesta ja hankkeeseen myönnettävästä luvasta säädetään, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

2 §

Yleiseksi kulkuväyläksi määrittäminen

Ympäristölupavirasto voi merenkulkulaituksen hakemuksesta päätöksellään määrätä julkiseksi kulkuväyläksi sellaisen vesistön osan, jota on tarpeen pitää avoimena yleistä laiva- tai veneliikennettä varten.

Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta määrätä yleiseksi paikalliseksi julkiseen väylään kuulumattoman vesistön osan, joka on tarpeen pitää avoimena yleistä laiva- tai veneliikennettä varten. Yleisenä vesiliikenteenä pidetään myös vapaa-ajan veneilyä.

Julkisen kulkuväylä tai yleinen paikalliset väylä voidaan määrätä myös vesistöön, jossa on valtaviälä.

3 §

Yleiseksi kulkuväyläksi määräämisen edellytykset

Yleiseksi kulkuväyläksi määrättävän vesistön osan on täytettävä vaatimukset, jotka vesistössä harjoitettava liikenne huomioon ottaen yleiselle kulkuväylälle kohtuudella voidaan asettaa. Ympäristölupaviraston päätöksessä on määrättävä yleisen kulkuväylän sijainti. Jos sijainti joltakin osin vahvistetaan poikkeamaan siitä, mitä hakemuksessa on esitetty, on hakijalle varattava tilaisuus vastineen esittämiseen ennen päätöksen tekemistä.

Väyläksi määräämistä koskevaan päätökseen on sisällytettävä myös määräykset ruoppausmassan sijoittamisesta vesialueelle tai muista toimenpiteistä, jos nämä 1 momentin säännökset huomioon ottaen ovat tarpeen väylän rakentamiseksi. Ympäristölupavirasto voi kuitenkin asian laajuuden tai muun syyn vuoksi määrätä väylästä erikseen ennen sanotuista toimenpiteistä päättämistä.

Ympäristölupavirasto määrää, milloin yleinen paikallisväylä tarvittavien töiden tultua suoritetuiksi voidaan ottaa käyttöön. Julkisen kulkuväylän käyttöön ottamisesta päättää merenkululaitos.

4 §

Yleistä kulkuväylää koskevan päätöksen muuttaminen

Yleistä kulkuväylää koskevaa lainvoimasta päätöstä voidaan merenkululaitoksen hakemuksesta muuttaa tai väylä lakkauttaa noudattaen soveltuvin osin kulkuväyläksi määräämistä koskevia säännöksiä. Jos väylän ylläpitäjä vastustaa muuttamista tai lakkauttamista tarkoittavaa vaatimusta, on edellytyksenä lisäksi, että väylästä tai sen käyttämisestä aiheutuu vahingollinen seuraus, jota vesialuetta väyläksi määrättäessä ei ole edellytetty, tai että olosuhteet ovat myöhemmin olennaisesti muuttuneet.

Merenkululaitos voi väliaikaisesti

muuttaa julkista kulkuväylää, jos se on tarpeen meriturvallisuuden ylläpitämiseksi tai muusta tärkeästä syystä.

5 §

Turvalaitteiden asettaminen

Yleisen kulkuväylän ylläpitäjä saa asettaa toisen vesialueelle reuna- ja tutkamerkkejä, kelluvia turvalaitteita kuten poijuja ja viittoja sekä muita näihin verrattavia, vaikutuksiltaan vähäisiä laitteita. Samoin ylläpitäjä saa kiinnittää vesistöön tai sen rannalla merenkulun turvalaitteiden apulaitteita, kuten viittasijoittajia, pultteja, seipäitä ja muita vähäisiä laitteita. Tässä momentissa tarkoitettujen laitteiden on sijoitettava siten, ettei niistä aiheudu alueen omistajalle tai muulle oikeudenhaltijalle mainittavaa haittaa.

Ympäristölupavirasto voi antaa yleisen kulkuväylän ylläpitäjälle luvan muun kuin 1 momentissa tarkoitetun merenkulun turvalaitteen asettamiseksi vesistöön tai sen rannalle sekä turvalaitteiden näkymistä haittaavien esteiden poistamiseen, jos asettamisesta ei ole sovittu alueen omistajan kanssa. Erityiseen käyttöön otetulle alueelle lupaa ei saa myöntää ilman pakottavaa tarvetta.

Merenkululaitoksella on noudattaen soveltuvin osin, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, kulkuväylän ulkopuolella oikeus sellaista turvalaitteiden sijoittamiseen, jotka ovat tarpeen matalikon tai karin merkitsemiseksi tai muusta vastaavasta syystä.

Turvalaitteiden rakentamisesta yleiseen kulkuväylään tai sen rannalle on tämän luvun säännösten lisäksi voimassa, mitä merenkulun turvalaitteista erikseen säädetään.

6 §

Oikeuden saaminen toisen vesialueeseen eräissä tapauksissa

Sen lisäksi mitä 2 luvun 11 ja 12 §:ssä säädetään oikeuden antamisesta toisen alueeseen ympäristölupavirasto voi hakemuksesta myöntää kulkuväylään

liittyvää yleistä lastaus- tai ankkuroimispaikkaa tai yleistä satamaa varten oikeuden vesialueen käyttöön saamiseen tai omaksi lunastamiseen.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, ympäristölupavirasto voi hakemuksesta myöntää kulkuväylään liittyvää yksityistä lastaus- tai ankkuroimispaikkaa varten käyttöoikeuden toiselle kuuluvaan vesialueeseen. Rannan omistajan hakemuksesta ympäristölupavirasto voi myöntää myös yksityistä satamaa varten käyttöoikeuden toiselle kuuluvaan vesialueeseen, jos kysymys on tärkeäksi katsottavasta liikenteestä. Tässä momentissa tarkoitettu käyttöoikeus voidaan myöntää samoin edellytyksin kuin lupa vesitaloushankkeelle 3 luvun 4 §:n mukaan voidaan antaa.

7 §

Eräät puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen tehtäviä varten tarpeelliset oikeudet

Puolustusvoimilla ja rajavartiolaitoksella on oikeus virkatehtäviensä varten asettaa pysyvästi toisen alueelle 5 §:ssä tarkoitettuja turvalaitteita noudattaen soveltuvin osin, mitä sanotussa pykälässä säädetään yleisen kulkuväylän ylläpitäjän oikeudesta. Sama on soveltuvin osin voimassa alusten tilapäistä ankkurointia tai kiinnittämistä varten tarvittavista pulteista ja niihin rinnastettavista laitteista. Jos tällainen laite on vähäinen, siitä on voimassa, mitä 5 §:n 1 momentissa säädetään turvalaitteen apulaitteesta, jollei kysymys ole erityiseen käyttöön otetusta alueesta. Turvalaitteista on voimassa mitä 5 §:n 4 momentissa säädetään.

Puolustusministeriölle tai rajavartiolaitokselle voidaan myöntää sen tehtävien suorittamiseksi tarpeellinen käyttö- tai lunastusoikeus lastaus- tai ankkuroimispaikkaa taikka satamaa varten muissakin kuin 6 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa.

Hakijan on annettava ympäristölupavirastolle riittävä selvitys haetun oikeuden tai toimenpiteen tarpeellisuudesta.

8 §

Edunmenetyksen korvaaminen

Edunmenetyksestä, joka aiheutuu edellä tässä luvussa olevien säännösten nojalla suoritetuista toimenpiteistä toisen maa- tai vesialueella taikka oikeudesta saada käyttää tai lunastaa toiselle kuuluvaa aluetta, on suoritettava korvaus.

Väylän ylläpitäjä on velvollinen korjaamaan tai korvaamaan vesialueen väyläksi määräämisestä tai väylän tavanomaisesta käytöstä aiheutuvan vahingon, jonka sietämistä ei ole pidettävä kohtuullisena. Ennalta arvioitavien vahinkojen korjaamisesta tai korvaamisesta on määrättävä väyläksi määräämistä koskevassa päätöksessä.

Ympäristölupavirasto voi myös määrätä, että annettuja korjaus- tai korvausmääräyksiä on erikseen tarkistettava päätöksessä määrättävänä ajankohtana. Jos arvioitavissa olevaa edunmenetystä ei aiheudu, ympäristölupavirasto voi määrätä hakijan saattamaan määräjassa vireille korvausten määräämistä tarkoittavan hakemusasian.

Ympäristölupaviraston määräys ei estä vahingonkärsijää erikseen hakemasta väylän ylläpitäjältä korvausta sen mukaan kuin 13 luvun 5 §:ssä säädetään.

9 §

Kulkuväylän käytön maksullisuus

Vesistöissä olevan kulkuväylän käyttämisestä ei saa periä korvausta. Oikeuden rakentamiskustannusten korvaamiseksi tarkoitetun maksun perimiseen väylän käyttäjiltä voi hakemuksesta myöntää ympäristölupavirasto yksityisen kulkuväylän ylläpitäjälle ja liikenne- ja viestintäministeriö yleisen paikallisväylän ylläpitäjälle, jos rakentamiskustannukset ovat huomattavan suuret. Päätöksessä, jolla sanottu oikeus myönnetään, on määrättävä maksun suuruus ja perusteet sekä aika, joksi oikeus on annettu.

Edellä 1 momentissa olevan säännöksen

estämättä on yksityiseen kulkuväylään kuuluvan sulku- tai muun laitteen omistajalla oikeus ottaa kohtuullinen maksu laitteen käyttämiseen kuuluvista palveluksista. Omistaja tai se, jonka oikeutta tai etua asia saattaa koskea, voi kuitenkin hakea ympäristölupavirastolta maksun suuruuden ja perusteiden vahvistamista.

Maksun perimisestä yleisten kanavien ja satamien käyttämisestä sekä väylämaksulaissa (708/2002) tarkoitetuista väylämaksuista on 1 momentin estämättä voimassa, mitä niistä erikseen on säädetty.

10 §

Valtion lunastusvelvollisuus

Muutettaessa yksityinen kulkuväylä tai yleinen paikallisväylä julkiseksi kulkuväyläksi valtio lunastaa väylään kuuluvat laitteet niiden silloisesta arvosta, jos ne ovat julkisen kulkuväylän käytölle tarpeellisia. Valtion on suoritettava väylän ylläpitäjälle korvaus vain siltä osin kuin rakentamiseen tai korvausta väylän rakentamiseen tai parantamiseen käyttämistään kustannuksista 9 §:n mukaisia maksuja perimällä.

11 §

Kunnossapitovelvollisuus

Se, jolla väyläksi määräämistä koskevan päätöksen perusteella on oikeus kulkuväylän rakentamiseen tai parantamiseen, on velvollinen pitämään väylä ja siihen tehdyt laitteet kunnossa noudattaen soveltuvin osin mitä 2 luvun 10 §:ssä yleisestä kunnossapitovelvollisuudesta säädetään.

11 luku

Hakemusmenettely

1 §

Soveltamisala

Hakemusasioden käsittelyyn ympäristölupavirastossa ja soveltuvin osin

kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa sovelletaan hallintolain (434/2003) lisäksi tämän luvun säännöksiä.

2 §

Hakemusasian vireillepano

Asia pannaan vireille ympäristölupavirastossa tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa kirjallisella hakemuksella.

3 §

Lupahakemuksen sisältö

Lupahakemuksessa on esitettävä asian ratkaisemisen kannalta riittävä selvitys hankkeen tarkoituksesta, hankkeen vaikutuksista yleisiin etuihin ja yksityisiin etuihin sekä ympäristöön, samoin kuin suunnitelma hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä. Lupahakemuksessa on lisäksi esitettävä arvio hankkeen tuottamista hyödyistä ja edunmenetyksistä kunkin tilan, vesialueen omistajan ja haitankärsijän osalta. Selvitys voidaan laatia erilliseksi suunnitelma-asiakirjaksi.

Jos hakemus koskee luvan myöntämistä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (468/1994) tarkoitetulle hankkeelle, on hakemusasikirjoihin liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, ei tätä selvitystä ole esitettävä uudestaan. Hakemukseen on tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettu arviointi.

4 §

Hakemuksen laatijan pätevyys

Hakemuksen laatijalla on oltava hankkeen laatu, laajuus ja vaikutukset huomioon ottaen riittävä asiantuntemus hakemuksen laatimiseksi.

Hakemukseen liitettävistä tiedoista ja

suunnitelman laatijalta edellyttävästä asiantuntemuksesta säädetään tarkemmin asetuksella.

5 §

Hakemuksen täydentäminen

Jos hakemus on puutteellinen tai asian ratkaiseminen edellyttää erityistä selvitystä, hakijalle on varattava tilaisuus täydentää hakemusta viranomaisen asettamassa määräajassa uhalla, että asia voidaan jättää sikseen.

Jos asian ratkaisemisella on merkitystä yleisen edun kannalta tai painavat syyt sitä edellyttävät, voidaan hakija velvoittaa täydentämään hakemusta tai hankkimaan hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellinen selvitys uhalla, että se hankitaan hakijan kustannuksella.

6 §

Lausunnot

Hakemuksesta on pyydettävä lausunto alueelliselta ympäristökeskukselta, jonka toimialueella toiminnan vaikutukset saattavat ilmetä sekä asianomaisilta yleistä etua valvovilta viranomaisilta.

Ympäristölupaviraston on lisäksi pyydettävä lausunto kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta niissä kunnissa, joissa hakemuksen tarkoittaman toiminnan vaikutukset saattavat ilmetä sekä hakemuksen tarkoittaman toiminnan sijaintialueen kunnalta ja tarvittaessa vaikutusalueen kunnilta.

Määrättäessä korvausta kiinteän omaisuuden tai siihen kuuluvan osan luovuttamisesta tai kiinteään omaisuuteen perustetusta käyttöoikeudesta, on luovutettavan omaisuuden tai käyttöoikeuden arvosta tarvittaessa pyydettävä maanmittaustoimiston lausunto, jos luovutettavan omaisuuden tai käyttöoikeuden arvo ei ole vähäinen.

Viranomaisen voi hankkia myös muita asiaan liittyviä tarpeellisia lausuntoja ja selvityksiä.

7 §

Muistutukset ja mielipiteet

Ympäristölupaviraston on ennen asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea (*asianosainen*), tilaisuus tehdä muistutuksia asiasta.

Muille kuin asianosaisille on ennen asian ratkaisua varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä.

8 §

Hakijan selitys

Hakijalle ja muille asianosaiselle on tarpeen mukaan varattava tilaisuus selityksen antamiseen hakemuksesta tehdyistä lausunnoista, muistutuksista, mielipiteistä ja vaatimuksista. Selityksen johdosta voidaan asianosaiselle varata tilaisuus vastaselityksen antamiseen.

9 §

Viranomaisen puhevalta

Hakemusasiassa on asianosaisen puhevalta yleistä etua valvovilla valtion viranomaisilla toimialallaan sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella, jos hakemuksessa tarkoitetun hankkeen vaikutukset saattavat ulottua kunnan alueelle.

10 §

Hakemuksesta tiedottaminen

Hakemuksesta on tiedotettava kuulutuksella, joka julkaistaan ympäristölupaviraston ilmoitustaululla ja asianomaisten kuntien ilmoitustaululla. Kuulutuksesta on käytävä ilmi, mitä muistutuksia ja vaatimuksia tehtäessä on noudatettava sekä asetuksella tarkemmin säädetävät seikat.

Kuulutus on pidettävä nähtävänä 30 päivän ajan ympäristölupaviraston määräämästä päivästä, jollei ympäristölupavirasto asian laadun perusteella ole määrännyt pitempää,

enintään 45 päivän määräaika. Tiedoksianto varten kappale hakemusta ja sen liitteitä on toimitettava asianomaiseen kuntaan pidettäväksi nähtävänä kuulutuksessa mainitussa paikassa.

Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen on muutoin ilmeisen tarpeetonta.

11 §

Tiedon antaminen erikseen

Kuulutuksesta on annettava erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Yhteisalueen järjestäytymättömälle osakaskunnalle voidaan antaa hakemuksesta tieto yhteisalueen 26 §:n estämättä julkisella kuulutuksella kunnan ilmoitustaululla siten kuin siitä erikseen säädetään. Jos hakemus koskee osakkaiden oikeutta muutoin kuin vähäisessä määrin, noudatetaan sanotuilta osin kuitenkin, mitä yhteisalueen 26 §:ssä säädetään.

Merkitykseltään vähäisissä hakemusasioissa ja hakemusasioissa, joissa 10 §:n tai tämän pykälän 1 momentin mukainen tiedoksianto ei asian laadun vuoksi ole tarpeen, tieto hakemuksesta voidaan antaa muulla tavoin. Jos asia ei vaikuta muuhun kuin hakijan oikeuteen tai etuun, tiedoksiantamista ei tarvita.

12 §

Lupahakemusten yhteiskäsittely

Jos hanke sisältää sekä tämän lain että ympäristönsuojelun nojalla luvanvaraisia toimenpiteitä, käsitellään lupa-asiat yhdessä siten kuin tässä pykälässä ja ympäristönsuojelun 39 §:ssä säädetään.

Tämän lain mukainen lupahakemus ja samaa toimintaa tarkoittava ympäristönsuojelun mukainen vesien pilaantumista koskeva hakemus on käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä, jollei sitä ole erityisestä syystä

pidettävä tarpeettomana. Yhteiskäsittely ei kuitenkaan ole tarpeen, jos hanke edellyttää ympäristölupaa lisäksi ainoastaan 4 luvun mukaista lupaa veden ottamiseen eikä veden ottamisen ja sen takaisin vesistöön päästämisen välillä ole välitöntä vesitaloude llista yhteyttä.

Jos tämän lain mukaista hakemusasiaa käsiteltäessä ilmenee hankkeen edellyttävän 1 momentin mukaan myös ympäristönsuojelussa tarkoitettua ympäristölupaa, ympäristölupaviraston on määrättävä hakija tekemään kohtuullisessa ajassa ympäristölupahakemus uhalla että lupahakemus muuten jätetään tutkimatta.

13 §

Yhdessä käsitteleminen

Jos kaksi tai useampi hakemus läheisesti liittyy toisiinsa, ympäristölupavirasto voi määrätä ne käsiteltäväksi yhdessä, jos sitä on pidettävä tarkoituksenmukaisena eikä yhteinen käsittely kohtuuttomasti viivytä asian käsittelyä tai aiheuta muuta haittaa.

14 §

Tarkastus

Ympäristölupavirasto, sen puheenjohtaja, jäsen tai virkamies voi suorittaa asiassa hallintolain 39 §:ssä tarkoitetun tarkastuksen. Tarkastuskertomus on liitettävä asiakirjoihin.

15 §

Suullinen todistelu

Ympäristölupavirasto voi hallintolain 38 §:n mukaisen katselmuksen yhteydessä tai muutoin tarpeen mukaan kuulla todistajaa valan tai vakuutuksen nojalla ja asianosaista totuusvakuutuksen nojalla.

Suullisessa todistelussa on asianosaiselle, jota kuuleminen koskee, varattava tilaisuus olla läsnä kuultaessa todistajaa tai asianosaista.

16 §

Erityisen selvityksen hankkiminen

Tiedoksiantamisen tapahduttua ympäristölupavirasto voi määrätä hankittavaksi asian ratkaisemisen kannalta tärkeää selvitystä, jota ei muuten voida vaikeudetta saada.

Selvityksen hankkii ympäristöhallinnon palveluksessa oleva riittävän asiantunteva henkilö, joka määrätään ympäristölupavirastoista annetun lain (87/2000) 3 §:n 3 momentissa tarkoitetuksi ympäristölupaviraston ylimääräiseksi esittelijäksi. Selvitystä hankittaessa asianosaisille on tarvittaessa varattava tilaisuus tulla kuulluiksi.

Selvitys laaditaan lausunnoksi. Lausunto ja muut asiakirjat on toimitettava viimeistään 60 päivän kuluessa siitä, kun ympäristölupavirasto on ilmoittanut menettelyn aloittamisesta.

17 §

Hakemuksen peruuttaminen

Hakija voi peruuttaa hakemuksensa ilmoittamalla siitä kirjallisesti ympäristölupavirastolle ennen päätöksen antamista.

18 §

Päätösharkinta

Ympäristölupaviraston ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on tutkittava asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset sekä lupa-asiassa luvan myöntämisen edellytykset.

Lupa-asiassa lupa myönnetään, jos hanke täyttää tässä laissa ja nojalla annetuissa asetuksissa säädetyt edellytykset luvan myöntämiselle.

19 §

Hakemuksen ratkaiseminen osittain

Ympäristölupavirasto voi erityisestä syystä antaa hakemusasiassa päätöksen yksittäisestä asiakysymyksestä ennen asian ratkaisemista

muilta osin. Korvauksen osalta on tällöin noudatettava 13 luvun säännöksiä.

Jos hankkeesta aiheutuvien edunmenetysten yksityiskohtainen selvittäminen viivästyttäisi asian ratkaisemista kohtuuttomasti ja edellytykset hankkeen toteuttamiselle ilmeisesti ovat olemassa, voidaan asia ratkaista muilta kuin hankkeesta aiheutuvien edunmenetysten korvaamista koskevalta osalta. Omaisuuden omaksi lunastamisesta tai käyttöoikeuden antamisesta korvaus on kuitenkin määrättävä luvan myöntämisen yhteydessä.

Ympäristölupavirasto voi erityisestä syystä määrätä hakemuksen mukaisesta toimenpiteestä aiheutuvan vahingon korvaamisen ratkaistavaksi myöhemmin. Ympäristölupaviraston on asiaa ratkaistessaan velvoitettava hankkeesta vastaava hankkimaan asian ratkaisemiseksi tarpeellinen selvitys ja panemaan määrääjassa vireille hakemus asiassa annetun korvausratkaisun täydentämiseksi. Päätös korvauskysymyksen siirtämisestä ratkaistavaksi erikseen ei estä vahingonkärtsijää hakemasta korvausta 13 luvun 5 §:n 1 momentin mukaisesti.

Antaessaan myöhemmin päätöksen korvauksista tai muutoin asiasta siltä osin, jolta asiaa ei vielä ole ratkaistu, ympäristölupavirasto voi tehdä aikaisempaan päätökseensä ainoastaan sellaisia muutoksia, jotka ovat välttämättömiä ristiriitaisten tai ilmeisen epätarkoituksenmukaisten määräysten poistamiseksi. Jos 2 momentin mukaisessa päätöksessä asetetun kalatalousvelvoitteen tai -maksun perusteista on saatu uutta selvitystä, ympäristölupavirasto voi kuitenkin samalla ottaa viran puolesta käsiteltäväkseen velvoitteen tai maksun tarkistamista ja täydentämistä koskevan asian. Lupapäätöstä voidaan tällöin tarkistaa 3 luvun 13 §:n mukaiseksi sen estämättä mitä määräysten tarkistamisesta muutoin on voimassa.

20 §

Valtioneuvoston poikkeusluvan käsittely

Jos lupa voidaan myöntää tämän lain mukaan muutoin, mutta hakemus olisi

hylättävä 3 luvun 5 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan nojalla, ympäristölupaviraston on luvassa määrättävä, että luvan mukaisiin toimiin hankkeen toteuttamiseksi ei saada ryhtyä ennen kuin valtioneuvosto on myöntänyt poikkeusluvan 3 luvun 5 §:n 2 momentin nojalla.

Valtioneuvoston poikkeuslupaa koskeva hakemus voidaan tehdä sen jälkeen kun lupapäätös on lainvoimainen. Tämän luvun 19 §:n 3 momentin mukaisesti myöhemmin ratkaistavaksi siirretty korvauskysymys ei estä poikkeuslupahakemuksen tekemistä. Jos muutoksenhakutoimioistuin päättää vastoin ympäristölupaviraston päätöstä, että asiassa olisi tullut soveltaa 3 luvun 5 §:n 1 momenttia, sen tulee palauttaa lupa-asia kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi.

Poikkeuslupahakemuksessa on esitettävät syyt, joiden vuoksi hanke on yleisen edun vuoksi tärkeä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään poikkeuslupahakemuksessa esitettävistä seikoista sekä hakemukseen liitettävistä selvityksistä. Poikkeuslupahakemusta koskevan asian esittelee valtioneuvostossa oikeusministeriö. Poikkeuslupahakemuksen käsittelyssä valtioneuvostossa noudatetaan soveltuvin osin lupahakemuksen käsittelyä koskevia tämän lain säännöksiä. Valtioneuvoston päätöksestä on tiedotettava ja se on annettava tiedoksi vastaavasti kuin lupapäätös. Valtioneuvoston päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Ympäristölupaviraston päätöksen mukaisiin toimiin hankkeen toteuttamiseksi voidaan ryhtyä sen jälkeen kun valtioneuvoston päätös on lainvoimainen. Jos poikkeuslupaa ei myönnetä, lupapäätös sekä haittoja ja edunmenetyksiä koskevat korvausasiat raukeavat sen jälkeen kun poikkeuslupaa koskeva asia on lainvoimainen. Rauenneen luvan haltijan on pantava vireille omistusoikeuden omaksi lunastamisen peruuttamiseksi lunastustoimitus siten kuin kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa säädetään. Samoin on meneteltävä kiinteään omaisuuteen perustuvan käyttöoikeuden luovuttamisesta suoritettun korvauksen

takaisin maksamiseksi, jos tästä ei erikseen sovita. Haittoja ja edunmenetyksiä koskevat korvaukset on palautettava rauenneen luvan haltijalle. Ympäristölupaviraston on tehtävä muut tarvittavat ilmoitukset luvan raukeamisesta.

21 §

Vakuuden asettaminen

Muu hakija kuin valtio, kunta tai kuntayhtymä tämän luvun 19 §:n 2 momentissa tarkoitetun luvan haltijana on velvoitettava asettamaan hyväksyttävä vakuus toiminnasta aiheutuvien edunmenetysten korvaamisesta. Vakuuden asettamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 3 luvun 15 §:ssä säädetään.

Vakuus asetetaan lääninhallitukselle, jonka tulee valvoa korvauksensaajatahon etuja vakuuden asettamisessa sekä tarvittaessa toimia vakuuden rahaksi muuttamista ja varojen jakamista koskevissa asioissa.

22 §

Päätöksen sisältö

Päätöksessä on annettava hanketta koskevat tarpeelliset 3 luvun 10 - 13 §:n mukaiset määräykset sekä muut määräykset siitä, miten hanke on toteutettava.

Päätöksessä on selostettava hakemuksen tarkoitus tai liitettävä hakemus tarpeellisilta osin päätökseen. Päätöksessä on vastattava lausunnoissa ja muistutuksissa tehtyihin yksilöityihin vaatimuksiin. Jos hankkeesta aiheutuu korvattavaa edunmenetystä ~~tai haittaa~~, on päätöksessä määrättävä korvauksista siten kuin tämän lain 13 luvussa säädetään.

Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetussa laissa tarkoitettua hanketta, ympäristölupaviraston päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointi on otettu huomioon. Lupapäätöksestä on lisäksi käytävä ilmi, miten vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukainen vesienhoito-suunnitelma on otettu huomioon.

23 §

Päätöksen antaminen ja tiedottaminen

Hakemusasiassa päätös annetaan ympäristölupaviraston ilmoitustaululle asetettavassa kuulutuksessa (*julkipano*) mainittuna päivänä, jolloin sen katsotaan tulleen valitukseen oikeutettujen tietoon.

Päätös on toimitettava hakijalle ja niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille.

Jäljennös päätöksestä on lähetettävä asianomaisiin kuntiin pidettäväksi yleisesti nähtävänä. Ympäristölupaviraston on ilmoitettava päätöksen nähtäväksi asettamisesta näissä kunnissa julkisella kuulutuksella. Kuulutuksessa on mainittava, milloin valitusaika päättyy. Jäljennös kuulutuksesta on tiedossa olevalla postiosoitteella lähetettävä tämän luvun 7 §:ssä tarkoitetuille asianosaisille ja 9 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille sekä muistutuksen tehneille.

Tieto päätöksestä on lisäksi julkaistava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen on muutoin ilmeisen tarpeetonta.

24 §

Edunvalvontakustannusten korvaaminen

Asianosaiset vastaavat omista kuluistaan ympäristölupavirastossa.

Asianosaisella on oikeus saada korvaus kuluistaan jos hänen on ollut tarpeen ryhtyä erityisiin toimenpiteisiin osoittaakseen, että hänelle aiheutuu hankkeesta korvattavaa edunmenetystä, tai jos kulujen korvaamiseen on muutoin erityistä syytä.

Jos vahinkoa kärsineen hakemuksesta määrätään vahingon aiheuttajan suoritettavaksi korvaus tai toimenpide, ympäristölupavirasto voi määrätä vahingon aiheuttajan suorittamaan vahinkoa kärsineelle korvausta asian selvittämisestä aiheutuneista kuluista. Jos asianosaiselle on myönnetty oikeusapua oikeusapulain (257/2002) nojalla, ympäristölupaviraston on korvausasian ratkaisemisen yhteydessä vahvistettava avustajan palkkion suuruus ja

oikeusavun saajan omavastuuosuus sekä velvoitettava hänet suorittamaan omavastuuosuus avustajalleen siten kuin mainitussa laissa tarkemmin säädetään.

12 luku

Vesioikeudellinen yhteisö

1 §

Vesioikeudellinen yhteisö

Tässä luvussa tarkoitettu vesioikeudellinen yhteisö voidaan perustaa seuraavien vesitaloushankkeiden yhteistä toteuttamista varten:

- 1) 5 luvun mukainen ojitus;
- 2) 6 luvun mukainen keskivedenkorkeuden pysyvä alentaminen tai nostaminen;
- 3) 7 luvun mukainen vesistön säännöstely;
- 4) 9 luvun mukainen puutavaran uitto; ja
- 5) tämän lain mukaisia toimenpiteitä edellyttävä vesistön kunnostaminen tai muuta vastaavaa tarkoitusta varten toteutettava hanke.

Tiettyä hanketta varten perustettuun vesioikeudelliseen yhteisöön sovelletaan lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään.

Vesioikeudellinen yhteisö kantaa ja vastaa yhteisesti toteutettavaa hanketta koskevissa asioissa ja voi saada nimiinsä oikeuksia sekä tehdä sitoumuksia tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä hoitamiseksi. Hankkeissa, joiden toteuttamista varten yhteisö on perustettu, tämän lain mukainen lupa tai oikeus annetaan sille.

2 §

Jäsenet

Vesioikeudellisen yhteisön jäseniä ovat 1 §:n mukaisesti yhteisesti toteutettavasta hankkeesta hyötyä saavien kiinteistöjen omistajat, hankkeeseen liittyvien rakenteiden käyttäjät ja muut hyödynsaajat. Yhteisön jäseniä ovat lisäksi muut tahot siten kuin asianomaisissa luvuissa säädetään. Aloitteen vesioikeudellisen yhteisön perustamiseksi voi tehdä kuka tahansa yhteisön

mahdollisista jäsenistä, ellei asianomaisessa luvussa toisin säädetä.

3 §

Perustava kokous

Vesioikeudellisen yhteisön perustamista varten on aloitteentekijän kutsuttava kaikki tiedossa olevat hyödynsaajat ja muut mahdolliset jäsenet kokoukseen, jota uutta kutsua lähettämättä voidaan jatkaa kokouksen päättämänä ajankohtana. Perustavassa kokouksessa on yhteisölle hyväksyttävä säännöt ja valittava sille yksi tai useampia toimitsijoita tai hallitus. Äänestys perustavassa kokouksessa tapahtuu pääluvun mukaan.

Perustavan kokouksen kokouskutsu annetaan kuuluttamalla kokouksesta yhdessä tai useammassa paikkakunnalla yleisesti leväivässä sanomalehdessä sekä ilmoittamalla kirjallisesti kaikille tiedossa oleville jäsenille. Kutsu on asianmukaisesti toimitettu, kun edellä tarkoitetut kirjeet on postitettu ja ilmoitus julkaistu vähintään 14 päivää ennen kokousta.

4 §

Säännöt

Yhteisön säännöissä on mainittava:

- 1) yhteisön nimi ja kotipaikkana oleva kunta;
- 2) yhteisön tarkoitus;
- 3) yhteisön jäsenten äänimäärän laskemisen perusteet yhteisön kokouksessa;
- 4) montako toimitsijaa tai hallituksen jäsentä vuosittain pidettävässä varsinaisessa kokouksessa valitaan, mahdollisten varajäsenten lukumäärä, miten hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja valitaan sekä heidän toimikautensa ja palkkionsa määrääminen;
- 5) toimivallan antaminen nimetyissä asioissa yhdelle tai useammalle toimitsijalle tai hallituksen jäsenelle;
- 6) toimitsijoiden tai hallituksen koollekutsuminen ja päätöksentekomenettely heidän kokouksissaan;
- 7) yhteisön nimen kirjoittaminen;

8) yhteisön tilikausi sekä minkä ajan kuluessa tilinpäätös vahvistetaan sekä miten tilit tarkastetaan;

9) milloin yhteisön varsinainen kokous pidetään;

10) milloin ja miten kutsu varsinaisiin ja ylimääräisiin kokouksiin ja muut tiedonannot toimitetaan jäsenille;

11) jäseniltä perittävien kustannusten jaon perusteet; ja

12) toiminnan rahoituksen järjestäminen.

5 §

Sääntöjen vahvistaminen ja rekisteröinti

Vesioikeudellisen yhteisön on haettava säännöilleen ympäristölupaviraston vahvistus. Ympäristölupaviraston on vahvistettava säännöt, jos ne ovat lain mukaiset eikä niistä aiheudu vahinkoa jäsenelle. Jo ennen vahvistamista on yhteisön asioita hoidettava hyväksytyjen sääntöjen mukaisesti.

Ympäristölupaviraston vahvistamia sääntöjä on noudatettava, vaikkei vahvistamista koskeva päätös ole lainvoimainen.

Myös sääntöjä muutettaessa on meneteltävä 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Ympäristölupavirastossa pidetään rekisteriä, johon tulee merkitä viraston toimialueella toimivat yhteisöt ja tieto yhteisön sääntöjen vahvistamisesta tai muuttamisesta.

6 §

Yhteisön kokous

Vesioikeudellisen yhteisön päätösvaltaa käyttää yhteisön kokous. Yhteisön kokouksen päätökset tehdään sääntöjen mukaisella yksinkertaisella äänten enemmistöllä.

Vesioikeudellisen yhteisön varsinainen kokous on pidettävä säännöissä määrättyä aikana. Jos sitä ei ole kutsuttu koolle, on jokaisella jäsenellä oikeus vaatia kokouksen pitämistä.

Yhteisön ylimääräinen kokous on pidettävä, jos jäsenet, joiden yhteenlaskettu äänimäärä on vähintään kymmenesosa koko

äänimäärästä, sitä ilmoittamaansa asiaa varten kirjallisesti vaativat.

7 §

Yhteisön kokouksessa päätettävät asiat

Yhteisön kokouksessa on päätettävä:

- 1) kiinteistön hankkimisesta, luovuttamisesta tai kiinnittämisestä taikka yhteisön toiminnan kannalta huomattavan muun omaisuuden luovuttamisesta;
- 2) jäsenten suoritettavaksi tarkoitettujen maksujen määräämisestä;
- 3) toimitsijan, hallituksen tai sen jäsenen taikka tilintarkastajan valitsemisesta tai erottamisesta;
- 4) tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä;
- 5) yhteisön sääntöjen muuttamisesta; ja
- 6) yhteisön purkamisesta.

Säännöissä voidaan määrätä, että hallitus tai toimitsijat voivat päättää yhteisön omaisuuden myymisestä, vaihtamisesta ja kiinnittämisestä.

8 §

Hallitus ja toimitsijat

Yhteisöllä tulee olla joko hallitus taikka yksi tai useampi toimitsija. Hallituksella on lisäksi oltava puheenjohtaja.

Yhteisön hallituksen ja toimitsijoiden tulee huolellisesti ja ottaen yhteisön jäsenten edut tasapuolisesti huomioon hoitaa yhteisön hallintoa lain ja vahvistettujen sääntöjen sekä yhteisön kokouksen ohjeiden mukaisesti.

Hallitus ja toimitsijat käyttävät yhteisön puhevaltaa tuomioistuimessa sekä edustavat muutoinkin yhteisöä. Haasteen tai muun ilmoituksen katsotaan tulleen yhteisön tietoon, kun se on laillisessa järjestyksessä annettu tiedoksi jollekin yhteisön hallituksen jäsenistä tai toimitsijoista.

Jos yhteisön toiminta on lakannut, voi sen jäsen tai valvontaviranomainen kutsua yhteisön kokouksen päättämään hallituksen taikka yhden tai useamman toimitsijan asettamisesta huolehtimaan yhteisölle kuuluvista velvoitteista.

9 §

Hallituksen jäsen

Vajaavaltainen tai konkurssissa oleva ei voi olla hallituksen jäsenenä.

Yhteisön kokous voi vapauttaa hallituksen jäsenen toimestaan, vaikkei hänen toimikautensa ole päättynyt.

10 §

Hallituksen päätösvaltaisuus

Jollei yhteisön säännöissä ole toisin määrätty, hallitus on päätösvaltainen, kun saapuvilla on enemmän kuin puolet sen jäsenten koko lukumäärästä.

Hallituksen päätökseksi tulee, jollei päätöstä sääntöjen mukaan ole tehtävä määräenemmistön tai yksimielisesti, se mielipide, jota pääluvun mukainen enemmistö on kannattanut tai, äänten mennessä tasan, puheenjohtajan kannattama mielipide, sekä vaaleissa arpa.

11 §

Kirjanpito

Jos yhteisö ei ole kirjanpitolain (1336/1997) mukaan kirjanpitovelvollinen ja jos jäsenet eivät yksimielisesti toisin päättä, yhteisön tuloja ja menoja koskevat asiakirjat, tositteet ja liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto on säilytettävä vähintään kuusi vuotta sen vuoden lopusta, jonka aikana tilikausi on päättynyt, siten järjestettynä, että tositteiden ja kirjausten välinen yhteys voidaan vaikeuksitta todeta.

Yhteisössä, joka harjoittaa sellaista liiketäi ammattitoimintaa, jonka perusteella yhteisö on kirjanpitolain mukaan kirjanpitovelvollinen, on voimassa, mitä kirjanpitolaissa säädetään.

Jäsenellä on oikeus tutustua yhteisön kirjanpitoon ja muuhun yhteisön toimintaan liittyviin asiakirjoihin. Jäsenellä on oikeus käyttää avustajaa sekä oikeus saada jäljennöksiä kirjanpidosta ja muista asiakirjoista. Tällöin yhteisöllä on oikeus saada jäseneltä korvaus yhteisölle

aiheutuneista asiakirjojen jäljentämis- ja lähettämiskuluista.

12 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Yhteisön hallituksen jäsen, toimitsija ja tilintarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut yhteisölle. Sama koskee tätä lakia tai yhteisön sääntöjä rikkomalla yhteisön jäsenelle aiheutettua vahinkoa.

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakaantumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain 2 ja 6 luvuissa säädetään.

Yhteisölle aiheutetun vahingon korvaamista on vaadittava kanteella käräjäoikeudessa.

13 §

Päätöksen moitteenvaraisuus

Jäsenellä, joka katsoo, ettei yhteisön kokouksen tai hallituksen päätös ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka että se on muutoin lain tai sääntöjen vastainen, on oikeus moittia päätöstä hakemuksella, joka on pantava vireille ympäristölupavirastossa 60 päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Jos päätöksen johdosta on tehty 14 §:ssä tarkoitettu oikaisuvaatimus, jäsenellä on kuitenkin oikeus panna hakemus vireille 30 päivän kuluessa oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen tiedoksisaamisesta.

Jos yhteisön kokouksen tai hallituksen päätöstä on moitittu, ympäristölupavirasto voi ennen asian lopullista ratkaisemista erityisestä syystä antaa luvan päätöksen täytäntöönpanoon heti, jos täytäntöönpano ei tee muutoksenhakua hyödyttömäksi.

14 §

Oikaisuvaatimus

Sen estämättä, mitä 13 §:ssä säädetään, jäsen, jonka oikeutta yhteisön kokouksen tai

hallituksen päätös koskee, voi, jollei päätöstä ole alistettava ympäristölupavirastolle, vaatia yhteisön kokoukselta päätöksen oikaisemista sillä perusteella, että päätös ei ole syntynyt laillisessa järjestyksessä taikka on lain, asetuksen tai yhteisön sääntöjen vastainen taikka loukkaa hänen oikeuttaan.

Oikaisuvaatimus on esitettävä 21 päivän kuluessa päätöksen tekemisestä. Yhteisön hallituksen tai toimitsijan on 30 päivän kuluessa oikaisuvaatimuksen tekemisestä kutsuttava yhteisön kokous koolle käsittelemään oikaisuvaatimus tai päätettävä samassa ajassa, ettei oikaisuvaatimusta saateta yhteisön kokouksen käsiteltäväksi. Hallituksella tai toimitsijalla on myös oikeus itse samassa ajassa ratkaista tekemäänsä päätöstä koskeva oikaisuvaatimus.

Jollei oikaisua suoriteta, oikaisun pyytäjää voi moittia päätöstä hakemuksella, joka on pantava vireille ympäristölupavirastossa 30 päivän kuluessa oikaisuvaatimukseen annetun päätöksen tiedoksisaamisesta.

15 §

Yhteisön purkautuminen

Yhteisö ei saa keskeyttää tämän lain mukaisesti aloittamaansa hanketta ilman ympäristölupaviraston lupaa. Hankkeen keskeyttämiselle annettavasta luvasta on vastaavasti voimassa mitä siitä 3 luvun 18 §:ssä säädetään. Yhteisön hallituksen tai toimitsijoiden on huolehdittava purkautumisesta johtuvista selvitystoimista, jollei yhteisö ole valinnut tehtävään yhtä tai useampaa muuta selvitysmiestä. Purkautumisesta päättäneen yhteisön taloudellista toimintaa saadaan jatkaa vain siinä määrin kuin tarkoituksenmukainen selvittely sitä vaatii.

Yhteisö on katsottava purkautuneeksi, kun sen velat on maksettu ja ympäristölupaviraston määräämät veloitteet suoritettu. Jos kaikki yhteisön velkojat eivät ole yhteisön tiedossa, yhteisön on otettava julkinen haaste tuntemattomille velkojille. Jos yhteisön varat ovat velkoja suuremmat ja yhteisön jäsenten välisistä oikeussuhteista ei muuta johdu, ylijäämä on jaettava jäsenten kesken äänimäärän mukaan.

Hallituksen tai toimitsijan taikka, jolle näitä ole, jonkun jäsenistä on ilmoitettava yhteisön purkautumisesta ympäristölupavirastolle 45 päivän kuluessa siitä, kun yhteisön velat 2 momentin mukaisesti on maksettu ja muut velvoitteet suoritettu.

13 luku

Korvaukset

1 §

Korvausvelvollisuus

Tämän lain tai siihen perustuvan luvan nojalla suoritetusta tai suoritettavasta toimenpiteestä aiheutuva edunmenetys on korvattava siten kuin tässä luvussa säädetään, jos edunmenetys aiheutuu:

- 1) luvan mukaisesta vesitaloushankkeesta;
- 2) oikeudesta käyttää tai lunastaa toiselle kuuluvaa omaisuutta;
- 3) toimenpiteestä joka 3 luvun 2 §:n mukaan on luvanvarainen, mutta johon lupaa ei ole haettu sen vuoksi, ettei siitä ole voitu otaksua aiheutuvan sanotussa lainkohdassa tarkoitettuja seurauksia;
- 4) edellä 2 luvun 5 ja 6 §:ssä, 5 luvun 11 §:ssä, 9 luvun 5 §:ssä, 10 luvun 8 §:ssä ja 18 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta toimenpiteestä sekä 9 luvun 18 §:ssä tarkoitetusta uittovahingosta;
- 5) vesistöissä kulkemisesta; ja
- 6) tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesta toimenpiteestä.

Edunmenetys, joka aiheutuu vesijohdon, viemärin tai muun sellaisen johdon, ojan taikka vesistöön tai sen rannalle tehdyn tai tekeillä olevan tässä laissa tarkoitetun laitteen tai rakennelman virheellisestä toiminnasta, joka ei aiheudu poikkeuksellisesta ulkopuolisesta syystä, on korvattava siten kuin 1 momentissa säädetään. Korvauksesta vastaavat omistaja ja haltija yhteisvastuullisesti vaikka edunmenetys ei ole aiheutunut tuottamuksesta. Muu kuin omaisuutta välittömästi kohdannut edunmenetys korvataan kuitenkin vain, jos se on aiheutettu

tahallisesti tai tuottamuksellisesti.

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu edunmenetys on aluksen omistajan korvattava ottaen huomioon mitä laivaisännän vastuun rajoittamisesta ja meripanttioikeudesta erikseen säädetään, vaikka edunmenetys ei ole aiheutunut tuottamuksesta. Valtaväylään tai yleiseen kulkuväylään laittomasti pannulle esineelle aiheutunutta edunmenetystä ei korvata. Sama koskee väylässä olevaa pyydystä, ellei edunmenetystä ole aiheutettu tahallisesti tai törkeällä varomattomuudella.

2 §

Sovellettavat säännökset

Korvauksia määrättäessä ja suoritettaessa noudatetaan tämän luvun säännöksiä, jollei 2 - 4 momentissa toisin säädetä.

Tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesta toimenpiteestä seuranneen edunmenetyksen korvaamiseen sovelletaan vahingonkorvauslakia (412/1974). Ympäristövahinkojen korvaamisesta annetussa laissa (737/1994) tarkoitetun ympäristövahingon korvaamiseen sovelletaan kuitenkin ympäristövahinkojen korvaamisesta annettua lakia.

Tässä laissa tarkoitetusta toimenpiteestä aiheutuvan henkilövahingon korvaamiseen sovelletaan vahingonkorvauslakia. Ympäristövahinkojen korvaamisesta annetussa laissa tarkoitetusta vesien pilaantumisesta aiheutuvan henkilövahingon korvaamiseen sovelletaan kuitenkin ympäristövahinkojen korvaamisesta annettua lakia.

Jos 1 §:n 2 momentissa tarkoitetusta epäkuntoon joutumisesta aiheutuu ympäristövahinkojen korvaamisesta annetussa laissa tarkoitettua ympäristövahinkoa, sovelletaan sen korvaamiseen ympäristövahinkojen korvaamisesta annettua lakia. Omistajasta ja haltijasta on tällöin voimassa, mitä ympäristövahinkojen korvaamisesta annetussa laissa tarkoitetun toiminnan harjoittajasta sanotussa laissa säädetään.

3 §

Korvausasioita käsittelevät viranomaiset

Ympäristölupavirasto käsittelee muut kuin 2 - 3 momentissa tarkoitetut edunmenetyksen korvaamista koskevat asiat.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee sen myöntämään lupaan tai oikeuteen liittyvät korvausasiat sekä ojitukseen liittyvät korvausasiat, jotka eivät kuulu ojitustoimitukseen.

Käräjäoikeus käsittelee henkilövahingon korvaamista koskevat asiat, 2 §:n 4 momentissa tarkoitetut asiat, jollei se ympäristönsuojelulain 72 §:n mukaan kuulu ympäristölupaviraston käsiteltäväksi sekä, jollei 4 §:stä tai 14 luvun 4 §:stä muuta johdu, luvattomalla toimenpiteellä aiheutetun vahingon korvaamista koskevat asiat.

4 §

Hakemusasiaan liittyvät korvaukset

Myöntäessään tämän lain mukaisen luvan tai oikeuden on lupaviranomaisen, jollei 11 luvun 19 §:stä muuta johdu, viran puolesta määrättävä hankkeesta aiheutuvat edunmenetykset korvattavaksi.

Ympäristölupavirasto voi lupa-asian yhteydessä käsitellä myös vaatimuksen, joka koskee hakemuksessa tarkoitettua toiminnasta ennen lupa-asian ratkaisemista aiheutuneen edunmenetyksen korvaamista, jollei siitä aiheudu olennaista viivästystä. Jos ympäristölupavirasto ei käsittele vaatimusta lupa-asian yhteydessä, se käsitellään erillisenä asiana. Korvausvaatimuksen erikseen käsittelemistä koskevaan ratkaisuun ei saa hakea valittamalla muutosta.

5 §

Erilliset korvausasiat

Korvausta edunmenetyksestä, jota lupaa myönnettäessä ei ole ennakoitu, voidaan aiemman ratkaisun estämättä vaatia hakemuksella ympäristölupavirastossa tai, jos kysymys on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen

myöntämästä luvasta, mainitussa viranomaisessa.

Edunmenetyksestä, jota tarkoitetaan 1 §:n 2 momentissa, on korvausta vaadittava lupa-asian yhteydessä tai ellei tämä ole mahdollista, haettava erikseen.

Korvausta on vaadittava hakemuksella ympäristölupavirastossa, jos edunmenetyks aiheutuu tässä laissa tarkoitettua toimenpiteestä, johon ei tarvita lupaa tai jos kysymys on 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua edunmenetyksestä, joka ei ole käräjäoikeuden käsiteltävä asia.

Ojituksesta aiheutuvan 3 §:n 2 momentissa tarkoitetun edunmenetyksen korvaamista on vaadittava hakemuksella kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta.

6 §

Korvattava edunmenetyks

Jollei jonkin toimenpiteen osalta ole korvauksesta muuta säädetty, on 1 §:ssä tarkoitettuna edunmenetyksenä korvattava:

1) edunmenetyks, joka aiheutuu tämän lain nojalla myönnetystä käyttöoikeudesta tai oikeudesta lunastaa omaksi kiinteää tai irtainta omaisuutta;

2) kiinteän tai irtaimen omaisuuden tai sen osan muusta kuin 1 kohdassa mainitusta syystä aiheutuva menettäminen, vahingoittuminen tai huononeminen, omaisuuden käytön estyminen tai vaikeutuminen, sen tuoton vähentyminen, edellä mainituista seikoista aiheutuvan arvon aleneminen sekä omistusoikeuteen perustuvan muunkin varallisuusarvoisen edun menettäminen mukaan lukien omaisuuden siirtämisestä ja toisenlaiseksi muuttamisesta koituvat kustannukset;

3) edellä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua edunmenetyksestä johtuva, samalle omistajalle kuuluvan muun kiinteän tai irtaimen omaisuuden käyttöarvon väheneminen tai arvon alentuminen tai rakennuksen tai muun omaisuuden siirtämisestä tai uudelleen rakentamisesta koituvat kustannukset;

4) rasite- tai nautintaoikeuden, vesivoiman käyttöoikeuden, kalastusoikeuden sekä niihin verrattavan muun erityisen oikeuden

menettäminen, sen käyttämisen estyminen tai vaikeutuminen samoin kuin sellaiseen oikeuteen perustuvan muunkin varallisuusarvoisen edun menettäminen, vuokraan perustuvan oikeuden osalta kuitenkin vain siltä osin, kuin vuokralaisella ei ole oikeutta tämän luvun 19 §:ssä säädettyyn vuokramaksun alennukseen;

5) rakennuksen tai muun rakennelman, laitteen tai kaluston käyminen osittain tai kokonaan hyödyttömäksi edellä 4 kohdassa tarkoitettujen edunmenetyksen takia;

6) muuhun kuin omistusoikeuteen tai 4 kohdassa tarkoitettuun erityiseen oikeuteen perustuvan, edun käyttäjälle tarpeellisen veden saannin tai vesialueen tai sen rannan muun tärkeän käyttämismahdollisuuden estyminen tai huomattava vaikeutuminen;

7) porotalouden tai ammattimaisen kalastuksen estyminen tai vaikeutuminen muissakin kuin edellä tarkoitetuissa tapauksissa; ja

8) liikkeen harjoittamisen keskeytyminen toimenpiteen kohteeksi joutuneella kiinteistöllä sekä sellaiselta kiinteistöltä muuttamisesta koituvat kustannukset.

Jos 1 momentin nojalla korvattava edunmenetykseen aiheutuu melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä, hajusta tai niitä vastaavasta häiriöstä, sovelletaan, mitä ympäristövahinkojen korvaamisesta annetun lain 12 §:ssä säädetään.

Alueen omistajalla ei ole oikeutta saada korvausta alueelta otettavasta vedestä. Korvattavana edunmenetyksenä pidetään kuitenkin veden ottamisesta omistajalle tai muun erityisen oikeuden nojalla pohjavettä käyttävälle aiheutuvaa veden saannin huonontumista, jos se ei ole vähäinen. Käyttöoikeudesta suoritettavaa korvausta määrättäessä on otettava huomioon myös pohjaveden ottomahdollisuuden perustuvan lisäarvo.

7 §

Yleiskäytön estyminen tai vaikeutuminen

Edellä 6 §:n nojalla korvattavaksi edunmenetykseksi ei katsota tässä laissa säädettyyn yleiskäyttöön perustuvan vesistöissä kulkemisen ja uiton estymistä tai

vaikeutumista ellei 6 §:n 1 momentin 6 ja 7 kohdista muuta johdu.

8 §

Korvauksen määrä

Edunmenetyksestä, jota tarkoitetaan tämän luvun 6 §:n 1 – 5 kohdassa, on, ellei tämän pykälän 4 momentista tai 9 §:stä muuta johdu, suoritettava täysi korvaus. Suoritettaessa korvausta kiinteän omaisuuden tai siihen kuuluvan osan luovuttamisesta tai kiinteään omaisuuteen perustetusta käyttöoikeudesta on, ellei tässä laissa toisin säädetä, korvausta määrättäessä sovellettava, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/1977) säädetään.

Jos korvaukseen oikeutetun omaisuudelle välittömästi koituu edunmenetyksen aiheuttaneesta toimenpiteestä hyötyä eikä hän sen perusteella ole velvollinen osallistumaan hankkeen kustannuksiin on hänen saamansa hyöty kohtuuden mukaan sovitellen otettava huomioon korvausta määrättäessä.

Vahingosta, josta säädetään tämän luvun 6 §:n 6 – 8 kohdassa, on korvaus määrättävä olosuhteiden mukaan ottamalla huomioon myös korvaukseen oikeutetulle hankkeesta välittömästi koitua hyötyä, jos hänen ei ole osallistuttava hankkeen kustannuksiin.

Myönnettäessä tämän lain nojalla oikeus lunastaa, ottaa pysyvään käyttöön tai muuttaa vesialueeksi toiselle kuuluva maa-alue, on maapohjaan sekä sillä oleviin rakennuksiin, rakennelmiin ja laitteisiin kohdistuva edunmenetyksen korvattava puolitoistakertaisena. Myös vesivoiman menetys on korvattava puolitoistakertaisena. Ojaa, vesijohtoa tai otta- tai viemäriä varten tarvittavan alueen käyttö- tai lunastusoikeudesta aiheutuva edunmenetyksen korvataan kuitenkin siten kuin 1 - 2 momentissa säädetään.

9 §

Lunastusvelvollisuus

Saatettaessa tähän lakiin perustuvalla

toimenpiteellä toiselle kuuluva maa-alue pysyvästi veden alle tai aiheuttaessa muutoin välittömästi huomattavaa pysyvää haittaa toisen kiinteistön tai siihen kuuluvan alueen käyttämiselle voidaan omistajan vaatimuksesta kysymyksessä oleva kiinteistö, yhteisalue tai niiden osa määrätä lunastettavaksi. Jos osa tällaisesta alueesta lunastetaan omistajalta tai hän menettää mahdollisuuden sen käyttämiseen ja jäljelle jäävän osan käyttämiselle aiheutuu tästä huomattavaa pysyvää haittaa, on koko alue omistajan vaatiessa määrättävä lunastettavaksi.

Lunastettavaksi voidaan määrätä myös sellainen hyödyttömäksi käyvä kiinteä tai irtain omaisuus, josta sen omistajalla on oikeus vaatia korvausta 6 §:n 1 momentin 3 tai 5 kohdan perusteella, jos omistaja vaatii omaisuutta lunastettavaksi eikä ole kohtuullista, että hänen on tyydyttävä korvaukseen edunmenetyksestä.

Tämän pykälän nojalla suoritettava korvaus on puolitoistakertainen sellaisen alueen osalta, jota 8 §:n 4 momentissa tarkoitetaan.

10 §

Korvauksesta sopiminen

Asianosaiset saavat sopia korvauksen suorittamisesta ja määrästä sekä muistakin korvausta koskevista seikoista. Jos sopimus koskee kiinteää omaisuutta, joka on kiinnitettyä, tai omaisuutta, johon on vahvistettu yritysikiinnitys, on sopimukseen saatava tällä isen oikeuden haltijan suostumus.

11 §

Edunmenetyksen ehkäiseminen tai vähentäminen erityisin toimenpitein

Korvausvelvollinen on, jos tätä on pidettävä kohtuullisena, määrättävä korvauksen sijasta omalla kustannuksellaan tekemään tämän lain mukaan korvattavan edunmenetyksen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tarpeelliset toimenpiteet, joiden kustannukset eivät suhteettomasti ylitä edunmenetyksestä maksettavan korvauksen

määrää.

12 §

Vedensaannin turvaaminen

Jos luvanvarainen vesitaloushanke estää tai huomattavasti vaikeuttaa vedenottoa, ympäristölupaviraston on korvaukseen oikeutetun vaatimuksesta määrättävä korvausvelvollinen korvausten sijasta tekemään tarpeelliset toimenpiteet vedensaannin turvaamiseksi.

Korvaukseen oikeutettu vastaa 1 momentin nojalla tehtyjen laitteiden ja rakennelmien kunnossapidosta, jollei ympäristölupavirasto olosuhteet huomioon ottaen toisin määrää.

Jos 1 momentissa tarkoitettu edunmenetyks aiheutuu vedenottamon tekemisestä tai käyttämisestä, ympäristölupavirasto voi korvauksen sijasta antaa korvaukseen oikeutetulle oikeuden saada ottamosta enintään hänen aiempaa kulutusta vastaavan määrän vettä. Edellytyksenä on, että oikeus voidaan antaa kohtuuttomitta kustannuksitta ja ottamon käyttötarkoitusta vaarantamatta. Oikeus on voimassa niin kauan kuin ottamoa käytetään. Oikeudenhaltija on velvollinen maksamaan saamastaan vedestä sitä vastaavan osuuden ottamon käyttökustannuksista. Korvausvelvollinen vastaa tarvittavan vesijohdon tekemisestä ja kunnossapidosta

Jos tässä pykälässä tarkoitettua toimenpiteestä aiheutuva hyöty on 1 momentissa tarkoitettua edunmenetystä suurempi, ympäristölupavirasto voi toimenpiteestä päätettäessä velvoittaa korvaukseen oikeutetun kohtuuden mukaan osallistumaan toimenpiteen kustannuksiin enintään hänen saamaansa hyötyä vastaavalla osuudella.

13 §

Korvauksen maksaminen

Samalla kun annetaan korvausvelvollisuudesta ratkaisu, on määrättävä, milloin ja miten korvaus on suoritettava.

Vahvistettu korvaus on määrättävä

maksettavaksi yhdellä kertaa, jolleivät erityiset syyt vaadi sen maksamista määräajoin. Määräajoin maksettavan korvauksen suorittamisesta voidaan, jos korvauksen saaja sitä vaatii, määrätä asetettavaksi ympäristölupaviraston hyväksymä vakuus.

Eräpäivän jälkeiseltä ajalta on viran puolesta määrättävä maksettavaksi korkoa sen mukaan kuin korkolaissa säädetään viivästyskorosta.

Korvaus tämän luvun 4 §:n 1 momentissa ja 5 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetusta edunmenetyksestä on määrättävä maksettavaksi kolmenkymmenen päivän kuluttua päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta. Päätöksessä on määrättävä maksettavaksi vuotuista korkoa kuusi prosenttia eräpäivään saakka siitä hetkestä, jolloin korvausvaatimus esitettiin tai sitä koskevan korvauskysymyksen käsittely muutoin tuli vireille. Määräajoin maksettavan korvauksen osalta tätä momenttia sovelletaan kuitenkin vain niihin maksueriin, jotka kohdistuvat korvauspäätöstä edeltävään aikaan.

14 §

Korvausvelvollisuuden aiheuttavan toimenpiteen aloittaminen

Lupapäätöksessä on määrättävä, milloin saadaan ryhtyä päätökseen perustuviin toimenpiteisiin, joista on suoritettava korvausta.

Kertakaikkinen rahakorvaus on määrättävä maksettavaksi tai asianmukaisesti tallettavaksi ympäristölupaviraston määräämänä aikana ennen korvausvelvollisuuden aiheuttavaan toimenpiteeseen ryhtymistä, jolleivät asianosaiset toisin sosti tai 3 luvun 15 §:stä tai 11 luvun 19 §:n 2 momentista muuta johdu. Korvaus on kuitenkin maksettava viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun päätös sai lainvoiman.

Jos 2 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen saadaan ryhtyä ennen korvauksen määräämistä, maksamista tai tallettamista tai jos siihen jo on ryhdytty 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetulla

tavalla, on korvaukselle siitä lukien, kun toimenpiteeseen on ryhdytty, määrättävä suoritettavaksi vuotuista korkoa kuusi prosenttia eräpäivään saakka. Korvaus 11 luvun 19 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on määrättävä maksettavaksi 30 päivän kuluessa korvauspäätöksen antamisesta, jos luvassa tarkoitettu toiminta on aloitettu. Määräajoin maksettavan korvauksen osalta tätä momenttia sovelletaan kuitenkin vain niihin maksueriin, jotka kohdistuvat korvauspäätöstä edeltävään aikaan

15 §

Korvauksen palauttaminen

Korvauksen maksajalla on oikeus vaatia perusteetta tai liikaa maksetun korvauksen palauttamista hakemuksella ympäristölupavirastossa.

Ympäristölupavirasto tai muutoksenhakuviranomainen voi korvauksen määrä ja olosuhteet huomioon ottaen määrätä, ettei korvausta tarvitse palauttaa.

16 §

Kiinnitetylle omaisuudelle maksettava korvaus

Jos kertakaikkinen korvaus määrätään suoritettavaksi kiinteistön tai siihen kuuluvan alueen luovuttamisesta, kiinteään omaisuuteen perustetusta käyttöoikeudesta tai siihen tämän lain nojalla muutoin kohdistetusta toimenpiteestä ja kysymyksessä olevaan omaisuuteen on vahvistettu kiinnitys, tulee ympäristölupaviraston samalla määrätä, että korvaus on päätöksen saatua lainvoiman talletettava lääninhallitukseen ja jaettava niin kuin ulosmitatun omaisuuden myyntihinnasta säädetään. Panttioikeuden haltijalla on talletettuun korvausmäärään yhtäläinen oikeus kuin hänellä oli panttioikeuden kohteena olleeseen omaisuuteen.

Korvausta ei tule määrätä tallettavaksi, jos esitetään panttioikeuden haltijan suostumus korvauksen tallettamatta jättämiseen tai jos korvattavan edun

vähäisyyden vuoksi tai muusta tällaisesta syystä edunmenetyksen ei ole katsottava sanottavasti heikentäneen vakuuden arvoa.

Jos kiinteälle omaisuudelle, joka on kiinnitetty, aiheutuu edunmenetystä sellaisesta tässä laissa tarkoitettua toimenpiteestä, joka tulee samalle omistajalle kuuluvan muun kiinteistön tai luonteeltaan itsenäisen hankkeen hyväksi, on lupaa toimenpiteeseen myönnettäessä vahvistettava edunmenetystä vastaava korvaus ja määrättävä se tallettavaksi niin kuin 1 ja 2 momentissa säädetään

17 §

Yhteisvastuu ja takautumisoikeus

Jos useat yhteisesti ovat ryhtyneet sella iseen tässä laissa tarkoitettuun hankkeeseen, jonka toimeenpanemisen johdosta korvausta on suoritettava, ovat he yhteisvastuullisesti velvollisia korvauksen suorittamiseen.

18 §

Oikeus korvaukseen omaisuuteen kuuluvana etuna

Kiinteälle omaisuudelle tai kiinnityskelpoiselle laitokselle aiheutuvasta edunmenetyksestä määrääjain maksettavaksi määrätty korvaus kuuluu kysymyksessä olevaan omaisuuteen etuna, jota ei siitä voida erottaa.

19 §

Vuokramaksun alentaminen

Jos joku hallitsee aluetta vuokraoikeuden nojalla ja vuokralainen tässä laissa tarkoitettua toimenpiteen vuoksi menettää alueen osan hallinnan tai käyttömahdollisuuden, hänellä on oikeus näin kärsimäänsä menetystä vastaavilta osin saada vuokramaksua alennetuksi. Vuokramaksun alentamista koskeva asia käsitellään käräjäoikeudessa.

20 §

Korvausvelvollisuuden poistaminen

Jos luvan saajan on 14 §:n 2 momentin nojalla maksettava korvaus tai osa siitä ennen toimenpiteen aloittamista, ja hän sittemmin ilmoittaa luopuvansa hankkeesta, jota ei ole aloitettu, ympäristölupavirasto voi luvan haltijan hakemuksesta todeta luvan rauenneeksi ja poistaa siinä asetetun korvausvelvollisuuden.

21 §

Korvaussäännösten soveltaminen ojitukseen

Ojitusta koskevissa asioissa on soveltuvin kohdin noudatettava tämän luvun 1 §:n 2 momentin, 4, 5, 10, 11 ja 13 - 19 §:n säännöksiä. Luvanvaraiseen ojitukseen sovelletaan kuitenkin myös muita tämän luvun säännöksiä.

14 luku

Valvonta ja hallintopakko

1 §

Valvontaviranomaiset

Alueellinen ympäristökeskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista Ympäristöministeriö voi asetuksella säätää tarkemmin tämän lain noudattamisen valvontaan ja sen järjestämiseen liittyvistä menettelyistä.

2 §

Toimet rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi ja toiminta rikosasiassa

Jos tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä ei ole noudatettu, valvontaviranomaisen on ottaen huomioon asian laatu:

- 1) kehotettava lopettamaan säännösten tai määräysten vastainen menettely;
- 2) pantava vireille ympäristölupavirastossa 4 §:ssä tarkoitettu hallintopakkoasia; tai

3) ilmoitettava asiasta poliisille esitutkintaa varten, jollei tekoa ole olosuhteet huomioon ottaen pidettävä vähäisenä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tai sen määräämä virkamies tai viranhaltija voi väliaikaisesti keskeyttää sopivaksi katsomallaan tavalla 2 luvun 14 §:ssä tarkoitetun ilmeisen lainvastaisen toimenpiteen.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on keskeyttämisen jälkeen viivytyksettä tehtävä ympäristölupavirastolle 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu hallintopakkoa koskeva hakemus, jollei tämä ole tarpeetonta.

3 §

Tiedonsaanti ja tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisella tai sen määräämällä virkamiehellä tai viranhaltijalla on oikeus valvontaa varten toimia lueellaan:

1) saada viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä tarpeellisia tietoja viranomaisilta sekä toiminnanharjoittajilta;

2) kulkea toisen alueella;

3) tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä;

4) päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan; ja

5) tarkkailla toiminnan vaikutuksia.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu oikeus, johon ei liity julkisen vallan käyttöä, on myös muulla viranomaisen määräämällä henkilöllä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä ei saa tehdä kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa, ellei toimenpiteiden suorittaminen ole välttämätöntä hengen, terveyden, omaisuuden, turvallisuuden tai ympäristön suojelemiseksi.

4 §

Rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen

Ympäristölupavirasto voi viranomaisen tai asianosaisen hakemuksesta kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä, jatkamasta tai

toistamasta säännöksen vastaista menettelyä taikka määrätä hänet täyttämään velvollisuutensa tai oikaisemaan sen mitä säännösten tai määräysten vastaisesti on tehty. Kielto tai määräys voidaan antaa myös kiinteistön uudelle omistajalle tai haltijalle, vaikka tämä ei itse olisi vastuussa lainvastaisen tilan syntymisestä. Valvontaviranomainen voidaan oikeuttaa suorittamaan tarvittava toimenpide.

Ennen kiellon tai määräyksen antamista on sille, jota kielto tai määräys koskee, varattava tilaisuus tulla kuulluksi asiassa siten kuin hallintolaissa säädetään. Tarvittaessa on kuultava myös muita asianosaisia, valvontaviranomaisia ja yleistä etua valvovia viranomaisia.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun hallintopakkoasian käsittelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä tässä laissa säädetään hakemusasian käsittelystä. Päätös annetaan todisteellisena tiedoksiantona siten kuin hallintolaissa säädetään. Asian käsittelystä asianosaiselle aiheutuneiden kulujen korvaamisessa hallintopakkoasiassa noudatetaan soveltuvin osin hallintolainkäyttölain säännöksiä.

5 §

Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuuhka

Ympäristölupaviraston on tehostettava, jollei se ole ilmeisen tarpeetonta, 4 §:n nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella tai toiminta keskeytetään.

Jollei tästä laista muuta johdu, uhkasakkoa, teettämisuuhkaa ja keskeyttämisuuhkaa koskevaan asiaan sovelletaan muutoin, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

6 §

Toimenpiteet haitan tai vaaran poistamiseksi

Jos 2 luvun 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu rakennelman kunnossapitovelvollisuus laiminlyödään eikä rakennelman omistajaa tai siitä muutoin

vastaavaa voida hankaluudetta saada selville, ympäristölupavirasto voi hakemuksesta oikeuttaa valvontaviranomaisen ryhtymään haitan tai vaaran poistamiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin valtion kustannuksella. Asian käsittelystä on tällöin soveltuvin osin voimassa, mitä 11 luvussa säädetään.

Jos lain taikka sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastainen toimenpide tai laiminlyönti aiheuttaa välitöntä haittaa tai vaaraa turvallisuudelle, terveydelle tai tärkeälle yleiselle edulle taikka huomattavaa vaaraa toisen omaisuudelle, valvontaviranomainen voi ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin haitan tai vaaran poistamiseksi.

Valvontaviranomaisen on 2 momentissa tarkoitetun toimenpiteen jälkeen viivytyksettä tehtävä ympäristölupavirastolle 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu hallintopakkoa koskeva hakemus, jollei tämä ole tarpeetonta. Asia on käsiteltävä ympäristölupavirastossa kiireellisenä.

7 §

Teettämiskustannukset

Teettämisoikeuden 4 §:n nojalla saaneelle viranomaiselle koituneiden kustannusten maksamisesta ja perimisestä on voimassa, mitä uhkasakkolain 17 §:ssä säädetään. Jos teettämisoikeus on annettu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, sanottua pykälää sovelletaan kuitenkin kuten asiassa, jossa teettämisestä on päättänyt kunnan viranomainen.

Tämän luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa voi ympäristölupavirasto valvontaviranomaisen hakemuksesta määrätä toimenpiteistä valtiolle aiheutuneet kulut kokonaan tai osaksi perittäviksi kunnossapidon laiminlyöneeltä, jos tämä myöhemmin on voitu saada selville.

8 §

Toimenpiteet valmistusilmoituksen johdosta

Alueellisen ympäristökeskuksen on

tiedotettava saamastaan valmistusilmoituksesta kuuluttamalla siitä julkisella kuulutuksella asianomaisten kuntien ilmoitustaululla, jos kysymys ei ole vähäisestä asiasta. Kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä.

Valvontaviranomainen voi ilmoituksen johdosta suorittaa hallintolain 39 §:n mukaisen tarkastuksen tai ryhtyä muihin 3 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko hanke toteutettu lupamääräysten mukaisesti.

9 §

Vireillepano-oikeus

Jollei 4 §:ssä tarkoitettu asia ole tullut vireille valvontaviranomaisen aloitteesta, asian voi panna ympäristölupavirastossa kirjallisesti vireille:

- 1) asianosainen;
- 2) rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka sääntöjen mukaisella toiminta-alueella kysymyksessä olevat vaikutukset ilmenevät;
- 3) toiminnan sijaintikunta ja muu kunta, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät;
- 4) asiassa yleistä etua valvova viranomainen.

15 luku

Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

1 §

Muutoksenhaku

Ympäristölupaviraston ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tämän lain nojalla antamaan päätöksen ja ojitustoimituksessa annettuun päätökseen haetaan muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei tästä laista muuta johdu.

Asian käsittelystä perittävästä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta. Lupapäätöstä koskeva valituskirjelmä liitteineen on toimitettava päätöksen tehneelle viranomaiselle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Vaasan hallinto-oikeuden päätökseen haetaan valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Valituskirjelmä liitteineen on toimitettava Vaasan hallinto-oikeudelle 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Alueellisen ympäristökeskuksen 3 luvun 11 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen sekä työvoima- ja elinkeinokeskuksen 3 luvun 11 §:n 3 momentissa ja 3 luvun 14 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen voidaan hakea kirjallisesti oikaisua ympäristölupavirastolta 30 päivän kuluessa päätöksen julkipäivästä. Oikaisuvaatimuksen perusteella tehtyyn ympäristölupaviraston päätökseen haetaan muutosta siten kuin 1 momentissa säädetään.

2 §

Valitusoikeus

Muutosta tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa hakea:

- 1) asianosainen;
- 2) rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka sääntöjen mukaisella toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät;
- 3) toiminnan sijaintikunta ja muu kunta, jonka alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät;
- 4) alueellinen ympäristökeskus sekä toiminnan sijaintikunnan ja vaikutusalueen kunnan ympäristönsuojeluviranomainen; ja
- 5) muu 11 luvun 9 §:ssä tarkoitettu yleistä etua valvova viranomainen.

3 §

Kuuleminen valituksen johdosta

Päätöksen antaneen viranomaisen on

tiedotettava päätöksestä kuuluttamalla vähintään 14 päivän ajan ilmoitustaulullaan ja asian-omaisten kuntien ilmoitustauluilla. Valitus-asiakirjat on pidettävä nähtävillä asian-omaisissa kunnissa kuulutusajan. Viran-omaisen on lisäksi varattava luvanhakijalle, niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, sekä yleistä etua valvoville viran-omaisille tilaisuus vastineen antamiseen valitukseen, jollei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. Tieto valituksesta vastineen antamista varten annetaan siten kuin hallintolaissa säädetään. Viranomaisen on samalla ilmoitettava, missä valitusasiakirjat ovat nähtävillä sekä minne vastinekirjelmät voidaan vastineen antamista varten varatussa ajassa toimittaa.

Päätöksen tehneen viranomaisen on toimitettava valitusasiakirjat, vastineet, muut päätösasiakirjat sekä tarvittaessa lausuntonsa Vaasan hallinto-oikeudelle viipymättä, mutta kuitenkin viimeistään 30 päivän kuluessa vastineen jättämiseksi varatun määräajan päättymisestä.

Ympäristölupavirastoa tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaista on kuultava valituksesta vain, jos muutoksenhakutuomioistuin pitää sitä tarpeellisena.

Muutoksenhaun koskiessa ojitustoimituksessa annettua päätöstä Vaasan hallinto-oikeuden on tilattava toimituksessa kertyneet asiakirjat valitusasian käsittelyä varten. Vaasan hallinto-oikeuden on, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta, annettava tieto valituksesta vastineen antamista varten niille asianosaisille viranomaisille, joita valitus koskee.

4 §

Menettely muutoksenhakutuomioistuimessa

Sen lisäksi, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään katselmuksesta, muutoksenhakutuomioistuin tai sen määräyksestä sen puheenjohtaja, jäsen tai esittelijä voi suorittaa paikalla tarkastuksen.

Ojitustoimitusta koskevaan valitusasiaan ei sovelleta hallintolainkäyttölain 74 §:n 1 momentin toisen virkkeen säännöstä.

Tämän lain mukaista valitusasiaa koskeva

Vaasan hallinto-oikeuden päätös on annettava julkipanon jälkeen. Päätöksen katsotaan tulleen asianosaisen tietoon silloin, kun se on annettu. Päätöksestä on lisäksi viipymättä ilmoitettava hankkeen sijaintikunnan ja sella isen kunnan ilmoitustaululla, jonka alueelle hankkeen vaikutukset ulottuvat

Vaasan hallinto-oikeuden on toimitettava vesitalousasiassa antamansa päätös valittajalle ja päätöksen jäljennös sitä pyytäneille asianosaisille sekä lupaa koskevassa asiassa toiminnanharjoittajalle, jos tämä ei ole valittajana. Jäljennöksen toimittamisesta viranomaisille säädetään asetuksella.

5 §

Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä tehty valitus

Asianosaisten kuulemisesta ja asiakirjojen nähtävänäpidosta Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä tehdyn valituksen johdosta on soveltuvin osin voimassa, mitä 3 §:ssä säädetään.

Korkeimman hallinto-oikeuden on toimitettava vesitalousasiassa antamansa päätös valittajalle ja päätöksen jäljennös sitä pyytäneille asianosaisille. Jäljennöksen toimittamisesta viranomaisille säädetään asetuksella.

6 §

Päätöksen täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta

Muutoksenhakuun ei sovelleta hallintolainkäyttölain 6 luvun säännöksiä lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpanosta, jollei tästä laista muuta johdu.

Vaasan hallinto-oikeus voi perustellusta syystä ja edellyttäen, ettei täytäntöönpano tee muutoksenhakua hyödyttömäksi, hakijan pyynnöstä päätöksessä määrätä, että hanke voidaan valituksesta huolimatta kokonaan tai osaksi aloittaa lupapäätöstä noudattaen, jos hakija asettaa hyväksyttävän vakuuden niiden edunmenetysten ja kustannusten

korvaamiseksi, jotka päätöksen kumoaminen tai lupamääräysten muuttaminen voi aiheuttaa.

Vakuus asetetaan lääninhallitukselle. Vaatimus vakuuden asettamisesta ei koske valtiota tai sen la itosta eikä kuntaa tai kuntayhtymää. Tarvittaessa Vaasan hallinto-oikeus voi määrätä täytäntöönpanon lupapäätöstä suppeammaksi tai määrätä täytäntöönpanon ajankohdasta.

Korkein hallinto-oikeus voi määrätä, että 1 momentin nojalla annettu määräys lakkaa olemasta voimassa.

Ympäristölupavirasto voi määrätä, että 14 luvun 4 §:ssä tarkoitettu kieltoa tai määräystä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta. Vaasan hallinto-oikeus voi antaa vastaavan määräyksen ympäristölupaviraston päätöksestä valitettaessa sekä määrätä, että annettu määräys lakkaa olemasta voimassa.

16 luku

Rangaistussäännökset

1 §

Ympäristörikokset ja yleisvaaralliset rikokset

Rangaistus vastoin tätä lakia tehdystä ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain 48 luvun 1 – 4 §:ssä.

Rangaistus vedentulva aikaansaamalla tehdystä tuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, yleisvaaran tuottamuksesta tai törkeästä yleisvaaran tuottamuksesta säädetään rikoslain 34 luvun 1, 3, 7 ja 8 §:ssä.

2 §

Vesilain luparikkomuksesta

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

- 1) ryhtyy toimiin ilman tämän lain mukaista ympäristölupaviraston lupaa tai 2 luvun 9 §:n 2 momentista tarkoitettua poikkeuslupaa;
- 2) toteuttaa hankkeen luvan vastaisesti tai muutoin laiminlyö lupamääräyksen noudattamisen;
- 3) laiminlyö saattaa lupaan perustuvan hankkeen loppuun ja tästä saattaa aiheutua haittaa tai vaaraa toiselle tai toisen

omaisuudelle;

4) laiminlyö lakiin tai lupaan perustuvan velvollisuutensa pitää kunnossa patoa, rakennelmaa, laitetta tai pengertä vesistöissä tai sen ulkopuolella; tai

5) laiminlyö lakiin tai lupaan perustuvan velvollisuutensa kulkuväylän ylläpitämiseen; tai

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *vesilain luparikkomuksesta* sakkoon.

Vesilain luparikkomuksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö ilmoittaa toimenpiteestä alueelliselle ympäristökeskukselle siten kuin 2 luvun 14 §:ssä tai 5 luvun 6 §:ssä säädetään tai toteuttaa hankkeen vastoin ojitustoimituksen päätöstä.

3 §

Vesilain rikkominen

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) estää 2 luvun 8 §:n vastaisesti veden vapaata juoksua norossa tai ojassa ja teosta aiheutuu vähäistä suurempi yksityisen edun loukkaus;

2) estää ilman laillista oikeutta vesistöissä kulkemista, puutavaran uittoa tai muuta tähän lakiin tai sen nojalla annettuun lupaan perustuvaa vesi- tai maa-alueen käyttämistä;

3) toimii uittajana vastoin 9 luvun 5 ja 6 §:ssä säädettyjä oikeuksia;

4) toimii vastoin kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen antamaa 4 luvun 2 tai 8 §:n taikka 5 luvun 5 tai 9 §:n mukaista päätöstä; tai

5) laiminlyö lakiin tai lupaan perustuvan velvollisuutensa pitää kunnossa ojaa, vedenjohtoa tai viemäriä;

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *vesilain rikkomisesta* sakkoon.

Vesilain rikkomisesta tuomitaan myös se, joka vesialueella kulkemalla tai muutoin vesistöä käyttämällä aiheuttaa tahallaan tai huolimattomuudesta häiriötä tai haittaa vastoin 2 luvun 4 - 7 §:ää. Vesilain rikkomisena ei tällöin kuitenkaan pidetä tekoa, josta aiheutuu ainoastaan vähäinen

häiriö tai haitta.

4 §

Syyteoikeus

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä tämän luvun 2 ja 3 §:ssä tarkoitetusta teosta, jolla on loukattu ainoastaan yksityisen etua tai oikeutta, ellei asianomistaja ilmoita sitä syytteeseen pantavaksi.

5 §

Alueellinen ympäristökeskus asianomistajana

Alueellinen ympäristökeskus on rikosasiassa asianomistaja, jos yleistä etua on loukattu.

17 luku

Kiinteistöoikeudellisia säännöksiä

1 §

Lunastetun määräalan ja yhteisen alueen muodostaminen kiinteistöksi

Tämän lain nojalla lunastettu määräala kiinteistöstä tai kiinteistöjen yhteinen alue tai sen määräala erotetaan kiinteistöksi siten kuin kiinteistönmuodostamislaissa (554/1995) säädetään.

Ympäristölupaviraston on ilmoitettava asianomaiselle maanmittaustoimistolle, kun 1 momentissa tarkoitettua lunastusta koskeva päätös on tullut lainvoimaiseksi ja lunastettavan alueen omaisuuden saaja on suorittanut korvausvelvollisuutensa. Toimitus tulee viereille ilman eri hakemusta, kun ilmoitus lunastuksen päättymisestä on saapunut.

2 §

Ilmoittaminen lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin

Ympäristölupaviraston on viipymättä ilmoitettava päätöksestä, jolla on annettu

oikeus tai määrätty velvollisuus lunastaa kiinteistö, asianomaiselle kirjaamisviranomaiselle lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin tehtäviä merkintöjä varten.

Lunastus merkitään päättyneeksi, kun kirjaamisviranomaiselle toimitetaan selvitys siitä, että lunastusta koskeva päätös on tullut lainvoimaiseksi ja että omistajalle tuleva korvaus on tälle suoritettu tai talletettu asianmukaisesti.

3 §

Lunastettavan kohteen omistusoikeuden siirtyminen

Omistusoikeus tämän lain nojalla lunastettavaan kiinteistöön siirtyy omaisuuden saajalle, kun lunastuksen päättymisestä on tehty merkintä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin.

4 §

Määräala ja yhteinen alue

Mitä 2 ja 3 §:ssä säädetään kiinteistöstä, koskee soveltuvin osin myös lunastettavaa kiinteistön määräalaa tai kiinteistöjen yhteistä aluetta tai sen määräalaa.

5 §

Lunastetun kohteen vapautuminen panttioikeudesta

Kiinteistö tai muu kohde, joka on lunastettu tämän lain nojalla, vapautuu siihen kohdistuvasta panttioikeudesta 3 §:ssä tarkoitettuna ajankohtana. Kirjaamisviranomaisen on tehtävä merkinnät kiinnitysten kohdentamisesta tai poistamisesta.

Jos muuta kiinteistöön kohdistuvaa oikeutta ei hankkeen toteuttamisen vuoksi voida säilyttää tai oikeuden käyttäminen huomattavasti vaikeutuu ja haltija vaatii oikeuden lunastamista, ympäristölupaviraston tulee lunastamista koskevassa päätöksessään määrätä oikeus

raukeamaan siitä lukien, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi ja oikeuden menettämisestä suoritettavaksi määrätty korvaus maksettu tai asianmukaisesti talletettu.

6 §

Kiinteistörekisterin pitäjälle tehtävä ilmoitus

Ympäristölupaviraston on ilmoitettava asianomaiselle kiinteistörekisterin pitäjälle lainvoiman saaneesta päätöksestä, jolla on myönnetty oikeus tehdä toisen maalle oma tai muu rakennelma, saattaa toiselle kuuluvaa aluetta pysyvästi veden alle, käyttää toisen omistamaan kiinteistöön tai yhteiseen alueeseen kuuluvaa vesivoimaa taikka muutoin jatkuvasti käyttää hyväkseen toisen kiinteää omaisuutta tai jolla jokin alue on määrätty suoja-alueeksi tai sen käyttöä on muutoin rajoitettu. Ilmoitus on tehtävä myös luvan myöntämistä varten tarpeellisesta kiinteistökohtaisesta sopimuksesta, jonka perusteella luvan hakijalla on oikeus saattaa toiselle kuuluva alue pysyvästi veden alle.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei tarkoita oikeutta ojan, vesijohdon tai viemärin tekemiseen toisen maalle tai pienehkön laitteen tai rakennelman pitämiseen toisen alueella eikä muutakaan käyttöoikeutta tai käytön rajoitusta, joka kohdistuu vain vähäiseen osaan kiinteistöstä.

Ympäristölupaviraston on ilmoitettava asianomaiselle kiinteistörekisterin pitäjälle lainvoiman saaneesta päätöksestä, jolla 1 momentissa tarkoitettua käyttöoikeutta tai käytön rajoitusta on muutettu.

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitettua päätöksestä on tehtävä merkintä kiinteistörekisteriin. Merkinnän tekemisen edellyttämien seikkojen selvittämiseksi kiinteistörekisterin pitäjän tulee tarvittaessa antaa hakemuksesta määräys kiinteistötoimituksen suorittamiseen. Toimitukseen sovelletaan, mitä kiinteistönmuodostamislaissa kiinteistönmäärityksestä säädetään. Toimituskustannuksista vastaa se, jolle kiinteistörekisteriin merkittävä oikeus on myönnetty tai jonka hakemuksesta kiinteistön käyttöä on rajoitettu. Jos kiinteistötoimitus on tarpeen yleiseltä

kannalta tärkeän selvityksen vuoksi, suoritetaan toimitus valtion kustannuksella.

7 §

Oikeudet ja velvollisuudet kiinteistön luovutuksessa

Jos kiinteistö, jonka hyväksi on annettu tässä laissa tarkoitettu lupa tai oikeus tai jonka puolesta on osallistuttu sille hyötyä tuottavaan toimenpiteeseen, siirtyy toiselle, siirtyvät tälle myös luvan- tai oikeuden saajalle tai toimenpiteeseen osallistuneelle kuuluneet oikeudet ja velvollisuudet.

Mitä 1 momentissa on sanottu kiinteistöstä, koskee soveltuvin kohdin myös laitosta.

Tämän lain nojalla saadut, toisen omaisuuteen kohdistuvat oikeudet pysyvät voimassa silloinkin, kun omaisuus myydään pakkotoimin tai muulla tavoin luovutetaan tai siirtyy toisen omaksi.

8 §

Luvan perusteena olevan käyttöoikeuden menettäminen

Jos sellaista hanketta varten, jonka toimeenpanemiseen on annettu tässä laissa tarkoitettu lupa, on muutoin kuin tämän lain nojalla saatu sitä varten tarpeellinen alue ja tämä alue riidan, konkurssin tai ulosoton johdosta tai muusta syystä on joutunut pois siltä, jolle sen lupaa myönnettäessä katsottiin kuuluvan, ympäristölupavirasto voi hakemuksesta antaa hankkeen toteuttajalle kysymyksessä olevaan alueeseen 2 luvun 11 §:ssä tarkoitettua käyttöoikeuden. Edellytyksenä käyttöoikeuden antamiselle on, että se hankkeen laadun ja merkityksen huomioon ottaen katsotaan tarpeelliseksi.

Jos 1 momentissa mainitulla tavalla saatu oikeus voimalaitoksessa käyttöön otettuun vesivoimaan on menetetty, voi ympäristölupavirasto hakemuksesta antaa voimalaitoksen omistajalle 8 luvun 5 §:n mukaisen pysyvän käyttöoikeuden tähän vesivoimaan. Lupa rakentaa voimalaitos pysyy voimassa siitä huolimatta, että oikeus voimalaitoksessa käyttöön otettavaan vesivoimaan tai alueeseen joko kokonaan tai

osaksi on menetetty 1 momentissa mainitulla tavalla.

Oikeudesta alueeseen tai vesivoimaan on määrättävä suoritettavaksi sen silloista arvoa vastaava korvaus.

9 §

Sopimukseen perustuvan oikeuden suojaaminen

Kun oikeus sellaiseen toimenpiteeseen, johon tämän lain nojalla voitaisiin antaa lupa, perustuu asianosaisten väliseen sopimukseen, voidaan lupa kuitenkin hakemuksesta myöntää oikeuden suojaamiseksi kiinteistön uutta omistajaa vastaan.

Rasitteen perustamisesta on voimassa, mitä siitä säädetään kiinteistönmuodostamislainsäädännössä.

10 §

Toisen maalla olevat rakennukset ja laitokset

Mitä tässä laissa säädetään kiinteistöstä, koskee soveltuvin osin myös sellaista toisen maalla olevaa rakennusta tai laitosta, joka hallintaoikeuksineen maahan voidaan maan omistajaa kuulematta luovuttaa

11 §

Tilusjärjestely

Ympäristölupaviraston on toimitettava lainvoiman saanut lupapäätös asianomaiselle maanmittaustoimistolle, jos päätöksen mukaisen hankkeen toteuttaminen aiheuttaa sellaista tilusten pirstoutumista tai supistumista tai kulkuyhteyksien vaikeutumista, jota tarkoitetaan vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetussa laissa. Maanmittaustoimiston on annettava määräys tilusjärjestelytoimituksen suorittamiseksi, kun päätöksessä tarkoitettu hanke on valmistunut.

18 luku

Erinäisiä säännöksiä

1 §

*Ympäristönsuojelun tietojärjestelmään
merkitseminen*

Tiedot ympäristölupaviraston, Vaasan hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden tämän lain nojalla antamista päätöksistä merkitään tarpeellisilta osin ympäristönsuojelulain 27 §:ssä tarkoitettuun ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Tietojärjestelmään voidaan merkitä myös tiedot kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tämän lain nojalla antamista päätöksistä, valvontaviranomaisille tehdyistä ilmoituksista ja ojitustoimituksen päätöksistä.

Ympäristönsuojelun tietojärjestelmään voidaan tehdä merkintöjä myös aikaisemman lain nojalla annetuista lupaviranomaisten ratkaisuista.

Tietojärjestelmään merkittävistä tiedoista säädetään tarkemmin asetuksella.

2 §

Vaarantorjuntatoimet

Kun poikkeuksellisista luonnonoloista tai muusta ylivoimaisesta tapahtumasta aiheutuu tulva tai muu sellainen vesistön tai sen vesiolojen muutos, joka voi aiheuttaa yleistä vaaraa ihmisen hengelle, turvallisuudelle tai terveydelle taikka suurta vahinkoa yksityiselle tai yleiselle edulle, ympäristölupaviraston tulee alueellisen ympäristökeskuksen hakemuksesta ja tämän lain säännösten sekä mahdollisten lupapäätösten estämättä määrätä suoritettaviksi vaaran poistamiseksi tai vahinkojen vähentämiseksi välttämättömiä väliaikaisia toimenpiteitä.

Ympäristölupaviraston tulee hakemuksesta antaa lupa tilapäisiin toimenpiteisiin, joihin on kuivuuden, tulvan, sortuman tai jään vuoksi taikka muusta poikkeuksellisesta syystä ~~on~~ kiireellisesti ryhdyttävä luvan saanutta hanketta toteutettaessa.

Käsitelleessään 1 ja 2 momentissa tarkoitettua hakemusta ympäristölupavirasto voi poiketa 11 luvussa olevista menettelyä koskevista säännöksistä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu ympäristölupaviraston päätös saadaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta.

3 §

*Jäätymisestä tai jäädä aiheutuvien
vahinkojen torjuminen*

Laitoksen tai rakennelman omistajalla, uittajalla ja asianomaisella valtion viranomaisella on oikeus jäätymisestä tai jäädä johtuvan vahingon tai haitan estämiseksi, räjäyttää jäätä tarpeellista varovaisuutta noudattaen, asettaa tilapäisiä puomeja tai suorittaa muita välttämättömiä toimenpiteitä. Jääesteen räjäyttäminen on tehtävä niin, ettei yleistä tai yleisesti käytettyä talvitietä ilman pakottavaa tarvetta katkaista eikä kalakantaa sanottavasti vahingoiteta. Räjäyttämistä on ilmoitettava asianomaiselle poliisiviranomaiselle ja alueelliselle ympäristökeskukselle.

4 §

*Yleisen vaaran ja vahinkojen torjumisesta
johtuva edunmenetys*

Edellä 2 §:n 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä aiheutuneista omaisuutta välittömästi kohdanneista vahingoista on suoritettava korvaus valtion varoista. Korvattavana vahinkona ei pidetä vesivoiman menetyksestä aiheutuvia edunmenetyksiä. Jos korvaukseen oikeutettu on saanut 2 §:ssä tarkoitettusta tapahtumasta tai vaarantorjuntatoimista hyötyä, voidaan korvausta kohtuuden mukaan sovitella.

Edellä 2 §:n 2 momentissa ja 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua toimenpiteestä johtuva edunmenetys on hakemuksesta korvattava. Korvausvelvollinen on toimenpiteen suorittaja.

5 §

Tutkimuslupa

Ympäristölupavirasto voi hakemuksesta antaa luvan toisen alueella tehtäviin maaperä-, vesimäärä tai muihin tutkimuksiin, jotka ovat tarpeen tässä laissa tarkoitetun hankkeen vaikutusten tai toteuttamismahdollisuuksien taikka pohjavesivarojen selvittämiseksi (*tutkimuslupa*).

Tutkimus on tehtävä niin, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa alueen omistajalle ja alueen käytölle. Jollei erityisistä syistä muuta johdu, tutkimuksesta on etukäteen ilmoitettava kiinteistön omistajalle tai haltijalle. Tutkimuksesta aiheutuva edunmenetykset on korvattava.

Tutkimuslupa annetaan määräajaksi ja siihen on otettava tarpeelliset määräykset haittojen välttämiseksi. Alueen omistajaa tai haltijaa on kuultava ennen päätöksen antamista.

Tutkimuslupaa koskeva päätös saadaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Muutoksenhakuviranomainen voi määrätä töiden jatkamisen keskeytettäväksi tai rajoitettavaksi. Tutkimuslupaa koskeva valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

6 §

Ympäristölupaviraston käsiteltävä erimielisyys

Ympäristölupavirasto ratkaisee hakemuksesta luvan tarpeellisuutta, lupamääräysten soveltamista, hankkeen toteuttamista tai kunnossapitovelvollisuutta, laitoksen tai rakennelman poistamista tai olojen ennalleen palauttamista koskevan erimielisyyden, jonka ratkaisu ilmeisesti vaikuttaa muuhunkin kuin kantajan tai vastaajan oikeuteen tai etuun. Jos asia on pantu vireille käräjäoikeudessa, on tämän jätettävä asia sillensä ja siirrettävä se tältä osin ympäristölupaviraston käsiteltäväksi. Käräjäoikeus ei saa ratkaista korvausta koskevaa vaatimusta ennen kuin tässä pykälässä tarkoitettu asia on ratkaistu lainvoimaisesti.

7 §

Käyttö- tai omistusoikeutta koskeva erimielisyys

Jos asianosaisten välillä syntyy luvan myöntämisen edellytyksenä olevaa käyttö- tai omistusoikeutta koskeva erimielisyys, jota ei voida ratkaista hakemuksen yhteydessä esikysymyksenä, ympäristölupaviraston on päätöksellään osoitettava määräajassa panemaan käräjäoikeudessa vireille asiaa koskeva kanne tai, jos asia kiinteistönmuodostamislain 281 §:n nojalla on ratkaistava kiinteistötoimituksessa, hakemaan asianomaista toimitusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu määräys ei estä hakemuksen edelleen käsittelyä ja lupa-asian ratkaisemista, ellei ympäristölupavirasto katso painavia syitä olevan käsittelyn siirtämiseen siksi, kunnes riita on ratkaistu.

8 §

Ympäristölupaviraston lausunto

Jos yleisessä tuomioistuimessa on käsiteltävänä riita- tai rikosasia, jonka ratkaiseminen edellyttää erityistä vesitalousasioiden tuntemusta, on tuomioistuimen hankittava asiasta tältä osin lausunto siltä ympäristölupavirastolta, jonka toimialueen vesialueita asia koskee.

9 §

Päätöksen täytäntöönpano eräissä tapauksissa

Ympäristölupaviraston ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lainvoimaisen päätöksen sekä ojitustoimituksessa tehdyn päätöksen täytäntöönpanosta on, siltä osin kuin on kysymys käyttö- ja lunastusoikeudesta tai 13 luvun säännösten perusteella määrätyistä korvauksista tai velvoitteista, soveltuvin osin voimassa, mitä lainvoimaisen tuomion täytäntöönpanosta säädetään.

10 §

Eräiden kustannusten periminen

Jos kustannukset tämän lain mukaan saadaan periä jakoluettelon tai muun laskelman perusteella ilman maksuvelvollisuudesta annettua päätöstä, on noudatettava verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin annettua lakia (367/1961). Perustevalitus maksuunpanosta tehdään kuitenkin Vaasan hallinto-oikeuteen.

11 §

Käsittelymaksu

Tämän lain mukaisen asian käsittelystä ympäristölupavirastossa ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisessa voidaan periä maksu, jonka suuruutta määrättäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) ja sen nojalla annettavassa ympäristöministeriön asetuksessa säädetään. Kunnalle perittävän maksun on soveltuvin osin vastattava valtion maksuperustelakia. Maksun perusteet määrätään tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa. Maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä. Muiden vaatimuksesta vireillepannun asian käsittelystä saadaan periä maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

Ympäristölupavirasto voi vaatia kustannuksia varten suoritettavaksi ennakkomaksun uhalla, että asian käsittelyä ei jatketa ennen kuin maksu on suoritettu tai hyväksyttävä vakuus sen maksamisesta asetettu. Kustannukset saadaan periä ympäristölupaviraston laatiman laskelman perusteella niin kuin tämän luvun 10 §:ssä säädetään, lukuun ottamatta toimituskirjojen lunastuksia, joiden osalta on noudatettava niistä erikseen voimassa olevia säännöksiä.

12 §

Merensuojeluun liittyviä lupia koskevien tietojen antaminen

Ympäristöministeriön tai sen määräämän viranomaisen on annettava tämän lain nojalla annetuista merensuojeluun liittyvistä luvista ja niistä koskevista selvityksistä merensuojelulain (1415/1994) 13 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot.

Muista ilmoituksista on Suomen aluevesien ja talousvyöhykkeen osalta vastaavasti voimassa, mitä merensuojelulain 13 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

13 §

Ruoppausmassan sijoittaminen

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia määräyksiä ruoppausmassan sijoittamisesta ja sijoittamisen edellytyksistä Suomen talousalueella ja aluevesillä sekä ruoppausmassan haitallisten aineiden arviointiperusteista ja raja-arvoista.

14 §

Kalavesidirektiivin mukaiset toimet

Valtioneuvoston asetuksella säädetään niistä toimista, jotka ovat tarpeen suojelua ja paranemista edellyttävien makeiden vesien laadusta kalojen elämän turvaamiseksi annetun neuvoston direktiivin (78/659/ETY) perusteella.

Ympäristöministeriö nimeää valtioneuvoston asetuksessa säädetyillä perusteilla ne vesialueet, joita 1 momentissa mainitussa direktiivissä tarkoitetaan, vahvistaa vesialueita koskevan yleisen toimenpideohjelman, vahvistaa käytettävät analyysimenetelmät sekä päättää vesialueiden seurannan lopettamisesta.

15 §

Vedenhankintaa koskevat suunnitelmat ja ohjelmat

Ympäristöministeriö hyväksyy, hankittuaan asiassa asianomaisten viranomaisten ja yhteisöjen lausunnot, Suomen ympäristökeskuksen laatimat ehdotukset Euroopan yhteisön säädöksissä edellytetyiksi vedenhankintaa koskeviksi suunnitelmiksi ja ohjelmiksi.

Suomen ympäristökeskuksen tulee huolehtia yhteisön säädöksissä edellytetyjen vedenhankintaa koskevien luokittelujen, tilastojen, tiedostojen ja muiden selvitysten laatimisesta ja raportoinnista yhteisön säädöksissä edellytetyllä tavalla.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetun suunnitelman tai ohjelman edellyttämästä kuulemismenettelystä ja suunnitelman tai ohjelman hyväksymisestä.

16 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:

- 1) tämän lain mukaisiin hakemuksiin ja alueelliselle ympäristökeskuksille tehtäviin ilmoituksiin sisällytettävistä tiedoista;
- 2) tämän lain nojalla tehtävästä päätöksestä tiedottamisesta;
- 3) edellä 11 luvun 16 §:ssä tarkoitetusta erityisen selvityksen hankkimisesta;
- 4) edellä 12 luvun 5 §:n 3 momentissa tarkoitetusta yhteisörekisteristä;
- 5) ojitustoimituksessa noudatettavasta menettelystä ja ojitussuunnitelman sisällöstä;
- 6) laitteista, joilla ehkäistään kalojen joutumista vettä käyttävään laitokseen; sekä
- 7) tämän lain täytäntöönpanosta.

17 §

Rajavesistöt

Tämän lain säännöksiä on sovellettava myös valtakunnan rajalla oleviin vesistöihin

ja vesiin, jos vieraan valtion kanssa tehdyn sopimuksen perusteella muuta ei ole säädetty.

Tässä laissa tarkoitetun vesitaloushankkeen vaikutukset vesistöön tai pohjaveteen toisessa valtiossa otetaan tätä lakia sovellettaessa huomioon kuten vastaava vaikutus Suomessa, jollei asianomaisen valtion kanssa tehdystä sopimuksesta muuta johdu.

19 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

1 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2 §

Yleiset siirtymäsäännökset

Tällä lailla kumotaan 19 päivänä toukokuuta 1961 annettu vesilaki siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen sekä 27 päivänä huhtikuuta 1939 annettu valtioneuvoston päätös erinäisistä määräyksistä puutavaran kuljetuksesta sulkukanavien kautta. Kumottavan vesilain nojalla annetut asetukset sekä valtioneuvoston ja ympäristöministeriön päätökset jäävät voimaan kunnes tämän tai muun lain nojalla toisin säädetään. Muussa laissa oleva viittaus vesilakiin tarkoittaa tämän lain voimaantulon jälkeen viittausta tähän lakiin.

Hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevissa asioissa noudatetaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

Jos muutoksenhakutuomioistuin tämän lain voimaan tullessa vireillä olevassa asiassa kumoaa päätöksen, johon on sovellettava tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä, ja palauttaa asian

kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi, asia käsitellään ja ratkaistaan tämän lain säännösten mukaisesti.

3 §

Aikaisemmin voimassa olleiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun hankkeeseen tai toimenpiteeseen, joka on laillisesti aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan aikaisemmin voimassa oleita säännöksiä ja määräyksiä, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollut tässä laissa tarkoitettua hanketta tai toimenpidettä koskeva lupa on sellaisenaan voimassa. Hankkeen ja toimenpiteen toteuttamiseen sekä luvan tarkistamiseen sovelletaan, mitä lupapäätöksessä määrätään sekä aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, jollei tässä luvussa muuta säädetä.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollut lupa raukeaa, jos sen mukaista hanketta ei ole toteutettu lupapäätöksessä määrättyssä tai myöhemmin pidennetyssä ajassa.

Tarkistettaessa voimassaolevaa lupaa tämän luvun tai aikaisemmin voimassa olleiden säännösten nojalla, noudatetaan soveltuvin osin mitä 11 luvussa säädetään.

4 §

Valvonta- ja hallintopakkosäännöksiä koskeva siirtymäsäännös

Tämän lain 14 luvun säännöksiä valvonnasta ja hallintopakosta sovelletaan myös hankkeisiin ja toimenpiteisiin, joihin 3 §:n 1 momentin mukaan sovelletaan aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä.

5 §

Säännöstelyä koskeva siirtymäsäännös

Jos 2 §:n nojalla kumottavan vesilain nojalla ennen vesilain muuttamisesta annetun lain (629/1991) voimaantuloa tai

aikaisemmin voimassa olleiden säännösten nojalla annettuun lupaan perustuvasta säännöstelystä aiheutuu vesiympäristön ja sen käytön kannalta huomattavia haitallisia vaikutuksia, asianomaisen alueellisen ympäristökeskuksen tulee riittävässä yhteistyössä luvan haltijan, säännöstelystä hyötyä saavien, vaikutusalueen kuntien ja muiden asianomaisten viranomaisten kanssa selvittää mahdollisuudet vähentää säännöstelyn haitallisia vaikutuksia. Alueellisen ympäristökeskuksen tulee tarvittaessa kuulla muitakin asianosaistahoja.

Kun 1 momentissa tarkoitettu selvitys on tehty, alueellinen ympäristökeskus, kalatabusviranomaisen tai kunta voi, jollei 1 momentissa tarkoitettuja vaikutuksia voida muutoin riittävästi vähentää, hakea ympäristölupavirastossa lupaehtojen tarkistamista tai uusien määräysten asettamista.

Tarkistamisen edellytyksenä on, että siitä yleisen edun kannalta saatava hyöty on olosuhteisiin nähden merkittävä. Tarkistaminen ei saa myöskään vähentää huomattavasti säännöstelystä saatua kokonaisuhyötyä eikä muuttaa olennaisesti säännöstelyn alkuperäistä tarkoitusta, paitsi milloin se on jo menetetty merkityksensä. Jos tarkistamisen edellytykset ilmeisesti ovat olemassa, ympäristölupavirasto voi, jollei hakemusiakirjoissa ole riittävästi selvitystä, määrätä myös luvan haltijan toimittamaan ympäristölupavirastolle tarvittavat lisäselvitykset. Tähän ympäristölupaviraston päätökseen ei saa hakea erikseen muutosta. Jollei luvanhaltija ole toimittanut lisäselvitystä määräajassa ympäristölupavirastoon, se voidaan teettää hänen kustannuksellaan. Tarkistamista suoritettaessa noudatetaan soveltuvin osin 3 luvun 20 §:n säännöksiä.

Tarkistamisesta aiheutuvat edunmenetykset, jolleivät ne ole vähäisiä, määrätään hakijan korvattaviksi noudattaen soveltuvin osin 13 luvun säännöksiä. Korvaukset maksetaan kuitenkin valtion varoista, jos tarkistamisella ei ole pääasiassa paikallista merkitystä. Säännöstelystä saatavan hyödyn menetyksestä maksettavia korvauksia voidaan sovitella ottaen huomioon tarkistamisesta saatavat hyödyt ja

siitä aiheutuvat edunmenetykset sekä aika, jonka hyödynsaaja on voinut käyttää säännöstelyä hyväkseen.

6 §

Vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavia lupamääräyksiä koskeva siirtymäsäännös

Mitä 5 §:ssä säädetään, koskee soveltuvin osin myös muiden ennen tämän lain voimaantuloa annettujen lupien vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavien lupamääräysten tarkistamista sekä uusien vedenkorkeuteen tai vedenjuoksuun vaikuttavien lupamääräysten määräysten antamista 3 §:n 1 momentissa tarkoitetuille hankkeille.

7 §

Tarkkailuvelvoitetta koskeva siirtymäsäännös

Ympäristölupavirasto voi alueellisen ympäristökeskuksen hakemuksesta määrätä 3 luvun 11 §:n mukaisen tarkkailuvelvoitteen myös ennen tämän lain voimaantuloa annettuun lupaan perustuvalla hankkeella. Tarkkailuvelvoitteen asettamisesta ja muuttamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 3 luvun 11 §:ssä säädetään.

8 §

Kalatalousvelvoitetta ja -maksua koskeva siirtymäsäännös

Ympäristölupavirasto voi 3 luvun 21 §:n mukaisesti hakemuksesta muuttaa myös ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla annettua kalatalousvelvoitetta tai kalatalousmaksua koskevia määräyksiä.

Tarkistamisen edellytyksenä on, että sitä on pidettävä yleisen tai tärkeän yksityisen edun kannalta tarpeellisena. Ympäristölupaviraston tulee päätöksessään ottaa huomioon maksun määräämisestä kuluneen ajan pituus ja muut asiaan vaikuttavat näkökohdat.

9 §

Yleistä kulkuväylää koskevan päätöksen muuttamista koskeva siirtymäsäännös

Mitä 10 luvun 4 §:ssä säädetään, koskee soveltuvin osin myös ennen tämän lain voimaantuloa annettua yleistä kulkuväylää koskevaa lainvoimaista päätöstä.

10 §

Aikaisemmin tehtyjä rakennelmia koskeva siirtymäsäännös

Jos ennen 2 §:n nojalla kumottavan vesilain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla on myönnetty lupa rakentaa vesistöön, voi ympäristölupavirasto hakemuksesta velvoittaa tällaisen luvan nojalla tehdyn rakennelman omistajan sallimaan kalakannan säilyttämistä, liikenteen turvaamista, uiton toimittamista tai vesistön tilan turvaamista varten tarpeellisten laitteiden tekeminen ja luovuttamaan käytettäväksi niitä varten tarvittavan vesimäärän.

Rakennelman omistajalle 1 momentissa tarkoitettusta velvoitteesta aiheutuva edunmenetyks on korvattava, jos se ei ole vähäinen. Jos rakennelman omistaja kuitenkin olisi aikaisemman lainsäädännön mukaan ollut velvollinen korvauksetta poistamaan rakennelman eikä hän sitä halua poistaa, voi ympäristölupavirasto velvoittaa hänet omalla kustannuksellaan tekemään tarvittavat laitteet ja rakennelmat.

11 §

Vesioikeudellisia yhteisöjä koskeva siirtymäsäännös

Tämän lain mukaisia vesioikeudellista yhteisöä koskeva säännöksiä sovelletaan ennen lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla perustettuihin vesioikeudellisiin yhteisöihin.

Yhteisön sääntöihin sisältyvän tämän lain vastaisen määräyksen sijasta noudatetaan

tämän lain säännöksiä. Tämän lain vastaisten sääntöjen muutokselle on haettava 12 luvun 5 §:ssä tarkoitettu ympäristölupaviraston vahvistus, kun muulle sääntöjen muutokselle haetaan vahvistus.

12 §

Aikaisemmin annetun päätöksen korvaaminen tämän lain mukaisella päätöksellä

Jos ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla annettuun päätökseen perustuvan luvan tai muun oikeuden sisällöstä taikka kyseisen oikeuden haltijoista on epäselvyyttä, voidaan tällainen oikeus pysyttää tämän lain mukaisella päätöksellä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa päätöksessä tulee antaa oikeuden käytöstä aikaisemmin annettuun päätökseen perustuvat tai sitä tarkentavat yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi tarpeelliset määräykset haittojen välttämiseksi siten kuin tämän lain 3 luvun 10 - 13 §:ssä säädetään. Määräyksillä ei kuitenkaan saa sanottavasti vähentää oikeuden käytöstä saatavaa hyötyä.

Hakemuksen aikaisemmin annetun päätöksen korvaamiseksi tämän lain mukaisella päätöksellä voi ympäristölupavirastolle tehdä oikeuden haltija, valvontaviranomainen tai muu asianosainen. Ympäristölupavirasto voi omasta aloitteestaan ottaa asian käsiteltäväkseen, jos se ympäristölupavirastossa vireillä olevan muun asian käsittelyn vuoksi on tarpeen.

13 §

Aikaisemmin annetun luvan tai oikeuden lakkauttaminen

Jos ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla annettuun päätökseen perustuvan luvan tai muun oikeuden haltijaa ei enää ole, ympäristölupavirasto voi hakemuksesta lakkauttaa luvan tai oikeuden voimassaolon. Lakkauttamisen edellytyksenä on, että siitä ei aiheudu haittaa yleiselle tai yksityiselle

edulle.

Hakemuksen aikaisemmin annetun päätöksen kumoamiseksi voi ympäristölupavirastolle tehdä valvontaviranomainen tai asianosainen.

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään päätöksen kumoamisesta, sovelletaan myös silloin, jos ennen 2 §:n nojalla kumottavan vesilain voimaantuloa voimassa olleiden säännösten nojalla annettuun päätökseen perustuva lupa tai muu oikeus on käynyt tarpeettomaksi eikä oikeuden haltija vaadi sitä pysyttäväksi. Hakemuksen päätöksen kumoamiseksi voi tällöin erityisestä syystä tehdä myös luvan tai oikeuden haltija.

Vattenlag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens allmänna målsättning

Denna lags allmänna målsättning är att

- 1) främja, ordna och samordna användningen av vattentillgångarna och vattenmiljön så, att den är samhälleligt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar
- 2) förebygga och minska skador som förorsakas av vatten eller bruk av vattenmiljön, och att
- 3) förbättra vattenresursernas och vattenmiljöns tillstånd.

2 §

Lagens tillämpningsområde och förhållande till annan lagstiftning

Denna lag tillämpas på vattenhushållningsärenden.

Om förebyggande av att miljön förorenas bestäms i miljöskyddslagen (86/2000), om vattentjänster i lagen om vattentjänster (119/2001), om dammsäkerhet i dammsäkerhetslagen (413/1984), om förebyggande av sanitära olägenheter i hälsoskyddslagen (763/1994) och om vattenvård i lagen om vattenvårdsförvaltning (/2004).

När tillståndsärenden avgörs, andra myndighetsbeslut fattas eller åtgärder annars vidtas enligt denna lag, skall förutom bestämmelserna i denna lag också iaktas vad som bestäms i naturvårdslagen (1096/1996), lagen om fornminnen (295/1963), markanvändnings- och bygglagen (132/1999) samt med stöd av dem. Den som avgör ett tillståndsärende skall också ta hänsyn till detaljplanen och se till att tillståndet inte gör det avsevärt svårare att göra upp en anhängig plan.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med:

- 1) vattenhushållningsärenden att vattenhushållningsprojekt genomförs samt annan användning och vård av vattentillgångar och vattenmiljön,
- 2) vattenområde ett område som inte endast tillfälligt är täckt av vatten och som avgränsas så som bestäms i 5 §,
- 3) vattendrag sjöar, gölar, älvar, bäckar och andra naturliga vattenområden, med undantag av rännilar, diken och källor, samt konstgjorda sjöar, kanaler och andra motsvarande konstgjorda vattenområden,
- 4) älv ett rinnande vattendrag, vars avrinningsområde är minst hundra kvadratkilometer stort,
- 5) bäck ett rinnande vattendrag som är mindre än en älv,
- 6) rännil en vattenbädd mindre än en bäck, vars avrinningsområde är mindre än tio kvadratkilometer stort och i vilken inte ständigt rinner vatten och fisk inte i nämndvärd omfattning kan ha sin vandring,
- 7) grundvatten vatten som finns i mark- eller berggrund,
- 8) grundvattenförekomst grundvatten som lagrats som en enhetlig vattenmassa i en mättad zon
- 9) vattenhushållningsprojekt att på ett vattenområde eller markområde vidtas en åtgärd eller används en anläggning så, att detta kan påverka yt- eller grundvattnet,
- 10) projektsansvarig sökanden, tillståndshavaren eller någon annan som i ett vattenhushållningsprojekt har som uppgift att sköta förberedelserna, genomförandet, driften eller underhållet eller bedriva verksamheten,
- 11) hushållsvatten vatten som är avsett för mänsklig konsumtion enligt vad som bestäms i hälsoskyddslagen (763/1994),
- 12) vattenkraft det enligt medelavrinningen och motsvarande fallhöjd beräknade effekttalet för en viss del av ett vattendrag,
- 13) vattenkraftverk en inrättning som har byggts för utnyttjandet av vattenkraften i ett

vattendrag samt de anläggningar som hör till inrättningen,

14) allmän farled en farled i ett vattendrag som i enlighet med bestämmelserna i denna lag har bestämts att vara offentlig farled eller allmän lokal farled,

15) enskild farled annan farled än en som avses i 14 punkten och i 6 §

16) område som tagits i bruk för särskilt ändamål en tomt eller byggplats, trädgård, upplagsplats, badstrand, hamnområde eller något annat motsvarande mark- eller vattenområde som tagits i särskilt bruk, samt med

17) vattentjänstverk en inrättning som sköter ett samhälles vattentjänster så som avses i lagen om vattentjänster.

Vad som i denna lag föreskrivs om fisk och fiske gäller även nejonögon och kräftor samt fångst av sådana.

4 §

Territorialvatten och ekonomisk zon

Vad som i denna lag bestäms om vattendrag gäller på motsvarande sätt Finlands territorialvatten och Finlands ekonomiska zon.

5 §

Gräns för vattenområde

Vid tillämpningen av denna lag anses som gräns för ett vattenområde mot land strandlinjen enligt medelvattenståndet. Om vattenståndet förändras eller har förändrats, bestäms gränsen enligt vattenståndet efter förändringen. Gränsen mellan hav och landområde utgörs av den gräns för Finlands territorialvatten mot landsidan som avses i 3 § lagen om gränserna för Finlands territorialvatten (463/1956).

6 §

Kungsådra

Där en älv är djupast finns en ådra för vattnets fria lopp, samfärdsel, virkesflottning och fiskens vandring (kungsådra). Vad som i denna lag föreskrivs om kungsådra gäller också sådana sund eller trängre leder i vattendrag i vilka trafik regelbundet bedrivs eller som fisken i allmänhet använder vid sin vandring.

Kungsådran är en tredjedel av vattendragets bredd vid medelvattenstånd. När samfärdsel eller flottning regelbundet bedrivs i vattendraget, är kungsådrans bredd dock minst sju meter. Miljötillsättningsverket kan på ansökan bestämma var kungsådran går.

Miljötillsättningsverket kan, om viktiga skäl kräver det, på ansökan bestämma att kungsådran skall vara bredare eller smalare eller också vara belägen någon annanstans än vad som sägs i 2 mom.

7 §

Myndigheter

Den allmänna uppföljningen och utvecklingen av vattenhushållningsärenden som avses i denna lag sköts av jord- och skogsbruksministeriet samt av miljöministeriet inom dess ansvarsområde.

Ansökningsärenden och ärenden gällande förvaltningstvång som avses i denna lag behandlas av miljötillsättningsverket, om det inte särskilt har föreskrivits att ärendet skall behandlas av kommunens miljöförvaltningsmyndighet, vid en dikningsförrättning eller av en annan myndighet.

Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten behandlar de ansökningsärenden, ärenden gällande förvaltningstvång samt andra ärenden om vilka särskilt har föreskrivits att de skall behandlas av den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten samt verkar inom sitt område som tillsynsmyndighet enligt denna lag.

En förrättningsman vid en dikningsförrättning behandlar de ärenden om

vilka har föreskrivits att de skall behandlas vid en dikningsförrättning.

Den regionala miljöcentralen främjar skötseln av uppgifter som avses i denna lag eller i bestämmelser som har utfärdats med stöd av den samt verkar inom sitt område som tillsynsmyndighet enligt denna lag.

Tviste- och brottmål som avses i denna lag behandlas av tingsrätten.

Angående statliga myndigheters behörighet i uppgifter som avses i denna lag gäller dessutom vad som närmare föreskrivs nedan i denna lag eller någon annan lag.

2 kap.

Allmänna skyldigheter, rättigheter och begränsningar

1 §

Ägande av vatten och råddighet över vatten

Vattnet i en vattencistern, brunn eller annan vattentäkt ägs av den som äger cisternen, brunnen eller vattentäkten. Vattnet i en källa eller konstgjord damm ägs av den som äger grunden. Över annat öppet vatten och grundvatten råder den som vattenområdet eller markområdet tillhör, med de inskränkningar som föreskrivs i denna lag samt om inte annat följer av någon annans rätt.

När en älv eller bäck hör till två skilda fastigheter eller till två områden som är gemensamma för flera fastigheter så, att hälften hör till den ena fastigheten eller området och hälften till den andra fastigheten eller det andra området, har vardera halvans ägare rätt till lika stor del av det rinnande vattnet i älven eller bäcken.

2 §

Vissa rättigheter och skyldigheter

De rättigheter och skyldigheter som enligt denna lag är förknippade med ett mark- eller vattenområde tillhör ägaren av området, om inte något annat föreskrivs nedan i denna lag eller särskilt.

Bestämmelser om rätten för delägare i

samfällda områden att tillgodogöra sig samfällda områden ingår i lagen om samfälligheter (758/1989).

3 §

Rätt för alla att färdas i vattendrag

Om det inte särskilt är förbjudet, har var och en rätt att utan att störa hemfriden eller förorsaka onödigt skada, olägenhet eller störning

1) färdas i vattendrag och på is över vattendrag,

2) utnyttja vattenområde som tillfällig ankringsplats,

3) flotta virke i vattendrag,

4) simma i vattendrag, och

5) tillfälligt flytta fångstredskap och andra lösa föremål i kungsådra eller allmän farled som är till förfång för samfärdseln eller virkesflottningen samt lösa föremål utanför farleden som förorsakar oskäligt förfång för samfärdseln eller hindrar virkesflottning.

Om sjötrafik och om att färdas på is gäller dessutom vad som föreskrivs i sjötrafiklagen (463/1996) och terrängtrafiklagen (1710/1995). Om samfärdsel i kanal och på allmän vinterväg gäller vad som särskilt föreskrivs om dessa. Om att färdas över eller förbi ett med märke försett fångstredskap utanför farled bestäms i lagen om fiske (286/1982).

Vad som i 1 mom. föreskrivs om vattendrag gäller också ett område som ligger utanför de gränser för ett vattenområde som nämns i 1 kap. 5 § när området är täckt av vatten.

4 §

Rätt för alla att ta vatten

Om inte annat följer av denna lag, har var och en rätt att annars än varaktigt för personligt behov ta vatten och is ur ett vattendrag eller ett område som ligger utanför de gränser för ett vattenområde som nämns i 1 kap. 5 § när området är täckt av vatten. Var och en har också rätt att sporadiskt i liten omfattning ta vatten eller is ur en rännil eller källa som tillhör någon

annan och som inte varaktigt används av ägaren eller med ägarens tillstånd av någon annan person. Om annan vattentäkt bestäms i 4 kap.

Med stöd av 1 mom. får vatten inte tas på ett sätt som förorsakar områdets ägare eller andra rättighetshavare olägenhet eller annan än ringa störning.

5 §

Rätt att hålla en anläggning i vattendrag

Ägaren eller innehavaren av en strand har för enskilt behov rätt att framför stranden i vattendraget sätta ut en förtöjningspåle eller förtöjningsboj för båt eller anlägga brygga, båthus eller annan med dessa jämförbar anläggning som sträcker sig över någon annans vattenområde, om åtgärden inte med stöd av 3 § 2 eller 3 mom. kräver tillstånd av miljötillståndsverket och kan vidtas utan att förorsaka ägaren av vattenområdet skada eller avsevärd olägenhet. En sådan rätt finns dock inte på ett vattenområde som har tagits i särskilt bruk.

6 §

Rätt att avhjälpa olägenhet och placera muddermassa

Var och en som lider men av uppslamning, uppgrundning eller annan därmed jämförlig olägenhet vid nyttjande av vattendrag har rätt att vidta åtgärder som behövs för att undanröja olägenheten och som är avsedda att förbättra vattendragets tillstånd och möjligheterna att nyttja det, förutsatt att åtgärderna inte enligt 3 kap. 2 § kräver tillstånd av miljötillståndsverket och arbetets utförande inte medför avsevärd olägenhet för vattenområdets ägare. Vattenområdets ägare eller, om vattenområdet tillhör delägarna i en samfällighet, delägarlaget för samfälligheten, skall i enlighet med 26 § lagen om samfälligheter på förhand underrättas om att arbetet inleds och på vilket sätt det utförs. Även den regionala miljöcentralen skall underrättas om att arbetet inleds, enligt vad som föreskrivs i 14 §.

Jord som har avlägsnats från en farled och

annat från botten av en farled upphämtat fast ämne (muddermassa) får utan ägarens samtycke placeras på någon annans vattenområde, om placeringen inte förutsätter tillstånd av miljötillståndsverket enligt 3 kap. 2 §.

Utan markägarens tillstånd får muddermassa inte läggas upp på ett markområde, om inte miljötillståndsverket har meddelat tillstånd därtill. I fråga om uppläggning av muddermassa på ett markområde skall dessutom iakttas vad som föreskrivs i avfallslagen (1072/1993).

7 §

Allmänna skyldigheter vid användning av vattentillgångar och vattenområden

Förutom vad som bestäms om tillståndsplikt i 3 kap. 2 och 3 § skall ett vattenhushållningsprojekt genomföras samt vattentillgångar och vattenområden annars användas så, att allmän eller enskild fördel inte kränks på ett sätt som kan undvikas, om projektets syfte kan nås utan oskälig ökning av kostnaderna i förhållande till projektets totala kostnader och den skada som förorsakas.

8 §

Hindrande av vattnets fria lopp i rännilar och diken

Förutom vad som bestäms om tillståndsplikt i 3 kap. 2 § 3 mom. får vattnets fria lopp i en rännil eller ett dike inte hindras eller ändras till skada för den som bor nedanför utan dennes samtycke, om inte ägaren till rännilen, diket eller ett ovanförliggande bäcken har ett bruksbehov som kräver det. Om den som bor nedanför ur rännilen eller diket tar vatten för sin fastighets hushållsbrukning, får de ovanförliggande dock inte utnyttja vattnet för något annat ändamål i sådan omfattning att detta hindrar tillgången till vatten för hushållsbrukning på den underliggande fastigheten.

Miljötillståndsverket kan på ansökan ge tillstånd till åtgärder som är förbjudna enligt 1 mom. Om dikning och åtgärder som har

samband med dikning bestäms i 5 kap.

9 §

Rätt att avlägsna, ändra eller använda en anläggning som tillhör någon annan

Åtgärder som äventyrar att flador eller glon på högst tio hektar eller källor eller någon annanstans än i Lapplands län rännilar eller gölar eller sjöar på högst en hektar bevaras i naturtillstånd är förbjudna.

Miljötillståndsverket kan i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från förbudet i 1 mom., om målen för skyddet av den vattennaturtyp som avses i momentet inte avsevärt äventyras. Om ett projekt för vilket tillstånd enligt denna lag har sökts skulle få sådana följder som avses i 1 mom., skall frågan om beviljande av undantag prövas på tjänstens vägnar i samband med tillståndsärendet. Beträffande undantag gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som föreskrivs om tillstånd av miljötillståndsverket.

10 §

Allmän underhållsskyldighet

Den som äger en anläggning i ett vattendrag är skyldig att underhålla den så att den inte förorsakar fara eller med skadliga eller menliga påföljder som kränker allmän eller enskild fördel.

Anläggningar som inverkar på vattenståndet eller vattnets lopp får inte avlägsnas utan tillstånd av miljötillståndsverket. Tillstånd att avlägsna anläggningen får inte beviljas om detta skulle förorsaka en sådan i 3 kap. 5 § 1 mom. avsedd menlig påföljd som inte kan förebyggas genom att åtgärder vidtas i samband med att anläggningen avlägsnas.

Om avlägsnandet av en anläggning förorsakar fara för allmän eller enskild fördel, skall i det beslut genom vilket tillstånd beviljas att avlägsna anläggningen nämnas vad som skall beaktas för att denna fördel skall tillvaratas. En förlust av förmån som beror på att anläggningen avlägsnas skall ersättas. Den som inte har tagit del i

kostnaderna för projektet har dock inte rätt till ersättning för en förlust av förmån som beror på att anläggningen avlägsnas.

11 §

Beviljande av rätt till ett område som tillhör någon annan

Miljötillståndsverket kan i samband med att tillstånd söks eller annars på ansökan under de förutsättningar som anges närmare i 12 § besluta att den som är ansvarig för ett projekt mot ersättning skall få rätt till ett område som tillhör någon annan samt till byggnaderna eller andra anläggningar på området, om genomförandet av vattenhushållningsprojektet innebär att området behövs

1) för en anordning, byggnad eller annan anläggning samt deras användning och underhåll,

2) som botten för ett vattenområde som avses i 1 kap. 5 §,

3) som uppläggningsområde för jord som avlägsnas,

4) för en anordning eller anläggning som uppförs för skyddande av allmän eller enskild fördel samt användning och underhåll av anordningen eller anläggningen.

Med stöd av en rätt som beviljats med stöd av 1 mom. får området nyttjas endast för det ändamål för vilket rätten beviljats. Nyttjanderätten beviljas som en varaktig rätt, eller av särskilda skäl för viss tid. När tillstånd beviljas med stöd av denna lag, kan utövningen av en rätt som grundar sig på tillståndet begränsas till ett bestämt syfte.

12 §

Förutsättningar för beviljande av rättighet

En sådan rätt till en annans område eller anläggning som avses i 11 § kan beviljas endast om det finns allmänna förutsättningar för vattenhushållningsprojektet enligt vad som bestäms i 3 kap. 4 § och sökanden med stöd av äganderätt eller bestående nyttjanderätt besitter mera än hälften av det område som behövs. Om sökanden äger området tillsammans med någon annan, kan

tillstånd beviljas endast förutsatt att det område som behövs för åtgärden inte är nämnvärt större än det område som motsvarar sökandens andel av det samägda området.

Om de förutsättningar som nämns i 3 kap. 4 § finns, kan sökanden oberoende av de förutsättningar som nämns i 1 mom. beviljas rätt att

1) på någon annans område eller ett samfällt område i ett vattendrag utan avsevärd ändring av vattendraget uppföra en mindre anläggning,

2) på någon annans område tillfälligt dämna upp vatten,

3) på någon annans område utföra rensningsarbete,

4) i mindre omfattning räta ut eller utvidga en bädd, eller

5) på någon annans område lägga upp jord som skall avlägsnas, dock inte på ett område som har tagits i särskilt bruk.

Om allmänt behov kräver att ett vattenhushållningsprojekt genomförs, kan sökanden vid behov för projektet beviljas rätt till ett område som tillhör någon annan eller rätt att lösa in området, även om de förutsättningar som föreskrivs i 1 och 2 mom. inte finns.

13 §

Rätt att avlägsna, ändra eller använda en anläggning som tillhör någon annan

Om byggande hindras av en byggnad, inrättning eller annan anläggning som tillhör någon annan och avlägsnandet av den inte ingår i en rätt som har beviljats med stöd av 11 §, kan miljötillståndsverket under de förutsättningar som föreskrivs i 3 och 4 § bevilja sökanden rätt att avlägsna, ändra eller utnyttja anläggningen. I ett beslut genom vilket sökanden med stöd av bestämmelserna ovan i detta kapitel har fått rätt att avlägsna eller ändra en anläggning som tillhör någon annan skall anläggningens ägare, om han eller hon yrkar det, ges möjlighet att själv inom en viss tid avlägsna eller ändra anläggningen. Sökanden är i så fall skyldig att ersätta de skäligen kostnader som åtgärden förorsakar ägaren.

Om ägaren vill avlägsna en anläggning som någon annan har beviljats rätt att använda och som användaren fortfarande behöver, kan miljötillståndsverket på ansökan bevilja användaren rätt att lösa in anläggningen. Miljötillståndsverket bestämmer inlösningspriset enligt anläggningens dåvarande värde och med beaktande av vad som eventuellt redan har betalats till ägaren för byggkostnaderna samt den olägenhet som förorsakas av att anläggningen kommer att finnas kvar på denna andra persons område.

14 §

Anmälningsplikt

Senast 14 dygn innan en åtgärd påbörjas skall den regionala miljöcentralen skriftligen underrättas om

1) en åtgärd som avses ovan i 6 § 1 mom.,

2) tagning av marksubstanser från bottnen av ett vattendrag, om åtgärden inte förutsätter tillstånd enligt 3 kap. 2 eller 3 §, och

3) tagning av ytvatten eller grundvatten, när den mängd som tas överstiger 100 m³/dygn, om tillstånd enligt 3 kap. 2 eller 3 § inte behövs för tagningen.

3 kap.

Tillståndspliktiga vattenhushållningsprojekt

1 §

Tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på samtliga vattenhushållningsprojekt, om inte annat särskilt föreskrivs.

2 §

Allmän tillståndsplikt för vattenhushållningsprojekt

För ett vattenhushållningsprojekt behövs tillstånd av miljötillståndsverket, om projektet kan ändra vattenmiljön, vattendragets läge, djup, vattenstånd,

vattenföring eller strand eller grundvattnets kvalitet eller mängd och förändringen

1) medför risk för översvämning eller allmän vattenbrist,

2) medför skadlig förändring av naturen eller dess funktion eller försämrar tillståndet i ett vattendrag eller en grundvattenförekomst,

3) betydligt minskar naturskönheten, trivseln i omgivningen, kulturvärdena eller vattendragets lämplighet för rekreativ ändamål,

4) medför fara för hälsan,

5) medför att en viktig eller annan för vattenanskaffning lämplig grundvattenförekomst blir väsentligt mindre riklig än tidigare eller att möjligheterna att utnyttja den annars försämras eller på något annat sätt förorsakar skada eller men för tagning av vatten eller användning av vatten som hushållsvatten,

6) förorsakar skada eller olägenhet för fisket eller fiskbeståndet,

7) förorsakar skada eller olägenhet för vattentrafiken eller virkesflottningen, eller

8) på något annat därmed jämförbart sätt kränker allmän fördel.

Ett vattenhushållningsprojekt kräver också tillstånd av miljöförhållningsverket om en ändring som avses i 1 mom. förorsakar skada eller olägenhet för någon annans vattenområde, fiske, vattentillgång, mark, fastighet eller annan egendom. Tillstånd krävs dock inte om skadan eller olägenheten endast berör enskild fördel och den som har rätt att förfoga över den skriftligen har samtyckt till projektet. Den projektsansvarige skall sända samtycket till den regionala miljöcentralen för kännedom.

Miljöförhållningsverkets tillstånd krävs också för en ändring av en rännil eller ett dike eller vattnets lopp i dessa utan vederbörandes samtycke, om ändringen förorsakar skada på någon annans mark, samt för att utan vederbörandes samtycke använda en anläggning som uppförs på ett vattenområde, om detta stör användningen av en annans fastighet.

Tillstånd behövs också för ändring av ett vattenhushållningsprojekt för vilket har beviljats tillstånd, om ändringen kränker allmän eller enskild fördel så som avses i 1-3 mom.

3 §

Vattenhushållningsprojekt som alltid är beroende av tillstånd

Oavsett om följder som avses i 2 § uppstår, behövs miljöförhållningsverkets tillstånd alltid för följande vattenhushållningsprojekt:

1) stängning eller inskränkning av kungsådra eller utplacering av en anordning eller något annat hinder som försvårar användningen av en farled,

2) tagning av vatten för ett vattentjänstverks behov eller någon annans behov som levererar vatten till ett vattentjänstverk eller för bortföring att användas någon annanstans, samt annan tagning av grundvatten, när den vattenmängd som tas är minst 250 kubikmeter om dygnet samt andra åtgärder som medför att grundvattenförekomsten annars än tillfälligt minskar med minst 250 kubikmeter grundvatten om dygnet,

3) indränkning av vatten i jorden för åstadkommande av konstgjort grundvatten eller förbättring av grundvattnets kvalitet,

4) uppförande av en bro eller transportanordning över en allmän farled samt för anläggande av en vatten-, avlopps- eller kraftledning eller annan ledning eller tunnel under en sådan led,

5) ändring av ett markområde permanent till vattenområde genom höjning av vattenståndet,

6) byggande av vattenkraftverk,

7) placering av muddermassa på Finlands territorialvatten, om mängden inte är så liten att den saknar betydelse,

8) upptagning av marksubstanser från botten av ett vattendrag för annat än sedvanligt husbehovsbruk, samt

9) inrättande av ett varaktigt verksamhetsställe för flottning,

Tillstånd behövs också för ändring av en i 1 mom. avsedd inrättning eller anläggning för vilken tillstånd har beviljats samt ändring av inrättningen eller anläggningens användning, om ändringen kränker allmän eller enskild fördel.

4 §

Allmänna förutsättningar för beviljande av tillstånd

En allmän förutsättning för att tillstånd skall beviljas är att

1) sökanden har rätt till de områden som projektet tar i anspråk, att behövliga rättigheter beviljas i samband med tillståndet eller att ett ärende som gäller beviljandet av behövliga rättigheter är anhängigt i något annat myndighetsförfarande,

2) och projektet dessutom

a) inte nämnvärt kränker allmän eller enskild fördel, eller

b) för allmän eller enskild fördel medför en nytta som är avsevärd i förhållande till de förluster som det medför för allmän eller enskild fördel.

5 §

Hinder för beviljande av tillstånd

Även om villkoren i 4 § uppfylls, får tillstånd för byggande dock inte beviljas för ett projekt som

1) äventyrar det allmänna hälsotillståndet eller den allmänna säkerheten,

2) orsakar avsevärda skadliga förändringar i omgivningens naturförhållanden eller i vattennaturen och dess funktion, eller

3) i hög grad försämrar bosättnings- eller näringsförhållandena på orten.

Statsrådet kan bevilja undantag från de hinder för beviljande av tillstånd som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten, om projektet är viktigt med tanke på allmän fördel.

6 §

Bedömning av allmän nytta eller förlust

Vid bedömningen av förutsättningarna för beviljande av tillstånd enligt 4 § 2 b punkten, skall den nytta och förlust som vattenhushållningsprojektet medför med hänsyn till allmän fördel bedömas från allmän synpunkt. Vid bedömningen kan även penningvärdet användas som mätare, om nyttans eller förlustens storlek kan mätas i

pengar.

Vid bedömningen skall hänsyn tas till de omständigheter som berör vattenstatusen och vattenanvändningen inom projektets influensområde, enligt vad som har angivits i den förvaltningsplan som avses i lagen om vattenvårdsförvaltning.

7 §

Bedömning av enskild nytta eller förlust

Vid bedömningen av förutsättningarna för beviljande av tillstånd enligt 4 § 2 b punkten skall som enskild nytta av projektet betraktas förbättring av avkastningen av mark eller vattenområde eller annan egendom eller ökning av egendomens bruksvärde samt annan förmån som omedelbart kan vinnas genom att projektet förverkligas. Som enskild förlust av projektet beaktas:

1) de nyttjande- eller inlösningsrättigheter som beviljas sökanden,

2) kostnaderna för sådana skador och nyttjanderätter om vilka sökanden för att kunna genomföra projektet särskilt har avtalat med den som saken gäller, samt anskaffningskostnaderna för områden som i samma syfte frivilligt har överlåtits till sökanden, samt

3) förluster som förorsakas andra som inte är delaktiga i projektet och passiva delägare vid dikning.

8 §

Tillståndets giltighetstid

Ett tillstånd beviljas tills vidare eller av särskilda skäl för viss tid.

I ett tillstånd som beviljas för viss tid skall bestämmas inom vilken tid vattenhushållningsprojektet skall genomföras eller inledas. Tiden för genomförandet får vara högst tio år och tiden för inledandet högst fyra år.

Miljötillståndsverket kan av särskilda skäl före utgången av ett tillstånds giltighetstid på ansökan förlänga den tid som avses i 2 mom. I förlängningsbeslutet kan tillståndsvillkoren vid behov ses över eller kompletteras.

9 §

När tillståndet förfaller

Ett tillstånd som har beviljats för viss tid förfaller när tiden går ut, om inte annat bestäms i tillståndsbeslutet.

Ett tillstånd som gäller tills vidare förfaller om de åtgärder som har förutsatts i tillståndsbeslutet till väsentliga delar inte har genomförts eller inletts inom den tid som har bestämts i tillståndsbeslutet eller den med stöd av 8 § 3 mom. förlängda tiden.

Nyttjanderätter till någon annans egendom som har beviljats i ett tillståndsbeslut förfaller när ett tillstånd som gäller tills vidare förfaller. Detsamma gäller rätt till inlösen, om inte äganderätten redan har övergått på tillståndshavaren.

10 §

Allmänna tillståndsvillkor

I tillståndsbeslutet skall tas in behövliga villkor om:

1) projektet och hur olägenheter som dess genomförande förorsakar skall undvikas, enligt vad som bestäms i 2 kap. 7 §,

2) iståndsättningen av landskapet och hur spåren av arbetet annars skall avlägsnas, samt

3) behövliga åtgärder och anordningar för bevarande av tillståndet i vattendraget och grundvattenförekomsten.

Om projektet påverkar vattenståndet eller vattnets avrinning i vattendraget, skall i tillståndsbeslutet dessutom vid behov bestämmas det läge till vilket vattnet högst får uppdämmas eller sänkas samt hur vattenföringen skall regleras.

11 §

Kontrollskyldighet

I tillståndsbeslutet skall den projektansvarige vid behov åläggas att kontrollera hur projektet genomförs och vilka verkningar det har (kontrollskyldighet). När en sådan plikt åläggs, skall hänsyn tas till det program för vattenövervakning som avses i

lagen om vattenvårdsförvaltning samt andra övervakningsskyldigheter som gäller influensområdet.

I sitt tillstånd kan miljötillståndsverket bestämma att den projektansvarige skall göra en särskild plan för hur verkningarna av projektet kontrolleras (kontrollplan). Miljötillståndsverket kan besluta att kontrollplanen skall godkännas av den regionala miljöcentralen eller arbetskrafts- och näringscentralen, till den del som planen gäller fiskerihushållningen.

Beslutet om att godkänna kontrollplanen skall fattas i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen. Beslutet ges efter anslag. Beslutet kan ändras på tjänstens vägnar eller på yrkande av den projektansvariga, en tillsynsmyndighet, en myndighet som bevakar allmän fördel, kommunen eller en skadelidande part.

12 §

Undvikande av olägenheter för samfärdseln och ordnande av trafikförbindelser

Om ett projekt inverkar på en kungsådra eller annan farled, skall i tillståndsbeslutet bestämmas att projektet skall genomföras så att samfärdsel utan nämnvärd olägenhet fortfarande kan idkas i vattendraget.

Om projektet genomförs i ett vattendrag som är av betydelse för flottningen, skall den projektansvarige i tillståndsbeslutet åläggas att inrätta anordningar eller anläggningar som behövs för att säkerställa att virket kan framföras samt att skydda projektanläggningarna för flottningsskador.

Om projektet har som följd att en förbindelse som betjänar ett allmänt eller enskilt behov avbryts eller avsevärt försämras i ett vattenområde eller på dess is eller strand, skall den projektansvariga i tillståndsbeslutet förpliktas att bygga väg eller betala kostnaderna för byggandet av en väg, eller vidta andra åtgärder för att en förbindelse som fyller rimliga anspråk skall ordnas för dem som behöver en sådan.

13 §

Fiskevårdsskyldighet och fiskerihushållningsavgift

Om ett vattenhushållningsprojekt orsakar uppenbar skada på fiskfaunan eller fisket, skall den som får tillståndet åläggas att vidta åtgärder som behövs för att förebygga eller minska skadorna på fiskfaunan eller fisket samt att vid behov kontrollera resultatet av åtgärderna i det vattenområde som berörs av åtgärdens skadliga verkningar (fiskevårdsskyldighet). Beroende på projektet och dess verkningar kan dessa åtgärder vara fiskutplantering, fiskväg eller någon annan åtgärd eller kombination av åtgärder. När fiskevårdsskyldighet åläggs, skall hänsyn tas till de planer för nyttjande och vård av ett fiskeområde som avses i lagen om fiske (286/1982) samt andra planer som fiskerihushållningsmyndigheten har godkänt för skydd av fiskfaunan.

Om åtgärder som avses i 1 mom. för den projektansvarige skulle medföra kostnader som vore oskäliga i förhållande till den nytta som kan vinnas genom dem eller om det av någon annan orsak inte skall anses ändamålsenligt att påföra någon fiskevårdsskyldighet, skall den projektansvarige i stället för fiskevårdsskyldigheten eller en del av den förpliktas att betala en avgift (fiskerihushållningsavgift) som motsvarar de skäliga kostnaderna för den på detta sätt ersatta skyldigheten till fiskerihushållningsmyndigheten, som skall använda avgiften för planering och genomförande av åtgärder som avses i 1 mom. inom det vattenområde där ovan nämnda åtgärd har skadliga verkningar. Miljötillståndsverket kan vid behov utfärda föreskrifter om hur mottagaren skall använda avgiften

14 §

Plan för fullgörande av fiskevårdsskyldighet och plan för användning av fiskerihushållningsavgift

Den projektansvarige skall göra upp en

detaljerad plan för hur den fiskevårdsskyldighet fullgörs som föreskrivits i tillståndet (plan för fullgörande av fiskevårdsskyldighet). Arbetskrafts- och näringscentralen skall godkänna planen.

Arbetskrafts- och näringscentralen skall fastställa en plan som individualiserar de åtgärder som kommer att bekostas med fiskerihushållningsavgiften (plan för användning av fiskerihushållningsavgift). Om flera fiskerihushållningsavgifter har påförts för förebyggande av olägenheter på samma vattenområde, kan användningen av avgifterna anges i en enda plan.

Beslut om godkännande av en plan för fullgörande av fiskevårdsskyldigheten och en plan för användning av en fiskerihushållningsavgift skall fattas i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen. Beslutet ges efter anslag. Beslutet kan ändras på tjänstens vägnar eller på yrkande av den projektansvarige, en tillsynsmyndighet, en myndighet som utövar tillsyn över allmän fördel, kommunen eller en skadelidande part.

15 §

Tillstånd till förberedelser

Miljötillståndsverket kan i sitt tillståndsbeslut ge sökanden rätt att redan innan beslutet vunnit laga kraft vidta förberedande åtgärder för genomförandet av projektet (tillstånd till förberedelser). Ett sådant tillstånd kan beviljas av grundad anledning, om:

1) de förberedande åtgärderna kan vidtas utan att tillfoga användningen av vattnen eller naturen eller dess funktion avsevärd olägenhet, och

2) förhållandena efter att åtgärderna har vidtagits kan återställas, så att de blir likvärdiga med de tidigare om tillståndsbeslutet upphävs eller tillståndsvillkoren ändras.

Åtgärderna skall till behövliga delar individualiseras i tillståndsbeslutet.

16 §

Beslut om tillstånd till förberedelser

En sökande som inte är staten eller en kommun eller samkommun skall förpliktas att före arbetena inleds ställa en godtagbar säkerhet för ersättande av skador, olägenheter och kostnader som kan uppstå om beslutet upphävs eller tillståndsvillkoren ändras.

En annan persons område får utnyttjas för ovan avsedda åtgärder endast om en sådan rätt stiftas när tillståndet beviljas eller under förutsättning att rättsinnehavarna annars samtycker därtill.

Miljötillståndsverket skall bestämma om de ersättningar som har fastställts i tillståndsbeslutet eller en del av ersättningarna skall betalas innan de åtgärder inleds som tillståndet till förberedelser avser. Ersättningen får lyftas mot att en godtagbar säkerhet ställs. Ett beslut av miljötillståndsverket som avses i denna paragraf får inte överklagas.

Ett beslut som gäller tillstånd till förberedelser får verkställas även om det överklagas. Besvärsinstansen kan bestämma att arbetena skall avbrytas eller begränsas. Besvär som gäller tillstånd till förberedelser skall behandlas i brådskande ordning.

17 §

Anmälan om slutförande

Den projektansvarige skall underrätta miljötillståndsverket och tillsynsmyndigheten om att ett vattenhushållningsprojekt har slutförts eller en anläggning som hör till projektet har tagits i bruk (anmälan om slutförande).

18 §

Avbrytande av ett projekt

Ett projekt som syftar till att sänka eller höja medelvattenståndet eller vattenreglering skall slutföras om åtgärder har inletts för genomförandet av projektet. Miljötillståndsverket kan på ansökan bevilja

tillstånd att avbryta projektet. Miljötillståndsverket skall då bestämma vilka åtgärder den projektansvariga skall vidta för att hindra att avbrottet förorsakar skador eller olägenheter och vilka ersättningar den projektansvariga skall betala till dem som berörs.

19 §

Översyn av villkoren efter en viss tid

I ett tillståndsbeslut som avser ett tillstånd som gäller tills vidare kan bestämmas att de tillståndsvillkor för ett projekt vilka gäller vattenmiljön eller utnyttjandet av den skall ses över inom en viss tid, om detta behövs för att projektet inte skall förorsaka avsevärda olägenheter.

I tillståndsbeslutet skall då bestämmas före vilken tidpunkt tillståndshavaren skall föra frågan om tillståndsvillkoren är tidsenliga till miljötillståndsverket för prövning och vilka utredningar som då skall läggas fram.

Miljötillståndsverket skall i tillämpliga delar behandla ärendet som en tillståndansökan. Om sökanden inte har gjort ansökan inom utsatt tid, kan miljötillståndsverket på ansökan av vederbörande myndighet eller på ansökan av den som har lidit skada eller olägenhet bestämma att tillståndet förfaller, och i samband därmed utfärda behövliga föreskrifter.

20 §

Annan översyn av tillståndsvillkoren och meddelande av nya villkor

Utöver vad som bestäms i 19 § kan miljötillståndsverket på ansökan se över tillståndsvillkoren och meddela nya villkor, om

1) ett genomförande av projektet i enlighet med tillståndsvillkoren skulle ha skadliga verkningar som inte har förutsetts när tillståndsvillkoren utfärdades och som inte annars kan minskas i tillräcklig utsträckning,

2) ett genomförande av projektet i enlighet med tillståndsvillkoren till följd av ändrade förhållanden skulle ha skadliga effekter, som

inte annars kan minskas i tillräcklig utsträckning, eller

3) säkerhetsskäl så förutsätter.

Om inte annat har föreskrivits i tillståndsbeslutet, skall en ansökan om att tillståndsvillkoren skall ses över eller nya villkor meddelas med stöd av 1 mom. 1 punkten göras inom tio år från att anmälan om slutförande har gjorts enligt 17 §.

Att tillståndsvillkoren ses över eller att nya villkor meddelas med stöd av 1 mom. 2 eller 3 punkten får inte i nämnvärd utsträckning minska nyttan av projektet. Andra än ringa förluster av förmåner som förorsakas av att villkoren ses över eller att nya villkor meddelas skall sökanden åläggas att ersätta med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna i 13 kap.

En ansökan om att tillståndsvillkoren skall ses över eller nya villkor meddelas kan göras av en innehavare av enskild fördel som drabbas av de skadliga verkningarna, kommunen samt en tillsynsmyndighet eller annan myndighet som bevakar den allmänna fördel som berörs. Miljötillståndsverket skall i tillämpliga delar behandla ärendet som en tillståndsansökan.

21 §

Översyn av villkor som gäller fiskevårdsskyldighet eller fiskerihushållningsavgift

Miljötillståndsverket kan på ansökan ändra villkor som gäller fiskevårdsskyldighet eller fiskerihushållningsavgift, om förhållandena har ändrats väsentligt. En skyldighet som har visat sig fiskeriekonomiskt oändamålsenlig kan dessutom ses över om det fiskeriekonomiska resultatet kan förbättras utan att kostnaderna för fullgörandet av skyldigheten avsevärt ökar.

Om någon har påförts en årlig fiskerihushållningsavgift och den kostnadsnivå som avgiften har baserat sig på har förändrats, skall fiskerihushållningsmyndigheten bära upp avgiften justerad enligt stegringen i kostnadsnivån, även om avgiften inte har ändrats så som avses i 1 mom. Justeringen görs i fulla tio procent och annars enligt de

grunder som miljötillståndsverket bestämmer. Oenighet om justeringen kan på ansökan avgöras av miljötillståndsverket. Fiskerihushållningsmyndigheten skall utan dröjsmål till den betalningsskyldige återbära den del av fiskerihushållningsavgiften som överstiger den avgift som senare har bestämts genom miljötillståndsverkets beslut.

22 §

Ändring av tillståndsvillkor på ansökan av tillståndshavaren

Visar det sig i samband med genomförandet av ett vattenhushållningsprojekt ändamålsenligt att ändra tillståndsvillkoren, kan miljötillståndsverket på tillståndshavarens ansökan ändra villkoren, om ändringen är av ringa betydelse och inte nämnvärt gäller någon annans rättighet eller fördel. Miljötillståndsverket skall i tillämpliga delar behandla ärendet som en tillståndsansökan.

4 kap.

Tagning av vatten

1 §

Tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på tagning av yt- och grundvatten. Med tagning av ytvatten avses i detta kapitel att vatten tas från ett vattendrag samt från en rännil, ett dike eller en källa.

I fråga om tagning av konstgjort grundvatten tillämpas vad som i detta kapitel bestäms om tagning av grundvatten. När ytvatten leds in i marken för att konstgjort grundvatten skall bildas, skall hänsyn dessutom tas till vad som bestäms i 8 och 28 § miljöskyddslagen.

När vatten tas ur ett vattendrag för ett samhälles behov iaktas dessutom vad som föreskrivs i lagen om vattentjänster och med stöd av den.

2 §

Vattenområdets ägares rätt att ta vatten

Ägaren till ett vattenområde får oberoende av vad som bestäms i 3 kap. 2 § 2 mom. utan miljötillståndsverkets tillstånd ta ytvatten för sin fastighets sedvanliga hushållsbrukning.

Om vattnet i ett vattendrag inte förslår för alla i den omfattning som de behöver det för ett ändamål som avses i 1 mom., kan den kommunala miljövårdsmyndigheten på ansökan fatta ett beslut som begränsar vattenförbrukningen från vattenområdet. Om förhållandena ändras, kan beslutet ändras genom ett nytt beslut.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller i tillämpliga delar områdets ägares eller innehavares rätt att ta grundvatten.

Den som är delägare i en fastighet eller ett område som är i gemensam ägo har rätt att med de begränsningar som föreskrivs i denna lag ta grundvatten från området på ett sätt som inte medför olägenhet eller störning för andra delägare eller hindrar dem från att på motsvarande sätt använda grundvatten från området.

3 §

Annan än vattenområdets ägares rätt att ta ytvatten

Ägaren eller innehavaren av en fastighet får ta ytvatten från någon annans vattenområde för sin fastighets sedvanliga hushållsbrukning, om vattnet ändå förslår för vattenområdets ägares och deras behov som med stöd av ett tillstånd av miljötillståndsverket tar vatten från samma förekomst och tagningen inte kräver tillstånd enligt 3 kap. 2 eller 3 §. Att placera anordningar för långvarigt bruk på någon annans fastighet kräver tillstånd av områdets innehavare. De arbeten som tagningen förutsätter skall göras så att de inte medför nämnvärd olägenhet eller störning.

Miljötillståndsverket kan på ansökan bevilja rätt till annan tagning av ytvatten än vad som avses i 1 mom. samt rätt att på någon annans vattenområde hålla

anordningar som behövs för tagningen.

4 §

Annans än ägarens rätt att ta grundvatten

Miljötillståndsverket kan på ansökan bevilja rätt att på någon annans område ta grundvatten och hålla anordningar som behövs för detta, om tagningen inte kräver tillstånd enligt 3 kap. 2 eller 3 § och är nödvändig för

1) sedvanlig hushållsbrukning på en fastighet,

2) att ett samhälles vattentjänster skall ordnas, eller för

3) industriell eller ekonomisk verksamhet för vilken det är särskilt viktigt att få grundvatten,

Ett villkor för att en rätt skall få beviljas för ett behov som avses i 1 mom. 1 och 2 punkten är att vattnet fortfarande förslår för områdets eget behov och att rätten inte förorsakar rättsinnehavarna på området oskälig olägenhet eller störning.

Rätt att ta vatten ur någon annans brunn eller täkt kan beviljas endast med ägarens samtycke.

5 §

Sammanjämkning av vattentagningsbehov

Förutom att bestämmelserna i 3 kap. om allmänna förutsättningar för beviljande av tillstånd skall tillämpas, skall ärenden som gäller tillstånd till vattentagning som avses i detta kapitel och ansökningar om rätt som avses i 4 § behandlas så, att olika behov att ta vatten sammanjämkas.

Om vattnet inte förslår för alla behov, tillämpas följande företrädesordning:

1) tagning av vatten för sedvanlig hushållsbrukning på fastigheter i närheten av den plats där vattnet tas,

2) tagning av vatten för samhällets vattentjänster på orten,

3) tagning av vatten för industriellt bruk eller för att annars brukas på orten samt tagning av vatten för andra vattentjänster än samhällets vattentjänster på orten,

4) tagning av vatten för att ledas eller transporteras för att brukas någon annanstans och för annat syfte än ett samhälles vattentjänster.

6 §

Tillståndsbeslut som gäller tagning av vatten

I ett tillståndsbeslut som gäller tagning av vatten skall individualiseras i vilket syfte vattnet tas, platsen där det tas samt vilken mängd vatten som högst får tas.

Förutom att bestämmelserna i 3 kap. om tillståndsvillkor skall tillämpas, skall i tillståndsbeslutet meddelas behövliga bestämmelser om placeringen av vattenledningen eller vattentäkten, uppföljningen och registreringen av den mängd vatten som tas samt vid behov om de åtgärder som under undantagsförhållanden är tillåtna för att trygga vattentjänsterna.

7 §

Giltighetstiden för ett tillstånd att ta vatten

I syfte att se till att ett samhälles vattentjänster inte störs kan ett tillstånd helt eller delvis beviljas utan att någon sådan tid bestäms som avses i 3 kap. 8 § 2 mom.

8 §

Placering av vattenledningar och anordningar

I ett beslut som gäller tillstånd att ta vatten kan beviljas rätt att placera en vattenledning på någon annans område för sådan tagning av vatten som avses i tillståndet.

Om placering av en vattenledning för annan tagning av vatten än sådan som är beroende av tillstånd samt om placering av en vattenledning som avses i 1 mom. på någon annans område efter att tillståndsbeslutet har givits beslutar den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten, om det inte är frågan om placering av en ledning på ett markområde som hör till ett vattentjänstverks verksamhetsområde eller något annat detaljplaneområde än ett

stranddetaljplaneområde som avses i 10 kap. markanvändnings- och bygglagen. Om placering av en vattenledning som sträcker sig in på flera kommuners områden beslutar dock miljöförvaltningsverket på ansökan.

När en vattenledning placeras på någon annans område skall detta ske så att placeringen medför så liten olägenhet som möjligt.

9 §

Undantag från tillstånd att ta vatten

Den som enligt detta kapitel har tillstånd att ta vatten har rätt att i specialsituationer som gäller vattenanskaffning utan tillstånd av miljöförvaltningsverket tillfälligt förse sådana områden med vatten som inte nämns i tillståndet, om detta är nödvändigt för att säkerställa att ett samhälles vattentjänster fungerar ostört eller av något därmed jämförbart vägande skäl.

Den regionala miljöcentralen skall underrättas om en åtgärd som avses i 1 mom.

10 §

Exceptionell orsak att begränsa tagning av vatten

Vållar långvarig torka eller annan därmed jämförbar orsak avsevärd minskning av tillgången till vatten, kan miljöförvaltningsverket på ansökan ålägga ägaren av en vattentäkt att för viss tid begränsa den vattenmängd som tas ur vattentäkten, för att på detta sätt säkerställa att vatten kan tas till sedvanlig hushållsförbrukning på en fastighet eller för ett samhälles vattentjänster.

Om begränsningen förorsakar vattentäktens ägare eller tillståndshavaren oskälig förlust av förmån, kan miljöförvaltningsverket på ansökan bestämma att förlusten skall ersättas av den som har ansökt om begränsningen och andra som får avsevärd nytta av den.

11 §

Inrättande av skyddsområde för vattentäkt

På ansökan av den projektansvarige, en tillsynsmyndighet eller en part kan i ett tillståndsbeslut eller annars på särskild ansökan bestämmas att ett område kring en vattentäkt skall vara vattentäktens skyddsområde, om det är behövt att begränsa områdets användning för att trygga vattenkvaliteten eller grundvattenförekomstens avkastningsförmåga. Skyddsområdet får inte göras större än vad det oundgängliga behovet förutsätter.

Under de förutsättningar som föreskrivs i denna paragraf kan också bestämmas att ett område kring en ytvattenstäkt skall vara dess skyddsområde.

12 §

Skyddsområdesföreskrifter

I ett beslut om inrättandet av ett skyddsområde skall bestämmas om skyddsåtgärder och andra inskränkningar i fråga om användning av skyddsområdet som behövs för att säkerställa vattentagningen samt om övervakningen av att dessa skyddsområdesföreskrifter iakttas (skyddsområdesföreskrifter).

Skyddsområdesföreskrifterna får inte göras strängare än vad det oundgängliga behovet förutsätter. Vattentäktens ägare eller innehavare skall ersätta förluster av förmåner som skyddsområdesföreskrifterna tillfogar någon annan.

Ett beslut som inrättande av ett skyddsområde skall iakttas oavsett att ändring kan sökas i beslutet.

Miljötillståndsverket kan i enskilda fall på ansökan bevilja undantag från skyddsområdesföreskrifterna. Om beviljande av undantag i samband med ett miljötillståndsärende bestäms i 39 § 4 mom. miljöskyddslagen.

Bestämmelserna i 3 kap. 20 § om översyn av tillståndsvillkor gäller i tillämpliga delar skyddsområdesbestämmelserna.

13 §

Nyttjande- och inlösningsrätt på skyddsområde

Miljötillståndsverket kan på ansökan ge ägaren eller innehavaren av en vattentäkt rätt att på ett skyddsområde nyttja eller lösa in ett område som behövs för anordningar eller anläggningar som betjänar vattentäkten.

5 kap.

Dikning

1 §

Tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på dikning och användning av dike. Med dikning avses att någon i avsikt att dränera mark eller annars avleda vatten som hindrar användningen av ett område

- 1) anlägger ett dike,
- 2) utvidgar eller rätar ut ett dike, en rännil eller bäck, eller
rensar en rännil eller en bäck på vilken inte tillämpas bestämmelserna i 6 kap.

2 §

Definitioner

I detta kapitel avses med

- 1) dräneringsområde marker för vilka samfällad dikning medför nytta,
- 2) nytta av dikning ökningen av markens bruksvärde för det ändamål för vilket marken används eller för vilket den med beaktande av omständigheterna närmast kan användas,
- 3) nyttotagare ägaren eller ägarna av en fastighet som får nytta av dikningen,
- 4) samfällad dikning att dräneringsområdet vid dikning består av fastigheter som tillhör olika markägare,
- 5) aktiv delägare en nyttotagare som har yrkat på dikning eller förenat sig med ett sådant yrkande eller som i syfte att få ytterligare nytta har yrkat att en dikningsplan skall ändras, samt med

6) passiv delägare en nyttotagare som inte är aktiv delägare.

Om i ett vattentjänstverks avlopp vars syfte är att leda dag- eller dräneringsvatten leds vatten från vattentjänstverkets avloppsnet, skall det område som avloppsnetet täcker eller en del därav behandlas som ett särskilt avsnitt av dräneringsområdet. Nyttotagaren anses då vara vattentjänstverket.

3 §

Tillståndsplikt för dikning

Dikning och användning av dike kräver tillstånd av miljötillståndsverket enligt denna lag om den kan förorsaka:

- 1) förorening som avses i 3 § 1 mom. miljöskyddslagen på vattenområdet, eller
- 2) följder som avses i 3 kap. 2 § denna lag, dock inte när en dikning som utförs endast ovanför en bäck medför att vattenföringen i bäcken ändras.

4 §

Behov av dikningsförrättning

Till den del som en dikning enligt 3 § inte förutsätter tillstånd av miljöskyddsverket, skall dikningsärendet behandlas vid en dikningsförrättning, om

- 1) i dikningen ingår avlägsnande eller minskande av översvämningssområde eller till följd av dikningen vattenföringen avsevärt ändras,
- 2) dikningen kräver att en skyddsvall eller pumpstation anläggs på någon annans mark,
- 3) diket måste läggas under allmän väg, järnväg, kabel eller gasrör eller om en bädd genom en sådan väg måste utvidgas och väghållaren eller kabelns, gasrörets eller järnvägens ägare inte har samtyckt till åtgärden, eller om
- 4) ingen överenskommelse om samfällid dikning nås och det finns minst tre nyttotagare.

5 §

Behandling av ett dikningsärende hos kommunens miljöförvaltningsmyndighet

Kommunens miljöförvaltningsmyndighet behandlar sådana meningsskiljaktigheter i dikningsärenden som beror på att ett dike på vilket bestämmelserna i denna lag tillämpas anläggs på någon annans mark eller genom någon annans enskilda väg, ett dikes sträckning ändras, vatten leds in i ett dike eller en bäck på någon annans mark eller som beror på någon annan motsvarande orsak, om det inte är frågan om ett ärende som enligt 3 § skall behandlas av miljötillståndsverket eller med stöd av 4 § skall behandlas vid dikningsförrättning. Vid behandlingen av ärendet iakttas i tillämpliga delar vad som bestäms i 11 kap.

Har någon vid dikning eller användning av dike förfarit i strid med bestämmelserna i denna lag eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av dem, eller försummas underhållet av ett dike, kan den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten i enlighet med 14 kap. 4 och 5 § utfärda ett förbud eller föreläggande med de hot som är förknippade med ett sådant. Om det i samband med ett beslut om ett sådant förbud eller föreläggande blir nödvändigt att avgöra om tillstånd av miljötillståndsverket behövs eller om ett tillstånd av miljötillståndsverket har iakttagits, skall dock miljötillståndsverket utfärda förbudet eller föreläggandet.

6 §

Dikningsanmälan

Den projektansvarige skall skriftligen underrätta den regionala miljöcentralen om annan än obetydlig dikningen senast 60 dagar innan dikningen inleds. Om underrättelsens innehåll föreskrivs genom förordning.

Den regionala miljöcentralen skall vid behov uppmana den projektansvarige att ansöka om miljötillståndsverkets tillstånd enligt 3 § eller om dikningsförrättning enligt 4 §.

7 §

Genomförande av dikning

En fastighets ägare eller innehavare har rätt att anlägga diken för ändamålsenlig dränering av marken.

Dikningen skall genomföras enligt bestämmelserna i 2 kap. 7 § samt så att inte någon annans område blir vattendränkt på ett skadligt sätt eller annars tillfogas förlust av förmån.

Är den skada som tillfogas någon annan genom att marken blir vattendränkt eller annars genom dikning dock avsevärt mindre än vad det skulle kosta den projektansvariga att förebygga en sådan följd, får den projektansvarige ersätta skadan med pengar.

Oavsett vad som bestäms i 1 och 2 mom. kan parterna sinsemellan avtala om att bilda eller utvidga ett våtmarksområde som minskar dikningskostnaderna eller främjar miljövården eller skyddet mot översvämningar samt om eventuell ersättning för följderna av dessa åtgärder. Ett område som tillhör en samfällighets icke konstituerade delägarlag eller en del av ett sådant område kan genom beslut vid en dikningsförrättning bildas till våtmarksområde eller till en del av ett sådant område, om åtgärden inte medför nämnvärd olägenhet för användningen av området.

8 §

Underhåll och användning av dike

Nyttotagaren eller nyttotagarna skall underhålla ett dike enligt vad som föreskrivs i 7 §. När en dikningssammanslutning har bildats för att sköta de angelägenheter som följer av dikningen, skall dikningssammanslutningen se till att diket underhålls.

Ett dike på någon annans mark får inte utan grund täppas till eller vattnets lopp i diket hindras.

Om ett dike i sin helhet kan anses ha återgått till naturtillståndet, tillämpas på dess underhåll och användning vad som föreskrivs om rensning av en bäck, oavsett vad som bestäms i 1 mom.

9 §

Rätt att anlägga dike på någon annans mark

Om inget avtal finns om saken, kan någon i ett tillståndsbeslut eller vid en dikningsförrättning meddelas tillstånd att för dränering av mark leda in vatten i en annans dike eller vattendrag, på en annans område anlägga ett dike eller en skyddsvall eller pumpstation som behövs för dikningen samt att rensa en bäck eller rännil på någon annans mark. Till diket räknas då på vardera sidan om bädden en dikesren av en meters bredd, om det inte har föreskrivits att den skall vara bredare eller markens beskaffenhet förutsätter en bredare dikesren.

Kommunens miljövårdsmyndighet beslutar om en rätt som avse i 1 mom., om dikningen inte förutsätter miljötillståndsverkets tillstånd eller dikningsförrättning. Inom ett vattentjänstverks verksamhetsområde eller ett annat detaljplaneområde än ett stranddetaljplaneområde som avses i 10 kap. markanvändnings- och bygglagen tillämpas dock vad som i markanvändnings- och bygglagen föreskrivs om ändring av det naturliga vattenflödet och placering av samhällstekniska anordningar, utom när dikningen betjänar dräneringen av jord- och skogsbruksområden som anvisas i en detaljplan eller till största delen sker utanför ett vattentjänstverks verksamhetsområde eller ett detaljplaneområde.

En ovan i 1 mom. avsett rätt kan beviljas om detta behövs för ändamålsenlig dränering av mark eller förebyggande av en påföljd som avses i 7 § 2 mom. Rätt att leda in vatten i någon annans rördike kan beviljas endast om det inte annars är möjligt att leda bort vattnet utan oskäligen kostnader.

Ett dike som läggs på någon annans mark skall läggas på rån mellan fastigheterna eller annars så att det förorsakar fastighetsägaren så liten skada som möjligt. Ett öppet dike som inte läggs på rån får inte utan ägarens samtycke läggas på någon annans område som är avsett för särskilt bruk, inte heller på någon annans täckdikade område, om det inte är nödvändigt.

10 §

En dikningsrättighets bestånd

En rätt att anlägga ett dike på någon annans mark och att leda in vatten i någon annans dike som grundar sig på ett skriftligt avtal mellan parterna eller på ett beslut som avses i 9 § gäller oberoende av senare ändringar i fastigheternas ägandeförhållanden.

Om ett dike som tidigare har funnits på en fastighetsområde till följd av ändring i fastighetsindelningen kommer att ligga på flera fastigheters områden och inget annat har överenskommit eller bestämts, anses diket ha anlagts på någon annans mark med stöd av avtal. Om ett sådant dike gäller vad som bestäms i 1 mom.

I ett nytt beslut om dikning kan med stöd av bestämmelserna i detta kapitel göras ändringar i tidigare beslut eller annars i rättsförhållanden som gäller dikning.

När ett dike har anlagts på någon annans mark, kan markägaren beviljas rätt att på egen bekostnad ändra diketets läge och sträckning, om ändringen inte minskar nyttan av diket eller nämnvärt ökar kostnaderna för den som får nytta av dikningen.

11 §

Ersättning för förlust av förmån och nyttjanderätt

En förlust av förmån som beror på dikning eller på en rätt som avses i 9 § skall ersättas enligt vad som bestäms i 13 kap.

Om vatten leds in i en bäck på någon annans område, har markägaren rätt att få ersättning endast för det område som tagits i bruk för ny bädd eller avsevärd utvidgning av bädden för bäcken.

Den som leder in vatten i någon annans dike eller en bäck som någon annan har rensat, är skyldig att betala ersättning för anläggningen av diket, enligt de grunder som nedan föreskrivs i fråga om samfälld dikning och enligt diketets skick vid tidpunkten i fråga, den ersättning inberäknad om vilken föreskrivs i 2 mom., till den del som han eller hon inte redan tidigare har betalt en

motsvarande andel av kostnaderna. Detsamma gäller deltagande i en behövlig utvidgning av ett dike och framtida underhåll.

Måste ett rördike utvidgas för att vatten skall ledas in i diket med stöd av en rätt som avses i 9 §, skall utvidgningen samt eventuella tilläggsarbeten utföras av den som leder in vatten i diket.

12 §

Kostnader som beror på att ett dike dras vid väg, järnväg, kabel eller gasrör

Är det för dränering av mark nödvändigt att lägga ett nytt dike under en allmän väg, järnväg, kabel eller ett gasrör, att flytta en kabel eller ett gasrör eller att vidga en bäck eller ett dike genom en sådan väg, har den projektansvariga rätt att yrka att åtgärden skall utföras så, att marken ovanom vägen, kabeln eller gasröret kan dräneras till det djup som har fastställts i enlighet med 16 § 3 mom. i detta kapitel.

Den projektansvarige skall på sin bekostnad anlägga diket eller vidga bädden enligt 1 mom. En bro och trumma jämte grund skall dock byggas och underhållas eller kabeln eller gasröret flyttas av väghållaren eller järnvägens, kabelns eller gasrörets ägare på hans eller hennes bekostnad.

Om de kostnader som avses i 2 mom. blir oskäligt höga i jämförelse med nyttan av dikningen, är väghållaren eller järnvägens, kabelns eller gasrörets ägare inte skyldig att bygga bron eller trumman. Väghållaren eller ägaren skall dock ersätta skada som beror på att nödvändig dränering av marken inte kan utföras, om inte ersättning i samband med expropriation eller annars redan har betalats.

Skall ett nytt dike läggas under en enskild väg eller en bäck eller ett dike genom en sådan väg vidgas och behövs därför en ny bro eller trumma eller en ändring av en tidigare bro eller trumma, skall bron eller trumman på den projektansvarigas bekostnad försättas i ett skick som är minst likvärdigt med det tidigare. Väghållaren svarar för bronns eller trummans underhåll.

13 §

Användning av någon annans dike för annat än dränering av mark

Om inget avtal om saken finns, kan kommunens miljöförvaldigheten på ansökan bevilja rätt att leda in vatten i någon annans dike även för något annat syfte än vad som avses i 9 § 1 mom. Ansluter sig saken till ett miljötillståndsärende, beviljas rätten av den myndighet som avses i 31 § miljöskyddslagen.

Rätt kan beviljas för en åtgärd som uppfyller villkoren i denna lag, om åtgärden inte medför oskälig olägenhet. Dock kan rätt inte beviljas att leda in vatten i ett dike som sträcker sig genom ett område som tillhör någon annan och som har tagits i särskilt bruk.

Den som leder in avloppsvatten i någon annans dike, är skyldig att utföra sådana arbeten för vidgning, istandsättning och underhåll av bädden som orsakas av avloppsvattnets inledande samt att även annars se till att inledandet av avloppsvatten inte medför skada som kan undvikas med skäliga kostnader.

Medför en åtgärd som avses i 3 mom. nytta för någon annan, skall i fråga om en sådan persons skyldighet att delta i kostnaderna för åtgärderna samt om det förfarande genom vilket det bestäms om deltagandet på motsvarande sätt tillämpas vad som föreskrivs om dikning.

14 §

Dikningsplan

För dikning skall göras upp en dikningsplan, om det är fråga om dikning som avses i 3 eller 4 § samt även annars, om sakens karaktär eller omfattning skall anses kräva det.

Om dikningsplanen jämte kostnadsförslag och en förteckning över fördelningen av kostnaderna fattas beslut vid en dikningsförrättning eller i ett tillståndsbeslut, med beaktande av vad som nedan i detta kapitel föreskrivs om samfällad dikning.

Dikning får utföras enligt fastställd dikningsplan. När dikningen utförs får vid behov mindre avvikelser göras från den fastställda dikningsplanen utan att dikningsplanen ändras, om avvikelserna inte i avsevärd mån inverkar på kostnaderna och den nytta som dikningen medför.

Angående den tid inom vilken dikning skall genomföras enligt en dikningsplan som fastställts vid en dikningsförrättning gäller vad som i 3 kap. 8 § 2 och 3 mom. bestäms om utsatt tid för ett projekt som genomförs med tillstånd av miljötillståndsverket. På förrättningen tillämpas vad som i nämnda lagrum föreskrivs om miljötillståndsverket.

15 §

Deltagande i samfällad dikning

På yrkande av en nyttotagare är de övriga nyttotagarna skyldiga att delta i samfällad dikning. Samtliga nyttotagare har rätt att delta i samfällad dikning och yrka att dikningen skall genomföras så, att den medför största möjliga nytta också för deras mark, utan att det ursprungliga syftet med dikningen ändras eller kostnaderna oskäligt ökar.

16 §

Dikningsplanens omfattning vid samfällad dikning

För samfällad dikning beslutas om en i 14 § avsedd dikningsplan, i den omfattning som behövs för att det skall vara möjligt att genomföra dikningen för de aktiva delägarnas vidkommande.

Efter dikningsförrättningens slutsammanträde har de aktiva delägarna inte rätt att avstå från projektet. Om alla aktiva delägare avstår från att yrka på dikning, fattas dock inget beslut om dikningsplan.

När dräneringsdjupet fastställs i en dikningsplan, skall hänsyn tas till markens beskaffenhet, lutningsförhållandena och dräneringsbehovet. Genom förordning kan meddelas närmare bestämmelser om hur dräneringsdjupet skall bestämmas och dräneringsområdet delas i avsnitt.

17 §

*Fördelning av kostnaderna mellan
nyttotagarna*

Till dikningskostnaderna hänförs utgifterna för uppgörandet av en plan för projektet, ärendets handläggning och anskaffande av medel, skötseln av dikningssammanslutningens angelägenheter tills projektet har genomförts, ersättande av skada som förorsakas av att projektet genomförs, samt övriga med ovan nämnda kostnader jämförbara kostnader som beror på projektet.

För dikningskostnader som förorsakas av att dräneringsområdet eller ett avsnitt av ett dräneringsområde torrläggs till det djup som avses i 16 § 3 mom. svarar nyttotagarna i förhållande till den nytta som de får av den samfällda dikningen, om inte annat föreskrivs nedan eller nyttotagarna kommer överens om något annat.

För underhållskostnaderna svarar nyttotagarna i förhållande till 2 mom., om inte särskilda skäl kräver en annan fördelning av kostnaderna. Den som till följd av ett nytt dike eller en ändring av förhållandena inte längre har nytta av ett samfällt dike skall befrias från att delta i underhållskostnaderna.

Om dräneringsområdet har indelats i avsnitt och ett visst avsnitt är beläget så att ett samfällt dike inte behöver anläggas på det för dränering av ett annat avsnitt, skall vid fördelningen av dikningskostnaderna fastställas till vilka delar och i vilket förhållande de som drar nytta av avsnittet skall svara för de kostnader som hänför sig till dräneringsområdet.

18 §

Försummelse att betala dikningskostnader

Om en nyttotagares andel av kostnaderna inte kan drivas in, är de övriga nyttotagarna skyldiga att betala andelen i det inbördes förhållande enligt vilket de är skyldiga att betala dikningskostnaderna. Kan andelen senare drivas in hos den som har försummat att betala sin andel, skall medlen enligt samma grunder fördelas mellan dem som har

betalt andelen.

19 §

Kostnader som högst får påföras en nyttotagare

Om det vid fördelning av dikningskostnaderna mellan nyttotagarna visar sig att någon av dem skulle komma att påföras ett större belopp av kostnaderna än vad de beräknade kostnaderna för dräneringen av hans eller hennes mark särskilt för sig skulle medföra, skall denna nyttotagares andel av dikningskostnaderna sättas ned så, att deltagandet i den samfällda dikningen inte för nyttotagaren blir dyrare än dräneringen av hans eller hennes mark särskilt för sig skulle ha blivit.

En passiv delägare är skyldig att delta i dikningskostnaderna högst med ett belopp som motsvarar den nytta som den samfällda dikningen medför för hans eller hennes mark. Vid en dikningsförrättning kan en passiv delägare ges rätt att betala sin kostnadsandel under högst tio års tid, men är då skyldig att på det obetalda beloppet betala den ränta som föreskrivs i räntelagen (633/1982).

20 §

Dikningssammanslutning

För genomförandet av samfällad dikning skall bildas en dikningssammanslutning, om

- 1) en samfällad dikning medför nytta för minst fem nyttotagare,
- 2) nyttotagarna är minst tre och dikningen enligt 2 kap. 9 § eller 3 § i detta kapitel kräver tillstånd av miljötillståndsverket eller avtal om samfällad dikning inte nås,
- 3) någon av nyttotagarna yrkar att en dikningssammanslutning skall bildas och en sådan sammanslutning skall anses behövlig för genomförandet av dikningen, underhållet av dikena eller skötsel av andra angelägenheter som beror på dikningen.

Tillsynsmyndigheten kan under de förutsättningar som bestäms i 1 mom. yrka att en dikningssammanslutning skall bildas, om nyttotagarna inte har vidtagit åtgärder för att bilda en dikningssammanslutning och en

sådan fortfarande skall anses behövas för skötseln av angelägenheter som har samband med dikningen.

21 §

En dikningssammanslutnings medlemmar

Medlemmar i en dikningssammanslutning är dess nyttotagare.

Den som senare vill leda in vatten i ett samfällt dike som har anlagts av dikningssammanslutningen och som kan anses få nytta av dikningen skall av dikningssammanslutningens stämma antas som medlem i dikningssammanslutningen. Stämman skall då också bestämma nyttotagarens andel av dikningskostnaderna.

Om fastighetsindelningen ändras på dräneringsområdet för samfällad dikning, är ägaren av en ny fastighet medlem i dikningssammanslutningen till den del som fastighetens område hör till dräneringsområdet.

22 §

Bildande av en dikningssammanslutning och dess stadgar

En dikningssammanslutning skall bildas vid en dikningsförrättning, om inte nyttotagarna avtalar något annat om bildandet. Vid dikningsförrättningen skall fastställas stadgar för sammanslutningen och de första ombudsmännen skall väljas. Om inte annat har beslutats om dikningsplanen, skall också deltagarnas andelar av dikningskostnaderna och deras rösträtt bestämmas vid förrättningen.

Innan projektet inleds skall dikningssammanslutningens stadgar samt ett skriftligt meddelande om ombudsmännen delges respektive miljötillståndsverk för registrering samt den regionala miljöcentralen och kommunens miljöförvaltningsmyndighet.

23 §

Beslutsfattande i en dikningssammanslutning

I en dikningssammanslutning har varje

medlem en rösträtt som motsvarar förhållandet mellan den andel som medlemmen i dikningsplanen har ålagts att betala och dikningskostnaderna.

Ett beslut om att ett projekt skall förfalla kan fattas av dikningssammanslutningens stämma endast om det i kallelsen till stämman har meddelats att ett sådant ärende kommer till behandling och alla de närvarande aktiva delägarna stöder beslutet.

24 §

Upplösning av en dikningssammanslutning

Ett ärende som gäller upplösning av en dikningssammanslutning skall behandlas vid dikningsförrättning och kommunens miljövårdsmyndighet skall underrättas om upplösningen med iakttagande i tillämpliga delar vad som bestäms om upplösning av sammanslutning i 12 kap. 15 §.

Vid dikningsförrättningen skall konstateras att dikena har återgått till naturtillstånd så som avses i 8 § 3 mom. eller meddelas behövliga bestämmelser om hur de skall återbördas till naturtillstånd. En dikningssammanslutning kan upplösas först efter att de åtgärder har vidtagits om vilka bestämts vid dikningsförrättningen.

25 §

Avgifter som medlemmarna skall betala

Delägarna i en dikningssammanslutning skall för täckandet av dikningskostnaderna betala avgifter enligt vad dikningssammanslutningens stämma bestämmer. När dikningen har verkställts, skall ombudsmännen göra upp eller av vederbörande myndighet skaffa en kontrollerad kalkyl över kostnadsfördelningen, som dikningssammanslutningens stämma skall fatta beslut om.

Dikningssammanslutningens stämma kan besluta bära upp förskott på avgiften av sina medlemmar. För förskott som inte har betalats inom utsatt tid skall betalas ränta enligt räntelagen (633/1982), om inte dikningssammanslutningens stämma beslutar

om en lägre ränta. En passiv delägare får dock inte åläggas att betala förskott. Visar det sig att den nytta som medlemmarna får av dikningen avsevärt avviker från vad som uppskattades när deras andel av dikningssammanslutningen bestämdes, skall kostnadsfördelningen rättas på motsvarande sätt. Detsamma gäller om dikningssammanslutningen antar en ny medlem.

Ägaren av en ny fastighet som avses i 21 § 3 mom. är betalningsskyldig endast om ägarens delägarskap i dikningssammanslutningen har konstaterats senast vid den stämma som beslutar om fördelningen av kostnaderna i fråga och ägaren särskilt har underrättats om stämman. I fråga om panträtt till säkerhet för betalningen av kostnader som har förfallit till betalning före ändringen av fastighetsindelningen gäller dock vad som föreskrivs i 27 §.

Avgifter som medlemmarna i en dikningssammanslutning skall betala till dikningssammanslutningen får bäras upp hos medlemmarna med stöd av den kostnadsfördelningslängd som ombudsmännen gör upp i enlighet med den godkända fördelningen av kostnaderna. Om avgiften inte kan drivas in hos en medlem, skall bestämmelserna i 18 § iaktas.

26 §

Indrivning av kostnader hos andra än dikningssammanslutningens medlemmar

Om en genomförd dikning medför någon annan än i 2 § avsedd, på användning av en fastighet baserad nytta för någon annan än en medlem i dikningssammanslutningen, kan en sådan nyttotagare på yrkande av dikningssammanslutningen förpliktas att delta i dikningskostnaderna. När någon annan än en medlem i dikningssammanslutningen åläggs att betala kostnader, iaktas i tillämpliga delar vad som i detta kapitel föreskrivs om indrivning av kostnader hos en passiv delägare.

27 §

Fastighetspant

Nyttotagarens fastighet utgör pant för en sådan på 17 § baserad andel av kostnaderna som bestämts i en dikningsplan som har fastställts vid en dikningsförrättning eller i beslut av sammanslutningens stämma, en sådan andel av kostnaderna som med stöd av 26 § påförs vid en dikningsförrättning samt för de andelar av underhållskostnaderna och övriga kostnadsandelar som uppstår efter att dikningsförrättningen har avslutats och som beror på dikningen, jämte ränta, enligt vad som föreskrivs i 20 kap. jordabalken.

Efter avslutad dikningsförrättning skall förrättningsmannen utan dröjsmål för anteckning i lagfarts- och inteckningsregistret anmäla de kostnadsandelar som bestämts i den dikningsplan som har fastställts vid dikningsförrättningen samt de kostnadsandelar som med stöd av 26 § har påförts vid dikningsförrättningen, jämte ränta. Sammanslutningens ombudsmän skall utan dröjsmål till inskrivningsmyndigheten anmäla kostnadsandelarna som sammanslutningens stämma har fastställt, jämte ränta, samt andelar i kostnadsandelarna som till följd av dikningen har uppstått efter att dikningsplanen fastställdes, jämte ränta. Dikningssammanslutningens ombudsmän skall dessutom anmäla ändringar i kostnadsandelarna, om sammanslutningens stämma med stöd av 25 § 2 mom. har ändrat eller rättat fördelningen av kostnaderna eller om fördelningen av kostnaderna har ändrats med anledning av klander som anförts med stöd av 12 kap. 13 §.

Söks ändring i ett beslut som har fattats vid en dikningsförrättning som avses i 1 eller 2 mom., skall den behöriga regionala miljöcentralen utan dröjsmål anmäla detta till inskrivningsmyndigheten. Den regionala miljöcentralen skall också underrätta inskrivningsmyndigheten om besvärdomstolens avgörande, när detta har vunnit laga kraft.

28 §

Ansökan om dikningsförrättning och förordnande att verkställa förrättningen

Dikningsförrättning skall sökas skriftligt hos den regionala miljöcentralen.

Den regionala miljöcentralen skall förordna en inom miljöförvaltningen anställd tjänsteman med tillräcklig sakkunskap (förrättningsman) att verkställa förrättningen, enligt vad som föreskrivs genom förordning.

Förrättningsmannen skall till gode män vid förrättningen kalla två av de gode män som har valts för fastighetsförrättningar från den eller de kommuner till vilkas områden projektets verkningar huvudsakligen sträcker sig. På förordnande av den regionala miljöcentralen kan förrättningsmannen verkställa dikningsförrättningen utan gode män, om användning av gode män till följd av ärendets natur är uppenbart överflödigt och ingen av parterna yrkar att gode män skall anlitas.

Vid samma dikningsförrättning kan behandlas dikningsärenden från flera dräneringsområden, om ärendena utan olägenhet kan behandlas i ett sammanhang.

29 §

Anhängiggörande av ärenden hos miljötillståndsverket

En förrättningsman vid en dikningsförrättning skall uppmana den som har ansökt om förrättningen att ansöka om tillstånd av miljötillståndsverket, om dikningen eller en åtgärd som skall vidtas i anslutning till den förutsätter tillstånd av miljötillståndsverket enligt 2 kap. 9 § eller 3 § i detta kapitel.

Till tillståndsansökan skall fogas det förslag till plan som har gjorts upp vid förrättningen eller lagts fram vid den, till den del som ärendet förs till miljötillståndsverket för avgörande.

Innan en ovan nämnd ansökan har avgjorts av miljötillståndsverket, får ett beslut som avses i 34 § inte meddelas vid dikningsförrättningen.

30 §

Förrättnings-sammanträde

Vid en dikningsförrättning skall hållas förrättnings-sammanträde.

Förrättningsmannen skall till förrättnings-sammanträdet kalla dem vars rätt eller fördel dikningsärendet kan gälla. Förrättningsmannen skall ge den regionala arbetskrafts- och näringscentralen i egenskap av fiskerihushållningsmyndighet och kommunens miljövärdmyndighet möjlighet att ge ett utlåtande som skall behandlas vid sammanträdet eller att framföra sin åsikt. Förrättningen skall hållas i närheten av det område som skall dikas och det kan fortsättas på skilda platser och olika dagar.

Innan beslut fattas om dikningsplanen skall förrättningsmannen göra sådana ändringar i och tillägg till planen som med beaktande av bestämmelserna i denna lag är nödvändiga. Vid förrättnings-sammanträdet behandlas dessutom ändring av en plan om vilken tidigare har fattats beslut vid en sådan förrättning samt ärenden som gäller bildande av en diknings-sammanslutning samt medlemmarnas rättigheter och skyldigheter i sammanslutningen.

31 §

Uppgörande av en dikningsplan vid dikningsförrättning

Om en dikningsplan skall fastställas vid dikningsförrättningen och sökanden inte har lagt fram någon sådan i sin ansökan eller vid förrättnings-sammanträdet och sökanden eller någon annan nyttotagare inte heller utnyttjar möjligheten att ge in en dikningsplan inom en skälig tid som utsatts vid förrättnings-sammanträdet, skall förrättningsmannen sörja för att en dikningsplan görs upp.

32 §

Slutsammanträde

Vid en dikningsförrättning skall utöver förrättnings-sammanträdet hållas ett separat slutsammanträde, om

1) det vid förrättningen finns behov att besluta om en dikningsplan, och

2) i förrättningsansökan inte finns en sakenlig plan eller det är frågan om dikning som avses i 4 § 1 mom. 1 punkten.

Slutsammanträdet skall hållas när förrättningsmännens förslag till dikningsplan är klart. Annars gäller om slutsammanträde vad som ovan föreskrivs i fråga om förrättnings-sammanträde.

33 §

Tillkännagivande om sammanträdet

Förrättnings- och slutsammanträdet vid en dikningsförrättning skall kungöras offentligt minst fjorton dagar före sammanträdet i de kommuner till vilkas område dikningens verkningar sträcker sig. Dessutom skall ett exemplar av planen inom samma tid tillställas de myndigheter som avses i 30 § 3 mom. Ett exemplar av planen skall även sändas till kommunen för att hållas allmänt tillgängligt. De markägare som dikningsärendet gäller skall dessutom i brev under känd postadress underrättas om förrättnings- eller slutsammanträdet samt, då dikningen berör en sådan bäck på någon annans mark i vilken det finns ett kraftverk eller någon annan anläggning, kraftverkets eller anläggningens ägare.

Gäller en dikningsförrättning ett icke konstituerat delägarlag för ett samfällt område, skall delägarlaget med iakttagande i tillämpliga delar av 11 kap. 11 § 2 mom. underrättas om förrättnings- eller slutsammanträdet.

I fall som avses i 11 kap. 11 § 3 mom. kan i stället för tillkännagivande som avses i 1 mom. förfaras på motsvarande sätt som föreskrivs i nämnda paragraf.

34 §

Beslut vid dikningsförrättning

Sedan förrättningssammanträdet eller slutsammanträdet har hållits, skall vid en dikningsförrättning meddelas ett beslut, som skall innehålla

1) den dikningsplan som har behandlats vid förrättningen,

2) ett avgörande med anledning av de anmärkningar eller yrkanden som har framställts,

3) föreskrifter om hur dikningen skall verkställas och diket underhållas,

4) en uppskattning av dikningskostnadernas belopp, samt

5) en fördelning av utgifterna.

I beslutet skall också bestämmas om hur skadorna skall ersättas, även om inga ersättningsyrkanden har framställts.

35 §

Tillkännagivande om beslutet

Beslutet skall meddelas inom 30 dagar efter förrättningssammanträdet eller slutsammanträdet, om inte den regionala miljöcentralen av särskilda skäl förlänger tiden. Till beslutet skall fogas besvärundervisning, beslutet skall ges den dag som nämns i en kungörelse som skall anslås på den regionala miljöcentralens anslagstavla och det anses ha kommit till parternas kännedom nämnda dag.

De som saken gäller skall dessutom under känd postadress underrättas om beslutet. Beslutet skall tillställas sökanden och en kopia av beslutet andra parter som begärt det. En kopia av beslutet skall också sändas till de berörda kommunernas miljövärdmyndigheter, den regionala miljöcentralen samt arbetskrafts- och näringscentralen

36 §

Ägoreglering i samband med dikning

Behövs i samband med dikning en ägoreglering som avses i lagen om

ägoregleringar på grund av vattendragsprojekt (451/1988), skall förrättningsmannen till lantmäteribrån sända det beslut som avses i 34 §, när det har vunnit laga kraft. När det projekt som avses i beslutet har slutförts skall lantmäteribrån bestämma att ägoregleringen skall genomföras.

37 §

Dikningsförrättningens kostnader

Sökanden skall åläggas att betala kostnaderna för en dikningsförrättning. Till dikningsförrättningens kostnader hänförs kostnaderna för hållande av sammanträden samt arvoden till gode män och biträdande personal. Dagtraktamente och resekostnadsersättning till förrättningsmannen betalas dock av statens medel. Om sökanden har överlåtit åt förrättningsmannen att göra dikningsplanen eller om sökandens eller någon annan nyttotagares plan måste kompletteras betydligt, skall sökanden även betala de kostnader som detta förorsakar staten, i enlighet med vad jord- och skogsbruksministeriet närmare föreskriver genom förordning, med iakttagande av principerna i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

Till beslutet från dikningsförrättningen skall förrättningsmannen foga en kalkyl över kostnaderna och om ersättning av kostnaderna till staten.

6 kap.

Bestående sänkning eller höjning av medelvattenstånd

1 §

Tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på bestående ändring av medelvattenståndet i en sjö eller göl så, att medelvattenståndet sänks (sänkning av medelvattenstånd) eller höjs (höjning av medelvattenstånd). Som höjning av medelvattenstånd betraktas inte bildande av ett nytt vattenområde, såsom byggande av

en konstgjord bassäng eller damm eller anläggning av en ny bädd. Om dränering av mark genom dikning bestäms i 5 kap., om vattenreglering i 7 kap. och om ändring av medelvattenstånd för utnyttjande av vattenkraft i 8 kap.

Bestämmelserna i 7, 10 och 11 § tillämpas även på invallning av stränder och rensning av älvar, även om medelvattenståndet inte därvid ändras.

2 §

Enskild fördel av sänkning eller höjning av medelvattenstånd

Som enskild fördel av att medelvattenståndet sänks eller höjs betraktas i detta kapitel att ett vattenområdes eller en strandfastighets bruksvärde stiger med tanke på syfte för vilket området eller fastigheten nyttjas eller med hänsyn till förhållandena närmast kan nyttjas.

3 §

Sökande av tillstånd

Tillstånd att sänka eller höja medelvattenståndet kan sökas av en fastighetsägare eller ett samfällt vattenområdes delägare som får sådan enskild fördel av projektet som avses i 2 §, delägarlaget eller den sammanslutning som nyttotagarna har bildat med stöd av denna lag eller av vederbörande statliga myndighet eller kommun.

4 §

Samtycke av områdets ägare

Om avsikten med ett projekt är att sänka medelvattenståndet i en sjö eller damm, kan tillstånd meddelas om så många av vattenområdets ägare eller ett samfällt vattenområdes delägarlag lämnar sitt skriftliga samtycke till åtgärden att deras andelar av vattendragets yta utgör minst tre fjärdedelar.

Om avsikten med projektet är att höja medelvattenståndet i en sjö eller damm kan tillstånd meddelas om så många av ägarna till

de fastigheter eller samfällda områden som försätts under vatten lämnar sitt skriftliga samtycke till åtgärden att deras andelar av denna markareal utgör minst tre fjärdedelar, eller att tillståndssökanden med stöd av en varaktig nyttjanderätt förfogar över mera än hälften av området.

Samtycke av områdets ägare förutsätts dock inte om sänkningen eller höjningen av medelvattenståndet dikteras av allmänt behov eller vidtas för ett syfte som är viktigt från allmänt synpunkt, såsom samhällets vattenförsörjning, skydd mot översvämningar eller vattendragets särskilda värde för rekreation eller naturskydd.

5 §

Nyttjanderätt till någon annans område

Miljötillståndsverkets beslut att tillåta höjning av medelvattenståndet ger tillståndstagaren nyttjanderätt till det markområde som för genomförandet av projektet måste försättas under vatten. Om beviljande av rätt till någon annans område gäller i övrigt vad som bestäms i 2 kap. 11 §.

6 §

Särskilda förutsättningar för sänkning och höjning av medelvattenstånd

Förutom att bestämmelserna i 3 kap. 4 och 5 § om de allmänna förutsättningarna för beviljande av tillstånd skall iakttas, får ett projekt som syftar till att sänka eller höja medelvattenståndet för annat än allmänt behov inte förorsaka

1) sådan väsentlig försämring av möjligheterna att nyttja en strandfastighet som medför oskäligen olägenhet eller skada för områdets ägare eller innehavare, om inte han eller hon har samtyckt till projektet, eller

2) avsevärd försämring av ett särskilt naturskyddsvärde.

7 §

Deltagande i kostnaderna för sänkning av medelvattenstånd

När ett projekt som syftar till att sänka medelvattenståndet stöds av nyttotagare som får en nytta som motsvarar mera än hälften av värdet av den enskilda nytta som projektet medför, är var och en som får nytta av projektet skyldig att delta i kostnaderna för projektet.

Vid fördelningen av kostnaderna mellan nyttotagarna iaktas i tillämpliga delar vad som bestäms om dikning i 5 kap. 17 och 18 §. Om panträtt för kostnaderna gäller på motsvarande sätt vad som bestäms i 5 kap. 27 §.

Om sänkningen av medelvattenståndet i ett fall som avses i 1 mom. förutom enskild nytta även medför annan betydande förmån, kan miljötillsättsverket på ansökan förplikta den som får en sådan fördel att delta i kostnaderna med ett skäligt belopp som högst får motsvarar den nytta som han eller hon får.

8 §

Deltagande i kostnaderna för höjning av medelvattenstånd

Miljötillsättsverket kan på ansökan i sitt tillståndsbeslut förplikta den som får enskild nytta av ett projekt som syftar till att höja medelvattenståndet att delta i kostnader för projektet med ett belopp som motsvarar nyttotagarens andel av den totala nyttan av projektet, men dock inte överstiger den enskilda nytta som han eller hon får. Vid bedömningen av den enskilda nyttan skall som en nedsättande faktor beaktas den förlust av förmån som projektet eventuellt medför för nyttotagaren.

9 §

Sammanslutning som bildas för höjning av medelvattenstånd

När tillstånd att höja medelvattenståndet söks av flera än en person, skall för genomförandet av höjningen bildas en

sammanslutning så som föreskrivs i 12 kap. Miljötillsättsverket fastställer i enlighet med 12 kap. 5 § i sitt tillståndsbeslut sammanslutningens stadgar.

Medlemmar av sammanslutningen kan alla de bli som får nytta av projektet. Om fastighetsindelningen ändras, är ägaren av den nya fastigheten medlem av sammanslutningen i den mån som fastighetens område hör till det område som får nytta av projektet.

Innan projektet inleds skall sammanslutningens stadgar och en skriftlig ansökan om dess ombudsman lämnas till miljöförvaltningsmyndigheterna i de kommuner på vilkas verksamhetsområden höjningen av medelvattenståndet genomförs.

10 §

Sammanslutning som bildas för sänkning av medelvattenstånd

När tillstånd att sänka medelvattenståndet söks av flera än en person, skall för genomförandet av sänkningen bildas en sammanslutning så som föreskrivs i 12 kap.

I fråga om sammanslutningen gäller vad som i 9 § föreskrivs om bildande av en sammanslutning för höjning av medelvattenståndet. Alla de som får enskild fördel av projektet är dock skyldiga att som medlemmar ta del i det, om projektet stöds av nyttotagare som får en nytta som motsvarar mera än hälften av värdet av den enskilda nytta som projektet medför.

11 §

Beslutsfattande i en sammanslutning som har bildats för sänkning av medelvattenstånd

I en sammanslutning som har bildats för sänkning av medelvattenståndet har varje medlem en rösträtt som motsvarar förhållandet mellan den andel som medlemmen i projektplanen har ålagt att betala och de totala kostnaderna för projektet.

I fråga om indrivning av avgifter av sammanslutningens medlemmar skall på motsvarande sätt iaktas vad som bestäms om

dikningsammanslutningar i 5 kap. 25 §.

7 kap.

Vattenreglering

1 §

Tillämpning inom område

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas när någon för ett nyttigt syfte som utnyttjande av vattenkraft, samfärdsel i vatten, vattenförsörjning, vattenskydd, skydd mot översvämning eller rekreation i annan än ringa utsträckning fortlöpande reglerar vattenföringen och vattenståndet eller fortlöpande reglerar avrinningen av vatten från ett vattendrag eller från en del av ett vattendrag till en annan (vattenreglering).

2 §

Villkor i regleringstillstånd

Förutom att bestämmelserna i 3 kap. 10-13 § skall iakttas, skall i ett beslut som gäller tillstånd till vattenreglering bestämmas på vilket sätt vattnets avrinning skall skötas.

Har föreskrifter som avses i 1 mom. eller 3 kap. 10 § 2 mom. meddelats för projekt som tidigare har genomförts i det vattendrag eller del av det vattendrag som regleringen gäller, kan dessa ändras. I fråga om ersättning gäller på motsvarande sätt vad som bestäms i 3 kap. 20 § 3 mom.

3 §

Översyn av villkor i regleringstillstånd och fastställande av nya villkor

Miljöförhållningsmyndigheten eller kommunen, om de verkningar som avses i 1 mom. inte annars i tillräcklig utsträckning kan minskas. Innan ansökan görs skall den regionala miljöcentralen i tillräckligt samarbete med sökanden, dem som drar nytta av projektet, kommunerna inom verkningsområdet och andra berörda myndigheter klarlägga möjligheterna att minska de menliga verkningarna. Den regionala miljöcentralen skall vid behov höra också andra parter.

En ansökan om att tillståndsvillkoren skall ses över eller nya villkor fastställas kan göras av den regionala miljöcentralen,

fiskerihushållningsmyndigheten eller kommunen, om de verkningar som avses i 1 mom. inte annars i tillräcklig utsträckning kan minskas. Innan

ansökan görs skall den regionala miljöcentralen i tillräckligt samarbete med sökanden, dem som drar nytta av projektet, kommunerna inom verkningsområdet och andra berörda myndigheter klarlägga möjligheterna att minska de menliga verkningarna. Den regionala miljöcentralen skall vid behov höra också andra parter.

För att tillståndsvillkoren skall få ses över eller nya villkor fastställas, skall nyttan av en sådan åtgärd med hänsyn till förhållandena vara betydande med tanke på allmän fördel. Översynen får inte heller avsevärt minska den totala nyttan av vattenregleringen eller väsentligt ändra det ursprungliga syftet med regleringen, utom när syftet inte längre har någon betydelse. Sökanden skall åläggas att med iakttagande i tillämpliga delar av 13 kap. ersätta förluster av förmåner som översynen eller de nya villkoren medför, om dessa inte är ringa.

Finns det uppenbart förutsättningar för en översyn, kan miljöförhållningsmyndigheten eller kommunen, om utredningen i ansökningshandlingarna inte är tillräcklig, ålägga också tillståndshavaren att ge in behövlig tilläggsutredning till miljöförhållningsmyndigheten. I ett sådant beslut av miljöförhållningsmyndigheten får ändring inte sökas särskilt. Om tillståndshavaren inte inom utsatt tid ger in tilläggsutredningen till miljöförhållningsmyndigheten, kan den tas fram på tillståndshavarens bekostnad.

4 §

Skyldighet att använda en anläggning

Förutom att bestämmelserna i 2 kap. 12 § om rätt att avlägsna, ändra eller använda någon annans anläggning skall tillämpas, kan ägaren till en anläggning i ett regleringstillstånd förpliktas att mot ersättning använda anläggningen så som regleringen förutsätter, om regleringen genomförs genom användning av en anläggning som tillhör någon annan och som lämpar sig för reglering. Ägaren har rätt att i stället för ersättning yrka att anläggningen

skall lösas in.

5 §

Deltagande i ett regleringsprojekt

Medför en reglering uppenbart nytta även för andra, skall den som ansöker om tillstånd till regleringen inbjuda övriga nyttotagare att ta del i regleringen genom att till miljötillståndsverket göra en ansökan om utfärdande av kungörelse. När tillståndet söks av den statliga myndighet som saken gäller finns ingen skyldighet att göra en sådan ansökan.

Till ansökan om kungörelse skall fogas en projektplan, en allmän redogörelse för vem som drar nytta av projektet och hur stor denna nytta blir för dem samt en kostnads kalkyl för projektet. Miljötillståndsverket skall genom offentlig kungörelse uppmana nyttotagarna att hos miljötillståndsverket anmäla sitt deltagande i projektet. Miljötillståndsverket skall dock förkasta ansökan om kungörelse om det på basis av den plan som har fogats till ansökan är uppenbart att tillstånd inte kan beviljas för ett projekt som motsvarar planen.

En nyttotagare som får betydande nytta av regleringen skall inom den tid som har angivits i kungörelsen till miljötillståndsverket skriftligen anmäla sitt intresse att delta i ett regleringsprojekt som någon annan har anhängiggjort. Med stöd av denna anmälan skall miljötillståndsverket efter att tillståndsansökan har blivit anhängig anvisa sökanden att enligt 12 kap. 3 § vidta åtgärder för bildande av en regleringssammanslutning, om förutsättningarna för deltagande uppfylls.

Har en ansökan om kungörelse gjorts annars än i samband med en tillståndsansökan, skall en ansökan om tillstånd för projektet göras inom ett år från kungörelsetidens utgång, om inte miljötillståndsverket på ansökan har förlängt tiden.

6 §

En utomstående nyttotagares deltagande i regleringskostnaderna

Miljötillståndsverket kan på ansökan förplikta en nyttotagare som inte har velat delta i regleringen att delta i kostnaderna för projektet med ett belopp som skäligen skall motsvara nyttotagarens andel av den totala nytta som projektet medför, men som dock inte får överstiga den nytta som nyttotagaren får.

Staten skall inte anses vara en sådan nyttotagare som avses i 1 mom., om inte regleringen omedelbart medför nytta för statens egendom eller ett statligt regleringsprojekt.

Efter att en kungörelse som avses i 5 § har utfärdats, skall tillståndstagaren bevisligen tillställa de andra nyttotagarna sitt yrkande om att de skall förpliktas att delta i kostnaderna samt en kopia av kungörelsen.

7 §

Bestämmande av en utomstående nyttotagares kostnadsandel

När en utomstående nyttotagares kostnadsandel bestäms med stöd av 6 § 1 mom., skall hänsyn tas till

- 1) kostnaderna för oundgängliga arbeten, anordningar och anläggningar för regleringen,
- 2) kostnaderna för ersättning av förlust av förmåner, samt
- 3) ett tjugofaldigt belopp av de beräknade årliga utgifterna för anordningarnas och anläggningarnas underhåll och regleringens genomförande.

En utomstående nyttotagares andel kan bestämmas att betalas som ett engångsbelopp eller som högst tjugo årliga, lika stora belopp.

Miljötillståndsverket kan på ansökan förplikta den projektansvarige att till den regionala miljöcentralen lämna en redogörelse för hur det betalda beloppet har använts och redogörelsen skall hållas tillgänglig för sökanden hos centralen.

8 §

Regleringssammanslutning

För ett regleringsprojekt skall bildas en regleringssammanslutning, enligt vad som föreskrivs i 12 kap., om tillstånd till projektet söks av flera än en eller en nyttotagare i enlighet med 5 § 3 mom. meddelar sig delta i ett projekt som har anhängiggjorts av någon annan. Miljötillståndsverket fastställer i enlighet med 12 kap. 5 § sammanslutningen stadgar i sitt tillståndsbeslut.

Miljötillståndsverket kan på ansökan av nyttotagaren bestämma att för genomförandet av regleringen samt underhållet av anordningar och anläggningar skall bildas en regleringssammanslutning även i andra fall än de som avses i 1 mom. I så fall är de som får betydande nytta av regleringen skyldiga att delta i regleringssammanslutningen, om inte miljötillståndsverket av särskilda skäl beviljar dem befrielse.

9 §

Regleringssammanslutningens medlemmar

Medlemmar i regleringssammanslutningen är tillståndssökandena samt de som i enlighet med 5 § har meddelat sig delta i regleringen samt de nyttotagare som sammanslutningen med stöd av 2 mom. senare har antagit som medlemmar. Även en dikningssammanslutning eller annan vattenrättslig sammanslutning kan vara medlem i en regleringssammanslutning, om miljötillståndsverket prövar att det är motiverat.

En nyttotagare har rätt att ansluta sig till en redan bildad regleringssammanslutning, om det skall anses att nyttotagaren har grundad anledning att få bli medlem.

En medlem i en dikningssammanslutning har rätt att utträda ur en sammanslutning om den nytta som nyttotagaren får är avsevärt mindre än den som ansågs tillfalla honom eller henne när sammanslutningen bildades och sammanslutningen trots nyttotagarens utträde förmår svara för sina förpliktelser.

Om antagning av nya medlemmar och

medlemmars utträde beslutar
sammanslutningens stämma.
10 §

Beslutsfattande i regleringssammanslutning

En regleringssammanslutnings medlems andel i sammanslutningen, rätt att utöva rösträtt samt skyldighet att delta i kostnaderna för regleringen bestäms i proportion till den fördel som regleringen medför för medlemmen i fråga.

Angående regleringskostnader samt avgifter som medlemmarna skall betala gäller på motsvarande sätt vad som bestäms om dikning i 5 kap. 17 och 25 §.

8 kap.

Utnyttjande av vattenkraft

1 §

Tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på utnyttjande av vattenkraft och byggande av vattenkraftverk.

Som byggande av vattenkraftverk betraktas också rensning av vattendrag och inrättande av en ny bädd för ett kraftverk samt andra åtgärder som syftar till att vattenkraft skall tas i drift.

2 §

Förutsättningar för beviljande av tillstånd

Förutom att bestämmelserna i 3 kap. 4 § om de allmänna förutsättningarna för beviljande av tillstånd skall iakttas, skall sökanden som ägare eller nyttjanderättshavare ha rätt till den vattenkraft som används i projektet eller skall i samband med att tillståndet beviljas rätt att använda den vattenkraft som avses i 5 §.

Förutom vad som bestäms i 3 kap. 6 och 7 § om bedömning av nytta och förlust skall som nytta av att vattenkraft utnyttjas beaktas vattenkraftens produktionsvärde, som är minst det tjugofaldiga beloppet av priset på

den årliga medelproduktionen av elektricitet. För att bestämma produktionsvärdet kan hänsyn dessutom tas till den regleringsfördel som kraftverket ger samt annan nytta som kan individualiseras.

3 §

Överlåtelse av nyttjanderätt till vattenkraft

Rätten att använda den vattenkraft som kan utvinnas från ett bestämt vattenområde eller en del av vattenområdet (nyttjanderätt till vattenkraft) kan upplåtas åt någon annan för viss tid eller varaktigt. För att upplåtelseavtalet skall ha de verkningar som avses i denna lag måste det göras skriftligt i den form som föreskrivs för överlåtelse av fast egendom.

Nyttjanderätt till vattenkraften på en fastighet som varaktigt eller för viss tid har upplåtits åt någon annan kan skrivas in enligt 14 kap. jordabalken (540/1995).

4 §

Rätt för en sökande av kraftverkstillstånd att lösa in ett område som tillhör någon annan

Förutom vad som föreskrivs i 2 kap. 10 och 11 § om att ge någon rätt till någon annans område, kan en sökande under samma förutsättningar beviljas rätt att lösa in ett område som tillhör någon annan för ett vattenkraftverk eller driften av ett sådant.

5 §

Rätt att ta initiativ till användning av gemensam vattenkraft

Ett initiativ till att bygga ett kraftverk för idrifttagning av vattenkraft kan väckas av den som på grund av äganderätt, överlåtelse av andel i vattenområde eller en i 3 § avsedd eller annan varaktig nyttjanderätt har minst hälften av sådan vattenkraft i en del av vattendrag som ändamålsenligt kan utnyttjas i samma kraftverk. Initiativet kan också väckas gemensamt av delägare som har minst hälften av den vattenkraft som avses tas i drift.

Kan avtal inte nås om vattenkraftens idrifttagning, skall initiativtagaren så som bestäms i 7 § till deltagare i projektet inbjuda dem som har minst en tiondedel av den vattenkraft som tas i drift.

Initiativtagaren samt de som har rätt att och vill delta i projektet kan beviljas tillstånd att bygga kraftverket och i samband därmed en varaktig rätt att mot ersättning använda de andelar som tillhör andra delägare i vattenkraften, om det annars finns förutsättningar att bevilja tillståndet.

Bestämmelserna i 1 mom. gäller oberoende av om det område från vilket vattenkraften till kraftverket skall tas hör till skilda byar eller skilda lägenheter eller omfattar en eller flere lägenheter eller delar av dem.

6 §

Bildande av aktiebolag för användning av gemensam vattenkraft

För användning av gemensam vattenkraft som avses i 5 § skall bildas ett aktiebolag, om inte annat avtalas.

De som deltar i projektet överlåter mot aktier till bolaget nyttjanderätten till sina andelar i vattenkraften. Varje delägare skall få aktier i ett förhållande som motsvarar förhållandet mellan delägarens andel i vattenkraften och den sammanlagda vattenkraft som de har som deltar i bolaget. I samma förhållande skall de som deltar i bolaget också teckna aktier mot den andel av aktiekapitalet som betalas i pengar.

Om oenighet uppstår om aktiebolagets bolagsavtal eller upprättandet av bolagsordningen, har de som deltar i projektet rätt att hos tingsrätten anhålla om att två skiljemän och en ordförande för dem skall utses för att avgöra meningsskiljaktigheten, med iakttagande i tillämpliga delar av vad som föreskrivs i lagen om skiljeförfarande (967/1992).

7 §

Offentlig kungörelse om byggande av vattenkraftverk

I avsikt att inbjuda andra som enligt 5 § har

rätt att delta i byggandet av ett kraftverk att delta i det skall initiativtagaren ansöka att miljö tillståndsverket skall utfärda en offentlig kungörelse. Till ansökan om kungörelse skall fogas en projektplan, en redogörelse av vilken framgår vem den vattenkraft tillhör som avses tas i drift samt en kostnadskalkyl för projektet, med uppgift om vilken del av kostnaderna som är avsedd att finansieras av dem som deltar i projektet. Dessa handlingar skall under kungörelsetiden vara tillgängliga för vederbörande i miljö tillståndsverkets tjänsterum eller på något annat i kungörelsen angivet ställe. Initiativtagaren skall också utan dröjsmål efter att kungörelsen har utfärdats i rekommenderat brev eller på annat sätt bevisligen tillstålla övriga delägare i den vattenkraft som skall tas i drift en kopia av kungörelsen, dock inte de delägare vilkas andelar är mindre än en tiondedel av vattenkraften.

Miljö tillståndsverket skall genom den offentliga kungörelsen uppmana dem som har rätt att och vill delta i projektet att senast den dag som anges i kungörelsen skriftligen anmäla till miljö tillståndsverket om sitt deltagande i projektet samt att framlägga behövlig utredning om sin rätt att delta i det. Miljö tillståndsverket skall dock förkasta ansökan om kungörelse om det enligt den utredning som fogats till ansökan är uppenbart att tillstånd inte kan beviljas för projektet.

En delägare i vattenkraften som inte inom utsatt tid enligt 2 mom. underrättar miljö tillståndsverket om sitt deltagande har förlorat sin rätt att delta i projektet. Detsamma gäller den som har anmält sitt deltagande i projektet, men som inte inom sextio dagar efter enbevisligen mottagen uppmaning har undertecknat bolagsavtalet och därtill fogad bolagsordning eller framställer en begäran som avses i 6 § 3 mom.

Tillstånd till projektet skall, om inte miljö tillståndsverket på ansökan har beviljat längre tid, sökas inom ett år efter utgången av den tid som har satts ut i kungörelsen, annars anses initiativet ha förfallit. Ansökan skall göras i det aktiebolags namn som skall bildas enligt 6 § i detta kapitel, om ingen

överenskommelse om något annat har gjorts. Sökanden skall i samband med tillståndsansökan lägga fram utredning om att inbjudan till deltagande har delgivits på ovan nämnt sätt.

9 kap.

Virkesflottning

1 §

Tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på flottning som idkas med stöd av den rätt för alla att använda vattendrag så som föreskrivs i 2 kap. 4 § samt på verksamhetsställen som behövs för genomförandet av flottningen.

2 §

Definitioner

I detta kapitel avses med

- 1) flottning att virke förs fram i vatten genom att bogseras i knippen eller inom ringbommar,
- 2) verksamhetsställe för flottning en för genomförandet av flottning nödvändig plats för avtippning, upplagring, sortering eller knippling av virke eller en skyddshamn,
- 3) flottaren den som svarar för genomförandet av flottningen,
- 4) enskild flottning en flottning som en enda virkesägare utför för egen räkning,
- 5) samfällad flottning en flottning som flera virkesägare utför för gemensam räkning.

3 §

Helhet av verksamhetsställen för flottning

Att verksamhetsställena för flottningen bildar en ändamålsenlig helhet på flottningens verksamhetsområde skall beaktas som en nytta som avses i 3 kap. 6 § 1 mom. vid prövningen av förutsättningarna för att bevilja tillstånd för ett verksamhetsställe för flottning.

4 §

Ändring av användningsändamålet för ett verksamhetsställe för flottning

Miljötillståndsverket kan på ansökan av flottaren tillåta att ett verksamhetsställe för flottning får användas även för annan befordran av virke vattenvägen. Till tillståndsbeslutet för verksamhetsstället skall då fogas behövliga bestämmelserna om hur de olägenheter skall undvikas som sådan användning medför, enligt vad som bestäms i 2 kap. 7 §.

detaljerna för användningen och till honom eller henne betala en sådan andel av de årliga kapital- och underhållskostnaderna som kan anses skälig.

5 §

Flottarens rättigheter

Flottaren har rätt att

1) ur en kungsådra, allmän farled eller någon annan plats i ett vattendrag till ett lätt skönjbart ställe i vattendraget eller på stranden flytta fångstredskap och andra lösa föremål som försvårar flottningen,

2) ta till vara ett ovan nämnt föremål för att utan dröjsmål vidarebefordra det till ägaren, och

3) för flottning tillfälligt lagra virke på isen, dock inte utan samtycke av ägaren till vattenområdet eller en strand som har tagits i särskilt bruk, om inte miljötillståndsverket har beviljat tillstånd för lagringen,

En förlust av förmån till följd av ovan nämnda åtgärder skall ersättas enligt vad som bestäms i 13 kap.

6 §

Användning av områden och anläggningar

Var och en som idkar flottning i ett vattendrag har rätt att använda

1) ett område för vilket med stöd av denna lag har beviljats nyttjanderätt för flottning,

2) de anläggningar på området som har bestämts att anläggas för flottningen,

3) anordningar som anlagts på området för att virke skall kunna tippas av i vattnet eller lyftas upp ur vattnet,

Användaren skall komma överens med anläggningens eller anordningens ägare om

7 §

Samfällad flottning

Flottning för virkesägares gemensamma räkning skall utföras som samfällad flottning. Den samfällda flottningen utförs av en för ändamålet bildad eller tidigare verksam flottningssammanslutning.

Miljöförhållanden kan dock på ansökan ge tillstånd till enskild flottning på ett bestämt område, om enskild flottning med hänsyn till kostnaderna för befordran av det virke som skall flottas i vattendraget är förmånligare än samfällad flottning och flottning av virket som enskild flottning inte medför olägenhet för de allmänna ordnandet av flottningen eller annan användning av vattendraget.

En virkesägare har alltid rätt att enskilt flotta virke som transporteras för husbehov.

8 §

Flottningsskada

Med flottningsskada förstås skada, olägenhet eller annan förlust av förmån som till följd av flottning har uppstått på ett verksamhetsställe för flottning eller någon annanstans och som inte har kunnat förutses och för vilket följaktligen inte har bestämts att betalas någon ersättning i det tillstånd som har beviljats för verksamhetsstället.

En flottningsskada som har förorsakats av flottning som utförts på flottningssammanslutningens verksamhetsområde skall ersättas av flottningssammanslutningen. Skada som har förorsakats av flottning som har utförts någon annanstans än på flottningssammanslutningens verksamhetsområde skall ersättas av flottaren.

Ett yrkande om att ersättning av flottningsskada skall framställas till flottaren skriftligen senast under det kalenderår som följer på det år under vilket skadan uppstod. Om parterna inte kommer överens om hur flottningsskadan skall ersättas, skall skadeståndsyrkandet behandlas av miljöförhållanden som ett

ansökningsärende, med iakttagande av bestämmelserna i 13 kap. om skada som inte har kunnat förutses.

9 §

Flottningsvirke som har blivit kvar på stranden eller i vattendraget

Efter flottningen skall flottaren samla upp flottningsvirke som har blivit kvar på stranden eller i vattendraget. Virke som i samband med flottningen har blivit kvar på stranden eller i vattendraget får tas till vara av strandens eller vattendragets ägare, delägare eller innehavare. Detsamma gäller var och en som lider men av sjunket eller sjunkande flottningsvirke i ett vattendrag. Den som har tagit till vara samma kalenderårs flottningsvirke är dock skyldig att inom en månad efter att han eller hon har tagit vara på virket meddela flottaren om saken.

Har den som har tagit till vara flottningsvirke inte anmälningsplikt enligt 1 mom. eller tar flottaren inte virket i sin besittning inom tre månader efter att ett ovan nämnt meddelande har avsänts, får den som har tagit vara på virket behålla det som sitt. En flottare som tar virket i sin besittning, skall ersätta den som har tagit vara på virket för vad tillvaratagandet och underrättelsen har kostat.

Vad som bestäms i 1 mom. gäller inte virke som förvaras på en plats för upplagring, sortering eller knippning av virke.

10 §

Avlägsnande av sjunkvirke som medför olägenheter

Har vid flottning i vattendraget blivit kvar sjunket eller sjunkande virke eller flottningsförmödenheter som medför olägenhet för användningen av vattendraget, kan miljöförhållanden på ansökan av en myndighet eller den som lider olägenhet förplikta flottaren eller, om ingen flottare finns, den som senast har bedrivit flottning i vattendraget att inom utsatt tid rensa vattendraget från virket, vid hot om att

rensningen annars utförs på flottarens bekostnad.

Har flottningen upphört och finns det ingen fungerande flottningssammanslutning, kan den regionala miljöcentralen oberoende av bestämmelserna i 1 mom. rensa vattendraget från sjunkvirke som medför fara eller olägenhet och från andra flottningsrester, om åtgärden inte medför ändring eller följd som avses i 3 kap. 2 §.

Virke som har rensats ur ett vattendrag på flottarens bekostnad, enligt ett beslut som miljötillståndsverket har fattat med stöd av 1 mom., eller med stöd av 2 mom. på åtgärd av den regionala miljöcentralen, tillfaller staten utan särskild anmälningsskyldighet.

11 §

Flottningssammanslutning

För utförandet av flottning skall en sammanslutning som skall bildas i enlighet med bestämmelserna i 12 kap. (flottningssammanslutning) genomföra samfällad flottning på det verksamhetsområde som bestäms i sammanslutningens stadgar, vårda egendom som erhållits för flottningen och sammanslutningens övriga egendom samt även sköta de övriga uppgifter som sammanslutningen har enligt denna lag.

En flottningssammanslutning kan även åta sig att utföra andra uppgifter som hör samman med flottningen. Sammanslutningen kan också i förtjänstsyfte använda egendom som anskaffats för flottningen, om sammanslutningens egentliga uppgifter inte blir lidande genom sådan verksamhet. Någon annan verksamhet får sammanslutningen inte bedriva.

12 §

Flottningssammanslutningens medlemmar

Medlemmar i en flottningssammanslutning är de virkesägare vilkas virke flottas samfällt. Virkesägarna utser sina företrädare i flottningssammanslutningen.

Dessutom har skogsägarna rätt att utse en gemensam företrädare till flottningssammanslutningen. De

skogscentraler inom vars område virke flottas på åtgärd av flottningssammanslutningen skall på sammanslutningens uppmaning nominera en person som skogscentralen önskar att skall företräda skogsägarna.

Utgående från skogscentralernas kandidatanmälningar förordnar miljötillståndsverket den av kandidaterna att företräda skogsägarna som miljötillståndsverket anser mest lämplig att företräda skogsägarna på området.

Skogsägarens företrädare i en flottningssammanslutning har rätt att av den som har nominerat honom eller henne till kandidat få en skälig ersättning för uppdraget. Är flera skogscentraler verksamma på ett område som avses i 2 mom. och har kandidaten nominerats av någon av dem, skall de övriga skogscentralerna delta i ersättningen i det förhållande som det skogsområde från vilket virket på åtgärd av föreningen flottas fördelar sig mellan dessa skogscentralers verksamhetsområden. Meningsskilljaktigheter om ersättningen eller deltagandet i betalningen av den avgörs av miljötillståndsverket.

13 §

Flottningssammanslutningens stadgar

Förutom vad som bestäms i 12 kap. 5 §, skall i en flottningssammanslutning stadgar nämnas

- 1) sammanslutningens verksamhetsområde,
- 2) hur flottningschefen anställs, samt
- 3) när och hur en virkesägare skall anmäla virke till flottning.

14 §

Flottningssammanslutningens stämma

När angelägenheter som gäller ett bestämt års flottning behandlas av flottningssammanslutningens stämma, får endast de medlemmar av flottningssammanslutningen delta i behandlingen som det året har anmält virke

till flottning eller vars virke det året har flottats av flottningssammanslutningen, samt dessutom skogsägarnas företrädare.

Vid flottningssammanslutningens stämma, med undantag av dess konstituerande stämma, har skogsägarnas företrädare ett röstetal som utgör en femtedel av det sammanlagda röstetalet för de medlemmar som deltar i omröstningen.

15 §

Flottningssammanslutningens styrelse och flottningsschef

Flottningssammanslutningen skall ha en styrelse, till vilken hör de medlemmar som sammanslutningens stämma har valt till styrelsen, samt dessutom skogsägarnas företrädare. Om förordnade av skogsägarnas företrädare, företrädarens mandattid samt arvode gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i 12 §.

Flottningssammanslutningen skall dessutom ha en flottningsschef. Om styrelsen och flottningsschefen gäller vad som i 12 kap. 8 § bestäms om styrelse och ombudsmän.

16 §

Överlåtelse av fast egendom

Fast egendom som enligt denna lag tillhör eller har förvärvats av en flottningssammanslutning får sammanslutningen överlåta eller låta inteckna för gäld endast om miljötillståndsverket på ansökan har givit tillstånd till åtgärden eller det inte för fortsatt bedrivande av flottningen är nödvändigt att egendomen förblir i flottningssammanslutningens besittning. Ovan nämnda egendom och därtill hörande anordningar och anläggningar får inte mätas ut för något annat än en fordran som är intecknad i fastigheten.

17 §

Fonder

En flottningssammanslutning kan ha från dess övriga medel avskilda, enligt fastställda

stadgar förvaltade fonder för utjämning av kostnaderna för anskaffning och underhåll av egendom, för betalning av pensioner, för annan omsorg om ombudsmän och arbetstagare, eftervård av flottningen och avlägsnande av sjunkvirke samt för betalning av skatter, ersättningar och andra utbetalningar som förfaller till betalning först efter flottningsårets utgång.

Flottningsammanslutningens beslut att inrätta en fond och anta stadgar för fonden skall underställas miljötillståndsverket för fastställelse. Miljötillståndsverket får göra sådana ändringar i stadgarna som är nödvändiga för att sammanslutningens medlemmars fördel skall tryggas.

Fondmedel som avses i 1 mom. får mätas ut endast för sådana skulder för vars betalning de enligt stadgarna är avsedda att användas.

18 §

*Avgifter som bärs upp hos
flottningsammanslutningens medlemmar*

Flottningsammanslutningen täcker de årliga kostnaderna för samfällad flottning med avgifter som sammanslutningen bär upp hos sammanslutningens medlemmar. Avgifterna skall vara rättvisa, skäliga och stå i förhållande till den mängd av sammanslutningens tjänster som varje medlem anlitar.

19 §

Flottningsammanslutningens likvidatorer

När fem år har förflutit sedan den samfällda flottningen i ett vattendrag eller en del av det har upphört, skall miljötillståndsverket på ansökan av flottningsammanslutningens fungerande eller senast fungerande styrelse eller den regionala miljöcentralen förelägga flottningsammanslutningens styrelse eller en eller flera likvidatorer att i stället för styrelsen och med styrelsens befogenheter sköta sammanslutningens angelägenheter samt vid behov de likvidationsåtgärder som behövs för upplösning av sammanslutningen. Stämmans beslutanderätt utövas i så fall, om det är frågan om ett ärende som gäller flottningen ett visst år, av dem som nämnda år var medlemmar i sammanslutningen samt i annat fall av flottningsammanslutningens styrelse eller likvidatorer.

20 §

Likvidationsåtgärder

Flottningsammanslutningens styrelse eller likvidatorer skall realisera all sammanslutningens lösa och fasta egendom som det inte med tanke på fortsatt flottning i vattendraget skall anses nödvändigt att hålla kvar på ifrågavarande område i vattendraget. Miljötillståndsverket skall på ansökan av flottningsammanslutningens styrelse eller likvidatorerna bestämma vilken fast egendom som skall realiseras. Övrig fast egendom överförs till staten genom miljötillståndsverkets beslut.

De medel som har influtit genom försäljningen skall, sedan sammanslutningens ännu inte fullgjorda förpliktelser först har uppfyllts, användas till eftervården av flottningen på ifrågavarande område i vattendraget.

På ansökan av flottningsammanslutningen styrelse, likvidatorer eller den regionala miljöcentralen kan medlen överföras till den regionala miljöcentralen, om denna åtar sig att sköta den eftervård som avses i 21 §.

Likvidatorernas uppdrag upphör när alla flottningsammanslutningens tillgångar och skulder har utretts eller tillgångarna har överförts till den regionala miljöcentralen, så som bestäms i 3 mom.

21 §

Eftervård

När flottningen i ett vattendrag eller en del av ett vattendrag har upphört och någon fungerande flottningsammanslutning inte längre finns på området, kan den regionala miljöcentralen hos miljötillståndsverket ansöka om att de gällande tillstånden för flottningens verksamhetsställen skall upphävas.

Den regionala miljöcentralen kan också vidta åtgärder för att avlägsna eller ändra anordningar eller anläggningar som har anlagts för flottning som tidigare har bedrivits och som kan vålla fara eller olägenhet vid användningen av vattendraget samt åtgärder för att återställa rensningen av

en bädd. Om åtgärderna har följder som avses i 3 kap. 2 §, skall saken behandlas av miljötillståndsverket i samband med att tillstånd upphävs enligt 1 mom. eller på särskild ansökan.

10 kap.

Farleder och andra områden för samfärdse i vatten

1 §

Tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på allmänna farleder och övriga områden för samfärdse i vatten. Allmänna farleder är offentliga lokala farleder och allmänna lokala farleder. Övriga farleder är enskilda farleder.

Om inrättande av en allmän farled samt om byggande och underhåll av farleden gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs om vattenhushållningsprojekt och tillstånd för ett sådant projekt, om inte annat föreskrivs i detta kapitel.

2 §

Inrättande av allmän farled

Miljötillståndsverket kan på ansökan av sjöfartsverket bestämma att en sådan del av ett vattendrag som det är nödvändigt att hålla öppen för allmän fartygs- eller båttrafik skall vara offentlig farled.

Miljötillståndsverket kan på ansökan bestämma att en del av ett vattendrag som inte hör till en offentlig farled, men som det är nödvändigt att hålla öppen för allmän fartygs- eller båttrafik skall vara allmän lokal farled. Till allmän samfärdse i vatten hänförs också trafik med fritidsbåtar.

En offentlig farled eller allmän lokal farled kan inrättas även i ett vattendrag som har kungsådra.

3 §

Förutsättningar för inrättande av allmän farled

Den del av ett vattendrag som förklaras vara allmän farled skall skäligen uppfylla de krav som med beaktande av samfärdseln i vattendraget kan ställas på en allmän farled. I miljötillståndsverkets beslut skall den allmänna farledens läge anges. Om läget i något avseende bestäms så att det avviker från ansökan, skall sökanden ges tillfälle till bemötande innan beslutet fattas.

I ett beslut genom vilket farleden bestäms skall också ingå föreskrifter om placering av muddringsmassa i vattendraget, om sådana föreskrifter med beaktande av 1 mom. behövs för byggandet av farleden. Miljötillståndsverket kan dock med beaktande av ärendets omfattning eller av någon annan orsak meddela ett särskilt beslut om farleden innan den beslutar om ovan nämnda åtgärder.

Miljötillståndsverket bestämmer när en allmän lokal farled efter att nödvändiga arbeten har utförts får tas i bruk. Sjöfartsverket beslutar om ibruktagning av en offentlig farled.

4 §

Ändring av beslut om allmän farled

Ett lagakraftvunnet beslut om en allmän farled kan på ansökan av sjöfartsverket ändras eller också kan farleden dras in med iakttagande i tillämpliga delar av bestämmelserna om inrättande av farled. Om den som håller farleden motsätter sig ett yrkande om att farleden skall ändras eller dras in, förutsätts dessutom att farleden eller dess användning förorsakar sådan skada som inte förutsågs när vattenområdet bestämdes att vara farled, eller att förhållandena senare väsentligt har förändrats.

Sjöfartsverket kan tillfälligt ändra en offentlig farled, om det är nödvändigt för att upprätthålla sjösäkerheten eller av någon annan viktig orsak.

5 §

Placering av säkerhetsanordningar

Den som håller en allmän farled får på någon annans vattenområde placera ut rand- och radarmärken, flytande säkerhetsanordningar, såsom bojar och remmare och andra jämförbara anordningar som till sina verkningar är obetydliga. På samma sätt får den som håller farleden i ett vattendrag eller på dess strand fästa hjälpanordningar till säkerhetsanordningar för sjöfarten, såsom ortlinjemärken för prickar, bultar, störar och andra smärre anordningar. Anordningar enligt detta moment skall placeras så att de inte förorsakar områdets ägare eller någon annan rättsinnehavare nämnvärd olägenhet.

Miljö tillståndsverket kan ge den som håller en allmän farled rätt att i ett vattendrag eller på dess strand placera andra säkerhetsanordningar för sjöfarten än sådana som avses i 1 mom. samt att avlägsna hinder som skymmer säkerhetsanordningarna, om överenskommelse om placeringen inte har träffats med ägaren till området. På ett område som har tagits i särskilt bruk får tillstånd inte beviljas utan tvingande behov.

Sjöfartsverket har rätt att med iakttagande i tillämpliga delar vad som bestäms ovan i denna paragraf utanför en farled placera ut säkerhetsanordningar som är nödvändiga för att märka ut grund eller skär eller med anledning av någon därmed jämförbar annan orsak.

Om byggande av säkerhetsanordningar i en allmän farled eller på stranden av en allmän farled gäller vad som bestäms i detta kapitel samt vad som särskilt föreskrivs om säkerhetsanordningar för sjöfarten.

6 §

Rätt till någon annans vattenområde i vissa fall

Förutom vad som bestäms i 2 kap. 11 och 12 § om att beviljas rätt till någon annans område, kan miljö tillståndsverket på ansökan bevilja rätt att använda eller lösa in ett vattenområde för en allmän lastnings- eller

ankringsplats eller allmän hamn i anslutning till farled.

Förutom vad som bestäms i 1 mom. kan miljö tillståndsverket på ansökan bevilja rätt att använda någon annans vattenområde för enskild lastnings- eller ankringsplats i anslutning till farled. På ansökan av en strandägare kan miljö tillståndsverket också bevilja rätt att använda någon annans vattenområde för enskild hamn, om det är frågan om samfärdsel som skall anses viktig. En nyttjanderätt som avses i detta moment kan beviljas under samma förutsättningar som tillstånd för vattenhushållningsprojekt enligt 3 kap. 4 §.

7 §

Vissa rättigheter som försvarsmaktens och gränsbevakningsväsendets åligganden förutsätter

Försvarsmakten eller gränsbevakningsväsendet har rätt att för sina tjänsteåligganden varaktigt på någon annans område placera ut säkerhetsanordningar som avses i 5 §, med iakttagande i tillämpliga delar av vad som i nämnda paragraf föreskrivs om dens rättigheter som håller en allmän farled. Detsamma gäller i tillämpliga delar bultar och med dem jämförbara anordningar som behövs för tillfällig ankring eller fastgöring av en farkost. Om anordningen är obetydlig, gäller i fråga om den vad som i 5 § 1 mom. föreskrivs om hjälpanordningar till en säkerhetsanordning, om det inte är fråga om ett område som har tagits i särskilt bruk. På säkerhetsanordningar tillämpas 5 § 4 mom.

Försvarsministeriet och gränsbevakningsväsendet kan också annars än i de fall som avses i 6 § 1 mom. beviljas rätt att nyttja eller lösa in områden för lastningsplatser, ankringsplatser eller hamnar som behövs för att de skall kunna utföra sina åligganden.

Sökanden skall ge miljö tillståndsverket en tillräcklig utredning om behovet av den rättighet eller åtgärd som ansökan gäller.

8 §

Ersättning av förlust av förmån

Ersättning skall betalas för den förlust av förmån som förorsakas av en åtgärd som med stöd av bestämmelserna i detta kapitel vidtas på någon annans mark eller vattenområde eller en rätt att använda eller lösa in ett område som tillhör någon annan.

Den som håller en farled är skyldig att reparera eller ersätta en skada som förorsakas av att ett vattenområde förklaras vara farled eller av sedvanlig användning av en farled, om det inte skall anses skäligt att skadan skall tålas. Om reparation eller ersättning av skador som kan värderas på förhand skall bestämmas i beslutet om att inrätta farleden.

Miljötilståndsverket kan också bestämma att föreskrifterna om reparation eller betalning av ersättning separat skall ses över vid en tidpunkt som bestäms i beslutet. Om ingen sådan förlust av förmån som kan värderas har förorsakats, kan miljötilståndsverket ålägga sökanden att inom en viss tid anhängiggöra ett ansökningsärende om bestämmande av ersättningen.

Miljötilståndsverkets åläggande hindrar inte den skadelidande att separat ansöka om ersättning av den som håller farleden, enligt vad som bestäms i 13 kap. 5 §.

9 §

Avgift för användning av farled

För användning av en farled i ett vattendrag får inte uppbäras ersättning. Den som håller en enskild farled kan av miljötilståndsverket och den som håller en allmän lokal farled av kommunikationsministeriet beviljas rätt att av hos som använder farleden bära upp en avgift för täckande av byggkostnaderna, om dessa är mycket höga. I det beslut genom vilket rätten beviljas skall bestämmas avgiftens storlek, avgiftsgrunderna och den tid som rätten gäller.

Oavsett bestämmelsen i 1 mom. har ägaren av en sluss eller annan anordning som hör till en enskild farled rätt att bära upp en skälig avgift för tjänster i samband med att

anordningens nyttjas. Ägaren eller den vars rätt eller fördel frågan kan gälla får dock ansöka om att miljötilståndsverket skall fastställa avgiftens storlek och avgiftsgrunderna.

Om uppbärande av avgifter för nyttjande av allmänna kanaler och hamnar samt om farledsavgifter enligt lagen om farledsavgift (708/2002) gäller oavsett bestämmelserna i 1 mom. vad som föreskrivs särskilt.

10 §

Statens inlösnings skyldighet

Vid ändring av en enskild farled eller allmän lokal farled till offentlig farled löser staten in de anordningar som hör till farleden till deras dåvarande värde, om de är behövliga med tanke på användningen av den allmänna farleden. Staten skall betala ersättning åt den som håller farleden endast till den del som denne inte har fått ersättning för sina kostnader för byggande eller förbättring av farleden genom att bära upp avgifter enligt 9 §.

11 §

Underhållsskyldighet

Den som enligt ett beslut om inrättande av farled har rätt att bygga eller förbättra en farled är skyldig att underhålla farleden och anordningarna i den, med iakttagande av tillämpliga delar av vad som bestäms om allmän underhållsskyldighet i 2 kap. 10 §.

11 kap.

Ansökningsförfarandet

1 §

Tillämpningsområde

Ansökningsärenden i miljötilståndsverket och i tillämpliga delar hos den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten behandlas i enlighet

med förvaltningslagen (434/2003) och bestämmelserna i detta kapitel.

2 §

Inledande av ett ansökningsärende

Ansökningsärenden inleds genom skriftlig ansökan hos miljötillståndsverket eller den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten.

3 §

Innehållet i tillståndsansökan

Tillståndsansökan skall innehålla för avgörande behövlig utredning om projektets ändamål, de verkningar projektet kommer att ha på allmänt eller enskilt intresse och på miljön samt en plan i vilken det redogörs för de åtgärder som behövs för projektet. I tillståndsansökan skall dessutom presenteras en beräkning av den nytta och förluster av förmåner som projektet medför för varje lägenhet, varje ägare till ett vattenområde och varje person som lider skada. Utredningen kan upprättas i form av en särskild plandokument.

Om ansökan gäller beviljande av tillstånd för ett projekt enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/94), skall till ansökningshandlingarna fogas en konsekvensbeskrivning enligt nämnda lag. I den mån beskrivningen innehåller sådana uppgifter om miljökonsekvenserna som behövs för tillämpningen av denna lag skall det inte krävas en ny utredning om samma sak. Till ansökan skall vid behov fogas en sådan bedömning som avses i 65 § naturvårdslagen.

4 §

Kompetensen hos den som upprättar ansökan

Ansökan skall upprättas av en person som med hänsyn till projektets natur, omfattning och verkningar har tillräcklig kompetens att upprätta ansökan.

Om uppgifter som skall fogas till ansökan och den sakkunskap som krävs av den som upprättar ansökan föreskrivs närmare genom

förordning.

5 §

Kompletterande av ansökan

Om ansökan är bristfällig eller om en särskild tilläggsutredning anses nödvändig för att ärendet kan avgöras, skall sökanden ges tillfälle att en inom en viss tid som fastställs av den behöriga myndigheten komplettera ansökan vid äventyr att ärendet annars kan avskrivas.

Behövs utredningen eller kompletteringen för att avgörandet har påföljder för allmänt intresse eller om det finns andra vägande skäl, kan sökanden förpliktats att komplettera ansökan eller skaffa den för avgörande behövliga utredningen vid äventyr att den annars skaffas på sökandens bekostnad.

6 §

Utlåtanden

Utlåtande om ansökan skall begäras av den regionala miljöcentral inom vars verksamhetsområde verksamhetens verkningar kan framträda och av behöriga myndigheter som bevakar allmänt intresse i ärendet.

Miljötillståndsverket skall dessutom begära utlåtande av den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten i sådana kommuner där den i ansökan avsedda verksamhetens verkningar kan framträda samt av den kommun där den i ansökan avsedda verksamheten skall placeras samt vid behov av kommunerna inom det område som påverkas av verksamheten.

Då ersättning fastställs för överlåtelse av fast egendom eller del därav eller nyttjanderätt till fast egendom, skall om värdet av den egendom eller den nyttjanderätt som skall överlätas vid behov begäras utlåtande av lantmäteribrådet, om inte den egendom som skall överlätas eller nyttjanderätten är av ringa värde.

Myndigheten kan även inhämta andra behövliga utlåtanden och utredningar i saken.

7 §

Anmärkningar och åsikter

Miljötillståndsverket skall innan den avgör ett ärende ge dem vilkas rätt eller fördel saken kan beröra (*parterna*) tillfälle att framställa anmärkningar med anledning av ärendet.

Andra än *parterna* skall innan ärendet avgörs ges tillfälle att framföra sin åsikt.

8 §

Sökandens förklaring

Sökanden och andra parter skall efter behov ges tillfälle att avge förklaring med anledning av utlåtanden, anmärkningar, åsikter och yrkanden som gäller ansökan. Med anledning av förklaringen kan en part ges tillfälle att bemöta förklaringen.

9 §

Myndigheternas talan

I ansökningsärenden tillkommer parts talan på statsmyndigheter som inom sina respektive verksamhetsområden bevakar allmänt intresse samt på den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten, om den i ansökan avsedda verksamhetens verkningar kan framträda i kommunen.

10 §

Information om ansökan

Om en ansökan skall informeras genom att kungöra den på miljötillståndsverkets anslagstavla och på de berörda kommunernas anslagstavlur. Av kungörelsen skall framgå vad som skall iaktas när påminnelser görs och yrkanden framställs samt de omständigheter som närmare anges i förordning.

Kungörelsen skall vara framlagd till påseende under 30 dagar från den dag som miljötillståndsverket bestämmer, om inte miljötillståndsverket till följd av ärendets art bestämmer en längre tid om högst 45 dagar. I syfte att tillkännage ansökan skall ett exemplar av ansökan och bilagorna tillställas kommunen i fråga för att hållas tillgängliga

på den plats som anges i kungörelsen.

Om offentliggörandet av kungörelsen skall annonseras i minst en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av verksamheten, om inte ärendet är av ringa betydelse eller annonsering annars är uppenbart onödig.

11 §

Särskild delgivning

Kungörelsen skall särskilt för sig delges de parter som saken speciellt berör.

Utan hinder av 26 § i lagen om samfälligheter kan ett icke konstituerat delägarlag för en samfällighet delges ansökan genom offentlig kungörelse på kommunens anslagstavla, enligt vad som föreskrivs särskilt. Gäller ansökan delägarnas rätt i annat än ringa utsträckning, iaktas till nämnda delar dock 26 i § lagen om samfälligheter.

I ansökningsärenden av mindre betydelse samt i ansökningsärenden i vilka delgivning enligt 10 § eller i 1 mom. i denna paragraf inte behövs med hänsyn till sakens natur, kan ansökningsärendet delges på något annat sätt. Om ärendet inte inverkar på någon annan än den sökandes rätt eller fördel, behöver det inte delges.

12 §

Gemensam behandling av ansökan

Om ett projekt omfattar åtgärder som kräver tillstånd såväl enligt denna lag som miljöskyddslagen, behandlas tillståndsärendena tillsammans så som föreskrivs i denna paragraf och 39 § i miljöskyddslagen.

En tillståndsansökan enligt denna lag och en ansökan enligt miljöskyddslagen som gäller förorening av vatten till följd av samma verksamhet skall behandlas tillsammans och avgöras genom samma beslut, om detta inte av något särskilt skäl skall anses onödigt. Ansökningarna behöver emellertid inte behandlas samtidigt om verksamheten utöver miljöförvaltningsendast förutsätter tillstånd enligt 4 kap. till tagande

av vatten och det inte finns något direkt vattenhushållningssamband mellan tagandet av vattnet och återutsläppandet av det i vattendraget.

Om det vid behandlingen av ett ansökningsärende enligt denna lag visar sig att projektet enligt 1 mom. även kräver miljötillstånd enligt miljöskyddslagen, skall miljötillståndsverket förordna sökanden att lämna in en miljötillståndsansökan inom en rimlig tid vid äventyr att tillståndsansökan annars avvisas utan prövning.

13 §

Gemensam handläggning

Ansluter sig två eller flera ansökningar nära till varandra, kan miljötillståndsverket bestämma att ansökningarna skall handläggas gemensamt, om detta skall anses ändamålsenligt och gemensam handläggning inte vållar oskäligt dröjsmål i handläggningen av ärendet eller annat men.

14 §

Inspektion

Miljötillståndsverket, dess ordförande, ledamot eller tjänsteman kan förrätta inspektion enligt 39 § i förvaltningslagen. Inspektionsberättelsen skall fogas till handlingarna.

15 §

Muntlig bevisning

Miljötillståndsverket kan i samband med förrättning av syn enligt 38 § i förvaltningslagen eller annars om det är behövligt höra ett vittne under ed eller försäkran och en part under sanningsförsäkran.

Vid muntlig bevisning skall parter som berörs av förhören ges tillfälle att vara närvarande när vittnet eller parten hörs.

16 §

Inhämtande av särskild utredning

Efter delgivning kan miljötillståndsverket besluta att för avgörande viktig utredning skall inhämtas, om utredningen inte annars kan fås utan svårighet.

Utredningen inhämtas av en person som är anställd inom miljöförvaltningen och som har tillräcklig sakkunskap. Denna person förordnas till en sådan extra föredragande vid miljötillståndsverket som avses i 3 § 3 mom. i lagen om miljötillståndsverken (87/2000). Vid inhämtandet av utredningen skall parterna vid behov ges tillfälle att bli hörda.

Om utredningen upprättas ett utlåtande. Utlåtandet och övriga handlingar skall tillställas senast den sextionde dagen efter att en miljötillståndsverket har anmält att ett utredningsförfarande har påbörjats.

17 §

Återkallande av ansökan

En sökande kan återkalla sin ansökan genom att skriftligen anmäla detta till miljötillståndsverket innan beslutet meddelas.

18 §

Beslutsprövning

Miljöskyddsverket och den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten skall utreda de utlåtanden och anmärkningar som framställts med anledning av ärendet samt i tillståndsärenden pröva om det finns förutsättningar för tillståndet.

I tillståndsärenden beviljas tillstånd om projektet uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd enligt denna lag och de förordningar som utfärdats med stöd av denna lag.

19 §

Avgörande angående en viss del av ärendet

Miljötillståndsverket kan av särskilda skäl i ett ansökningsärende meddela ett beslut angående en viss sakfråga, innan ärendet till övriga delar avgörs. I fråga om ersättning gäller i dessa fall vad som föreskrivs i 13

kap.

Om en detaljerad utredning av de förluster av förmåner som projektet orsakar oskäligt skulle fördröja avgörandet av ärendet och om det är uppenbart att det finns förutsättningar för förverkligandet av ett projekt, kan ärendet avgöras till den del det inte gäller ersättningar för förluster av förmåner som orsakats av projektet. Ersättning för inlösen av egendom eller upplåtande av nyttjanderätt skall dock fastställas i samband med att tillståndet beviljas.

Miljötillståndsverket kan av särskilda skäl bestämma att frågan om ersättning av en skada som orsakas av en viss ansökan avsedd åtgärd skall avgöras senare. Miljötillståndsverket skall när den avgör ärendet ålägga den som svarar för projektet att inhämta för avgörande behövlig utredning och att inom en utsatt tid inleda ansökan om komplettering av ersättningsbeslutet. Beslut om att ersättningsfrågan skall avgöras särskilt hindrar inte den skadelidande att göra en separat ansökan om ersättning enligt 13 kap. 5 § 1 mom.

När miljötillståndsverket senare meddelar sitt beslut i ersättningsfrågan eller annars i den del av ärendet som ännu inte har avgjorts, kan verket ändra sitt tidigare beslut endast i den mån det är nödvändigt för att avlägsna motstridiga eller uppenbart oändamålsenliga bestämmelser. Har miljötillståndsverket fått ny utredning om grunderna för fiskevårdsskyldighet eller fiskerihushållningsavgift som påförts genom ett beslut enligt 2 mom., kan det dock samtidigt på tjänstens vägnar ta upp till behandling ett ärende som gäller justering och komplettering av skyldigheten eller avgiften. Tillståndsbeslutet kan härvid justeras enligt 3 kap. 13 §, utan hinder av vad som i övrigt gäller i fråga om justering av bestämmelserna.

20 §

Handläggning av statsrådets tillstånd till undantag

Om ett tillstånd annars enligt denna lag kan beviljas, men tillståndsansökan med stöd av 3 kap. 5 § 1 mom. 2 eller 3 punkten bör

avslås, skall miljötillståndsverket i tillståndet föreskriva att de åtgärder som avses i tillståndet inte får vidtas innan statsrådet med stöd av 3 kap. 5 § 2 mom. har beviljat tillstånd till undantag.

Ansökan om statsrådets tillstånd till undantag kan göras efter att tillståndsbeslutet har vunnit laga kraft. Att en ersättningsfråga enligt 19 § 3 mom. i detta kapitel har framskjutits till att avgöras senare hindrar inte att ansökan om tillstånd till undantag görs. Om fullföljdsdomstolen i strid med miljötillståndsverkets beslut beslutar att 3 kap. 5 § 1 mom. borde ha tillämpats på ärendet, skall den återförvisa ärendet att i sin helhet behandlas på nytt.

I ansökan om tillstånd till undantag skall framläggas de orsaker på grund av vilka projektet är viktigt för allmänt intresse. Om de omständigheter som skall framläggas i ansökan om tillstånd till undantag samt utredningar som skall fogas till ansökan föreskrivs genom statsrådets förordning. Ärenden som gäller tillstånd till undantag föredras i statsrådet av justitieministeriet. På handläggning av ansökan om tillstånd till undantag iakttas i tillämpliga delar bestämmelserna om handläggning av tillståndsansökan i denna lag. Statsrådets beslut skall tillkännages och delges på motsvarande sätt som ett tillståndsbeslut. Ändring i statsrådets beslut söks enligt vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

De åtgärder som avses i miljötillståndsverkets beslut får vidtas efter att statsrådets beslut har vunnit laga kraft. Om tillstånd till undantag inte beviljas förfaller tillståndsbeslutet samt ersättningsfrågorna som gäller men och förluster av förmåner efter att ärendet har vunnit laga kraft. Innehavaren av det förfallna tillståndet skall för att återkalla inlösen av äganderätt inleda inlösningsförrättning enligt vad som föreskrivs i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter. På samma sätt skall förfaras för att återbetala ersättningar som betalats för upplåtande av nyttjanderätt till fast egendom, om inte annat överenskoms om detta. Ersättningar som gäller men och förluster av förmåner skall återställas till innehavaren av det förfallna

tillståndet. Miljötillståndsverket skall göra övriga behövliga anmälningar om att tillståndet har förfallit.

21 §

Ställande av säkerhet

Som innehavare av ett tillstånd enligt 19 § 2 mom. i detta kapitel skall varje annan sökande än staten, en kommun eller samkommun åläggas att ställa en godtagbar säkerhet för de förluster av förmåner som verksamheten förorsakar. För ställande av säkerhet gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 3 kap. 15 §.

Säkerheten ställs hos länsstyrelsen, som skall bevaka ersättningstagarnas intressen vid ställandet av säkerheten samt vid behov handla i frågor där det gäller att realisera säkerheten eller fördela medlen.

22 §

Beslutets innehåll

I beslutet skall meddelas angående projektet behövliga föreskrifter enligt 3 kap. 10-13 § samt övriga föreskrifter om på vilket sätt projektet skall förverkligas.

I beslutet skall redogöras för ansökningens ändamål eller ansökningen skall för behövliga delar fogas till beslutet. I beslutet skall svaras på de detaljerade yrkanden som framställts i utlåtanden och anmärkningar. Om projektet orsakar förluster av förmåner, skall det i beslutet ingå föreskrifter om ersättningar enligt vad som föreskrivs i kap. 13.

Om ansökan gäller ett projekt enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning, skall av miljötillståndsverkets beslut framgå på vilket sätt bedömningen har beaktats. Av tillståndsbeslutet skall dessutom framgå på vilket sätt vattenförvaltningsplanen enligt lagen om vattenförvaltningens organisation har beaktats.

23 §

Meddelande av beslut och information om beslutet

Beslut i ett ansökningsärende ges den dag som meddelas i en kungörelse som sätts upp på miljötillståndsverkets anslagstavla (*anslag*) och anses då ha kommit till kännedom för dem som har rätt att överklaga.

Beslutet tillställs sökanden och till de parter som skilt begärt det, till tillsynsmyndigheterna och till myndigheterna som bevakar allmänt intresse i ärendet.

En kopia av beslutet skall sändas till berörda kommuner för att där hållas offentligt framlagt. Miljötillståndsverket skall genom offentlig kungörelse i dessa kommuner tillkännage att beslutet har lagts fram. I kungörelsen skall meddelas när besvärstiden går ut. En kopia av kungörelsen skall under känd postadress tillställas de parter som avses i 7 § i detta kapitel och de myndigheter som avses i 9 § samt dem som framställt anmärkning.

Meddelande om beslutet skall dessutom offentliggöras i minst en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av verksamheten, om inte ärendet är av ringa betydelse eller offentliggörandet annars är uppenbart onödigt.

24 §

Ersättning för intressebevakningskostnader

I ärenden som behandlas av miljötillståndsverket står parterna själva för sina kostnader.

En part har rätt att få ersättning för sina kostnader, om han har blivit tvungen att vidta särskilda åtgärder för att bevisa att han vållas förlust av förmån eller om det annars finns särskilda skäl att ersätta kostnaderna.

Om miljötillståndsverket på ansökan av den som lidit skada förpliktar den som vållat skadan att betala ersättning eller vidta någon annan åtgärd, kan miljötillståndsverket förplikta den som vållat skadan att betala ersättning till den skadelidande för kostnader som orsakats av utredandet av ärendet. Om en part har beviljats rättshjälp enligt rättshjälpslagen (275/2002), skall miljötillståndsverket när det avgör ersättningsärendet fastställa biträdets arvode och rättshjälpsstagarens självriskandel samt ålägga rättshjälpsstagaren att betala denna självriskandel till sitt biträde enligt vad som närmare föreskrivs i nämnda lag.

12 kap.

Vattenrättsliga sammanslutningar

1 §

En vattenrättslig sammanslutning

En vattenrättslig sammanslutning enligt detta kapitel kan bildas för följande gemensamma vattehushållningsprojekt:

- 1) dikning enligt kap. 5,
- 2) bestående sänkning eller höjning av medelvattenståndet enligt kap. 6,
- 3) vattenreglering enligt kap. 7,
- 4) virkesflottning enligt kap. 9 och
- 5) projekt för iståndsättande av vattendraget eller för att annat motsvarande ändamål som förutsätter åtgärder enligt denna lag.

För en vattenrättslig sammanslutning som bildats för ett visst projekt gäller dessutom vad som föreskrivs annanstans i denna lag.

En vattenrättslig sammanslutning kärar och svarar i ärenden som gäller det gemensamma projektet och kan i sitt namn förvärva rättigheter och ingå förbindelser för fullgörande av sina uppgifter enligt denna lag. När det gäller projekt, för vilkas förverkligande en sammanslutning har bildats, beviljas tillståndet eller rätten enligt denna lag sammanslutningen.

2 §

Medlemmar

Medlemmar i en vattenrättslig sammanslutning är ägare av fastigheterna som drar nytta av det gemensamma projektet enligt 1 §, användare av anläggningar som ansluter sig till projektet och andra nyttotagare. Medlemmar i sammanslutningen är också andra parter enligt vad som föreskrivs i ifrågavarande kapitlet. Förslag till bildande av en vattenrättslig sammanslutning kan framställas av vem som helst av de potentiella medlemmarna i sammanslutningen, om inte annat föreskrivs i ifrågavarande kapitel.

3 §

Konstituerande stämma

För att bilda en vattenrättslig sammanslutning skall förslagsställaren kalla alla kända nyttotagare och andra potentiella medlemmar till en stämma, som utan tillställande av ny kallelse kan fortsättas på den tidpunkt, som vid stämman fastställs. Vid den konstituerande stämman skall för sammanslutningen antas stadgar och utses en eller flera ombudsmän eller styrelse. Omröstning vid den konstituerande stämman verkställs efter huvudtalet.

Kallelse till den konstituerande stämman tillkännages så att stämman kungörs i en eller flera på orten allmänt spridda tidningar samt genom att skriftligen underrätta alla kända medlemmar. Kallelsen har delgivits riktigt när ovan avsedda brev har postats och kungörelsen annonserats minst 14 dagar före stämman.

4 §

Stadgar

I stadgarna för en sammanslutning skall nämnas:

- 1) sammanslutningens namn och den kommun, som är sammanslutningens hemort,
- 2) sammanslutningens ändamål,
- 3) grunderna för beräkning av medlemmarnas röstetal vid sammanslutningens stämmor,
- 4) antalet ombudsmän eller styrelsemedlemmar som utses i sammanslutningens årliga ordinarie stämma, antalet eventuella ersättare, på vilket sätt ordförande och vice ordförande väljs till styrelsen och tiden för deras uppdrag samt på vilket sätt deras arvoden fastställs,
- 5) på vilket sätt befogenhet i vissa ärenden tilldelas en eller flera ombudsmän eller styrelsemedlemmar,
- 6) på vilket sätt ombudsmännen eller styrelsen sammankallas och beslut vid deras stämmor fattas,
- 7) vem som har rätt att teckna sammanslutningens namn,
- 8) räkenskapsperioden samt inom vilken tid bokslutet skall fastställas och sättet för redovisningens granskning,
- 9) när sammanslutningens ordinarie stämma skall hållas
- 10) när och hur ordinarie och extra stämma skall sammankallas och övriga meddelanden tillställas medlemmarna,
- 11) grunderna för fördelningen av de kostnader som medlemmarna skall betala, samt
- 12) på vilket sätt verksamhetens finansiering har ordnats.

5 §

Fastställelse och registrering av stadgarna

En vattenrättslig sammanslutning skall för sina stadgar söka fastställelse av miljötillståndsverket. Miljötillståndsverket skall fastställa stadgarna om de överensstämmer med lag och inte medför skada för någon medlem. Sammanslutningens angelägenheter skall

handhas enligt de antagna stadgarna redan innan de har fastställts. Stadgarna som fastställts av miljötillståndsverket skall följas även om fastställelsebeslutet inte har vunnit laga kraft.

Också om stadgarna ändras skall det förfaras enligt vad som föreskrivs i 1 mom.

Miljötillståndsverket skall föra ett register i vilket införs alla sammanslutningar som är verksamma inom verkets verksamhetsområde och uppgift om fastställelse eller ändring av en sammanslutnings stadgar.

6 §

Sammanslutningens stämma

En vattenrättslig sammanslutnings beslutanderätt utövas av sammanslutningens stämma. Beslut vid sammanslutningens stämma fattas enligt stadgarna med enkel röstövertikt.

Den vattenrättsliga sammanslutningens ordinarie stämma skall hållas på de tider som bestäms i stadgarna. Om stämma inte har sammankallats, har varje medlem rätt att yrka att stämma skall hållas.

Extra stämma skall hållas om medlemmar som tillsammans företräder minst en tiondel av det samtliga röstetalet skriftligen kräver det för behandling av ett angivet ärende.

7 §

Ärenden som skall avgöras vid sammanslutningens stämma

Vid sammanslutningens stämma skall beslutas om:

- 1) förvärv, överlåtelse eller inteckning av fastighet eller överlåtelse av annan egendom som är betydande med hänsyn till sammanslutningens verksamhet,
- 2) fastställande av avgifter som medlemmarna skall betala,
- 3) val eller avsättning av en ombudsman, styrelsen, en styrelsemedlem eller en revisor,
- 4) fastställande av bokslutet och beviljande av ansvarsfrihet,
- 5) ändring av sammanslutningens stadgar och

6) upplösning av sammanslutningen.

I stadgarna kan bestämmas att styrelsen eller ombudsmännen kan besluta om försäljning, byte och inteckning av sammanslutningens egendom.

8 §

Styrelsen och ombudsmännen

Sammanslutningen skall antingen ha en styrelse eller en eller flera ombudsmän. Styrelsen skall dessutom ha en ordförande.

Sammanslutningens styrelse och ombudsmän skall omsorgsfullt och så att den på ett jämlikt sätt beaktar sammanslutningens medlemmars intressen sköta sammanslutningens förvaltning enligt lag och för sammanslutningen fastställda stadgar samt sammanslutningens stämmas anvisningar.

Styrelsen och ombudsmännen skall föra sammanslutningens talan vid domstolar samt i övrigt företräda sammanslutningen. Stämning eller annat tillkännagivande anses ha kommit till sammanslutningens kännedom, då de i laga ordning delgivits någon medlem av styrelsen eller någon av ombudsmännen.

Har sammanslutningen upphört med sin verksamhet, kan en medlem till sammanslutningen eller tillsynsmyndigheten kalla till stämma för att besluta om tillsättande av styrelse eller en eller flera ombudsmän för att ombesörja de åtgärder som ankommer på sammanslutningen.

9 §

Styrelsemedlem

Den som är omyndig eller försatt i konkurs får inte vara styrelsemedlem.

Sammanslutningen kan vid stämma besluta om avsättning av en medlem till styrelsen från uppdraget, även om tiden för dennes uppdrag inte ännu har gått ut.

10 §

Styrelsens beslutförhet

Om inte något annat föreskrivs i sammanslutningens stadgar, är styrelsen beslutför då mer än hälften av hela antalet medlemmar är närvarande.

Som styrelsens beslut gäller, om inte det i sammanslutningens stadgar föreskrivs att beslutet skall fattas med viss röstövertikt eller enhälligt, den åsikt, som de flesta efter huvudtalet omfattat, eller vid lika röstetal den åsikt, som ordföranden biträtt, samt vid val den åsikt, för vilken lotten utfallit.

11 §

Bokföring

Är sammanslutningen inte bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1336/1997) och kommer inte alla medlemmar enhälligt överens om något annat, skall handlingarna som gäller sammanslutningens inkomster och utgifter, verifikationerna och korrespondensen om affärshändelserna bevaras minst sex år från utgången av det år under vilket räkenskapsperioden har gått till ända, ordnade på så sätt att sambandet mellan verifikationerna och noteringarna i bokföringen kan konstateras utan svårighet.

Angående en sammanslutning som driver sådan rörelse eller yrke att de är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen gäller vad som bestäms i bokföringslagen.

En medlem har rätt att ta del av sammanslutningens bokföring och andra handlingar som hänför sig till sammanslutningens verksamhet. Medlemmen har rätt att anlita medhjälpare samt att få kopior av bokföringen och andra handlingar. Sammanslutningen har härvid rätt att av medlemmen få ersättning för sådana kostnader för kopiering och avsändande av handlingar som åsamkats sammanslutningen.

12 §

Skadeståndsskyldighet

En medlem av styrelsen, en ombudsman och en revisor vid sammanslutningen är skyldig att ersätta skador som han i sin

verksamhet uppsåtligen eller av vållande har orsakat sammanslutningen. Detsamma gäller skada som orsakats en medlem i sammanslutningen genom överträdelse av denna lag eller av sammanslutningens stadgar.

Angående jämkning av skadestånd samt fördelning av skadeståndsansvaret mellan två eller flera skadeståndsskyldiga gäller vad som föreskrivs i 2 och 6 kap. I skadeståndslagen.

Talan angående ersättande av skada som orsakats sammanslutningen skall väckas vid tingsrätten.

13 §

Klanderbara beslut

En medlem som anser att ett beslut av sammanslutningens stämma eller styrelsen inte har tillkommit i laglig ordning eller att ett sådant beslut på något annat sätt strider mot lag eller sammanslutningens stadgar har rätt att klandra beslutet genom att vid miljötillståndsverket väcka talan mot sammanslutningen inom 60 dagar från det att beslutet fattades. Om rättelseyrkande enligt 14 § har framställts med anledning av beslutet, har medlemmen dock rätt att väcka talan till dess 30 dagar har förflutit från delfåendet av det beslut som meddelats med anledning av rättelseyrkandet.

Har sammanslutningens stämmas eller styrelsens beslut klandrats, kan miljötillståndsverket, innan saken avgörs slutligt, samtycka till att beslutet verkställs genast, om det finns särskilda skäl och om ändringssökande inte genom verkställigheten blir onyttigt.

14 §

Rättelseyrkande

En medlem vars rätt ett beslut, som har fattats av sammanslutningens stämma eller styrelse gäller, kan utan hinder av 13 § hos sammanslutningens stämma eller styrelsen, förutsatt att beslutet inte skall underställas miljötillståndsverket, yrka att beslutet rättas på den grund att det inte har tillkommit i

laglig ordning eller att beslutet strider mot lag, förordning eller sammanslutningens stadgar eller att beslutet kränker hans rätt.

Rättelseyrkande skall framställas inom 21 dagar från det att beslutet fattades. En sammanslutnings styrelse eller ombudsman skall inom 30 dagar från det att rättelseyrkandet framställdes sammankalla sammanslutningens stämma för att behandla rättelseyrkandet eller inom samma tid besluta att rättelseyrkandet inte förs till sammanslutningens stämma. Styrelsen eller ombudsmannen har också rätt att själv inom samma tid avgöra ett rättelseyrkande som gäller ett beslut av styrelsen.

Om rättelse inte sker, kan den som yrkat rättelse klandra beslutet genom att väcka talan mot sammanslutningen vid miljötillståndsverket inom 30 dagar från delfåendet av det beslut som meddelats med anledning av rättelseyrkandet.

15 §

Upplösning av sammanslutningen

Sammanslutningen får inte avbryta ett projekt som den påbörjat enligt denna lag utan miljötillståndsverkets tillstånd. För tillstånd till upplösning av ett projekt gäller vad som föreskrivs i 3 kap. 18 §. Sammanslutningens styrelse eller ombudsmän skall vidta de likvidationsåtgärder som upplösningen föranleder, om inte sammanslutningen har utsett en eller flera andra likvidatorer. En sammanslutning som har fattat beslut om att upplösa sig får fortsätta med ekonomisk verksamhet endast i den utsträckning som en ändamålsenlig likvidation kräver.

En sammanslutning skall anses ha upplösts när dess skulder har betalats och övriga skyldigheter som miljötillståndsverket ålagt har fullgjorts. Har sammanslutningen inte kännedom om alla sina borgenärer, skall sammanslutningen låta utfärda en offentlig stämning på de okända borgenärerna. Är sammanslutningens tillgångar större än skulderna, skall överskottet, om inte något annat följer av rättsförhållandena mellan medlemmarna i sammanslutningen, fördelas mellan medlemmarna i förhållande till

röstetalen.

Styrelsen eller ombudsmannen, eller om sådana inte finns någon av medlemmarna, skall meddela miljö tillståndsverket om att sammanslutningen har upplösts inom 45 dagar från det att sammanslutningen enligt 2 mom. har betalt sina skulder och fullgjort sina övriga skyldigheter.

13 kap.

Ersättningar

1 §

Ersättningskyldighet

Förlust av förmån till följd av en åtgärd som vidtagits eller kommer att vidtas med stöd av denna lag eller ett tillstånd som beviljats med stöd av denna lag skall ersättas, om förlusten av förmånen orsakas av:

1) ett vattehushållningsprojekt som förverkligas enligt tillstånd,

2) en rätt att nyttja eller inlösa egendom som tillhör någon annan,

3) en åtgärd, som enligt 3 kap. 2 § kräver tillstånd, men vartill tillstånd inte har sökts av den anledningen att åtgärden inte har kunnat antas ha sådana verkningar som avses i nämnda lagrum,

4) åtgärder som avses ovan i 2 kap. 5 och 6 §, 5 kap. 11 §, 9 kap. 5 §, 10 kap. 8 § och 18 kap. 5 § samt flottningsskada enligt 9 kap. 18 §,

5) befarande av ett vattendrag och

6) verksamhet som strider mot denna lag eller de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Förlust av förmån till följd av funktionsstörning hos vattenledning, avlopp eller annan sådan ledning eller en i denna lag avsedd anordning eller anläggning som har uppförts eller är under uppförande i dike, vattendrag eller på dess strand, och som beror på något annat än yttre orsak av undantagsnatur, skall ersättas på det sätt som avses i 1 mom. Ägaren och innehavaren svarar solidariskt för ersättningen, även om skadan inte har berott på oaktsamhet hos dem. Annan förlust av förmån än skada som omedelbart har drabbat någon annans egendom ersätts dock enbart om den förorsakats uppsåtligen eller av oaktsamhet.

Sådan förlust av förmån som avses i 1 mom. 5 punkten skall ersättas av farkostens ägare med beaktande av vad som skilt föreskrivs om begränsning av redarens ansvar och sjöpanträtt, även om förlusten av förmånen inte föranleds av oaktsamhet. Förlust av förmån som förorsakas ett föremål

som olagligen utlagts i kungsådra eller allmän farled ersätts dock inte. Detsamma gäller i fråga om fångstredskap i en farled, om inte förlusten av förmånen har förorsakats uppsåtligen eller av grov oaktsamhet.

2 §

Tillämpliga bestämmelser

Vid fastställande och betalning av ersättningar iakttas bestämmelserna i detta kapitel, om inte annat föreskrivs i 2-4 mom.

När det gäller ersättning för förlust av förmån till följd av åtgärder som strider mot denna lag eller de bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den tillämpas skadeståndslagen (412/1974). Då det gäller ersättning för miljöskador enligt lagen om ersättning för miljöskador (737/1994) tillämpas emellertid lagen om ersättning för miljöskador.

När det gäller ersättning för personskada som vållas av en åtgärd enligt denna lag tillämpas skadeståndslagen. I fråga om personskada som vållas av förorening av vatten enligt lagen om ersättning för miljöskador tillämpas emellertid lagen om ersättning för miljöskador.

Om en miljöskada som avses i lagen om ersättning för miljöskador orsakas av en sådan funktionsstörning som avses i 1 § 2 mom., skall i fråga om ersättning för miljöskadan tillämpas lagen om ersättning för miljöskador. Angående ägaren och innehavaren gäller därvid vad som i lagen om ersättning för miljöskador föreskrivs om verksamhetsutövare.

3 §

Myndigheterna som behandlar ersättningsärenden

Miljötillståndsverket behandlar andra än i 2 och 3 mom. avsedda ärenden.

Den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten behandlar ersättningsärenden som hänför sig till ett tillstånd den beviljat samt ersättningsfrågor i anslutning till dikning, om inte ärendet skall handläggas vid

dikningsförrättning.

Tingsrätten behandlar ärenden som hänför sig till ersättning för personskada, ärenden som avses i 2 § 4 mom., om inte ärendet enligt 72 § i miljöskyddslagen skall handläggas av miljötillståndsverket samt, om inte något annat följer av 4 § eller 14 kap. 4 §, ärenden som gäller ersättning av skada som har vållats genom en otillåten åtgärd.

4 §

Ersättningar i anslutning till ansökningsärenden

När tillståndsmyndigheten beviljar ett tillstånd eller en rätt enligt denna lag, skall den, om inte något annat följer av 11 kap. 19 §, på tjänstens vägnar bestämma att förluster av förmåner till följd av projektet skall ersättas.

I samband med ett tillståndsärende kan miljötillståndsverket också behandla ett yrkande om ersättning för skada som den verksamhet som ansökan gäller har vållat innan tillståndsärendet avgjordes, om inte detta medför betydande dröjsmål. Om miljötillståndsverket inte behandlar yrkandet i anslutning till tillståndsärendet, behandlas det som ett separat ärende. I ett avgörande som gäller separat behandling av ett ersättningsyrkande får ändring inte sökas genom besvär.

5 §

Separata ersättningsärenden

Ersättning för förlust av förmån som inte förutsågs när tillståndet beviljades kan utan hinder av ett tidigare avgörande yrkas genom ansökan hos miljötillståndsverket, eller om det är fråga om tillstånd som beviljats av den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten, hos ifrågavarande myndighet.

Ersättning för förlust av förmån som avses i 1 § 2 mom. skall yrkas i anslutning till tillståndsärendet eller, om detta inte är möjligt, sökas särskilt.

Ersättning skall yrkas genom ansökan hos miljötillståndsverket, om det är frågan om förlust av förmån med anledning av en åtgärd

som grundar sig på denna lag och för vilken tillstånd inte krävs, eller förlust av förmån som avses i 1 § 2 mom., om det inte är fråga om ett ärende som skall behandlas av tingsrätten.

Ersättning för förlust av förmån till följd av dikning enligt vad som avses i 3 § 2 mom. söks hos den kommunala miljöovärdsmyndigheten.

6 §

Förlust av förmån som skall ersättas

Om inte annat har stadgats om ersättning till följd av en viss åtgärd, skall såsom sådan förlust av förmån som avses i 1 § ersättas:

1) förlust av förmån, som följer av nyttjanderätt eller rätt att inlösa fast eller lös egendom som har beviljats med stöd av denna lag,

2) förlust, skadande eller försämrande av fast eller lös egendom eller del därav av annan än i 1 punkten nämnd orsak, hindrande eller försvårande av egendomens nyttjande, minskning av dess avkastning, sänkning av dess värde med anledning av ovan nämnda omständigheter samt förlust av annan förmån med förmögenhetsvärde, vilken har sin grund i äganderätten, vartill även ingår kostnader för flyttande av egendom och dess ändrande,

3) sådan minskning av bruksvärdet eller sänkning av värdet i fråga om fast eller lös egendom som hör till samma ägare, som följer av en i 1 eller 2 punkten nämnd förlust av förmån, eller kostnader, som föranleds av flyttning eller uppförande ånyo av byggnad eller annan egendom,

4) förlust av servituts- eller nyttjanderätt, nyttjanderätt till vattenkraft, fiskerätt samt därmed jämförlig annan särskild rätt, hindrande eller försvårande av dess nyttjande samt förlust av annan förmån med förmögenhetsvärde som grundar sig på sådan rätt, i fråga om legorätt dock endast till den del legotagaren inte har rätt till sådan nedsättning av legovederlaget som avses i 19 §,

5) att byggnad eller annan anläggning, anordning eller materiel blivit delvis eller helt onyttig på grund av förlust av förmån enligt 4 punkten,

6) hindrande eller avsevärt försvårande av för vederbörande behövlig möjlighet att ha tillgång till vatten eller av annat viktigt nyttjande av vattenområde eller dess strand, vilken grundar sig på annan rätt än äganderätt eller i 4 punkten avsedd särskild rätt,

7) hindrande eller försvårande av renskötsel eller yrkesmässigt fiske även i andra än ovan nämnda fall, samt

8) avbrott i idkande av rörelse på fastighet, som åtgärden gäller, samt kostnader för flyttning från sådan fastighet.

Om förlust av förmån som skall ersättas med stöd av 1 mom. orsakas genom buller, skakning, strålning, ljus, värme, lukt eller någon annan motsvarande störning, tillämpas 12 § i lagen om ersättning för miljöskador.

Områdets ägare är inte berättigad till ersättning för vatten som tas från området. Försämrad tillgång till vatten, som föranleds av vattentagning och som drabbar ägaren eller den, som med stöd av annan särskild rätt nyttjar grundvattnet, betraktas dock som förlust av förmån som skall ersättas, om inte den är ringa. Vid fastställande av ersättning för nyttjanderätt bör även markens värdestegring till följd av möjligheten att ta grundvatten beaktas.

7 §

Hindrande eller försvårande av allmän rätt att använda vattendrag

Hindrande eller försvårande av befarande av ett vattendrag eller flottning enligt bestämmelserna om allmän rätt att använda vattendrag i denna lag betraktas inte som en sådan förlust av förmån som skall ersättas enligt 6 §, om inte annat följer av 6 § 1 mom. 6 och 7 punkten.

8 §

Ersättningens belopp

En sådan förlust av förmån som avses i 6 § punkterna 1-5 skall ersättas till fullt belopp, om inte annat följer av 4 mom. i denna paragraf eller 9 §. Då ersättning fastställs för överlåtelse av fast egendom eller del därav

eller för upplåtande av nyttjanderätt till fast egendom skall, om inte annat föreskrivs i denna lag, vid ersättningens fastställande tillämpas vad som föreskrivs i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977).

Om åtgärden, som förorsakat förlust av förmån, medför omedelbar nytta för den till ersättning berättigades egendom och är han inte på den grund pliktig att ta del i kostnaderna för projektet, skall den nytta han erhållit skäligen jämningsvis beaktas vid fastställande av ersättningen.

För skada, om vilken bestäms i 6 § punkterna 6-8 i detta kapitel, skall ersättning fastställas efter omständigheterna med beaktande även av den nytta, som projektet omedelbart medför för den till ersättning berättigade, om han inte skall ta del i kostnaderna för projektet.

När rätt att inlösa, ta i varaktigt bruk eller till vattenområde ändra ett jordområde som tillhör någon annan beviljas med stöd av denna lag, skall förlust av förmån som avser marken samt på den befintliga byggnader, anläggningar och anordningar ersättas till halvannan gång dess värde. Förlust av vattenkraft skall på samma sätt ersättas till halvannan gång dess värde. Förlust av förmån till följd av rätt att nyttja eller inlösa område, som behövs för dike, vattenledning, vattentäkt eller avlopp ersätts emellertid enligt vad som föreskrivs i 1-2 mom.

9 §

Inlösningsskyldighet

Då mark som tillhör någon annan genom en åtgärd, som grundar sig på denna lag, försätts varaktigt under vatten eller förorsakas annat omedelbart avsevärt varaktigt men för nyttjande av någon annans fastighet eller därtill hörande område, kan på ägarens yrkande föreskrivas, att fastigheten, samfälligheten eller en del av dem skall inlösas. Om en del av ett dylikt område inlöses av ägaren eller denne förlorar möjligheten att nyttja området och detta förorsakar avsevärt varaktigt men för nyttjande av den återstående delen, skall på ägarens yrkande föreskrivas, att hela området

inlöses.

På samma sätt kan det föreskrivas, att fast eller lös egendom, som blir onyttig och för vilken ägaren med stöd av 6 § 1 mom. 3 eller 5 punkten har rätt att kräva ersättning, skall inlösas, om ägaren så yrkar och det inte kan anses rimligt, att han bör nöja sig med ersättning för förlusten av förmånen.

Ersättningen, som betalas med stöd av denna paragraf, utgår till halvannan gång värdet när det gäller ett sådant område, som avses i 8 § 4 mom.

10 §

Överenskommelse om ersättning

Parterna kan träffa överenskommelse om ersättningens betalning och belopp samt om övriga omständigheter angående ersättningen. Gäller överenskommelsen fast egendom som är in-tecknad, eller egendom i vilken har fastställts företagsin-teckning, måste överenskommelsen godkännas av den som innehar ifrågavarande rätt.

11 §

Förebyggande eller minskning av förlust av förmån genom särskilda åtgärder

Den ersättningsskyldiga skall, då detta anses skäligt, åläggas att i stället för att betala ersättning på sin bekostnad utföra de åtgärder som är nödvändiga för att förebygga eller minska den förlust av förmån som enligt denna lag skall ersättas, om kostnaderna för dessa åtgärder inte oskäligt överstiger beloppet av den penningersättning, som borde utgå för ifrågavarande förlust av förmån.

12 §

Säkerställande av tillgången till vatten

Medför ett tillståndspliktigt vattenhushållningsprojekt att vattentagningen förhindras eller försvåras avsevärt, skall miljö-tillståndsverket på yrkande av den som har rätt till ersättning bestämma att den ersättningsskyldiga i stället för att betala

ersättning skall utföra nödvändiga åtgärder för att säkerställa tillgången till vatten.

För underhållet av anordningarna och anläggningarna som anlagts med stöd av 1 mom. svarar den som har rätt till ersättning, om inte miljötillståndsverket med beaktande av förhållandena föreskriver något annat.

Förorsakar anläggning eller nyttjande av vattentäkt förlust av förmån som avses i 1 mom., kan miljötillståndsverket till den som har rätt till ersättning i stället för ersättning i pengar bevilja rätt att från vattentäkten få en vattenmängd som högst motsvarar hans tidigare förbrukning. Detta förutsätter att rätten kan beviljas utan oskäligen kostnader och utan att vattentäktens användningsändamål äventyras. Rätten gäller så länge vattentäkten används. Innehavaren av rätten är skyldig att för vattnet han får betala ett pris som motsvarar vattnets andel i vattentäktens driftskostnader. Den ersättningsskyldiga svarar för anläggandet och underhållet av den vattenledning som i detta syfte behövs.

Om åtgärden som avses i denna paragraf för den till ersättning berättigade medför större nytta än den förlust av förmån som avses i 1 mom., kan miljötillståndsverket då det bestämmer om åtgärden ålägga den som har rätt till ersättning att efter vad som anses skäligt ta del i kostnaderna som föranleds av åtgärden, högst med en andel som motsvarar den nytta som åtgärden medför för honom.

13 §

Betalning av ersättningen

I ett beslut om ersättningsskyldighet skall samtidigt bestämmas när och hur ersättningen skall betalas.

Fastställd ersättning skall bestämmas att utbetalas i ett för allt, om inte särskilda skäl kräver att ersättningen betalas på bestämda tider. För ersättning som skall betalas på bestämda tider kan på yrkande av ersättningstagaren föreskrivas att en säkerhet som miljötillståndsverket godkänner skall ställas.

I beslutet skall på tjänstens vägnar föreskrivas att ränta skall betalas för tiden efter förfallodagen, enligt vad räntelagen

stadgar om dröjsmålsränta.

Det skall föreskrivas att ersättning för sådan förlust av förmån som avses i 4 § 1 mom. och 5 § 2 och 3 mom. betalas inom trettio dagar från den dag då beslutet vann laga kraft. I beslutet skall det föreskrivas att sex procents årlig ränta skall betalas från den dag då ersättningsyrkandet framställdes eller handläggningen av ersättningsfrågan annars blev anhängig fram till förfallodagen. I fråga om ersättningar som skall betalas på bestämda tider tillämpas denna paragraf dock endast på de betalningsposter som hänför sig till tiden före ersättningsbeslutet.

14 §

Inledande av en åtgärd som medför ersättningsskyldighet

I ett tillståndsbeslut skall föreskrivas när sådana tillståndsenliga åtgärder som medför ersättningsskyldighet får vidtas.

En ersättning i ett för allt skall föreskrivas bli betald eller behörigen deponerad inom en tid som miljötillståndsverket bestämmer och innan den åtgärd som medför ersättningsskyldighet vidtas, om parterna inte avtalar något annat eller något annat följer av 3 kap. 15 § eller 11 kap. 19 § 2 mom. Ersättningen skall dock betalas senast ett år efter att beslutet har vunnit laga kraft.

Om en åtgärd som avses i 2 mom. får vidtas innan ersättningen fastställs, betalas eller deponeras eller om den redan har vidtagits så som avses i 1 § 1 mom. 2 punkten, skall det föreskrivas att på ett ersättningsbelopp skall betalas en sex procents årlig ränta räknat från den dag då åtgärden vidtogs fram till förfallodagen. I de fall som avses i 11 kap. 19 § 2 mom. skall det föreskrivas att ersättningen betalas inom trettio dagar efter att ersättningsbeslutet gavs, om den verksamhet som avses i tillståndsbeslutet har inletts. I fråga om ersättningar som skall betalas på bestämda tider tillämpas denna paragraf dock endast på de betalningsposter som hänför sig till tiden före ersättningsbeslutet.

15 §

Återbetalning av ersättningen

Om ersättning har betalats utan grund eller till ett för stort belopp, har betalaren rätt att genom ansökan hos miljötillståndsverket yrka på återbetalning. Miljötillståndsverket eller besvärsinstansen kan med beaktande av beloppets storlek och omständigheterna bestämma att beloppet inte behöver återbetalas.

16 §

Ersättning som betalats för intecknad egendom

Om det bestäms att ersättning i ett för allt skall betalas för överlåtelse av en fastighet eller ett därtill hörande område, för upplåten nyttjanderätt till fast egendom eller för någon åtgärd som annars med stöd av denna lag hänförs till fast egendom och in-teckning fastställs för egendomen, skall miljötillståndsverket samtidigt bestämma att ersättningen, sedan beslutet vunnit laga kraft, skall deponeras hos länsstyrelsen och fördelas så som föreskrivs om köpesumman för utmätt egendom. Panträttens innehavare har lika rätt till det deponerade ersättningsbeloppet som han hade till egendomen som omfattades av panträtt.

Ersättningen skall inte föreskrivas att deponeras, om panträttens innehavarens samtycke till att ersättningen inte skall deponeras företes eller om den förmån som skall ersättas är obetydlig eller om förlusten av förmånen av annan dylik orsak inte kan anses ha nämnvärt minskat säkerhetens värde.

Vållas in-tecknad fast egendom skada av en sådan i denna lag avsedd åtgärd som kommer samma ägare tillhörig annan fastighet eller ett till sin natur självständigt projekt till godo, skall i samband med att tillstånd till åtgärden beviljas fastställas en ersättning som motsvarar förlusten av förmånen och föreskrivas att ersättningen skall deponeras enligt 1 och 2 mom.

17 §

Solidariskt ansvar och regressrätt

Om flera gemensamt har inlett ett projekt enligt denna lag, med anledning av vilket förverkligande ersättning skall betalas, ansvarar de solidariskt för ersättningens betalning.

18 §

Rätt till ersättning som en med egendomen förenad förmån

Om en på bestämda tider utgående ersättning har fastställts för förlust av förmån, som åsamkats fast egendom eller inrättning, i vilken in-teckning kan beviljas, är rätten till ersättning en med egendomen förenad förmån, som inte kan skiljas från den.

19 §

Nedsättning av legovederlaget

Om någon innehar ett område på grund av legorätt och legotagaren med anledning av en åtgärd som avses i denna lag förlorar besittningen till eller möjligheten att nyttja en del av området, är han berättigad att till den del, som motsvarar den honom åsamkade förlusten, erhålla nedsättning av legovederlaget. Ärenden som gäller nedsättning av legovederlaget behandlas vid tingsrätten.

20 §

Upphävande av ersättningskyldighet

Om tillståndshavaren enligt 14 § 2 mom. skall betala ersättning eller en del av ersättningen innan åtgärden vidtas och tillståndshavaren sedan meddelar sig avstå från ett projekt som inte har påbörjats, kan miljö-tillståndsverket på ansökan av tillståndshavaren konstatera att tillståndet har förfallit och upphäva den ersättningskyldighet som ålagts i tillståndet.

21 §

Tillämpning av ersättningsbestämmelserna på dikning

I fråga om dikning gäller för tillämpliga delar 1 § 2 mom., 4, 5, 10, 11 och 13-19 § i detta kapitel. På dikning som kräver tillstånd tillämpas dock även övriga bestämmelser i

detta kapitel.

14 kap.

Tillsyn och förvaltningstvång

1 §

Tillsynsmyndigheterna

Den regionala miljöcentralen och den kommunala miljö-vårdsmyndigheten utövar tillsyn över att denna lag samt bestämmelser och föreskrifter som meddelats med stöd av den iakttas. Miljöministeriet kan genom förordning utfärda närmare bestämmelser om tillsynen över att denna lag iakttas och om anordnande av tillsyn.

2 §

Åtgärder vid överträdelser eller försummelser och i samband med brottmål

Har inte denna lag eller med stöd av den utfärdade bestämmelser eller föreskrifter iakttagits, skall tillsynsmyndigheten med hänsyn till sakens natur

1) uppmana den som bryter mot bestämmelser eller föreskrifter att upphöra med förfarandet,

2) vid miljö-tillståndsverket väcka ett förvaltningstvångsärende enligt 4 § i detta kapitel, eller

3) anmäla saken till polisen för förundersökning, om inte gärningen med beaktande av förhållandena skall anses vara ringa.

Den kommunala miljö-vårdsmyndigheten eller en av den förordnad tjänsteman eller tjänsteinnehavare kan på det sätt han anser lämpligt tillfälligt avbryta en sådan uppenbart lagstridig åtgärd som avses i 2 kap. 14 §. Den kommunala miljö-vårdsmyndigheten skall efter avbrottet utan dröjsmål till miljö-tillståndsverket göra en sådan ansökan om förvaltningstvång som avses i 4 § 1 mom., om inte detta är onödigt.

3 §

Rätt att få upplysningar och göra inspektioner

Tillsynsmyndigheten eller en av denna förordnad tjänsteman eller tjänsteinnehavare har rätt att i tillsynssyfte inom sitt verksamhetsområde

1) utan hinder av tystnadsplikten enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet få behövliga upplysningar av myndigheter och verksamhetsutövare,

2) röra sig på annans område,

3) göra inspektioner och undersökningar, utföra mätningar och ta prover,

4) få tillträde till platser där verksamhet bedrivs och

5) kontrollera en verksamhets verkningar.

Sådan i 1 mom. avsedd rätt som inte är förenad med utövning av offentlig makt har också andra personer som myndigheten har förordnat.

I 1 mom. avsedda åtgärder får inte vidtas i hemfridskyddade utrymmen, om inte åtgärderna är nödvändiga för att skydda liv, hälsa, egendom, allmän säkerhet eller miljön.

4 §

Åtgärder vid överträdelser eller försummelser

Miljötillståndsverket kan på ansökan av en myndighet eller den berörda parten förbjuda den som bryter mot denna lag eller en med stöd av den utfärdad bestämmelse eller föreskrift att fortsätta eller upprepa överträdelser, eller ålägga honom att fullgöra sin skyldighet eller att rätta till det som i strid med en bestämmelse eller föreskrift har gjorts. Förbudet eller föreläggandet kan meddelas även den nya ägaren eller innehavaren av fastigheten, även om denne inte själv skulle vara ansvarig för att den lagstridiga situationen uppkommit. Tillsynsmyndigheten kan bemyndigas att utföra den behövliga åtgärden.

Innan ett sådant förbud eller föreläggande meddelas skall den som förbudet eller föreläggandet gäller ges tillfälle att bli hörd i

saken i enlighet med förvaltningslagen. Vid behov skall också andra parter, tillsynsmyndigheter och myndigheter som bevakar allmänt intresse höras.

Vid handläggningen av sådana förvaltningstvångsärenden som avses i 1 mom. iakttas i tillämpliga delar vad denna lag föreskriver om handläggning av ansökningsärenden. Beslutet delges som bevislig delgivning enligt förvaltningslagen. Om ersättning för de kostnader som handläggningen av ett förvaltningstvångsärende har vållat parten iakttas i tillämpliga delar förvaltningsprocesslagen.

5 §

Vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande

Miljötillståndsverket skall, om det inte är uppenbart onödigt, förena ett förbud eller en föreskrift som har meddelats med stöd av 4 § med vite eller med hot om att den försummade åtgärden vidtas på den försumliges bekostnad eller om att verksamheten avbryts.

Om inte något annat följer av denna lag skall i ett ärende som gäller vite eller hot om tvångsutförande eller avbrytande i övrigt tillämpas viteslagen (1113/1990).

6 §

Åtgärder för undanröjande av men eller fara

Försummas en skyldighet enligt 2 kap. 10 § 1 mom. att underhålla en anläggning och kan det inte utan svårighet redas ut vem som är anläggningens ägare eller vem som annars har ansvaret för den, får miljötillståndsverket på ansökan berättiga en tillsynsmyndighet att på statens bekostnad vidta nödvändiga åtgärder för undanröjande av men eller fara. För ärendets handläggning gäller härvid i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 kap.

Kan en åtgärd eller försummelse i strid med denna lag eller med stöd av den meddelade bestämmelser eller föreskrifter förorsaka omedelbar men eller fara för säkerhet, hälsa, ett viktigt allmänt intresse

eller annans egendom får tillsynsmyndigheten vidta behövliga åtgärder för att avhjälpa menet eller faran.

Tillsynsmyndigheten skall efter en sådan åtgärd som avses i 2 mom. utan dröjsmål till miljötillståndsverket göra en sådan ansökan om förvaltningstvång som avses i 4 § 1 mom., om inte detta är onödigt. Miljötillståndsverket skall behandla ärendet i brådskande ordning.

7 §

Kostnaderna för tvångsutförande

I fråga om betalning och indrivning av kostnader som åsamkats den myndighet som med stöd av 4 § fått rätt till tvångsutförande gäller 17 § viteslagen. Har rätten till tvångsutförande givits den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten, tillämpas den nämnda paragrafen dock på samma sätt som i ett ärende där beslut om tvångsutförande fattats av en kommunal myndighet.

I fall som avses i 6 § 1 mom. i detta kapitel kan miljöförvaltningsverket på ansökan av en tillsynsmyndighet förordna att de kostnader som staten åsamkats av åtgärderna helt eller delvis skall indrivas hos den som försummat underhållet, om det senare har framgått vem denne är.

8 §

Åtgärder med anledning av anmälan om slutförande

Den regionala miljöcentralen skall kungöra en anmälan om slutförande den fått genom offentlig kungörelse på de berörda kommunernas anslagstavlor, om inte ärendet är av ringa betydelse. Om offentliggörandet av kungörelsen skall annonseras i minst en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av projektet.

Tillsynsmyndigheten kan med anledning av anmälan förrätta en inspektion enligt 39 § i förvaltningslagen eller vidta andra åtgärder som avses i 3 § för att utreda huruvida projektet har förverkligats enligt tillståndsbestämmelserna.

9 §

Rätt att anhängiggöra ärenden

Om ett ärende som avses i 4 § inte har anhängiggjorts på tillsynsmyndighetens eget initiativ, kan ärendet skriftligen anhängiggöras hos miljöförvaltningsverket av

- 1) en part,
- 2) en registrerad förening eller stiftelse vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård eller trivselsn i boendemiljön och inom vars verksamhetsområde miljökonsekvenserna framträder,
- 3) den kommun där verksamheten är placerad eller av en annan kommun inom vars område verksamhetens miljökonsekvenser framträder,
- 4) en myndighet som bevakar allmänt intresse i ärendet.

15 kap.

Sökande av ändring och verkställande av beslut

1 §

Sökande av ändring

I ett beslut som miljöförvaltningsverket eller den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten har meddelat med stöd av denna lag och i beslut som har meddelats vid en dikningsförrättning söks ändring hos Vasa förvaltningsdomstol så som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat följer av denna lag. Besvär över den avgift som tas ut för handläggningen av ärendet anförs i samma ordning som besvär över huvudsaken. Besvärsskriften och dess bilagor skall inom 30 dagar från beslutets delfående tillställas myndigheten som fattat beslutet.

Vasa förvaltningsdomstols beslut får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen så som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Besvärsskriften och dess bilagor skall inom 30 dagar från beslutets delfående tillställas Vasa förvaltningsdomstol.

Angående ett beslut som den regionala

miljöcentralen har meddelat enligt 3 kap. 11 § 3 mom. samt ett beslut som arbetskrafts- och näringscentralen har meddelat enligt 3 kap. 11 § 3 mom. och 3 kap. 14 § 3 mom. kan ett skriftligt rättelseyrkande framställas hos miljötillståndsverket inom 30 dagar räknat från dagen för anslaget. I beslut som miljötillståndsverket fattat med anledning av rättelseyrkande söks ändring såsom föreskrivs i 1 mom.

2 §

Besvärsrätt

Besvärsrätt i beslut som meddelats med stöd av denna lag har

- 1) en part,
- 2) en registrerad förening eller stiftelse vars syfte är att främja miljöskydd, hälsoskydd eller naturvård eller trivseln i boendemiljön och inom vars verksamhetsområde miljökonsekvenserna framträder,
- 3) den kommun där verksamheten är placerad eller en annan kommun inom vars område verksamhetens miljökonsekvenser framträder,
- 4) den regionala miljöcentralen samt den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten i den kommun där verksamheten är placerad och kommunerna inom det område som påverkas av verksamheten,
- 5) en annan myndighet som avses i 11 kap. 9 § som bevakar allmänt intresse i ärendet.

3 §

Hörande med anledning av besvär

Den myndighet som har fattat beslutet skall tillkännage beslutet genom att kungöra den på sin anslagstavla och på de berörda kommunernas anslagstavlor under minst 14 dagar. Besvärshandlingarna skall finnas framlagda till påseende i de berörda kommunerna under hela kungörelsetiden. Myndigheten skall dessutom ge den som söker tillstånd, de parter som ärendet särskilt gäller, samt myndigheter som bevakar allmänt intresse i ärendet tillfälle att avge bemötande, om detta inte är uppenbart onödigt. Besvären delges för avgivande av

bemötande så som föreskrivs i förvaltningslagen. Samtidigt skall myndigheten meddela var besvärshandlingarna är framlagda samt vart bemötandena kan lämnas inom den tid som satts ut för avgivande av bemötande.

Den myndighet som har fattat beslutet skall utan dröjsmål, dock senast inom 30 dagar från den tid som satts ut för avgivande av bemötande, tillställa Vasa förvaltningsdomstol besvärshandlingarna, bemötandena och övriga handlingar som gäller beslutet samt vid behov sitt utlåtande om dem.

Miljötillståndsverket eller den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten skall höras angående besvären enbart om fullföljdsdomstolen anser att detta är nödvändigt.

När ett beslut som har fattats vid en dikningsförrättning har överklagats, skall Vasa förvaltningsdomstol för handläggningen av besvärssärendet beställa de handlingar som har uppstått vid dikningsförrättningen. Besvären skall av Vasa förvaltningsdomstol för bemötande delges de myndigheter som besvären gäller, om detta inte är uppenbart onödigt.

4 §

Förfarandet i fullföljdsdomstolen

Utöver vad som i förvaltningsprocesslagen bestäms om syn kan på fullföljdsdomstolens förordnande domstolens ordförande, en ledamot eller föredragande förrätta inspektion på platsen.

I fråga om besvär vid dikningsförrättningar tillämpas inte andra meningarna i 74 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen.

Vasa förvaltningsdomstols beslut i ett ansökningsärende enligt denna lag skall ges efter anslag. Beslutet anses ha kommit till parternas kännedom när det givits. Meddelande om beslutet skall dessutom utan dröjsmål anslås på den kommuns anslagstavla i vilken projektet är beläget samt anslagstavlan i de kommuner till vilka projektets verkningar sträcker sig.

Sitt beslut i vattenhushållningsärenden skall Vasa förvaltningsdomstol tillställa ändringssökanden samt dessutom tillställa de

parter som begärt det en kopia av beslutet samt i ett tillståndsärende verksamhetsutövaren, om denne inte anført besvär. Om hur kopior ställs till myndigheterna föreskrivs närmare genom förordning.

5 §

Besvär över Vasa förvaltningsdomstols beslut

Om hörande av parter samt hur handlingarna hålls tillgängliga med anledning av besvär över Vasa förvaltningsdomstols beslut gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 3 §.

Sitt beslut i vattenhushållningsärenden skall högsta förvaltningsdomstolen tillställa ändringssökanden samt dessutom de parter som begärt det en kopia av beslutet. Om hur kopior ställs till myndigheterna föreskrivs närmare genom förordning.

6 §

Verkställande av beslut trots att ändring har sökts

Om inte något annat följer av denna lag, tillämpas i fråga om ändringssökande inte vad som i 6 kap. förvaltningsprocesslagen bestäms om verkställighet av beslut som inte har vunnit laga kraft.

Vasa förvaltningsdomstol kan, av grundad anledning och under förutsättning att verkställigheten inte gör ändringssökandet onödigt, på sökandens begäran i sitt beslut föreskriva att verksamheten trots att besvär anförts helt eller delvis får inledas enligt tillståndsbeslutet, om sökanden ställer godtagbar säkerhet för ersättning av de förluster av förmån och kostnader som upphävande av tillståndsbeslutet eller ändring av tillståndsvillkoren kan medföra. Säkerheten ställs hos länsstyrelsen. Kravet på ställande av säkerhet gäller inte staten och dess inrättningar och inte heller kommuner och samkommuner. Vid behov kan Vasa förvaltningsdomstol föreskriva att verksamheten skall verkställas i mera begränsad omfattning än vad

tillståndsbeslutet avser eller bestämma tidpunkten för verkställigheten.

Högsta förvaltningsdomstolen kan besluta att bestämmelsen som meddelats med stöd av 1 mom. skall upphöra att gälla.

Miljötillståndsverket kan föreskriva att ett förbud eller en bestämmelse som avses i 14 kap 4 mom. skall iakttas trots att ändring har sökts. Vasa förvaltningsdomstol kan utfärda en motsvarande föreskrift vid besvär över miljötillståndsverkets beslut samt föreskriva att bestämmelsen som meddelats skall upphöra att gälla.

16 kap.

Straffbestämmelser

1 §

Miljöbrott och vållande av allmän fara

Bestämmelser om straff för miljöförstöring som har begåtts i strid med denna lag ingår i 48 kap. 1 - 4 § i strafflagen.

Om straff för sabotage, grovt sabotage, vållande av allmän fara eller grovt vållande av allmän fara genom åstadkommande av översvämning stadgas i 34 kap. 1, 3, 7 och 8 § i strafflagen.

2 §

Tillståndsförseelse enligt vattenlagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) utan sådant miljötillståndsverkets tillstånd som avses i denna lag eller sådant tillstånd till undantag som avses i 2 kap. 9 § 2 mom. vidtar en åtgärd,

2) förverkligar ett projekt i strid med tillståndsvillkoren eller på ett annat sätt underlåter att iakttä tillståndsbeslutets bestämmelser,

3) försummar att slutföra ett sådant tillståndspliktigt projekt som, om det inställs, kan orsaka fara för någon annan eller någon annans egendom,

4) försummar sin skyldighet enligt denna lag eller tillstånd att underhålla en damm, någon annan anläggning eller en vall i ett vattendrag eller utanför vattendraget eller

5) försummar sin skyldighet enligt denna lag eller tillstånd att underhålla en farled skall, om strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för *tillståndsförseelse enligt vattenlagen* dömas till böter.

För tillståndsförseelse enligt vattenlagen döms även den som uppsåtligen eller av oaktsamhet försummar att anmäla en åtgärd till den regionala miljöcentralen enligt vad som föreskrivs i 2 kap. 14 § eller 5 kap. 6 § eller förverkligar ett projekt i strid med ett beslut vid dikningsförrättning.

3 §

Överträdelse av vattenlagen

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) i strid med 2 kap. 8 § hindrar vattnets fria lopp i rännil eller dike, om inte kränkningsen av det enskilda intresset är ringa,

2) utan laglig rätt hindrar någon från att befara ett vattendrag, flotta virke eller att använda ett vatten- eller jordområde på något annat sätt som har sin grund i denna lag eller tillstånd,

3) bedriver flottning i strid med rättigheterna som föreskrivs i 9 kap. 5 och 6 §,

4) bedriver verksamhet i strid med ett beslut som den kommunala miljöförmyndigheten meddelat enligt 4 kap. 2 eller 8 § eller 5 kap. 5 eller 9 § eller

5) försummar sin skyldighet enligt denna lag eller tillstånd att underhålla ett dike, en vattenledning eller ett avlopp

skall, om strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för *överträdelse av vattenlagen* dömas till böter.

För överträdelse av vattenlagen döms även den som uppsåtligen eller av oaktsamhet genom att befara ett vattendrag eller på annat sätt använda vattendraget orsakar störning eller skada i strid med 2 kap. 4-7 §. En gärning som orsakar ringa störning eller skada betraktas dock inte som överträdelse av vattenlagen.

4 §

Åtalsrätt

Allmän åklagare får inte väcka åtal för en gärning som avses i 2 och 3 § i detta kapitel genom vilken endast en enskilds intresse eller rättighet har kränkts, om inte målsäganden anmäler gärningen till åtal.

5 §

Den regionala miljöcentralen som målsägande

Den regionala miljöcentralen är målsägande i ett brottmål, där ett allmänt intresse har kränkts.

17 kap.

Fastighetsrättsliga bestämmelser

1 §

Fastighetsbildning när det gäller ett inlöst outbrutet område eller för flera fastigheter samfällt område

Ett med stöd av denna lag inlöst outbrutet område av en fastighet eller för flera fastigheter samfällt område eller outbrutet område av ett sådant avskiljs till fastighet enligt fastighetsbildningslagen (554/1995).

Miljöförmyndigheten skall underrätta lantmäteribråns när ett inlösningsbeslut som avses i 1 mom. har vunnit laga kraft och mottagaren av det inlösta området har fullgjort sin ersättningsskyldighet. Förrättningen blir anhängig utan särskild ansökan när underrättelsen om att inlösningsen är avslutad har inkommit.

2 §

Anmälan till lagfarts- och inteckningsregistret

Ett beslut genom vilket rätt har beviljats eller skyldighet föreskrivits att inlösa en fastighet skall av miljöförmyndigheten utan dröjsmål anmälas till vederbörande

inskrivningsmyndighet för anteckning i lagfarts- och inteckningsregistret.

Inlösningen skall antecknas vara avslutad när inskrivningsmyndigheten tillställs utredning om att inlösningens beslut har vunnit laga kraft och att den ersättning som ägaren skall få har betalats till ägaren eller deponerats på behörigt sätt.

3 §

Övergång av äganderätten till en fastighet som inlöses

Äganderätten till en fastighet som inlöses med stöd av denna lag övergår till mottagaren när anteckning om att inlösningen har avslutats har gjorts i lagfarts- och inteckningsregistret.

4 §

Outbrutna och samfällda områden

Vad som i 2 och 3 § föreskrivs om fastigheter gäller i tillämpliga delar även sådana outbrutna områden av fastigheter, för flera fastigheter samfällda områden eller outbrutna områden av sådana som blir inlösta.

5 §

Befriande av ett inlöst objekt från panträtt

En fastighet eller ett annat objekt som har inlösts med stöd av denna lag blir fri från panträtt som gäller för den vid den tidpunkt som avses i 3 §. Inskrivningsmyndigheten skall göra anteckningar om vilka objekt inteckningarna gäller och från vilka de avlyfts.

Kan någon annan rättighet som avser en fastighet till följd av projektets förverkligande inte bibehållas, eller försvåras utnyttjandet av rättigheten avsevärt, och yrkar rättighetens innehavare att den skall inlösas, skall miljö- och tillståndsverket i inlösningens beslutet föreskriva att rättigheten skall förfalla räknat från tidpunkten när beslutet vunnit laga kraft och ersättningen för förlusten av rättigheten betalats eller

deponerats på behörigt sätt.

6 §

Underrättelse till fastighetsregisteransvariga

Miljö- och tillståndsverket skall underrätta fastighetsregisteransvariga om ett lagakraftvunnet beslut genom vilket meddelats rätt att på annans mark anlägga bädd eller uppföra annan anläggning, sätta annans område varaktigt under vatten, använda vattenkraft som tillhör annans fastighet eller samfällt område eller annars fortgående utnyttja annans fasta egendom eller genom vilket något område har avsatts till skyddsområde eller användningen av området annars begränsats. Fastighetsregisteransvariga skall underrättas även om sådana för tillståndet behövliga fastighetsvisa överenskommelser, som ger den som söker tillstånd rätt att sätta annans område varaktigt under vatten.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller inte rätt att lägga dike, vattenledning eller avlopp på annans mark eller att hålla en mindre anordning eller anläggning på annans område och inte heller annan nyttjanderätt eller begränsning av nyttjande som hänför sig till endast en obetydlig del av en fastighet.

Miljö- och tillståndsverket skall underrätta fastighetsregisteransvariga om ett lagakraftvunnet beslut genom vilket en sådan nyttjanderätt eller begränsning av nyttjande som avses i 1 mom. har ändrats.

Beslut som avses i 1 och 3 mom. skall antecknas i fastighetsregistret. För att utreda de omständigheter som anteckningen förutsätter skall fastighetsregisteransvariga vid behov på ansökan förordna att fastighetsförrättning skall verkställas. På förrättningen tillämpas bestämmelserna om fastighetsbestämning i fastighetsbildningslagen. Kostnaderna för förrättningen betalas av den som beviljats den rätt som skall antecknas i fastighetsregistret eller på vars ansökan nyttjandet av fastigheten har begränsats. Behövs en fastighetsförrättning för en utredning som är viktig från allmän synpunkt, hålls förrättningen på statens bekostnad.

7 §

Rättigheter och skyldigheter vid överlåtelse av en fastighet

Om en fastighet för vilken har beviljats ett sådant tillstånd eller en sådan rättighet som avses i denna lag eller för vilken har deltagits i en åtgärd som har medfört nytta för fastigheten övergår till någon annan, övergår till denne även de rättigheter och skyldigheter som har hört till den som har beviljats tillståndet eller rättigheten eller som har deltagit i åtgärden.

Vad som i 1 mom. sagts om fastighet gäller i tillämpliga delar även inrättning.

Rättigheter, som meddelats med stöd av denna lag och som avser egendom som tillhör någon annan, förblir i kraft även då egendomen försäljs exekutivt eller på annat sätt överläts eller övergår till någon annan.

8 §

Förlorande av den nyttjanderätt som utgör grunden till tillståndet

Har för ett projekt som beviljats tillstånd enligt denna lag på annat sätt än med stöd av denna lag erhållits ett behövligt område och har området med anledning av tvist, konkurs eller utsökning eller av annan orsak frångått den som området ansågs tillhöra när tillståndet beviljades, kan miljötillståndsverket på ansökan, ge projektets verkställare en sådan nyttjanderätt till området som avses i 2 kap. 11 §. En förutsättning för beviljande av en dylik nyttjanderätt är att detta med beaktande av projektets beskaffenhet och betydelse anses behövligt.

Har rätt till vattenkraft som har tagits i användning vid kraftverk gått förlorad såsom nämns i 1 mom., kan miljötillståndsverket på ansökan ge kraftverkets ägare en sådan bestående nyttjanderätt till vattenkraften som avses i 8 kap. 5 §. Meddelat tillstånd att bygga kraftverk förblir gällande, trots att rätten till vattenkraft eller område, som skall tas i bruk för kraftverket, med anledning av ovan nämnd orsak helt eller delvis förlorats.

För rätt till område eller vattenkraft skall en

dess dåvarande värde motsvarande ersättning fastställas.

9 §

Säkerställande av en rättighet som grundar sig på överenskommelse

Grundar sig rätt till åtgärd, för vilken tillstånd med stöd av denna lag kunde beviljas, på överenskommelse mellan parterna, kan tillstånd dock på ansökan beviljas för säkerställande av rättigheten mot ny ägare av fastigheten.

Om stiftande av servitut gäller vad som föreskrivs i fastighetsbildningslagstiftningen.

10 §

Byggnad eller inrättning på annans mark

Vad som i denna lag föreskrivs om fastighet gäller i tillämpliga delar även sådan byggnad eller inrättning på annans mark, som jämte besittningsrätten till marken utan markägarens hörande kan överlätas.

11 §

Ägoreglering

Miljötillståndsverket skall efter att tillståndsbeslutet vunnit laga kraft sända det till lantmäteribrån, om förverkligandet av det projekt som tillståndet avser innebär att ägor kommer att splittras eller bli mindre eller att förbindelser försvåras på ett sådant sätt som avses i lagen om ägoregleringar på grund av vattendragsprojekt. Lantmäteribrån skall förordna att ägoregleringsförrättning skall verkställas när projektet som avses i beslutet har slutförts.

18 kap.

Särskilda bestämmelser

1 §

Anteckning i datasystemet för miljövärdsinformation

Uppgifter om beslut som miljö tillståndsverket, Vasa förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag antecknas för behövliga delar i datasystemet för miljö värdsinformation som avses i 27 § i miljöskyddslagen.

I datasystemet kan även antecknas uppgifter om beslut som den kommunala miljö värdsmyndigheten meddelat med stöd av denna lag, anmälan till tillsynsmyndigheterna och beslut som har fattats vid dikningsförrättning

I datasystemet för miljö värdsinformation kan dessutom antecknas tillståndsmyndigheters beslut som meddelats med stöd av den tidigare lagen.

Närmare bestämmelser om uppgifter som skall antecknas i datasystemet meddelas genom förordning.

2 §

Åtgärder för avvärjande av fara

Då exceptionella naturförhållanden eller någon annan övermäktig tilldragelse föranleder översvämning eller annan sådan förändring i vattendrag eller dess vattenförhållanden som kan anses förorsaka allmän fara för människors liv, säkerhet eller hälsa eller stor skada för enskilt eller allmänt intresse, skall miljö tillståndsverket på ansökan av den regionala miljöcentralen samt utan hinder av bestämmelserna i denna lag och eventuella tillståndsbeslut förordna om temporära åtgärder som är nödvändiga för att avvärja fara eller begränsa skador.

Miljö tillståndsverket skall på ansökan bevilja tillstånd till temporära åtgärder som till följd av torka, översvämning, ras eller isbildning eller någon annan exceptionell

orsak måste vidtas i brådskande ordning vid förverkligandet av ett projekt som beviljats tillstånd.

När miljö tillståndsverket behandlar en ansökan som avses i 1 och 2 mom. kan undantag göras från procedurbestämmelserna i 11 kap.

Ett beslut som avses i 1 och 2 mom. kan verkställas oberoende av om ändring söks i ärendet.

3 §

Förhindrande av skada som föranleds av isbildning eller is

Ägare av inrättning eller anläggning, den som utför flottande samt vederbörande statsmyndighet har i syfte att förhindra skada eller olägenhet, som föranletts av isbildning eller is, rätt att med iakttagande av nödig försiktighet spränga is, uppställa tillfälliga bommar eller utföra andra nödvändiga åtgärder. Då ishinder avlägsnas genom sprängning, bör detta göras så, att allmän eller allmänt använd vinterväg inte utan tvingande behov avskärs eller fiskbeståndet nämnvärt skadas. Om sprängning skall meddelande göras till behörig polismyndighet och till den regionala miljöcentralen.

4 §

Förlust av förmån som föranletts av åtgärder för avvärjande av allmän fara

För skador som föranletts av åtgärder enligt 2 § 1 mom. och som direkt har drabbat egendom skall betalas ersättning av statens medel. Såsom skada som skall ersättas betraktas dock inte sådan förlust av förmån som förorsakas av förlust av vattenkraft. Har den som är berättigad till ersättning dragit nytta av en i 2 § avsedd händelse eller av åtgärder för avvärjande av fara, kan ersättningen jämkas efter vad som är skäligt.

Förlust av förmån som föranletts av en åtgärd som avses i 2 § 2 mom. och 3 § 2 mom. skall på ansökan ersättas. Ersättningskyldig är den som utför åtgärden.

5 §

Undersökningstillstånd

Miljö tillståndsverket kan på ansökan bevilja tillstånd att utföra sådana undersökningar angående jordmånen, vattenmängden eller andra omständigheter på ett område som tillhör någon annan, som behövs för att utreda verkningarna av eller möjligheterna att förverkliga ett i denna lag avsett projekt eller för utrönande av grundvattenbeståndet (*undersökningstillstånd*).

Undersökningarna skall utföras på ett sådant sätt att de orsakar så lite skada som möjligt för områdets ägare och områdets användning. Om inte annat följer av särskilda skäl skall områdets ägare eller innehavare på förhand underrättas om undersökningen. Förlust av förmån, som förorsakas av undersökningsarbetet, skall ersättas.

Undersökningstillstånd beviljas för viss tid och i tillståndsbeslutet skall ingå behövliga föreskrifter om att orsakande av skada skall undvikas. Områdets ägare eller innehavare skall höras innan tillståndsbeslutet meddelas.

Ett beslut om undersökningstillstånd kan verkställas oberoende av om ändring söks i beslutet. Besvärinstansen kan förordna att undersökningsarbetet skall avbrytas eller begränsas. Besvär över undersökningstillstånd skall behandlas i brådskande ordning.

6 §

Meningsskiljaktigheter som skall avgöras av miljö tillståndsverket

Miljö tillståndsverket avgör på ansökan meningsskiljaktigheter som gäller behovet av tillstånd, tillämpningen av tillståndsbestämmelser, utförandet av ett projekt eller underhållsskyldighet, avlägsnande av inrättning eller anläggning eller återställande av förhållanden, då avgörandet uppenbarligen kommer att påverka även andras än kärandens eller svarandens rätt eller fördel. Har ett sådant ärende väckts i tingsrätten, skall ärendet avskrivras och till denna del överföras till miljö tillståndsverket för behandling. Ett

ersättningsyrkande får inte avgöras av tingsrätten förrän ett ärende som avses i detta moment har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft.

7 §

Meningskiljaktigheter som gäller nyttjande- eller äganderätt

Om sakägarna blir oense om den nyttjande- eller äganderätt som beviljandet av tillståndet kräver, skall miljö tillståndsverket, om det inte kan avgöra frågan såsom en prejudiciell fråga i samband med handläggningen av ansökan, genom sitt beslut anvisa sakägarna att inom utsatt tid väcka talan i ärendet vid tingsrätt eller, om ärendet med stöd av 281 § i fastighetsbildningslagen skall avgöras vid en fastighetsförrättning, yrka denna förrättning.

Miljö tillståndsverkets beslut som avses i 1 mom. hindrar dock inte fortsatt handläggning av ansökan och avgörande av tillståndsärendet, om inte miljö tillståndsverket anser att det föreligger vägande skäl att skjuta upp handläggningen tills tvisten är avgjord.

8 §

Utlåtande av miljö tillståndsverket

Om en allmän domstol handlägger ett tviste- eller brottmål som inte kan avgöras utan särskilda insikter i vattenhushållningsärenden, skall domstolen till denna del inhämta utlåtande av det miljö tillståndsverk inom vars verksamhetsområde vattenförhållandena påverkas.

9 §

Verkställighet av beslut i vissa fall

Angående verkställighet av miljö tillståndsverkets och den kommunala miljö vård myndighetens beslut som vunnit laga kraft samt beslut som har fattats vid en dikningsförrättning gäller, till den del det är

fråga om nyttjande- eller inlösningsrätt eller ersättningar eller skyldigheter som bestäms enligt 13 kap. i tillämpliga delar vad som föreskrivs om verkställighet av en dom som vunnit laga kraft.

10 §

Indrivning av vissa kostnader

När kostnaderna för en åtgärd enligt denna lag kan indrivnas på grundvalen av en fördelningslängd eller annan uträkning, utan att beslut om betalningsskyldigheten givits, skall lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningssväg (367/1961) iakttas. Grundbesvär över debitering skall dock anföras hos Vasa förvaltningsdomstol.

11 §

Handläggningsavgift

För handläggningen i miljötillståndsverket och hos den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten av ett ärende som avses i denna lag kan uppbäras en avgift, vars storlek bestäms enligt vad som föreskrivs i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) och i den förordning som med stöd av den utfärdas av miljöministeriet. Den avgift som uppbärs till kommunen skall i tillämpliga delar motsvara lagen om grunderna för avgifter till staten. Grunderna för avgiften bestäms närmare i en taxa som kommunen godkänner. Avgift uppbärs inte för handläggningen av ärenden som väckts på initiativ av en myndighet eller skadelidande part. För handläggningen av ärenden som väckts på yrkande av någon annan får avgift uppbäras, om ärendet skall anses ha blivit väckt uppenbart utan grund.

Miljöministeriet kan yrka att för kostnader skall betalas en förskottsavgift, vid äventyr att behandlingen av ärendet inte fortsätts förrän betalning skett eller godtagbar säkerhet för betalningen ställts. Kostnader får uppbäras med stöd av en uträkning som gjorts av miljötillståndsverket enligt 10 § i detta kapitel, med undantag av lösen för expeditioner, beträffande vilka de särskilda bestämmelserna därom skall

iakttas.

12 §

Information om tillstånd i anslutning till havsskydd

Miljöministeriet eller en av ministeriet förordnad myndighet skall informera om tillstånd i anslutning till havsskydd enligt denna lag samt om utredningar kring dem enligt 13 § 1 mom. i havsskyddslagen (1415/1994).

För andra anmälningar gäller i fråga om Finlands territorialvatten och ekonomiska zon på motsvarande sätt 13 § 2 och 3 mom. havsskyddslagen.

13 §

Deponering av muddermassa

Genom statsrådsförordning meddelas närmare föreskrifter om deponering av muddermassa och om förutsättningarna för detta inom Finlands territorialvatten och ekonomiska zon samt om bedömningsgrunder och gränsvärden för skadliga ämnen i muddermassa.

14 §

Åtgärder enligt fiskevattensdirektivet

Genom statsrådets förordning föreskrivs om sådana åtgärder som krävs enligt rådets direktiv 78/659/EEG om kvaliteten på sådant sötvatten som behöver skyddas eller förbättras för att upprätthålla fiskbestånden.

Miljöministeriet väljer på de grunder som anges i statsrådets förordning ut de vattenområden som avses i det i 1 mom. nämnda direktivet, fastställer ett allmänt åtgärdsprogram för dessa vattenområden och de analysmetoder som skall användas samt beslutar om att uppföljningen av vattenområdena skall upphöra.

15 §

Planer och program för vattenförsörjning

Miljöministeriet godkänner, efter att hos behöriga myndigheter och sammanslutning ha inhämtat utlåtanden, de förslag som Finlands miljöcentral utarbetar till sådana planer och program för vattenförsörjning som förutsätts i Europeiska gemenskapens rättsakter.

Finlands miljöcentral skall på det sätt som följer av gemenskapens rättsakter sörja för utarbetandet av och rapporteringen om klassificeringar, statistik, dataregister och andra utredningar som gäller vattenförsörjning och som förutsätts i rättsakterna.

Närmare bestämmelser om hörande i samband med en plan eller ett program som avses i 1 mom. samt om godkännande av planen eller programmet kan utfärdas genom statsrådsförordning.

16 §

Närmare bestämmelser

Genom statsrådets förordning kan meddelas närmare bestämmelser om:

- 1) uppgifter som skall ingå i ansökningar enligt denna lag och anmälan som görs till regionala miljöcentraler;
- 2) tillkännagivande av beslut som fattas med stöd av denna lag;
- 3) inhämtande av sådan särskild utredning som avses i 11 kap. 16 §;
- 4) det sammanslutningsregister som avses i 12 kap. 5 § 3 mom.;
- 5) förfarandet vid dikningsförrättning och innehåll i dikningsplanen;
- 6) anordningar som behövs för att begränsa att fiskar kommer in i en inrättning som använder vatten, samt
- 7) verkställigheten av denna lag.

17 §

Gränsvattendrag

Bestämmelserna i denna lag skall tillämpas även på vattendrag och vatten vid rikets gräns, om inte något annat föreskrivs med

stöd av en överenskommelse med främmande stat.

Verkningarna av ett i denna lag avsett vattenhushållningsprojekt på vattendragen eller grundvattnen i en annan stat beaktas vid tillämpningen av denna lag på samma sätt som motsvarande verkningar i Finland, om inte något annat föranleds av en överenskomme lse med ifrågavarande stat.

19 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

2 §

Allmänna övergångsbestämmelser

Genom denna lag upphävs vattenlagen av den 19 maj 1961 jämte ändringar samt statsrådets beslut av den 27 april 1939 innefattande särskilda bestämmelser angående transport av virke genom kanal med sluss. Förordningar som utfärdats med stöd av den vattenlag som upphävs samt statsrådets och miljöministeriets beslut förblir i kraft tills något annat bestäms med stöd av denna eller någon annan lag. När det i någon annan lag finns en hänvisning till vattenlagen, innebär hänvisningen efter denna lags ikraftträdande en hänvisning till denna lag.

I ärenden som är anhängiga vid förvaltningsmyndigheter och domstolar när denna lag träder i kraft iakttas de bestämmelser som gäller vid ikraftträdandet, om inte något annat följer av detta kapitel.

Om en fullföljdsdomstol i ett ärende som är anhängigt när denna lag träder i kraft upphäver ett beslut på vilket bestämmelser som gäller vid denna lags ikraftträdande skall tillämpas och återförvisar ärendet att i sin helhet behandlas på nytt, skall ärendet behandlas och avgöras enligt bestämmelserna i denna lag.

3 §

Tillämpning av tidigare gällande bestämmelser

På ett projekt eller en åtgärd, som avses i denna lag och lagligen påbörjats innan denna lags ikraftträdande, skall tidigare gällande bestämmelser och föreskrifter tillämpas, om inte annat följer av detta kapitel.

Ett vid denna lags ikraftträdande gällande tillstånd som beviljats ett projekt eller en åtgärd som avses i denna lag gäller som sådan. På förverkligandet av projektet eller åtgärden och justering av tillståndet tillämpas vad som föreskrivs i tillståndsbeslutet samt tidigare gällande bestämmelser och föreskrifter, om inte annat följer av detta kapitel.

Ett vid denna lags ikraftträdande gällande tillstånd förfaller, om projektet för vilket tillståndet beviljats inte har förverkligats inom den tid som föreskrivs i tillståndet eller en senare förlängd tid.

Vid justering av ett gällande tillstånd med stöd av detta kapitel eller tidigare gällande bestämmelser iakttas i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 kap.

4 §

Övergångsbestämmelse angående bestämmelserna om tillsyn och förvaltningstvång

Bestämmelserna om tillsyn och förvaltningstvång i kapitel 14 tillämpas också på projekt och åtgärder i fråga om vilka enligt 3 § 1 mom. skall iakttas tidigare bestämmelser.

5 §

Övergångsbestämmelse angående reglering

Om en reglering, som grundar sig på ett tillstånd som har meddelats enligt vattenlagen som med stöd av 2 § upphävs och innan ikraftträdandet av lagen om ändring av vattenlagen (629/1991) eller tidigare gällande bestämmelser, har

betydande menliga verkningar på vattenmiljön eller dess användning, skall den regionala miljöcentralen i tillräckligt samarbete med tillståndshavaren, dem som drar nytta av regleringen, kommunerna inom verkningsområdet och andra myndigheter som saken gäller klarlägga möjligheterna att minska de menliga verkningarna av regleringen. Den regionala miljöcentralen skall vid behov också höra andra parter.

När en utredning som avses i 1 mom. har gjorts, får den regionala miljöcentralen, fiskerihushållningsmyndigheten eller kommunen, om verkningarna enligt 1 mom. inte annars i tillräcklig mån kan minskas, hos miljötillståndsverket ansöka om att tillståndsvillkoren ses över eller att nya bestämmelser utfärdas.

En förutsättning för översynen är att nyttan med tanke på allmän fördel är betydande med hänsyn till rådande förhållanden. Översynen får inte heller avsevärt minska den nytta som vattenregleringen totalt medför eller väsentligt ändra det ursprungliga syftet med regleringen, utom när syftet inte längre har någon betydelse. Är det uppenbart att det finns förutsättningar för en översyn, kan miljötillståndsverket, om utredningen i ansökningshandlingarna inte är tillräcklig, ålägga också tillståndshavaren att ge in behövlig tilläggsutredning till miljötillståndsverket. I ett sådant beslut av miljötillståndsverket får ändring inte sökas särskilt. Om tillståndshavaren inte inom utsatt tid ger in tilläggsutredningen till miljötillståndsverket, kan den utföras på hans bekostnad. Vid översynen skall de bestämmelser som avses i 3 kap. 20 § iakttas i tillämpliga delar.

Sökanden skall åläggas att med iakttagande i tillämpliga delar av 13 kap. ersätta förluster av förmåner som översynen medför, om dessa inte är obetydliga. Ersättningarna betalas dock av statens medel, om inte översynen huvudsakligen har lokal betydelse. En ersättning för förlust av nytta som vattenregleringen har medfört kan jämkas med beaktande av den nytta samt de förluster av förmåner som översynen medför samt den tid under vilken nyttotagaren har kunnat utnyttja regleringen.

6 §

Övergångsbestämmelse angående tillståndsbestämmelser som har verkningar på vattenståndet eller vattnets lopp

Vad som i 5 § föreskrivs gäller i tillämpliga delar även för översyn av tillståndsbestämmelserna i andra tillstånd som meddelats innan denna lags ikraftträdande och som har verkningar på vattnets lopp eller vattenståndet samt utfärdande av nya tillståndsbestämmelser som har verkningar på vattnets lopp och vattenståndet i fråga om sådana projekt som avses i 3 § 1 mom.

7 §

Övergångsbestämmelse angående kontrollskyldighet

Miljötillståndsverket kan på den regionala miljöcentralens ansökan förordna kontrollskyldighet enligt 3 kap. 11 § även gällande ett projekt som grundar sig på ett tillstånd som har meddelats innan denna lags ikraftträdande. För ställande och ändring av kontrollskyldighet gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 3 kap. 11 §.

8 §

Övergångsbestämmelse angående fiskevårdsskyldighet eller fiskerihushållningsavgift

Miljötillståndsverket kan enligt 3 kap. 21 § på ansökan ändra vad som med stöd av bestämmelser som gäller vid denna lags ikraftträdande har föreskrivits om fiskevårdsskyldighet eller fiskerihushållningsavgift.

Justering kan ske under förutsättning att justeringen anses behövlig med hänsyn till allmänt intresse eller viktigt enskilt intresse. Miljötillståndsverket skall i sitt beslut beakta hur lång tid som har förflutit sedan avgiften påfördes samt till övriga synpunkter som påverkar saken.

9 §

Övergångsbestämmelse angående ändring av ett beslut om en allmän farled

Vad som föreskrivs i 10 kap. 4 § gäller i tillämpliga delar även ett lagakraftvunnet beslut som meddelats innan denna lags ikraftträdande om en allmän farled.

10 §

Övergångsbestämmelse angående tidigare byggda anläggningar

Har tillstånd att bygga i vattendrag beviljats med stöd av bestämmelser som gällde innan ikraftträdandet av den vattenlag som med stöd av 2 § upphävs, kan miljötillståndsverket på ansökan ålägga ägaren av en anläggning, som uppförts med stöd av tillståndet, att tillåta byggande av behövliga anstalter för bevarande av fiskbeståndet, säkerställande av samfärdseln, bedrivande av flottning eller säkerställande av vattendragets tillstånd och att avstå för deras nyttjande behövlig vattenmängd.

Förlust av förmån, som med anledning av åliggandet enligt 1 mom. åsamkats anläggningens ägare, skall ersättas, om inte den är obetydlig. Har ägaren av anläggningen emellertid enligt tidigare lagstiftning varit skyldig att utan ersättning avlägsna anläggningen och om ägaren inte vill avlägsna anläggningen, kan miljötillståndsverket ålägga honom att på egen bekostnad uppföra behövliga anordningar och anläggningar.

11 §

Övergångsbestämmelse angående vattenrättsliga sammanslutningar

Bestämmelserna om vattenrättsliga sammanslutningar i denna lag tillämpas på vattenrättsliga sammanslutningar som bildats med stöd av bestämmelser som gällde innan denna lags ikraftträdande.

När det gäller föreskrifter i en sammanslutnings stadgar som strider mot denna lag, följs i stället för föreskriften

bestämmelserna i denna lag. För ändring av stadgar som strider mot denna lag skall sådan fastställelse av miljötillståndsverket som avses i 12 kap. 5 § i denna lag sökas i samband med att fastställelse söks för annan ändring av stadgarna.

12 §

Ersättande av ett tidigare beslut med ett beslut enligt denna lag

Om det i fråga om ett tillstånd eller en annan rättighet som beviljats enligt ett beslut som meddelats med stöd av bestämmelser som gällde innan denna lags ikraftträdande råder oklarhet om tillståndets eller rättighetens innehåll eller rättshavarna, kan en dylik rätt hållas vid makt genom ett beslut enligt denna lag.

I ett beslut som avses i 1 mom. skall enligt vad som föreskrivs i 3 kap. 10-13 § i syfte att säkerställa allmänt eller enskilt intresse angående nyttjande av rättigheten meddelas behövliga föreskrifter om att orsakande av skada skall undvikas, som grundar sig på eller preciserar föreskrifterna i det tidigare beslutet. Föreskrifterna får emellertid inte avsevärt minska den nytta som nyttjandet medför.

Ansökan till miljötillståndsverket om ersättande av ett tidigare beslut med ett beslut enligt denna lag kan göras av rättshavaren, tillsynsmyndigheten eller en part. Miljötillståndsverket kan på egen

initiativ ta upp ärendet till behandling, om detta till följd av ett annat i miljötillståndsverket anhängigt ärende behövs.

13 §

Upphävande av ett tidigare beslut

Om innehavaren av ett tillstånd eller en annan rättighet som beviljats enligt ett beslut som meddelats med stöd av bestämmelser som gällde innan denna lags ikraftträdande inte längre finns, kan miljötillståndsverket på ansökan upphäva tillståndet eller rättigheten. En förutsättning för upphävandet är att detta inte orsakar skada för allmänt eller enskilt intresse.

Ansökan till miljötillståndsverket om upphävande av ett tidigare beslut kan göras av tillsynsmyndigheten eller en part.

Vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om upphävande av ett beslut tillämpas även i sådana fall att ett tillstånd eller annan rättighet som beviljats enligt ett beslut som meddelats med stöd av bestämmelser som gällde innan ikraftträdandet av den vattenlag som upphävs med stöd av 2 § har blivit obehövlig och rättsinnehavaren inte yrkar att tillståndet eller rättigheten skall vidmakthållas. Ansökan om upphävande av tillståndet kan i dessa fall av särskilt skäl göras även av tillstånds- eller rättshavaren.

Eriävä mielipide vesilakitoimikunnan ehdotuksiin vesilain 3 luvun 5 §:n 2 momentiksi ja 11 luvun 20 §:ksi.

Toimikunnan enemmistön ehdotus uuden vesilain 3 luvun 5 §:ksi perustuu nykyisen vesilain 2 luvun 5 §:n säännökseen vesirakentamishankkeen ehdottomasta luvanmyöntämisestään, silloin kun rakentaminen vaarantaa yleistä terveydentilaa tai aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonolosuhteissa tai vesiluonnossa, taikka jos se suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinoloja. Vesilain 2 luvun 5 §:n soveltaminen on tarkoitettu suuriin vesitaloushankkeisiin, joissa luvanmyöntämisestä tutkitaan kunkin hankkeen osalta erityiskysymyksenä. Säännös on ollut vesilain 2 luvun 5 §:n sääntämisestä alkaen. Nykyisen sanamuotonsa, oikeustilaa muuttamatta, se on saanut vuoden 1987 vesilain laajan osauudistuksen yhteydessä.

Toimikunnan enemmistö katsoo, että säännöstä tulee kehittää siten, että valtioneuvosto voisi myöntää poikkeuksen luvanmyöntämisen esteestä, vaikka hanke aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonolosuhteisiin tai vesiluontoon ja sen toimintaan taikka suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- ja elinolosuhteita, jos hanke on yleisen edun kannalta tärkeä. Toimikunnan ehdotuksessa uudeksi vesilain 2 luvun 5 §:n 2 momentiksi on tätä koskeva säännös 3 luvun 5 §:n 2 momentissa ja asiaan liittyvä menettelysäännös 11 luvun 20 §:ssä.

Nykyisen vesilain 2 luvun 5 §:n tulkinnassa ja soveltamisessa ei ole osoitettu olevan sellaisia puutteita tai ongelmia, jotka muodostaisivat perusteen toimikunnan enemmistön ehdottamalle muutokselle. Korkein hallinto-oikeus on soveltanut pykälää vain kerän luvan myöntämisen esteenä, eikä tämä korkeimman hallinto-oikeuden tekemä päätös tue nykyisen säännöksen periaatteen muuttamista. Vesilain nykyinen lupa- ja muutoksenhakujärjestelmä on toimiva, ja viranomaisilla on riittävä asiantuntemus päättää myös yhteiskunnallisesti merkittävien hankkeiden luvista.

Nykyinen vesilain 2 luvun 5 § muodostaa kokonaisuuden, jonka ehdotettu kaksivaiheinen lupajärjestelmä hajottaisi. Ehdotuksen toteuttaminen loisi tilanteen, jossa lainvoimainen lupa olisikin ehdollinen, ja josta voitaisiin tarkoituksenmukaisuusharkinnalla poiketa.

Toimikunnan enemmistön esittämä yhtymäkohta luonnonsuojelulain 66 §:ään ei ole perusteltu. Luonnonsuojelulain 66 §:n tarkoittamassa tapauksessa on kyseessä hanke, jolla on muutoin luvan myöntämisen edellytykset, mutta joka merkittävästi heikentäisi suojeltuja luontoarvoja Natura 2000 –verkostoon kuuluvalla alueella. Tällöin lupaa ei saa myöntää ellei valtioneuvosto yleisistunnossa päättä, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoja ratkaisua ole. Mahdollinen valtioneuvoston päätös ei ole poikkeus hankkeen toteuttamista koskevaan lakiin perustuvaan lupaharkintaan, vaan ehto suojeluarvojen heikentämiseen.

Poikkeamista luvan myöntämisen ehdottomasta esteestä ei voida perustella myöskään yhdyskuntien vedenhankinnalla. Yhdyskuntien vedenhankintaa koskevat toimikunnan ehdotukset ovat riittäviä, eikä laajoihin yhdyskuntien vedenhankintahankkeisiin liittyviä kunta- ja seutupolitiikkaa koskevia vaikeuksia voida ratkaista ehdotetulla säännöksellä.

Nykyisen vesilain 2 luvun 5 §:llä on oikeusharkinnan kannalta erityisen tärkeä merkitys. Säännös antaa selkeän rajan ratkaisuille, jotka perustuvat vesilain 2 luvun 6 §:n intressivertailuun. Intressivertailun perusteella hyvinkin huomattavia vaikutuksia aiheuttavilla hankkeilla olisi ilman säännöstä luvan myöntämisen edellytykset, jos hankkeen hyödyt ylittäisivät haitat. Vesilain siirtymä- ja voimaantulosäännöksellä (264/1961, 22 luvun 1§) jätettiin edelleen voimaan laki valtion oikeudesta säännöstellä Kemijoen vesistön vedenjuoksua (62/1960). Vuotoksen altaan rakentamista koskevassa päätöksessään (18.12.2002) korkein hallinto-oikeus totesi, ettei Lokan ja Porttipahdan tekoaltaiden rakentamista voida pitää vesilain tulkinnassa ennakkotapauksina, koska ne ratkaistiin Kemijoen säännöstelyä koskevan erityislain nojalla. Vesilain järjestelmän ehdot ylittäviin hankkeisiin oli siten erityislailla saatu poikkeus.

On erittäin tärkeätä, että vesilaissa olisi edelleen sellainen ehdoton luvanmyöntämisen estettä koskeva säännös, johon ei voi saada poikkeusta. Aiotun hankkeen tarkoituksen ja tarpeen yhteiskunnallista merkitystä ei tulisi liittää vesilain mukaiseen luvanmyöntämiseeseen, joka on oikeusharkintaa.

Nykyiseen lupa- ja erityisesti muutoksenhakujärjestelmään valtioneuvoston päätösvalan yhdistäminen soveltuisi erittäin huonosti menettelyllisesti. Ehdotettu valtioneuvoston toimivalta merkitsisi sitä, että tarkoituksenmukaisuusharkinta saattaisi syrjäyttää oikeusharkinnan. Ehdotus lisäisi myös valtioneuvoston toimivaltaa tapauskohtaisissa asioissa, jota toisaalta on pyritty vähentämään. Laajoissa hankkeissa voisi tulla kyseeseen Natura –2000 verkostoon kuuluvan alueen suojeluarvojen heikentäminen, johon olisi haettava valtioneuvoston päätös jo ennen luvan myöntämistä. Lupaviranomaisen ratkaisun jälkeen asiaan olisi saatava uusi päätös valtioneuvostolta poikkeusluvan saamiseksi luvanmyöntämiseeseen.

Toimikunnassa ei ole myöskään selvitetty mikä olisi ehdotuksen mukaisen monivaiheisen käsittelyn vaikutus asianosaisten oikeuksiin ja korvauksiin. Selvittämättä on myös säännösten vaikutus hankkeissa, jotka edellyttäisivät vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisten lupa-asioiden yhteiskäsittelyä. Menettelysäännökseksi tarkoitettua ehdotusta 11 luvun 20 §:ksi ei voitu edes riittävästi käsitellä toimikunnassa, koska ehdotus perusteluineen oli varsinaisesti esillä vasta viimeisessä kokouksessa.

Toimikunnan enemmistön ehdotukset merkitsisivät niin suurta periaatteellista nykyisen järjestelmän muutosta, että niiden vaikutukset olisi tullut voida perusteellisesti selvittää toimikunnassa.

Edellä todetun johdosta emme voi hyväksyä toimikunnan ehdotuksia 3 luvun 5 §:n 2 momentiksi ja 11 luvun 20 §:ksi.

Ulla Kaarikivi-Laine
hallitusneuvos

Simo Mäkinen
varatuomari

11.6.04

Eriävä mielipide

Johdannoksi eriävään mielipiteeseen

Suomen vesilaki henkii mennyttä maailmaa: uiton, tukkilauttojen, pellonraivauksien, soiden kuivattamisen, purojen perkauksien, voimatalouden ja laajojen vesistöjärjestelyjen, altaiden sekä Ruotsin ja Venäjän vallan aikaisten myllylupien aikaa.

Euroopan yhteisön ympäristöpolitiikan tavoitteista säädetään Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 174 artiklassa. Artiklan mukaan yhteisön ympäristöpolitiikan on määrä edistää ympäristön laadun säilyttämistä, suojelua ja parantamista sekä luonnonvarojen harkittua ja järkevää käyttöä. Sen on määrä perustua ennalta varautumisen periaatteelle sekä periaatteille, joiden mukaan olisi ryhdyttävä ennaltaehkäiseviin toimiin, ympäristövahingot olisi torjuttava ensisijaisesti niiden lähteellä ja saastuttajan olisi maksettava.

Euroopan yhteisön vesipolitiikan tavoitteita toteutetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston vesipolitiikan puitteista annetussa direktiivissä. Puitedirektiivin mukaan vesienhoidon tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa kaikkia vesiä siten, että pintavesien ja pohjavesien tila ei heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä.

Puitedirektiivi on ollut voimassa kohta neljä vuotta ja sen noudattamisen edellyttämä lainsäädäntö olisi tullut saattaa voimaan 22.12.2003.

Puitedirektiivin ympäristötavoitteet – jotka on tarkoitus osin panna toimeen lailla vesienhoidon järjestämisestä – ovat Suomen valtiota oikeudellisesti velvoittavaa yhteisölainsäädäntöä.

Vesilakitoimikunnassa emme valitettavasti ole onnistuneet laatimaan sellaista ehdotusta vesilain uudistamiseksi, että ehdotettu laki kykenisi vastaamaan Euroopan yhteisön ympäristöpoliittisiin linjauksiin samalla säilyttäen riittävän relevanssin suhteessa Suomen vesiluontoon ja sen käytön ominaispiirteisiin.

Vesilaki on yksi keskeisistä ympäristölaeista. Sillä säädellään merkittävästi ja pysyvästi niin elollista kuin elotontakin luontoa sekä ihmisen elinympäristöä muuttavaa toimintaa. Käsitykseni mukaan toimikunnan ehdottama uusi vesilaki merkitsee, eräin osin, selvää taantumista lain luonnolle ja ympäristölle antamassa suojassa. Tämä näkyy erityisesti lain tavoitepykälässä, joka on selkeästi vain vesivarojen ja vesiympäristön käyttöä painottava.

Perustuslain 20 §:n veloitetta luonnon monimuotoisuuden turvaamisesta ei vesilain valmistelussa ole riittävästi otettu huomioon.

Tässä yhteydessä tulisi myös toteuttaa hallitusohjelman oikeuspoliittisessa osassa edellytetty tavoite, jonka mukaan kansalaisten osallisuuden vahvistamiseksi ja demokratian toimivuuden parantamiseksi kehitetään kansalaisten osallistumismahdollisuuksia ja -muotoja.

Toimikunnan mietintöön sisältyvän muistion oli määrä koota toimikunnassa käytyä keskustelua ja ongelma-alueita laajemmin kuin varsinaisessa esityksessä katsottiin tarpeelliseksi käsitellä. Muistio on kuitenkin kasvanut alkuperäisen tarkoituksensa puitteista. Nyt näyttää siltä, että muistio on kehittynyt jonkinlaiseksi eriävien mielipiteiden ja täydentävien lausumien koosteeksi. Näin on tapahtunut erityisesti ehdottoman luvanmyöntämisesteen kohdalla. En pidä tällaista järjestelyä tarkoituksenmukaisena.

1. Ehdoton luvanmyöntämiseste-pykälän muutosesitys on lähtökohdiltaan virheellinen ja lainsäädännöllisesti torso

Luvanmyöntämisesteestä säädetään nykyisin voimassa olevan vesilain 2 luvun 5 §:ssä. Rakentamiseen ei saa myöntää lupaa, jos rakentaminen

- vaarantaa yleistä terveydentilaa tai
- aiheuttaa huomattavia vahingollisia muutoksia ympäristön luonnonsuhteissa tai vesiluonnossa ja sen toiminnassa tai
- suuresti huonontaa paikkakunnan asutus- tai elinkeino-oloja.

Luvanmyöntämiseste on ehdoton. Vesilakitoimikunta on esittänyt vesilain 2 luvun 5 §:n sisältöä muutettavaksi siten, että pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa annettaisiin valtioneuvostolle mahdollisuus myöntää poikkeus ehdotetun 1 momentin 2 tai 3 kohtien esteistä. Tässä tapauksessa poikkeuslupa mahdollistaisi sellaisten takaporttien avaamisen,

joiden vaikutuksesta luontoa ja ympäristöä saatettaisiin huomattavan laajasti vahingoittaa.

Muutosesityksen taustalla on selkeästi KHO:n ratkaisu 2002:86, joka koski Vuotoksen tekoaltaan rakentamista. Missään vaiheessa muutosta vaativat tahot eivät ole esittäneet toimikunnalle varsinaista perustelua sille, miksi vesilain 2 luvun 5 §:ää asiallisesti pitää muuttaa. Pykälän tulkinnasta ja soveltamisesta ei ole tuotu esiin sellaisia ongelmia, jotka perustelisivat muutostarpeen.

Tyytymättömyys tähän KHO:n ns. Vuotos-päätökseen on ainoa todellinen muutospuriste, mutta syystä tai toisesta toimikunnassa ei ole rohjettu arvioida KHO:n ratkaisua. Ratkaisussa asetettiin luontoarvot taloudellisten arvojen edelle, mikä selittää muutosvaatimuksen.

On huomattava, että KHO:n päätös on vuosikirjaratkaisu, jonka merkitys luontoarvoja korostavana tekijänä on ymmärrettävä laajemmin oikeuskäytäntöä ohjaavana.

Käsitykseni mukaan juuri ja vain tämä päätös aiheutti vaatimuksen vesilain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta. Kun muutostarve lähti tyytymättömyydestä KHO:n ratkaisuun, ei enää ollut oleellista se, minkälaisia vaikutuksia vesilain 2 luvun 5 §:n muutoksella olisi koko lupajärjestelmään ja lain toimivuuteen.

Ehdotettu muutos merkitsee tosiasiallisesti luonto- ja ympäristöarvojen oikeudellisen aseman heikentymistä. Tämä merkitsee näiden arvojen alistamista poliittisille spekuloinneille ja todellisuudessa niiden merkityksen väheksymistä lupaharkinnassa. Kyseessä on myös huomattava oikeusturvan heikennys yksittäisten asianosaisten kannalta, koska valtioneuvoston päätökseen voi KHO:lta hakea muutosta vain laillisuusperusteella. Sen sijaan nykyinen vesilain 2 luvun 5 § mahdollistaa sen, että yksittäinen asianosainen voi hakea omalta osaltaan muutosta päätökseen kokonaisuudessaan. Vaarana on myös, että malli leviää myös muihin ns. yhteiskunnallisesti merkittäviin hankkeisiin, kuten esimerkiksi tie- ja YSL:n mukaisiin hankkeisiin.

Säädettäväksi ehdotetussa laissa vesienhoidon järjestämisestä on säännökset vesienhoitosuunnitelmista. Valtioneuvosto voi suunnitelmien yhteydessä tehdä poikkeuksia ympäristötilatavoitteiden saavuttamiselle. Asiallisesti nämä poikkeamismahdollisuudet ilmeisesti vaikuttavat intressivertailuun ja myös ehdotetun vesilain 3 luvun 5 §:n tulkintaan. Käytännössä tämä ehdotettu malli voi siis johtaa siihen, että tiettyä hanketta varten tehdään ensin poikkeus

vesienhoitosuunnitelmassa ympäristötilatavoitteiden osalta, tämän jälkeen hankkeen vaikutusalueen Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen osalta joudutaan tekemään luonnonsuojelulain 66 §:n mukainen poikkeus ja tämän jälkeen vielä ehdotetun vesilain 3 luvun 5 §:n mukainen poikkeus. Näiden eri poikkeusten prosessuaalista yhteyttä toimikunnassa ei ole pohdittu riittävästi, kuten ei myöskään valtioneuvoston poikkeusluvan ja sen edellytyksien suhdetta perustuslain 20 §:n kannalta.

Edellä esitettyyn viitaten katson, että en voi hyväksyä toimikunnan ehdotusta, ja pidän esitystä vesilain 2 luvun 5 §:ään lisättävästä uudesta 2 momentista virheellisenä ja modernin, luontoarvoja sekä jokaisen oikeutta osallistua elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon korostavan oikeusnäkömyksen vastaisena. Samoin en voi hyväksyä toimikunnan esitystä 11 luvun 20 §:ksi.

2. Aito intressivertailu puuttuu vesilaista

Intressivertailussa hankkeen hyötyjä vertaillaan sen aiheuttamiin vahinkoihin, haittoihin ja edunmenetyksiin. Luontoarvot on otettava vertailussa huomioon.

Nykyisestä vesilaista puuttuu hankkeen intressivertailusta kansantaloudellisen hyödyn vertailu. Hankkeen toteuttamiskustannuksia ei lasketa miinuspuolelle, joten kansantaloudellista kannattavuutta ei arvioida.

Vertailu on rahamääräistä niiden tekijöiden osalta, jotka voidaan arvioida rahassa. Rahamääräisessä vertailussa hyöty tarkoittaa bruttocyötyä toisin kuin esimerkiksi vesilakia läheisesti muistuttavassa Ruotsin vesilainsäädännössä. Tämä tarkoittaa sitä, että lupa voidaan joutua myöntämään myös hankkeelle, jonka toteuttamisella hakija saa puuttua toisen suojattuihin oikeuksiin tai aiheuttaa haitallisia ympäristövaikutuksia, mutta joka kuitenkin on taloudellisesti kannattamaton.

Intressivertailu on lupaharkinnan perusteena. Sen laissa ilmaistuna tarkoituksena on selvittää, milloin hankkeen hyödyt ovat niin huomattavat, että hankkeen sallitaan loukata yleisiä ja yksityisiä etuja. Jos vertailussa jätetään huomioimatta hankkeen toteuttamiskustannuksia – jotka usein ovat huomattavat – vertailu antaa vääristyneen kuvan hankkeen kannattavuudesta. Lupaharkinnan pohjana olevat tiedot eivät vastaa todellista tilannetta.

Vesilain vuoden 1994 uudistuksessa hallituksen esityksen (HE 17/1994) yleisperusteluissa kiinnitettiin huomiota tarpeeseen

muuttaa vesilain 2 luvun 6 ja 11 §:n mukaisen etuvertailun rakennetta siten, että myös hakijalle koituvat kustannukset otettaisiin vertailussa huomioon. Lain edelleen kehittämistä tämän epäkohdan korjaamiseksi oli tarkoitus jatkaa.

Eduskunnan ympäristövaliokunta piti lakiehdotuksesta antamassaan mietinnössä (YmVM 5/1994) erittäin tärkeänä, että vesilain uudistamistyötä jatkettaisiin edellä mainituilta osin. Vesilain vuoden 1996 uudistuksessa asiaa käsiteltiin jälleen. Hallituksen esityksen (54/1996) yleisperusteluissa todettiin, että uudistuksen esitysluonnoksessa intressivertailu oli rakennettu nettohyötyperiaatteen varaan siten, että kaikki hankkeen kustannukset otetaan huomioon. Esitysluonnos oli ollut uudistuksesta hankittujen lausuntojen pohjana. Nettohyötyyn siirtymistä olivat kannattaneet muun muassa ympäristöministeriö ja valtiovarainministeriö. Jatkovalmistelussa ehdotusta oli muokattu siten, ettei täyteen nettoperiaatteeseen siirrytty. Vaikka intressivertailun toteuttamiseen on jo pitkään todettu liittyvän huomattava epäkohta, ei asiaa ole joitakin tarkistuksia lukuunottamatta korjattu. Vireillä olevan vesilain uudistamisen yhteydessä olisi syytä lopultakin saattaa intressivertailun toteuttaminen sellaiseksi, että se osoittaisi hankkeen todellisen kannattavuuden.

Toimikunta ei ole esittänyt nettohyötyperiaatteeseen siirtymistä. Toisaalta toimikunta kuitenkin on esityksensä yksityiskohtaisissa perusteluissa todennut, että intressivertailun tarkoituksena on ottaa huomioon mahdollisimman laajalti kaikki hankkeen hyödyt ja menetykset. Se, ettei lakiehdotukseen ole otettu säännöstä, jonka mukaan menetyksinä otettaisiin huomioon hankkeen toteuttamiskustannuksia, on vastoin toimikunnan mainitsemaa intressivertailun tarkoitusta.

3. Luonnontilaisten purojen suojelu

Suomen luonnonsuojeluliitto teki toimikunnalle aloitteen, jonka mukaan luonnontilaisen puron tai sen osan luonnontilan vaarantamisesta säädettäisiin ehdotetun vesilain 2 luvun 9 §:ssä. Toimikunta käsitteli Luonnonsuojeluliiton aloitteen.

Aloitteessa ehdotettiin pykälää muutettavaksi seuraavasti: ”Luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen, **puron tai sen osan** taikka muualla kuin Lapin läänissä noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty.”

Toimikunnan mietinnössä todetaan:

”Luonnontilaisten purojen merkitys luonnon monimuotoisuuden kannalta on suuri, mikä puoltaisi niiden sisällyttämistä vesilain

mukaan suojeltuihin luontotyyppeihin. Tätä puoltaisivat myös Suomen biologista monimuotoisuutta koskevassa kansallisessa toimintaohjelmassa 1997 – 2005 esitetyt pienvesien suojelun parantamista koskevat toimenpidesuosituksset.”

Käsitykseni mukaan on lisäksi useita muita syitä, jotka puoltavat luonnontilaisten purojen suojelua.

Ympäristöhallinnon inventointien mukaan varsinkin Etelä-Suomessa on luonnontilaisia puroja enää erittäin vähän. Purojen suojelu on tärkeä osa Suomen luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä.

Puroilla on suuri merkitys monen uhanalaisen lajin säilymiselle ja ne ovat omaleimaisia luontotyyppejä.

Metsälaki (1996/1093) suojaa purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen välittömät lähiympäristöt. Kielletty toimenpide on purojen ja norojen perkaus.

Purojen suojelusta säättäminen ehdotetun vesilain 2 luvun 9 §:ssä ei aiheuttaisi merkittävää muutosta nykytilaan. Se selkeyttäisi vesilain mukaista lupamenettelyä ja lain tulkintaa sekä metsälain ja vesilain soveltamisalaa. Mitään muodollista estettä purojen sisällyttämisestä suojan piiriin ei ole.

Vesipolitiikan puitedirektiivi on tarkoitus panna toimeen lailla vesienhoidon järjestämisestä. Lain 21 §:n mukaan puroja (pintavesimuodostuma) on suojeltava, parannettava ja ennallistettava siten, että niiden tila ei heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä viimeistään vuonna 2015.

Toimikunta piti aloitetta sinänsä perusteltuna ja ehdottaa asiakokonaisuuden selvittämistä ja ratkaisuehdotuksen tekemistä ennen kuin vesilainsäädännön uudistamista koskeva hallituksen esitys annetaan.

Katson kuitenkin, ettei toimikunnassa tullut esiin mitään sellaista, mikä olisi ollut esteenä luonnontilaisten purojen suojelun sisällyttämiselle ehdotetun vesilain 2 luvun 9 §:ään. Toimikunnan tahto olisikin pitänyt kirjata niin, että jatkovalmistelussa ja saatavien lausuntojen pohjalta olisi selvitetty ne mahdolliset syyt, jotka olisivat olleet esteenä aloitteeni mukaiselle pykälän muuttamiselle.

4. Vesipolitiikan puitedirektiivin implementointi ja vesilaki

Toimikunnan tuli toimeksiantonsa (22.3.2000) mukaisesti kiinnittää työssään erityistä huomioita muun muassa ”Uusimman kansainvälisen vesioikeuden periaatteiden sekä Euroopan yhteisön uusimman lainsäädännön ja ohjausjärjestelmän sovittamiseen Suomen vesilainsäädäntöön”. Lisäksi toimikunnan tulee ottaa huomioon ympäristöministeriön 2.12.1998 asettaman ohjaustyöryhmän työ, jossa selvitetään Euroopan yhteisön vesipolitiikan puitteista valmisteilla olevan direktiivin toimeenpanoa.

Vesipolitiikan puitedirektiivi tuli voimaan 22.12.2000. Jäsenvaltioiden oli saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 22.12.2003.

Ympäristöministeriön 14.2.2001 asettaman toimikunnan (Vepo) tehtävänä oli laatia ehdotus tarpeellisista muutoksista ympäristönsuojelulainsäädäntöön vesipolitiikan puitteista annetun direktiivin toimeenpanemiseksi. Toimikunta jätti mietintönsä 14.4.2004.

Vepo-toimikunta toteaa mietinnössään: ”Vesilakitoimikunta selvittää vesipuitedirektiivin edellyttämiä muita kuin nyt ehdotettuja muutostarpeita vesilain kannalta.” Toimikunta ei yksilöinyt muutostarpeita.

Vesipolitiikan puitedirektiivin huomioon ottaminen sisältyy vesilakitoimikunnan toimeksiantoon. Käsitykseni mukaan vesilakitoimikunnan olisi pitänyt selvittää mahdolliset puitedirektiivin aiheuttamat muutostarpeet yksilöidysti ja systemaattisesti. Näin kuitenkin ei ole tapahtunut. Erityisen tärkeää tämä olisi ollut ympäristötavoitteiden osalta (laki vesienhoidon järjestämisestä, hallituksen esitys 10.6.2004, 21 § kohdat 1, 2, 3, 4 ja 5).

Puitedirektiivi edellyttää jäsenvaltiolta aktiivisia toimia ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi

Mikäli vesimuodostuman tila todetaan tehtävässä luokittelussa esimerkiksi tyydyttäväksi, ei lainsäädännössä ole vesilain uudistamisen jälkeenkään keinoja määrätä tarpeellisia toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Liian vähälle käsittelylle toimikunnan työssä jäivät mm. vesienhoitosuunnitelmien ja niihin sisältyvien ympäristötavoitteiden, vesilain mukaisen lupaharkinnan sekä myös keinotekoisien ja voimakkaasti muutettujen

vesimuodostumien hyvän saavutettavissa olevan ekologisen tilan, ja hyvän kemiallisen tilan suhteen selvittäminen.

Ilpo Kuronen

Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Sarjan aiemmat julkaisut vuonna 2004

1. Valmiuslainsäädännön tarkastelua perustuslain näkökulmasta.
Valmiuslakitoimikunnan välimietintö

